

Verzameling
van
16 Biddag predikatiën
uitgesproken
door

De rechterwaardigen, zeergeleerde en Godzalige heer

Theodorus van der Groe

in zijn eerwaardig leven

Bedienaar des Goddelijke Woords in de

Hervormde Gemeente

te

Kralingen

4^e druk

's Gravenhage - C. de Bruin

Firma I .J. Malga, Nijkerk

Boekhorststraat 3.

Approbatie

Op bericht van Visitatores Librorum, approbeert de Classis van Utrecht deze Predikatiën: doch verklaart daarbij, dat dezelfde enige gedachten en wijzen van voorstellen voor de auteur laat.

Het welk wij getuigen:

W. L. Krieger,
Pred. te Utrecht

J. Ronier,
Pred. te Lopiker Capel

C. N. van Ee,
Pred. Te Vreeswijk
(genaamd) de Vaart

Voorbericht van de uitgevers

Dat in de Heilige Schrift de dienaren Gods *zieners* genoemd worden, is bekend. Dat een volk van God, hetwelk het verbond bewaart, niet met de zodanige op de kennelijkste wijze in groten getale begunstigd wordt, is ook openbaar. Dan, datzelfde volk weerspanning wordende, en 's Heeren Verbond vernietigende, moet ondervinden, dat de zieners weggenomen, of met blindheid geslagen worden. Echter de ervaring heeft geleerd, dat ook in de bedorvenste tijden, er toch altijd overgelaten werden, die van het Licht getuigden, ook te midden van de duisternis.

En dit geluk heeft Nederlands verdorven Kerk en Burgerstaat, niettegenstaande haar snode afval en onbekeerlijkheid mogen blijven genieten. Ook in de persoon van de waardige heer THEODORUS VAN DER GROE sedert het jaar 1740, bedienaar des Goddelijken Woords in de Hervormde Gemeente te Kralingen, onder de Eerwaarde Classis van Schieland. En in het jaar 1784 ingegaan in de vreugde zijns Heeren.

Althans zijn uitgebreide geleerdheid, doordringend oordeel, en zeldzame Godzaligheid, nevens zijn standvastige ijver en onbezweken trouw in de zake Gods en der Kerk, zo wel als zijn zo onuitgegeven, als het zij met of zonder zijn naam in het licht gebrachte geschriften, bekrachtigen dit op de overtuigendste wijze.

En hiervan getuigen mede zijn Biddags-leerredenen, welke, met een niet ongewone belangneming plegen aangehoord en afgeschreven te worden door zeer velen, die op zulke tijden, ook van elders samenvloeiden tot die Godsmen en ziener, van welke men vertrouwde, dat hij in Gods vreze, met gewassen handen en een gereinigd hart tot 't Heiligdom naderde, en van Zijn God en de leiding van Zijn Heilige Geest afhankelijk verkeerde.

Uit zeer velen geschrevene Leerredenen door de zaligen auteur nagelaten, zijn er zestien uitgekozen, welken in de Gemeente te Kralingen, ten dage en jare, als achter iedere predikatie getekend staat, (enige weinigen van die zijn ook daarna op soortgelijke tijden, bij herhaling gepredikt, waarschijnlijk met uitbreidingen op latere tijd toepasselijk) zijn uitgesproken.

Tot deze keuze heeft men zich bepaald, deels, omdat ze het volledigst waren afgeschreven, deels omdat men in de meesten van die, zaken ontmoet, die men in die kracht en op zulk een manier, elders niet gewoonlijk aantreft. Niet zonder alle reden zien de voornoemde *zestien leerredenen* 't licht, in een tijd, waarin men anders achten zoude dezelve wel te kunnen missen.

Het aanhoudend verlangen naar dezelve bij sommige waardige leden der Kerk, de zonderlinge uitnemendheid van 't werk zelve, en de toepasselijkheid daarvan op de tegenwoordige beroerten, welke onze schrijver, ten dage der rust en voorspoed, in bittere droefenis zijner ziel, heeft aangekondigd, hebben ons aangespoord, om de uitgave te bevorderen. Waarbij ook in aanmerking kwam de, vreze dat, daar vele

afschriften van deze Leerredenen verspreid waren, dezelve verminkt mochten uitgegeven worden; om welke verminking te voorkomen, en om ook iets, naar vermogen, toe te brengen tot heil van Gods Kerk en Zijn eer, wij ons te meer verplicht vonden om handen aan het werk te slaan.

Het is ons gelukt op ons en ander verzoek, dat de tegenwoordige bezitster van deze en andere eigenhandige schriften van de zalige auteur, (aan wie wij bij dezen voor dit lettergeschenk, onze eerbiedige en heilbiddende dankzegging doen) aan ons de voorzegde oorspronkelijke leerredenen heeft afgegeven, om dezelve onder opzicht van hoogachtende begunstigers en naaste bloedverwanten van de afgestorvenen, aan het licht te brengen. Volgens het bericht, waarop wij staat kunnen maken, moeten wij de lezer bekendmaken:

1. Dat de thans uitkomende leerredenen, blijkens de inhoud en manier van behandeling, niet verordend waren voor de drukpers, maar ter eigen gebruik van de auteur en ten dienste van zijn Gemeente; ofschoon sommigen van die zijn overgegeven om te laten afschrijven en alzo tot een algemener nut voor de Kerk te doen werken.
2. Dat zij, aan wie het opzicht over de uitgave was toevertrouwd, huns wetens geen wezenlijke verandering in het werk zelf, hebben willen nog mogen toelaten, maar hetzelfde, zonder ophelderende bijvoegingen of zinstorende verminking geven, zoals zij het ontvangen hebben; met dien verstande echter, dat met goedkeuring van hun, die er de naaste betrekking op hadden, nu en dan enige gezegden en woorden, die óf ene duistere zijde schenen te hebben, en meer in het particulier des auteurs gemeente raakten, óf ook anderszins geoordeeld werden te kunnen ingetrokken worden, zijn achtergelaten; bij voorbeeld, blz. 197 en elders. En dat men eindelijk zich heeft gedragen, opzigtelijk verouderde woorden en de spelling, als met de mening des auteurs strookte, en door dezelve, wel in zijn eerwaarde leven, onder zijn opzicht, waren uitgekomen, zo men op goede gronden vertrouwd, zou zijn goedgekeurd; kunnende men echter niet voorbij te melden, dat door een en ander toeval, de spelling, die men over het geheel voldoende vinden zal, niet in alles altoos met die van des schrijvers oorspronkelijk handschrift gelijk staat.
3. Wat de inhoud van dit werk aangaat, zal men hier kortelijk berichten, dat de meeste dezer leerredenen zijn *Boetpredikatiën*; dat dezelve voornamelijk, tenzij anders bepaald, Holland raken; waar de Auteur langer dan 50 jaren 's Heeren dienst heeft waargenomen en welks grote zonden schuld en Gods heilige toorn over het zelve, zo toenmaals tegenwoordig als toekomstig, hij op een zeer gemoedelijke en vatbare wijze voordraagt en aankondigt, onder aanmaning tot hartgrondige boete, oprecht geloven, en ongeveinsde bekering, en onder toediening van een heilzaam bestuur en toereikende troost tot degenen, die de Heere getrouw aankleefden. En daar men zich bijzonderlijk bepaald had tot de voormiddagpredikatiën, zo zal men niet veel aantreffen, noch een juiste opgave der weldaden, noch van een opzettelijke bewerking tot Reformatie, hetwelk door de overledene in de namiddagpredikatiën plagt behandeld te worden, en alsdan gepaard ging met bemoedigende aanspraken.
4. Tot verdere opheldering doen wij er nog bij, dat de op blz. 312, 313 en 317 aangehaalde tekenen van de rijpwording van de zondeschuld en des verderfs van

Gods volk te vinden zijn op blz. 217-220, hetgeen op blz. 405, onderaan, voor sommigen niet klaar genoeg mocht uitgedrukt zijn, wordt op blz. 477-482 klaarder voorgedragen.

5. Eindelijk is er een inhoudslijst van verklaarde teksten bij dit boekdeel geplaatst. Hierbij kunnen wij dit voorbericht besluiten, met die wens, dat het de Heere God (aan Wie de hoogste dank zij toegebracht voor dit geschenk, en de hulp tot hetzelfde verleend, niettegenstaande de grote beroeringen het zelve enige vertraging aan die hebben toegebracht) genadiglijk behage dat dit geschrift, het welk getuigenis heeft van Zijn heilig licht en eeuwige waarheid, moge strekken tot verheerlijking van Zijn grote Naam, tot heil van en voor velen, en ter bewaring van de gezegende gedachtenis van de in de Heere nu rustende, doch na Zijn uitgang nog sprekende auteur.

Utrecht, 12 Oktober 1787

De uitgevers.

OP DE
 VOORTREFFELIJKE LEERREDENEN
 VAN DE
 WEL EERWAARDE, ZEER GELEERDE, GODVRUCHTIGE, EN NU ZALIGE
 HEER
 THEODORUS VAN DER GROE

*Zie daar een Kerkjuweel, een Letterschat voor vromen,
 Een Boetbazuin voor het Land, dat onder schulden zinkt;
 Een schelle noodkreet, die in hart, en oren klinkt,
 Eer ons de vloed van wee begint te overstromen!*

*Een Diamant in goud van waarheid ingezet,
 Door Jezus voedsterzoon voor Jezus kroon geslepen;
 En, daar zijn mond nu zwijgt, thans uit zijn as gegrepen;
 En Sions kerkbruid ter gedachtenis bijgezet.*

*Wie is die Waarmond, wie die trouwe Bijbeltolk?
 Waar rust zijn overschot, wat oorden mocht hij stichten?
 En Jezus kerk door woord en pen zoo duur verplichten?*

*Het is **Van der Groe**, die Held, om wie des Heeren volk
 Te Kralingen, en te Rhijnsoude bitter treuren,
 Smaak, lezer van die oogst, de rijpste Bijbelgeuren!*

Ex tempore.

REGISTER DER LEERREDENEN

I

Jeremia 22:29

O, land, land, land! Hoort des Heeren Woord!

Blz. 5

II

Hosea 5:12, 13, 14, 15

- Vs.12 Daarom zal Ik Efraïm zijn als een mot en den huize Juda als een verrotting.
- Vs.13 Als Efraïm zijn krankheid zag, en Juda zijn gezwel; zo toog Efraïm tot Assur, en hij zond tot den Koning Jareb; maar die zal ulieden niet kunnen genezen, noch en zal het gezwel van ulieden niet helen.
- Vs.14 Want Ik zal Efraïm zijn als een felle leeuw, en den huize Juda, als een jonge leeuw. Ik, Ik zal verscheuren en henen gaan, Ik zal wegvoeren, en daar zal geen redder zijn.
- Vs.15 Ik zal henen gaan [en] keren tot Mijn plaats, tot dat zij zichzelf schuldig kennen en mijn aangezicht zoeken; als haar bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken.

Blz. 32

III

Openb. 3:10, 11- het eerste deel.

- Vs.10 Omdat gij het woord mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken die op de aarde wonen.
- Vs.11 Ziet, Ik kom haastelijk.

Blz. 62

IV

Jesaja 29:10

Want de HEERE heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps, en Hij heeft uw ogen toegesloten: de profeten, en uw hoofden, [en] de zieners heeft Hij verblindt.

Blz. 92

V

Hooglied 4:16

Ontwaakt Noordenwind, en komt gij Zuidenwind; doorwaai mijn Hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn Hof kwame, en ate Zijn edele vruchten.

Blz. 131

VI

Psalm 119:126

Het is tijd voor den Heere dat Hij werke; [want] zij hebben Uw wet verbroken.

Blz. 170

VII

Jeremia 23:33

Wanneer dan dit volk, of een profeet, of priester, u vragen zal, zeggende: wat is des HEEREN last? Zo zult gij tot hen zeggen, wat last? Dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de HEERE.

Blz. 205

VIII

Haggai 1:9

Gij ziet om naar veel; naar ziet, gij bekomt weinig; en als gij het in huis gebracht hebt, zo blaas Ik daarin. Waarom dat? Spreekt de HEERE der Heirscharen, om Mijns huis wil, hetwelk woest is, en dat gij loopt elk voor zijn eigen huis.

Blz. 238

IX

Lucas 22: 35, 36, 37

Vs.35 Laat uw lendenen omgordt zijn, en de kaarsen brandende.

Vs.36 En zijt gij den mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de Bruiloft, opdat als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen open doen.

Vs.37 Zalig zijn de dienstknechten, welken de Heere als Hij komt zal wakende vinden. Voorwaar Ik zeg u, dat Hij Zich zal omgorden, en zal ze doen aanzitten, en bijkomende zal Hij hen dienen.

Blz. 267

X

AMOS 8: 1, 2.

Vs.1 De Heere HEERE deed mij aldus zien: en ziet, een korf met zomervruchten.

Vs.2 En Hij zeide, wat ziet gij, Amos? En ik zeide, een korf met zomervruchten. Toen zeide de HEERE tot mij: Het einde is gekomen over mijn Volk Israël, Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan.

Blz. 298

XI

Jeremia 45: 2, 3, 4.

Vs.2 Alzo zegt de HEERE, de God Israëls, van u, o Baruch.

Vs.3 Gij zegt, wee nu mij; want de HEERE heeft droefenis tot mijne smart gedaan; Ik ben moede van mijn zuchten, en vind geen rust.

- Vs.4 Zo zult gij tot hem zeggen: zo zegt de HEERE: ziet, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit; zelfs dit ganse land. Blz. 324

XII

Jeremia 45: 5

En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoekt ze niet; want ziet, Ik breng een kwaad over alle vlees, spreekt de HEERE. Maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, in alle plaatsen daar gij zult henen trekken. Blz. 358.

XIII

Jesaja 24: 5, 6 't eerste gedeelte.

- Vs.5 Want het land is bevlekt vanwege zijn inwoners, want zij overtreden de wetten, zij veranderen de inzettingen, zij vernietigen het eeuwig Verbond.
- Vs.6 Daarom verteert de vloek het Land, en die daarin wonen zullen verwoest worden. Blz. 382

XIV

2 Kon. 22:19, 20

- Vs.19 Omdat uw hart week geworden is, en gij u voor het aangezicht des HEEREN vernederd hebt, als gij hoorde, wat Ik gesproken heb tegen deze plaatse, en derzelve inwoners, dat ze tot een verwoesting en vloek zullen worden; en dat gij uw klederen gescheurd en voor Mijn aangezicht geweend hebt, zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE.
- Vs.20 Daarom ziet, Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal. Blz. 417

XV

Amos 8:9, 10, 11, 12

- Vs.9 En het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE HEERE, dat Ik de zon op den middag zal doen ondergaan, en het land bij lichten dage verduisteren.
- Vs.10 En Ik zal uw feesten in rouw, en al uw liederen in weeklage veranderen; en op alle lendenen een zak, en op aller hoofden kaalheid opbrengen; en Ik zal het land stellen in rouw, als er is over een enigen zoon, en deszelfs einde, als een bitteren dag.
- Vs.11 Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere HEERE, dat Ik een Honger in het land zal zenden, niet een honger naar brood, noch dorst na water, maar om te horen de woorden des HEEREN.
- Vs.12 en zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen, om het woord des HEEREN te zoeken, maar zullen het niet

vinden.
454

Bladzij

XVI

Jesaja 8: 8,9, 10, 11

- Vs.8. Daarna hoorde ik de stem des Heeren, dewelke zeide: wie zal Ik zenden? En wie zal Ons henen gaan? Toe zeide ik: ziet [hier] ben ik, zend mij henen.
- Vs.9. Toen zeide Hij: gaat henen, en zeg tot dit volk: horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar en merkt niet.
- Vs.10 Maakt het hart dezes volks vet, en maakt hun oren zwaar, en sluit hun ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart en versta, noch zich bekere; en Hij het geneze.
- Vs.11 Doe zeide ik: Hoe lang Heere? En Hij zeide: Totdat de steden verwoest worden, zo dat er geen inwoner zij, en de huizen, zodat er geen mensen zijn, en dat het Land met verwoesting verstoord worde. Blz. 494

1. Biddagpredikatie uit Jeremia 22:29

O land, land, land! hoor des HEEREN woord!

Onder de schrikkelijke en rampzalige gevolgen van de zonde, die door één mens in de wereld ingekomen is, is wel voornamelijk die grote kloof van vijandschap, die daardoor tussen God en mensen gekomen is, zodat de mens nu zeer ver van God is afgescheiden, ja verder dan de bovenste hemel is van de aarde; deze rampzalige scheiding en vervreemding van God, is nu de rechte bronader, waaruit alle schrikkelijke ellenden en rampspoeden voor 't zondige en goddeloze mensdom zijn voortgekomen; onder welke ook geen van de minste is, dat de zondige mens, die zo ver van God is afgeweken, nu onmogelijk de stem Gods niet meer kan horen, veel minder Zijn Woord recht kan vatten of verstaan tot zijn bekering en zaligheid; immers dat is zo in 't natuurlijke: hoe verder de mensen vaneen zijn, hoe minder zij elkaar horen en verstaan kunnen; maar hoe verder God en mensen ook door de zonde zijn vaneen gescheiden, hoe minder de mensen Gods Woord horen en verstaan kunnen. Als Adam in de staat der rechtheid, zeer nabij de Heere, zijn God was, en dagelijks in Zijn nabijheid wandelde en verkeerde, toen hoorde hij gedurig de stem van zijn God, als een helder klinkend geluid binnen in zijn gemoed: de Heere sprak toen niets tot hem, dat hij niet aanstonds hoorde en verstond, en dat hij ook niet ten eerste met een volkomen gewilligheid gehoorzaamde; maar als Adam eens zijn oor aan zijn vrouw geleend had, die van de duivel bedrogen en verleid was, zo is van die tijd af zijn oor voor God, zijn Schepper gesloten geworden, en hij werd terstond door de zonde zo ver van Hem gescheiden, dat hij die liefelijke stem van zijn God niet meer kon horen. En deze zijn geestelijke doofheid en afkerigheid van God heeft hij nu zonder onderscheid, voortgezet tot al zijn nakomelingen, en zo is nu de gehele wereld voor God geheel doof geworden, zodat zij Zijn Woord en stem niet meer kunnen horen. O bedroefde en allerellendigste staat! daar er zo'n gehele wereld is, vol mensen van allerhande toestand en gelegenheid, maar niemand is er onder hen, die oren heeft om naar de stem Gods te horen. Alle luisteren zij naar de inblazing van de satan, die een leugenaar en een mensenmoordenaar is van den beginne; maar niet één helaas, (wij merken hier de wereld aan in haar eigen en natuurlijke staat) hoort er naar God, Die de mond der Waarheid en de Waarheid Zelf is, en Die de mensen van 't eeuwige verderf zoekt te behouden, indien zij horen willen naar de stem van Zijn Woord.

Dit is de reden, geliefden, dat de Heere God zoveel moeite en arbeid aanwendt, dat Hij doch mocht bij de dove zondaars enig gehoor krijgen. O, wat roept Hij niet hard en luid voor hun oren, "hoort gij doven en schouwt aan gij blinden, om te zien", Jesaja 42:18. Daar staat van de Heere Jezus Christus, de opperste Wijsheid Gods, Spr. 1:20, "de opperste Wijsheid roept overluid daarbuiten, zij verheft haar stem op de straten". En waarom toch roept de opperste Wijsheid zo overluid, waarom verheft zij zo haar stem op de straten? 't Is, omdat de zondaars zo schrikkelijk doof zijn, en haar stem anders niet horen kunnen.

En wilt u daarvan een levend voorbeeld zien, hoe geweldig doof en hardhorend de zondige wereld voor God is, zo let met aandacht op onze vorgelezen tekst, en hoort, hoe luid, hoe krachtig, hoe ernstig God daar tot de zondaars roept, zeggende: *o land, land, land enz.*

In 't vorige van dit ons teksthoofdstuk heeft de Heere Zijn verschrikkelijke oordelen laten aankondigen aan de kinderen en nakomelingen van de vrome koning Josia, die niet hebben gewandeld in de wegen van hun Godzalige vader: maar die zich van achter de Heere hebben afgewend, om te doen, wat kwaad was in Zijn ogen. Aan deze doet de Heere hier in Zijn rechtvaardige toorn door de profeet Jeremia zeer schrikkelijke dreigementen van 't nakend verderf en de vreeslijke oordelen en bezoeken, die Hij vanwege hun goddeloosheid over ze zou brengen. Eerst bedreigt Hij zijn oordeel aan Sallum, de jongste zoon van de Koning Josia, welk oordeel beschreven staat vs. 10-12. Hierop volgt 't oordeel Gods over Jojakim, koning van Juda, een andere Zoon van Josia, welk oordeel Gods zeer zwaar en schrikkelijk is, volgens vs. 13-19. Eindelijk volgt Gods vreselijk oordeel over Chonia of Jechonia, ook koning van Juda, de zoon van Jojakim, en de kleinzoon van Josia. Dit schrikkelijk oordeel Gods wordt terneer gesteld vs. 20-27. Het kan niet ondienstig zijn, dat eens met aandachtigheid van het hart in te zien. Dus spreekt de Heere tot de goddeloze koning Jechonia, en kondigt hem Zijn oordeel Zelf aan: "klimt op de Libanon", enz. Hierop volgt een spraakwending, die daartoe dient, om bij gelegenheid van de zonde en 't verderf van de koning Jechonia, ook tevens de zonden van het gehele Joodse land en volk te ontdekken en hen nog met grote ernst tot een oprechte bekering te vermanen.

Eerst voert de Heere hier vs. 28, 't Joodse volk sprekende in, en stelt hen voor, als die zeer verwonderd en ontzet stonden over zo'n zwaar en verderfelijk oordeel van God, dat hun koning zou treffen, als hem nog zeer beklagende, en als nog enigszins voor hem willende pleiten, niet kunnende begrijpen, waarom toch de Heere zozeer op hun koning vergramd was, dat Hij hem zo geheel verstiet en wegwierp; zij zeggen en vragen als 't ware aan de Heere met bevreemding en grote verwondering: "is dan deze man Chonia een veracht verstrooid afgodisch beeld? Of is hij een vat daar aan men geen lust heeft?" enz. Alsof zij zeggen wilden, wat is dat te zeggen, dat deze man Chonia zo'n zware straf en groot verderf zal overkomen, en al zijn zaad met hem? Heeft God dan geen lust of behagen in hem? Waarom doet de Heere zo met onze goede koning? Hier toont ons de Heere klaar aan:

- (1) de blindheid en onboetvaardigheid van het Joodse volks omdat zij de goddeloosheid en de gruwelen van hun koning, die zo openbaar waren, tot hiertoe niet opgemerkt hadden, tot een teken dat zij langer geen onderscheid meer konden zien tussen goed en kwaad, maar geheel in de zonde verblind en verhard waren, en zo in een staat van 't uiterste en verderf.
- (2) Ook toont de Heere ons hiermee aan de schrikkelijke onachtzaamheid, onoplettendheid, en geestelijke doofheid van het Joodse volk, en hoe geheel onbekwaam zij waren om 't Woord Gods meer te kunnen horen en verstaan. Want de Heere had immers in 't voorstel van Zijn oordeel en dreigement over de koning Chonia zeer klaar en duidelijk, de reden ervan aangewezen, gelijk Hij altijd gewoon is te doen als Hij de zondaars Zijn straf en oordelen aankondigt, teneinde, om aan hen en allen te tonen, hoe heilig en rechtvaardig Zijn oordelen zijn. Hij had immers tot Chonia zelf gezegd vs. 21: "Ik sprak u aan in uw grote voorspoed, [maar] gij zeide, ik zal niet horen; dit is uw weg van uw jeugd aan, dat gij Mijn stem niet hebt gehoorzaamd". Nu, dit was de reden, waarom God deze man Chonia zo zwaar wilde straffen, en hem zo schrikkelijk met zijn zaad verderven.

Hij was van zijn jeugd af aan, een weerspannige rebel tegen de Heere, zijn God geweest, en had naar Hem in 't minst niet willen horen noch Zijn stem gehoorzaam zijn. Is dat dan geen klare en rechtvaardige reden van Gods zware oordeel en verderf over hem en zijn huis? Of moet die heilige en hoge God Zich dan geheel door de goddeloze zondaars laten belasteren en bespotten, en dat maar altijd met goede ogen aanzien? Wat was het dan niet een schrikkelijke onboetvaardigheid, blindheid, en onaandachtigheid in dit volk, dat zij deze zaken Gods door haar oren gehoord hebbende, nochtans al evenwel durven vragen: "is dan deze man Chonia een veracht verstrooid afgodisch beeld?" enz. Maar de Heere, onze God antwoordt het Joodse volk op hun vreemde vraag in onze tekst, en stelt hun daar de zonde van de man Chonia nog nader voor ogen, op zo'n wijze, dat Hij er hun allen samen ook onder betreft, als die met hem aan diezelfde zware zonden en onbekeerlijkheid schuldig stonden, en dat Hij hen nog zeer ernstig tot oprechte boete en bekering vermaant. Want zo spreekt en antwoordt de Heere hen: "*O land, land, land! Hoort des HEEREN Woord.*"

"Dat is het", wil de Heere zeggen, "waarom Ik zozeer op die man Chonia vergramd ben, en waarom Ik zo'n zwaar en schrikkelijk verderf over hem en zijn huis zeker zal brengen, omdat hij Mijn Woord niet heeft willen horen, hoezeer Ik ook voor zijn oren geroepen heb, dit is zijn zonde, waarmee hij Mij van zijn jeugd af aan tot toorn verwekt heeft. En daarom u, o land, land, land! Indien u niet in 't zelfde verderf met uw koning delen wilt, zo hoort gijlieden toch des HEEREN Woord, en laat uw goddeloze koning varen; pleit niet meer voor hem, want Mijn verderf is vast over hem besloten; zo zegt de HEERE gelijk 't vervolg luidt, *schrijf diezelfde man kinderloos*", etc.

Wie ziet niet hoe dienstig en bekwaam dit nadrukkelijk Woord des Heeren heden door ons mag overdacht en overwogen worden. Want wij zijn hier nu samen op een buitengewone tijd bijeen vergaderd op deze plechtige dag van algemene boete, berouw, en bekering, op welke God ook nog alom met luide stem tot ons Nederland roept: *o land, land, land! hoort des HEEREN Woord*. Dit is dan de zaak, die wij met de hulp Gods nu wat nader op ons aller gemoed zouden begeren aan te dringen, hoe wij en geheel Nederland, zonder langer vertoeven of uitstel, moeten horen naar des HEEREN Woord, indien wij niet haastig willen vallen in 't oordeel en schrikkelijke verderf van God, gelijk aan die man Chonia.

Ach of de Heere ons dan hiertoe nog Zijn genade en zegen wilde verlenen, en storten Zijn Geest uit in onze harten, om onze oren voor Zijn Goddelijk Woord eens recht te openen, etc.

Let hier dan, geliefden, op twee voorname zaken.

- (1) Op de zeer ernstige en krachtdadige aanspraak van de Heere: *'t is, o Land, Land, Land!*
- (2) Op de plicht welke de Heere 't land, dat Hij zo nadrukkelijk en ernstig aanspreekt, beveelt: *hoort des HEEREN Woord*.

I

Gods aanspraak is dan gericht tot een land. Wij zagen in 't morgenuur, dat 't woord

land veelmaal in de Heilige Schrift gebruikt wordt, om zijn volk en inwoners te betekenen. Zo doet de Heere hier ook; 't land, als land eigenlijk en naar de letter genomen, kon des HEEREN Woord niet horen, maar dit ziet op 't volk van het land, doch dat veelmaal al zo levenloos, blind en doof is, als 't land of de aarde zelf, dat zij bewonen. Hier spreekt de Heere tot 't Joodse land en volk, 't land Juda, daar de man Chonia in deze tijd als vorst over regeerde; dit land merkt de Heere hier nog aan als Zijn Eigen land en volk, waarvan Hij de God en Heere was, waar Hij Zijn verbond mee gemaakt en opgericht had, hoe ver vervallen, zondig en goddeloos dat land nu ook al zijn mocht. Want wij hebben daar reeds iets van gehoord, doch wij kunnen de toestand van dit land nog nader afnemen uit de aanspraak van de Heere tot dat, die zo krachtig en nadrukkelijk is als wij er geen sterkere in de Schriftuur vinden. De Heere zegt: *o land, land, land!* Zo'n drievoudige herhaling van de aanspraak, en dat nog met een beweeglijk *O, o* (Land) vooraan, geeft ons klaar te kennen, dat de Heere God hier zo spreekt tot dit land, met een grote beweging en heilige beroerte van Zijn hart erover. De staat van dit land vereist dit.

- (1) Het was zo diep ellendig en ten hoogste rampzalig, dat de Heere niet meer kon zonder grote beroering en beweging tot dit land spreken. Want 't was een zeer gruwelijk, goddeloos en zondig land, dat geheel diep verzonken lag in geestelijke blindheid, verstoktheid, onboetvaardigheid, en in een algemene vloed van zonden en goddeloosheden, zodat men de ellendige staat van dit land niet kon aanzien zonder grote benauwdheid en ontroering van het hart; want zij hadden de Heere, hun God met hun schrikkelijke terging zo lang getergd, dat Hij nu gereed stond om binnenkort Zijn vreselijke oordelen over dat land uit te storten. Daarom is Gods hart nu als 't ware in zo'n grote mate ontsteld en ontroerd, als Hij hen aanspreekt met een drievoudige herhaling, zeggende: *o land, land, land!*
- (2) Nog eens, de Heere doet en handelt zo, om uit te drukken de geweldige onachtzaamheid, doofheid en verstoktheid van het Joodse land. Wij weten, als men een zeer doof en hardhorend mens aanspreekt, bijzonder, als men hem in een groot gevaar ziet, waartegen men hem wil waarschuwen, dat men dan zeer luid en hard tot hem roept, en zijn geroep met grote ernst en kracht meermalen herhaalt, opdat hij ons toch horen mocht. Maar de Heere had hier ook met een zeer doof, ongevoelig en onaandachtig volk te doen, een volk dat met de oren zwaar hoorde, daar Hij wel duizendmaal met een luide stem aan geroepen had, maar dat Hem niet eens gehoord had, dat al even gerust en zoetvoerig op haar rampzalige zondenweg voortliep. Nu zag de Heere allen in 't gevaar van hun tijdelijk en eeuwig verderf en ondergang; en daarom als ontsteld en beroerd, roept Hij hen nu zo luid en zo krachtig van de hemel toe, door de mond van Jeremia, de profeet, of er nog iemand horen mocht: *o land, land, land!*
- (3) Eindelijk de Heere God betoont hiermee Zijn zonderlinge genade en menslievendheid. Hij wendt nog als 't ware, alle ernst aan; Hij spant nog alle krachten in; Hij roept luid en verheft Zijn stem, en dat met zoveel beweeglijkheid, of Hij immers 't verstokte Joodse volk nog tot gehoor en aandacht, naar Zijn Woord, mocht trekken, ten minste of Hij nog deze en gene aan 't hart mocht raken, die Hij nog bekeren en behouden mocht. 't Is: *o land, land, land!* O, wil de Heere zeggen: "Land, land, land! mocht Ik 't u nog eens op 't hart drukken; mocht u nog naar Mij horen! Mocht u uw oren nog tot Mij neigen! Ik zou u dan immers

voorzeker nog genadig zijn." Ziet, om de grote kracht en ernst uit te drukken, welke de Heere had voor de bekering en behoudenis van de Joden, noemt en herhaalt Hij hier Zijn aanspraak zo, en zegt tot drie bijzondere malen: o land, land, land! Ach! In hoe grote mate waren zij gelukkig geweest, indien zij ook weer terug de Heere hadden mogen antwoorden, en ook met grote ernst en beweging 's HEEREN Naam driemaal hadden mogen noemen in een smeking om genade; zoals wij vinden dat Daniël dat deed, als hij met grote ootmoed en een vurig gebed, riep tot de Heere, voor hemzelf, en voor 't gehele Joodse volk, Dan. 9:12: *"o Heere hoor, o Heere vergeef, o Heere merk op,"* etc. Dit is er dan van die krachtige en nadrukkelijke aanspraak van de Heere.

II.

Laat ons Zijn gebod, en de plicht, die Hij vordert van het Joodse volk, ook eens nader gaan inzien. De Heere stelt hen de plicht in zeer korte woorden voor, 't is: "hoort des HEEREN Woord".

De Heere stelt hier dan het zondige Joodse land in korte woorden een zeer grote, wijde en brede plicht voor ogen, waarvan de oprechte gehoorzaamheid de enige weg was tot hun behoudenis, tijdelijk en eeuwig. Zij moesten alle samen des HEEREN Woord horen. Een plicht en werk, geliefden! dat de Heere God ook nog heden van ons allemaal eiste, en van ons gehele land, en welke ook de enige weg en middel is, van onze behoudenis, voor elk in 't particulier, en voor ons land in 't algemeen. O, of wij deze grote plicht dan nog eens recht mochten inzien, en overwegen, en de Heere Zelf, door Zijn Geest, die op ons aller harten wilde leggen, en er ons eens recht toe bekwaam maken; want hieraan heeft 't ons allen helaas, tot nog toe ontbroken, en dit is de algemene zonde van geheel Nederland, dat wij des HEEREN Woord nog niet recht gehoord hebben; en dat is de bron van al ons kwaad en ellende. Och of 't door ons, door Gods genade, naar recht gezien kon worden.

Wij zullen dan deze twee zaken wat nader in 't algemeen proberen open te leggen, en die dan voorts eerst op 't Joodse land, en daarna op onszelf en ons land proberen toe te passen, namelijk

(1) welk of hoedanig des HEEREN Woord is tot een goddeloos en zondig land, zoals het Joodse land tegenwoordig was.

(2) Hoe geheel zo'n land des Heeren Woord moet horen.

a. Door des Heeren Woord moeten wij in 't algemeen anders niet verstaan, als die heilige en Goddelijke openbaring, die de Heere de allerhoogste God van de hemel en van de aarde, hetzij middellijk of onmiddellijk schenkt aan de mensen, waarin Hij hun Zijn raad en genadige wil over hun zaligheid en behoudenis bekend maakt, en hoe Hij van hen wil gezocht, gediend en gevreesd zijn, als hun Allerhoogste God en Koning, aan Wie zij alle liefde, eer, vertrouwen en gehoorzaamheid verschuldigd zijn. Gelijk als een mens spreekt tot een mens, en hem zijn wil en gedachten door woorden bekend maakt; zo spreekt de Heere, de Allerhoogste ook door middel van Zijn Woord, tot de mensen kinderen, en maakt hun Zijn wil en gedachten ook bekend. Hiertoe was de Heere oudtijds gewoon Zijn dienstknechten, de profeten, te gebruiken, en naderhand onder het Nieuwe Testament de apostelen en evangelisten, alle tezamen heilige

mannen, welke de Heere, op een buitengewone wijze, met zijn Heilige Geest begaafde, en hun door Zijn Geest, Zijn Woord openbaarde. En door middel van hen bracht de Heere Zijn Woord dan verder tot al het volk; en dit was het voorrecht van de Joden boven de andere volken van de wereld, dat de Heere Zijn Woord zo tot hen zond, gelijk de psalmist ons leert, Psalm 147:19, 20. Maar nu onder 't Nieuwe Testament is Gods weg hierin veel gunstiger en van een veel groter en algemener genade, want zendt de Heere Zijn Woord uit over de gehele aarde, nu zendt Hij dat tot alle volkeren, en zegt tot Zijn dienaars en gezanten, Mark. 16:15, 16, "gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie alle creaturen", etc. Want nu wil de Heere Zijn uitverkoren kerk en gemeente uit de gehele wereld vergaderen, en daarom is 't nu, als de heilige apostel leert. Hand. 17:30, "God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom, dat zij zich bekeren". Daarom mogen alle zondige landen en volkeren over de gehele aardbodem dan nu des Heeren Woord horen, opdat zij leven en zich bekeren. Er is nu nauwelijks enig land, daar de Heere nu niet aan roept: *o land, land, land, hoort des HEEREN Woord!*

b. Maar Geliefden! Hoe is 't nu met dit Woord des HEEREN gelegen? Wat bevat des HEEREN Woord voor de mensen in de wereld, en bijzonder voor zondige en godloze landen en volken, gelijk nu helaas, alle landen en volkeren zijn? Want de gehele wereld ligt doch in 't boze 1 Joh. 5:19. Dit zullen wij nu kort wat nader aanwijzen.

- (1) Des Heeren Woord tot Zijn zondig en bedorven land is een woord van *overtuiging*. De Heere stelt de zondaars hun menigvuldige zonden, ongerechtigheden en goddeloosheden daarin klaar voor ogen. Hij noemt hen daarin al hun fouten en afwijkingen van Zijn heilige wet. Hij handelt daarin zeer getrouw met hen. Hij stelt hun alles ordentelijk voor ogen, en zegt tot de zondaar: "dit alles heb Ik tegen u, dit alles heb Ik in u, gij hebt Mij arbeid gemaakt, met uw zonden, gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden. Jesaja 43:24; "en daarom alleen, kent uw ongerechtigheden", etc. Jer. 3:13.
- (2) Des Heeren Woord is een woord van *bestrafing*. God bestraft de Zondaars scherp over hun zonden, gelijk als een heer zijn knecht, en een vader zijn kind bestraft, als deze zwaar misdoen; Hij zendt Zijn bestraffingen doorgaans eerst in menigte vooruit, eer Hij Zijn wraakoordelen zendt; gelijk er staat Spr. 29:1, "een man, die dikwijls bestraft zijnde, den nek verhard, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan en zij".
- (3) Des Heeren Woord is een Woord van *klacht*. De Heere klaagt over de zondaars, dat Hij 't zo goed met hen voorgedad, en hun zoveel goed bewezen heeft, maar dat zij dat alles niet geacht hebben, en Hem niet hebben willen vrezen en beminnen. Hij roept uit: Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd, maar zij hebben tegen Mij overtreden, Jesaja 1:2; en Ik heb Mijn handen uitgebreid de ganse dag tot een wederstrevig volk, etc. Jesaja 65 vs. 2.
- (4) Des Heeren Woord tot Zijn zondig land en volk is een Woord van *verwijt*. De Heere verwijt hen, wat een goed Hij hen al gedaan heeft, wat een grote zegeningen en menigvuldige weldaden Hij hun al geschonken heeft, maar hoe snood ondankbaar zij zich tegen Hem gedragen hebben. Hij roept uit voor hun oren, Jer. 2:31, "O geslacht, aanmerkt [toch] gijlieden des HEEREN woord! Ben Ik Israël een woestijn geweest, of een land der uiterste donkerheid? Waarom zegt [dan]

Mijn volk: Wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen?"

- (5) Des Heeren Woord, dat Hij spreekt tot Zijn zondig land, is een woord van *verbolgenheid en grimmigheid*. De Heere spreekt tot de zondaars met een heilige ontsteking en verheffing van toorn. Hij verfoeit hun zondige wegen, Hij haat ze, Hij vergramd er Zich over, Hij spreekt tot hen harde en toornige woorden, opdat Hij hen mocht verschrikken en bevreesd maken, gelijk er staat, Psalm 2:5.
- (6) Des Heeren Woord tot Zijn goddeloos en zondig land, is een Woord van *bedreiging*. De Heere kondigt de onboetvaardige zondaars Zijn vreselijke oordelen, plagen en bezoeken aan, en 't verderf, dat Hij zeker over hen zal brengen, indien zij niet spoedig hun zondige wegen verlaten, en zich met hun gehele hart tot Hem bekeren. Hij roept en zegt tot hen, Ezech. 7:3, 4, "want Ik zal Mijn toorn tegen u zenden, en Ik zal u richten naar uw wegen," etc. O, wat komt dat Woord des Heeren niet menigvuldig voor bij de profeten, en overal de gehele Bijbel door!
- (7) 't Woord des Heeren tot Zijn zondig land en volk is een woord van *lering en onderwijs*. De Heere leert en onderwijst ze daar van Zijn wet, van Zijn wegen en werken, zowel verleden als tegenwoordige en toekomstige. Hij onderwijst ze van Zijn ontzaglijke hoogheid, heiligheid en heerlijkheid, opdat zij Hem toch mochten kennen en vrezen. Hij onderwijst ze van de weg van de zaligheid, van Zijn rechten en inzetten, en van alles, wat zij moeten weten tot hun behoudenis; gelijk er zo gezegd wordt, Psalm 25:8, "De HEERE is goed en recht, daarom zal Hij de Zondaars onderwijzen in de weg."
- (8) Des Heeren Woord tot Zijn land is een woord roepende tot *berouw en oprechte boetvaardigheid* van het hart. O, de Heere wil dat Zijn volk hun zonden en snode ongerechtigheden voor Hem met diepe schaamte en ootmoed zal belijden, en er ware boete over doen. En er een hartelijk leedwezen over dragen! Hij roept tot Zijn volk, Joël 2:13, "En scheurt uw hart, en niet uw klederen", etc. en Jesaja 22:12, "En te dien dage zal de Heere, de HEERE der heirscharen, roepen tot geweent, en tot rouwklage, en tot kaalheid, en tot omgording des zaks."
- (9) Des Heeren Woord tot Zijn zondig land en volk, is een woord van *geloof*, en van *toevluchtneming* tot Zijn genadetroon in Christus. Hiertoe vermaant de Heere Zijn zondig volk, dat zij met al hun zonden en ellenden tot Hem zullen komen met een oprecht geloof; dat zij voor de voeten van Zijn Goddelijke genade en barmhartigheid in Christus zullen neervallen, en Zijn sterkte aangrijpen, en vrede met Hem maken, Jesaja 27:5. Hij roept Zijn land en volk. toe: wendt u naar Mij toe, wordt behouden! Jesaja 45:22.
- (10) 't Woord des Heeren tot Zijn zondig land en volk is een woord van *bekering*. De zaak, die de Heere van hen vordert, en daartoe Hij ze zonder ophouden vermaant, is waarachtige boete en berouw, en dat zij zich toch van hun zondige en Goddelijke wegen tot Hem bekeren zouden, en doen dat goed is in Zijn ogen. O, hier is 't de Heere God alleen om te doen, om de zondaars te behouden in een weg van oprechte bekering. Daarom roept Hij overal in Zijn Woord, "bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, verlaat de slechtigheden"; etc. Zonder zodanige oprechte boete en bekering moet God de zondaars zeker verderven. Hij kan ze niet

helpen of genadig zijn, tenzij zij zich in der waarheid tot Hem bekeren, hun zonden met ootmoed en verslagenheid voor Hem belijden, en Hem ernstig en oprecht gelovig om Zijn genade smeeken.

- (11) Des Heeren Woord tot Zijn zondig land en volk, is ook een woord van *belofte* en van *genade*. Hij belooft de boetvaardige zondaars, die zich in oprechtheid tot Hem willen bekeren, de genadige vergeving van al hun zonden, en dat Hij hun al het goede wil schenken naar ziel en lichaam, tijdelijk en eeuwig. Hij zegt tot hen, Jesaja 55:7, "De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten; en Hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen; en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldig", etc. en Job 22 vs. 23, "Zo gij u bekeert tot de Almachtige, gij zult gebouwd worden; etc.
- (12) Ja, des Heeren Woord tot Zijn zondig land en volk is een woord van moedgevende opbeuring en vertroosting voor elke en een iedere zondaar, die onder zijn zonden waarlijk bedroeft, verlegen en verslagen is. De Heere laat al dezulke betuigen, dat Hij een God van ontferming en van grondeloze goedertierenheid en barmhartigheid is, dat Hij aan de dood van de goddeloze geen lust heeft, etc.; dat Hij alle oprecht boetvaardige, berouw hebbende en verslagen Zondaars zeker wil genadig zijn, en hen in 't leven behouden, hoe groot en menigvuldig hun zonden ook al mogen wezen. Hij zegt tot hen, Jesaja 1:16, 18, "Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, etc. Komt dan, en last ons tezamen rechten: zegt de HEERE. Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw", etc.
- (13) Eindelijk, des Heeren Woord tot Zijn zondig volk en land, is een woord van ernstige *vermaning*, *raadgeving*, *onderrichting*, *besturing*, etc. De Heere openbaart daarin alles voor een arme zondaar, wat hij nodig heeft te weten en te verstaan in alle gevallen en gelegenheden, in alle toestanden, noden en zwaarigheden. Hij kan in alle opzichten uit dit woord raad en troost, hulp en bestuur verkrijgen, indien hij anders maar rechte achting en liefde voor dat Woord des Heeren heeft, en er een goed gebruik van weet te maken; zo is 't hem altijd en overal een lamp voor zijn voet, en een licht voor zijn pad, Psalm 119:105. 't Is zijn getrouwe leidsman en raadsman, in elke weg, daar hij op gaat, gelijk David getuigt in diezelfde psalm vs. 24, "Ook zijn Uw getuigenissen mijn vermaken, en mijn raadlieden.

Ziet daar geliefden, zo'n Woord is 't, dat van de HEERE voortkomt en dat Hij aan de zondaars door de dienst van heilige mannen zeer overvloedig laat bekend maken. O, wat is dat niet een allerdierbaarst en kostelijkst Woord! 't Is een Woord des levens en van de zaligheid voor een arme zondaar. Zo'n Woord gaf God oudtijds aan de Joden: zo'n Woord geeft Hij nu nog aan ons. O, die naar dat Woord Gods recht mag horen, wat is die mens niet ten hoogste zalig en gelukkig! Want dit is 't maar alleen dat de Heere hier van een zondig land en volk eist, en daartoe Hij hen zeer ernstig vermaant, roepende: o land, etc. hoort des HEEREN Woord.

Niets is er algemener in de heilige Schrift, dan deze vermaning, dat wij des HEEREN Woord moeten *horen*. O hoe dikwijls horen wij God dit roepen, dat wij mensen toch Zijn Woord zullen horen! Wat klaagt en bestraft de Heere de zondaars niet menigvuldig over 't nalaten en verzuimen van deze grote plicht. Daar was zeer veel te

zeggen geliefden, over dit horen van Gods Woord, maar daar is nu geen tijd toe, om deze zaak omstandig te openen; met weinige zullen wij 't zakelijke daarvan uw aandacht nu maar aanwijzen. De gehele godsdienst van de mensen, zowel inwendig als uitwendig, wordt hier onder 't enkel *horen van 's HEEREN Woord* begrepen. Want het bestaat daarin:

- (1) Dat men zijn aandacht en hart geheel neigt tot 't Woord des Heeren, om dat toch recht te kennen en te verstaan; dat men daar ganselijk toe begerig is, om van de Heere Zelf, door middel van Zijn Woord, recht geleerd, overtuigd, vermaand, bestraft, bestierd en vertroost te worden; dat men zijn oren geheel leent aan de Heere, en dat afwendt van de wereld, van de satan, en van zijn eigen arglistig en bedrieglijk hart, en een innige afkeer heeft, om daar meer naar te luisteren. Daarom zegt de Heere, "hoort aandachtig naar Mij, en neigt uw oor", etc. Jesaja 55:2, 3.
- (2) Daar behoort toe, dat men alle ingestelde middelen en ordinanties naarstig waarneemt, waarin God ons Zijn Woord wil laten horen: Want hoe zullen zij horen zegt de apostel, zonder die hun prediken, Rom. 10:14.
- (3) Daar behoort toe, dat men Gods gezanten, die ons Zijn Woord verkondigen, met alle eerbied, liefde en hoogachting ontvangt, dat men hun waarlijk voor dienaren en gezanten van de allerhoogste God houdt, en 't Woord Gods uit hun mond aanneemt en ontvangt, niet als der mensen woord, maar gelijk 't waarlijk is, als Gods Woord, 1 Thess. 2:13. Dat men daartegen niet twist of murmureert, noch zich in vleselijke wijsheid daartegen verheft, maar dat men zich in alle stilheid, nederigheid en onderdanigheid door haar laat leren en onderwijzen, gelijk de apostel Jakobus vermaant, hoofdstuk 1:21, "ontvangt met zachtmoedigheid het woord, dat in u geplant wordt", enz.
- (4) Daar behoort ook toe, dat men een diep ontzag en eerbied voor des Heeren woord heeft, en dat aller aanneming waardig acht te zijn. Dat men heilig met zijn gemoed voor dat Woord beeft; want op deze, zegt God, Jesaja 66:2, dat Hij zal zien, enz.
- (5) Ook behoort tot dit horen van des Heeren Woord, een recht en geestelijk verstand om het Woord Gods te ontvangen en daardoor van de Heilige Geest inwendig op een Zaligmakende wijze geleerd en verlicht te worden. Waarom horen en verstaan, of opmerken, dan meermaals in de Schrift bijeen gevoegd wordt. Als Jesaja 3:3,4, "De oren dergenen die horen, zullen opmerken, en 't hart van de onbedachtzamen zal de wetenschap verstaan", enz.
- (6) Tot dit horen van 's Heeren woord, behoort ook dat als Gods Woord aan te nemen, en voor waarachtig te houden, en met zijn hart te geloven door de kracht van de Heilige Geest, want zo wordt horen wel gebruikt voor geloven. Dus zeide David tot Saul, 1 Sam. 24:10, "waarom hoort gij de woorden van de mensen, zeggende: ziet, David zoekt uw kwaad?" Dat is, waarom gelooft u de woorden van de mensen, die u dat zeggen, tegen de waarheid?
- (7) Eindelijk tot dit horen van des Heeren Woord, behoort ook, dat men zich zelf door de genade van de Heilige Geest met zijn hart voor 't Woord Gods neerbuigt, zich daaraan gewillig onderwerpt, dat zeer gaarne doet, opvolgt en gehoorzaamt, en zo niet maar slechts een hoorder maar ook een dader van het Woord is, Jak. 1:22.

Daarom wordt horen en gewillig zijn in de Heilige Schrift bij elkaar gevoegd, en tegenover ongehoorzaamheid en weerspanningheid gesteld. Zo zegt de Heere tot 't Joodse volk, Jesaja 1:19, 20, "indien gijlieden willig zijt en hoort, zo zult gij 't goede van dit land eten", enz.

Ziet daar geliefden, alles wat wij u daar genoemd en voorgesteld hebben, behoort tot een *recht horen van des HEEREN Woord*. Als er maar een enige van al die zeven zaken aan ontbreekt, zo kunnen wij 't Woord Gods niet recht tot onze zaligheid horen. O, wat zijn ze dan niet gelukkig, die zo des HEEREN Woord mogen horen? Welgelukzalig is de mens, zegt daarom de Heere, die naar Mij hoort, Spreuken 8: 34; en, "zalig is hij die leest, en zijn zij die horen de woorden van deze profetie, en die bewaren, 't geen daarin geschreven is", etc. Openb. 50:13; want als een zondig land of volk also des HEEREN Woord hoort, gelijk hun de Heere daar zo ernstig toe vermaant zeggende: "o land", etc., dan heeft dat deze uitwerking, dat zo'n land of volk dan:

- (1) hun zonden en zware afwijkingen van de Heere, hun God, erkent en die met een heilige schaamte en waar berouw voor Zijn aangezicht belijdt, en daar geheel voor Hem over verbroken, verslagen en vernedert wordt. Dan laten zij zich gewillig door de stem des HEEREN van al hun zonden en goddeloosheden overtuigen. Dan zijn zij ootmoedig en handelbaar voor de Heere. O dan schreien en treuren en wenen zij over hun zonden, en smelten weg van bittere droefheid, rouw en schaamte voor Gods aangezicht.
- (2) Dan wenden de arme en verslagen zondaars zich, in de kracht van de Heilige Geest, tot de troon van Gods genade in Christus; dan werpen zij zich geheel neer op 's Heeren grondeloze barmhartigheid, die hun in 't heilige Evangelie geopenbaard wordt. Dan is 't met hen naar dat gebed van Daniël hoofdstuk 9:18, 19, "want wij werpen onze smekingen voor Uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden, maar op Uw barmhartigheden, die groot zijn", etc. Dan kunnen zij zonder verzoening en vrede met God, en zonder de genadige vergeving van al hun zonden in 't bloed van Christus onmogelijk gerust of getroost zijn.
- (3) Ja dan breken zulke boetvaardige en gelovige zondaars, door Gods krachtadige genade, ook door tot een oprechte bekering. Dan haten en verfoeien zij hun vorige zonden, en scheiden zich daar van af, en begeven zich om de Heere in het geloof te zoeken en te vrezen met hun gehele hart, en Hem voortaan alleen aan te hangen, te dienen en te beminnen; en in al Zijn rechten en inzettingen te wandelen. Dan zeggen zij tot elkaar, Klaagl. 3:40, "laat ons onze wegen onderzoeken", etc. Ziet in al zo'n staat en toestand komt een zondig land of volk, wanneer zij des HEEREN Woord recht horen.

En wat is dat

- (1) niet betamelijk! Zal men van God de Heere afgeweken zijnde, als Hij ons nu Zelf zo ernstig en krachtig komt roepen tot bekering, dan niet horen naar Zijn Woord?
- (2) Wat is 't ook niet noodzakelijk! Want immers zonder dat, moeten wij zeker sterven en voor eeuwig omkomen en vergaan. Daar is voor een zondig land of volk geen andere weg over van behoudenis, dan alleen dit horen van des HEEREN Woord. Indien men dat nalaat en weigert, dan zegt de Heere van zulken, gelijk er staat

Jesaja 30:9, "want 't is een weerspannig volk, kinderen die des HEEREN wet niet horen willen", ja dan noemt Hij ze een boos volk, dat Zijn woorden weigert te horen. Jer. 13:10.

- (3) Wat is 't ook niet geheel heilzaam en profijtelijk! Want indien de zondaars zo des HEEREN Woord willen horen, dan zullen zij zeker genade in de ogen van God vinden, en zij zullen allen samen leven en niet sterven, want zo zegt de Heere, Jesaja 55:3, "neigt uw oren, en komt tot Mij, hoort, en uw ziel zal leven", etc. Zo dan wel terecht roept de menslievende God hier zo ernstig en krachtig tot het Joodse land, en tot alle zondige landen en volkeren: *o land, land, land! hoort des HEEREN Woord!*

Toepassing

Och dat wij nu ook wisten van deze ernstige en genadige vermaning van God een recht gebruik te maken voor onszelf! Want ook nog heden is deze zelfde stem Gods opgeheven over ons. De Heere roept ons allen samen luid toe door de mond aller van Zijn dienaren: *"o Nederland, Nederland, Nederland! hoort des HEEREN Woord!"* Mijn lieve vrienden, 't is niet van gisteren of van heden, dat de Allerhoogste zo tot ons geroepen, en ons zo ernstig vermaand heeft, om toch Zijn Woord te horen, neen, van onbedenklijke tijden af heeft de Heere Nederland zo laten vermanen, en ook alle middelen in 't werk gesteld, om ons daartoe te bewegen en bekwaam te maken. Maar helaas, dit is onze, en de algemene zonde van het land, dat wij 't Woord des HEEREN tot op deze huidige dag nog niet gehoord hebben, gelijk ook onze vaders niet, die voor ons geweest zijn.

- (1) O, de Heere heeft tot nog toe tevergeefs tot ons geroepen: o land, land, etc. Wij zijn tot hiertoe doof geweest voor die stem Gods, wij allen, onze overheden, onze leraars, onze voorgangers, onze vrouwen, en kinderen, wij hebben allen tot op deze dag toe volstandig geweigerd des Heeren Woord te horen. O, dit is de grote en zware klacht die God tegen Nederland heeft, en die Hij nog heden voor van ons aller oren luid uitroept, "Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild."
- (2) O wat liggen er niet al vele ijverige, vrome en Godzalige leraars onder ons, in hun graven te rusten, door welke God Zijn Woord, zonder ophouden, op 't ernstigst en krachtigst tot Nederlands volk heeft laten prediken en zeer luid doen roepen, o Land, Land, Land, hoort toch des HEEREN Woord! Maar die nu reeds hun klacht voor de troon Gods gebracht hebben, dat Nederland des Heeren Woord niet heeft willen horen, maar dat zij al haar kracht en arbeid daar meest onnuttig aan besteed en toegebracht hebben.
- (3) De klare blijken, dat Nederland, hoe ernstig en langdurig daartoe ook vermaant, toch al evenwel Gods Woord niet heeft willen horen, maar haar oren daarvoor gestopt en haar nek daartegen verhard heeft, zijn
- (a) al die onverbeterlijke zonden en ongerechtigheden, daar dit ons land helaas, zo van overvloed.

- (b) Die smadelijke verachting van Gods geboden, van de Sabbat, van alle instellingen van de Godsdienst.
 - (c) Dat haten en bitter tegenlopen van de vroomste en getrouwste leraren, die hier in het land nu in een algemene smaad en verachting zijn gekomen; zodat Nederland nu geen recht ijverige en getrouwe leraars meer kan verdragen, maar er al lang een walging van gehad heeft.
 - (d) Ja de blijken, dat Nederland des HEEREN Woord niet meer wil horen zijn die schrikkelijke onwetendheid in de zaken van de religie en godsdienst, die nu als een Egyptische duisternis zich verspreidt over 't gehele land, die kleinachting en bespottig van Gods Woord, die er overal gevonden wordt onder de mensen, die bederving en vervalsing van Gods Woord, die aanwas van allerhande snode dwalingen en ketterijen, en dat grote en droevige verval in de zuivere leer van de waarheid, die algemene lauwheid, geesteloosheid, verstoktheid, onboetvaardigheid, en nare sleur- en formulierdienst, die onder ons de overhand genomen heeft, die onvruchtbaarheid onder alle bekerings- en genademiddelen, in één woord, die dodelijke slaapzucht, daar Nederlands Kerk nu helaas, in gedompeld en begraven ligt: want Geest en leven is nu bijkans geheel uit onze Kerk geweken, en een dode romp van geveinsdheid, hoogmoedigheid, zorgeloosheid, onbekeerlijkheid en allerhande snode zonden en profaniteiten is er overgebleven.
- (4) Ja zelfs Gods bekeerde volk, Nederlands waren Christendom, o dat is ook al lang gewoon geweest, des HEEREN Woord niet meer te horen Nooit was er geestelozter, slordiger, lauwer, wereldsgezinder en lossier Christendom, dan in deze tijd.
- (a) Des Heeren Woord heeft in grote mate zijn kracht en gewicht verloren op 't hart van de Godzaligen; honderd krachtige en ijverige predikatiën kunnen dikwijls geen één zonde doven en ten onder brengen.
 - (b) De onwetendheid onder de Christenen is onbeschrijfelijk groot: de eerste beginselen van de leer van Christus, zijn bij de meesten als duistere raadselen geworden. Men ligt allerwege met elkaar te twisten, zelfs over punten van het geloof, die ieder kind in de genade vast behoorde te kennen.
 - (c) Dat beven voor des Heeren Woord, die diepe eerbied en dat heilige ontzag voor de stem Gods, dat schijnt nu onder ons op te houden.
 - (d) Daar is een algemene doofheid, ongelovigheid, hardigheid en onbekeerlijkheid gevallen op de harten van Sions kinderen. De Heere doet ons Nederlands Christendom nu dit schandelijk en droevig verwijt, zeggende, Jerem. 25:4, "ook heeft de Heere tot u gezonden al Zijn knechten de profeten, vroeg op zijnde en zendende; maar gij hebt niet gehoord", enz. Ja 't is nu met ons, als er staat van des Heeren knecht, Jesaja 42:20, "of hij schoon de oren open doet, zo hoort hij toch niet."
- (5) En in deze is het verschrikkelijkste en beklagelijkste van alles, dat dit kwaad van des HEEREN Woord niet te horen, zowel bij bekeerden als onbekeerden een zo diep ingeworteld, ingekankerd en verouderd kwaad onder ons is, dat tot nog toe,

naar geen remedies heeft willen luisteren; maar dat onder de genezende hand des Heeren van jaar tot jaar, hoe langer hoe meer, verergerd is. Als wij daarbij aanmerken, hoe de Allerhoogste God reeds zeer moe geworden zijnde, om langer aan onze genezing te arbeiden, daarom in deze tijd onze beste medicijnmeester en de beste geneesmiddelen reeds van ons weggenomen, en zelfs Zijn Geest ons zo in grote mate onttrokken heeft, o wat geeft ons dat niet een schrikkelijk naar vooruitzicht over onze toekomstige staat! Och wie kan onze ellende dan zonder beving en ontzetting aanzien! O, of wij 't ons nog eens recht ter harte namen, en dat wij eens schrikten voor 't oordeel Gods, dat ons allen hier in Nederland boven 't hoofd hangt!

- (6) Want immers is 't alleen om deze grote en voorname zonde van 't niet horen van des HEEREN Woord, dat God van tijd tot tijd zo vele strenge oordelen en bezoeken over ons gebracht heeft, en dat Zijn hand ons nog in velerhande opzichten zo zwaar drukt, zodat Nederlands staat nu is geworden evenals die van een teringachtig mens, die alle dagen zwakker en ellendiger wordt, en haast naar de dood.
- (7) Het is om dit grote kwaad van het niet horen van des HEEREN Woord, dat God ons land tegenwoordig weer gesteld heeft in een bijzonder gevaar van een zware oorlog, die, als de Heere het niet genadig verhinderd, onze Staat wel zeer schadelijk en verderfelijk zou kunnen zijn, en behalve 't vergieten van veel mensenbloed, de vervallen financiën van onze Staat zodanig verder zou kunnen uitputten, dat daaruit allerhande drukkende lasten en schaden voor 's lands ingezetenen zouden kunnen ontstaan, gelijk wij dat zeker moeten verwachten, indien de gevreesde oorlog zijn voortgang neemt.
- (8) Maar was 't dit nog slechts alleen, maar indien Nederland, gelijk helaas, zeer te duchten is, voortaan verder in zijn ongehoorzaamheid tegen God de Heere voortgaat, en weigert Zijn Woord te horen, och lieve vrienden! wat staat er dan toch anders voor dat ongehoorzame land en volk te wachten, dan een geheel verderf en ondergang, een hittige toornigheid van God, die ons allen samen vroeg of laat eens zeker zal verslinden?
- (a) Want, hoe zou God zo'n ongehoorzaam land, zo'n zondig volk, toch altijd kunnen verdragen?
- (b) Hoe zou die hoge en heilige Majesteit Zich zo altijd kunnen laten van ons tergen en bespotten, zonder daarover eens rechtvaardige wraak te nemen, tot voorstand en bescherming van Zijn Eigen eer?
- (c) Hoe zou 't kunnen wezen, dat Zijn groot geduld en lankmoedigheid over ons niet eens zou ophouden, en in grimmige toorn en verbolgenheid veranderen?
- (d) Ei, laten wij ons toch spiegelen aan Gods gewone procedures met zondige landen en volkeren, die volstandig bleven weigeren des HEEREN Woord te horen. Is niet 't einde van zulke landen en volkeren altijd zeer schrikkelijk en rampzalig geweest? En waarom zou de rechtvaardige God ons toch meer verschonen dan anderen, ja dan Zijn Eigen volk Juda en Israëel, die Hij beiden geheel verwoest en tot de fundamenten toe afgebroken heeft, omdat zij tot het

einde toe geweigerd hebben Zijn Woord te horen.

- (e) En genomen, God oefende nog vele jaren zijn grote lankmoedigheid en verdraagzaamheid over Nederland omwille van Zijn heilig Naam, wat zou ons dat doch in 't bijzonder mogen baten, indien wij ieder voor onszelf blijven weigeren des HEEREN Woord te horen, en ons niet oprecht van onze zonden tot God bekeren? Zo is dan immers ons aller bijzonder verderf en eeuwige verdoemenis bij God zeker besloten, en wij zullen er immers allen door de dood gewis in storten? Want God heeft immers de eeuwige dood en verdoemenis overal zeer ernstig bedreigd aan allen, die Zijn Woord niet willen horen? En Hij is immers zeker waarachtig in Zijn dreigementen? Wij moeten met Hem niet spotten als met een ijdel menskind. Spiegelt u aan dat schrikkelijke oordeel over de man Chonia. Waarom overkwam hem dat? Wij moeten onze bekering tot God niet uitstellen, want als wij daar lang mee vertoeven en wachten, dan heeft God geen lust meer aan onze bekering, maar dan spot Hij met ons berouw, met onze gebeden en tranen; hoort 't de Heere Zelf bedreigen, en neigt uw oren tot de stem van Zijn Woords; "omdat Ik geroepen heb", zegt Hij Spreuk. 1:24-32, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en daar niemand en was die opmerkte; zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten wanneer uw vreze komt", enz.

O mijn geliefde toehoorders! als wij dit alles samen wel opmerken en gadeslaan, wat blijft er nu toch anders voor ons over, dan nog heden allen samen op onze harten te leggen die gunstige, genadige en geheel ernstige vermaning, welke de Heere de Allerhoogste God nu nog heden aan ons allen doet, o land, land! enz. O, als wij daartoe nog eens besluiten konden, door Gods genade, dat zou ons leven, onze vrede, en ons aller zaligheid en eeuwige behoudenis zijn. Och, of de Heere nu Zijn Geest nog eens gaf aan Nederland, dat men Zijn Woord daar nog eens mocht horen! Och of ons volk van zijn zware doofheid nog eens genezen werd, door Zijn almachtige hand! Och, of wij voortaan niet meer liepen naar onze nietige medicijnmeesters, en tot allen die daar pleisteren met loze kalk, maar alleen tot Christus Zelf, Die de oren van de doven kan openen en genezen! Als 't immers wezen kan, mijn beminde toehoorders! hoort, hoort toch, na deze, eens des HEEREN Woord!

Gij zorgeloze en diep geruste mensen, die zich tot nog toe over uw eeuwige zaligheid niet met rechte ernst bekommerd hebt; die u weinig met Gods Woord bemoeid hebt; - gij blinde onwetende mensen, die Gods Woord noch hoort noch verstaat; - gij verstokte en verharde zondaars, die uzelf met grote onbeschaamdheid blijft tegenkanten tegen Gods Woord, en uw stijve nek daar onder niet wilt buigen; - gij verachters, bespotters, lasteraars en verzuimers van Gods Woord, gij Sabbatschenders; - u wereldsgezinde en onbekeerlijke mensen, en gij allen die de nauwe weg van de Godzaligheid nog haat, en overal tegenstand doet, en nog pleit voor de zonden! wandelt in de zonden, uw vermaak scheidt in de zonden, enz. – O gij ongelukkige mensen! Hoort toch allen samen nog eens des HEEREN Woord. Geeft uw opgeblazen verstand, en uw vijandig en onbekeerlijk hart toch, na deze, eens gevangen in de hand van Gods dienstknechten, die des Heeren Woord, zonder ophouden aan u verkondigen opdat zij u onder Gods genadige zegen bewerken tot een waarachtige bekering en eeuwige behoudenis. O hoort toch, na deze, des HEEREN Woord uit hun mond met nederigheid, vrees en beving, en buigt uw schouders onder dat juk van de Heere, dat

Hij u wil opleggen, en daartoe Hij reeds zo lang tevergeefs voor u gearbeid heeft vanwege uw hardigheid, en onverstandig hart. O dit zou nog de enige weg van uw behoudenis zijn. Gaf de ontfermende God u dan daar genade toe!

Gij bekommerde mensen, die daar enige bezorging en verlegenheid hebt over 't grote werk van uw bekering en eeuwige zaligheid; o neigt gijlieden toch door Gods genade, na deze, eens uw oren, en hoort des HEEREN Woord. U zult immers gaarne willen toestemmen, dat u dat Woord des Heeren nog nooit recht gehoord hebt? U hebt immers uw geestelijke doofheid, de hardigheid van uw harten, en uw afkerigheid van 't Woord des Heeren, reeds beginnen te merken? O legt deze uw rampzalige ellende toch eens op uw hart. Och wordt er toch eens met ernst verlegen over. De Heere is nu op weg om u te bekeren. Staat Hem toch niet langer tegen, laat Hem toch niet langer tevergeefs tot u roepen, opdat Hij er geen verdriet in krijgt, en niet voor altijd van u wijkt en heengaat. O, komt toch met uw geestelijke doofheid tot Christus, valt eens aan Zijn voeten neer, belijdt Hem uw onmacht, dat u des Heeren Woord niet horen kunt. Smeekt Hem, dat Hij uw oren opent, en dat Hij uw wil geneest.

En u bekeerde Christenen! O, schikt toch uzelf door genade daartoe, om des HEEREN Woord nog eens te horen. U bent wel niet geheel doof, gelijk de wereld, want Christus heeft van u gezegd, "Mijn schapen horen Mijn stem", etc. maar leert evenwel verstaan, hoe u nog zwaar hoort; hoe u nog maar voor een klein gedeelte van uw geestelijke doofheid en hardigheid genezen bent. Och neemt toch met onophoudelijke smekingen uw toevlucht tot Christus, uw Medicijnmeester, en klaagt Hem uw gebrek. O, wacht toch met ernst, en oprechte begeerte op Zijn genezende hand, dat Hij u nog eens leert horen des HEEREN Woord: en dat God gaf, dat dit de vrucht en de zegen mocht zijn van deze Bededag! En dat al 't volk des Heeren om deze grote genade nu bijzonder mocht bidden, etc.

Gepredikt te Kralingen, de 20^e februari 1743.

2. Biddagpredikatie uit Hosea 5:12-15

12 Daarom zal Ik Efraim zijn als een mot, en den huize van Juda als een verrotting.

13 Als Efraim zijn krankheid zag, en Juda zijn gezwel, zo toog Efraim tot Assur, en hij zond tot den koning Jareb; maar die zal ulieden niet kunnen genezen, en zal het gezwel van ulieden niet helen.

14 Want Ik zal Efraim zijn als een felle leeuw, en den huize van Juda als een jonge leeuw; Ik, Ik zal verscheuren en henengaan; Ik zal wegvoeren, en er zal geen redder zijn.

15 Ik zal henengaan en keren weder tot Mijn plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken.

Wij hebben onlangs aan uw aandacht voorgesteld, dat wij niet recht met de gehele Bijbel, tot onze troost, bekering en zaligheid, kunnen werken, tenzij dat wij die goed verstaan, en houden als 't Woord des HEEREN of van JEHOVAH, de eeuwige en onveranderlijke God, Die onveranderlijk is in Zijn Wezen, eigenschappen, in Zijn woorden en werken enz. Hieruit mogen wij dan gelovig zien en het daar vast voor opnemen en houden, dat, welke zegeningen of goedertierenheden de Heere immer tevoren aan Zijn gehoorzame volk bewezen heeft, Hij ze nu ook nog aan ons zal bewijzen, indien wij ook voor Hem in diezelfde wegen van gehoorzaamheid wandelen. Maar, daarentegen wat voor plagen, welke vloeken of ellenden Hij ooit aan goddeloze en ongehoorzame volkeren heeft toegezonden, Hij die ook eveneens over ons zal brengen, indien wij ook in hun zonden en goddeloosheden wandelen, en evenals zij, de Heere willen verachten en vertoornen. Zodat wij ons lot dan reeds wel klaar en duidelijk in 't heilige Woord van God beschreven vinden, ten goede of ten kwade, indien we maar waarlijk kunnen geloven, dat Hij Jehovah of de onveranderlijke God is. Konden we, op die grond, de nu de afgelezen tekst wat nader inzien, en dan in die spiegel, onze eigen staat en die van Land en Kerk in 't algemeen, eens klaar bij des Heeren licht beschouwen, zo zou ons de Heere op deze dag, grote dingen doen zien, die ons door de genade van Zijn Geest, tot een diepe vernedering en verootmoediging van het hart, voor Hem zouden moeten bewerken. Helaas, of de Geest des Heeren hier dan nu maar ondersteunen en bewerken mocht, en de duistere schellen van onze blinde ogen eens mocht aflichten! Wij zullen dan eerst de staat van 't oude volk van God, zoals die ons hier in de tekst wordt beschreven en voorgedragen, wat nader, doch zo kort als doenlijk is, in overweging nemen, en daar dan een nodig gebruik van trachten te maken voor onszelf.

Samenhang: De Heere handelt in dit hoofdstuk met de beide volken, Israël en Juda, zoals ze in deze tijd in grote mate van Hem afgeweken en in 't hoogste verderf en goddeloosheid gevallen waren, zijnde al Zijn middelen, die Hij lange tijd, tot hun bekering aangewend had, ten enenmale vruchteloos geweest. Het hoofdstuk bestaat uit twee delen.

- (1) In 't eerste deel bevattende de 9 eerste verzen, handelt God door de profeet met 't volk Israëls in 't bijzonder, en stelt hun voor ogen hun zonden en Zijn straffen en oordelen, waarmee Hij ze in van de tijd zwaar bezoeken zou, indien ze daarin onbekeerlijk voortgingen.
- (2) Hierop gaat Hij over in 't 2^e deel van 't hoofdstuk, om meer onderscheidenlijk te handelen met beiden de volken Israël en Juda tevens.
 - (a) Eerst richt Hij Zijn bestraffing tot Juda of 't Joodse volk, en beschuldigt hen, vs. 10, en bijzonder hun vorsten of overheden, als die het meest van allen verdorven hadden, van de moedwillige schending van al zijn heilige wetten, en bedreigt hen, dat Hij een gehele zondvloed van toorn en van grimmige oordelen over hen zouden uitstorten.
 - (b) Daarop richt Hij in vs. 11 Zijn bestraffing tot Israël, en beschuldigt ze, hoe snood en moedwillig zij van de heilige godsdienst waren afgevallen, en in plaats van des Heeren wetten, de snode wetten van hun afgodische vorsten hadden gevolgd, waarover Hij hen bedreigt, dat zij ook rechtvaardig door hun vorsten op 't zwaarst zouden onderdrukt worden.
 - (c) Hierop wond Hij dan eindelijk Zijn rede tot hun beide samen, en stelt hen in de vier verzen van onze Tekst ook vier bijzondere dingen voor ogen, die wij nu een weinig nader inzien zouden.

Verdeling.

- (1) Eén ongevoelig en verborgen oordeel, waardoor Hij hen allengs kwam te verderven en te verteren, vs. 12.
- (2) 't Dwaas en verkeerd gebruik, dat zij van deze Zijn zware bezoeken maakten, met daar tegen tevergeefs mensen hulp te zoeken, vs. 13.
- (3) Een openbaar en geweldig oordeel, waardoor Hij hen geheel schrikkelijk aantasten en vernielen zou, zonder dat iemand zich uit Zijn hand zou kunnen redden, vs. 14.
- (4) Eindelijk een gehele verlating voor een lange tijd vs. 15.

1. Des Heeren verborgen oordeel over de beide huizen van Israël en Juda, wordt aldus voorgesteld: *"daarom zal Ik Efraïm zijn als een mot, en den huize van Juda als een verrotting."*

A. Het wordt aan 't voorgaande samengevoegd door 't woordje *daarom*, als een reden van 't vorige. God straft niemand zonder reden of zonder schuld. Neen al Zijn oordelen zijn heilige en allerrechtvaardigste oordelen, die hun *daarom* hebben, de zonden van goddeloosheid van Israël en Juda zijn eerst genoemd, en hun ordentelijk voor ogen gesteld in dit pleitgeding. Nu volgt hun vonnis of veroordeling, slaande op hun schuld, "daarom zal Ik", enz. dat is zo doorgaans de handelwijze van de Heere, om ons Zijn rechtvaardigheid te verklaren en gedurig onder 't oog te brengen, opdat wij die zouden leren erkennen en aanbidden.

B. 't Oordeel wordt ons als een bedreiging in de toekomstige tijd voorgesteld, "Ik zal", enz. In de grondtekst staat alleen, "daarom, Ik Efraïm als een mot", enz. Nu kan dit

tweezins door ons aangevuld worden; of gelijk onze vertalers doen, "Ik zal", enz., anders in de tegenwoordige tijd, "Ik ben", enz. Wij zouden oordelen, dat men de beide lezingen moet houden en volgen naar de ruime aard en stijl van de Hebreeuwse taal, en dat de Heere hier dan mee wil te kennen geven, dat Hij dit verborgen oordeel, nu al reeds bezig was uit te voeren, en dat Hij daarmee nog al verder zou aanhouden en voortgaan. Hij was hun reeds als eens mot en verrotting, en Hij zou hun voortaan dat nog verder zijn, totdat Hij hen geheel verderven en verteren zou, enz.

C. Het zwaar oordeel zelf stelt de Heere aan hen voor, onder twee gepaste zinnebeelden van een mot, en van een verrotting; wat deze in 't natuurlijke zijn, is bekend aan een ieder. De mot is een klein schadelijk diertje, dat zich ophoudt in stil liggende klederen en stoffen, en daaraan op een heimelijke en ongevoelige wijze, zonder dat 't bemerkt wordt, zeer grote schade doet, met die klederen en stoffen langzamerhand te doorknagen, en hun vastigheid en wezen te verteren, waardoor ze eindelijk geheel verdorven worden en zeer gemakkelijk in stukken gescheurd kunnen worden en dus voor de mensen van geen gebruik of dienst meer kunnen zijn. Gelijk we zo lezen Job 13: 28, "en hij verandert als een verrotting, als een kleed, dat de mot opeet". Bij deze mot wordt ook hier de gelijkenis van een verrotting gesteld; welk woord allerhande verderving, vertering en verrotting betekent, waardoor de dingen geheel vervallen en eindelijk allengs verteren, en tot niet worden. Doch hier zouden wij deze verrotting nemen in de samenvoeging met een mot; en dus daardoor verstaan die verrotting, die er komt in de klederen en stoffen, die door de mot ongevoelig doorknaagt en verteerd worden. Want dan beginnen zulke doorknaagde klederen en stoffen, als de mot daar lang genoeg in gezeten en gewerkt heeft, en hun voedsel er uit gehaald, hun vuiligheid in uitgeworpen heeft, en zelfs ten laatste er in vergaan en omgekomen is, eindelijk te verderven en te verrotten. Waarom deze twee, de mot en de verrotting, hier ter plaats, gelijk ook Job 13:28, zeer goed samengevoegd worden. Dus zien wij hier dan de gelijkenissen, waarvan de Heere zich hier bedient, om Zijn verschrikkelijk oordeel te beschrijven, dat Hij beide over Israël en Juda reeds begonnen had uit te voeren, en hierna nog verder uitvoeren zou, indien zij in hun zonden en goddeloosheid bleven voortgaan. Dan zou Hij zelfs voor hen zijn, en Hij was voor hen reeds nu als een mot enz. Ik ben of Ik zal zijn, enz. Geen mensenhand zou 't hun doen. Neen, de Heere Zelf zou dit zware en schrikkelijke oordeel en verderf zo aan hen uitvoeren, om hun goddeloosheid en onbekeerlijkheid, en niemand zou 't kunnen beletten of verminderen, en zij Zelf zouden 't niet kunnen voorkomen.

D. Vraagt iemand hier nu naar dit zware oordeel van de Heere zelf, en waarin 't eigenlijk bestond, en wat 't toch was, dat Hij reeds aan hen deed en verder doen zou tot hun verderf? Dan zullen wij u zeggen, dat 't een heimelijke vloek van God was, welke Hij over deze beide volken zond en nog meer brengen zou; waardoor, op een ongevoelige wijze, zodat zij zelf 't in het eerst niet opmerken of in acht namen, al hun zaken, zowel kerkelijke als wereldlijke, in een diep en dodelijk verval geraakten. Er was bij hen een langzaam verderf in alle dingen, evenals een mot en vertering in een kleed, zodat zij in hun stille zorgeloosheid, daar zij in gedompeld lagen, van trap tot trap als verteerden en verrotten; de Heere nam de invloed van Zijn zegen alleszins van hen weg, en Hij sloeg ze ongevoelig, met allerhande plagen en oordelen, met binnenlandse scheuringen en beroerten, met binnenlandse vijanden en met velerlei schade en nadeel aan alle kanten, waardoor hun zaken van dag tot dag achteruit gingen, hun welvaren afnam, hun sterkte en voorspoed verminderden en zij allengs

doorknaagt en verdorven werden door een heimelijke vloek van God, die op alles lag, en die alles als een mot in een kleed opat en verteerde; want 't ging met hen nu naar 't einde toe; zij zouden binnenkort geweldig om hun goddeloosheid door de Heere vernield worden, evenals een leeuw zijn roof verscheurt. En daartoe kwam de Heere ze nu allengs als toe te bereiden, evenals de mot en de verrotting 't kleed bereiden, om gemakkelijk verscheurd te worden. Helaas, Wat is dit dan niet een zwaar en verschrikkelijk oordeel van de Heere over een zondig en onverbeterlijk volk!

Want

- (1) dan merkt zon volk de slaande en verdervende hand van God niet, evenals 't niet gemerkt wordt, als een mot 't kleed doorknaagt, verderft en allengs doet verrotten, zij worden dan zodanig door de tijd aan Gods oordelen en bezoeken gewend, dat zij die op 't laatste niet meer gevoelen, enz.
- (2) Zo'n volk ligt dan verzonken in een zeer diepe en schrikkelijke zorgeloosheid, geesteloosheid, blindheid, verstoktheid en in een algehele onbekeerdheid. O, Alle genade- en bekeringsmiddelen zijn dan geheel tevergeefs, want zij bemerken niets van hun schuld, en ook niets van de toorn van God, die als een langzaam vuur hen allengs verbrandt en verteert. De Heere bereidt dan een valstrik tegen hen als een geweldige jager, die op zijn roof loert in stille en verborgen plaatsen, om die eindelijk schielijk met kracht aan te grijpen en te verslinden.
- (3) En in een woord, dan staat doorgaans de gewisse ondergang van zo'n volk voor de deur. Dan zal 't niet lang duren of de Heere zal ze uit hun dodelijke slaap van vleeselijke gerustheid en zorgeloosheid welhaast geheel onzacht komen opwekken; en zo weinig als een verrot en van de mot doorgeknaagd kleed 't scheuren van een geweldige hand kan tegenstaan, zo weinig kan zo'n verrot en verdorven volk dan ook tegenstand bieden tegen de geweldige hand van de Heere, als die hen eindelijk komt aantasten, om ze te verscheuren; gelijk wij dat in 't vervolg horen zullen. Dus hebben wij dan nu des Heeren verborgen oordeel over Israël en Juda gezien.

II.

Het dwaas en verkeerd gebruik, dat zij daarvan maakten, als zij er iets van begonnen te bemerken, volgt nu in vs. 11. En hier komen ons drie zaken voor:

A. Hoe zij hun ellende en Gods bezoekende hand eindelijk, doch tevergeefs, bemerkten; voorgesteld in de woorden: "als Efraïm zijn krankheid zag, en Juda zijn gezwel".

- (1) Hier vergelijkt de Heere hun ellendige staat, onder Zijn bezoekende hand, bij de staat van een krank mens, en bij iemand met een ongeneeslijk gezwel, die gaat kwijnen. Want zo gaat 't met een zondig volk, dat de Heere, door Zijn oordelen, allengs verteert en verderft; zij worden er eindelijk, hetzelfde onder als kranke en teringachtige mensen. Hun staat vervalst dan geheel en al, en 't wordt alles als een krank lichaam, daar niets geheels of gezonds meer aan gevonden wordt. Zo beschrijft de profeet ons de ellendige staat van 't Joodse volk, Jesaja 1:5, 6: "het gehele hoofd is krank", enz. Zo was 't bijzonder met Efraïm gelegen, of met 't Israëlitische volk: hun staat was nog merkkelijk erger en ellendiger dan die van Juda, of 't Joodse volk. Want

- (2) aan hen wordt, in onderscheiding van Efraïm, alleen een gezwel toegeschreven; gelijk als mensen, die wel niet geheel krank zijn, maar toch droevig gaan kwijnen aan een pijnlijk en ongeneeslijk gezwel of kanker, daar zij tevergeefs alle geneesmiddelen toe gebruiken, dat eindelijk dodelijk wordt. De staat van beiden onder Gods zware bezoekende hand was dan zeer ellendig, maar Israëls ellende overtrof die van Juda nog merkkelijk, omdat Israël eerst en ook veel zwaarder van de Heere in 't kort zou vernield, verscheurd en geheel ten onder gebracht worden; terwijl Juda nog een weinig langer zou staande blijven, en ook zo geheel van de Heere niet zou uitgeroeid en verdorven worden. (3) Eindelijk bemerken zij beiden hun ellende; want Efraïm zag zijn krankheid en Juda zijn gezwel; er staat niet, dat zij hun ellenden smartelijk gevoelden en daarover, met een waar berouw en droefheid, voor de Heere vernederd werden, en tot een oprechte belijdenis van, en boetvaardigheid over hun zonden kwamen. Neen, niets dergelijks werd er bij deze beide volkeren gevonden. Zij zagen of bemerkten maar alleen, dat 't met hun staat zeer droevig geschapen stond, en hoe langer hoe erger werd, en dat 't met hen allengs te gronde ging; dat zij hun achting en heerlijkheid, hun sterkte, welvaart, voorspoed en alles al ongevoelig, meer en meer verloren, en tegen hun machtige vijanden niet meer bestaan konden, enz.

B. Wat deden zij toen? Keerden zij zich tot de Heere, om bij Hem genade en redding te zoeken? Neen! Zij deden gelijk de goddelozen gewoonlijk doen; zij namen hun toevlucht alleen tot menselijke hulp. Efraïm toog tot Assur en hij zond tot de koning Jareb. Merkt aan:

- (1) dat door Assur hier de koning van Assyrië verstaan wordt, die een zeer machtige vorst was, en hier de koning Jareb genaamd wordt. Doch wij moeten dit voor geen eigenaam van de koning van Assyrië houden, zoals 't schijnt te zijn; maar voor een figuurlijke naam, want Jareb betekent in 't Hebr. zoveel als een, die voor een ander twist, of pleit, die hem wreekt of redt, of uit de nood helpt, enz. En dus wil de Heere hier dan waarschijnlijk 't Israëlitische volk, van terzijde, daarmede dit verwijt geven, dat zij de koning van Assyrië alleen hielden voor hun Jareb of Beschermmer en Redder, en voor hun vleselijke arm, die hen helpen en redden, en tegen hun vijanden beschermen zou, en door wiens gunst, en bijstand, zij hun diep vervallen zaken nog enigszins weer op zouden kunnen richten, of nog verder overeind houden, enz.
- (2) Daarom togen zij dan ook naar hem toe, te weten, door hun gezanten, die zij aan hem zonden, om zijn gunst en bescherming van hem af te bidden en met geschenken van hem te kopen, gelijk wij daarvan een duidelijk voorbeeld vinden, 2 Kon. 15:19, 20 van Menáhem de koning van Israël, hoe hij, met groot geld, de gunst en bescherming afdad, en verkreeg van Pul, de koning van Assyrië, opdat zijn hand met hem zou zijn, om 't koninkrijk in zijn hand te sterken. (3) En ofschoon dit hier maar alleen op rekening van Efraïm of Israël gesteld wordt, zo wordt toch Juda of 't Joodse volk, daaronder bedoeld, als dat precies dezelfde verkeerden weg ook heeft ingeslagen van op de koning van Assyrië hun vertrouwen te stellen, en bij hem hun hulp en bescherming in hun nood en verlegenheid te zoeken. Gelijk wij daar al ook een klaar voorbeeld van vinden, 2 Kon. 16:6, 7; hoe Achaz, de koning van Juda, als hij overvallen en beoorloogd werd van Rezin, de koning van Syrië en geen uitkomst zag, toen in zijn nood, de

toevlucht nam tot Tiglath-Pileser, de koning van Assyrië en zijn boden tot hem zond, zich tot een knecht aan hem onderwierp, en hem zeer ootmoedig, om zijn bijstand en hulp smeekte, enz. Ziet, zo togen Efraïm en Juda hier dan beiden tot Assur enz., en, in plaats van hun hulp alleen in de Heere te zoeken, zochten zij die bij een nietig mens, en vertrouwden op een vleselijke arm.

C. Maar, gelijk dit, voor de onboetvaardige zondaars nooit goed uitvalt, maar slechts alleen dient, om Gods toorn te meer tegen hen te ontsteken, en hun ondergang tot verhaasten, zo ging 't hier met deze beide volken ook, want, zegt de Heere; "maar die zal ulieden niet kunnen genezen". (Hij spreekt, in het meervoudige getal, beiden tot Efraïm en Juda) "en zal het gezwel van ulieden niet helen". Hij zou ze van uit de hand van een vertoornde God niet kunnen redden. Zij mochten zulke vaste verbonden met hem maken als zij ook wilden, en ook nog zozeer op hem als hun Jareb, helper of beschermer, vertrouwen, maar het zou alles tevergeefs zijn. Of zij al veel uitreisden, zij zouden toch van Egypte en van Assur beschaamd worden, Jesaja 2:36. Want die zouden hen in het minste niet kunnen helpen.

III.

Nu volgt des Heeren openbaar oordeel over de beide volkeren; dat zeer vreselijk zijn zou, en dat de Heere Zelf met Zijn almachtige hand over hen zou uitvoeren vs. 14. "Want, zegt de Heere, Ik zal Efraïm zijn als een felle Leeuw, en den huize van Juda als een jonge Leeuw", etc.

A. Deze gelijkenis wordt tegenover de vorige gesteld, als van een geheel andere aard en natuur; want eerst zou de Heere de twee zondige volkeren zijn als een mot en als een verrotting. Beide dingen, die wel scherp en geweldig genoeg, doch die toch maar zeer langzaam en ongevoelig werken. Maar wanneer Hij nu met dit Zijn verborgen oordeel lang genoeg bij hen gewerkt zou hebben, en hen nu op die wijze tot hun verderf bereid had, dan zou Hij op het laatst met een openbaar, schielijk en geweldig oordeel op hen aanvallen, en hun verderf verwoesting dadelijk uitvoeren; en dat op een zeer verschrikkelijke en vreselijke wijze, evenals een felle leeuw en als een jonge leeuw, die schielijk uit een hoek of uit zijn hol komt springen en zijn roof met geweld aangrijpt, en in een ogenblik geheel verslindt.

B. En ziet eens, met wat een onderscheid de Heere dit Zijn vreselijk oordeel over die beide volken zou uitvoeren. Hij zou Efraïm of Israëel, die geheel en al van God was afgeweken en geheel tot de afgoderij vervallen, en als een volstrekt heidens volk geworden was, zijn als een felle leeuw, dat is als een oude sterke, geweldige en wrede leeuw, om hen, zonder enige genade of verschoning, geheel te verslinden, zodat zij voor Zijn aangezicht geen volk meer zijn zou. Daarentegen zou Hij Juda (dat minder zondig, goddeloos, afgodisch was) maar alleen zijn, als een jonge leeuw, die minder fel, wreed en geweldig is, en die ook nog enige tijd moest hebben om te wassen en groot te worden. Waarmee dan twee dingen worden te kennen gegeven,

- (1) dat Juda's oordeel nog enige tijd, zou uitgesteld worden, terwijl dat van Efraïm zeer haast en schielijk zou komen.
- (2) Dat Juda's straf of verderf ook minder zou zijn, als dat van Efraïm, want de Heere zou hen alleen bezoeken met een verwoesting van hun tempel stad en land, en met

een 70-jarige, zeer harde gevangenis; doch Efraïm zou Hij ten enenmale uitroeien en verderven, en een gehele voleinding met hen maken, enz.

C. En dit drukt de Heere Zelf hier nader uit, op een duidelijke wijze, als Hij er bijvoegt

- (1) van Efraïm, "Ik, Ik, (om hen zeer klaar te beduiden dat Hij, de almachtige God het met Zijn Eigen hand Zelf zou doen) zal verscheuren en heengaan". Hij zou hun eerst verscheuren, verwoesten en ten onderbrengen, en dan zou Hij heengaan, en hen geheel verlaten, zonder in een grote reeks van eeuwen meer naar hen om te zien.
- (2) Hier tegen zegt Hij van Juda, "Ik zal wegvoeren en daar zal geen redder zijn". Hij zou ze uit hun land wegvoeren in de Babylonische gevangenis en noch Assur noch iemand anders, op de macht en hulp van welken zij hun vertrouwen hadden gesteld, zouden hen kunnen redden uit de straffende hand des Heeren.

IV.

En dit zware oordeel breidt de Heere dan nog nader uit vs. 15, hun verkondigende, hoe Hij ze voor een tijd geheel verlaten zou. "Ik zal heengaan en keren weder tot Mijn plaats." Evenals iemand, die ons de vriendschap opzegt, zich geheel van ons afzondert, en na zijn eigen huis en plaats zich begeeft, en daar voortaan blijft, zonder met degenen, die hij zo verlaat, enige gemeenschap meer te houden. Zo zou de Heere met deze twee goddeloze en onbekeerlijke volkeren ook eens handelen. Hij zou wanneer Hij Zijn verwoestend oordeel nu als een felle leeuw en als een jonge leeuw over hen eerst uitgevoerd had, hen dan voorts geheel verlaten, Zijn Goddelijke en liefelijke tegenwoordigheid aan hen onttrekken, en met Zijn dierbare liefde, licht, genade, zagen, hulp, bescherming, Woord en Geest en alles van hun scheiden; en hun de strenge uitwerkingen van Zijn grimmige toorn, op allerhande wijze, doen gevoelen, zodat zij zouden weten, wat het was de Heere hun God verlaten, en zo snood tegen Hem gerebelleerd en gezondigd te hebben. O, naar en schrikkelijk oordeel! Wel terecht roept de Heere er over uit, Hos. 9:12, "Want ook wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn!" Dit is de hoogte van alle ellenden. Als de Heere God, in Zijn heilige toorn, een volk of een bijzonder mens om de zonde verlaat en Zich geheel van hen scheidt. Alle andere oordelen en bezoeken zijn licht en worden draaglijk, zolang de Heere nog maar enigszins met Zijn genade tegenwoordig is; maar als Hij heen gaat en tot Zijn plaats wederkeert, o, dan is alles verloren, dan is de ellende en 't oordeel gehele volkomen.

Nochtans zou dit schrikkelijk oordeel Gods over Efraïm en Juda niet eeuwig zo duren, maar daar zou nog eens weer een tijd van ontfermen komen, wanneer de Heere met Zijn genade en goedertierenheid tot hen zou terugkeren. Want zo bepaalt Hij Zelf dit oordeel tot een zekere tijd, zeggende, *"tot dat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken."* Hiermee voorzegt de Heere, dat er beide voor Efraïm en Juda nog eens een tijd zou komen, waarin Hij Zich over hen ontfermen zou en Zijn genade en Geest tot hen zenden. Dan zouden in hun zware verdrukkingen hun ogen eens weer door de Heere geopend worden, dat zij hun snode zonden levendig en klaar zouden zien, en dat Gods toorn en hun ellenden hen zo zwaar zouden drukken, dat zij eindelijk zichzelf schuldig zouden kennen, en dat 't hun bange zou worden, en dan zouden zij 't aangezicht des HEEREN

niet alleen zoeken, maar zelfs vroeg zoeken, dan is, geheel ernstig, oprecht, ootmoedig, vurig, aanhoudende, en voor en boven alles, enz. En als dat zo geschiede, dan zou de Heere ook met Zijn vorige genade en goedertierenheid tot hen terugkeren, ze uit hun ellenden en benauwdheden weer verlossen, en ze in genade weer tot Zijn volk aannemen, en ze tot Zich bekeren, enz. Waaruit wij dan ook kunnen zien de vastigheid van Gods verbond, dat zelfs door een verlating van vele eeuwen lang, niet kan vernietigd worden.

Vervulling. Zoals dit voorzegd was, is dit ook als de tijd daartoe gekomen was, ten uitvoer gebracht.

- (1) Aan Efraïm. Deze heeft Hij, wanneer Hij ze door Zijn verborgen oordeel nu doorgeknaagd en verteerd had, eindelijk als een felle leeuw aangegrepen en verscheurd door middel van die eigen Assyriërs, die zij altijd als hun vleselijke arm gehouden en misbruikt hadden. Hij heeft hun land, door deze hun machtige vijanden, geheel verwoest, hun regering en koninkrijk geheel verbroken en ze zodanig verstrooid, over de gehele aardbodem, dat zij tot op deze huidige dag nog niet weer gevonden zijn.
- (2) En belangende Juda of 't Joodse volk, deze heeft Hij ook eerst verteerd en doorgeknaagd door Zijn heimelijk oordeel, en daarna heeft Hij ze ook aangetast en aangegrepen als een jonge leeuw, en hun in de handen van de Babyloniërs overgegeven, die hun land, stad en tempel, geheel verwoest en ze 70 jaren lang in een zware en harde verdrukking en dienstbaarheid gevangen hebben gehouden, enz. En toen heeft Hij Zijn oordeel van verlating ook over de beide zondige volkeren uitgevoerd.

Maar aan de anderen kant heeft de Heere Zijn troostlijke beloften ook aan beiden vervuld, en zal die nog verder vervullen op zijn tijd omtrent Juda, als die in de Babylonische gevangenis zichzelf schuldig kende, en des HEEREN aangezicht vroeg heeft beginnen te zoeken; zo is Hij ook tot hen wedergekeerd, en heeft ze, daaruit genadig verlost, en Zich weer met hen verzoend, en in hun land, koninkrijk en godsdienst hun weer hersteld, en daar in, nog enige honderden van jaren, weer als Zijn volk, doen wonen, totdat Hij ze om hun nieuwe afval en goddeloosheid, andermaal door de Romeinen heeft verdelgd en verwoest, zo als 't nog met hen is, ten deze dag.

Edoch, de tijd zal nog eens komen, dat de Heere nog verder Zijn genadige belofte beiden aan Efraïm en aan Juda zal vervullen, dan, *wanneer in 't laatste van de dagen 't overblijfsel van die beide volkeren, nog eens weer tot Hem bekeerd en uit hun droevige ellenden en verstrooiing over de gehele aardbodem, voor altijd zal verlost en op 't nauwste met de Heere hun God zal verenigd worden enz., gelijk daar vele heerlijke beloften van liggen in Gods Woord.*

Toepassing.

Ziet daar geliefden, hier hebben wij nu een zeer heldere spiegel voor onze ogen van Gods heilige handelingen met Zijn oude volk Israëel en Juda. Ach! Hadden wij nu maar 't ware licht van de Geest om daar recht te kunnen inzien, en dan ook onze eigen staat daar bij te kunnen neerleggen! Wij zouden reeds een zeer grote en droevige overeenkomst vinden tussen hen en ons, en wij zouden ook dat licht voor het

toekomstige kunnen bemerken, wat schrikkelijke ellenden en oordelen van God wij en 't gehele volk van Nederland zeker helaas, te verwachten hebben, indien wij Israël en Juda in hun goddeloosheid en onbekeerlijkheid, tot het einde toe, navolgen. Ach! Of de Heere ons de genade deed, dat wij daar op deze dag nog eens iets recht van zagen! Tot dat einde zullen wij van onze staat en droevige gelegenheid dan nu ook wat nader moeten handelen, en u en onszelf voor ogen stellen, hoe jammer zondig, diep vervallen en ten hoogste bekommerlijk het er tegenwoordig met ons en ons land uitziet. O, of de Heere uit genade 't geliefde te zegenen!

- A. Hoe jammerlijk zondig het er met ons uitziet in deze tegenwoordige tijd, dat is een stof, daar eerder een groot boek over zou dienen geschreven te worden, dan zo iets in een predikatie van gezegd of aangeroerd te worden. Was er ooit een volk in de wereld, dat schandelijk van de Heere is afgeweken, en dat zijn wegen goddeloos verkeerd heeft, dan is 't Nederlands volk, dat getreden heeft in de rampzalige voetstappen van 't oude Efraïm en Juda. Alleen de algemene zonde van de grove uitwendige afgoderij uitgezonderd, zo zal mogelijk onze staat anders in alle opzichten met de staat van die beide volkeren gelijkvormig zijn.
- (1) O, Wat hebben wij de Heere onze God niet verlaten, hoe schandelijk zijn wij niet van Hem afgevallen, en hoe hebben wij onze harten niet diep van Hem vervreemd en Zijn heilige vreze ver van ons weggeworpen!
 - (2) Tot wat een hoogte van versmading en verachting, zijn Zijne heilige wetten en geboden bij ons niet gekomen! Hoe worden die nu niet 't gehele land door, door al 't volk, onbeschaamd, met voeten getreden, terwijl haast niemand nu meer waakt voor hun eerbiedige praktijk of onderhouding!
 - (3) Hoe zijn allerlei gruwelijke zonden en goddeloosheden niet onder ons toegenomen, en tot wat een ontzaglijke hoogte zijn die thans niet gerezen en opgeklimmen! Wie is machtig om te noemen of te beschrijven, wat een zondvloed van ongerechtigheid ons land tegenwoordig overstroomd heeft?
 - (4) Wat heerst thans niet een schrikkelijke Atheïsterij en Vrijgeesterij en allersnoodste bespottung van God en de religie, onder ons volk, wat wassen de Paperij, de Remonstranterij, de Hernhutterij, ja alle goddeloze dwalingen niet dagelijks met geweld aan, wat heeft de Satan zijn troon nu onder ons niet opgericht, wat zijn onze kerk- en godsdienst thans niet tot een onbeschrijfelijk verval gekomen, wat heerst er niet een nare geesteloosheid, zorgeloosheid, huichelarij, vervloekte afgoderij en sleurgodsdienst onder ons. Wat wordt de Goddelijke gereformeerde waarheid die ons zoveel gekost heeft, thans niet verworpen, gelasterd, gehaat en gesmaad, en wat een Egyptische duisternis en droevige blindheid is er nu reeds over ons gekomen! O, wat wordt 't licht van de Zon der gerechtigheid nu door ons niet versmaadt, en hoe heeft Nederlands volk de duisternis nu niet veel liever als 't licht, wat is de Geest des Heeren thans niet ver van ons geweken.
 - (5) Wat heerst er niet een algemene wereldsgezindheid nu onder ons! Wat een verfoeilijke weelde, ongebondenheid, onverdraaglijke pracht en hovaardij: ja wat een schrikkelijke dartzelheid en brooddronkenheid overstroomt ons land en kerk thans niet. Waar lijkt het thans meer op een waar en heilig christendom? Ach! Wie kan 't noemen of uitspreken?

- (6) Wat is de zonde en verdorvenheid nu niet algemeen geworden onder al 't volk? Welke staten of orden zijn er toch van bevrijd? Wat moeten wij toch zeggen van de overheden, wat van de leraars en andere kerkelijke ambtenaren? Wat van groten en kleinen, rijken en armen, ouden en jongen: dan dat zij allen evengelijk God verlaten hebben, en dat er geen gerechtigheid of vrees Gods bij hen gevonden wordt, maar alle nu evengelijk zijn weg voor des Heeren aangezicht geheel bedorven heeft! O! "Allen zijn zij afgeweken, samen zijn zij stinkende geworden", enz. Psalm 14.
- (7) En wat zullen wij zeggen van 't beste volk, de ware vromen en Godzaligen in het land? Helaas kan ook iemand hun diepe geesteloosheid, hun afwijking van God, ijverloosheid, aardsgezindheid, onverloochendheid, onwetendheid en hun verdere jammerlijke ellende en verdorvenheid met mond en pen recht beschrijven?
- (8) En wat is er bij dit alles ook niet een uiterste ongevoeligheid, moedwilligheid en onbekeerlijkheid? Welke vrucht doen toch al de middelen van de bekering? De goddeloosheid van het land neemt immers hand over hand meer toe. In plaats dat er aan de reformatie van land en kerk, sedert die grote verlossing, die de Heere ons gegeven heeft, iets gedaan zou zijn, zo is daar immers nog in 't minste geen hand aan geslagen; maar de zonde en bederf zijn, sedert die tijd, nog merkkelijk onder ons toegenomen enz. Indien de Heere geen wonderen van genade onder ons, dat Zijn gewone weg geenszins is, doen zal, dan is er van de bekering van Nederlands volk zo weinig nu te verwachten, als er van Efraïms en Juda's bekering gevallen is. Daar zijn drie zeer droevige dingen, die ons met alle reden daar ten hoogste voor doen vrezen.
- (a) De al te grote ingekankerde verdorvenheid van 't politieke en kerkelijke hoofd;
- (b) de nare geesteloosheid en verrotheid van 't lichaam van het volk;
- (c) en de verterende vloek van God, daar wij sedert lange tijd reeds onder gelegen hebben.
- B. Want, wat dit laatste betreft, wie is er toch onder ons, die maar een weinig gezicht nog over behouden heeft, die niet kan zien, hoe ver de Heere God nu niet al doorgebroken is, met Zijn verborgen oordeel tegen ons, even als oudtijds tegen Israëel en Juda? Hoe vele jaren achtereen is de Heere, in Zijn rechtvaardige toorn, Nederlands volk nu immers niet al geweest als een mot en als een verrotting? Hoe stil, langzaam en ongevoelig, zonder dat 't van iemand bijkans recht gezien of gemerkt wordt, heeft Hij ons en onze staat niet al doorgeknaagd, verteerd en tot een langzaam verderf en verrotting gebracht! Hoe zijn wij niet, omwille van onze gruwelijke zonden, goddeloosheid en onbekeerlijkheid met scherpe roeden en oordelen van de Heere geslagen, waardoor wij reeds tot een zodanige krankheid zijn gekomen, en ons gezwel en ellende reeds toegenomen, ontstoken en verouderd is, dat er haast geen helpen of genezen meer aan schijnt te zijn. Helaas, Wie heeft er nog enig licht in zijn ogen, om de weg van Gods bezoeken over Nederlands gruwelijke en onbekeerlijke inwoners te kunnen zien? Hij voert nu reeds sedert enige jaren dat stille maar zware en verschrikkelijke oordeel over ons uit, "daarom zal Ik Efraïm zijn als een mot", enz. De Heere der heirscharen Zelf is als die mot en die verrotting, die nu zit in 't kleed van Nederlands staat en kerk, om die beide

allengs te doorknagen en te verteren. Hier vandaan worden die droevige uitwerksels veroorzaakt, daar onze regenten van gewag maken in de uitschrijving van deze Vast- en Biddag,

- (1) omtrent onze vrede buiten 's lands met andere vorsten en potentaten. O, hoe vers en nieuw die vrede ook is, zo zit er toch nu reeds de mot van Gods vloek en toorn in te knagen met geweld. En dat daarom,
 - (2) omdat wij vergeten hebben, onze vrede met God te maken, wanneer wij die met de mensen gemaakt hebben. Om Gods vrede en verzoening met ons, is niet eens recht gedacht.
 - (3) Omdat Nederlands volk die grote weldaad van God, van stonde aan, heeft beginnen te misbruiken, om in die stilte maar alleen te arbeiden, om 't schrikkelijk gebouw van hun goddeloosheid maar te hoger op te halen van dag tot dag, en te zwaarder van de Heere af te wijken. Want helaas, In die korte tijden van twee jaren, dat wij die vrede genoten hebben, zijn de zonden en gruwelen in land en kerk mogelijk meer aangewassen en toegenomen, dan in de tien voorgaande jaren van vrede en van oorlog. Zo te post [snel] begint ons volk nu te lopen naar hun verderf, omdat hun leidlieden hen zo voorgaan. Zou de heilige en rechtvaardige God, Die dat alles uit de hemel aanziet en gadeslaat, dan geen mot en verrotting van Zijn vloek en toorn zenden in die vrede, die Hij ons geschonken heeft? Gewis na nog een weinig tijd zullen wij wel nader zien, als de Heere ons leven zal verlengen, wat er van die vrede zal worden, die Hij ons gegeven heeft, en hoe goed die gegrondvest of gecementeerd is, als onze overheden spreken met een woord, dat ieder man zo niet verstaat.
 - (4) Verder spreken onze hoge machten ook van des Heeren slaande hand over ons, door de overblijfselen en gevolgen van de laatste problemen, zijnde al die binnen en buitenlandse beroerten, daar wij onlangs in geweest zijn, waardoor de mot van Gods vloek en toorn de financiën van onze staat en onze macht en welvaart, zodanig heeft doorvreten en doorgeknaagd, dat er een zeer groot verderf en verrotting in gekomen is. Want
- (a) wat is er niet een mensenbloed in vergoten als water?
 - (b) Wat zijn er niet een kostelijke schatten van de inwoners door verteerd en het land uitgevoerd?
 - (c) Met hoe vele miljoenen nieuwe schulden is er onze staat niet door bezwaard geworden?
 - (d) Wat al een zware en drukkende lasten en schattingen zijn er niet door ontstaan, waaronder de ingezetenen en bijzonder de geringe lieden zuchten. Wat een algemeen geklag en murmurering hoort men thans niet door 't gehele land van klein en groot?
 - (e) Hoe hebben de fundamenten van 's lands financiën nu niet verschrikkelijk geschud en gewankeld, zodat 't immers scheen, alsof de Heere 't gehele gebouw in één dag geheel overhoop zou werpen? Wat een bewegingen en veranderingen zijn daar

sedert dit en 't verlopen jaar niet gekomen? En de Heere weet, wat er met er tijd nog van worden zal, als deze nieuwe schikkingen eens dat verhoopt succes en goedkeuring van Hem niet hebben zullen, of als wij eens onverwacht weer haast in nieuwe binnen- en buitenlandse problemen zullen worden ingewikkeld. Ach! Wat zal 't dan zijn? Hoe kan de Heere ons dan niet schielijk geheel met Zijn machtige hand overhoop werpen en te gronde doen gaan? Want als de huizen op hun fundamenten zo vreselijk geschokt en bewogen worden, en zo geweldig staan te wankelen, dan kunnen zij wel eens schielijk op een dag instorten. Zie dit alles komt van die mot van Gods vloek en toorn, die God nu in 't kleed van onze staat en financiën heeft gezonden.

- (5) Gewagen de overheden van 't zichtbare verval van de handel en de neringloosheid onder de gegoede ingezetenen. O, hierin vreet en knaagt nu ook die schrikkelijke mot van Gods toorn, want voorheen, is vastgesteld geweest, is er geen zodanig groot verval en bederf in alle dingen bij ons gezien of gehoord, als wij tegenwoordig beleven. Ofschoon er in sommige takken van onze nering en koophandel, de bronnen van de macht en het tijdelijke welvaart van het land, nog enige zegen en voorspoed mocht liggen, die ook niet altijd duren zal, zo zit de mot van Gods vloek toch in 't algemeen overal in 't kleed; maar zij eet en doorknaagt 't kleed op alle plaatsen en aan alle kanten niet even sterk; doch als zij voortgaat, zal zij op die andere gezonde plaatsen binnenkort ook wel komen. O, wie ziet de grimmige hand van de Heere nu niet tegen ons opgeheven! Wat een slaande hand en bederf, wat een vloek en oordeel ligt er nu immers meest overal niet op, op onze koophandel, op de beroepen, neringen en hanteringen, op alle goederen, have en bezittingen, op alle profijten, en inkomsten, akten en kredieten, tot 't contante geld, dat men ontvangt en uitgeeft, toe? Wat een schade op alles, wat een duurte, wat een hand toenemende armoede, en hoe versmelt al ons vermogen allengs, op allerhande wijze, onder de rechtvaardigen toorn van de Almachtige? Toen God 't land zegende, is 't vermogen dat wij hebben, allengs aangewonnen. Nu verteert de mot van vervloekte weelde, pracht en hovaardij, schade en verlies, weer alles, maar wat zal toch 't zijn, als 't eens op zal wezen, en als God de wegen en kanalen zal gesloten hebben om weer ander te verkrijgen? Zal dit rampzalig land, dat niet bestaan kon, zonder jaarlijks geld te verslinden als een monster, dan nu ook nog langer 't hoofd overeind kunnen houden en zich kunnen beschermen tegen die menigvuldige en machtige vijanden, tegen die felle leeuwen en die jonge leeuwen, die de Heere dan tegen ons zal zenden uit hun hollen?
- (6) En eindelijk halen onze hoge machten ook aan die droevige en pestilentielle ziekte onder 't rundvee, (doch 't is geen ziekte slechts alleen, maar wel degelijk een sterfte, die nu jaren achter elkaar op een vreselijke wijze heeft gewoed). Ons arme rundvee wil de Heere toch vooral ook niet vergeten, omdat het zo'n voorname tak van Nederlands inkomsten en welvaart is, daar Hij ons de allergevoeligste schade mee kan toebrengen, op menigerlei wijze, het gehele land door. O, wat een vreselijke verslindende mot is dat niet? Wat een verrotting brengt 't niet aan, als wij onze gronden zo overal moeten mesten en ophopen met onze verrottende beesten? Maar al eindigen hier onze overheden met deze vier voorname bezoeken van de Heere, nog is daarom evenwel 't

einde niet.

Daar is bovendien ook nog een verdervende mot

- (1) in onze rivieren, die nu eet, terwijl wij liggen te slapen. Maar op zijn tijd zullen wij 't wel gewaar worden, als die vreselijke en alles verslindende mot eens zal komen knagen aan de wanden van onze huizen en bedsteden.
- (2) Daar is een mot in ons land en zeedijken.
- (3) Daar is een mot in onze overhoop gesmeten en doorknaagde vestingwerken.
- (4) Daar is een mot in onze seizoenen en jaargetijden.
- (5) Daar is een mot in onze raadhuizen en regeringsplaatsen, al maakt ze schoon geen groot gerucht, omdat een ieder stilzwijgt, zoveel hij kan.
- (6) Daar is een mot in de hoven, en paleizen van onze grote heren, die ze met al hun overvloedig gasten en brassen, balen en assembleeën [vergaderingen] enz. niet zullen kunnen verdrijven.
- (7) Daar is een mot in onze kerk en gemeenten, die 't daar alles allemaal doorknaagt en verderft, en aan 't stinken en verrotting brengt.
- (8) Daar is een mot in de heilige klederen van de priesters, en van de andere kerkdienaren, een formalistische mot van dode sleur en slenter, lossigheid en ongebondenheid, die deze schone klederen wel ras zal doen verscheurd worden.
- (9) Daar is een mot die uit de Bijbel, en de heilige gereformeerde waarheid de ziel en de geest al bijkans weg geknaagd heeft.
- (10) Met één woord, daar is een mot van Gods vloek en toorn in alles, wat er is, tot aan ons eigen lijf en hart toe, de dood, de nare geesteloosheid en 't werelds wezen ziet elk van ons de ogen uit, enz. En helaas, deze menigerlei mot werkt en wroet nu zo sterk om land en kerk, mensen en beesten, zielen en lichamen te doorknagen en te bederven; zonder dat 't haast iemand hoort, of ziet of bemerkt. Men rijdt en rost, men eet en drinkt, men spot en lacht, men vloekt en zweert, men liegt en bedriegt, men steelt en schendt, en men zondigt er maar op aan, groten en kleinen, armen en rijken, jongen en ouden, geestelijken en wereldlijken! Is de hand des Heeren verhoogd, gaat alles bij ons te gronde, wij zien 't niet, wij bekennen 't niet, wij bekommeren er ons niet over, enz.

Ondertussen, als de Heere die verslindende mot nog maar enige jaren terdege laat doorknagen, dan zal er dan al evenwel zeker eens een tijd komen, dat Nederlands Efraïm zijn krankheid zal beginnen te zien, en Hollands Juda zijn gezwel. Want 't zal op 't laatst voor ons niet langer verborgen kunnen zijn of blijven. De Heere zal 't ons wel doen zien. Wat zal 't dan wezen? Helaas, Geheel dezelfde weg, zoals huichelachtige en van God afgevallen volken, wanneer ze van de mot doorknaagt en nu bijkans verrot en verteerd zijn, gewoonlijk plegen te doen; men zal dan ook zijn hulp en herstelling zoeken, bij een nietige en vleselijke arm. Dan zullen wij ook tot Assur trekken, en zenden tot de koning Jareb. Om van dezen bijstand en bescherming te verkrijgen, zullen wij ons dan ook laag en smekend genoeg voor hen aanstellen, en

't zal ons ook geld en goed genoeg kosten. Maar ziet, hier ligt reeds dit Woord van de Heere, dat ons in die tijd, o Nederland! ook gelden zal, "maar die zal ulieden niet kunnen genezen, en hij zal 't gezwel van ulieden niet helen". Ach neen 't zal juist zoveel zijn als niets. De Heere heeft er ons, in deze laatst geëindigde oorlog, al een kleine proef van doen smaken, wat zij doen kunnen als Zijn hand maar tegen ons is.

Doch 't zal dan nog heel wat anders te zeggen zijn, o zondig volk van Nederland! als het derde deel van onze tekst aan u eens zal vervuld worden, waarin de Heere, de God van de ganse aarde spreekt, van de opgang tot aan de ondergang van de zon. "*Want Ik zal Efraïm zijn als een felle leeuw, en den huize van Juda als een jonge Leeuw. Ik, Ik zal verscheuren en heen gaan. Ik zal wegvoeren en daar zal geen redder zijn*". De woorden van deze profetie moeten voor Nederlands volk verzegeld worden tot aan de dag van het einde, wanneer 't Lam, Dat op de troon zit, de zeven zegelen Zelf zal openbreken. En daarom zal ik er nu ook geen nadere uitleg van geven; maar het voor de Heere laten, of Hij tegen dit land een felle leeuw zal zenden, of een jonge leeuw, en of wij helaas, Efraïm's lot zullen hebben en geheel verdorven en uitgeroeid zullen worden, zodat wij de Heere niet langer een volk meer zullen zijn, dan of wij Juda's lot zullen trekken en in de gevangenis zullen weggevoerd worden, totdat Jeruzalems muren in benauwdheid der tijden eens wederom gebouwd zullen worden. De Heere de Almachtige, Die eeuwig leeft, heeft deze verborgenheid aan Zijn arme en onwaardige knecht niet geopenbaard.

Maar dit woord heeft Hij voor zijn oren gesproken, dat, als Hij Zijn grimmig oordeel over Nederland uitgevoerd zal hebben, en dat goddeloze huichelachtige volk als een felle, of als een jonge leeuw verscheurd zal hebben, dat Hij dan ook, om de beker van Zijn grimmigheid voor ons vol te gieten, Zelf zal heen gaan en terugkeren tot Zijn plaats. O, Nederland, Nederland, Nederland! Dan zal uw God van u wijken; dan zal Hij heen gaan, naar Wiens Woord, genade en tuchtroede u niet hebt willen horen. Dan zal een versmadede Christus met Zijn Geest en Evangelie van u vertrekken; dan zullen uw bergen van geen zoete wijn meer druipen, noch uw heuvelen van gerechtigheid, maar dan zullen uw wolken leeg zijn en uw springader zal dan uitgedroogd zijn. Dan zult u om water roepen en om spijs, als de jonge struisen in de woestijn, maar de Heere zal u niet antwoorden; smarten en benauwdheden zullen u dan omringen als een barende vrouw, die niet verlossen kan. En dan zal 't gehuil en 't gekerm opgaan van uw geruste vrouwen en van uw dochteren, die zo zeker zijn; en de lendenen van uw mannen zullen slap zijn, en de Heere zal de schedel van uw edelste jonkvrouwen ontbloten, en drek strooien op de hoofdschedel van uw spelende jonkvrouwen. Dan zult u vele dagen zitten zonder efod, zonder terafim en zonder opgericht beeld, zonder tempel, zonder priesters en zonder altaar.

De Heere zal uw Heerlijkheid en uw sieraad van u wegnemen, en o, gelukkig zult u dan nog zijn, als 't laatste gedeelte van de profetie ook tot u mag behoren: "*tot dat zij zichzelf schuldig kennen, en Mijn aangezicht zoeken; als 't hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken*". O mijn God! *Houdt in gedachtenis het overblijfsel van dit volk van Nederland, als Uw grimmige toorn over hen zal gesteld zijn, en laten de verstrooide stammen van Nederlands huis, de overgeblevenen van de Zeven Verenigde Provinciën, dan nog eens terugkeren tot de Heere hun God in 't laatste der dagen!* Wie nu treuren kan tussen 't voorhuis en de altaar, die treure vurig, hij make misbaar en sterk geweest, hij bewinde ook zijn bovenste lip als de melaatsen die bewinden, en

hij zitte neer in de as, en strooie dan 't stof van de aarde op zijn hoofd; want na nog een weinig tijd zullen de zeven zegelen geopend, de zeven bazuinen geblazen, en de zeven fiolen in de hand van de Almachtige over de aarde uitgegoten worden, en de hoornen van Nederlands altaren zullen roken van 't bloed van de verslagenen van het zwaard, en zo zal de Heere Heere onder ons verheerlijkt worden.

Mijn vrienden, nu heb ik de een boodschap van Hem, Die op de troon zit, en het Lam, bij ulieden afgelegd. Ik hoop in de namiddag, in Zijn Naam, er nog één te doen. Op andere tijden heb ik veel moeite gedaan, om ulieden tot bekering te vermanen; maar nu heb ik last van mijn hoge God om deze predikatie te verzegelen en te sluiten, met dat Woord van de profeet, Jesaja 50:10, *"Wie is er onder ulieden, die den HEERE vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des HEEREN, en steune op zijn God."* Amen. *Wacht op de Heere en zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op de Heere. Amen.*

Gepredikt te Kralingen in de voormiddag op de 25^e maart, 1750.

3. Biddagpredikatie uit Openb. 3:10,11a

10 Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen. 11 Zie, Ik kom haastelijk.

Het is 't grootste voorrecht van de arme kinderen van God, dat zij een Vader in de hemelen hebben, Die niet alleen oneindig, machtig en getrouw, maar ook oneindig, goedertieren en barmhartig voor hen is, en Die een zeer genadige Beloner is voor degenen, die Hem zoeken, Hebr. 11:6. Dit betoont de Heere, zowel in 't algemeen in alle opzichten aan hen; maar ook in 't bijzonder hierin, dat Hij, als zij Hem ootmoedig vrezen, dienen, beminnen en gelovig aanhangen, hen dan ook goedgunstig beschermen en bewaren wil, in tijden van grote gevaren, verdrukkingen en verzoeking, en als Zijn oordelen op de wereld gezonden worden, tot verderf van de goddelozen en tot zware tuchting voor trage christenen. Dan behoeven 's Heeren arme en ootmoedige kinderen niet te vrezen wat er ook schoon gebeuren mocht; ja al verging zelfs de gehele wereld; gelijk dat immers eens geschieden zal in de jongste dag. Want dan zal de Naam des Heeren hun nog zijn tot een sterke Toren, waar de rechtvaardige zal heen lopen, en in een hoog vertrek gesteld worden. Dan zullen zij bij de Heere hun God verborgen worden, volgens het zeggen van de psalmist, Psalm 91:1, "Die in de schuilplaats des Allerhoogsten gezeten is, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen". Die Man, de Heere Jezus, zal hun dan zijn als een verbergings tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed; Jesaja 32:2. De waarheid van deze zaak zal ons de Heere Zelf hier nader openen in deze heerlijke belofte aan de gemeente van Filadelfia; de verhandeling waarvan wij willen hopen, dat heden in dit uur een gepaste stof voor ons zal mogen zijn, om er nuttige leringen, vermaningen en troostelijke besturingen voor ons gemoed, door Zijn genade, te mogen ontvangen. *Ach! Gave de Heere ons nu dan ogen om te zien, en oren om te horen!*

Deze dierbare belofte is genomen uit de brief van Christus aan de gemeente van Filadelfia, geschreven door de dienst van de apostel Johannes.

Deze brief bestaat uit drie delen.

- (1) Uit een opschrift,
- (2) uit inhoud van de brief,
- (3) uit een besluit.

Het opschrift, vs. 7, luidt zo: *"en schrijft aan de engel van de gemeente die in Filadelfia is,"* etc. Dan volgt de zakelijke inhoud of materie van de brief, vs. 7-11. En eindelijk het besluit, vs. 12, 13.

Wat de inhoud van de brief aangaat, daarin stelt de Heere voor, hun tegenwoordige toestand en wat in hen te prijzen was, alsmede de verdrukkingen en zwarigheden, daar zij reeds in waren. Maar waaronder Christus ze bemoedigt, met uitnemende beloften aan hen te doen, dat Hij Zelf met Zijn Geest voor hen zou werken, enz. Het schijnt ons zo toe, geliefden, alsof deze goede christelijke gemeente van Filadelfia, onder veel

strijd, benauwdheid en vervolgingen geweest is, beiden van de Joden en van de heidenen, die zich met alle macht tegen de waarheid van het Evangelie aankantten, en die deze arme gelovigen, op allerhande wijze, zeer benauwden en verdrukten. En hier wil nu de Heere Jezus ze met Zijn hartsterkende beloften, onder bemoedigen en vertroosten, dat Hij hun verdrukkingen, op Zijn tijd, met een heerlijke uitkomst zou bekronen, teneinde zij nog lijdzaam daaronder op Hem gelovig zouden wachten.

Nadat de Heere dan eerst in 't algemeen hun staat beschreven had, vs. 8, "*Ik weet uw werken, ziet, Ik heb een geopende deur voor u gegeven,*" enz.; zo gaat Hij met Zijn dierbare beloften en aanmoedigingen verder voort.

(1) In opzicht van de Joden, vs. 9, "*ziet, Ik geef u enigen uit de synagoge des satans*", enz. Welke woorden een tweeledige belofte behelzen.

- (a) Een belofte van een ware bekering voor sommige Joden, die hen nu zozeer vervolgden. De Heere zou met Zijn Geest in hun harten komen werken, en ze krachtadig bekeren, en tot Zijn gemeente toebrengen etc.
- (b) Een belofte van een gewone bekering voor andere Joden, die de Heere van de waarheid van het Evangelie zodanig in hun verstand en oordeel zou overreden, dat zij de gelovigen van Filadelfia niet langer meer zouden kunnen uiterlijk haten en vervolgen, maar integendeel zich geveinsdelijk aan hen zouden moeten onderwerpen, enz.

(2) Dan volgt een andere belofte voor hen, hier in de tekst, in opzicht van de heidenen, die hen nu niet alleen reeds zeer vervolgden, maar van welken de vervolgingen, hierna, nog groter en zwaarder zouden komen over de christenkerk, door de gehele wereld. maar voor of onder welke zware en algemene verzoeken of vervolgen, de Heere hier belooft, dat Hij deze arme gemeente genadig zou bewaren, omdat zij het Woord van Zijn lijdzaamheid zo getrouw in hun tegenwoordige verdrukkingen hadden mogen bewaren, enz. Om dan deze tekst nu eerst wat nader te overwegen, zo moeten wij hier op drie voornamen hoofdzaak letten en acht geven.

I. Op het goede dat de Heere hier in deze gemeente prijst. *Zij hadden het Woord Zijner lijdzaamheid bewaard.*

II. Op Zijn belofte daarom aan hen. *Dat Hij hen ook bewaren zou,* enz.

III. Op Zijn voorzegging, die Hij daarnaast doet gaan, *dat Hij met deze algemene verzoeking van Hem over de wereld haastig komen zou.*

I. Het goede in deze gemeente doorgaans gevonden was, *dat zij het Woord Zijner lijdzaamheid bewaard hadden.* Merk hier

A. op de zaak, en dan

B. op het getuigenis, etc.

A. De zaak is het Woord van Christus' lijdzaamheid. Hierdoor moeten wij eigenlijk niet anders verstaan, dan de leer van het heilig Evangelie, die hier het Woord van Christus' lijdzaamheid genoemd wordt, zoals hoofdstuk 1:9. Het koninkrijk en de lijdzaamheid van Jezus Christus, om deze drie voornamen redenen.

Omdat het een woord van geloof is. Nu, het geloof is toch in de grond niet anders dan alleen zuivere lijdzaamheid en onderwerping van het gemoed aan de Heere, en een stil vertrouwen en berusten en wachten van het hart op Zijn Goddelijke beloften, dat Hij, Die de machtige en getrouwe God is, ze op Zijn tijd zeker zal vervullen, en die *ja* en *amen* maken, en daarin niet zal feilen. Zo beschrijft de apostel Paulus de hoop, die een onafscheidelijke vrucht en metgezel van het ware geloof is. Rom. 8:25. "Maar indien wij hopen, hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid;" dat is met een stil en lijdzaam geloof, dat alles met nederige onderwerping en gebogenheid, van God verwacht in Zijn Eigen tijd en op Zijn Eigen wijze, achtereenvolgens Zijn genadige en getrouwe beloften. Daarom voegt de apostel die twee deugden *geloof* en *lijdzaamheid* ook samen als die nooit een ogenblik vaneen gescheiden kunnen worden. 2 Thess. 1:4: "Alzo dat wij zelve van u roemen in de Gemeenten Gods, over uw lijdzaamheid en geloof". En Openb. 13:10, "Hier is 't geloof en de lijdzaamheid der heiligen."

Om deze grote zaak een weinig nader te openen, zo wensden wij, dat de Heere ons daar Zelf licht in mocht gelieven te geven, want dit is een zaak, die niemand ooit recht en wezenlijk kan verstaan, dan aan wie 't de Heere, uit vrije gerade, zelf te kennen en met zijn hart te beoefenen gegeven heeft. Indien ik 't dan eens eenvoudig zal zeggen, gelijk 't is, zo is dit eerst tot een grond van al 't volgende als een waarachtige zaak te leggen, namelijk dat in 't algemeen in alle dingen, òf de Heere moet werken in Zijn weg; òf de mens moeten werken in zijn weg; òf 't genadeverbond van Christus moet staan, en wij moeten daarin gelovig leven; òf 't werkverbond van de mensen, hoezeer ook gebroken en vervallen door de zonde, moet staan en de mens moet daarin werkelijk leven, buiten de Heere, in zijn eigen kracht en natuurlijke conditie.

Wanneer nu de mens, met zijn hart, nog geheel staat in 't vervallen en verbroken werkverbond, dan leeft hij geheel buiten 't geloof, en dus ook buiten de Heere, dan werkt en doet hij alles zelf beide in geestelijke en natuurlijke zaken, zonder de Heere recht te kennen of zich aan Hem ootmoedig te onderwerpen, en zonder alles alleen bij Hem te zoeken, en met een stil geloof en lijdzaamheid op Hem te wachten. Van dat alles weet een ongelovig mens niet, die nog met zijn hart leeft in de vervreemding van de Heere; daarom kan of wil hij ook in 't minste 't woord van Christus' lijdzaamheid niet bewaren. Hij staat daar met zijn hart zo ver vandaan, als 't oosten van 't westen; onder Christus geheel te buigen, geheel van Hem en van Zijn vrije genade af te hangen, zich geheel door Hem te laten leiden en regeren, en als een gespeend kind voor de Heere te zijn, dat alles is hem dodelijk vreemd, en daar staat hij met zijn ongelovig hart geheel en al gekant tegen, enz.

Maar geheel anders is 't hier gelegen met *een waar gelovige ziel en met geestelijke christenen*, in het hart waarvan de Heere Jezus woont, door 't geloof, zoals die van Filadelfia waren. Deze zijn door de Heilige Geest gebracht tot een rechte kennis van 't woord van het Evangelie, dat zij niet slechts met gelovige harten hebben aangenomen, maar dat zij ook alleszins zoeken aan te hangen, te volgen en te bewaren in hun praktijk. En ziet eens hoe 't Evangelie voor zulken dan ook met recht een woord van Christus' lijdzaamheid is, in welk opzicht men 't ook schoon nemen mag. Wij achten dat dit bekwaamst zal kunnen blijken, als wij alleen maar eens 't oog slaan op de *Middelaarambten van de Zaligmaker*, die alle drie geheel daartoe dienen, om aan Zijn ware gelovigen enkel heilige, geestelijke en ootmoedige lijdzaamheid te leren.

Zien wij op Zijn *profetisch ambt*, dan is Zijn Evangelie voor alle ware gelovigen een zuiver Woord van lijdzaamheid, want dat onderwijst hen, hoe zij ten enenmale blind zijn in zichzelf, en hoe de Heere Jezus hun grote Leermeester is, Die hun geworden is wijsheid van God, 1 Kor. 1:30, in Wie al hun licht en alle schatten van wijsheid en kennis voor hen verborgen zijn, Kol. 2:3. Wat kan daar nu anders uit volgen of voortkomen, als er met 't hart aan dit Evangelie geloofd wordt, als dat de arme en blinde gelovigen hier dan, door de Geest van het geloof gedurig en alle ogenblikken geheel uit zichzelf moeten uitgaan en verzaken geheel hun eigen verstand, hun eigen oordeel en eigen wijsheid, en zien geheel alleen op Christus, hun Hoofd, en wachten, onder een zorgvuldig ernstig en gelovig gebruik van Zijn geordineerde middelen, op de werkingen van Zijn hemels licht en geest in hun zielen, en dat Hij hun alles op Zijn tijd Zelf zal leren en bekend maken, wat zij nog niet weten of verstaan, dat Hij ze met Zijn Goddelijk licht gedurig zal beschijnen en tot hun werk en plicht steeds bekwaam maken, dat Hij ze in hun duistere en verlegen toestanden zal leren en raad geven, volgens Zijn belofte, Psalm 32:8, "Ik zal u onderwijzen en leren van de weg", enz.? En omdat nu Christus geheel heilig, wijs en soeverein is, in de gedurige mededeling van Zijn licht aan Zijn gelovigen, en Hij het beste weet, hoe veel, wanneer en op welke wijze, zij dat gedurig op de posten van Hem nodig hebben, zo kan 't dan immers niet anders zijn, of de gelovigen moeten hier van de Geest, in de ware lijdzaamheid van het geloof geleid worden, om in stille ootmoed van de Heere Jezus af te hangen, en gedurig om licht en wijsheid aan Zijn genadedeur te liggen wachten; en zichzelf op Hem als arme blinden en verlegenen geheel te vertrouwen, doende ook hierin, zoals de Heere Jezus hen vermaant, Luk. 21:19, "Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid"?

Indien wij zien op Christus *hogepriesterlijk ambt*, dan zal 't al weer niet minder blijken: dat Evangelie voor de ware gelovigen is een zuiver woord van lijdzaamheid. Want zo is immers in de Heere Jezus eens vooral, en altoos al hun gerechtigheid, verdienste en zaligheid, want Hij is hun ook rechtvaardigheid geworden van God. Zij zijn immers in zichzelf anders niet, dan geheel arme, naakte, verloren en onmachtige zondaars, die met hun beste werken nog niet anders dan de vloek en de eeuwige dood kunnen verdienen. Zo moeten zij hier dan immers geheel alleen in Christus gevonden worden, en in Hem voor God tot rechtvaardigen gesteld worden. Wat zullen zij hier dan toch zelf aan hun zaligheid minst of meest kunnen doen of werken, daar zij immers enkel niet moeten gerechtvaardigd worden, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, Rom. 3:24? Wat kan dat nu al weer anders dan enkel gelovige lijdzaamheid werken in 't gemoed van de ware christenen, om zo maar geheel van Christus, hun Hoofd en Verlosser af te hangen en met stille lijdzaamheid te wachten en 't gehele gewicht van hun zaligheid op Hem gelovig neer te zetten, en aan Hem te kleven als hun stam en wortel en Levensfontein, uit Wiens volheid zij gedurig moeten ontvangen genade voor genade. Joh. 1:16? O, wie is machtig die stille en ootmoedige lijdzaamheid van het geloof te begrijpen, dan die ziel zelf, die er door genade in mag staan en leven, want deze is die vrede Gods die alle verstand te boven gaat, Filip. 4:7. En hier geldt ook dat zeggen van de apostel, Hebr. 10:36, "want gij hebt lijdzaamheid van node, opdat gij de wil van God gedaan hebbende, de beloftenissen moogt wegdragen."

Zien wij ook eindelijk op Christus' *koninklijk ambt*, en Goddelijke regering in en over Zijn ware gelovigen, hoe moet hier al wederom blijken, dat het Evangelie een woord

van Zijn lijdzaamheid is. Want

(a) hier moet immers een gelovige ziel geheel onder de scepter van Koning Jezus buigen met ziel en lichaam, en met al zijn gevallen en wegen? Een Christen heeft immers zelf niets te zeggen. Hij moet in alles buigen, stil zijn, volgen en gehoorzamen, en zich van de Heere laten leiden en regeren? Hier moet dan immers een gedurige verloochening en lijdzaamheid van Gods volk geleerd en geoefend worden, door de kracht en genade van de heilige Geest, om geheel voor de Heere te leven, en 't Lam gedurig te volgen, waar Het voor ze heen gaat? Het moet hier altijd en in alles zijn: niet mijn wil, Heere! maar Uw wil geschiede, enz.

(b) Zo is een waar gelovige ook van zichzelf geheel onmachtig en onbekwaam tot 't minste goed. "Zonder mij, zegt Jezus, kunt gij niets doen", Joh. 15:5, gelijk nu een kranke immers met lijdzaamheid moet wachten op de hulp van de medicijnmeester, en op de zegen van de Heere, om hem gezond te maken, eer hij zijn dingen kan doen; eveneens moeten de ware gelovigen hier ook in ootmoedig geduld en gelovige lijdzaamheid steeds wachten op Christus' genade, sterkte, heiligmaking, Geest en leven. Dit moet door hen gedurig gebeuren, in iedere plicht of werk, in iedere zaak, in ieder middel en ieder geval, post, omstandigheid, nood, ellende, duisternis, verlegenheid enz.. Het is hier al steeds, "wacht op de Heere, zijt sterk en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op de Heere". Psalm 27:14. O, wat is 't gehele geestelijke geloofsleven van een Christen, hier dan toch anders, als een enkele lijdzaamheid? Want het volk van de Heere kan hier niets werken, dat waarlijk goed is dan in, en van, en door de Heere Jezus, Die steeds in hen moet werken, 't willen en 't werken, naar Zijn welbehagen. Filip. 2:13.

En van welke kanten wij het verder ook al bezien mogen, Christus Evangelieleer zal altijd bevonden worden een zuiver woord Zijner lijdzaamheid te zijn:

(a) Zien wij op het verdorven vlees van de gelovigen, o, wat een lijdzaamheid is er niet van node, om dat bijliggende vlees (dat zich geheel tegen Christus aankant, en dat nog zo machtig is, en ze geen ogenblik rust laat) zo geheel gekruist en door de genade van de Geest ten onder gebracht te krijgen! Wat een gedurige strijd, worsteling, droefheid, benauwdheid, zuchten, kermen enz. dat al met stille lijdzaamheid van het geloof moet gedragen en geleden worden, totdat 't zalige verlossings-uurtje komen zal. "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit 't lichaam dezès doods!" Rom. 7:24.

(b) Ziet u op Christus' heilige wegen, zij zijn soms zo hoog, zo verheven, zo rechtvaardig en tevens ook zo wonderlijk, zo vreemd, zo verborgen en onbekend, en voor vlees en bloed zo ongemakkelijk, eng en bezwaarlijk, om er in te komen, om er op te wandelen, om er door heen te raken. En al evenwel de enkele lijdzaamheid van het geloof moet alles goed maken, door de Geest, in de harten van de arme gelovigen.

(c) Ziet u op Christus' beloften, o, zij kunnen niet anders aan de ziel vervuld worden, dan langs de heilige regel van 't Evangelie, Jesaja 28:16, "wie gelooft, die zal niet haasten". Er moet ootmoedige lijdzaamheid en stil gelovig wachten zijn; de ziel moet hier gedurig zijn als een gespeend kind voor de Heere. Jezus wil Zijn beloften toch niet eerder vervullen dan in Zijn Eigen tijd, en zij moeten ook niet

één ogenblik vroeger van Hem vervuld worden. Als Hij die gewenste en begeerde vervulling dan eens wat lang gelieft uit te stellen, dat de arme ziel begint te bezwijken van verlangen naar Zijn toezeggingen, en dat de uitgestelde hoop 't hart nu begint te krenken; o, wat een genade van aanhoudende lijdzaamheid is hier dan niet nodig, om de Heere in Zijn weg lankmoedig te verwachten en te verbieden, en dan telkens Zijn bezwijkende Geest opnieuw aldus op te richten, "wat buigt gij u neder o, mijn ziel", enz. Psalm 42:12.

- (d) Zien wij op de geestelijke of lichamelijke engten en zwarigheden van de arme kinderen van God, als de Heere ze soms een tijd lang besluit in banden van de ellende, Zijn aangezicht voor hen verbergt, Zijn hand zwaar op hen legt, en ze van alle kanten omringt met duisternis, met verschrikkingen, met satans bestrijdingen en droevige aanvechtingen en met benauwde worstelingen en plagen van de inwonende verdorvenheid, enz. O, als zij daarin dan voor een tijd en tijden, in Zijn heilige wijsheid gebonden en vast besloten moeten blijven, als in een kuil zonder water; wat is er dan al weer niet een lijdzaamheid van het geloof en een kracht van de Geest voor ze nodig, om gedurig te kunnen zeggen: o mijn ziel, zwijgt de Heere; wacht op de Heere; ik zal des Heeren gramschap dragen, enz. al doodde de Heere mij, zou ik niet op Hem hopen? etc.
- (e) Kortom, op welke zaak of geval men hier mocht zien, daar is in Christus' weg altijd volstandige lijdzaamheid nodig:
- (1) Verwacht of wenst of hoopt men de bekering van de mensen: *'t is niet door kracht, of door geweld, maar door Mijn Geest zal 't geschieden spreekt de Heere, Zach. 4:6.* Onder al 't doen en laten, en al 't schreien, en arbeiden, moet 't toch al evenwel naar dat woord van de apostel Jakobus zijn, hoofdstuk 5:7, "ziet de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het de vroege en spade regen zal hebben ontvangen."
- (2) Zucht en bidt en werkt men om herstelling van 't geen vervallen is, om verandering en beterschap in hart, wandel, huis, familie, in gemeente, land en kerk. O, als men lang genoeg gewurmd en gewerkt heeft, dan is immers lijdzaamheid van het geloof nog altijd 't enige en laatste rust en plechtanker van een waar christen, en dan moet hij nog zeggen: mijn God zal 't immers voor mij voleinden! Want Hij is de machtige, de getrouwe, de goedertieren, de alleen wijze Heere.
- (3) Ja zucht men droevig in deze aardse tabernakel, verlangende zeer, alle dagen, om met onze woonstede uit de hemel overkleed te worden. Telt men zelf de uren en dagen, onder een gedurig geroep van: komt haastelijk Heere Jezus, ja komt haastelijk! Ach! *wanneer komt die dag, dat ik toch bij U zal wezen, en zien Uw aanschijn geprezen?* 't Is alles goed, 't is kostelijk als 't maar altijd in, en met een gelovige lijdzaamheid en kinderlijke onderwerping aan de Heere geschiedt, om de Almachtige doch geen paal of perk te stellen. In één woord, mijn vrienden! Wij mochten hier bij des Heeren licht ook zelfs honderd en meer gevallen van een christen zijn strijdend leven kunnen noemen, maar 't zou toch voor en na alles op de lijdzaamheid van de heiligen uitkomen. Hoe waarachtig is 't dan niet, dat Christus' Evangelieleer het woord van de lijdzaamheid is; en wel 't woord Zijner lijdzaamheid, of van Christus' lijdzaamheid?

- (a) Omdat Christus die lijdzaamheid aan Zijn gelovigen, overal in Zijn Evangelie gebiedt.
- (b) Omdat Hij die voor hen verdiend en verworven heeft
- (c) Omdat Hij die ook zelfs in hun harten werkt en versterkt door Zijn Geest.
- (d) Omdat Hij hen daarin alleszins voorlicht met Zijn Eigen voorbeeld, enz.

Maar het Evangelie wordt ook 't woord van Christus' lijdzaamheid geheten, omdat de gelovige belijders en aanhangers ervan, gewoonlijk veel kruis en verdrukking, haat en vervolging van de wereld, en van de vijanden van de waarheid te lijden en te ondergaan hebben; waartoe dan ook een gedurige lijdzaamheid van de Geest nodig is. Want alle kinderen Gods moeten met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die hun voorgesteld is, Hebr. 12, 1, 2. Dit was ook 't lot en geval van die van Filadelfia, die in zware tijden van vervolging geleefd hebben, waarin zij veel, omwille van het Evangelie, beiden van Joden en heidenen te lijden hadden. Deze zaak is bekend genoeg voor allen, die maar iets van de zaken van het Evangelie weten; en zal daarom geen breder uitlegging nodig hebben.

Ook is 't Evangelie 't Woord van Christus' lijdzaamheid. Omdat 't de grote Leermeester van de gehele oefening en de gehele weg van de christelijke lijdzaamheid is. Dat begrijpt alle geboden, opwekkingen, vermaningen, besturingen, voorbeelden, beloften, ondersteuning, kortom, alles wat de ware gelovigen van deze leer van de christelijke lijdzaamheid, in alle gevallen en omstandigheden te kennen, te geloven, te doen en te oefenen hebben. In dit heilige woord en grote boek van de lijdzaamheid van Christus, moeten zij dan ook nacht en dag gedurig studeren, onder de ziel bewerkende genade van de Heilige Geest. Aan die zalige en hemelse studie moeten zij zichzelf dan door vlijtigheid, ook alleszins zoeken te gewinnen en geheel over te geven; dat Woord moet hun steeds zijn een lamp voor hun voet, en een licht voor hun pad. Psalm 119:105. Dit is dan de zaak waarvan gesproken wordt.

C. Nu volgt 't getuigenis van Christus daaromtrent; de arme gelovigen van Filadelfia hadden dit woord van Zijn lijdzaamheid bewaard; dit getuigenis is in zichzelf voor een verstandige klaar en bevattelijk genoeg, nu de zaak zelf omstandig is opgelegd. Het wil niet anders zeggen of te kennen geven, volgens de gewone taal en zin van de Geest, dan

- (1) dat zij de evangelische leer van Christus goed hadden verstaan.
- (2) Dat zij die zeer hartelijk hadden bemind en hoog geacht.
- (3) Dat zij die ook oprecht hadden aangenomen.
- (4) Dat zij die ook vrijmoedig hadden beleden, en daar alle zwarigheden en vervolgingen van de vijanden van de waarheid om hadden uitgestaan, en die leer van Christus standvastig altoos hadden aangekleefd en beschermd.
- (5) Dat zij die heilige leer ook hadden gezocht steeds te bewaren in een ernstige praktijk van de Godzaligheid, en met een gelovige lijdzaamheid van de Geest, de Heere altijd hadden gezocht te vrezen en te dienen, enz. Ziet dit is 't, dat Christus

hier van hen getuigen wil, als Hij hen zo openlijk prijst, dat zij 't Woord van Zijn lijdzaamheid bewaard hadden. Zij hadden dit alles voorzeker niet gedaan door hun eigen kracht en goedheid. O nee! Meer alleen door de genade van Christus Zelf, zoals ons in de verhandeling van 't Woord van Zijn lijdzaamheid overvloedig heeft mogen blijken. Doch Hij zet 't hier alles op hun rekening, naar de aard des Evangelie, en van 't dierbare genadeverbond, enz. daar in Hij Zijn Eigen goed en genade in Zijn lieve kinderen wil prijzen en verheffen en zwijgen van hun zondige gebreken, en Zijn liefde.

II.

Maar zouden deze hun liefde, getrouwheid en standvastige aankleving aan de Heere en Zijn Woord ook geheel tevergeefs en zonder enige vrucht zijn? Neen, geheel niet. De goedertieren Heere handelt al geheel anders met Zijn lieve kinderen. Hij doet aan hen hier een zeer heerlijke en troostrijke belofte, waarin Hij ze kennis geeft,

- (1) van een grote verzoeking, die binnenkort over de gehele wereld komen zou.
- (2) En verzekert hun tevens, dat Hij ze Zelf uit de uren van die grote verzoeking bewaren zou.
- (3) En wijst hun ook duidelijk de reden van deze Zijn goedertierenheid en getrouwheid voor hen aan, dat Hij 't daarom doen zou, omdat zij 't Woord van Zijn lijdzaamheid bewaard hadden. Zo zou Hij dit nu ook als de getrouwe en machtige Beloner van degenen, die Hem zoeken, voor hen en aan hen doen.

A. Het grote kwaad, waarvan Hij hun kennis geeft, is dat er in 't kort een uur van verzoeking zou komen over de gehele wereld, enz. Ik zal mij met de verklaring daarvan, eensdeels om de gemakkelijke en gereede uitleg van de zaken zelf, en anderdeels om de verlopen tijd, nu niet lang ophouden. Vier dingen komen er in voor.

1. 't Zou een verzoeking zijn, dat is *een grote en zware verdrukking en vervolging, die over de Kerk van God en de gelovige christengemeenten zou komen*, en die verwekt en uitgevoerd zou worden van de heidenen, of Roomse Keizers. Gelijk dat dan ook bij de uitkomst zo vervuld is, zoals genoeg bekend is. Die grote verdrukking wordt hier een verzoeking genaamd, (gelijk Jak. 1:2, 12; en meermalen in Gods Woord gebruikelijk is) omdat in die zware verdrukkingen de ware gelovigen en de belijders van 't evangelie, van de satan, van de wereld, en van hun eigen vlees, op allerhande wijze zouden beproefd en verzocht worden, om van hun geloof en standvastige aankleving aan de leer van het Evangelie af te vallen. Want daartoe dienen ook de zware verdrukkingen, die Christus' Kerk overkomen, om de belijders en gelovigen te beproeven en te verzoeken, wat voor mensen zij zijn, en of hun goud ook wel beproefd is, komende uit 't vuur enz.?

2. Het wordt een uur van de verzoeking genaamd, eensdeels om te kennen te geven de bepaaldheid, en anderdeels de korthed van de tijd, welke die verzoeking slechts duren zou. Dit gebeurt dan ook zo tot troost en bemoediging van alle ware gelovige en ook in 't bijzonder van die van Filadelfia, welken onze Heere hier nu zo nauw aan 't hart lagen. 't Zou dan ook hier zijn gelijk de apostel aldus zegt: "Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons", enz.

3. 't Wordt verder een ure der verzoeking genaamd, die over de gehele wereld komen zal, dat is, over de gehele christenkerk, die verspreid is over de gehele wereld, in alle landen en plaatsen en onder alle volkeren. Gelijk dan ook die zware vervolgingen en verdrukkingen van de heidense keizers, niet maar over een gedeelte van de kerk, of over deze en geen bijzondere gemeenten, maar over de gehele kerk van Christus, verspreid zijn, of over de gehele wereld gegaan zijn.

4. Dit wordt nog nader aangewezen met deze woorden, die het einde van die grote verzoeking ook aanwijzen, "om te verzoeken, die op de aarde wonen"; te weten de heiligen en gelovigen en alle christenbelijders, die overal in die tijden, op de aarde wonen zouden; in onderscheiding van de heiligen daar boven in de hemel, die daar voor eeuwig van allerhande kwalen en benauwdheden, verzoeking en verdrukkingen verlost zijn, en van welken de tranen reeds voor eeuwig zijn afgewist.

B. Wat zou er nu van die grote ure der verzoeking zijn? De getrouwe Heere belooft daarom aan Zijn vrome en getrouwe volk in Filadelfia, dat Hij ze uit het uur van de verzoeking bewaren zou, waarmee Hij dan aan hen belooft, dat zij in die tijden van de heidense vervolgingen een bijzonder en groot voorrecht zouden hebben boven al de andere christengemeenten over de gehele wereld. Deze zouden alle zeer zwaar verdrukt en vervolgd, en ook niet minder zwaar beproefd en verzocht worden. Maar de Filadelfische gemeente alleen zou de Heere uit dat uur van zware en algemene verzoeking bewaren. Dat te kennen geeft,

- a. dat Hij in die donkere en benauwde tijden, zeer teerhartig en ontfermend met hen zou handelen, en dan een bijzonder oog van verschoning, van bewaring en van genadige bescherming op hen zou houden, meer dan op anderen.
- b. Dat Hij hele verdrukkingen en vervolgingen zodanig zou besturen en matigen, dat die zo hevig, zo zwaar, zo geweldig en zo langdurig niet zouden vallen, als diegenen, die over de andere gemeenten overal in de wereld zouden gaan.
- c. Dat hij ze ook, op een bijzondere wijze, met Zijn genadige tegenwoordigheid en met Zijn Goddelijke kracht, zodanig altijd zou ondersteunen, dat hun vervolgingen en verdrukkingen voor hen zozeer geen gevaarlijke of schadelijke verzoeking zoudent zijn, maar veeleer gezegende en dienstige middelen om ze meer in hun geloof te bevestigen en te versterken, en hun geestelijke blijdschap en vertroosting daardoor temeer te bevorderen.
- d. Ja, dat Hij velen van hen vroeg, en intijds bij Zich in de hemel zou opnemen, zodat dezen dan in 't geheel en voor eeuwig van Hem, uit die ure van de algemene verzoeking bewaard zouden worden. Ziet, zo zou de Heere Jezus, de getrouwe en almachtige Zoon van God, hier dan in 't bijzonder, aan deze vrome gemeente van Filadelfia vervullen dat woord van de Psalmist: "De Heere is uw Bewaarder, de Heere is uw Schaduw aan uw rechterhand; de zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts", enz.

C. Wat dunkt u, geliefden, is 't nu wel tevergeefs, dat men de Heere dient, en dat men de wacht van zijn huis vlijtig en getrouw waarneemt? Al zijn ze allen christenen en gelovigen, de Heere Jezus weet nochtans wel, wie de bijzondersten, de teersten, de reinsten, de heiligsten, de getrouwsten en de ijverigsten onder hen zijn. Filadelfia was

een schone parel aan Zijn gouden koninklijke kroon, en daarom zou Hij haar ook bijzonder boven de anderen bewaren dat ze toch niet verloren mocht gaan, of de minste schade zelfs niet lijden. Daarom knoopt Hij Zijn dierbare beloften zo aan hun genade en Godzaligheid vast: *"omdat gij 't Woord van Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren"*, enz. De Godzaligheid is altijd een groot gewin met vergenoeging; de duivel en de wereld mogen hun schoon ook nog zoveel lasteren en bespotten, maar zij heeft al evenwel altijd de belofte des tegenwoordige en toekomstige levens. Dat zullen allen de arme gelovigen vroeg of laat, op de wereld ondervinden, die maar alleen die van Filadelfia in hun getrouwheid en Godzaligheid door genade mogen navolgen.

III.

Nu gaat de Heere Jezus Zijn beloften aan hen besluiten met een ernstige waarschuwing; zeggende, *"ziet Ik kom haastelijk"*. Dit ziet

- (1) op die ure der verzoeking, waarmee Christus haastelijk zou komen tot Zijn Kerk, om hen te beproeven en als zilver te louteren, gelijk Hij dat ook gedaan heeft. Want niet zeer lang na 't schrijven van deze brief zijn die heidense zware vervolgingen al begonnen.
- (2) 't Ziet ook op Zijn komst tot een ieder van hen, die nu leefden, om ze door de dood van hier weg te nemen en tot Hem in Zijn eeuwig rijk over te brengen.
- (3) En 't ziet eindelijk ook op Zijn laatste komst ten oordeel, die haastig zou geschieden,
 - (a) in vergelijking met de grote eeuwigheid, waarin 1000 jaren slechts zijn als één dag.
 - (b) En ook schielijk en onverwacht als een dief in de nacht.
 - (c) En ook tijdig voor al Zijn volk, enz.

Toepassing.

Wanneer wij deze verhandelde belofte nu in dat rechte licht van het geloof eens mogen bezien als een belofte van Jehovah, de onveranderlijke God en van de eeuwige Zoon van God, Die uitroept, "en ziet, Ik leef in alle eeuwigheid", dan zullen wij daar ook recht door des Heeren genade voordeel voor onszelf mee kunnen doen! Want dan zullen wij klaar bevinden, dat 't een staande of altijd durende belofte is voor de kerk van Jezus, dat Hij met alle gemeenten, of met alle bijzondere gelovigen, die 't prijselijk voorbeeld van die van Filadelfia navolgen in dergelijke gelegenheden, ook eveneens zal handelen en er ook dezelfde liefde, trouw en teerheid jegens zal gebruiken. Wanneer wij op die gronden nu een ernstig onderzoek op onze eigen staat en toestand, en op die van land en kerk begeren te doen, en indien de Heere ons daartoe licht en genade mocht gelieven te geven, helaas, dan zullen wij met een diepe droefheid en schaamte moeten gewaar worden, wat een hemelhoog onderscheid er waarlijk gevonden wordt, tussen die vrome, zuivere en godvruchtige gemeente, en tussen ons en onze gemeenten hier in Nederland.

- A. Want tot hen kon de Heere zeggen: "omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt". Maar helaas, Tot ons moet Hij al een geheel andere taal voeren en zeggen, dat wij dat woord niet meer bewaard, maar schandelijk verloren en trouweloos nu vergeten, versmaad en verworpen hebben. Ach, dat is nu immers 't droevig geval van Nederlands kerk en van al onze gemeenten in 't algemeen. Is er iets, daar wij voor Christus aan schuldig staan, zo is 't dit, dat wij 't woord van Zijn lijdzaamheid niet bewaard hebben. Die zuivere leer van het geloof, van het dierbare Evangelie, en van de lijdzaamheid van de heiligen, wordt bij ons helaas, nu bijkans niet meer gevonden. Maar die hebben wij reeds lang:
- (1) Geheel versmaad en verworpen, zo niet zelfs openlijk als een snode en heilloze gruwelleer veroordeeld.
 - (2) Die leer wordt allerwege in land en kerk van ons Gereformeerde volk nu zeer versmaad, gehoond en gelasterd, ja als met voeten getreden.
 - (3) De belijders en voorstanders ervan worden gehaat, vervolgd en als snode ketters en dwaalgeesten bij 't onwetende volk uitgemaakt en met allerhande smadelijke lasternamen benoemd.

Men beklagt de kerk dat zulke schrikkelijke dwalingen van een lijdzaam wachten, van een verzekerd geloof, enz. er nu in heersen, en dat sommige leraars daartoe 't volk verleiden. Die dan ook 't gehele land door met een zwarte kool getekend worden, als zeer schadelijke lieden in de kerk, ofschoon zij niet anders zoeken, dan maar die oude ware en vastgestelde Gereformeerde leer, en dat Goddelijk Woord der lijdzaamheid van die van Filadelfia onder ons te bewaren; ja indien men kon, men zou zodanigen niet langer dulden. In plaats van deze zuivere leer van het geloof en van de lijdzaamheid, voert men nu een geheel andere leer in, die maar dient om 't ware geloof en alle lijdzaamheid van de Geest in de harten van de mensen geheel weg te nemen, en uit te blussen, een zuiver Remonstrants en Pelagiaans geloof. Waarin

1. niet God, of Christus, of de Heilige Geest, maar de mens zelf 't alles alleen doet en werkt. De mensen zien en kennen hun zonden; zij zijn er ras bedroefd en gewond over; zij belijden en betreuren ze voor God. Zij hongeren en dorsten aanstonds naar Christus, en zij geloven in Hem, en geven zich aan Hem over, zonder Zijn beloften of Evangelie eens recht te kennen. En zij menen dat hun staat goed is. Wat er aan ontbreekt dat is allemaal een zwak geloof, dat op zijn tijd wel beter zal worden; zij bekeren zich en woelen en wurmen daar onder, en zij maken, zo zij 't maken, zij zijn haast Godzalig genoemd, en Christus heeft niet in grote mate over ze te klagen. Ziet dit is nu bij ons 't christelijk geloof, daar eigen kracht en 's mensen werk en gerechtigheid, op een subtiele wijze, en onder een invloed van de gewone genade en gaven van de Geest, de gehele ziel en 't wezen alleen van is.

2. En omdat hier geen krachtadig en Goddelijk werk van de wederbarende Geest aan 't hart nu kan ondervonden worden, om 't gemoed inwendig te verlichten, te vernieuwen, te heiligen en in God door Christus zalig te troosten en gerust te stellen, zo kan dan hier ook geen waarachtige hart-verzekering in zo'n geloof zijn. Maar daar moet òf een valse verzekering, en loutere inbeelding en Satans bedrog 't hart innemen, en gevangen houden; òf daar moet anders een eeuwigdurende Paapse en Pelagiaanse twijfel in de harten van zulke gelovigen heersen, waarmee zij naar de eeuwigheid

kunnen gaan.

3. Maar omdat nu 't oude aangenomen en vastgestelde Gereformeerde geloof, volgens Gods Woord, een geloof van Goddelijke en heilige troost, en verzekerdheid is, dat die verzekerdheid tot een wezenlijke eigenschap, of ten minste tot een wezenlijk en geheel onafscheidelijk gevolg heeft, zo heeft men daar al evenwel ook raad toe gevonden, met dat zo te draaien, dat 't oude Gereformeerde geloof alzo hoog en stijf gesteld is tegen de Papisten, en hun volstrekte twijfel, en dat daarmee niet 't zuivere en eigenlijke wezen, maar alleen 't welwezen van het geloof door uitgedrukt en bepaald is; dat maar van de minste of van zeer weinige gelovigen, zo in die hoge trap en mate bezeten wordt. Nu arbeidt men maar alleen bij alle gelegenheid om dit de lieden wel terdege in te scherpen, en om die zwakke en sukkelende zielen te ondersteunen en op te beuren, en ze hun staat toch goed te doen vasthouden. Ja 't is haast of dit nu maar 't enige werk, en 't gehele Evangelie bij ons geworden is.

4. Op die kurk drijven nu de zielen daar zo heen. En omdat nu de Geest in hen niet meer werken kan, omdat een ieder rijk en verrijkt is, en geens dings gebrek heeft, daarom vindt men nu ook niet bij hen die heilige lijdzaamheid van het geloof, daar wij van gehandeld hebben, maar al de mens zijn eigen kracht, en werken en woelen. Zij doen 't nu helaas, alles zelf, dat Christus door Zijn Geest in ons moet doen. En zo liggen doorgaans nu de bekeringen van de mensen, daar men nu zo druk bij ons van hoort spreken.

5. En omdat Christus of de Geest van het Evangelie nu niet meer kunnen werken, zo houdt nu ook noodzakelijk de ware heiligheid en Godzaligheid bij ons op. En daar komt een zeer droevig, geesteloos, lauw, dodig, hoogmoedig, geveinsd, formalistisch en sleurachtig christendom onder ons, 't welk, naar dat van 't oude volk van Filadelfia, als licht en duisternis, leven en dood op elkaar gelijken, enz. Ja, hieruit ontstaan ook al verder die rampzalige verdorvenheid en goddeloosheid, en dat diep verval van land en kerk, daar wij in 't morgen-uur van gehandeld hebben: alsmede die zware toorn en grimmigheid, en al die rechtvaardige oordelen van God, die ons nu zo droevig drukken. Want dit is altijd een gevolg, als de Geest des Heeren, en de zuivere leer van het Evangelie een volk en land nu geheel gaan verlaten.

En belangende nu de ware christenen en gelovigen onder ons, die nog iets van 't Woord van Christus' lijdzaamheid bewaard hebben, daar moet ik helaas, nu maar een enige droevige zaak van zeggen! Ja, een zaak, die zeer en uitermate droevig is, en die een zeker voorspel en aanduiding, in de gewone weg des Heeren is van de aanstaande ondergang van ons land en kerk: te weten, dat dezen 't Woord van Christus' lijdzaamheid nu maar meest alleen bewaren boven in hun verstand en oordeel, en denkbeelden; en niet meer, gelijk de gelovigen van Filadelfia, beneden en binnen in hun harten. O, dat Woord der lijdzaamheid, de zuivere Evangelie-leer ligt daar nu als vooraan de deur van 't huis, en niet meer in de binnenkamer van 't hart. Daarom zal de Satan, (zo er niet haastelijk een genadige uitstorting van de Geest Gods in onze harten komt, daar weinig hoop nu toe is) ook wel haast komen en 't Evangelie geheel uit de huizen halen, en het ver van ons wegbrengen. Hier, hier is de ware bron en springader van al de ellenden en geesteloosheid van 't ware Christendom onder ons. O, nare en droevige staat!

B. Wat meent u, mijn vrienden, dat de rechtvaardige God geen zware bezoeken zal

doen over deze snode verachting en versmading van Zijn heilig Evangelie, en van Zijn Goddelijk Woord der lijdzaamheid hier onder ons?

- (1) O, dat toont Hij reeds wel anders met Zijn zware twist tegen ons en alle inwoners van het land. Voorzeker, noch de zonden, noch de oordelen van God, zouden nu tot zo'n hoogte niet zijn opgesteigerd; 't zou er met ons land en kerk, zo droevig, naar, vervallen en ellendig aan alle kanten nu niet uitzien; indien 't waarachtig waar was, dat wij de leer van het Evangelie nu beter leerden en verstonden, dan onze verachte voorvaderen in de oude tijd. Ach! Neen, onze zaken zouden voorzeker zo dodelijk niet te gronde gaan, als de Heere met Zijn heilig licht en waarheid en Woord, nog zodanig bij ons was, en met Zijn tabernakel nog zo bij ons woonde. Dat zou een weg van God zijn, zoals ons in de gehele Bijbel nergens geleerd wordt.
- (2) Maar de tijd, de tijd zal 't ons wel ras bekend maken, wat er waarlijk van deze zaak is! O, de Heere, de Heere der heirscharen is nu reeds op weg, en Hij zal ook wel haastelijk komen, om Zelf aan ons, en aan geheel Nederlands volk te leren, dat wij Zijn Woord der lijdzaamheid niet bewaard, maar geheel verloren en weggeworpen hebben. Alles wordt er hier bij ons reeds toe bereid en gereed gemaakt tot een zware ure der verzoeking, die over 't gehele land, ja, over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken allen, die op de aarde wonen. Dat uur, die schrikkelijke en geduchte ure zal komen, en zal niet achterblijven, waarin de Heere Jezus zelf de zaak van Zijn versmaad evangelie, en het verachte Woord Zijner lijdzaamheid, tegen een huichelachtige kerk, en overheid, en priesterschap betwisten en bepleiten zal. Hier mogen Zijn arme en getrouwe knechten en kinderen, die ook nog iets in hun harten bewaard hebben van de Geest van Filadelfia, wel gerust en met gebogenheid en lijdzaamheid van hun zielen nu voorts gelovig op wachten. Ik zal hier niet zeer profetisch voor u handelen, omdat ik weet, dat ik haast bij niemand enig geloof zou vinden. Maar ik zal alleen maar deze drie dingen kort daarvan nu tot ulieden zeggen, in de Naam van de Heere Jezus.
- (1) Dat Hij nog leeft, en gisteren en heden, en in der eeuwigheid Dezelfde is, en om Zijn kerk nu nog uit te storten de beker van Zijn grimmigheid; en om ze als zilver door een heet vuur van Zijn heilige ijver te louteren; en om over hen te brengen al de plagen en oordelen, die Hij ooit tevoren over afvallige en geveinsde kerken en volken gebracht heeft.
- (2) Dat het uur van de verzoeking hier in Nederland, die komen zal, zeer zwaar en groot zal zijn, en in evenredigheid gebracht met onze zeer zware schuld voor de Heere; want Hij zal in gerechtigheid met ons handelen en richten. Ja, dat 't ook een zeer aanbiddelijke en wonderlijke verzoeking van de Heere zal zijn, daar de wijsheid van de wijzen over zal vergaan, en 't verstand van de verstandigen zich over zal verbergen; want de Heere heeft gezegd, "ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk", Jesaja 29:14. O, het zal een geheel heilig en wonderlijk oordeel van Christus zijn, kerk en volk van Nederland, dat over u komen zal!
- (3) En eindelijk dat de Heere Jezus ook *haastelijk zal komen*. Het zal niet heel lang meer lijden of aanlopen. Nochtans zo ik arme, onwaardige man, genade in zijn ogen gevonden heb, zo heeft hij mij onlangs hier, in uw tegenwoordigheid, op deze

predikstoel Zelf verzekerd, dat Hij mijn geringe persoon uit die ure der grote verzoeking genadig zal bewaren, en dat mijn treurige ogen de gehele ondergang en verderf van Nederlands kerk niet aanschouwen zullen, maar dat ik dan in de eeuwige rust bij mijn Heere zal zijn, als dat gebeurt. Nochtans weet ik in Christus, en ik hoop door Zijn genade er eens op naar de eeuwigheid te gaan, dat de Heere van dit uur der verzoeking ook heeft gesproken en gezegd: "*Ziet, Ik kom haastelijk*".

C. Nu, mijn vrienden, zal ik Christus' last op deze dag haast volvoerd hebben. Want ik heb ulieden nog maar enige weinige en korte vermaningen, met een belofte van Zijntwege te doen.

1. Gij goddelozen, gij gerusten, gij blinden en geveinsden, gij half bekeerden, gij sleur- en blote naam-christenen! U allen gezamenlijk moet ik zeggen:
 - (a) Dat de Heere Jezus ook uw werken weet.
 - (b) Dat Hij geen aasje waarachtig geloof of lijdzaamheid van de heiligen nog in u vindt.
 - (c) Dat u een vreselijke uur der verzoeking van Hem zult hebben, tot uw tijdelijk en eeuwig verderf, als u zich niet eens haastelijk en in waarheid tot Hem bekeert en Hem oprecht gelovig om Zijn genade en Geest wilt bidden.
 - (d) Dat de tijd van uw verdraagzaamheid en bekering zeer kort zal zijn, en dat u of eens zonder uitstel 't woord van Zijn lijdzaamheid zult moeten leren bewaren, of dat Christus anders eens al Zijn geduld en lijdzaamheid omtrent u voor eeuwig geheel zal afleggen; want Hij roept ook tot u allen: "*ziet Ik kom haastelijk*".
2. Gij bekommerden en ontwaakten, die nog zonder genade en zonder vrede wandelt in uw gewetens, omdat u die nog niet hebt willen laten reinigen in 't bloed van Christus. Ik moet u nu nog maar dit ene Woord van de Heere zeggen, dat Hij al zo lang en al zo vele jaren naar uw bekering gewacht, en groot geduld en lijdzaamheid met u geoeffend; dat, indien u nog langer in uw zonden in de wereld, en in uw ongeloof en valse hoop en vertrouwen wilt blijven leven,
 - (1) de Heere dan eens voor altijd van u zal heengaan.
 - (2) Dat Hij 't eeuwig duister voor u zal maken.
 - (3) Dat u Hem dan overal zult zoeken, maar niet zult vinden, en dat u ook met de dwaze maagden niet zult kunnen ingaan, als u zult winnen, en als u zult roepen, "doet ons open, Heere, doet ons open!" Daarom, omdat u de tijd van uw genadige bezoeking veracht hebt, en niet hebt willen bekeerd worden, als Christus u bekeren wilde.
3. Ik zie hier geen grote heren, of aanzienlijke personen van het land, of kerkelijke mannen in dit huis van mijn God, daar ik een woord van Christus aan zou leggen. En daarom zal ik mijn laatste vermaning nu richten tot u, *volk van God, geroepen heiligen en gelovigen!* Ik heb u met mijn vermoeide geest nu maar dit enige woord van de Heere Jezus toe te roepen. O, Hij Zelf drukke 't door Zijn Geest op uw harten, en op

mijn arm hart! *Maar dit heb Ik tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten. Ziet dan, vanwaar u uitgevallen bent, en bekeert u, en doet de eerste werken; en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen, en uw kandelaar van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert. Dit zegt de Amen en waarachtige Getuige van de Allerhoogste God.*

4. Nu zal ik alles besluiten en mijn aanspraak aan u op deze dag afbreken met Christus' dierbare beloften, die Hij hier nu in 't openbaar door mijn mond zal doen, en ook zal houden tot in eeuwigheid. En dit is Zijn genadige en gezegende belofte, dat Hij in de grote ure van de verzoeking, die over Nederland, en over de gehele wereld komen zal, bewaring en teerheid zal oefenen over al Zijn ware volk en kinderen, naardat Hij bij hen vinden zal van de Geest, en van 't geloof van die van Filadelfia. De Heere verzegele nu dit boek, totdat het zal geopend en geopenbaard worden in 't volgende geslacht, dat zal leven, als al die dingen zullen geschieden! Amen!

Gepredikt te Kralingen in de namiddag op de 25^e maart, 1750.

4. Biddagpredikatie uit Jesaja 29:10

Want de HEERE heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps, en Hij heeft uw ogen toegesloten; de profeten, en uw hoofden, en de zieners heeft Hij verblind.

Wij weten allen het merkwaardige geval van de profeet Jona. Toen hij Gods bevel, om de Ninevieten hun verderf en ondergang te prediken, ongehoorzaam zijnde, en van het aangezicht van de Heere wegvliedende, op de zee, naar een ander land toe; in 't midden van een zeer zware storm en in 't hoogste levensgevaar, nochtans in een diepe slaap daar neer lag; en niet dan met zeer veel moeite door 't scheepsvolk kon wakker gemaakt worden. Dit was waarlijk een ontzettende gebeurtenis. Een heilige profeet van de Heere durfde Gods uitdrukkelijk en klaar bevel zo eigenzinnig te verachten, en zich aan zodanige opzettelijke ongehoorzaamheid schuldig te maken, van niet te willen gaan, als God hem zond. Wij vinden niets dergelijks van enig andere Godzalige profeet, voor of na hem. En dat was 't nog alleen niet. Maar hebbende zijn geweten met zo'n zware schuld beladen, durfde hij zich nog daarenboven op zo'n gevaarlijke reis begeven, en kon zich zo gemakkelijk ter ruste neerleggen, en midden in 't hoogste gevaar zo vast doorslapen, dat hij nauwelijks uit zijn slaap kon opgewekt worden. Waarlijk, dit was niet mogelijk geweest, indien zijn gemoed inwendig, op dat moment, ook niet in een zeer diepe slaap van duisternis, van zorgeloosheid en van verstoktheid gelegen had, al immers zo vast als zijn lichaam. Wij zien hier dan drie dingen bijeen.

- (1) Jona's zware schuld tegen de Heere.
- (2) 't Hoogste gevaar waar hij in was, om door Gods oordeel te vergaan.
- (3) En zijn uiterste zorgeloosheid en verharding daaronder.

Jona strekt hierin tot een zonderling afbeeldsel ook van een goddeloos volk, dat God, door hun zonden en ongehoorzaamheid zwaar vertoornnd hebbende; en nu liggende onder Zijn bezoekende hand, in groot gevaar van eindelijk, door Zijn grimmige oordelen, geheel uitgeroeid en verdorven te worden; toch ten enenmale verhard en zorgeloos is, zich noch met hun zonden, noch met Gods toorn, in 't minste recht bekommerende. En dat door al 't roepen van Gods gezanten, en door al de middelen van de bekering, van zijn dodelijke zondenslaap niet kan opgewekt of wakker gemaakt worden. Zo'n ellendig, hardslappend en goddeloos volk wordt ons hier door de profeet Jesaja voorgesteld in de woorden van onze tekst, zijnde 't Joodse volk van zijn tijd, waarover wij hem hier dit droevig en verschrikkelijk oordeel van God horen profeteren, dat de Heere over hen had uitgegoten een geest des diepen slaaps. Woorden, mijn vrienden! waarvan wij heden in dit uur, tot vernedering en verootmoediging van onze harten door de hoge God, met Zijn genadige zegen, ons gebruik wens te maken. Waarom wij ze dan eerst een weinig voor uw aandacht zullen ontvouwen en openleggen. *Ach, dat de Heere er ons bij 't licht van Zijn Geest, ook Zelf mocht gelieven in te leiden! Opdat wij daar een recht gezicht uit mochten verkrijgen van onze diep vervallen en ellendige staat!* enz.

Tot beter verstand van de gelegenheid, en de inhoud van onze tekst is 't nodig, dat wij hier vooraf 't een en 't ander aanmerken, zowel aangaande de profeet, als aangaande zijn profetie, in 't algemeen, en de samenhang van onze tekst.

Belangende de profeet.

- (a) De heilige Jesaja wordt bij Joden en christenen doorgaans gehouden, voor de achtbaarste en aanzienlijkste onder de profeten. En dat hij is geweest van koninklijke huize uit 't geslacht van de koningen van Juda. Die ook een politiek ambt bediend heeft, aan 't hof van de koning Uzzia, wiens geschiedenissen hij ook beschreven heeft, 2 Kron. 26:22, ofschoon ons dit zijn werk als een politiek geschrift niet is ter hand gekomen. Hij is een man van studie en geleerdheid geweest, gelijk uit de stijl van zijn profetie genoeg is af te nemen, die in sierlijke netheid en wetenschap, al de andere profeten ook ver overtreft.
- (b) Hij heeft de tijd, waarin hij voor het Joodse volk geprofeteerd heeft, zelf aangetekend, hoofdstuk 1:1, daar wij vernemen, dat hij onder vier koningen van Juda dit ambt bediend heeft, namelijk, onder Uzzia Jotham, Achaz en Hiskia. Zodat hij die heilige post een lange tijd van omtrent 60 jaren heeft waargenomen. En 't wordt doorgaans, door een zeer oude en algemene overlevering daarvoor gehouden, dat hij ook zelfs nog geleefd heeft, onder Manasse, de zoon en opvolger van Hiskia, die goddeloze vorst; in 't begin van wiens regering hij, in zeer hoge ouderdom een zeer bloedige en wrede marteldood, voor des Heeren naam en dienst, zou geleden hebben, als zijnde levend door midden gezaagd. Hij heeft dan geleefd en geprofeteerd tot omtrent 150 jaren, voor de gevankelijke wegvoering van het volk naar Babel; en dus omtrent 750 jaren voor de geboorte van de Zaligmaker. In of omtrent diezelfde tijd waren ook de profeten Hosea, Jona, Joël en Amos.
- (c) Wat nu de staat van Joodse volk aangaat in Jesaja's tijd; daarvan kunnen wij dit zeggen; dat, ofschoon Uzzia en Jotham, zijn zoon, beide vrome koningen waren, 't volk in 't algemeen nochtans toenmaals reeds zeer goddeloos en bedorven was en dat algemeen verval en de goddeloosheid, door die twee godvrezende vorsten, niet heeft kunnen terechtgebracht worden; want zo vinden wij duidelijk aangetekend, 2 Kron. 27:2. Dat 't volk zich nog verdierf, onder Jothams regering, dat is, dat zij 't noch steeds erger maakten, en voortgingen al verder af te wijken van de Heere; zodat het verval en de verdorvenheid van de Joden dan in deze tijd nog al dagelijks groter werd, eensdeels, omdat Uzzia en Jotham, ofschoon zij voor zichzelf wel godvruchtig waren, nochtans met geen genoegzame kracht en ijver 't werk van de Reformatie behartigden; zoals naderhand van Hiskia, en andere vrome koningen gebeurd is en anderdeels, omdat 't de Heere niet behaagde, de zwakke pogingen van Uzzia en Jotham, die zij nog aanwenden, zo merkkelijk te zegenen, aangezien een groot verval en verdorvenheid van een volk door zwakke middelen, niet gemakkelijk kan geholpen worden. Na Jothams dood regeerde de Koning Achaz. Deze is een van de ondeugendste en goddelooste koningen geweest, die de Joden ooit gehad hebben Hij was een gruwelijke afgodendienaar, en een verlater en verderver van de ware godsdienst. Zijn goddeloze regering heeft zestien laren lang geduurd; en is met zeer zware oordelen van God over 't volk verzegeld geweest; want van hem staat aangetekend, 2 Kron. 28:19, dat hij Juda afgetrokken had, dat 't gans zeer overtrad tegen de Heere. Onder hem werd 't Joodse volk zeer bedorven;

de religie keerde ondersteboven, en de heidense afgoderij en beeldendienst werd openlijk in 't land ingevoerd; waar 't gehele volk zich zeer schandelijk aan overgaf. Hier op volgde wel ras een gehele zondvloed van allerhande snode goddeloosheid en ongebondenheid; en de heilige wetten en instellingen van de Heere, benevens de zuivere leer en waarheid, raakten ten enenmale in verachting en vergetelheid. God nam Zijn licht, Zijn Geest, Zijn genade en zegen, toen ook van Juda weg; en liet de zaken van de kerk, en van de politiek, in 't kort, onder hen zodanig vervallen, dat 't niet anders zich liet aanzien, of de gehele staat van het Joodse volk zou binnenkort geheel te gronde gegaan zijn.

3. In deze boze en ongelukkige tijd heeft nu onze profeet Jesaja geleefd, en 't profetisch ambt waargenomen. En indien wij op de inhoud van zijn profetische leer nauwkeurig acht geven, dan zullen wij gemakkelijk gewaar worden, dat hij in zijn gehele profetie, door de Heilige Geest bijzonder is bestuurd geworden, om op dit drieërlei hoofdeinde zich alleszins toe te leggen.
 - (a) Op de ontdekking en bestraffing van de zonden.
 - (b) Op de bedreiging en bekendmaking van Gods vreselijke oordelen, waarmee Hij de snode ongerechtigheden van het volk zeker zou bezoeken, indien zij daar geen afstand van wilden doen.
 - (c) Op de vertroosting van de vromen en Godzaligen, zowel die in deze tijd leefden, als zij die namaals in Juda zijn zouden. Op dit laatste stuk heeft Jesaja, door ingeving van de Heilige Geest, meer en bijzonderder gearbeid, dan iemand van de andere profeten. Waarom hij dan ook de naam voert van de evangelische profeet, wegens zijn klare en omstandige voorzeggingen, van de komst van Christus in de wereld, van Zijn dood en lijden, van Zijn opstanding, hemelvaart, zitting aan Gods rechterhand en van de uitbreiding en regering van zijn koninkrijk, in de tijd van het Nieuwe Testament, onder Joden en heidenen, zelfs tot aan 't einde van de wereld toe. Deze vertroostende leer van het Evangelie was in Jesaja's tijd en naderhand ten hoogste noodzakelijk, voor 't gelovige en vrome volk van God, onder de Joden, tot een gedurige versterking en ondersteuning van hun geloof, aan de waarheid van Gods Verbond. Want in 't midden van zo'n uiterst verval en goddeloosheid van 't Joodse volk, en van zulke zware oordelen en beproevingen des Heeren, als er van tijd tot tijd over hen gebracht werden, bijzonder in die langdurige Babylonische gevangenis, en omkering van staat, stad en tempel; liet 't zich niet anders aanzien, of de Heere zou een gehele voleinding met Zijn volk gemaakt hebben. Maar opdat ze nu, in zulke donkere en benauwde tijden van de wet, een overvloedige materie aan de veranderlijkheid van het verbond van de Heere, met haar geloof, onwankelbaar mocht vasthouden, en aan Zijn getrouwheid in 't minst niet twijfelen, zo heeft de Heere dan aan de profeet Jesaja, tot dat einde, een grote mate believen te schenken van de Geest van het evangelie, meer dan aan enige andere profeet. Waardoor hij dan bijzonder verlicht en gedreven is geworden, om zo'n dierbare schat van de geestelijkste Evangelie-beloften van Christus, en Zijn koninkrijk onder 't Nieuwe Testament in zijn droevige profetie, doorgaans in te sluiten. En zo aan Gods arme kinderen, in die donkere en benauwde tijd van de wet, een overvloedige materie van het geloof aan de hand te geven. Dat God Zijn volk ('t mocht er dan zo ellendig en hopeloos mee gaan, als 't wilde), nochtans geenszins geheel begeven en verlaten zou; maar dat Zijn verbond van de zending

des Messias in de wereld tot 't grote werk van de verzoening, *en van Zijn gezegende heerschappij en regering over de wereld, in 't laatste der dagen, een eeuwig en onherroepelijk zoutverbond was*, dat onwrikbaar vast staan zou door alle eeuwen tot 't einde van de wereld toe. Hieruit kunnen wij dan nu afnemen, wat een uitnemende fontein van troost en ondersteuning, deze Godsspraak van Jesaja voor Gods arme en bedrukte volk geweest is, onder de zware in- en uitwendige beproevingen, gedurende die donkere en benauwde tijd van het Oude Testament. Want daar wordt bijkans niet één droevige zaak door hem geprofeteerd, die door hem niet wordt voorgedragen in een evangelische stijl van dierbare vertroosting voor 't ware volk Gods, dat gelovig en getrouw bleef aan de Heere. Ziet! Dit is de ware en rechte sleutel, waarmee de gehele profetie van Jesaja bij 't licht van de Geest van het evangelie, door ons moet geopend worden. God heeft aan iedere profeet Zijn bijzondere gaven gegeven, en een ieder gebruikt tot nut van Zijn kerk, naar Zijn bijzonder einde en oogmerk. En dit wel op te merken en te onderscheiden, en overal nauwkeurig in acht te nemen, is de ware en geestelijke uitlegregel van de profeten. Zij hebben allen ten diepste van de Heilige Geest en door Zijn onmiddellijke aanblazing, Gods Woord geprofeteerd; maar elk naar zijn bijzondere gave, gelegenheid, leiding en besturing, die men door een naarstig en aandachtig onderzoeken van hun schriften, eerst recht leert kennen en onderscheiden,

3. Wat nu ons teksthoofdstuk betreft, Jesaja in zo een allerdiepste bedorven tijd, als wij gehoord hebben, profeterende, vangt allereerst aan, in deze Goddelijke boetpredikatie, de Joden de schrikkelijke ondergang te bedreigen van hun stad en tempel, (die hij hier onder de figuurlijke naam van Ariël voorstelt), benevens van hun gehele staat, voor een tijd, door middel van de Babyloniërs, welk oordeel van de Heere tot straf van hun goddeloosheid, hij op een beklaglijke wijze aan hen voorstelt in de zes eerste verzen van 't hoofdstuk Hierop voegt hij dan aanstonds naar zijn wijze van profeteren vs. 7, 8, een zeer dierbare evangelische vertroosting voor 't gelovige volk van de Heere tussenbeide. Voorstellende, in hoe grote mate de Babyloniërs, de vijanden van de Joden, zich in deze geweldige onderdrukkingen en onrechtvaardigheid van hen, bedrogen zouden vinden. Hoe zij menen zouden, dat zij met deze verwoesting van de staat van de Joden, Gods volk en kerk geheel ten onder gebracht en uitgeroeid zouden hebben, zodat die nooit weer opgericht en hersteld worden, maar in hoe grote mate zij daarin zouden misrekenen, omdat God toch evenwel Zijn volk en kerk, volgens de vastigheid en onveranderlijkheid van Zijn verbond met hen, eens weer, op Zijn tijd zou herstellen. Deze dwaasheid en hoogmoed van de vijanden van de Joden stelt de profeet, door een aardige en sierlijke gelijkenis van een hongerige en dorstige voor, die droomt, dat hij nu wel genoeg gegeten en gedronken heeft, en ten volle verzadigd is; maar die, als hij ontwaakt, zijn ziel nog geheel leeg vindt. Hierop keert zich de profeet dan weer tot de bestraffing van de Joden, hun eerst aanwijzende hun ongelovigheid, en openlijke verachting en bespottig van Gods dreigementen, en dat er met hen zo weinig te handelen was, als met dronken lieden, daar men geen rede tegen voeren kan, nadien zij geheel aan hun zonden en vleselijke wellusten waren overgegeven, vs. 9, Hiervan wijst hij nu, in onze tekst, de reden aan: het was, omdat de Heere, in Zijn heilige rechtvaardigheid, nu over hen een schrikkelijk oordeel gebracht had, van zeer diepe zorgeloosheid en blindheid van het hart. Niet maar slechts over 't gewone volk, maar ook over hun hoofden en leidlieden, beide in de kerk en in de staat. Want zo stelt hij deze droevige zaak voor, in de woorden van onze tekst, vs. 10.

"Want de HEERE" enz.; dat ons daar klaar genoeg doet zien, dat dit woord, door Jesaja geprofeteerd is, niet onder Jotham of Hiskia, die godvruchtige vorsten en hoofden van het volk waren; maar onder de goddeloze koning Achaz, als wanneer het zo met de Joden gesteld was, als wij hier lezen. Deze stof van bestraffing vervolgt de profeet tot aan het zeventiende vers, en besluit de zaak met een zeer dierbare evangelische troosttaal; voorzeggende die heerlijke omkering en verandering, die God eens in de staat van Zijn volk zou maken met de tijd van het Nieuwe Testament. Tot een teken van de onveranderlijkheid van Zijn verbond, enz. Welke trooststof de profeet dan vervolgt, tot aan het einde van het hoofdstuk, waarop hij dan in het 30^e hoofdstuk weer aanvangt met een nieuwe bestraffing en bedreiging van de zonden van het volk. Waar hij dan ook weer zeer troostelijke beloften van genade voor de boetvaardigen op laat volgen.

Onze tekst behelst dan *een zware bestraffing van 't Joodse volk, en een naakte aanwijzing van hun goddeloze en rampzalige staat, op deze tijd, onder de ongelukkige regering van de gruwelijke koning Achaz.* Hoe God hen allen tezamen groot en klein, overheid en onderdaan, kerkelijken en wereldlijken, met een droevig oordeel van diepe zorgeloosheid en blindheid, geslagen had. Zodat zij noch hun zonden, noch Gods toorn, noch hun nakend verderf konden bemerken; en geheel geen acht geven op 't geen God hun daarvan liet bekend maken, door Zijn dienaars en profeten. Waarlijk een zeer ellendige en beklaglijke staat van een volk; en een gewisse voorbode van hun aanstaande en ondergang en verderf.

Wij zullen dat droevig oordeel van God hier dan eerst een weinig voor uw aandacht openleggen. O, gaf de Heere, dat wij 't recht konden bezien als een levende afbeelding van onze eigen jammerlijke staat!

De profeet stelt des Heeren verschrikkelijke oordeel voor:

- I. Met opzicht tot het volk in 't algemeen.
- II. Met opzicht op hun hoofden en leidlieden, zowel politieke als kerkelijke in het bijzonder.

I. Met opzicht tot 't volk in 't algemeen, klaagt hij, dat God ze had geslagen met een oordeel van diepe zorgeloosheid en blindheid.

A. Eerst met een oordeel van diepe zorgeloosheid. Dit stelt de profeet zo voor: "*want de HEERE heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps*".

Hij knoopt dit aan de vorige beschuldiging vast door het samenbindend woordje *want*, redegewender wijze. Hij had hun wanhopige onhandelbaarheid aangewezen voor des Heeren Woord, hoe zij thans nergens naar vroegen, noch acht gaven; maar in hun vleselijke wellusten en weelde zodanig verlopen lagen, dat zij even gelijk waren, als dronken en zatte lieden, die heen en weer waggelen; en daar in 't geheel niet mee te handelen of redenen tegen te gebruiken is. En dit nu kwam van een rechterlijk oordeel en bezoeking van de almachtige God, die ze nu geheel aan zichzelf gelaten had, en over hen had uitgegoten een geest des diepen slaaps.

Het oordeel zelf stelt hij (1) voor onder de uitdrukking van een geest des diepe slaaps, (2) en hij eigent dat aan de Heere toe, als van Wiens rechterlijke hand en toorn 't kwam, en Die zo'n slaapegeest over hen had uitgegoten.

Wij hebben u reeds gezegd, dat Jesaja een man van studie en geleerdheid is geweest, en dat hij daarom in kunst, sierlijkheid en beschaafdheid van stijl, als anders, die andere profeten zeer overtreft. Hier van ontmoet ons hier ook een blijk, want merk op de kunst en netheid van zijn rede. Hij behandelt de zaak hier verder in eigen figuur of zinspeling, waar hij die in begonnen heeft. Hij had 't Joodse volk zo-even voorgesteld, onder de zinnebeeldige gelijkenis van smoordronken lieden, die roepen, spotten en heen en weer zwieren, zonder meer te weten, wat zij doen of uitvoeren, en met welken daarom niet met ernst te handelen is, voor dat zij eerst goed hebben uitgeslapen en van de bedwelmende dampen en geesten van de drank nu weer ontnuchterd en ontwaakt zijn. Nu weten wij, hoe dat eigen is, aan zatte en dronken mensen, dat zij ten laatste geheel bedwelmd van de drank in een diepe slaap vallen en daarin voor een tijd gedompeld liggen, zodat zij niet wakker te maken zijn, voordat de geest van de drank, die hun de hersenen en de zinnen berooft en bedwelmt, eerst weer verteerd en uitgewasemd is. Ziet, dat is dan natuurlijk niet alleen een slaap, maar een diepe slaap; dit is een zware en geweldige slaap die over de uit- en inwendige zinnen van de mens geheel de overhand heeft. Daar de mens voor een tijd, als dood in ligt; en daar hij niet uit opgewekt of wakker gemaakt kan worden, al was hij schoon ook in 't hoogste gevaar van de wereld. Ja, dit is ook een geest des diepen slaaps, omdat die niet uit gewone, natuurlijke oorzaken van het leven van de mens, maar enkel uit een schadelijke geest, of kracht van de wijn, of de sterke drank, die in 't lichaam is en werkt, ontstaat.

Als wij ook letten op ons Hebreeuwse woord, van de Onzen zeer goed overgezet door *een diepe slaap*, dan bevinden wij, dat 't woord in kracht eigenlijk betekent een zeer zware en geweldigen slaap, en gelijk als een slaapziekte, waar de mens of geheel niet, of geheel bezwaarlijk uit kan wakker gemaakt worden. Zo wordt 't gebruikt van Adam, op wie God een diepe slaap deed vallen, dat hij 't niet eens gevoelde, als er een rib uit zijn lijf genomen werd, om hem een vrouw te scheppen, Gen. 2:21. Ook gebruikte de Geest het van Abraham, van wie wij lezen, Gen. 15:12, dat er een diepe slaap op hem viel. Alsmede van Saul en zijn volk, als David hem 's nachts zijn spies en waterfles heimelijk ontnam, zonder dat het door hem, of door iemand van zijn knechten gemerkt werd. Want, zegt de tekst, daar was een diepe slaap des Heeren op hen gevallen, 1 Sam. 26:12. En van Jona, die in een onweer op de zee, met een diepe slaap bevangen was, Jona 1:5. In alle welke plaatsen wij uit de omstandigheden zelf genoeg zien kunnen, dat 't woord een buitengewone, zeer zware en diepe slaap betekent, en geen natuurlijke of gewone slaap.

Doch wij moeten hier, in de tekst aan geen eigenlijke of lichamelijke diepe slaap denken. Want de Geest van de Heere gebruikt dat woord hier figuurlijk en zinnebeeldig, om uit te drukken een zeer diepe, zware geestelijke zorgeloosheid van 't Joodse volk, waarin zij te op deze tijd gevallen, en geheel aan overgegeven waren, en die daaruit ontstond, dat zij zich ten enenmale aan de vleselijke vermaken, weelden en wellusten van deze wereld, en aan alle zonden en goddeloosheden, dwalingen en valse godsdiensten hadden overgegeven; en God en Zijn dienst, en heilige wetten geheel verlaten hadden. Waaruit toen allengs een geest en kracht van zodanige diepe

vleselijke gerustheid, zorgeloosheid, dodigheid, ongevoeligheid en verstoktheid van het hart, over alle man, jong en oud, rijk en arm, groot en klein, geestelijk en wereldlijk geboren werd, dat evenals zatte en dronken lieden, in een dodelijke slaap gedompeld lagen, waar zij door geen harde of zachte middelen, die God nog steeds aan hen gebruiken liet, door Zijn profeten, en ook Zelf gebruikte, door Zijn strenge bezoeken en oordelen die Hij hen van alle kanten toezond, in 't minste konden opgewekt of wakker gemaakt worden. Nee, alles was geheel vergeefs; zij lagen allen 't gehele land door, in een dodelijke slaap van zorgeloosheid, en van een geest des diepen slaaps, die zich over al het volk, zonder onderscheid, verspreid had, en waar ook zelfs de vromen en Godzaligen niet geheel van bevrijd waren, omdat dit droevige kwaad zich over de besten, ook maar al te veel uitgebreid had.

Dat hardslapende volk was dan nu geestelijk gelijk als *doof*. Zij hoorden niet, hoezeer de Heere door Zijn Woord en profeten ook tot hen riep. Zij gevoelden Zijn slaande en bezoekende hand niet, hoe zwaar die hen ook trof. Zij vreesden niet voor hun verderf, hoewel dat voor hun deur stond, zij openden hun ogen niet om eens een recht gezicht van hun schuld en rampzalige verdorven staat te nemen. Zij stonden niet meer op, om in Gods wegen en inzettingen te wandelen. Zij wilden niets doen of arbeiden, aan enig werk van berouw en bekering. Zij konden door geen middelen opgewekt of wakker gemaakt worden. Maar alle moeite, zorg, vlijt en naarstigheid, daaraan besteed, was geheel tevergeefs. Ze lagen vast op het bed van de aardse weelde en wellusten, en van alle zonden en goddeloosheden. Ja, zij zonken zelf hoe langer hoe dieper in die rampzalige zondenslaap. En men hoorde hen alleszins ronken en snurken, van hoogmoed en van ijdele waan en inbeelding. Zie, zo was het gesteld met dit rampzalige volk. Allerwege, in alle plaatsen, het gehele land door. Dit was die geest des diepen slaaps, die alle orden en staten van mensen nu bevangen had. Een erger of droeviger kwaad kan er niet bedacht worden. Als de Heere in Zijn rechtmatige toorn, Zijn volk daaraan overgeeft, gelijk de profeet dat hier van de Joden zo getuigt; dat het de HEERE Zelf was, Die deze geest des diepen slaaps over hen had uitgegoten.

Merkt aan.

a. Hij, Die dit schrikkelijk kwaad van zo'n algemene en dodelijke zorgeloosheid over hen gebracht had, was de HEERE, de Jehovah, de Almachtige, de Allerhoogste, de eeuwige en onveranderlijke God, Wie zij door hun zonden zo zwaar vertoornd hadden, en naar Wiens woord en knechten, bestraffingen, bedreigingen en oordelen, zij niet hadden willen luisteren. Die heilige en rechtvaardige God was toen eindelijk geklommen op Zijn wraak- en rechterstoel, en had nu deze verschrikkelijke geest des diepen slaaps zo over het gehele volk uitgegoten.

b. Het grondwoord, door de onzen door *uitgieten* overgezet, betekent hier zoveel als overvloedig uitgieten, zodat iets door en door, en van alle kanten, daardoor nat en bevochtigd wordt, en geheel als overstort en bedekt wordt. Gelijk onze profeet het ook gebruikt in de zin van iets geheel te bewinden of te bedekken, hoofdstuk 25:7. En dus geeft het dan de grootheid en zwaarheid van dit schrikkelijk oordeel van God over de Joden te kennen. Dat de HEERE die geest van diepe slaap, of zorgeloosheid, zeer overvloedig, en in grote mate, over hen gebracht en *uitgegoten* had, allerwege 't gehele land door, zodat 't gehele volk daarin verzonken, en als door en door van doortrokken lag; zodat er geen helpen of genezen aan was, enz. De profeet zal hier dan al weer zinspelen, op 't werk van zatte en dronken lieden, die de wijn, of drank zeer

overvloedig uitgieten; en die met volle glazen en bekers, zeer gulzig en overdadig inzwelgen. Gelijk men dat zo leest, Amos 6:6, van de wijn uit schalen te drinken. Zo gulzig en onmatig hadden de Joden eerst de zonden ingedronken; en een ieder was meegelopen, als de apostel Petrus 't noemt, 1 Petrus 4:4, tot dezelve uitgieting de overdadigheid, totdat zij geheel vol en dronken waren geworden van de ongerechtigheid.

Maar ziet, nu kwam de Heere ook, en handelde met hen, in precies dezelfde weg; en had nu in Zijn grimmige en rechtvaardige toorn, over hen alles samen ook uitgegoten deze geest van diepe verharding en zorgeloosheid. En toch was die heilige en rechtvaardige God hier geenszins een auteur of oorzaak van hun zonde. Even weinig, als wanneer God in 't natuurlijke smoordronken mensen, die zichzelf tegen Zijn heilig gebod moedwillig vol gezopen hebben, nu eindelijk vanzelf, geheel bedwelmd door de drank, in een zeer diepe en langdurige slaap laat vallen, waar zij ook zelfs ongelukkig in omkomen en vergaan. Daarin handelt God met zulken geenszins onbillijk, maar heilig en rechtvaardig. Want hun dronkenschap is hun eigen snode schuld, en hun harde slaap is een natuurlijk gevolg van hun dronkenschap. Eveneens is 't hier met deze zaak ook gelegen. God werkte die geest des diepen slaaps eigenlijk niet. Hij maakte 't Joodse volk zo dodelijk zorgeloos, ongevoelig, en goddeloos niet. Hij zette of dreef ze geenszins daartoe aan, enz. Maar, als zij nu lang genoeg, met hun zonden Hem getergd en vertoornd hadden, en geweigerd hadden zich te bekeren; zo

- (1) Liet de Heere ten laatste toe, geheel heilig en rechtvaardig, dat zij schrikkelijk verdorven, ongevoelig en zorgeloos werden; en dat 't gehele volk verzonken en gedompeld raakte, in een geest des diepen slaaps. Want God wordt, naar de stijl van de Geest, doorgaans gezegd te doen: te werken, te bestellen, te geven, te zenden, etc., wat geen Hij enkel toelaat, dat het door de goddelozen en zondaren zelf gebeurt; en waaromtrent Hij met Zijn heilige voorzienigheid alleszins werkzaam is en blijft.
- (2) Ook gaf de Heere, rechtvaardig op de Joden vertoornd zijnde, hun nu geen genade van bekering, om uit hun diepe zondenslaap op te staan. Maar Hij nam veeleer Zijn Heilige Geest dagelijks meer en meer van hen weg; zodat zij voortgingen zichzelf steeds dieper te bederven; en zich in de zonden en in de zorgeloosheid al verder en verder in te wikkelen.
- (3) Hij zond nu ook Zijn zegen niet op de middelen van de bekering; maar hield die terug; waardoor die dan ook krachteloos waren, en zo geheel onvruchtbaar bleven.

Ziet daar, dit is 't dat de profeet hier eigenlijk wil zeggen. Zo had de Heere de allerhoogste God, dan nu in Zijn toorn, over hen uitgegoten, enz. O schrikkelijk oordeel, als God de zonde, met zonde straft! Dit is doorgaans een gewisse voorbode van het naderend verderf van een mens, of van een volk. Ziet, zo is 't kwaad van de zonde, dan nu ook van de Heere, en Hij roept er van uit, bij onze profeet hoofdstuk 45:7, "Ik formeer het licht en schep de duisternis: Ik maak de vrede, en schep 't kwaad, Ik de Heere, doe alle deze dingen". Doch de profeet gaat voort, en getuigt verder, *dat de Heere hun ogen ook had toegesloten*.

Bij 't oordeel van zorgeloosheid voegt de profeet nu 't oordeel van rampzalige blindheid, dat de Heere, in Zijn rechtvaardige toorn, over dit zondige en goddeloze

Joodse volk gebracht had; zeggende: "en Hij heeft uw ogen toegesloten". In de zinspeling, die de profeet gebruikt, liggen die beide zaken toch nauw aan elkaar vast verknocht. Indien zatte en dronken lieden daar nu zo in een diepe slaap gedompeld liggen, dan zijn hun ogen, ook zeer vast toegesloten, dat zij voor die tijd in 't geheel niets kunnen zien of enig gebruik van hun gezicht kunnen maken, zelfs ook niet van de inwendige ogen van hun verstands. Maar niet anders is 't hier ook in 't geestelijke gelegen. Als God een zondig en onbekeerlijk volk in zo'n diepe slaap van verharding en zorgeloosheid laat vallen, als wij nu gehoord hebben, dan volgt 't altijd vanzelf, dat Hij de geestelijke ogen van hun verstand ook wel vast toesluit, Zijn Goddelijk en hemels licht van hun wegneemt, en hen ook geheel en al overgeeft, aan een rampzalige blindheid van het hart. Want een diepe ongevoeligheid en zorgeloosheid kan geenszins bestaan zonder blindheid; dat vast slaapt, moet met gesloten ogen slapen, die niets zien kunnen. Dit is een klare en zekere zaak, beide in 't natuurlijke, en in 't geestelijke.

Had dan de Heere over de goddeloze Joden zo'n geest des diepen slaaps uitgegoten, 't kon niet anders zijn, of *Hij moest hun ogen, door geestelijke blindheid ook wel vast toesluiten, en Zijn licht geheel van hen wegnemen.* Dit zware en droevige oordeel had de Heere hun enige tijd tevoren, reeds laten bedreigen, door onze profeet, in 't laatste jaar van de regering van de koning Uzzia. Gelijk wij lezen, hoofdstuk 6:9, 10, vergeleken met vs. 1. En ziet nu, als Jotham nog eerst zestien jaren tussenbeide geregeerd had, volgens 2 Kron. 17:1, voert de Heere dat zware oordeel reeds spoedig uit, onder Achaz zijn opvolger: en bracht 't metterdaad over hen. Eerst was 't, op de manier van gebod, en bedreiging: sluit hun ogen. Doch nu, zo kort daarna, is 't: "en Hij heeft uw ogen toegesloten". Onder Uzzia scheen het licht van de Heere nog, en de ogen van de Joden waren nog enigszins open. Maar nu onder Achaz een korte tijd daarna. was reeds een diepe blindheid en duisternis allerwege 't gehele land door; en de Heere had de ogen van het volk toegesloten. Dat had Hij ook weer gedaan, op een heilige en rechtvaardige wijze, als een welverdiende bezoeking en strafoefening over hun onverbeterlijke goddeloosheid; en dat langs deze middelen:

- (1) Door Zijn Heilige Geest en 't licht van zijn Goddelijke kennis uit het midden van hen weg te nemen, want, waar de zonde de overhand neemt, daar volgt altijd, dat Gods licht en Geest moeten wijken.
- (2) Door ze aan de blindheid van het hart over te geven; waardoor zij nu de duisternis liever hadden dan 't licht, en de liefde en kennis van de waarheid geheel verwierpen; willende 't zuivere Woord Gods niet meer horen, noch ernstig onderzoeken, maar hun harten en genegenheden daar nu geheel van afwendende en tot God zeggende: wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust, Job. 21:14. Waaruit dan allengs een dodelijke en algemene onwetendheid en verval van ware kennis onder 't volk ontstond en over allen de overhand nam, enz.
- (3) Ook gaf de Heere hun over aan een ijdele waan en inbeelding van kennis, zodat zij met een dorre, magere, onvruchtbare en dodelijke letterkennis wel tevreden waren, en daarop zeer trots en opgeblazen werden, verachtende alle ware en geestelijke kennis van het hart, waardoor de mens alleen zalig en bekeerd kan worden.
- (4) Hierop volgde toen wel ras een geest van dwalingen en ketterijen. De waarheid van het zuivere woord van de Heeren werd algemeen verworpen en veracht, en struikelde op de straten. Allerhande ongezone en zielverdervende leringen namen

de overhand. Er ontstonden vele valse profeten, die niets dan snode leugens profeteerden, totdat eindelijk de ware religie, geheel verdorven en de snode afgoderij en heidense beeldendienst te Jeruzalem, en overal in het land, openlijk werden ingevoerd. Ziet, op zo'n wijze had de Heere als een uitwetsel van Zijn grimmige toorn de ogen van de Joden toegesloten; en hen aan de zorgeloosheid, de verharding en blindheid van het hart overgegeven.

B. Zo hebben wij dan nu gezien het zware oordeel van God over het gehele volk in het algemeen, maar hier laat de profeet het nog niet bij, maar hij maakt ook in het bijzonder gewag van hun voorname hoofden en leidlieden in kerk en politiek. Als die ook in datzelfde droevige oordeel waren ingewikkeld, zeggende: *"de profeten en uw hoofden, en de zieners heeft Hij verblind."* Geeft hier acht:

Op de personen, die worden ons genoemd:

- a. Hun profeten. Waardoor wij niet moeten verstaan de ware profeten, gelijk Jesaja en anderen: maar
 - (1) De valse profeten, hoedanige er thans velen onder hen gevonden werden, die zich voor des Heeren profeten uitgaven, doch door Hem niet gezonden waren. Die zich in alles tegen de ware profeten stelden en aankantten, en niets dan leugen en valsheid voor het volk profeteerden; Gods oordeel en de zonden van het volk en hun goddeloosheid voor hen verbergende; en hen niets dan vrede en voorspoed belovende, en al het arme slechte volk in grote mate verleidende en van de Heere en Zijn Woord geheel afkerig makende. Tegen welke valse leugenprofeten wij daarom zo vele scherpe bedreigingen in 't profetische woord vinden.
 - (2) Ook moeten wij, door die profeten hier verstaan hun gewone leraars, Wet- en Schriftgeleerden, die op de stoel van Mozes zaten, om de wet aan 't volk te leren; en ze in de waarheden van de Religie te onderwijzen. Alles dat een gewoon profeteren of leren is. En dus zijn de profeten hier dan de geestelijkheid, de mannen van de godsdienst, de kerkelijke hoofden en opzieners.

Naast dezen worden hier gevoegd hun hoofden. Waardoor wij in onderscheiding van de profeten moeten verstaan de burgerlijke overheid en de regenten: hun koning met zijn ambtenaren, en alle magistraats-personen, hoge en lage, die de hoofden en voorgangers van 't volk waren, en door welke zij geregeerd werden. En verder zijn hier deze hoofden ook, zonder onderscheid, alle achtbare en aanzienlijke lieden onder 't volk, die enig gezag over hen bekleedden; of die anderszins eerwaardig waren; de hoofden van de geslachten, families en huisgezinnen; van welken het voorbeeld zijn grote invloed had bij de gewonen.

Op dezen volgden de zieners. Als wij dezen voor een bijzondere soort van personen nemen, onderscheiden van de profeten en hoofden, gelijk onze taalsmannen het zo hebben overgezet, dan zijn deze zieners eigenlijk al zulke personen, die zich bij de Joden voor buitengewone profeten en gezanten van God uitgaven. Waaraan de Heere Zich door gezichten en dromen, als anders openbaarde; en hen Zijn raad en wil bekend maakte. Gelijk Hij dat deed aan de ware profeten, waarom die ook zieners genoemd werden. "Want die heden een profeet is, die werd eertijds een ziener genoemd", als er staat, 2 Sam. 9:9. Maar als wij de grondtekst inzien, dan vinden wij dat daar eigenlijk

staat: "uw hoofden ziende", of "die zien". Dat is, uw hoofden die zouden of die moesten zien. bij wij het licht en de wijsheid van God, als bij de hoofden en leidslieden van het volk behoorde te zijn. Gelijk God Zich zo voorheen, hetzij gewoon of buitengewoon, aan de hoofden en voorgangers van het volk bijzonder pleegt te openbare, en hem met de kennis van Zijn wil, Woord en wegen te verlichten. Want gelijk als de ogen moeten staan in het hoofd om het gehele lichaam en al de leden te besturen, zo behoren dan ook de hoofden en regenten van het volk ziende hoofden te zijn. Gelijk zij hier in de grondtaal zo genoemd worden. Bij hen behoorde alle Goddelijke en menselijke wijsheid gevonden te worden, als zij bekwame regenten en overheden van het volk zullen zijn. Want als de hoofden niet zien, maar geheel blind en onwetend zijn, hoe zal een volk dan naar Gods wet met voorspoed kunnen geregeerd worden? Dan is het als Salomo zegt, "wee u, land, wiens koning een kind is", Pred. 10:16; dat is, wiens overheden zo dwaas en onwetend zijn als kinderen.

En toch was het hier met de hoofden en regenten van de Joden, alsmede meet hun leraars en profeten, in deze tijd niet anders gesteld. Want de Heere had hen allen gezamenlijk ook verblind, of hun ogen dicht bedekt en toegesloten, als er in de grondtekst staat. Zij lagen allen ook gedompeld in de geest des diepen slaaps, en sliepen zelfs nog stijver en harder door dan het gewone volk. Daarom had de Heere Zijn licht en Geest dan nu ook geheel van hen allen gezamenlijk weggenomen. Waardoor zij dan nu ook in de diepste blindheid en onwetendheid gevallen, en alle rechte kennis van God en Zijn heilige waarheid nu geheel verloren hadden. Waaruit dan bij een noodzakelijk gevolg voortvloeide:

- (1) Dat de gehele orde van de geestelijkheid en van de politieke overheid nu allerdiepst bedorven waren; en met hun voorbeeld 't volk in alle zonden en goddeloosheden voorgingen. Want als er al enige enkele personen, in de kerk of in de staat, van een algemene verdorvenheid mochten uitgezonderd zijn, dezen hadden noch gezag noch achting, om iets goeds van belang te kunnen uitwerken.
- (2) Hieruit vloeide, dat 't volk in de ware leer van Gods wet niet meer onderwezen werd, maar dat alle dwalingen en ketterijen, en valse godsdiensten, nu openlijk werden ingevoerd; en dat de ingestelde Godsdienst allengs geheel te gronde ging.
- (3) En daarom dat ook de staat geheel kwalijk geregeerd werd, en alles in wanorde en in grote ellende en verdorvenheid geraakt. Laat men maar lezen die droevige beschrijving van acht regeringen, 2 Kron. 28, om hiervan klaar overtuigd te zijn. O, nare staat, als niet slechts 't Ichaam van het volk; maar ook de hoofden in politiek en kerk, geheel bedorven en goddeloos zijn. Dan staat de gehele ondergang en 't verderf van zo'n volk voor de deur, ten minste zal de Heere dan zware en schrikkelijke oordelen over zo'n volk zenden, om Zijn rechtvaardige toorn over hen te openbaren. Gelijk men dit hier ook ziet in 't Joodse volk. Want Jesaja legt deze hun verdorvenheid en goddeloosheid tot een grond van zware en verwoestende oordelen van God door de Babyloniërs, dat hij hen, in 't vorige van 't hoofdstuk bedreigd had enz., en dat naderhand over hen gekomen is.

Toepassing.

Ziet daar, mijn vrienden! een levende afbeelding, waartoe 't met een volk komen kan, als 't de Heere door hun zonden lang in grote mate getergd en vertoornd hebbende,

eindelijk door Hem verlaten, en aan de zorgeloosheid, verharding en blindheid van het hart geheel wordt overgegeven. Helaas, Och of wij niet genoodzaakt waren deze droevige afbeelding op onszelf toe te passen, en op de staat van ons land en volk, en nu ook te zeggen o Nederland, o volk van Kralingen! en u die hier rondom woont. *De Heere heeft ook over ulieden uitgegoten een Geest des diepe slaaps!* enz. Langer dan een gehele eeuw heeft 't volk van Nederland aangehouden zwaar tegen de Heere te zondigen.

- (1) Van tijd tot tijd zijn de zonden meer aangewassen en toegenomen. Van jaar tot jaar is de bedorvenheid en 't verval in de Godzaligheid al groter geworden, evenals een vloed die allengs rijst en steeds hoger en hoger klimt, tot dat die eindelijk dijken en dammen doorbreekt en over alles heen stroomt. Zo is 't ook gegaan, met Nederlands snode afval van de Heere.
- (2) God heeft van Zijn zijde onvermoeid gearbeid op allerhande wijze, en door allerhande middelen, om ons tot berouw en inkeer te brengen. O, wat heeft Hij daar al een moeite toe gedaan! Wat heeft Hij jaren lang op onze bekering gewacht! Wat heeft Hij menig zwaar oordeel tot straf en tuchting ons toegezonden! Dan helaas, 't Heeft alles in 't minste niet mogen helpen. Want hoe meer de Heere aan onze behoudenis en bekering gearbeid heeft, hoe te halsstarriger en te zwaarder wij tegen Hem gezondigd hebben, en al verder en verder van Hem afgeweken zijn. Dit is
- (3) Zo voortgegaan en toegenomen, mijn vrienden! totdat onze ongerechtigheid eindelijk is opgeklommen tot een geheel schrikkelijke hoogte, en tot een gehele onverbeterlijkheid, en tot Nederlands volk eindelijk geworden is, als een dronken man. Het heeft het onrecht als water ingedronken: en eindelijk alle schaamte, vrees en ingetogenheid geheel beginnen af te leggen.
- (4) Van toen af is de Heere ook moe geworden, om langer met zoveel ernst en kracht aan de bekering en behoudenis van Nederlands volk te blijven arbeiden. Maar Hij heeft Zijn hand ook allengs beginnen te houden, van ons af te trekken, Zijn Geest en genade terug te nemen, ons als een onverbeterlijk volk aan onszelf over te geven. Van toen af heeft God een verdriet, een afkeer, en een mishagen in ons beginnen te krijgen. En Zijn toorn en grimmigheid is zwaar tegen ons ontstoken; zodat Hij ons nu evenals 't Joodse volk, met verachting heeft beginnen te behandelen. Hij heeft, met Zijn Eigen hand, nu twee zeer zware en schrikkelijke oordelen van smaad en toorn over ons gebracht. Het ene oordeel verkondigden wij u op de bededag in 't verleden jaar. Dat was die alles verslindende en doorknagende mot van Gods vloek en gramschap, die Hij in 't kleed van onze burgerstaat en godsdienst gezonden heeft, en die alles onder ons op een stille en langzame wijze, zonder dat 't door iemand recht bemerkt wordt, verteert en verderft, om 't voor zijn naderende val en ondergang gereed te maken. Die op zijn tijd niet minder over ons, als over 't Joodse volk eens zeker komen zal; wanneer de Heere op ons zal aanvallen, als een verslindende leeuw. Dat onze overheden, in de aanschrijving van deze bededag, dan nu klagen over de droevige en slechte toestand van ons land, dat 't daarmee niettegenstaande alle aangewende moeite en zorgen, nauwelijks tot enig verhaal kan komen; alsmede van het groot verval van de financiën van het land, de koophandel, neringen en hanteringen, dat hoe langer hoe meer de overhand neemt. En van die zware, langdurige, en nog overal

aanhoudende sterfte, van 't rundvee, enz.

Helaas, Dat alles is een rampzalig uitwerksel van die verslindende mot van Gods vloek en toorn. Die zit nu in ons kleed, die vermeerdert en neemt toe, als een vrucht van onze toenemende zonden en goddeloosheid. En omdat wij geen hoop kunnen scheppen, zoals alles onder ons zich nu laat aanzien, op enige dadelijke reformatie of bekering van de inwoners van het land, daarom kunnen wij dan nu ook anders niet verwachten, dan dat die mot van Gods rechtvaardige vloek van onze staat en godsdienst, van jaar tot jaar, hoe langer hoe meer verteren en doorknagen zal, en ons eindelijk geheel tot onze ondergang brengen zal. Daar mag al eens een kleine flikkering somtijds schijnen van enig herhaal, maar ach, ons kleed is al zo wijd en diep doorknaagd, dat 't nu reeds begint te verrotten! Welke beterschap of herstel kunnen wij dan hopen? Want, ziet, 't is dat oordeel niet slechts van die al verslindende mot van Gods vloek, waaronder wij nu liggen; waarvan wij allengs verteerd worden, maar er is daarbij ook nog een ander oordeel van God nu gebracht, dat wij in last hebben van de Heere der heirscharen, om 't u heden op deze dag bekend te maken. Een oordeel, dat nog zwaarder, verschrikkelijker en dodelijker voor ons is, dan dat andere; omdat 't alle hoop van herstel en bekering in 't algemeen geheel over ons afsnijdt en wegneemt, en dit is helaas, dat droevige en nare oordeel van onze tijd.

In 't voorgaande jaar moesten wij van een mot voor u profeteren. Die profetie is door niemand geloofd, maar door allen veracht, en in de wind geslagen. 't Volk heeft uit schrik en vrees van die verslindende mot, in 't minste zich niet bekeerd, maar zij zijn gedurende dat jaar nog al meer en verder van de Heere afgeweken, en zijn nog al meer verhard en verstijfd geworden, op de droesem van hun ongerechtigheid. Zij zijn nu nog zondiger en onbekeerlijker geworden, dan voorheen. En waarom heeft de Heere ons nu gelast, op deze dag voor uw oren te profeteren, van een geest des diepen slaaps enz. Ach! Dit is nu ons jammerlijk en beklagenswaardig geval geworden, dat wij ook ieder woord van de tekst op onszelf genoodzaakt zijn toe te passen, en nu over 't gehele volk van Nederland, en over deze vergadering, die hier voor ons aangezicht is, moeten profeteren.

A. *Want de Heere heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps.* O, mijn vrienden! Hiertoe is 't nu helaas, hier 't onbekeerlijke volk van Nederland al reeds gekomen, dat God Zijn Heilige Geest, waarmee Hij ons eertijds leidde, van ons weggenomen heeft, en nu een geest van verharding, en van een zeer diepe slaap, of zorgeloosheid, over ons en 't gehele land, in Zijn toorn gezonden en uitgegoten heeft. Waarvan wij u de droevige eigenschappen, en rampzalige vruchten of uitwerksels, een weinig nader zullen aanwijzen, zoals die nu alom door geheel Nederland zeer klaar bespeurd worden, door degenen, die nog maar 't enigszins ogen mochten hebben, om iets van onze ellende en vervallen staat te kunnen zien. Want om daar breedvoerig van te handelen, mocht er over deze droevige materie een groot boek geschreven worden.

1. *Waar de Heere een geest des diepen slaaps over een volk heeft uitgegoten,* daar leeft alles in een diepe vleselijke gerustheid en zorgeloosheid, evenals zatte en dronken lieden, die in een zeer vaste slaap gedompeld liggen, als wij gezien hebben. Maar O, zo is 't nu in deze tijd met Nederlands inwoners ook eveneens gesteld, allerwege van plaats tot plaats, meest 't gehele land door, vindt men onder 't volk een verbazende en onbeschrijflijke zorgeloosheid, is 't overal een hardslapend, en onbekommerd, en diep

gerust volk, niemand heeft er recht werk om het verkrijgen van een eeuwige zaligheid. Waar vindt men de mensen recht verlegen en beangst over hun zonden, over Gods toorn, over de eeuwige dood en de verdoemenis, en over de slaande hand en droevige oordelen van de Heere, die nu zo zwaar en menigvuldig op ons rusten, zodat alles nu reeds te gronde gaat en verzinkt? Ach wat slaapt 't volk niet in deze storm, zeer hard en ongevoelig, evenals Jona op de zee! Wie toch ontwaakt er recht, wie is er wakker? Wie roept er met ernst tot de Heere? Men hoort de mensen nauwelijks eens van zonden, van verdoemenis of van zware oordelen Gods spreken. Ik laat staan, dat zij er van harte recht over ongerust en bekommerd zouden zijn, en met ernst Gods toorn zouden trachten te ontvlieden.

Waar men komt, men vindt tegenwoordig 't volk zeer diep zorgeloos en gerust, en zonder enige hartelijke bekommernis over een eeuwige of tijdelijke behoudenis. Slapende gemeenten, slapende leraars, slapende kerkenraden, slapende regenten; kortom, allemaal een diep en gerust volk, dat zich niet gelegen laat liggen aan een eeuwige zaligheid, of aan de behoudenis van het land, even als in de dagen van Noach, toen 't volk was etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende: en bekenden 't niet, totdat de zondvloed kwam, en ze allen weg nam, Matth. 24:38.

2. *Waar de Heere een geest des diepen slaaps over een volk heeft uitgegoten*, daar loopt alles met zo'n volk in grote mate in 't wild en ongeregeld, even als in slordige huishoudingen, daar men laat en lang op de dag slaapt, en de nodige dingen verwaarloost. Maar wat is er nu ook niet een wilde onordentelijkheid en ongeregeldheid alom onder ons te zien. De beide tafelen van de Goddelijke wet liggen achterwege, met stukken en brokken, daarheen gesmeten en weggeworpen. En zeer veel zonden, ongeregheden en goddeloosheden worden vrijuit en ongestraft het gehele land door bedreven, zonder dat er eens op gelet of naar omgezien wordt. Vloeken en liegen, zweren en Gods heilige naam misbruiken, spotten en profaneren, valse eden; dronkenschap, hoererij, overspel en de snoodste ongodsdienstigheid, en schennis van de sabbat. In één woord, allerlei zonden en goddeloosheden gaan zeer openbaar en overvloedig onder ons in zwang, veel erger dan ooit tevoren, en daar wordt met geen behoorlijke ernst in voorzien of tegen gewaakt. De kinderen groeien overal op in alle goddeloosheden, ijdelheid en ongebondenheid, zonder enige ware vreze Gods. In de huisgezinnen is geen Christelijke geregeldheid, noch gedaante van religie; maar 't loopt er alles even wild en ijdel, naar de wijze van deze wereld. In kerk en godsdienst is ook een onbeschrijfelijke onordentelijkheid en verwildering gekomen. Alles ligt er schandelijk vervallen en overhoop. 't Heeft geen gedaante meer naar een oprecht, waarachtig, eenvoudig en goed geregeld christendom. En in 't politieke huishouden van staat, zal zeker alles ook besmet zijn met een grote wanorde en verdorvenheid.

3. *Waar God een Geest des diepen slaaps over een volk heeft uitgegoten*, daar zit de wereld, met zijn weelde en ijdelheid geheel op de troon. Helaas, Hoe waarachtig is dat ook van ons niet, alweer! Nederlands volk is nu geheel vleselijk, aards en ijdel geworden. Zij zoeken nu maar alleen de dingen, die beneden, en niet de dingen die boven zijn. Nooit zag men zo'n ongebonden weelde, pracht, hovaardij, ijdelheid en dartelheid in 't land, en alom onder de mensen, als nu tegenwoordig. Ieder bekommert zich maar om wat groots in de wereld te zijn, om tot staat en eer te geraken, alsof er geen ander leven was, dan 't leven van de aarde. De harten, de zinnen, de

genegenheden, 't is alles aards en ijdel. Men komt met de dartele kleding en weidse opschik onbeschaamd in de kerk, in 't gebed en in 't Heilig Avondmaal, zonder enig ontzag of vrees voor God en Zijn hoogheid. En de mensen behandelen de religie en de godsdienst niet anders meer, dan als een ijdele slenter, en als een soort van tijdkorting, zoals zij hun andere zaken doen. O, 't zijn nu al natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende, Judas vs. 19.

4. *Waar God een Geest des diepen slaaps over een land heeft uitgegoten*, daar droomt 't volk anders niet, dan zoete en gemakkelijke dromen van vrede en van voorspoed; maar zo gaat 't met ons nu ook. Ieder beeldt zichzelf in, dat hij een goede christen is, dat hij naar de hemel gaat, en dat men al gauw Godzaligheid genoeg heeft, als men maar in geen openbare ergernis en goddeloosheid leeft. Die van zichzelf gevoelen, dat zij nog niet wedergeboren en bekeerd zijn, leven in de grond nochtans gerust, gelijk de anderen, en hopen, dat zij nog wel zalig en bekeerd zullen worden. Van zonden en toorn, vloek en hel, wil niemand horen. Die maar wat kan praten van de dingen van 't christendom, is nu al genoeg een christen, al mist hij de ware grond en wortel van de zaak. Die maar een weinig opgewekt en ongerust over hun staat zijn, en zo wat blinde begeerten naar de Heere Jezus en de zaligheid voorwenden, passeren nu al voor zwak gelovigen, en voor ware, bekommerde zielen. Kortom, het volk is overal gerust en weltevreden; en een ieder roept met zijn praktijk, gelijk die van Laodicea, Openb. 3 vs. 21, "Ik ben rijk en verrijkt geworden", enz. Men beeldt zich in, dat de Geest van God nog bijzonder is in onze kerk, en dat Hij daarin nu meer werkt, dan wel voorheen. En omtrent de staat van 't land, heeft men ook geen bekommernis; maar men hoopt, met de veranderingen, die er bij ons gekomen zijn, dat alles zich nog wel ten beste zal schikken, en dat de Heere ons land wel verder helpen en redden zal. En zo is dit dan nu in alle manier, de praktijk van al 't volk. "Ik zal vrede hebben, wanneer ik schoon naar mijns harten goeddunken zal wandelen", Deut. 29:19, en die hier niet mee kan doen, en niet kan roepen vrede, vrede, en zonder gevaar die is een ongemakkelijk, onrustig en zwaarhoofdige mens, daar men zich niet zeer aan storen moet.

5. *Ja, waar de Heere een geest des diepen slaaps heeft uitgegoten*, daar is 't volk geheel doof voor de stem Gods; want hoe zal een hardslapende doch kunnen horen? Maar dit is thans ook Nederlands droevig geval, 't volk hoort naar Gods Woord niet meer. De getrouwe wachters mogen jaren lang in hun gemeenten luid roepen en hun stem verheffen, en ernstig en aanhoudend leren, vermanen, bestraffen, bedreigen, vertroosten, ja, schreien en wenen over de schrikkelijke verstokt- en onbekeerlijkheid van het volk, maar niemand bijkans hoort er naar hen; geen één wordt er uit zijn zondenslaap recht wakker, al gaan zij ook duizendmaal naar de kerk, zij horen toch nooit met hun harten, wat er gepredikt wordt. Gods dienaren moeten thans ook bitter klagende uitroepen, met onze profeet: Hoofdstuk 53:1, "wie heeft onze prediking geloofd", enz. O, de middelen van de genade en van de bekering doen thans geen nut meer, enz.

6. Eindelijk, waar God een geest des diepen slaaps heeft uitgegoten, daar heeft Hij ook de ogen van het volk toegesloten, dat zij zo weinig meer zien als zatte en dronken lieden, die in een diepe slaap gedompeld liggen. Maar zo moeten wij hier ook zeggen tot ons volk.

B. En Hij heeft uw ogen toegesloten. O, hier vandaan die dodelijke blindheid, die er nu heerst over de zielen van de mensen!

1. Nooit was er, sedert de tijd van de reformatie, een dieper en groter onwetendheid hier in het land, dan nu tegenwoordig. God en Zijn heilige waarheid worden niet meer gekend, onze gereformeerde gemeenten krielen overal van dood onwetende mensen, die, ofschoon zij nog al eens te kerk en onder de bediening komen, nochtans niet veel meer van de religie verstaan, dan de blinde heidenen en domme roomsen. En dat niettegenstaande zoveel gelegenheid van kennis, als er nog onder ons gevonden wordt.

2. Die nog zo wat uiterlijke kennis van de waarheid bezitten, die hebben toch niet meer dan een dode, geesteloze, ongeheiligde en onvruchtbare letterkennis, die zweeft in hun hoofd en hersens. Maar ach! De ware kennis, 't licht van de Heilige Geest, zonder welke niet een enige waarheid van 't christendom recht tot zaligheid gekend of geloofd kan worden, vindt men haast niet meer onder de mensen.

3. Waar blijkt 't toch, dat God in Zijn hoogheid en heiligheid recht onder ons gezien of gekend wordt? Wie kent er zichzelf, en zijn zonden, en verdoemelijke en verloren staat, met een waar Goddelijk licht? Helaas, Men zal zo'n heilige kennis tevergeefs zoeken. Zo wat koud en geesteloos gesprek van de waarheid, dat is het alles, wat men doorgaans vindt. Maar het ware licht van God, dat van de mensen harten innerlijk, boetvaardig, gelovig en Godzalig maakt, helaas, dat is nu zeer ver van ons geweken; tot een blijk, dat God ook onze ogen heeft toegesloten.

C. Dan helaas, Dit droevige oordeel van de Heere gaat niet slechts over 't gewone lichaam van het volk, maar het rust ook bijzonder op onze hoofden en leidlieden, zowel kerkelijke, als burgerlijke. Van dezen moet nu ook gezegd worden, zoals 't andere deel van de tekst luidt, *"de profeten en uw hoofden, en de zieners heeft Hij verblind"*.

God heeft Zijn licht en Geest ook in grote mate weggenomen van onze profeten, leraars, en kerkelijke voorgangers en opzieners; en Hij heeft de geest des diepen slaaps en van de blindheid, helaas, ook over deze heilige orde uitgestort! Hier vandaan zijn de navolgende droevige kwaden voortgekomen.

1. Dat dodelijk verval in kennis, in gelove, in heiligheid, en in al de delen van de godsdienst; dat nu alom gevonden wordt, onder de Leraars en de andere kerkendienaars: een verval zo droevig, zo groot en zo algemeen, dat 't nauwelijks te noemen of te beschrijven is.

2. Dat diep verval en bedorvenheid van onze gereformeerde leer en waarheid. O, hoe struikelt nu onze heilige waarheid, die van ons met zoveel moeite en kruis verkregen en vastgesteld is, niet allerwegen jammerlijk op de straten; en wat al een Pelagiaanse, Sociniaanse, Paapse, Enthusiastische, [geestdrijverij] en andere zielverderfelijke dwalingen worden niet heimelijk in de Kerk ingevoegd, en allerwegen onder 't volk gestrooid en gezaaid, terwijl men de oude gereformeerde leer van het geloof, als een versleten kled heeft beginnen af te leggen, en weg te werpen, enz.

3. Hier vandaan die droevige twisten, scheuringen en verdeeldheden in onze kerken en gemeenten, over de leer, waardoor die rok van Christus, zonder naad, nu droevig gescheurd en verdeeld wordt.

4. Hier vandaan die slappe, geesteloze en ernsteloze Woord- en Kerkdienst; dat pleisteren met loze kalk; dat kussens leggen onder alle okselen, en dat doen gelijk 't

volk hebben wil, dat nu maar roept tot de zieners, ziet niet; en tot de schouwers, schouwt niet; spreekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijen, Jesaja 30:10.

5. O, waren de ogen van onze profeten en leraars nu recht geopend, wat zou er meer gezicht wezen van onze droevige ellenden, van de dagelijks hand over hand aanwassende zonden en goddeloosheden, van Gods zware oordelen, en van de aannaderende ondergang van land en kerk. O, wat een geroep en beweging zouden onze zieners daar niet van maken? Hoe zouden zij niet ernstig arbeiden aan de bekering van het volk? Dan helaas, God Zelf heeft ze verblind en heeft hun ogen toegesloten, zij liggen onder een geest des diepen slaaps; daarom houden zij zich zo stil. De Heere weet, hoe weinig leraars er in Nederland gevonden worden, die nog enigszins recht zien en waken.

En wat zullen wij zeggen van onze hoofden, de regenten en overheden van ons land, zowel hoog als laag? O, wie ziet niet, dat God Zijn hand ook over hen heeft uitgestrekt, en dat Hij al mede een geest des diepen slaaps over hen heeft uitgegoten, en ze verblind heeft? Hoe klaar blijkt dat daar niet uit:

1. Dat er door hen immers geen ernstige middelen worden aangewend tot reformatie van 't land, maar dat er duizend zonden en goddeloosheden onverhinderd worden toegelaten, zonder dat er behoorlijk acht op genomen wordt.
2. Dat hun eigen voorbeeld nu doorgaans zo diep bedorven, en zo dodelijk ongodsdienstig is, enz.
3. Dat de schrikkelijke weelde, pracht, hoogmoed enz., nu alom in 't land wordt ingevoerd en toegelaten, zoals men zonder ontzetting niet kan zien of horen.

En in één woord, dat de bedorvenheid van 't hoofd nog ver uitsteekt boven die van 't lichaam. Ach, wat ligt de hoge God met Zijn kennis en vrees, nu geheel weinig op 't hart van onze hoofden en voorgangers! O, wat een geest van ongodsdienstigheid, van onchristelijkheid, van ijdelheid en van atheïsterij, heerst er thans niet over de groten, rijken en machtigen in ons land! Hoe weinig wordt God door hen gekend, Zijn Naam door hen gevreesd, Zijn eer en dienst door hen bezorgd, en 't waarachtige behoud en welzijn van het land door hen ter harte genomen. Hoe zorgt en waakt ieder niet maar voor zijn eigen bevordering en grootheid, en wat laat men de zaken van God hier in 't land niet dodelijk vervallen, evenals had men God en Zijn gunst nu niet meer van doen om 't land te redden en te behouden enz.

O, mijn vrienden! Wat ziet 't er dan nu niet naar en droevig met ons uit. Dit is nu 't allerdroevigste oordeel van de Heere, zo'n schrikkelijk oordeel van diepe blindheid en zorgeloosheid gaat altijd gepaard met een wee! De profeet begint ons teksthoofdstuk met, "wee Ariël! Ariël!" enz., maar dit *wee!* moet hier door ons ook uitgeroepen worden. Wee u, Nederland met alle zijn onbekeerlijke inwoners. Nu de Allerhoogste God een geest van blindheid en van diepe slaap, op 't gehele land heeft laten komen, daar 't alles nu dodelijk in gebonden verzonken ligt; nu is er niet anders dan de naarste ellende en droefheid voor ons te verwachten.

- (1) In zo'n duistere doodsslaap gaat al 't volk voor eeuwig verloren. En niemand, dan die nog intijds door Gods ontfermende genade zalig ontwaakt, wordt er behouden, en helaas, hoe weinigen zijn die?

- (2) In zo'n algemene en dodelijke slaap en blindheid vervallen onze zaken hoe langer hoe meer. Land en kerk met al wat er in is, gaat nu te gronde, zonder dat 't gezien of gemerkt wordt. De zonden, de goddeloosheid en de algemene bedorvenheid, rijst steeds op als een rivier, en wordt geweldig, als de golven van de zee. Daar zal geen houden of keren meer aan zijn.
- (3) God zal met Zijn licht, genade, geest en zegen, nog al verder van ons wijken en ons verlaten, enz.
- (4) En als Hij ons eens schielijk in Zijn toorn zal komen wakker maken, O, hoe schrikkelijk zal dat dan toegaan! Dan zal Hij 't gehele land met donkerheid, met verwarring, met wanhopigheid, met angst en vrees, en met de hoogste benauwdheid en ellende zodanig vervullen, dat er geen beschrijving van te maken is. O, Land! Land! O, atheïstisch volk! Met uw blinde en hardslapende profeten, hoofden en zieners, u zult weten dat de Heere een heilige, almachtige en vreselijke God is. Hij zal u allen gezamenlijk Zijn hand eens doen gevoelen, "wanneer gij zult zeggen, 't is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf u overkomen", enz.

Ach dat de ontfermende Heere gaf, dat er heden op deze dag, deze dag van de benauwdheid, terwijl de waterstromen zich aan alle kanten verheffen, en ons allen dreigen in te slokken en te verslinden, nog eens hardslapende Jonassen mochten ontwaken en opstaan om ijverig tot hun God te roepen, dat wij niet haast door de wateren van Zijn toorn mochten vergaan. O, gij die de Heere vreest, gij weinige vromen, die nog in 't land gevonden wordt! O, ontwaakt, ontwaakt u toch! Opent eens uw ogen, ziet de droevige ellende van uzelf en van het gehele volk! Treurt en maakt misbaar, scheurt uw harten, werpt u in de as voor God neer, enz. enz. In de namiddag ure een nader woord van opwekking en raad, enz.

Gepredikt te Kralingen, in de voormiddag, op de 24^e maart 1751.

5. Biddagpredikatie uit Hoogl. 4:16

Ontwaak, noordenwind! en kom, Gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate Zijn edele vruchten!

Het is een zeer Goddelijk en overwegenswaardig *zoals dat in de grootste ellende eertijds te Babel gevangen zat, zonder God, zonder Woord, en zonder Geest of leven.* zinnebeeld, waaronder de Heere ons het Joodse volk voorstelt, De Heere vertoont het ons in Ezechiël 37, als een dodelijk kerkhof of een zekere akelige vallei, vol dorre beenderen, die alom verspreid lagen op de grond. Zo kan het er soms, mijn geliefden! met een kerk of met een volk van God uitzien, dat geheel nu als omgekeerd en veranderd is in een zeer akelige en nare doodsvallei, daar men niets dan begraafplaatsen ziet van dode lijken; en daar de dorre en verdroogde beenderen van de verteerde lichamen allerwegen op de grond verspreid liggen, zoals men dat ziet in de doodsvelden of verlaten kerkhoven. Dit is dan terecht een land van schaduw des doods, waar men anders niets, dan de akelige tekenen van de dood alom bespeurt, en daar geen levend mens zijn woning heeft. Zo was het gesteld met de Joodse kerk in Babel toen God ze, om hun goddeloosheid, geheel verwoest en voor een tijd verlaten had.

En zo'n aanzien heeft het nu helaas, ook reeds met onze Nederlandse kerk beginnen te krijgen. Sedert dat de Heere begonnen heeft, ons zo te verlaten; Zijn Geest, genade, waarheid en zegen, van ons weg te nemen; *en een geest des diepen slaaps over ons uit te gieten, als wij in het morgenuur hoorden;* is het met de kerk van Nederland ook eveneens beginnen te worden, als met een nare en akelige doodsvallei, daar het vol is van graven, van dode lijken, en van dorre beenderen; dode mensen, dode christenen, dode leraars en overheden, dode middelen en ordinantiën. Kortom, daar heerst bijkans niets anders, dan de dood; en allerhande nare geesteloosheid, onvruchtbaarheid, benauwdheid, schrik en ellende. Maar nu beval de Heere aan de profeet Ezechiël, dat hij voor die dorre beenderen, voor die dode Joodse kerk in Babel, moest profeteren. En waarvan moest hij voor hen profeteren? Want zij waren allen geestelijk dood, en als begraven; ja, gedeeltelijk ook reeds al vergaan en verteerd. In deze droevige en geheel ellendige staat moest hij tot hen profeteren, van de levendmakende Geest van de allerhoogste God; en van een almachtig werk van de opstanding, dat de Heere nu Zelf binnenkort door Zijn Heilige Geest, en door middel van Zijn Woord, aan die gestorvenen zou werken, wanneer Hij die dorre beenderen Zelf weer zou opwekken en levend maken. Ezechiël 37 vs. 9, 10, "En Hij zeide tot mij: Profeteer tot den geest; profeteer, mensenkind! en zeg tot den geest: Zo zegt de Heere HEERE: Gij geest! kom aan van de vier winden, en blaas in deze gedoden, opdat zij levend worden. En ik profeteerde, gelijk als Hij mij bevolen had. Toen kwam de geest in hen, en zij werden levend en stonden op hun voeten, een gans zeer groot heir." Hier ziet u dan, mijn vrienden! hoe de Heere wil laten prediken en profeteren van een dode kerk, die ten enenmale verdorven, vervallen, en verwoest is. Daar moet van Gods almachtige hand, genade en Geest, tot hen geprofeteerd worden, tot hun bekering en levendmaking, uit de doden. God moet uit genade en enkele ontferming, Zijn Heilige Geest weer zenden in zo'n gehele dode en onvruchtbare kerk, en wekken ze weer op. Daar moet een Geest en een kracht van de Almachtige God in die nare en schrikkelijke doodsvallei komen;

en daarvan moet op Gods bevel nu ook maar alleen geprofeteerd worden; of alle andere profetie zal niet meer vrucht kunnen doen, dan of er een menselijk woord gesproken werd, tot de doden, die reeds vergaan zijn in het graf. Een dood christenvolk heeft tot zijn herstelling niet minder nodig, dan de levendmakende Geest van de almachtige God. Indien die Geest van de hemel en van de troon van de Goddelijke genade, vroeg of laat niet eens weer gezonden wordt, onder zo'n volk, dan is het, in dit opzicht, gedaan met alle profetie. Want zonder de Geest is de allerminste goede verandering, herstelling, levendmaking of bekering, nimmermeer te verwachten

En daarom, gelijk wij eerst in last hadden van de Heere, om voor ulieden, op deze dag te profeteren, van die rampzalige *geest des diepen slaaps*, welke Hij over geheel Nederland in zijn toorn over hun onverbeterlijke goddeloosheid en weerspannigheid, nu heeft uitgegoten; zo is nu, in dit uur onze last, *om weer tot u te profeteren, van de Heilige Geest, de kracht van de Allerhoogste*, die ons dode volk en hardslapend christendom, in zijn eigen tijd, maar alleen op kan wekken en levend maken. Wij moeten u de grote noodzakelijkheid van die Geest Gods, voor elk en een ieder, en voor alles, wat er is, nu aantonen. En ons zelf, en het ellendige, blinde, dode en hardslapende volk hun plicht aanwijzen en ze met ernst opwekken, om toch de Heere geheel vurig en ootmoedig om de genade van zijn Heilige Geest te bidden, als het enige middel van onze herstelling en behoudenis. *Ach! Of de Geest des Heeren ons hier dan nu ook mocht helpen en ondersteunen; en dat Hij Zijn heilige dienst aan uw harten mocht zegenen!*

Tot een gepaste en bekwame aanleiding en besturing zullen ons nu dienen de woorden van onze tekst, waarin ons voorkomt een ootmoedig en een ernstig gebed van de Kerk, wanneer zij zich bevond in een zeer ellendige, vervallen en geesteloze staat, evenals de geheel dorre en onvruchtbare hof, om de wind van de Geestes, tot hun herstelling en vruchtbaarmaking; en om Christus gezegende komst en tegenwoordigheid bij hen. Omdat de tekst zeer zaakrijk is, zo zal ik mij maar aanstonds begeven tot de verhandeling ervan, en wij zullen ons nu moeten tevreden houden met een korte en zakelijke opening van de zin van alles, zonder brede uitweiding.

In het vorige van het hoofdstuk is Christus, de Man en Bruidegom van Zijn gelovige kerk ingevoerd, Zich omstandig uitlatende, in de lof en heerlijkheid van Zijn kerk en bruid te verheffen; en hun uitmuntende schoonheid en voortreffelijkheid te roemen; wanneer zij een geestelijke en welgestelde kerk is; want dan kan er niets schoner of heerlijker hier op aarde gezien worden, dan de kerk van Christus, in een geestelijke en bloeiende staat. Onder andere had de Heere Jezus haar, vs. 12~14, vergeleken bij een schone en vruchtbare hof, die sierlijk pronkt en met alle edele geloofsvruchten vervuld is. Zo gauw de bruidegom Christus, met deze Zijn prijzing en verheffing van Zijn bruid ophoudt, zo wordt de Kerk, vers. 15, als daarop antwoordende ingevoerd. Zij keert zich tot haar Goddelijke Bruidegom, Die haar zo hoog geroemd en geprezen had. En belijdt voor Hem, dat alle haar schoonheid, heerlijkheid, vruchtbaarheid, en geestelijke welstand, die zij òf bezat, òf ooit bezitten mocht, geenszins van haar zelf, maar alleen van Hem, haar hemelse Bruidegom afdaalde; als zij Hem zo begroet, en zich diep voor Hem neerbuigt. *"O, Fontein der hoven"*, enz., alsof zij zeide: *"Gij zijt mijn volle Fontein en Bornput, o Heere Jezus, Die met Uw levend genadewater tot mij afvloeit van de hemelse Libanon; en daaruit ontstaat al mijn schoonheid en vruchtbaarheid alleen, en van nergens anders."* Dan hier houdt zij zich er nog niet

mee tevreden; maar wetende, hoe geheel nodig zij gedurig had de winden van Zijn Geest, en Zijn genadige tegenwoordigheid bij haar, als de Heere en Meester van Zijn hof, om in haar welgestelde staat van schoonheid en vruchtbaarheid te blijven, en om daarin nog al verder toe te nemen, als om uit een vervallen en onvruchtbare staat, wanneer zij daarin was, door Hem gered te worden; zo buigt zij zich hier nu geheel ootmoedig en eerbiedig voor Hem neer, en smeekt Hem, met zeer gepaste zinnebeelden, zoals het gehele Hooglied beschreven is, om de genade van Zijn Geest, en om Zijn tegenwoordigheid bij haar; smekende, "*ontwaak Noordenwind*", enz.

Wij hebben reeds gezegd, hoe de kerk van Christus zo'n gebed kan bidden, in een welgestelde en bloeiende, en ook in een dorre, vervallen en onvruchtbare staat. Want in beiden heeft zij de geest en tegenwoordigheid van de Heeren bij haar nodig, om zodanig te zijn en te blijven, als haar Bruidegom haar tevoren heeft geprezen en afgebeeld. Maar om een gepaster gebruik van de tekst voor onszelf te kunnen maken, zo zullen wij dit gebed nu aldus nemen en verklaren, zo als het door de kerk van Christus geschied zou, met opzicht op een diep vervallen en onvruchtbare staat, waar zij tegenwoordig in is, of daarna in komen kan. Haar gebed is dan tweeledig, zij smeekt

(1) om 's Heeren Geest

(2) Om Zijn tegenwoordigheid bij haar.

1. In al haar smekingen om de Geest, verzoekt zij onderscheiden om drie dingen. (1) Om de komst van de Geest. (2) Om Zijn werking. (3) Om die vruchtgevolgen van die beiden.

A. Wat haar verzoek belangt, om de gezegende komst van de Geestes tot haar; zij onderscheidt de hoedanigheid van de bijzondere gaven en werkingen van de Geest, die zij noemt en voorstelt onder het zinnebeeld van een tweeërlei wind, een noordenwind, en een zuidenwind.

Eer wij tot doe bijzonderheid zelf komen, zo laat ons eerst in het algemeen acht geven, op de grond van het zinnebeeld, dat de bruid hier gebruikt. Zij stelt de Heilige Geest met Zijn Goddelijke gaven en werkingen, hier voor onder de figuurlijke afbeelding van de wind. Wij weten dat dit zeer gewoon is in de taal van de Geest. De Heilige Geest wordt daar doorgaans genoemd en vergeleken bij de wind.

I. Om zijn personeel bestaan in het Goddelijke drie-enige Wezen, aan ons af te beelden. Omdat Hij, op een voor ons onbegrijpelijke wijze, uitgaat, en gelijk als een wind geblazen en geademd wordt van de Vader en de Zoon. Waarom Hij dan ook in alle talen de Naam van Geest draagt, die van de wind ontleend is.

II. Om Zijn zending in de wereld en in de kerk, of in de harten van de uitverkorenen. Want God zendt Zijn Geest van de hemel, gelijk Hij de wind neer- en uitzendt op de aarde. Daarom was ook die doorluchtige zending van de Heilige Geest, op het Joodse Pinksterfeest, vergezeld met het teken van het geluid van een sterke wind, Hand. 2. En de Heere Jezus blies op Zijn apostelen, als Hij hun de ontvangst des Heilige Geest beloofde. Joh. 20:22.

- III. Ook om Zijn werking, die een bijzondere overeenkomst heeft, met de werking van de wind. Doch waarin wij ons nu niet nader zullen uitlaten, omdat dat bij andere gelegenheden geschiedt.
- IV. En eindelijk om de krachtadigheid van Zijn werking, die sterk en geweldig is, als die van de wind, die alle hoogten en vastigheden gemakkelijk kan terneer werpen. Zo werkt Gods Geest ook, met een almachtige en onwederstandelijke kracht, die door geen schepsel kan tegengestaan worden. Dit is dan de grondslag van het zinnebeeld, dat de kerk hier de Heilige Geest aanmerkt, als de Wind van de hemel, die gezonden wordt van de allerhoogste God, om haar, als Christus' hof, steeds te doorwaaien en vruchtbaar te maken.

Doch nu gaat zij van deze Geest in het bijzonder gewagen, in opzicht van de verscheidene hoedanigheid van Zijn Goddelijke werking; zoals zij, als een hof van Christus, Hem nodig heeft tot haar welstand en vruchtbaarmaking. Zij vergelijkt de Geest bij een tweërlei wind; een noorden-, en een zuidenwind.

Eerst merkt zij Hem als een noordenwind aan, en smeekt, dat Hij, als zodanig, mocht ontwaken.

Om hier nu de rechte zin en mening van de Geest te vinden, moeten wij nauwkeurig op de verscheiden eigenschap en gelegenheid van het zinnebeeld acht geven, en op de bijzondere hoedanigheid en werking van de twee winden, waar de bruid hier van spreekt, en daar zij de Geest van de Heere figuurlijk onder afbeeldt. Zij merkt de Geest hier dan eerst, als een noordenwind aan. Om ons hier niet op te houden met scherpzinnige aanmerkingen, die tot verhandeling van dit gedeelte van het zinnebeeld konden bijgebracht worden. Zo zullen wij alleen maar letten, op drie wezenlijke en natuurlijke eigenschappen van de noordenwind, waardoor die van de andere winden wordt onderscheiden. En op welke drie eigenschappen wij achten moeten, dat Christus' kerk hier dan ook zeker het oog heeft, als zij de Heilige Geest bepaald begrijpt, onder het zinnebeeld van de noordenwind; als die deze eigenschappen eveneens had in het Joodse land, als hier hij ons.

1. De noordenwind is een heldere, een klare, en droge wind; die alle nevelen, dampen en wolken verdrijft; die meest uit het gewest van de regen en van de vochtigheid, ontstaan en voortkomen. De noordenwind maakt de lucht helder en schoon, en doet de zon helder schijnen op het aardrijk. Hierom zegt Salomo, Spreuk. 25 23, "de noordenwind verdrijft de regen". Dit merkte Elihu in zijn rede voor Job ook aan, hoofdstuk 37:20, 21, daar hij zegt: "En nu ziet men het licht niet, als het helder is in de hemel, als de wind doorgaat en die zuivert". Maar van welke wind in 't bijzonder spreekt hij? Dit blijkt uit hetgeen hij er op laat volgen, zeggende: "als van het noorden het goud komt"; dat is te zeggen, de goudgele stralen van de zon; of het goudgele licht, dat uit het noorden of door de noordenwind verwekt wordt. Op die wijze merkt de bruid van Christus, de Kerk, hier de Heilige Geest aan, in Zijn verlichtende kracht en werking, als een Geest van kennis, van licht, en van waarheid; zoals Hij alle wolken, dampen, en nevels van onkunde en van dwalingen verdrijft; en het licht van Goddelijke waarheid en kennis over de hof van Christus verspreidt, en de zon van het Evangelie daar heldert over doet schijnen. En dus smeekt zij hier dan, dat de Geest der waarheid tot haar mocht gezonden worden, Die van de Vader uitgaat. Joh. 15:26. De Geest der wijsheid, en der openbaring in Gods kennis, Ef. 1:17. En dat die alle

schadelijke duisternissen van onwetendheid, en alle nevelen en dampen van dwalingen en ketterijen en valse leringen, daar zij zich meer of minder mee besmet vindt, van haar mocht verdrijven; teneinde God en Zijn waarheid recht gekend, geleerd en geloofd mochten worden.

2. De noordenwind, wegens zijn koude en verdrogende kracht, de lucht zo klaar en helder makende, is daarom ook een zuiverende en reinigende wind, die de lucht van alle schadelijke dampen, nevels, vochtigheden zuivert en gezond maakt; en mitsdien ook het aardrijk zelf, benevens alle planten en gewassen verdroogt, versterkt, en van de overtollige vochtigheid, die hen gemakkelijk zou doen en verrotten, schoonveegt en reinigt, gelijk wij Elihu daar zo straks van de noordenwind hoorden zeggen, dat hij de hemel of de lucht, zuivert. In dit opzicht wordt Gods Geest hier dan verder ook aangemerkt, als een Geest van reformatie of zuivering, die, door Zijn geblaas en werking, de kerk in 't algemeen en de harten van de gelovigen in 't bijzonder, reinigt van alle zonden en verdorvenheden; waardoor, als door een schadelijke vochtigheid, anders alles zou bederven en verrotten. Maar de Heilige Geest, in de kerk gezonden wordende, is altijd een zuiverende noordenwind, om haar, bij het licht van de ware kennis van God, te reformeren van haar verdorvenheid; dat vervallen is, weer te herstellen, dat zwak is te versterken, enz. Hij is de Heilige Geest, de Geest van de wedergeboorte, van de vernieuwing, van de heiligmaking; waar Hij waait in de harten, daar verdrijft Hij de nevels en vochtigheden van de verdorvenheid, en ontsteekt het licht van het geloof en van de Godzaligheid. Wanneer deze Geest dan onder een volk ophoudt te waaien en als God die wegneemt, dan komt er ras dit droevige woord: "Menskind, zegt tot hen, gij zijt een land, dat niet gereinigd is", Ezech. 22:24. Wel gauw hebben alle zonden en goddeloosheden, alle ellende en verderf daar dan de overhand.

3. Eindelijk de noordenwind is ook een koude, scherpe en doordringende wind; omdat die voortkomt uit het koude werelddeel, dat het verst van de zon is af gelegen. Waarom hij het menselijk lichaam zeer beroerd en hevig aandoet, en door alles heen dringt, enz. In dit opzicht kan de noordenwind de scherpe en harde werkingen van de Heilige Geest betekenen, zoals Hij is een Geest van doordringende ziels-overtuiging, van vernedering, en van tuchtiging. Wanneer Hij vergezeld gaande, met Gods scherp oordelen en bezoeken, ze zegent en heiligt, dat zij hun vrucht doen tot van de bekering van de mensen. Hierom heet Hij ook een Geest des oordeels en der uitbranding, Jesaja 4:4. omdat Hij, door Gods scherpe tuchtigingen en oordelen, de zielen vernedert en ze bereidt voor een weg van bekering. Hij overtuigt de wereld van zonde, Joh. 16:8. En zo'n scherpe Geest van overtuiging en van tuchtiging heeft Christus' kerk ook gedurig nodig. Bijzonder als zij in een afwijkende en vervallen staat is, en door scherpe middelen van de tuchtiging van de Heere weer moet terecht gebracht worden.

Hieruit blijkt dan nu genoegzaam, dat de noordenwind ons hier Gods Geest afbeeldt, als een Geest van kennis, licht en waarheid, als een Geest van reformatie en bekering; en als een Geest van vernedering, overtuiging en tuchtiging.

Als zo'n heilzame noordenwind smeekt nu Christus' bruidskerk, dat Gods Geest over haar hof ontwaken mocht; zeggende: "*Ontwaakt noorden wind!*" Waarmee zij dan te kennen geeft:

(1) dat de Heilige Geest in een staat van stilheid kan zijn, evenals een mens, die in een diepe slaap ligt te rusten, en dan niets werkt of uitvoert. Dat zo ook Gods Geest met Zijn hemelse werking, voor een tijd, de kerk kan verlaten, en Zich stil kan houden, waardoor de kerk dan aanstonds in verval en ongelegenheid moet geraken, evenals een hof, die de heilzame noordenwind lang moet missen, die voor haar zo nodig is tot welstand en vruchtbaarheid.

(2) Dat, gelijk het God alleen is, Die op de vleugelen van de wind wandelt, Psalm 104:3; Die de wind uit Zijn schatkamers voortbrengt, Psalm 135:7; en Die het kan doen opstaan en ontwaken, dat hij waait op de aardbodem, Hij ook zo alleen de Geest kan doen ontwaken, en Die gebieden, en van de hemel zenden, dat Hij waait in en over de kerk.

(3) En zo is dit dan een nederige, en ootmoedige smeking van de gelovige kerk aan Christus haar hemelse Bruidegom, dat Hij toch Zijn Heilige Geest aan haar wilde zenden, als een verlichtende, bekerende, en vernederende noordenwind, en die steeds wil laten waaien en werken in haar hof. Dat, als de Geest nu van haar geweken is, en zij daardoor, in groot verval, ellende en onvruchtbaarheid gekomen is, Hij toch wil bezorgen van boven uit de hemel, dat die Geest tot haar terug mag keren, weer ontwaken, en haar bewerken, tot verlichting, tot zuivering, en tot tuchtiging.

Doch niet alleen smeekt de Kerk hier om de Geest, als zo'n noordenwind. Neen! Maar ook als een zuidenwind: als zij er in één adem bijvoegt, "*en kom, gij zuidenwind!*" Zij merkt hier nu de Heilige Geest

(1) aan als een zuidenwind.

(2) En als zodanig bidt zij, dat Hij tot haar komen mag.

Wij moeten hier dan weer eerst acht geven op de zinnebeeldige benaming van de zuidenwind, die ons al verder de bijzondere hoedanigheid en eigenschappen van de genaderijke werking van de Geest voor de Kerk zal aanwijzen. De zuidenwind heeft drieërlei eigenschap, waar hier op gezinspeeld wordt.

1. Het is, in de zomer, een lieflijke, stille, zachte, en aangename wind, die met een zacht gedruis waait, en het gelaat van het aardrijk door zijn stille kalmte zeer verkwikt. Bijzonder als de scherpe en koude noordenwind eerst vooraf enige tijd gewaaid heeft, dan verzacht de zuidenwind weer. Zo zegt Elihu tot Job, dat God de aarde stil maakt, uit de zuiden, Job 37:17. Dus is de zuidenwind hier dan een gepast afbeeldsel van de Heilige Geest, als een Geest van stille vrede en vertroosting, zoals Hij de kerk vervult, met de geestelijke gaven van vrede, verkwikking, vertroosting en blijdschap in Gods nabijheid en zalige gemeenschap. Nadat de kerk eerst door de scherpe noordenwind van Gods tuchtigende hand, genoeg beroerd en vernederd geworden is, dan komt de Geest, als een stille en lieflijke zuidenwind, met Zijn Goddelijke vrede en vertroosting haar weer verkwikken, genezen, bevredigen en verblijden; waardoor de Kerk dan geraakt in een zeer gezegende en voorspoedige staat, genietende Gods zalige gemeenschap en tegenwoordigheid in het midden van haar. Die een onuitputtelijke Fontein is van alle heil en verkwikking.

2. De zuidenwind is ook een verwarmende wind, omdat hij waait uit het gewest, dat het sterkst door de zon beschenen wordt, en daar het het allerheetst is. Daarom zegt

Elihu, in die aangehaalde plaats, Job 37:17, "hoe uw klederen warm worden als Hij de aarde stil maakt, uit het zuiden". En de Zaligmaker zegt, Luk. 12:55, "en wanneer gij de zuidenwind ziet waaien, zo zegt gij, daar zal hitte zijn; en het geschiedt". In dit opzicht verbeeldt de zuidenwind hier dan de Heilige Geest van de liefde, die de harten van de gelovigen ontvonkt en verwarmt, met de gloed van de liefde van God, tot Zijn eer; tot Zijn Woord, dienst, geboden, ordinanties, enz., die Gods volk in zijn geestelijke liefde, en in de zalige gemeenschap van Christus, de Man en Bruidegom van de kerk, aan elkaar verbindt; ze in de liefde doet wandelen, als die de hand van de volmaaktheid is; Kol. 3:14, en haar toegenegenheid, goedheid, vriendelijkheid, zachtmoedigheid en barmhartigheid enz., jegens elkander en jegens alle mensen vervult. Die ze inwendig ook ontvonkt en verwarmt, met een vurige gloed van heiligen ijver en getrouwheid, voor God en Zijn dienst, zaak en waarheid, enz.

3. Eindelijk de zuidenwind is ook een vruchtbaar makende wind, omdat hij waait uit het gewest des regen, die voornamelijk uit het zuiden komt; en dus brengt hij de regen, de dauw en andere vochtigheid, die het aardrijk, tot zijn groei en vruchtbaarheid, nodig heeft, overvloedig aan. Want wij ontvangen de meeste regen met de zuidenwind. In dit opzicht is de zuiden wind hier dan al weer een afbeeldsel van de Heilige Geest in Zijn vruchtbaar makende kracht voor de kerk, zoals Hij haar verzorgt van de regen van de zuivere evangelieleer, en van allerhande Goddelijke ordinanties en instellingen, en hemelse gaven, genaden en werkingen. Zoals de kerk tot haar voorspoed, en wasdom, groei en vruchtbaarheid steeds nodig heeft. Waarom de Heilige Geest, met Zijn gaven en werkingen, dan in de Heilige Schrift gewoonlijk bij de regen en hij water wordt vergeleken, waardoor het aardrijk bevochtigd en vruchtbaar gemaakt wordt.

En om deze zuidenwind, of Geest van stille vrede en vertroosting van liefde en van ijver, en van vruchtbaarmaking, bidt en smeekt Christus' kerk hier nu weer, zeggende. en komt gij zuidenwind. Daarmee dan veronderstellende:

- (1) hoe de Heilige Geest soms van de kerk heen gaat, en ze, om hun zonde, verlaat.
- (2) Hoe Hij dan weer terugkomt tot hen.
- (3) Hoe Christus Zijn hoge hand en bestier heeft, in gaan en komen van Zijn Geest, van en tot de kerk, evenals Hij Zijn bestier over de wind heeft, dat die gaat en komt, zoals Hij dat beveelt.
- (4) En derhalve dat Christus dan ook ootmoedig om Zijn Geest, van Zijn volk, moet verzocht en gebeden worden; gelijk dat van de kerk hier geschiedt, enz.

Zo zien wij hier dan het ernstige gebed van de bruid van Christus om de Geest van haar hemelse bruidegom; aangemerkt in Zijn verscheidene eigenschappen, gaven en werkingen, zoals de bruid Hem gedurig had, naar hun toestand en gelegenheid. Dan had zij de Geest nodig, als een noordenwind, van verlichting, van Reformatie, van vernedering en tuchtiging, dan weer als een zuidenwind van verkwikking, vrede en vertroosting; van liefde en opwekking; en van wasdom en vruchtbaarheid. En dit laat zij dan over aan de wijsheid en besturing van haar Man en Bruidegom Christus, om die winden van Zijn Geest zo over haar, en in Zijn hof, gedurig te zenden, en te laten waaien, als Hij dan, tot haar welstand en behoudenis, nodig oordeelde. Evenals hij Zijn wijs en soeverein bestier ook heeft, over de verscheidene winden van het aardrijk;

die toch in de grond, maar één en dezelfde wind is: gelijk de Geest ook maar één en dezelfde Geest is, hoe verscheiden Hij in de kerk, naar haar gelegenheid, ook gedurig mag werken. De bruid van Christus verzoekt maar gedurig om de Geest, in haar hof als zonder Welke zij niet bestaan, noch vruchtbaar zijn kan.

Zij bidt,

B. Om de gedurige invloed, en krachtdadige werking van die Geest in haar; smekende, dat die wind van de Geest haar hof toch doorwaait; Doorwaai, zeg zij, mijn hof.

(1) Zij meldt van haar hof. En

(2) zij verzoekt, dat de Heilige Geest die doorwaait, als een noorden- en zuidenwind met zijn verscheidene en velerhande gaven en werkingen.

De bruid meldt dan van haar hof. Daardoor verstaat zij hier zichzelf, zoals zij bestond, in een gereguleerde geschikte kerkstaat, naar de ordening van Christus. De kerk zelf is deze hof. Zo heeft de Bruidegom haar afgeschilderd, vs. 12, "*Mijn zuster, o, bruid, gij zijt een besloten hof*", enz. Hij merkt Zijn gelovige Kerk hier aan, niet maar als een hof in 't algemeen; maar als een zeer schone en koninklijke lusthof, die met grote moeite en kosten, op het sierlijkste en vorstelijkste is aangelegd; zijnde alles zeer kunstig en gereguleerd, geheel bekoorlijk en vermakelijk, en beplant met het sierlijkst geboomte, en met een grote verscheidenheid van allerhande edele vruchten. Want het gehele Hooglied is door de koning Salomo in een hoofse stijl beschreven, en in de vorm van een edel bruiloftslied op het huwelijk van twee zeer aanzienlijke en vorstelijke personen, een koning met zijn koningin, benevens een statie van edele vrouwen en jonkvrouwen, en van hovelingen. Daarom wordt alles, wat daarin voorkomt, ook op een vorstelijke wijze afgeschilderd en voorgesteld.

En waarlijk de kerk van de Heere Jezus hier op aarde mag wel terecht, als een zeer aanzienlijke, schone, prachtige, vermakelijke, en goed gereguleerde koninklijke of prinselijke lusthof aangemerkt worden, daar in schoonheid en heerlijkheid niets bij kan vergeleken worden; gelijk omstandiger van ons kon aangewezen worden, als het de tijd beliet. Maar van wie is nu deze hof? De bruid zal die aanstonds aan haar Bruidegom Christus toe-eigenen, en die hof Zijn hof noemen: "o, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame!" Want de Kerk is geheel Christus' hof. Het is Zijn gemeente, welke Hij, door Zijn Eigen bloed, verkregen heeft, Hand. 20:28. Hij heeft ze opgericht, gebouwd, en aangelegd. Hij heeft die alleszins versierd, en heerlijk gemaakt. Hij heeft er al de bomen, klein en groot, Zelf ingeplant, met Zijn Eigen hand, en door Zijn dienaars. Hij maakt ze vruchtbaar. Hij onderhoudt, en beschermt, en bewaart ze. Hij wandelt er in, en vermaakt en verlustigd zich in die hof; enz. Maar hier noemt de bruid het ook haar hof, om de nauwe gemeenschap en vereniging, waarin zij met Christus, haar hemelse bruidegom staat, waardoor al het Zijne ook het hare, en al het hare het Zijne is. Het was dan ook haar hof;

(1) omdat zij zelf die hof was.

(2) Omdat alle bijzondere gelovigen eigendom en gemeenschap aan de gehele kerk hebben, gelijk de bijzondere leden eigendom hebben aan het gehele lichaam; zodat iedere gelovige, in dit gebed, de kerk dan niet anders, als zijn hof, kan aanmerken, daar hij en alle ware gelovigen toe behoren; daar ieder zijn werk en dienst in heeft

waar te nemen; zich in vermaakt en verlustigt; vrucht en voordeel van trekt; daarin wandelt, en zich steeds in ophoudt: en alles tot welstand en vruchtbaarheid van deze schone hof tracht toe te brengen. Op die wijze noemen de bijzondere gelovigen de kerk dan hun hof; en in zo'n zin moet het gebed van de bruid dan hier opgenomen worden.

Haar smeking nu is, dat de Heilige Geest met Zijn verschillende gaven en hemelse werkingen, dan als een noorden- en dan als een zuidenwind, *haar hof gedurig mocht doorwaaien*. Wat dan niet anders wil te kennen geven:

- (1) Dat de Heilige Geest de hof van de kerk nooit geheel verlaten mocht, maar altijd bij haar mocht blijven, en haar steeds weer gezonden mocht worden, als Hij al eens voor een tijd van haar geweken was.
- (2) Dat Hij ook met kracht in haar mocht werken, evenals de wind, die een hof doorwaait: doorwaaiende de gehele hof; de ene plaats zowel als de andere; waaiende nu zachter dan harder; nu uit het noorden, dan uit het zuiden. En zo smeekt de kerk hier dan, om de krachtadige invloed van de Heilige Geest, en Zijn gedurige werking in haar, naar dat haar gelegenheid steeds nodig had.

C. Maar waartoe begeert de bruid aldus de Geest, en Zijn genaderijke werking in haar? Haar grote oogmerk is alleen, opdat zij de vrucht van de Geest genieten mocht, die zij, zonder Hem niet kon verkrijgen. Want dat geeft zij te kennen, wanneer zij er bijvoegt, *dat Zijn specerijen uitvloeien*.

Door deze specerijen verstaat de bruid niet anders, dan die edele en schone vruchten van de Heilige Geest, die men vindt in een bloeiende en geestelijke kerk van Christus, gelijk daar zijn, de ware kennis van God, de belijdenis van de waarheid, geloof, liefde, hoop, boetvaardigheid, nederigheid, lijdzaamheid, Godzaligheid, hemelsgezindheid, ijver voor God en Zijn dienst; en een overvloed van allerlei geestelijke deugden, genaden, plichten, betrachtingen, en goede werken. Waarin de gelovigen dan steeds wandelen, wanneer zij allen als bomen en planten voor de Heere Jezus wassen en vruchtbaar zijn, in Zijn hof of kerk. O, wat is de Kerk dan niet een schone, een kostelijke en een Koninklijke hof, als zij er zo uitziet, en zo met allerhande dierbare vruchten van de Geest vervuld is! Wie zou niet gans zeer begeren en verlangen, om eens het schone gezicht van zo'n edele hof van Christus hier op aarde te mogen genieten? Dat nu de bruid al deze vruchten van de Geest hier nu de naam geeft van specerijen, dat doet zij,

- (1) om daarmee aan te wijzende kostelijkheid en dierbaarheid ervan,
- (2) hun welriekendheid en aangenaamheid; voor God en mensen; in tegenstelling met die stinkende vruchten van de onwetendheid, van de zonde, van de geveinsdheid, enz.
- (3) Hun duurzaamheid en onverderfelijkheid.
- (4) Hun heilzaamheid en voordeligheid, tot genezing en versterking van anderen, enz. Want al deze hoedanigheden en eigenschappen worden in de specerijen gevonden.

Die dierbare specerijen nu begeert zij, *dat mochten uitvloeien*, wanneer de wind van de Geest zo haar hof doorwaaide, dat is, dat al die vruchten van de Geest, in de kerk,

mochten voortkomen, verwekt worden, en daar overvloedig en welig in mochten wassen, enz. Waarmee de bruid dan erkent, dat haar hof, in zichzelf geheel onvruchtbaar is, als die niet gedurig doorwaait wordt van de wind van de Geest. De Geest alleen met Zijn hemelse invloeden en werkingen, kan de Kerk vruchtbaar en bloeiende maken, dat zij is als een doorwaterde hof, en dat haar vruchten en specerijen alleszins uitvloeien, tevoorschijn komen, en tot rijpheid en volkomenheid opwassen. En zo hebben wij dan nu het ootmoedige en ernstige gebed van de kerk, om de Heilige Geest gehoord.

C. Doch hier laat de bruid het nog niet bij rusten. Maar zij gaat verder, en wenst en verlangt ook zeer hartelijk, naar de tegenwoordigheid van Christus, haar hemelse Bruidegom Zelf bij haar. Zeggende: *o, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate Zijn edele vruchten*. Twee dingen smeekt en wenst zij hier.

(1) Christus komst tot haar.

(2) Dat Hij Zich in haar mocht vermaken en verlustigen, en van de vruchten van Zijn Hof mocht eten.

A. In het eerste moeten wij acht geven op drie zaken:

(1) Op de liefelijke benaming, waar zij de Heere Christus, haar hemelse Bruidegom en Koning, mee benoemt.

(2) Op haar nodiging en verzoek aan Hem, om tot haar te komen.

(3) Op de ernst en beweging van het hart, waarmee zij Hem aldus nodigt.

Zij noemt Hem, gelijk doorgaans, in dit Hooglied, *haar Liefste*.

(1) Om de nauwe verbintenis en geestelijke huwelijks-vereniging, waarin zij met de Heere Christus stond, zijnde Hij haar Bruidegom, en zij Zijn bruid. Welke grote verborgenheid van het geestelijk huwelijksverbond tussen Christus, en Zijn gelovige Kerk, ons toch overal in de Heilige Schrift overvloedig geleerd wordt.

(2) Om haar zuivere liefde en toegenegenheid voor Christus uit te drukken, als Die geheel en alleen haar hart bezat.

(3) Om haar innige hoogachting voor Hem te betuigen, en hoe waardig Christus haar was, voor en boven alles.

(4) Om haar vermaak en verlustiging in Hem aan te wijzen.

(5) Als ook haar getrouwe aankleving; en

(6) haar verlaten van zichzelf, de wereld en alle schepselen, om Zijntwil, gelijk Paulus, Filip. 3. Dus was Hij dan alleen haar Liefste, en haar dierbare Heere en Bruidegom. O, de liefde van de kerk tot Christus, is de allersterkste, zuiverste en heiligste liefde.

Van die haar Liefste nu begeert zij, *dat Hij tot Zijn hof mocht komen*. Dat is, dat Hij door de genaderijke invloed en werking van Zijn Geest, toch steeds bij Zijn Kerk tegenwoordig wilde zijn en blijven. Dat Hij van haar nooit geheel wilde wijken, omdat

al haar leven, bloei en welstand, blijdschap, bescherming, enz. toch alleen van Zijn dierbare en gezegende tegenwoordigheid in Zijn kerk afhangt. En daarom, als Hij haar, in Zijn rechtvaardigheid, al eens voor een tijd soms mocht verlaten, dat Hij dan toch spoedig tot haar terug wilde komen: opdat zij niet geheel vervallen, verderven en onvruchtbaar mocht worden. In één woord, dit komen van Christus tot Zijn hof sluit in het algemeen alles in, wat men begrijpen kan te liggen, in de genadige bezoeking des Heeren van Zijn kerk, en in Zijn dierbare tegenwoordigheid in het midden van haar, met Zijn Geest, zegen, liefde, licht en genade.

En zo'n gunstrijke tegenwoordigheid van Christus, in Zijn kerk, voegt de bruid nu zeer gepast samen, met de wind van de Geest, en met Zijn doorwaaien van haar hof. Omdat alwaar de Geest is en werkt, ook Christus Zelf tegenwoordig is. Hij is nooit zonder Zijn Geest; en de Geest is nooit zonder Hem, want Hij is de Kracht en de Adem van Christus. En waar Christus is, daar is ook de Vader. Want Hij en de Vader zijn Een. En zo geniet de Kerk dan op die wijze, de Drie-enige God in haar.

Haar begeerte nu naar de komst van haar hemelse Bruidegom, is niet maar flauw en ernsteloos, maar zeer dringend en krachtig; gelijk dat bijvoegsel "O," te kennen geeft. "*O, dat mijn Liefste*", enz. De bruid wil daarmee te kennen geven:

- (1) De grootheid van haar begeerte en verlangen naar de Heere Christus.
- (2) De zuiverheid ervan.
- (3) Haar onvoldaanheid en rusteloosheid, zonder Hem, en dat zij Zijn gemis niet konden verdragen.
- (4) Haar vergenoegdheid als zij Hem alleen maar genieten en bij haar hebben mocht, enz. O, een flauwe zucht en begeerte naar Christus zal Hem niet gemakkelijk tot ons doen komen; maar Hij wil vroeg en geheel ernstig van de Zijnen gezocht en begeerd worden. En dan zal Hij in Zijn tijd ook zeker komen; volgens Zijn belofte, "*die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden*", Spr. 8:17.

B. Maar wat verlangde nu de bruidskerk, dat haar Bruidegom Christus als Hij tegenwoordig was, bij haar doen zouden? Dit drukt zij uit, wensende, *dat Hij ate van Zijn edele vruchten*.

Die edele vruchten zijn die dierbare specerijen, die zij eerst genoemd heeft. Alle vruchten van het geloof en van de Geest, die de Kerk, in Christus' tegenwoordigheid, en doorwaaid en bewerkt naar Zijn Geest, overvloedig kan voortbrengen. Dit noemt zij hier

- (1) *Edele vruchten*; omdat ze zijn Goddelijke, geestelijke en hemelse vruchten; en alzo edel en voortreffelijk; in tegenstelling van de vleselijke en aardse vruchten van de mensen, die niet van de Geest, en uit het ware geloof voortkomen; en daarom maar onedel, onheilig, bedorven en geveinsd zijn.
- (2) Zij noemt ze nader *Christus'* vruchten: Zijn edele vruchten: omdat het allen samen ware vruchten en voortbrengsels van Zijn Geest zijn, en Hij Zelf de enige Auteur en Werkmeester van alle vruchtbaarheid van Zijn kerk is, die geen de minste vruchtbaarheid van zichzelf heeft, gelijk Hij haar dat leert, Joh. 15:5, "zonder Mij

kunt gij niets doen".

Hieromtrent nu wenst en begeert zij, dat Christus, bij haar zijnde, die edele vruchten van Hem *mocht eten*. Waarmee zij dan niet anders wil te kennen geven, als

- (1) dat Christus zijn kerk zo vruchtbaar mocht vinden, als Hij bij haar tegenwoordig was.
- (2) Dat Hij haar heilige werken, genaden, deugden en vruchten ook wilde beproeven, en die edel en oprecht, aangenaam en rijk bevinden.
- (3) En eindelijk. dat Hij Zijn volle genoegen, vermaak en verlustiging, in de hof van Zijn kerk wilde nemen; en Zich met, en bij Zijn volk wilde verblijden, en over haar vrolijk zijn, met blijdschap, Zef. 3:17. Want dan eet Christus de edele vruchten van Zijn hof, als Hij met grote lust, genoegen en voldoening in Zijn kerk tegenwoordig is, en daar bij haar wandelt en verkeert.

Toepassing.

Ziet daar, geliefden, zo achten wij dan nu dit heilige gebed, om Christus en Zijn Geest, uw aandacht hoofdzakelijk genoeg geopend en verhandeld te hebben. Ach, gaf de Heere, dat wij nu zelf van deze grote waarheid, naar onze droeviger toestand, eens een recht gebruik tot ons nut konden maken.

A. Wij zien hier dan nu zeer klaar in deze spiegel: Ach, of wij het maar zagen!

De waarachtige grond en oorsprong van het nare verderf van onze kerk, zoals wij dat in het voormiddaguur omstandig aan u vertoond hebben, te weten, het jammerlijk gemis van Gods Geest, en van Christus Zelf. Helaas, Dit is nu onze droevige ellende geworden, dat de Heere van ons gegaan en geweken is, om onze snode zonde en goddeloosheid; en om onze langdurige onbekeerlijkheid daarin. Hij heeft Zijn Geest nu van ons weggenomen; en in plaats daarvan een geest des diepen slaaps, en van allernaarste blindheid, over ons uitgegoten. Ach! Hoe droevig bedorven, vervallen en verwilderd ziet de hof van Christus' kerk er hier bij ons niet uit! Daar waait geen noordenwind, en ook geen zuidenwind van de Geest nu meer in Nederlands kerken; welke winden er schoon al in waaien, en welke bewegingen er ook al in zijn mogen. Hier vandaan die algemene onvruchtbaarheid van de kerk, daar wij thans in leven. Waar toch vindt men nu die geestelijke specerijen, die edele vruchten van het geloof bij de belijders van het Christendom? Helaas, Als de Heere Jezus nu eens tot Zijn hof komt, Hij zal er haast niet anders vinden, dan stinkende en verrotte vruchten van onwetendheid, zorgeloosheid, verstoktheid, onboetvaardigheid, lauwheid, geveinsdheid, ijdelheid, sleurgodsdienstigheid; ja, van atheïsterij en allerhande gruwelijke goddeloosheid, zowel openbaar als verborgen. O, mijn vrienden! Het is nu reeds met ons gekomen, dat de Kerk van Nederland niet de minste gedaante of gelijkenis meer heeft naar een heilige en bloeiende hof van Christus. Veel meer lijkt het nu op een Sodoms-wijngaard, en naar een Vallei van dode beenderen, wat voor schone gedaante van religie of kerkstaat er anders ook nog zijn mag.

Ach! Of de Heere ons op deze dag dan nog eens ogen gaf, om ons schrikkelijk verval en verdorvenheid te kunnen zien; en wat een verwoest, verlaten, dor en onvruchtbaar volk wij reeds geworden zijn! Helaas, Wij missen onze Bruidegom Christus, en wij

leven zonder Zijn Geest. Hij is nu van ons geweken. Hij is heen gegaan, wij zien geen tekens van Zijn tegenwoordigheid meer. Waar wij onze ogen slaan of wenden, ons zal niet anders nu meer ontmoeten, dan een allernaarste geesteloosheid. Hetzij wij zien op de kerk van Nederland, en ook die van andere landen in 't algemeen; hetzij op deze gemeente, en de naburige gemeenten, in het bijzonder; hetzij elk ziet op zijn eigen huis en familie; en eindelijk op zijn eigen hart, staat en weg. O, het zal er alles even droevig, ellendig en geesteloos uitzien! De Heere is niet meer bij ons. Hij wandelt niet meer in Zijn Hof; Hij vindt er geen edele vruchten meer; alles is geheel vervallen, verwilderd, en ligt ondersteboven, zonder orde of enige schoonheid. De heiningmuren van kerkelijke en politieke bezorging en discipline, liggen nu omver. Het wild gedierte loopt er nu maar vrij in en uit. De akkerlieden, de hoveniers en wijngaardeniers werken er niet meer in, om de hof naar behoren te reinigen, te bouwen en het vervallene op te richten. Hij staat nu al vol met wilde bomen, en schadelijk onkruid van alle kanten. De weinige vromen en Godzaligen zijn nu ook droevig verwilderd en verdord, ze dragen nu geen edele vruchten meer. Wij beleven nu diezelfde tijd, als waar de profeet Micha van profeteerde, Micha 7:1, 2, wanneer hij met beroering uitriep, "Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in den wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht. De goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen". Maar helaas, Onze ogen zijn nu zo vast toegesloten, omdat de Geest van de verlichting van ons geweken is, dat wij ons verval en ellende nu niet meer zien kunnen.

- (1) Wij kunnen tussen geveinsdheid en sleurgodsdienst, en tussen geestelijke Godzaligheid nu geen onderscheid meer maken. Wij weten niet meer, wat edele vruchten en specerijen zijn. Wij hebben ons gezicht, reuk en smaak nu verloren.
- (2) Wij zijn aan de zonde, de geesteloosheid, en het leven zonder God, reeds zodanig gewend, en daar zo aan overgeven, dat wij niet anders weten, of het behoort zo, het moet zo gaan.
- (3) Wij kunnen Gods ware licht in onze ogen nu niet meer verdragen. Wij haten het, en weren het van ons af; en willen van onze boze werken, aan ons diep verval, geveinsdheid en geesteloosheid, niet meer ontdekt zijn.
- (4) Indien er hier of daar nog een ziener elders onder ons gevonden wordt, die voor ons, in de Naam van Christus, van onze rampzalige geesteloosheid en verdorvenheid profeteert, zo een is bij ons als een gesprenkelde vogel, een verachte fakkel, een beroerder Israëls; ja als een dwaze profeet en een dromen dromer; niemand wil met ernst naar zulken horen, of acht op hen geven.

O, mijn vrienden, onze staat, hoe meer die gezien wordt, hoe onherstelbaarder en ongeneeslijker die gevonden wordt. Want

- (1) de Geest wijkt hoe langer hoe meer van ons.
- (2) Ons verval en onvruchtbaarheid, neemt van jaar tot jaar meer toe.
- (3) De hof van de kerk wordt hoe langer hoe meer omgekeerd, vernield en verwoest.
- (4) De pestilentieuze winden van dwalingen en ketterijen, van diepe zorgeloosheid,

van geveinsdheid, van hoogmoed, van werelds-gezindheid, van Libertijnerij en Atheïsterij, omwaaien daar nu zo sterk over, dat het weinige goede kruid dat er nog in gevonden wordt, wel haast geheel verteert, verdort en verstikt zal zijn: en dat er niet anders dan dode en stinkende vruchten meer, in onze hof gevonden zullen worden.

- (5) En waar gaat dat naar toe? Wat is er dan anders van ons te verwachten, als dat de Heere binnenkort tot ons zal komen, en Zijn hof en kerk hier in Nederland, en ook hier ter plaatse, geheel zal verderven en uitroeien, en die geheel aan de verwoesting zal overgeven? Gelijk Hij hiervoor met zo vele andere vervallen kerken en onvruchtbare hoven en gemeenten in de wereld, gedaan heeft. O, hij heeft Zijn bijl daartoe reeds gelegd aan onze wortel, enz. Hij roeit dagelijks reeds vele onvruchtbare en vervloekte vijgenbomen bij ons uit, en velt ze, door de dood, terneer! Dan helaas, Wij zien en merken het niet.
- (6) God laat de winden van Zijn grimmige toorn en van allerhande bezoeking en Oordelen, reeds sterk over ons waaien; waardoor wij als gezengd en verteerd, en dan langzamerhand vernield, verwoest, en verbroken worden. Land en kerk gaan allengs te gronde, zonder dat het iemand opmerkt. Duizenden van zorgeloze mensen, en van geveinsde naamchristenen gaan er naar de hel, en worden als dorre bomen uitgeroeid, zonder dat er acht op gegeven wordt. En uit hun afgehouden tronken spruiten weer jonge bomen, veel erger en onvruchtbaarder dan de ouden, die afgehouden zijn.
- (7) O, wat zal het niet te zeggen zijn, als Gods felle stormwinden en orkanen, na nog een weinig tijd, eens zullen komen waaien, dat de sterkste en hoogste cederbomen ook zullen neergeveld worden, en dat niets zal kunnen staande blijven. Helaas, Dan zullen wij ons verderf te laat bemerken en betreuren, als er geen herstellen of genezen meer aan zal zijn.

Ach! Gaf de Heere, dat wij dan nu nog intijds onze ellende zagen, en waarvan wij zijn uitgevallen, en dat niet slecht in het algemeen: maar van ieders hart en weg in 't bijzonder! O, mijn vrienden, waartoe bent u allen hier nu met ons voor het heilig aangezicht van de Heere op deze dag vergaderd, opdat wij samen met ernst overwegen zouden, wat tot onze vrede en behoudenis dient. Mocht u allen hier dan nog eens aandachtig naar horen; en mocht het de Heere u en mij, door Zijn Geest op het hart drukken!

B. Dit verhandelde gebed van de kerk, om de wind van de Heilige Geest, en om de genaderijke kometen van haar Bruidegom Christus tot haar, is het voorschrift voor ons, om ons allen onze plicht te leren; en wat het eigenlijk is, dat wij ernstig te zoeken en in het werk te stellen hebben, in onze zeer ellendige en bedorven staat, teneinde om nog intijds ons tijdelijk en eeuwig verderf, door Gods genade, te voorkomen. Wij hebben eerst en voor alle dingen de Heere nu ook ootmoedig, gelovig en vurig te bidden, om die twee grote dingen:

(1) *om de wind van Zijn Heilige Geest.*

(2) *Om de genadige wederkomst van Christus tot ons.*

Om Zijn Geest. Wij moeten met de bruid van Christus nu ook ernstig smeken,

"ontwaakt noordenwind", enz. Wij hebben geheel nodig:

(1) Een Geest van verlichting; om die dikke dampen en nevelen van duisternis, van onwetendheid en van dwaling bij ons te verdrijven; de waarheid en zuivere leer van het Evangelie weer onder ons te herstellen; om ons weer te brengen tot de rechte kennis van God. En dat wij een waarachtig gezicht mogen hebben van ons diep verval en dodelijke ellende.

(2) Wij hebben een Geest van overtuiging, van vernedering en van tuchtiging nodig; waardoor de oordelen van God, daar wij onder liggen, eens aan onze zielen geheiligd en gezegend mogen worden. Dat wij Gods slaande hand mogen gevoelen, en tot een ware droefheid, schaamte en berouw van onze snode zonden en afwijkingen gebracht mogen worden.

(3) Wij hebben een Geest van zuivering en bekering nodig; Die onze harten, door Zijn krachtadige werking, vernieuwt, wederbaart, en verandert, die ons alle zonden en goddeloosheid, van ganser hart doet haten; en ons een ware lust doet hebben tot alle oprechte heiligheid en Godzaligheid; om de Heere onze God trouw te vrezen en te dienen, om voor Hem een zeer gewillig volk te zijn, op de dag van Zijn heirkraft, in heilige sieradiën, Psalm 110:3.

(4) Wij hebben een Geest van verzoening, van vrede en vertroosting nodig; Die ons de beloften van Gods genade, in Christus, oprecht gelovig doet omhelzen en aannemen; en onze gewetens geheel ontlast van die zware verdorvenheid en zondeschuld, die daar nu op ligt en vast blijft liggen, teneinde wij gewassen worden in het bloed van Christus, en wij in de genade en vrede van God hersteld worden.

(5) Wij hebben een Geest van liefde en van ijver nodig, om onze koude harten weer aan te steken, te ontvonken en op te wekken dat die weer mogen ontbranden in een ware liefde tot God, tot Zijn eer, tot Zijn waarheid, tot Zijn geboden, dienst en ordinanties; en ook tot reine geestelijke liefde onder elkaar.

(6) Wij hebben ook een Geest van vruchtbaarheid nodig, om het dorre aardrijk van onze harten, met zijn hemelse invloeden en genaden te bevochtigen; teneinde wij weer vervuld mogen zijn met allerhande vruchten van de gerechtigheid, en onze specerijen mogen uitvloeien.

(7) Wij hebben nodig, dat die Geest van God weer ontwaakt; dat Christus Hem, van de Vader, in onze kerk en in onze harten uitzendt. Dat Hij, als een noorden- en zuidenwind onze hof doorwaait en met kracht aandoet en bewerkt.

(8) Wij hebben die Geest nodig:

(a) in 't algemeen voor de gehele kerk voor de gehele hof. Voor de overheden, die het Land en de bijzondere plaatsen regeren. Voor de leraars, en allen, die in de kerk arbeiden. Voor de dienst des Woords en al de middelen der genade, die zonder Gods Geest, allen krachteloos zijn. En voor iedere bijzondere gemeente of vergadering, voor bekeerden en voor onbekeerden, en voor al het volk, zonder onderscheid.

(b) In 't bijzonder hebben wij de Geest van de Heere nodig, voor onszelf en voor onze

eigen harten; alsmede voor onze families en huisgezinnen, die ons naast behoren. O, mijn vrienden! Gaf Heere ons die noodzakelijkheid van de Geest toch eens recht te zien! Want zonder dat de wind van de Geest over ons ontwaakt, en onze hof doorwaait, kan daar de minste verbetering of verandering, of vruchtbaarheid, of herstel van onze vervallen zaken, niet komen. Wij blijven zonder de Geest, blind, zorgeloos, dood en verhard in onze zonden. Ja alles moet dan hoe langer hoe meer verderven. en eindelijk geheel te gronde gaan, zonder enige kans van herstelling.

Met de Geest, hebben wij ook de komst van Christus Zelf tot ons nodig.

- (1) Dat Hij Zich weer aan ons openbaart, en wij Hem met Zijn genade en heerlijkheid, bij ons mogen zien en aanschouwen.
- (2) Dat wij wederom met Hem mogen verenigd worden, en in geloofsgemeenschap met Hem leven. Dat wij Hem als onze Liefste, als onze Bruidegom en Koning. weer met armen van liefde mogen omhelzen, en van Hem omhelsd mogen worden; en met een tere eerbied en toegenegenheid voor Hem mogen wandelen.
- (3) Wij hebben Zijn komst tot ons nodig, opdat Hij ons Zelf bekeert en herstelt; onze diep vervallen en bedorven staat weer opricht, ons geneest, en ons weer tot Hem trekt door Zijn Geest en evangelische leer. O, dit is alleen het werk van Christus' almachtige kracht en genade; zonder Hem, en zonder Zijn Geest, kunnen wij zelf hier niets in doen. Al wilden wij het al beginnen, wij zouden het zonder Hem, toch geenszins kunnen volbrengen; maar het gauw moeten laten steken: want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte van zonden en kwaden; van verval en dodelijke ellenden, en banden, listen en geweld van de satan, welke ons hier in de weg staan.
- (4) Ook hebben wij Christus nodig om weer bij ons te wonen; in het midden van ons te verkeren en te wandelen, en Zijn vervallen tabernakel weer onder ons op te richten en te herstellen. Ja, om Zijn vermaak en verlustiging in ons te nemen, en zo weer tot Zijn hof te komen, en te eten zijn edele vruchten, zoals Hij dat bij ons pleegde te doen in de dagen vanouds.

Ziet hier dan, mijn vrienden! (*O, opende de Heere de ogen van u en ons daartoe eens zelf!*) hoe nodig wij de komst van Christus tot ons hebben, in een weg van genade; met de noorden- en zuidenwind van Zijn Geest. Indien wij geen waarachtig gezicht kunnen verkrijgen van die noodzakelijkheid van Christus en Zijn Geest en van ons jammerlijk en dodelijk gemis van beiden; ach! dan is onze gehele prediking vandaag vruchteloos, en dan is onze staat zelfs hopeloos. Dan zullen wij onder de Geest des diepen slaaps en van onze rampzalige blindheid moeten blijven liggen, zonder enige middelen van herstelling of genezing. En daarom, o, of het de Heere behaagde, dat uw harten hier nog eens recht bijgebracht en staande gehouden konden worden; dat u maar alleen de volstreckte noodzakelijkheid van Christus en Zijn Geest, voor uzelf, en voor anderen, en voor land en kerk, eens recht mocht kunnen zien! O, of de bruid u dat hier leerde met haar vurig en ootmoedig gebed, enz.

Indien al onze ellende daar alleen uit voorkomt, dat wij Christus en Zijn Geest missen, zo ligt dan immer onze gehele herstelling en behoudenis daarin, dat dit recht van door

gezien, ter harte genomen, beweend en betreurd wordt; en dat wij genade ontvangen om de rechte weg in te slaan, en de rechte middelen te gebruiken tot terug verkrijging van die beiden. En hiertoe moest ik ulieden dan al verder voorhouden, dat, hoe ellendig, bedorven en vervallen het er schoon met ons ook al mocht uitzien, er nochtans gewis hoop voor ons is, dat wij beiden Christus en de Geest nog weer verkrijgen kunnen, indien wij er maar ernstig, door Gods genade, naar willen gaan vragen en zoeken; en niet eerder willen voornemen te rusten, voor dat wij ze gevonden hebben. Want verstaat en gelooft toch eens:

1. Dat Christus, van 't allerzondigste volk, tot haar behoudenis en bekering, ernstig gezocht en gevonden wil worden. Zijn belofte ligt zeker en algemeen voor een ieder, dat die Hem vroeg zoeken, Hem zullen vinden. Indien wij maar alleen om Hem waarlijk verlegen zijn, zuchten en treuren, gewis dan zal Hij ook tot ons komen.

2. Hij is machtig Zijn Geest uit te zenden, waar het allermeest bedorven en vervallen is. Al zo gemakkelijk als Hij de wind kan laten waaien, kan Hij ook een wind van de Geest over ons verwekken, waardoor Hij al het vervallene weer kan herstellen, en maken ons weer een vruchtbare hof.

3. Nergens is Zijn Geest meer nodig, dan bij de zodanigen, die het meest gezondigd hebben en het verst van Hem zijn afgeweken; teneinde om hen weer te bekeren; dat zonder Zijn Geest nooit kan geschieden.

4. Daar liggen overvloedige beloften van Zijn Geest in het Evangelie, ook voor de ellendigste zondaars. Indien zij die maar aangrijpen, er gelovig gebruik van maken en ootmoedig op wachten willen.

5. Dit gebed van de Kerk om Christus en om Zijn Geest, staat hier voor onze ogen, opdat het ook hartelijk door ons gebeden zou worden. Daarom is het voor ons beschreven, om het ons in te prenten en om het ons te leren bidden.

6. Dit een is er dan maar nodig voor ons, dat wij uit een smartelijk gevoel van onze ellenden, leren voor het aangezicht van de Heere verootmoedigd te worden; dat wij onze ogen op Hem slaan, als Die ons alleen door Zijn genade kan helpen, bekeren en genezen; dat wij naar zijn Geest zoeken, wachten en uitzien, enz.

Hiervan moesten wij ons dan door niets laten afwenden, of teruggehouden.

(a) Niet door de grootheid van ons verval. Want Christus is een genadige en alvermogende Medicijnmeester, Die al onze kwalen gemakkelijk kan genezen. Als Hij maar Zijn Geest alleen uitzendt, dan worden wij geschapen, en Hij vernieuwt dan het gelaat van het Aardrijk.

(b) Ook niet, door de radeloze hopeloosheid. Want het kan er met ons niet ellendiger of hopeloziger uitzien, dan met de Joodse kerk in Babel, toen zij waren geworden een vallei van dode beenderen, Ezech. 37. En nochtans heeft de Heere hen door Zijn Geest weer levend gemaakt, en hun verwoeste staat wederom hersteld.

(c) Ja wij moesten ons hier, in het ernstig zoeken van Christus en Zijn Geest, daardoor niet laten verhinderen of tegenhouden, dat wij hier maar alleen arbeiden, en weinig of geen medestanders vinden in dit grote en moeilijke werk; en dat de Heere

daarom op ons gebed en onze vernedering zo niet zien en letten zal, enz. O, mijn vrienden! Laat ons hier toch met goed verstand in handelen. Stelt, u was het maar eens alleen in uw gehele plaats, die zich ernstig hield aan het geloof en aan het gebed van de bruid, en u standvastig en ernstig daarin oefende, enz. Ziet eens, welke heerlijke voordelen daar dan voor u in zouden liggen.

1. Dan zou immers uw arbeid en getrouwheid dies te waardiger en te bijzonderder bij de Heere zijn, als Hij u nog ootmoedig, ijverig en getrouw vond, in zo'n boze tijd, en in het midden van een algemene afwijking van al het volk.

2. Zo hebben ook de heiligen en vromen gedaan voor hen, in diep vervallene en bedorven tijden. Een Henoch, een Noach, een Lot, een Elia, en vele anderen; die, als al het volk van God afweek, Hem nochtans getrouw bleven dienen en aanhangen, en daardoor een zonderlinge naam en roem van Godzaligheid verkregen hebben.

3. Gods beloften liggen ook voor bijzondere Godzaligen, dat Hij hen Zijn Heilige Geest wil schenken, en ze bijzonder wil helpen en ondersteunen, en dat Hij hun gebeden niet wil verachten; maar ze des te meer in waarde wil houden, hoe zeldzamer en minder zij in getal zijn. En dat Hij ook nog veel omwille van hen doen wil. Om tien enkele rechtvaardigen wilde Hij Sodom en Gomorra sparen, Gen. 18. Ja om een enige oprechte, vrome en Godzalige, wilde Hij in Jeremia's tijd, vele Joden sparen, Jer. 5:1. En Hij klaagt, Ezech. 22:30, dat Hij zelfs niet een enige voorbidder onder het volk vond, die voor de behoudenis van het land in de bres stond, tot een blijk, dat God ook een enkele getrouwe voorbidder in genade wil aanzien.

4. Ja al ging schoon land, en kerk, en alles verloren, zo zullen onze personen en zielen dan toch eeuwig behouden worden. Wij zullen er onze zielen dan nochtans als een buit uitdragen. En wat kan ons waardiger zijn, dan onze eigen eeuwige behoudenis?

Ziet op deze gronden moesten wij ons, ieder in 't bijzonder, laten bewegen, om van nu voortaan een begin te maken, de Heere met het gehele hart te gaan zoeken. Ieder moest zich dan nu geheel bekommeren over de dorre en geesteloze hof, van zijn eigen ziel, dat eens de noorden- en zuidenwind van de Geest daar over waaien mochten, om die hof eens vruchtbaar te maken, en dat Christus Zelf eens tot de hof van onze harten mocht komen. O mijn lieve vrienden! Wanneer u anders niet weet te doen of aan te vangen, maar als u zich geheel rampzalig en dood ellendig bevindt, en niets tot uw eigen zaligheid en heiliging doen kunt, dan is en blijft dit nog het enigste en uiterste middel van uw behoudenis, dat u uw ogen dan slaat op God in Christus, en Hem ootmoedig, vurig en gelovig bidt om Zijn Heilige Geest; en voorneemt niet te rusten, voordat Hij uw hof, door Zijn genade en Geest, vernieuwd en vruchtbaar gemaakt heeft. O, zoekt maar Christus met uw gehele hart. Dit is het alles, wat ik u in de Naam des Heeren nu met ernst te vermanen heb. Bidt toch zonder ophouden, en gelovig dit gebed van de bruid, en twijfelt in het minst niet aan de macht en genade van Christus, hoe ellendig u ook zijn mag. Kunt u niet bidden, o, zucht dan maar zo goed u kunt, en wacht op de Geest, Die u moet leren bidden. Want de Heere heeft beloofd, dat Hij over ons wil uitstorten de Geest der genade en der gebeden. En Hij is de Getrouwe, de waarachtige God, Die niet liegen zal. Laat ons dat een maar geloven; laat ons zien op die belofte. Laat ons:

(1) wachten op de Heere.

- (2) Laten wij ons maar van de wereld die in het boze ligt, afzonderen;
- (3) ons nauw voegen bij de beste mensen, die er nog te vinden zijn;
- (4) luisteren naar de raad van Gods getrouwe dienaren;
- (5) in geen weg van zonden blijven staan of voortgaan; maar zorgvuldig handelen, om de knopen van onze goddeloosheid los te maken, en alle zondige wegen op te ruimen. Want als wij maar één zondenweg onboetvaardig aan de hand willen houden, dan is alles verloren en bedorven. Laten wij de zaken, die wij met elkaar nog uitstaande hebben, door Gods genadige zegen en bijstand, op een goede voet, voor de eeuwigheid zoeken effen te maken, en te reguleren naar Gods Woord, opdat wij niet hebben te schreien, te zuchten en te roepen over elkaar.
- (6) En laten wij ons zorgvuldig houden onder de beste middelen, en bij de geordineerde plichten, in 't verborgen en in 't openbaar. O, dit is de beste weg, in deze droevige en boze tijd. De Heere, de Allerhoogste, wil ons zegenen, helpen en bijstaan. Laat ons dan nu nog voor het laatst, hier in 't openbaar met elkaar onze harten voor Zijn aangezicht uitstorten, en Hem gelovig smeken om Zijn Geest en genadige zegen, over het werk van deze dag, enz.

Gepredikt te Kralingen, in de namiddag op de 24e maart, 1751

6. Biddagpredikatie uit Psalm 119:126

Het is tijd voor den HEERE, dat Hij werke, [want] zij hebben Uw wet verbroken.

Dit woord behelst een allerdroevigste beschrijving van de algemene verdorvenheid, goddeloosheid en onbekeerlijkheid, waarin een volk kan komen, dat de Heere, met Zijn Woord en dienst, verbond en instellingen, enz. verwaardigd heeft, boven andere volken en naties. Tevens, met de gelovige en ernstige klacht van een oprecht Godzalige ziel, daarover tot de Heere: *Dat Hij wilde toch Zelf Zijn genadige en almachtige hand tot behoudenis en bekering, van de hemel nu openbaren!*

Deze 119^e psalm is een lang aaneengeschaald gebed van de vrome koning David, aan de Heere zijn God, waarin hij zijn ziel geheel voor Hem uitstort, en zijn noden en begeerten overvloedig aan Hem bekend maakt, zoekende genade, troost en hulp bij de Heere, Die de enige Heil-rotssteen is, voor alle benauwde gelovige zielen, bijzonder in een tijd van algemene verdorvenheid en goddeloosheid.

Doch laat ons hier slechts letten, op dit zestiende deel van de Psalm waarin de tekstwoorden voorkomen: nadat hij in de drie laatste verzen van 't vorige deel van de Psalm, had gesproken, van de verschrikkelijke oordelen van de Heere, over de huichelaars en goddelozen, en van zijn diepe vrees daarvoor, zeggende vs. 118, 120: "Gij verteerd al degenen, die van Uw inzettingen afdwalen", enz.. Zo gaat hij dan nu, met dit 16^e deel over, om God zeer ernstig en ootmoedig te smeken, dat Hij hem, die altijd een oprechte toeleger en begeerte had gehad, tot 't doen van recht en gerechtigheid, nu doch, aan 't geweld van zijn goddeloze haters en onderdrukkers, niet wilde overgeven, vs. 121. Maar veeleer, dat Hij hem, als zijn Borg, toch genadig, in deze boze tijd wilde bewaren en beschermen, vs. 122. Dan drukt hij uit zijn groot en langdurig verlangen naar Gods heil, en de genadige vervulling van Zijn toezeggingen, vs. 123. En smeekt Hem op grond daarvan om genade, om licht en troost, vs. 124. En dat de Heere Zijn knecht gedurig wilde onderwijzen en leren, opdat hij Hem mocht kennen, en Zijn getuigenissen standvastig onderhouden, vs. 125.

Ziet, met zulke ernstige en gelovige gebeden tot God, zullen de Godzaligen zich bezig houden in een boze tijd, waarin de Heere 't land bezoekt, met zonden en met oordelen.

Hierop laat David nu in onze tekst volgen een droevige en benauwde klacht tot de Heere, over de algemene verdorvenheid en onbekeerlijkheid van de mensen, van zijn tijd; en hoe nodig de almogende God Zelf diende te werken, enz. zeggende, *"het is tijd voor de HEERE dat Hij werke"*, enz.

Als wij de ware zin van deze nadrukkelijke woorden, met de bijstand van de Heere, eerst wat nader, voor uw aandacht zullen geopend hebben; dan zal 't voor verstandige toehoorders wel klaar blijken, hoe zeer gepast ze nu ook dienen, om ons allen samen onze eigen zonden-schuld en de diep verdorven en vervallen staat van't gehele land, voor ogen te stellen; en om ons de weg aan te wijzen, hoe wij daarmee, in ware boetvaardigheid, en in een oprecht geloof, voor de Heere onze God, behoorden werkzaam te zijn.

*Och of Hij daartoe de hemel scheurde; en met Zijn Geest, onder ons, nederdaalde!
Zonder welke genade wij toch tot de allerminste ware boetvaardigheid, van onszelf,
niet bekwaam, zijn, enz.*

Daar zijn hier dan twee zaken, met aandacht, nader voor ons te overwegen.

- (1) 't Droevige kwaad en ellende, waar David van meldt: *Zij hadden des HEEREN wet helaas, verbroken.*
- (2) Zijn ootmoedige klachten, en gelovige toevluchtneming wegens dat tot de Heere; die hij, in zodanig uitdrukt, *dat 't tijd voor de HEERE was, dat Hij werkte.*

A. Belangende 't kwaad. Dat was waarlijk zeer groot en schrikkelijk. 't Was niet minder, dan een algemene snode en schandelijke verbreking van de wet des Heeren, door 't gehele land, van allerlei orden en staten van mensen.

Om te beter licht in 't rechte begrip van dit droevige kwaad van de zonde te ontvangen, is het nodig, dat wij de gelegenheid, van de zeer verdorven en vervallen tijd, waarin de koning David geleefd heeft, hier eerst eens voorstellen. Deze was waarlijk een hoog bedroefde en ongelukkige tijd, waar wij hem doorgaans, in zijn Psalmen, zo bitter over horen klagen, treuren, en uitroepen. En hij zal er aanstonds van zeggen: "waterbeken vlieten af, uit mijn ogen; omdat zij Uw wet niet onderhouden", vs. 136. En op een andere plaats horen wij hem deze nare klachten uitboezemen: "de HEERE heeft uit de hemel nedergezien op de mensen kinderen, om te zien of iemand verstandig ware, die God zocht. Zij zijn allen afgeweken", enz. Psalm 14:2, 3., Ziet, wat een hooggaande boosheid, en algemene afwijking van de Heere! Daar was bijkans niet één recht vroom en oprecht godvruchtig mens, in 't gehele Land, maar zij waren allemaal snode zondaars, en afwijkers van de Heere. O, wat een ellendige en droevige staat! En hierover zullen wij ons in zo'n grote mate niet verwonderen, als wij slechts de rechte gelegenheid van Davids tijd in aanmerking nemen. Zijn voorzaat Saul was een zeer kwaad en ondeugend vorst geweest, een snode huichelaar, en een vijand van alle ware Godzaligheid. Die genoegzaam niets gedaan heeft, voor de zaak van de Heere, of tot reformatie van land en kerk, maar die alles geheel zeer heeft laten vervallen, en zijn meeste tijd, in oorlogen en binnenlandse beroerten, heeft doorgebracht. En hij is zo gestorven in zijn overtreding, 1 Kron. 10:13; zodat het volk Israëls, in een tijd van omtrent 20 jaren, welke Saul waarschijnlijk geregeerd zal hebben, dan zeer vervallen en bedorven is geworden. En als Saul aan de regering kwam, stond 't ook al droevig slecht, met de zaken van Israël, dat daaruit wel kan afgenomen worden, dat Samuels zonen, die toen, als richters over het land gesteld waren, 't zo ongeregeld en verkeerd aanlegden, dat 't volk niet langer onder hun bestuur wilde staan; maar met geweld een vorst of koning, over zich begeerde. Want zij wandelden niet in de wegen van hun vrome vader; maar zij neigden zich tot de gierigheid, en namen geschenken, en bogen 't recht, 1 Sam. 8:3.

En toen Samuel eerst aan de regering kwam, vond hij alles ook zeer droevig bedorven en ontsteld, door de slapheid van Eli, en door de goddeloosheid van zijn zonen, die 't enkel maar toeligden op het bederf van de ingestelde godsdienst: "want zij waren kinderen Belials, en zij kenden de Heere niet", 1 Sam. 2:12. Zodat hieruit klaar blijkt, dat 't verderf van Israël, lang voor Davids tijd, al een vast verouderd en ingekankerd verderf was, dat zich algemeen, in godsdienst, en in politiek, verspreidde, over 't

gehele volk. Wanneer nu die vrome man, na Sauls dood, tot de regering kwam, zo vond hij alles droevig en verwilderd en 't rijk gescheurd, in grote partijschappen en verdeeldheden, en heeft toen eerst ettelijke jaren lang zwaar moeten worstelen, met binnenlandse beroerten, eer God zijn troon bevestigde, en de aanhang van Sauls huis geheel ten onder bracht. Daarna heeft hij genoegzaam al de tijd van zijn regering, zware oorlogen moeten voeren, met de vijanden van buiten, met de oproeren van binnen en met de dodelijke scheuringen van zijn eigen huis en zonen, waarmee de Heere deze Zijn vrome knecht heeft willen beproeven. En als hij nu, op 't einde van zijn regering, al die grote zwarigheden, met Gods bijstand, gelukkig was te boven gekomen; zo dacht hij doen wel ernstig aan de reformatie van de vervallen godsdienst, en van de staat, en nam ook voor, om de Heere daartoe een prachtig huis of tempel te bouwen. Dan de Heere begeerde zoiets niet van hem; maar maakte hem bekend, dat dit na zijn dood zou uitgevoerd worden, door zijn zoon Salomo. Waarom hij dan slechts hiertoe deed, wat in zijn vermogen was, om voor Salomo de middelen tot zo'n groot werk te bereiden.

En zo blijkt 't dan, dat de koning David, ofschoon een heilig en Godzalig vorst, echter maar weinig, in zijn regering, tot herstelling van de zozeer vervallen zaken van land en kerk, heeft kunnen uitrichten. Temeer, omdat hij ook van geen recht bekwame en godvrezende ministers of dienaren, in zijn rijk, genoegzaam voorzien was, door de hulp van welken hij zulke grote voornemens, met enig goed succes, zou hebben kunnen ter uitvoer brengen. Mijn vrienden! Deze opening van zaken, ons vertonende de rechte geschapenheid van de staat van het volk, in Davids tijd, zal nu dienen om ons veel licht in onze tekst te geven. Hij maakt daar

- (1) gewag, van *Gods wet*. En
- (2) hij getuigt, dat zij die wet, helaas, *hadden verbroken*.

Door Gods wet verstaat hij hier:

- (1) bepaald de wet van de tien geboden, welke de Heere aan het volk, door de dienst van Mozes op Sinai gegeven had, en waar over Hij ook Zijn verbond met hen had opgericht. Die wet was als 't fundament van de gehele religie waar al 't ander op gebouwd was. Daarom wordt er ook doorgaans zoveel en zo ernstig van in 't Woord gewag gemaakt.
- (2) Ook verstaat David hier door Gods wet, de gehele ingestelde godsdienst. Al de ceremoniële en burgerlijke wetten van Israël, zoals die in 't wetboek zijn beschreven. In één woord, al de rechten en instellingen van de Heere, naar welke de godsdienst toen ter tijd alleszins ingericht, en 't volk nauwkeurig moest geregeerd worden, tot op de tijd van het Evangelie.
- (3) En eindelijk verstaat hij hier door Gods wet, ook 't gehele Woord van God, zonder enige uitzondering, behelzende beiden de wet en 't evangelie, zoals dat laatste toenmaals alleen bestond in schaduwen en beloften. Want Gods Woord is allemaal Gods wet, en de regel, waarnaar zijn Volk inwendig en uitwendig alleen moet leven en wandelen. Gelijk er David ook zo doorgaans in deze lange psalm van spreekt, waar hij zo veel malen meldt, van de wet des Heeren, en van zijn oprechte liefde, vrees en verbintenis voor en aan die. En ziet, die wet was nu dat grote goed,

dat de Heere God aan Israël geschonken had, boven de andere volken van de wereld, en waarmee Hij ze tot Zijn verbonds-volk, en tot een volk van eigendom, met verwerping van alle andere volken en natiën, alleen had aangenomen, en welke heilige wet dan ook, bij hen, in de hoogste achting en eerbied, moest gehouden worden, om daarnaar, staat en godsdienst, en hun harten en wandel, alleen en geheel te richten; als wanneer zij de algenoegzame zegen en genade van de Heere, in tijd en eeuwigheid, ook zeker te wachten hadden. En zo was 't hier dan, gelijk de Psalmist er van zegt: "Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend; Israël Zijn inzettingen, en Zijn rechten. Alzo heeft Hij aan geen volk gedaan", enz. Psalm 147:19, 20.

Dan helaas, hier horen wij de koning David nu wel droevig klagen en uitroepen, dat zij die wet des Heeren in zijn tijd verbroken hadden. Waar ons dan op twee zaken te letten staat.

- (1) Op de verbreking van Gods wet,
- (2) op de algemeenheid van die boze zonde, door 't gehele land.

Wat het eerste belangt, zij hadden Gods wet verbroken. Het woord, in de grondtekst betekent zoveel als verbreken, in stukken breken, vaneen scheuren, enz. En gelijk men 't geen men verbreekt, zo vernietigt, en onbekwaam maakt tot enig gebruik, zo zegt 't dan ook, iets geheel te verderven en tot onbruik te maken, te vernietigen, enz. Zo wordt 't gebruikt van de verbreking van Gods verbond, als de Heere klaagt, 't huis Israëls, en 't huis van Juda hebben Mijn verbond gebroken, Jer. 11:10. En onze taalsmannen zetten 't ook over, door iets te vernietigen, of te niet te maken, 2 Sam. 15:34. Daar David zeide tot Husai de Archiet, "zo zoudt gij mij de raad van Achtitofel teniet maken". En dus wil dit woord ons dan aanduiden de uiterste verderving van enig ding, dat men van geen waarde oordeelt, en daarom nu ook verbreekt, vernietigt en geheel wegwerpt, zonder daar enig gebruik meer van te maken. Zo nu behandelde 't volk van Israël in Davids tijd die geduchte en heilige Wet des Heeren. Die hadden zij eilaas! geheel verbroken en als vernietigd, en weggeworpen, om daar niet meer Godzalig naar te leven, als een volk van Gods verbond. Mozes heeft ook eens de wet verbroken in zijn toorn, en heilige ijver, als hij afkomende van de berg, die snode afgoderij van het volk aanzag. Maar dit was een geheel andere zaak. 't Volk, waar David hier van spreekt, had de wet van God verbroken, met hun goddeloze praktijk, en verlating van de dienst van de Heere en met hun halsstarrige onbekeerlijkheid.

Ach! mijn vrienden! Omdat die verbreking van de Goddelijke wet juist ook nu de heilloze zonde, en zware schuld van Nederlands volk is, en wij allen, die hier bijeen zijn, daar ook meerder of minder aan schuldig staan. Zo laat ons deze beklaglijke zaak, die met tranen van ons niet genoeg beweend kan worden, dan nu eens wat nader aandachtig bezien en overwegen.

Voorwaar, wij moeten niet menen dat Gods wet te overtreden uit zwakheid, en die te verbreken uit moedwil en boosheid, een en dezelfde zaak is. Neen, dat onderscheid is zeer groot. De Godzaligen overtreden ook wel Gods wet, en struikelen nog gedurig in velen. Maar zij verbreken die daarom geenszins, en zij willen die niet vernietigd willen, en daar geheel van afwijken; gelijk de zondaars en goddelozen, die Gods wet haten en verachten. Bij die gemeenten in de Openbaring van Johannes, van welke de

Heere Jezus getuigde, dat Hij enige weinige dingen tegen hen had, Openb. 2:14, 20, waren wel overtredingen tegen de wet, maar geen gehele verbreking, of versmading van de wet. De wet wordt niet verbroken, tenzij dan dat er een moedwillige verachting ervan is; gelijk de Heere Zelf zegt, van de ziel die moedwillig zondigt; "hij heeft 't Woord des Heeren veracht, en Zijn gebod vernietigd", Num. 15:31. Dit gruwelijke kwaad is 't hoogste dat van een zondig volk kan getuigd worden. Wilt u dan eens horen, wat 't is, Gods wet te verbreken, en wat 't is, als dat snode gruwel kwaad zich algemeen heeft uitgebreid, over een geheel land of volk? Zo zullen wij u dat kort trachten aan te wijzen, in enige bijzonderheden.

- (1) Gods wet wordt verbroken, als een volk nu geheel of ten dele, is beginnen af te wijken, van de leer en waarheid van de wet. Als men, door blindheid, door moedwillige verachting, en door de verleiding van de satan, de zuivere leer van Gods woord gaat verwerpen, en allerlei dwalingen, valse lering en ketterijen, tot verderf van de zielen van de mensen nu praktiseert in te voeren; als men de oude en beproefde paden van de waarheid nu niet meer betreden wil; maar nieuwe leringen, buiten en tegen Gods Woord allengs meer en meer invoert; en als men niet langer getrouw meer blijft strijden en waken, voor de rechtzinnigheid van de Leer. Ziet, dan wendt een volk zijn oren af van de wet te horen, en dan is hun gebed, en al hun godsdienst, nu zelfs een gruwel, Spr. 28:9. En dan staat de gerechtigheid ook van ver, en de waarheid struikelt op de straat, Jesaja 59:14. Als de waarheid veracht, verworpen en vervalst wordt, dan wordt de wet verbroken.
- (2) Gods wet wordt verbroken, als een volk de zuivere instellingen van de godsdienst verwerpt; of die ongevoelig als in onbruik en groot verval laat komen, zodat de godsdienst mettertijd allemaal in dode sleur, en in ijdele ceremonie verandert; en als men daar bij dan ook allerhande instellingen van mensen, gewoonten, en overleveringen, invoert, die geen grond in Gods Woord hebben; en er nochtans al veel meer werk van maakt, dan van Gods Eigen wetten en geboden. Alle bederf, verandering, en verzuim en verachting van de ingestelde dienst des Heeren, is een verbreking van de Goddelijke wet; die met geen bijgelovigheid of geveinsdheid enigszins is goed te maken. En hieraan hebben de Joden zich vroeg en laat schuldig gemaakt; en God heeft ze daarover zwaar bestraft en beschuldigd in alle tijden; bijzonder ook, in de tijd van de Zaligmaker. Want omdat de ingestelde dienst van 't Oude Testament een zeer zware en moeilijke, ja ook een zeer kostbare godsdienst was; zo pleegde 't zondig en vleselijk gezind Israël daar dan gemakkelijk afkerig van te zijn, zeggende, "ziet wat een vermoedheid!" Mal 1:13.
- (3) Dan wordt ook Gods wet verbroken, als er een algemene kleinachting en versmading van de wetten en geboden van de Heere in een land is; en als allerlei snode zonden en goddeloosheden nu openbaar zijn doorgebroken. Dan wanneer de beide tafelen van de wet, in alle plaatsen, gebroken op de grond liggen, en als 't volk die nu moedwillig met voeten vertreedt. Als 't gaat, gelijk de profeet de Joden bestraft: "Want het land is bevekt vanwege zijn inwoners; want zij overtreden de wetten, zij veranderen de inzettingen, zij vernietigen het eeuwig verbond. Daarom verteert de vloek het land, en die daarin wonen, zullen verwoest worden," Jesaja 24:5, 6. Gods wet is die sterke dijk, liggende rondom 't land, om de vloek van de zonden te keren, en daaruit te houden, en 't land zo te bewaren. Maar als die wet verbroken is, door 't volk, en als die breuk niet spoedig geheeld wordt, dan zal zo'n

land wel ras van allerlei zonden en goddeloosheden overstromd worden, dat er geen stuiten meer aan zal zijn; en alles zal dan geheel bedorven worden. En dit heet dan, de geboden van de Heere te vernietigen; Ezra 9:14.

- (4) Gods wet wordt verbroken, als de hoofden en leidslieden van het volk, in politiek en kerk, en in de families of huisgezinnen, zich de schending van Gods wet niet aantrekken; maar de zonden en overtredingen ongestraft hun voortgang laten. Als zij 't volk vrijheid geven, om te zondigen, en niet behoorlijk, met hun gezag, tegen de verbreking van de geboden van de Heere waken. Want Gods wet kan zichzelf niet beschermen; maar daartoe heeft God de overheden, de kerkendienaren, en de hoofden van de huisgezinnen gesteld, om voor de onderhouding van Zijn geboden getrouw te waken. Wanneer die nu, in een verdorven tijd, hun plicht verzuimen; ziet, dan is de wet verbroken; en dan heet 't, gelijk de Heere 't Joodse volk bestraft, "de priesters zeiden niet, waar is de Heere? en die de wet handelden, kenden Mij niet; en de herders overtraden tegen Mij". Jer. 2:8.
- (5) En eindelijk dan is Gods wet verbroken, wanneer een zondig volk, tegen al Gods aanzoekingen, zegeningen, en oordelen, halsstarrig en onbekeerlijk, in zijn boosheid voortgaat, en tot geen oprechte boete, of reformatie verstaan wil. Als 't zich niet wil laten tuchtigen of verbeteren; maar veeleer zijn zonden vasthoudt, en 't hoe langer hoe meer, tegen de Heere verderft, gaande van kwaad tot erger voort. Dit is een teken, dat Gods wet geheel verbroken is; en dat 't volk een dodelijke afkeer heeft van de dienst en de vrees van de Heere. Dan verwerpen zij de wet des Heeren der heirscharen; en de rede van de Heilige Israëls versmaden zij, Jesaja 5:24. Dan is de breuk van de wet ongeneeslijk en onherstelbaar; en dan is 't ook onmogelijk, dat God zodanig volk genadig kan zijn, om ze te behouden. Als de gebroken wet des Heeren, in een land, door de bekering van het volk niet kan geheeld worden; dan kan zo'n land ook onmogelijk behouden worden. En zo zien wij hier dan nu, wat eigenlijk 't verbreken van Gods wet is. En aan die zware en schrikkelijke zonde had zich 't volk van Israël, in de tijd van de koning David, geheel zeer schuldig gemaakt. En wat die vrome knecht van de Heere daar ook al tegen doen en arbeiden mocht, zo was 't hem toch niet mogelijk, die diep vervallen zaken, in 't land, en in de kerk, weer op te richten, en 't volk weer te brengen tot de rechte vreze des Heeren.

Want ziet, 't kwaad was te diep ingekankerd, en te algemeen. *Zij hebben Uw wet verbroken*, zegt David, in een algemene en onbepaalde uitdrukking. Dit ziet niet slechts op zijn vijanden en onderdrukkers alleen, van welke hij in vs. 121 gesproken heeft, hoewel die toch de grootste en voornaamste zondaars waren. Ook niet op een gedeelte van 't volk, gelijk er altijd vele zondaars en goddelozen in een land zijn; en er altijd kaf onder koren is. Neen, "zij" ziet hier, zonder onderscheid, *op 't gehele volk Israëls*; alleen een klein hoopje van oprechte vromen en Godzaligen uitgezonderd. Want zo stond het met Israël in Davids tijd, dat hij er van moest uitroepen: "behoud O, HEERE; want de goedertierene ontbreekt; want de getrouwen zijn weinig geworden onder de mensenkinderen", Psalm 12:2. Behalve een klein overblijfsel van oprechte Godzaligen, was al 't volk geheel geveinsd, en diep bedorven en goddeloos; zodat, *"zij hebben Uw wet verbroken"*, hier dan zoveel te zeggen is, als "zij hebben algemeen dat gedaan". 't Gehele volk Israëls staat daar schuldig aan. 't Is een algemene boosheid en verdorvenheid, die 't gehele land besmet heeft, en daar alle orden en staten van mensen

zijn ingewikkeld. Uw heilige wet, o Heere, is bij 't volk Israëls in een algemene smaad en verachting gekomen. Ouden en jongen, rijken en armen, groten en kleinen, zij hebben alle samen Uw wet verbroken, Uw waarheid verworpen, Uw godsdienst veracht, Uw geboden vertreden, en zich aan alle zonden en goddeloosheden vrij overgegeven, en gaan daar geheel onbekeerlijk in voort, en vragen niet naar Uw dreigementen en oordelen, noch naar Uw vermaning en zegeningen. En hierover treurde nu deze Godzalige koning, en waterbeken vloten af uit zijn ogen, vs. 136. Dit klaagt hij hier aan de Heere, dat er zo'n algemene bedorvenheid en goddeloosheid onder al 't volk was, die hij, met al zijn zorg, enz. niet in 't minst verhelpen kon; waarom 't dan nu tijd geworden was, voor de Heere, om Zelf te werken. Waaruit wij dan tot onze lering en vermaning, kunnen zien:

- (1) Hoe een geheel land of volk, dat de Heere, met Zijn ware dienst, Zijn zuiver Woord en Zijn instellingen, heeft bevoorrecht, toch gemakkelijk in die zware schuld kan komen, van een algemene afwijking van de Heere, en snode verachting en verbreking van Zijn heilige wet. O, wat een droevig geval! als God maar alleen met Zijn Geest, uit 't midden van een volk geweken is. Dan kunnen Zijn Woord en wetten de gemoederen van de mensen niet meer binden of intomen. Die zijn dan maar zwakke koorden en touwen, welke zij gemakkelijk in stukken breken, en als onbandige koeien van zich afschudden. En dan loopt 't alles allemaal uit in geveinsdheid, en in goddeloosheid; waardoor de beste landen en volkeren droevig verloren gaan.
- (2) Hoe ook de beste en vroomste overheid 't soms niet beletten kunnen, gelijk David, met alle zijn pogingen, om 't zondige verderf van een volk te voorkomen. Een volk kan wel Godzalige hoofden en leidlieden hebben, en verbreken toch echter ook de wet des Heeren. De Heere kan de arbeid van de overheden, tot herstel en reformatie, allemaal teniet doen lopen, zonder Zijn zegen; zodat zij met de koning David, daar als diep verlegen en radeloos bij zullen neerzitten, en hun bittere klachten, met hem, aan de hoge God doen, enz. En dat moet ook al geschieden, opdat wij onze ogen niet zouden opheffen tot de bergen alleen, vanwaar onze hulp komen zal; maar die zouden verwachten, van de HEERE, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Psalm 121:1, 2.

B. Hierin gaat de man Gods David ons voor, als hij 't droevige bederf van het volk also klaagt aan de Heere, dat hij bij Hem alleen, daar tegen de nodige genade, raad, en hulp zoekt. Wanneer hij zegt, "*het is tijd voor de HEERE, dat Hij werke*", enz. Hij wil zeggen: de verdorvenheid van 't volk Israëls is zo groot, zo algemeen, zo verouderd, en zo onherstelbaar, en zo onverbeterlijk geworden, dat ik, arme man, daarover ten einde raad ben, en daar niets meer aan te doen weet. De almachtige God zal Zelf moeten opstaan, en er Zijn Goddelijke hand aan moeten leggen. 't Is Zijn zaak, Hij zal Zelf moeten werken. Alle menselijke hulp geldt hier niet, zonder Zijn zegen. 't Is tijd voor de HEERE, dat Hij werke. Ik moet 't aan Hem overgeven, en van Hem hulp verwachten, enz. Laat ons dan de zin van deze uitdrukking van Hem ook eens kort overwegen, en zien wat voor werk David van de HEERE wilde verwachten. Wij kunnen 't al samen bekwaam bijeen brengen, tot een vijfderlei *werk*.

1. In opzicht van de kerk en de godsdienst, die zo diep bedorven en vervallen was. Het was tijd voor de HEERE, dat Hij werkte, om Zelf Zijn kerk in Israël te bewaren, dat die niet binnenkort geheel te gronde ging, en geheel verdorven en uitgeroeid werd. Dat

Hij moest zorgen voor Zijn verbroken wet en waarheid, en heilige instellingen, en voor de eer van Zijn grote en ontzaglijke Naam. Hij moest die allen, tegen de duivel en de goddelozen nu bewaren en beschermen, en behouden 't goede dat er nog van overgebleven was, en genadig herstellen 't geen zo diep vervallen, bedorven en verzonken was. O, de Heere moest nu Zijn arm eindelijk uitstrekken, voor Zijn verloren gaande kerk, en wet, en dienst, en al Zijn heilige zaken, en die helpen en ondersteunen, en die oprichten, en daartoe zulke middelen en werktuigen verkiezen, als Hem behaagde. Behoud o, Heere, behoud Uw zinkende kerk in Israël, want de goedertierene ontbreekt, Psalm 12:2. Dit was 't al, wat David daar nu meer toe doen kon; want hij was geheel af en uitgewerkt.

2. In opzichte van 't land, of van de staat, was 't ook nu tijd voor de HEERE, dat Hij werkte; om namelijk volk en land voor een geheel verderf en ondergang genadig te bewaren, en de vervallen politiek naar de Burger-wetten van Israël, weer op te richten en vast te stellen. David had wel de oorlogen van de Heere gelukkig uitgevoerd en 't land, van binnen en van buiten, in rust en vrede gebracht. Dit was wel een grote zaak: maar nu lag helaas, de wet des Heeren nog zo droevig in het land verbroken, en werd daar algemeen van 't volk veracht en overtreden. Wat vrucht en zegen kon die Godzalige koning dan nu toch, op al zijn arbeid en overwinningen voor 't Land tegemoet zien? O, de Heere, de Heere, moest nu Zelf ook nog opstaan en werken, om 't land door Zijn machtigen arm van de vijanden verlost, ook van de zonden en goddeloosheden mede genadiglijk te verlossen, en daar ook Zijn heilige wet en dienst in herstellen, en daar een goede politiek oprichten, naar de voorgestelde regel van Zijn Woord, en alles dan verder zegenen en bewaren en bevestigen, naar Zijn grondeloze genade en barmhartigheid. Dit zag David klaar, en daar zuchtte en smeekte hij nu om; daar wachtte hij op, dat de Heere hiertoe nu Zelf mocht werken met Zijn wonderlijke macht en genade, enz. 't Was hier dan nu zo, gelijk hij 't elders uitdrukt: "Gij zult opstaan, Gij zult U ontfermen over Sion, want de tijd om haar genadig te zijn, want de bestemde tijd is gekomen. Want Uw knechten hebben een welgevallen aan haar stenen, en hebben medelijden met haar gruis." Psalm 102:14, 15.

3. In opzicht van de zondaars en goddelozen, en van de verachters en verbrekers van Gods wet zelf, was 't nu tijd voor de HEERE dat Hij werkte: om namelijk die geweldige doorgebroken zonden vloed, met Zijn almogende arm Zelf genadig te sluiten, en daartoe zodanige wegen en middelen, in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid, macht en goedertierenheid, uit te vinden en in 't werk te stellen, als Hem behagen zou, en om die middelen dan ook Zelf te zegenen. O, het was tijd voor de HEERE, om Zelf Zijn hand te leggen, aan een krachtdadige bekering en voorspoedig herstel en reformatie van 't volk Israëls, en om hiertoe, Zijn Heilige Geest, van de hemel uit te storten, en grote wonderen te doen, enz. Hierop wachtte deze vrome vorst, en daar smeekte hij de Heere nacht en dag zeer vuriglijk om, en zeide: "*dat Israëls verlossing uit Sion kwame!*" Psalm 14:7.

4. In opzicht van 't gering overblijfsel van het vrome en oprecht Godzalige volk, dat er nog onder Israël was, was 't nu al mede tijd voor de HEERE dat Hij werkte.

(a) Om ze te helpen en bij te staan, te bewaren, en beschermen, te vertroosten, enz., dat zij doch niet mede door de sterke stroom en vloed van de zonden weggesleept werden; maar om ze ijverig en standvastig Hem, en Zijn heilige dienst verder te doen aankleven.

- (b) Om ze zo te bewerken en te versterken, door Zijn Heilige Geest, dat zij de zonden en verdorvenheid van het land, zonder ophouden, dagelijks ernstig, voor de Heere mochten betreuren, en hun zielen daar over kwellen, en zo waarlijk die lieden mochten zijn, die zuchten en uitroepen, over al die gruwelen, die, in 't midden ervan gedaan worden, Ezech. 9:4. Ja dat zij, een ieder in zijn beroep en standplaats, mochten ijveren, waken, strijden en arbeiden, voor de Naam des Heeren, tegen de afwijkingen en goddeloosheid van het volk, enz.
- (c) En dat Hij hen door Zijn genade ook geduld en lijdzaamheid wilde geven, in zo'n boze tijd, en geloof om op Hem te wachten; en Hem dagelijks, als een waterstroom aan te lopen, en voor Hem niet stil te zwijgen, totdat Hij 't bevestigt, en totdat Hij Jeruzalem stelt een lof op aarde, Jesaja 62:7.

5. Eindelijk, in opzicht van Gods oordelen en bezoeken, was nu ook tijd voor de HEERE dat Hij werkte. Hij had onder Davids regering, het land om de zonden en om de verbreking van Zijn wet, dikwijls met zware straffen en kastijdingen van Zijn hand bezocht, door oorlogen van buiten, en gedurige binnenlandse beroerten, pestilentie, en op vele andere wijzen. Maar toch, al die oordelen van de Heere hadden in 't minst geen vrucht gedaan. 't Volk was er maar te zondiger en te onbekeerlijker door geworden. En daarom was 't nu ook tijd voor de HEERE, om te werken, en te maken dat Zijn verleden en toekomstige kastijdingen meer indruk op de gemoederen van 't zondige en verstokte volk mochten hebben, en dat zij die nog eens heilzaam, tot hun bekering mochten gevoelen. Hij wilde Zijn Geest en genade toch eens voegen bij Zijn oordelen; teneinde Jeruzalem zich liet tuchtigen, opdat zijn ziel van hen niet afgetrokken werd, Jer. 6:3; maar dat 't daar ook nog eens mocht heten: "met mijn ziel heb ik U begeerd in den nacht, ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken; want wanneer Uw gerichten op de aarde zijn, zo leren de inwoners der wereld gerechtigheid", Jesaja 26:9.

Ziet daar geliefden! in al deze aangehaalde bijzondere opzichten, was 't dan nu tijd voor de HEERE, dat Hij Zelf moest werken. En zo hangt dit dan zeer nauw verbonden en vast aan de algemene zonde en onbekeerlijkheid van het volk, door 't samenvoegend woordje *want*, enz. Het ene is een noodzakelijk gevolg van 't andere. Nu de wet van de HEERE zo geheel verbroken was in Israël, als wij gezien hebben; nu was David noch geen vlees of schepsel in staat, om zo'n droevige breuk van de wet zonder de Heere weer te helen. Ach! neen, in 't minste niet; het moest Gods werk zijn. David, en 't Godzalige priesterdom, en al 't oprechte vrome volk, moesten zich nu allen gezamenlijk ootmoedig en gelovig tot de HEERE, de God Israëls wenden, en Hem zonder ophouden aanlopen, met vasten, met bidden, en met geweene, dat Hij toch eindelijk, voor kerk en godsdienst, voor land en staat, voor Godzaligen en goddelozen, voor zijn oordelen en kastijdingen, en voor alles, Zelf wilde werken; en Zijn machtige en genadige Hand uitstrekken van de hemel, dat ze mochten gered en behouden worden.

Toepassing.

En alzo achten wij de tekst, hiermee nu genoeg geopend te zijn. En wij leren daar voornamelijk uit, tot een grondslag, om wat nader tot onszelf te komen, dat als de wet van de Heeren droevig en algemeen verbroken is in een land; en als meest al 't volk nu geheel onbekeerlijk van de Heere en van Zijn ingestelde dienst, en Zijn geboden in

grote mate is afgeweken, het dan ook zeker de plicht is van vrome en getrouwe overheden, leraars, en lidmaten, om zich, in diepe ootmoed en vernedering, te wenden tot de hoge God, en bij Hem hulp, raad en genade te zoeken, en dat Hij toch Zelf wil werken, zo als wij in de verklaring gehoord hebben. O, mijn vrienden! Is er enig woord in de Bijbel, recht geschikt en bekwaam, om beiden onze tegenwoordige droevige ellende en onze plicht, ons levendig aan te wijzen; zo is dan zeker ook dit verhandelde woord, waar wij daarom ook meest bij zijn bepaald geworden. Wij zullen trachten, met de bijstand van de Heere om u en onszelf, dit nu nog wat nader voor ogen te stellen.

A. Belangende onze droevige ellende, zo moet er nu van Nederlands volk en inwoners, helaas, al dat zelfde ook gezegd worden, als hier van 't volk Israëls wordt gezegd, "zij hebben Uw wet verbroken". Daar hebt u, in een kort begrip, alle zonden en goddeloosheden en gruwelen van het land, en de hoogste verstoktheid en onbekeerlijkheid van het volk, allemaal bijeen getrokken: "*zij hebben Gods wet verbroken*". Zij hebben die niet maar slechts overtreden, - en echter nog gaaf, ongeschonden, en geheel gelaten, - neen, maar zij hebben die verbroken, veracht, verworpen, vertreden, gelijk iets, dat men voor geen voordeel of gebruik meer houdt, en daarom nu in stukken breekt, verderft, en vernietigd. O, minder is de zonde van Nederland niet, dan een boze, snode en heilloze verbreking van de wet des Heeren. Zij hebben Zijn wet verbroken. Hoe zij dat gedaan hebben? En hoe zij 't algemeen gedaan hebben? Ja hoe wij, die hier zijn, daar ook in grote mate aan schuldig staan! Dit gebiedt de Heere ons, op deze dag, in Zijn Naam openlijk uit te roepen, voor van uw aller oren. 't Zij dan, o, lauw en dodig volk, dat u 't horen of niet horen zult!

Hoe u hier in 't land Gods wet verbroken hebt, dat eveneens hebt gedaan, gelijk 't volk Israëls in Davids tijd 't gedaan heeft. Indien niet zelfs veel erger en zwaarder, en heillozer dan dezen.

1. Zien wij op de leer van de waarheid van Gods woord. O, Nederlands volk heeft zeker de wet verbroken, op menigerlei wijze:
 - (a) met de waarheid niet te kennen. Daar heerst in deze tijd, alom door 't gehele land een dodelijke onwetendheid en duisternis; zodat de Heere ook moet uitroepen: "Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft geen kennis, Mijn volk verstaat niet," Jesaja 1:3. De middelen om tot kennis te komen, worden òf geheel verzuimd, òf maar sleurachtig, en zonder ernst en vrucht gebruikt. Het grootste deel van Nederlands volk leeft gerust in een heidense onwetendheid; en bij de anderen is maar een dode en ongeheiligde letterkennis, een gedaante van de waarheid in de wet, Rom. 2:20, waardoor de mensen zeer hoogmoedig en opgeblazen zijn. En die schrikkelijke onwetendheid is de oorzaak, waarom de prediking van Gods Woord overal in 't land geen of weinig vrucht doet.
 - (b) Zij hebben de wet verbroken, met de waarheid niet te beminnen en hoog te achten. O, wat is de oude zuivere waarheid, zoal die uit Gods Woord door de besluiten van kerk en staat hij ons aangenomen en vastgesteld is, nu niet overal in de hoogste smaad en verachting gekomen? En wat heerst er niet een verwaande inbeelding, op deze tijd onder wijzen en onwijzen, van een veel groter en zuiverder licht in de kennis van de waarheid, boven onze oude vaders. Daar wij ons billijk schamen zouden, over onze diepe blindheid, indien wij maar ogen hadden om te zien? Hoe

laag en verachtelijk spreken de mensen van die oude gereformeerde waarheid; hoe walgen zij ervan, en hoe onsmakelijk zijn hun al zulke schriften, die grondig, theoretisch en praktikaal, van de gezonde waarheid en leer handelen? En wat is er nu niet een grote trek en jeukerigheid naar allerlei nieuwigheden, en naar een gepleisterde half Pelagiaanse of Enthusiastische wijze van leren? Ja hoezeer heeft de Heere door een rechterlijk oordeel dat droevige dreigement niet reeds onder ons beginnen te vervullen; "daarvoor dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven", 2 Thess. 2:10, 11.

- (c) Zij hebben Gods wet verbroken, door 't verwerpen en tegenstaan van de waarheid. De gezonde formulieren en bepalingen van onze leer worden door het gehele land, door de mensen kwalijk verstaan en uitgelegd; waardoor men heimelijk en bedekt nu een ondeugende leer, tegen Gods woord strijdende, invoert, tot bederf van de waarheid van het heilig evangelie. Men verandert de gehele aard en de natuur van 't zaligmakende geloof, en maakt van het eigenlijke wezen, nu het welwezen en zo verderft men dan de gehele leer van het heilig evangelie, op een Pelagiaans fatsoen. Men verwerpt de rechte overtuiging- en boeteleer van de wet; en tracht een zogenaamde evangelische leiding of besturing in te voeren, die de doodsteek moet zijn, beiden voor de wet en het Evangelie, en zo voor onze gereformeerde leer. Ziet, zo verbreken zij Gods wet, met dit alles weg te werpen, in de bekering van de mens; en door slechts alleen met 't Evangelie te willen werken, dat krachteloos is, zonder wet Zo zet men de oude palen van de waarheid terug; en men voert onder de schijn van evangelisch, en niet wettisch te handelen, en van zich te houden aan de gereformeerde formulieren, toch in waarheid allerlei antinomiaanse, pelagiaanse en enthusiastische dwalingen bedektelijk de kerk in. Dit is 't, daar men tegen waken, tegen schrijven en tegen werken moest, als men het kwaad bij ons in de ziel wilde aantasten. Dan hoe 't daarmee nu bij ons staat, daar zal de Heere op Zijn tijd, zeker eens over oordelen.
2. Indien wij zien, op de heilige instellingen van de Godsdienst, dan moet 't al weer heten, "zij hebben Gods wet verbroken".
- (a) Daar is een grote menigte van mensen in 't land, en zelfs van kerkelijke lidmaten, die de ingestelde godsdienst zodanig verachten, dat zij er zeer weinig gebruik van maken; en die slechts, uit vleselijke inzichten, en tot een deksel van hun sneed atheïstisch en vrijgeestig bestaan, nog zo aan de hand houden. Maar welken 't niet veel schelen zou, al was daar noch kerk, of godsdienst meer in 't land. O, die vervloekte geest van atheïsterij, en profaniteit, breekt van dag tot dag, schrikkelijk door in Nederland, op allerhande wijze!
- (b) In 't algemeen is 't wezen van de godsdienst dodelijk onder ons bedorven, en in een lauwe en geveinsde sleurdienst veranderd. De bijzondere huisgodsdienst is bijkans geheel in onbruik geraakt, en men vindt daarvan nauwelijks enige overblijfselen meer bij de grote menigte. En de openbare godsdienst is bij ons meer een dood geraamte, dan een levend werk van de geest. Onze godsdienstige vergaderingen gelijken meer op tonelen van zondige ijdelheid, dan naar christelijke bijeenkomsten. En God wordt daar in Geest en waarheid niet gediend en aanbeden. Men ziet daar zulke grote oneerbiedigheden, en zo'n werelds dodig wezen bij de voorgangers en bij al het volk, dat men zonder smartelijke droefheid,

en zonder ergernis, de onderlinge bijeenkomsten niet meer kan waarnemen.

- (c) De instellingen van de kerkelijke tucht en discipline liggen nu ook als verbroken. 't Voornaamste gedeelte van de bansleutel heeft de politieke overheid, tegen Gods Woord, genoegzaam naar zich genomen; en de kerkendienaren ontweldigd; zodat men in zo'n tijd van publieke schandalen en ergernissen, als wij nu helaas, beleven, die wet van des Heeren huis, om de verrotte en ergerlijke leden openlijk, tot vrees voor anderen, van de gemeente af snijden, genoegzaam niet meer in gebruik ziet onder ons. En 't mindere gedeelte van de Ban-sleutel, dat de kerkelijken nu nog in de hand hebben, gebruiken zij zelf niet getrouw, maar zij laten duizend ergerlijke lidmaten ongemoeid en ongestraft daar heen leven, en 't heilig Avondmaal gruwelijk ontheiligen en misbruiken. En zij zien dat grote kwaad door de vingers; en waken niet behoorlijk, als ijverige herders, voor de eer van God, voor de heiligheid van zijn dienst, noch voor de zaligheid van de zielen van de mensen; ja zover is 't nu reeds met ons gekomen, dat velen een openbare aanleg hebben, en die zoeken in 't werk te stellen, om de kerkelijke regering, en de oefening van de discipline, op de grond van 't roomse recht neer te stellen; en alles in te wikkelen, in de verwarde Chicanerij van de Gewone volksrechten. Wat is dit doch anders, dan Gods wet te verbreken, en 't heidens *corpus judicair* in de plaats te stellen?
- (d) O, wat is de heilige orde van de leraren, en van de andere kerken-dienaren al thans niet gekomen, in een dodelijke verachting; beiden door hun eigen schuld, verval en geesteloosheid; als door die van al het volk? Men mag ook hier in diepe droefheid, wel zeggen, dat zij Gods wet verbroken, en de heilige kerk- en evangeliedienst, in een zeer diepe smaadheid en verachting, ongevoelig gebracht hebben.
- (e) En wat zullen wij zeggen, van die troon van de satan, die nu is opgericht door Gods verborgen oordeel midden in onze Kerk: van die Enthusiastische gruwelgeest, die nu zo schrikkelijk onder ons doorgebroken is, als nimmermeer tevoren gehoord of gezien is? Is dat ook niet een heilloze verbreking van Gods wet, wanneer men zelfs geen onderscheid meer wil maken tussen openlijke werken van de duivel, tot verderf en verwoesting van Gods Woord, van alle godsdienst, goede christelijke orde, en van de zielen van de mensen: en tussen de heilige werken van des Heeren Geest, tot de ware bekering van de mensen? Wat is dat wild en woest ravot, die stuiptrekking, die vreselijke godsdienststoring en beroering, in zo vele plaatsen en gemeenten van ons land, voor 't meeste deel toch anders dan een heilloos werk van de Satan? En een schrikkelijk oordeel van de Heeren, om onze lauwe en afvallige gereformeerde kerk te straffen; en ze tot een spot en laster te stellen, bij de andere gezindheden? *En toch, hoe vele leraars, en anderen, die de name van Godzaligen willen voeren, hebben openlijk zich als patronen en voorstanders, van dit wilde beroeringswerk gedragen; en met alle macht gearbeid, om dat de kerk in te voeren.* En zij hebben degenen die de Heere ogen gegeven heeft om te zien, evenals vijanden van de ware Godzaligheid gehandeld en gehouden. Ja wat heeft men hierin tot heden toe gedaan of in 't werk gesteld, om voor de waarheid, voor de dienst van God, voor 't werk van de Geest, en voor de onsterfelijke zielen van de mensen, getrouw te waken? Waar zijn nu die zestig helden, die rondom 't bed van Salomo zijn, de helden Israëls: die allemaal zwaarden houden, geleerd ten oorlog; elk hebbende zijn Zwaard aan zijn heup, vanwege de schrik des nachts" Hoogl. 3:7, 8.

En hoe moet dit alles allemaal doch anders heten, dan *"zij hebben Uw wet verbroken"*?

3. Als wij verder ook onze ogen slaan op die algemene verachting van Gods geboden; en op die algemene zonden-vloed, die in 't land is doorgebroken; daar zullen wij dan al weer ten klaarste uit overreed worden, dat 't volk Gods wet nu verbroken heeft. O, wie is er een vreemdeling in Nederlands Jeruzalem, die dat dodelijke verval in de zonde; en die hand over hand toenemende goddeloosheid van Nederlands inwoners niet van overlang enigszins met droefheid gezien en betreurd heeft? Zouden wij daarvan hier nu een register gaan oplezen, helaas, waar wilden wij beginnen, waar wilden wij eindigen? Daar was veeleer een groot boek nodig om dat alles te beschrijven, indien 't mogelijk is dat 't beschreven kan worden. Wij hebben dat voorheen, op de bededagen, en in de wekelijkse bidstonden, gedurende de laatstleden oorlog, overvloedig aangewezen en opengelegd. Nu zeggen wij maar alleen dat hier in Nederland al de tien geboden van Gods wet zodanig verbroken zijn, en door alle man zodanig veracht en vertreden worden, dat er geen herstellen of oprichten meer aan schijnt te zijn. Daar is bijkans niet één gruwelijke zonde of goddeloosheid, die onder ons niet openlijk in zwang gaat; en die van dag tot dag, niet meer en meer de overhand neemt. En hoe zou dit toch anders zijn kunnen? Want als de banden en de wetten verbroken zijn; en als 't volk dat juk des Heeren van zijn schouder afgeschud heeft; als waarheid, godsdienst, en al wat heilig en Goddelijk is, niet meer gevreesd of in ontzag gehouden wordt, hoe, kan 't dan anders wezen, of 't land moet geheel en al door de zonden en de gruwelen overstroomd worden? Daar is dan geen keren of stuiten meer aan, enz.

4. En wat wordt er toch bij de hoofden en regenten van 't land, en bij de opzieners in de kerk nu gedaan, om die snode algemene verbreking van Gods wet enigszins weer te herstellen, of te verhelpen, of 't vervallende op te richten, of de verdere voortgang van deze boosheid te stuiten? Waar nu bijkans hoort of ziet men meer iets van politieke plakaten en ordinanties, of van kerkelijke schikkingen en reglementen, tot wering van de zonden van het land, en van de bedorvenheid van de kerk? 't Is enige jaren geleden, toen werd er veel van een reformatie in land en kerk gesproken: maar ach! wat is er toch van begonnen? Of welke blijken zijn er, dat er ooit met ware ernst aan begonnen zal worden? Indien wij nu nog langer op mensen-hulp willen zien, om vandaar enige verbetering of reformatie te hopen; dan zullen wij wel gewis bedrogen zijn. Neemt maar eens de heilloze en gruwelijke sabbath-schenderij, die 't land nu als een geweldige watervloed alom heeft overstroomd; wordt die boosheid nu niet geleden en aangezien, bijkans, alsof er geen gebod van de sabbath in de wet was, en alsof de gehele sabbathsheiliging doch maar enkel bestond, dat men eens of tweemaal te kerk gaat? Ach! mijn vrienden! De wet des Heeren is verbroken, en daar wordt niet meer ernstig en behoorlijk voor gezorgd en gewaakt, dat die weer geheeld worde; dit is 't al wat wij er met droefheid nu van zeggen kunnen.

5. En indien wij eindelijk ook zien, op de dodelijke onbekeerlijkheid, blindheid, verharding en zorgeloosheid van het volk, en op de ingekankerde vastigheid en verouderingen van de zonde, dan moeten wij ook al weer uitroepen, *"zij hebben Gods wet verbroken"*. Ik behoef dit immers niet nader aan te wijzen, want een ieder die niet geheel blind is, moet 't zelf zien. En zo vele vruchteloze vast- en bededagen, als wij reeds gehouden hebben, en de droevige onvruchtbaarheid van al de genade- en bekeringsmiddelen, hier en door 't gehele land, zijn er immers de levendigste getuigen,

en de allerklaarste en droevigste blijken van voor onze ogen.

En dat nu 't beklagenswaardige van alles is, is de algemeenheid van dit grote kwaad, en van deze boze en moedwillige verbreking van de wet des Heeren. Want:

- (1) 't is een kwaad, dat door 't gehele land, en door alle plaatsen en gemeenten, wijd en zijd verspreid is. O, hier moet ook gezegd worden, "het ganse hoofd is krank, en het ganse hart is mat. Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelfde", Jesaja 1:5, 6.
- (2) Alle personen van orde, staten en stand, staan daar voor de Heere, gelijk, en meer of minder, hoog schuldig aan. Groten en kleinen, rijken en armen, ouden en jongen; alle vlees heeft zijn weg verdorven; zij hebben de wet des Heeren verbroken. Ieder heeft er het zijne toe gedaan, en ieder doet er 't zijne toe: en niemand bijna komt er openlijk te voorschijn, om iets te willen aanwenden of in 't werk te stellen, om die breuk van de wet te helen; ja ook zelfs zoveel niet, om er eens ernstig over te treuren en te wenen; of om in zijn eigen hart en wegen, huis en staat, enig recht begin te maken.
- (3) De onbekeerden en onwedergeborenen, zoals helaas, de grote menigte van ons volk is, leeft er dodelijk gerust en zorgeloos onder; en bekommert zich maar alleen met hun wereldse zaken, en met hun tijdelijke belangen; maar zij laten land en kerk, wet en godsdienst, ziel en zaligheid en alles drijven. En in plaats dat zij ernstig zouden begeren, om met Gods genade en bijstand 't vervallene te helpen oprichten, en 't kromme recht te maken; zo laten zij 't veeleer hoe langer hoe meer in 't bederf lopen; en stoppen hun oren toe voor alle ernstige bestraffingen, waarschuwingen en vermaningen en raadgevingen van de Heere. Ach! Niemand heeft er lust, om een hand aan 't werk te slaan, tot een waarachtige en ongeveinsde bekering. Maar alles blijft, jaar in jaar uit even gerust en verstijfd liggen op zijn droesem; en wordt dagelijks onbekeerlijker en ongeneeslijker.
- (4) En wat 't kleine overblijfsel van de ware vromen en Godzaligen onder ons belangt; O, daar moeten wij nu, in twee zaken, dit droevige van zeggen.
 - (a) Dat zij nu zeer dun geworden zijn. Daar schijnt wel een grote hoop Godzaligen te zijn; omdat er volk is dat zich in onderscheiding van de wereld nu zo wil heten; doch de Heere weet hoe klein 't getal van de ware Godzaligen hier in het land is; en wat een grote menigte van geveinsden, en van huichelaars er nu in gekomen is, om de Godzaligheid te vertonen; en die voor de wereld verachtelijk en bespottelijk te maken.
 - (b) En ten andere, dat dit kleine hoopje van de Godzaligen thans zo droevig lauw, dodig, en geesteloos helaas geworden is, dat 't met geen tranen genoeg beweend kan worden, al waren schoon onze droge ogen ook al zelfs springaders van tranen. O, wat was daar al niet toe te zeggen, als maar alleen dit droevige verval van Gods volk eens recht in 't licht gesteld kon worden?

Wat wonder is 't dan, mijn vrienden, dat de Heere ons en ons land ook nog blijft bezoeken, met klaar blijkende en droevige oordelen? Waarvan onze overheden, in hun *biddagsbrief*, er twee noemen en aanhalen, te weten, *'t toenemend verval van onze commercie, of koopmanschap; en die langdurige sterfte van 't rundvee*. Waarlijk twee

zeer zware en verderfelijke oordelen van God, voor ons land, waar er ook nog wel anderen bij opgeteld konden worden. Maar die samen nog maar geringe straffen en bezoeken zijn, in vergelijking van zodanige hoogten van zonde, en van onbekeerlijkheid, als wij gezien hebben, dat er op 't land rust. Maar ziet, 't zwaarste oordeel van de Heere is

- (1) dat Hij Zelf, met Zijn Geest helaas, van ons geweken is; en nog dagelijks meer wijkt. Want omdat wij Zijn wet verbreken, zo wil Hij Zijn genadige inwoning bij ons nu ook verbreken.
- (2) Dat Hij in Zijn toorn nu over ons en ons land een geest des diepen slaaps heeft uitgegoten; en onze profeten, onze hoofden, en zieners verblind heeft, Jesaja 29.
- (3) Dat de mot van Gods vloek 't land en ons allen, nu dagelijks verteert en doorknaagt.
- (4) En dat er voor 't overige, anders niet, dan alle droevige ellende, benauwdheid, en ten laatste een schielijke voleinding en een gewis en haastig verderf voor ons allen te verwachten is, want of de Heere Zelf zou wonderen moeten doen, om Zijn verbroken wet onder ons, weer op te richten en te herstellen; of daar is voorzeker anders niet, voor ons en ons land nu te verwachten dan een haastige uitstorting van al die schrikkelijke vloeken en verdervende oordelen, van de almachtige Hand des Heeren, die in 't boek van de wet geschreven zijn.

B. Ach, mijn vrienden! Wij zijn reeds afgemat met u en onszelf, zoveel droevige en kwade dingen, van de zonde en goddeloosheid van ons en van het gehele land, voor ogen te stellen. Het zal tijd worden, dat wij u daarbij nu ook nog eens kort onze plicht voorhouden, wat ons allen samen, zonder onderscheid van staten of personen, nu op deze dag te doen staat; en wat er van een ieder van onze nu geëist wordt, indien wij nog iets, door de Goddelijke genade, zouden begeren aan te vangen, en in 't werk te stellen, tot onze tijdelijke, eeuwige behoudenis, en tot behoudenis van het land en de kerk. Dat immers 't voornaamste en grote doeleinde is, van deze plechtige verbonds- en vernederingsdag. In de namiddag, hopen wij met des Heeren bijstand daarvan omstandiger te handelen. En daarom zullen wij u hier tot een besluit maar enige weinige zaken uit de tekst kort voorstellen.

- (1) Wij behoorden allen samen de Heere zeer ernstig, en in een ootmoedig geloof, nu te smeken, om de ogenzalf van Zijn Geest, dat wij die droevige verbreking van Zijn wet; de bittere gevolgen ervan; en onze eigen schuld daarin;
 - (a) recht mogen inzien:
 - (b) op onze harten gedrukt krijgen
 - (c) en dat Zijn genade ons daarover diep vernederen, en hartgrondig boetvaardig mocht maken. O, hier hebben wij allen samen de Geest van de Heeren toe nodig: dit moesten wij geloven, en daar moesten wij ernstig en ootmoedig, en zonder ophouden nu ook om bidden, naar uitzien en op wachten, enz.
- (2) Wij moesten hier nu ook, door de Goddelijke genade, met ons gemoed gebracht worden, om alles nu ook in de hand van de Heere met David over te geven; en ook

met hem te zeggen; "het is tijd voor de Heere, dat Hij werke". O, als wij daar niet waarlijk komen, even op zodanige wijze als wij in de verklaring gehoord hebben; dan zullen wij met al het andere in 't geheel niets vruchtbaars uitvoeren. Voorzeker de grootheid van onze schuld, en nood, en van het algemene verderf, moet ons nu geheel uit onszelf, en van alle schepselen afvoeren, in een oprecht geloof, tot de Heere onze God, en tot Zijn grondeloze almacht, waarheid, genade en barmhartigheid. En wij moeten hier dan ook met de profeet Micha, kunnen zeggen, in der waarheid; maar ik, ik zal uitzien naar de Heere; ik zal wachten op de God mijns heils; mijn God zal mij horen, Hoofdstuk 7:7.

- (2) En ziet, dan zullen er verder nog vier bijzondere plichten voor ons blijven; welke ik hier maar met een kort woord nog zal noemen.
- (a) Als het tijd is voor de Heere om te werken, dan zal 't tijd voor ons zijn om te geloven; om de Heere te laten werken; onszelf en alles geheel aan Hem over te geven; en alleen op Hem te vertrouwen, enz.
- (b) Als 't voor de HEERE tijd is, om te werken. dan zal 't voor ons tijd zijn om te bidden, om ernstig, ootmoedig, gelovig, vurig en aanhoudend te bidden, en dagelijks, voor onszelf en de onzen, en voor land en kerk, in de bres te staan, dat Hij ons toch niet mocht verderven, maar ons genadig mocht helpen en verlossen, enz.
- (c) Als 't voor de HEERE tijd is, om te werken; dan zal 't voor ons tijd zijn, om geduldig en gelovig op Hem te wachten. Die gelooft, die zal niet haasten, Jesaja 28; wij moeten de Heere dan in Zijn werk geen paal noch perk voorschrijven; maar ons in stille ootmoed en gebogenheid voor Hem vernederen, opdat Hij maar Zijn eeuwige raad en welbehagen uitvoert, enz.
- (d) En eindelijk als 't tijd is voor de HEERE, dat Hij werke: dan zal het ook mede voor ons tijd zijn, om te werken in Gods weg, en door Zijn genade en bijstand om de handen aan 't werk te slaan, onder en achter de Heere: ieder in zijn staat, beroep en standplaats; en naar de kracht, en middelen en gaven, die God verleent: om alles te doen en aan te wenden dagelijks dat wij immers kunnen, voor onszelf, voor onze families en huisgezinnen, voor alle anderen, en ook voor land en kerk, teneinde de gebroken wet des Heeren weer opgericht en hersteld mocht worden; en opdat ook alles wat er uitstaande is, tussen ons en onze naasten, naar Gods wet, heilig opgeruimd en afgedaan wordt, enz., enz.

In de namiddag, hopen wij, met de bijstand van de Heere tot nadere opening en aandring van deze grote plicht van ons, nog verder een woord te spreken, enz.

Gepredikt te Kralingen op de 28^e maart, 1753.

7. Biddagpredikatie uit Jeremia 23:33

Wanneer dan dit volk, of een profeet, of priester u vragen zal, zeggende: Wat is des HEEREN last? Zo zult gij tot hen zeggen: Wat last? Dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de HEERE.

Als een inleiding voor deze tekst, van het onderscheid tussen de prediking van de ware en valse profeten, ziet van de gelegenheid en samenhang van de tekst, kort deze zaken.

1. Van Jeremia's persoon, en de tijd, wanneer hij geprofeteerd heeft, zet Hoofdstuk 1 vs. 1-3. Hij heeft geprofeteerd even voor en ook midden in de verwoesting van Jeruzalem, en heeft dat schrikkelijk oordeel van God beleefd, enz.

2. Ons teksthoofdstuk behelst de 14^e predikatie van de profeet. Zijnde een scherpe strafpredikatie tegen de hoofden en de leidslieden van het Joodse volk beiden in de staat en in de kerk; als die de voorname voorgangers waren, in al de gruwelijke zonden en overtredingen tegen de Heere; en de schadelijkste werktuigen en bevorderaars van de algemene verdorvenheid van het volk. Want toch, als het hoofd krank is, dan kan er geen gezondheid in het lichaam zijn.

Hij behandelt eerst de burgerlijke herders, of overheden van het volk, en maakt het met deze maar kort, vs. 1-8, ze aanklagende als de grote bedervers en verstrooiers van Gods volk; en ze bedreigende, dat de Heere nu haast bezoeking over hen zou doen, ze van hun ambten zou afstellen, en eindelijk de rechtvaardigen Koning, de Messias, over Zijn volk zou stellen, om het weer op te richten, te vergaderen, te heiligen, te regeren en te beschermen.

Hierop wendt hij zich tot de kerkelijke herders, de Profeten en priesters van het volk, de bestuurders van de godsdienst; met welken hun bestraffingen en bedreigingen, in des Heeren Naam, Jeremia zeer omstandig bezig is, van vs. 9 tot aan het einde van dit hoofdstuk. Dezen waren gruwelijke schuldenaars voor de Heere; de snoodste bedriegers en verleiders van het volk; allen samen ondeugende huichelaars en bedervers van de leer van kerk en Godsdienst, en van alle heilige dingen. De profeet kan deze snode mensen niet aanspreken, dan met de hoogste ontzetting, afkeer en beroering van zijn heilige ziel. Hoort, hoe hij zijn profetie tegen hen begint, vs. 9 tot 11. Zij waren de schrikkelijke werktuigen van die algemene goddeloosheid, afval en onbekeerlijkheid van het Joodse volk, ziet vs. 13, 14. Dit gaat de profeet hen nader nu alles voorhouden, hoe zij Gods zuivere Woord vervalsten; de zonden van het volk, en Gods toorn en oordelen bedekten; niet dan van een valse vrede en behoudens profeteerden, de waarheid geweld aandeden; en door hun geveinsdheid en leugenleer het blinde volk stijfden in hun gruwelijke snoodheid en onbekeerlijkheid, zodat Gods waarachtige Woord algemeen veracht en verworpen werd, en niemand daar meer naar horen of voor vrezen wilde. Met dit alles, en met de schrikkelijkste bedreigingen van Gods toorn over deze diep bedorven geestelijkheid, gaat de profeet zo voort, tot aan onze tekst toe; waar hij eindelijk Gods waarachtige Woord voorstelt tegen al hun vals profeteren, en bederven van de heilige Waarheid.

Dit was een zeer ontzaglijk en vreselijk woord van God, dat zo luidde: "wanneer dan dit volk, of een profeet", enz. Nu mochten leraars ook van vrede en behoudenis profeteren, zoveel zij wilden; en al het blinde zondige volk mocht hen verder

standvastig aanhangen, en alzo stijf blijven liggen op hun droesem, enz., maar dit woord was en bleef onveranderlijk het woord van de hoge God, dat Hij hen zou verlaten gelijk als zij Hem verlieten, en dat zij de waarheid daarvan nu wel ras gewaar zouden worden.

O, mijn vrienden! Ik ellendige, onwaardige man, heb ook last van de Heere ontvangen, om ditzelfde droevige en verschrikkelijke woord op deze dag aan u allen, die hier vergadert bent, te verkondigen; en het op de algemene staat van ons land en kerk toe te passen; en daarbij nog enige ernstige poging te doen, om het, indien immers mogelijk, op uw harten te leggen en te drukken. *Ach! Of de Heere ons hier dan nu ook bijzonder mocht bijstaan; en dat Hij met Zijn Heilige Geest in 't midden van ons mocht werken, om ons dit Zijn ontzaglijk woord recht te doen geloven tot de waarachtige bekering en behoudenis van onze zielen! Amen.*

In de tekst liggen twee voornamen zaken.

- (1) Een veronderstelling van het aanzoek, dat men bij de profeet mocht doen, om des Heeren Woord of last van Hem te vernemen.
- (2) En dan het antwoord, dat God hem beveelt daarom aan allen en een ieder te geven, bevattende Zijn geduchte woord of last.

A. In het eerste stuk komen ons voor

- (1) de personen, die bij de profeet naar des Heeren last mochten komen vragen of vernemen.
- (2) En dan hun vraag of onderzoek zelf.

De personen, welke de Heere hier noemt, zijn van tweeërlei soort.

- (1) In het algemeen, al het volk.
- (2) In het bijzonder de kerkelijke hoofden, de profeten en priesters. Waarom de burgerlijke hoofden, de koning en de mindere regenten, hier ook niet genoemd worden, daar toch de Heere van deze zonden en goddeloosheid in het eerste deel van dit hoofdstuk ook zo duidelijk aangewezen en bestraft heeft, mag zo met toeleg gebeurd zijn, om aan te wijzen de grote ongodsdienstigheid, hoogmoed, en snode atheïsterij van de politieke regenten van de Joden, als die zich aan Gods Woord, en aan de zaken van de heilige godsdienst geheel weinig meer gelegen lieten liggen; maar alles lieten gaan en drijven, zoals het ging, en op de profeten en heilige dienaren van de Heere geen acht meer namen, om zich zo laag te vernederen, van bij hen naar het Woord en last van de Heere te komen vragen, of daar enig onderzoek op te doen. Die grote luiden lieten de religie de religie blijven, en hielden zich maar bij hun weelde, hovaardij, politiek; het andere lieten zij de gewone manen de kerkelijken onder elkaar afhandelen.

Eerst dan spreekt de Heere van dit volk, te weten, van het gewone volk van de Joden, van de gemeente, van iedere weetgierige onder hen die nog enig onderzoek op Gods Woord wilde doen; en er nog wat van zocht te weten, en te praten, enz. Hij noemt ze "*dit volk*", met versmading en verachting, als wilde Hij zeggen,

- (1) dit blinde onwetende volk,
- (2) dit zondige en onbekeerlijke volk,
- (3) dit verleide volk, dat hun valse profeten volgt en aanhangt, en Gods Woord verwerpt en versmaadt,
- (4) dit heilloze en naar het verderf gaande volk, dat binnenkort de verschrikkelijke toorn van de Heere zal ondervinden, enz. En als er ook nog enkele vromen en Godzaligen onder hen mochten zijn, die naar Gods Woord en last onderzoek zouden doen, bij de Profeet: zij worden allen gelijk begrepen onder de algemene benaming van "dit volk".

Doch in het bijzonder noemt de Heere hier de profeten en priesters, die zich ambtshalve moesten ophouden met de leer en waarheid, en met de zaken van de godsdienst, en die daarom niet konden nalaten zich aan de prediking van Jeremia, die een profeet des Heeren was, en daarvoor bij het volk bekend stond, gelegen te laten liggen, om van hem te vernemen, wat het Woord en last van de Heere was, gelijk de Joden zo de profeten daarnaar plegen te vragen, en uit hun mond Gods raad en wil te horen; zo wilde de vrome Koning Jósafat niet ten strijde uittrekken, tegen zijn vijanden, voor dat hij eerst de profeet Micha, naar de last van de Heere daarover gevraagd had; 1 Kon. 22 vs. 7, en zo getuigt de profeet Ezechiël, dat er tot hem mannen uit de oudsten van Israël kwamen om de Heere te vragen, en dat zij neerzaten voor Zijn aangezicht, Ezech. 20 vs. 1. Ook zelfs hoe zeer bedorven en goddeloos het volk en hun leidlieden ook zijn mochten, zo bleven de profeten van de Heere toch altijd nog in enige achting bij hen staan, dat zij begerig waren om hun prediking te weten; en van hen te vernemen, wat zij dachten dat er van Gods woord en last toch was? Maar dat kwam geenszins uit de rechte grond, om de prediking van de profeten waarlijk als Gods Woord aan te nemen en te gehoorzamen; maar

- (1) òf uit enkele onheilige nieuwsgierigheid, om te weten wat die vrome mannen van Gods raad en wegen omtrent de staat van land en kerk toch gevoelden; en welke zaken zij daarom al aan het volk verkondigen, want daar is een ieder ook al begerig naar. Mogelijk zullen hier op deze dag ook al mede vele nieuwsgierige toehoorders bijeen gekomen, om van ons te vernemen, wat wij van de zaken van land en kerk toch gevoelen, die wij anders hier nooit of zeer zelden plegen te ontmoeten.
- (2) òf uit een boos en vijandig gemoed, om dus uit de prediking van de profeten stof van lastering, van tegenstand en vervolging te vinden, gelijk de Farizeeën en Schriftgeleerden ook zo menigmaal met hun vragen en verzoeken tot de Zaligmaker kwamen, om Gods Woord van Hem te horen.
- (3) òf uit smaad en bespottung, en om Gods knechten te trotseren en te beschimpen, wanneer zij dachten, dat hun profeteren bij de uitkomst onwaar en vals bevonden was, gelijk onze profeet daar zo over klaagt, Hoofdstuk 17 vs. 15, "ziet, zij zeggen tot mij: waar is het Woord des Heeren, laat het nu komen".
- (4) òf het kan soms ook wel geschieden uit benauwdheid en verlegenheid, dan wanneer er zware tijden ontstaan; en God met Zijn oordelen het land zodanig bezoekt, dat alles in het uiterste gevaar geraakt van verderf en ondergang, en als er

dan geen raad of middelen meer voorhanden zijn, gelijk als het met de Joden nu op deze tijd zich toedroeg. Dan, in zulke duistere en benauwde tijden zal het volk nog meer achting hebben voor de getrouwe profeten en dienaren van de Heeren, om hen naar Zijn Woord en last te komen vragen, en of zij ook nog niet iets goeds te profeteren hebben, daar men enige hoop van verlossing uit mocht scheppen. Ziet, op die wijze kon de Profeet Jeremia, in deze benauwde tijd, dan nog al veel gevraagd en aanloop hebben van het volk en van hun priesters en profeten, naar en over Gods raad en last.

Deze dan zouden hem nu gemakkelijk komen vragen, wat is des Heeren Last? Het grondwoord door *last* vertaalt, betekent eigenlijk, een last die zwaar om op te lichten en te dragen is, een pak dat moeilijk rust op iemands schouders. Zo gebruikt Job het in zijn klacht tot God, "waarom hebt Gij mij U tot een tegenloop gesteld, dat ik mijzelf tot een last zij? Job 7 vs. 20. Van daar wordt het overgebracht tot Gods Woord, en betekent dan niet alleen een last of bevel van de Heere, dat men verplicht is om te nemen en te gehoorzamen, maar ook een profetie of prediking, die zwaar en lastig, en voor de zondaars zeer ongemakkelijk om te dragen, en zich daaraan te onderwerpen; hoedanigen daar zijn alle scherpe bestraffingen van de zonden; de aankondigingen van Gods straffen en oordelen, de krachtige vermaningen tot oprechte boete en bekering, enz., gelijk als Ezech. 12:10, "Deze last is tegen den vorst te Jeruzalem, en het ganse huis Israëls". En zo lezen wij dikwijls bij de profeten, de last van Babel, de last van Moab, de last van Damascus, van Ninevé, enz., als behelzende zeer scherpe predikatiën en bedreigingen van Gods verdervende oordelen over die volkeren. En in al zo'n zin moet dit woord hier ook genomen worden, voor een woord van de Heere, dat geheel zwaar en moeilijk is om te dragen, dat bijzonder voor de zondaars en de hypocrieten een ondraaglijke last is, wegens de scherpe bestraffingen ervan, en verschrikkelijke bedreigingen, en een ernstige aandrang tot ongeveinsde boete en bekering. Er kon voor een bedorven, goddeloos en huichelachtig volk geen zwaardere of onaangenamere last zijn, en daar zij minder aan wilden, dan zulke heilige en krachtige boetpredikatiën, die de Heere aan hen laat doen door Zijn getrouwe profeten en dienaren. In een diep vervallen bedorven tijd, zal het gewone volk, de geestelijkheid, de overigheid en alles wat er is, zich tegen zo'n last des Heeren, met alle macht aan kanten; en zij zullen Gods getrouwe knechten daarom in grote mate haten en vervolgen, men heeft dat zo steeds gezien in alle tijden en eeuwen van de wereld. Maar met reden mag men hier vragen, wanneer het toch bijzonder blijkt, dat Gods heilig en getrouw Woord het volk en hun profeten en priesters zo tot een last geworden is? Antwoord:

- (1) Als zij dat woord weigeren te horen en aan te nemen, en dat in hun blindheid en onbekeerlijkheid, moedwillig verwerpen; gelijk er staat Jer. 13 vs. 10, "Ditzelve boze volk, dat Mijn woorden weigert te horen, dat in het goeddunken zijns harten wandelt".
- (2) Als zij Gods vrome profeten en knechten om hun getrouwe prediking haten en verwerpen, en hen smadelijk behandelen; zoals wij dat vinden, Amos 5 vs. 10. "Zij haten in de poort dengene, die bestraft, en hebben een gruwel van dien, die oprechtelijk spreekt."
- (3) Als zij hun valse leugenprofeten onverzettelijk aanhangen, die hen pleisteren met loze kalk, en vrede tot hen spreken, daar geen vrede is; die met hen handelen, naar

hun zondige hartsbegeerte. "Ziener: *ziet niet*, en schouwer: *schouwt ons niet, wat recht is; spreekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijen*," Jesaja 30 vs. 10. (4) En als zij in dat alles schaamteloos en onverzettelijk blijven volharden, en geheel weigeren hun te bekeren; gelijk als de Heere klaagt, zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hun aangezicht harder gemaakt, als een steenrots; zij hebben geweigerd zich te bekeren, Jer. 5:3. Ziet, wanneer het zo staat met enig volk of natie; dan is hun het Woord des Heeren tot een last geworden, welken zij weigeren te dragen: en daar zij hun oren en harten geheel van afkeren. Dat, als het geschiedt, dan zal het ook haast geschieden, dat Gods toorn hun een last zal worden, waar zij onder zullen verpletterd worden. En zo was het hier nu, in Jeremia's tijd, met het zondige Joodse volk en met hun hoofden en herders gelegen. En dat wil de Heere hier aanwijzen, met hen alzo voor te stellen, als die zijn profeet mogen komen vragen, en bij hem vernemen, wat is des Heeren last? Alsof zij zouden willen zeggen, gij moeilijke en zwaarhoofdige profeet, die ons nooit anders dan harde droevige boodschappen pleegt te brengen; zegt ons, wat voor een lastig Woord des Heeren hebt u tegenwoordig weer aan ons te verkondigen? Welke klachten, hoedanige bestraffingen en scherpe dreigementen hebt u nu weer voor te stellen? Laat ons horen, wat is toch in uw mond des Heeren last?

B. Doch wat moest de profeet hier dan antwoorden, als zij hem zo kwamen vragen? Dit schrijft hem de Heere hier nu zelfs zo voor, "*zo zult gij tot hen zeggen: wat last, dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de Heere*". Voorwaar een woord, dat wel degelijk een last mocht genaamd worden. Daar liggen drie bijzondere zaken in vervat.

- (1) De wijze, hoe de profeet hen moest antwoorden.
- (2) Wat hij hun moest antwoorden
- (3) In Wiens Naam hij hun moest antwoorden.

Betreffende de wijze van het antwoord; hij moest tot hen zeggen, "wat last?" De Heere gebiedt aan Jeremia, hen te antwoorden: "zo zult gij tot hen zeggen", dat is,

- (1) u zult getrouw tot hen zeggen, wat er van Mijn Goddelijke last en raad is. U zult daarvan niet voor hen verbergen of achterhouden.
- (2) U zult het vrijmoedig en onbevreesd tot hen zeggen en uw aangezicht tegen hen stellen, als een koperen muur, niet vrezende voor de haat, vervolging of bespottung van dit goddeloze volk, en ofschoon u ook alleen moet staan tegen die zwerm van valse leugenpriesters en profeten, en van niemand geloofd mocht worden; u zult evenwel tot hen zeggen, en u voor mijn woord geenszins schamen.
- (3) U zult tot hen zeggen met autoriteit, als Mijn profeet, in Mijn hoge en geduchte Naam, en hier noch groot noch klein ontzien.

En hoe moest de profeet nu tot hen zeggen? Hij moest hun eerst weer vragende antwoorden, "*wat last?*" Men kan dit tweezins opnemen en verstaan,

- (1) òf dat de Heere wil, dat de profeet hiermee zijn verontwaardiging en ongenoegen

zal uitdrukken over het zondige volk, hun hoofden en voorgangers: alsof hij tot hen zei, "wat last? Wat komt u mij naar des Heeren last vragen? Daar u toch Gods waarachtig Woord haat, en u daaraan geenszins is wil onderwerpen; maar zoiets enkel doet, met een snode verkeerde toeleg, om dat heilig Woord te versmaden, en achter uw rug te werpen?" Evenals Jehu zo in toorn antwoordde aan Joram, "wat vrede? zo lang als de hoererijen van uw moeder Izébel, en haar toverijen zo vele zijn", 2 Kon. 9:22.

- (2) òf anders kan het eenvoudig alleen betekenen, dat de profeet hen tegemoet moest voeren, "wat last?" Dat is, vraagt gijlieden mij, wat last ik uit de mond des Heeren ontvangen heb, om aan ulieden, O, blinde verleiders, en snode profeten en priesters te verkondigen? Ik zal het u zeggen, ik heb alleen deze zware en droeviger last van de Heere ontvangen, dat het nu vast besloten is in Zijn rechtvaardige toorn, dat Hij ulieden verlaten zal; en Hij Zijn vrede en genade van ulieden zal wegnemen. O, anders hebt u geen last van Hem te verwachten.

Het schrikkelijke oordeel, dat de profeet hen dan nu moest aankondigen, was een allerdroevigste verlating van de Heere. Ach mijn geliefden! Welke, of hoedanige zware bezoeking de Heere ook over zijn volk mag brengen, het is nog degelijk om over te komen, zo lang Hij met Zijn gunst en genade nog bij hen, en in het midden van hen wil blijven; en kastijden en tuchtigen, doch niet verderven wil. Maar als Hij van Zijn volk, om hun goddeloosheid en onbekeerlijkheid scheiden en hen verlaten wil! O, dan moet er een zeer droevig wee! over zo'n volk uitgeroepen worden. Dan moet het heten: wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn, Hosea 9 vs. 12. Dit hield Gods volk altijd voor het hoogste kwaad, dat hun kon overkomen; en zij vreesden daar schrikkelijk voor, en Sion riep dan uit, smartelijk weeklagende, de Heere heeft mij verlaten, de Heere heeft van mij vergeten: Jesaja 49 vs. 14.

Om nu van dit allerzwaarste en schrikkelijke oordeel van God iets nader te verstaan, tot onze eigen onderwijzing en waarschuwing, zo dienen wij hier dan twee dingen aandachtig te overwegen.

- (1) Wanneer de Heere Zijn volk verlaat?
 (2) Wat Hij dan doet als Hij hen verlaat?

Omdat Gods verlaten van Zijn volk het uiterste van Zijn straffen en oordelen is, zo zal een ieder gemakkelijk begrijpen, dat de ontfermende en getrouwe Heere daar nimmer toe zal komen, als in het uiterste geval, wanneer Hij Zijn heilige Naam langs geen andere weg nu meer kan verheerlijken. Immers onder de mensen is dat zo. Een getrouwe en tere man zal zijn vrouw, die hij oprecht bemint, geen scheidbrief geven en haar verlaten, voordat hij door het kwaad gedrag van zijn vrouw, ten uiterste getergd, nu anders niet meer of anders kan doen. Het scheiden en verlaten van elkaar, en het breken van de band van de gemeenschap, is altijd het laatste, allersmartelijkste, en allerongelukigste remedie; maar zo mogen wij dat van de Heere, onze God, Wiens trouw, barmhartigheid, en lankmoedigheid oneindig groot zijn, ook niet verwachten, dan wanneer Hij ten uiterste nu versmaad en getergd is; en Hij Zich over de beledigingen, die een gruwelijk zondig volk Hem heeft aangedaan, tot voorstand van Zijn heilige eer, anders niet kan wreken; als Hij nu moet zeggen, "zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? spreekt de HEERE. Of zou Mijn ziel zich niet wreken

aan zulk een volk, als dit is?" Jer. 5:9. Om kort te gaan, de Heere verrast een volk, en geeft ze voor een tijd, of voor altijd, nu een scheidbrief, en zonder Zich van hen af; wanneer deze negen bijzondere dingen, bij zo'n volk gelijk en in volle kracht, te samen lopen.

- (1) Als de zonde van het volks nu eindelijk tot een hoogte en rijpheid, is gekomen, zodat alle zonden, alle ongerechtigheden en alle boosheden, nu openlijk en onbeschaamd in een land gepleegd worden; en de overhand genomen hebben gelijk als een watervloed, die alles geweldig overstroomt, waarom de Heere nu moet klagen: "Ik weet, dat uw overtredingen menigvuldig, en uw zonden machtig vele zijn", Amos 5:12. En gelijk er staat, bij Joël, Hoofdstuk 3:13, "Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden; komt aan, daalt henen af, want de pers is vol, en de perskuipen lopen over; want hunlieder boosheid is groot". Ziet ook Ezechiël 9:9.
- (2) Als er is een algemeenheid van zonden; zodat alle orden en staten van mensen, zonder onderscheid, daar zijn ingewikkeld; en de bedorvenheid over het gehele volk gaat, gelijk eens Daniël uitriep, "maar geheel Israël heeft Uw wet overtreden, met af te wijken, dat zij Uw stem niet gehoorzaamden", Dan. 9:11. Zie ook Jer. 5:1.
- (3) Als er, bij de hoofden en leidslieden van het volk, zowel in de politiek als in de kerk, niets met ernst nu meer gedaan of in het werk gesteld wordt, tot reformatie en bekering van het land; maar als dezen de algemene verdorvenheid, met hun snood voorbeeld veel meer voortzetten en bevorderen dan tegengaan, gelijk wij dat hier klaar voor ons zien, in dit teksthoofdstuk, dat geheel is tegen de burgerlijke en kerkelijke herders van Gods volk, in Jeremia's tijd, als de voornaamste oorzaken van het algemene verderf van het volk; als zij allen, zonder onderscheid, Gods zaak en waarheid geheel laten drijven; en er niemand is, die voor de gerechtigheid roept; en niemand, die voor de waarheid in het gericht zich begeeft, Jesaja 59:4.
- (4) Als ook de weinige ware vromen en Godzaligen, die er nog in 't land zijn, in grote mate van de Heere zijn afgeweken; en zich ook door de stroom van de algemene verdorvenheid laten wegvoeren; levende in veel snode geveinsdheid, lauwheid, zorgeloosheid, aardsgezindheid, hoogmoed, en verzuim van reine Godzaligheid, enz. zodat de Heere over hen ook moet klagen, "maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten", Openb. 2 vs. 4.
- (5) Als er geen getrouwe, ijverige, noch waakzame dienaars van God meer gevonden worden, die tegen de zonde en goddeloosheid roepen, en de eer van de Heere mannelijk voorstaan. En als er nog al eens een enkele mocht zijn, als die dan door al het volk gehaat, veracht, en bespot wordt, en niets met vrucht kan uitvoeren. Wanneer de Heere zo alom zoekt naar een man, die de muur mocht toemuren: en voor Zijn aangezicht in de bres mocht staan, voor het land, opdat Hij niet mocht verderven; maar als Hij niemand vindt, Ezech. 22 vs. 30.
- (6) Als Gods getrouw waarachtig Woord nu in een algemene verachting en versmading gekomen is, en er niemand meer naar horen wil; als zij er hun ogen en harten allen voor toesluiten, en er hun nekken tegen verharden: en als het volk nu hun oren aan valsheid en bedrog leent; zodat de waarheid struikelt op de straten, en

dat recht is bij hen niet in kan gaan, Jesaja 59:4.

- (7) Als al Gods oordelen en bezoeken zonder enige vrucht zijn: en er niemand voor vrezen, of zich door wil laten tuchtigen; maar als er het volk veel meer onder verstokt en verhard wordt; en de Heere nu van hen moet zeggen: "waartoe zoudt gij meer geslagen worden? Gij zoudt des afvals des te meerder maken, Jesaja 1:5. Wanneer God nu getergd wordt, om ze te slaan met een versmadende roede, omdat zij alle hout versmadden, Ezech. 21:10, 33.
- (8) Als dit alles zo'n geheel verouderde kwaal is, een ingewortelde en ingekankerde goddeloosheid, die vele jaren, ja eeuwen lang zo geduurd heeft; en nog steeds geweldig toeneemt, en aanwast; waarom de Heere hen moet bestraffen: "van de dagen van uw vaders af zijt gij afgeweken van Mijn inzettingen, en hebt ze niet bewaard", Mal. 3:7.
- (9) En eindelijk, wat de knoop van alles toehaalt, als alle middelen van de Heere, tot de bekering van zo'n volk geheel en al vruchteloos zijn, als Zijn barmhartigheid en verdraagzaamheid nu enkel maar dienen om ze te verstokker en te onbekeerlijker te maken: in één woord, als de verdorvenheid van een volk nu ten enenmale ongeneeslijk is; en er de minste hoop niet meer zijn kan, dat zij zich nog eens zullen bekeren, of ten goede veranderen; zodat Gods ziel nu ten enenmale een walging en afkeer van hen heeft gekregen. Dat Hij nu moet zeggen: "al stond Mozes en Samuel, voor Mijn aangezicht, zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen. Drijft ze weg van Mijn aangezicht, en laat ze uitgaan", Jer. 15:1. Ziet daar geliefden! In zo'n uiterste ellende en goddeloosheid van een volk, is het geval daar, dat de heilige en allerhoogste God niet langer bij hen kan wonen, of in het midden van hen kan blijven. Maar dan wordt Hij eindelijk genoodzaakt hen te verlaten, en een scheidbrief aan hen te geven.

Doch nu moeten wij ook aanwijzen waarin dit droevig verlaten van de Heere bestaat. En wat Hij dan doet omtrent een volk dat Hij verlaat, en daar Zijn heiligheid genoodzaakt is, Zich van te scheiden en af te zonderen. Wij zullen dit dodelijk onheil maar kort in enige bijzonderheden uw aandacht voorhouden.

- (1) Dan wendt God Zijn hart van zo'n volk af, en houdt op met Zijn liefde en genade over hen; dan wordt Hij zo in toorn tegen het volk ontstoken, dat Hij nu hun vijand en tegenpartijder wordt, evenals Samuel tot Saul zeide: "Omdat de Heere van u geweken, en uw vijand geworden is", 1 Sam. 21:16. En zo spreekt de Heere Zelf van 't goddeloze Israël, "want daarom heb Ik ze gehaat, om de boosheid hunner handelingen. Ik zal ze uit Mijn huis uitdrijven, Ik zal ze voortaan niet meer liefhebben", Hosea 9:15. O, wat is het niet te zeggen, Gods genade en gunst te verliezen, en in Zijn grimmige haat en toorn te vallen! *Wee een volk, wee een mens, wie zoiets overkomt!* Want dan is het alles verloren.
- (2) Dan legt de Heere Zijn verbond met zo'n trouweloos en snood volk, aan de kant, en wil ze nu voor Zijn volk niet meer houden of erkennen; maar zegt van hen, "noemt zijn naam Lo-Ammi; want gijlieden zijt Mijn volk niet; zo zal Ik ook de uwe niet zijn", Hosea 1:9. Hij wil dan hun Man, hun God, hun Vader en Verlosser niet langer zijn, maar Hij wijkt dan uit het midden van hen, en verlaat ze, en geeft ze een scheidbrief, gelijk er staat van het volk Israëls, Jer. 3:8.

- (3) Dan verlaat God ze, en neemt zijn Heilige Geest van hen weg; waar David voor vreesde in zijn eigen persoon, wegens zijn gruwelijke zonden, smekende, "werpt mij niet van Uw aangezicht en neemt Uw Heilige Geest niet van mij", Psalm 51:13. O, als Gods Geest heen gaat, en het land verlaat, wat is dat een schrikkelijk oordeel! Dan komt er een boze geest van de satan, die alles verderft en verwoest, gelijk het zo ging met Saul. Dan verzinkt alles als in de afgrond van blindheid, van goddeloosheid, zorgeloosheid, geveinsdheid, enz., zonder enige hoop van bekering; totdat het verderf aankomt als een wervelwind
- (4) Dan neemt de Heere met Zijn Geest ook Zijn dierbaar Woord weg; en de zuivere instellingen van Zijn Evangelie. Hij laat dan toe dat de waarheid verworpen en geheel verdonkerd wordt; en dat de zielverdervende dwalingen en ketterijen de overhand krijgen. Hij zendt onder zo'n ongelukkig volk dan een kracht van de dwaling, dat zij de leugen geloven, 2 Thess. 2:11. En Hij geeft ze dan over aan de duisternis van de Satan, en aan bittere scheuringen en verdeeldheden; totdat Hij eindelijk Zijn kandelaar weert van zijn plaats, Openb. 2:5, Zijn heiligdom geheel verwoest; en alles tot de grond toe verderft. O, wat kan er doch droeviger bedacht worden? Dan houdt Gods heilige inwoning onder een volk op; alle licht, leven, vrede, troost, en zaligheid wijken dan geheel van hen. Zij worden dan geheel aan zichzelf overgegeven, om te wandelen in hun boze wegen. De ziel van de Heere heeft dan een walging aan hen, Jer. 14:19.
- (5) Dan neemt de Heere ook Zijn hulp en zegen van zo'n volk weg, en zegt van hen: "Ik heb van dit volk, spreekt de HEERE, weggenomen Mijn vrede, goedertierenheid, en barmhartigheden", Jer. 16:5, waardoor dan wel ras alle voorspoed en welvaren van hun wijkt; alle schrikkelijke oordelen en tegenspoeden hen drukken. God giet dan de fiolen van Zijn gramschap over hen uit: en straft ze steeds met allerlei droevige ellenden, van oorlog, hongersnood, pestilentie, watervloeden, gebrek en armoede, enz. De vloek verteerd dan het land, Jesaja 24:6; en zelfs, in de vrede, komt de verwoester over hen, Job 15:21. Kortom, alles verderft dan, en gaat te gronde, zonder dat enige menselijke middelen het kunnen verhelpen.
- (6) Dan wijkt God ook van hen met Zijn bijstand en bescherming. Hij helpt ze dan niet meer tegen hun vijanden. Hij verlost ze niet meer uit hun ellenden en benauwdheden. En ofschoon zij dan ook al tot Hem roepen, en vast- en biddagen houden, O, de Heere hoort dan niet naar hun gebed; het is Hem een gruwel. Hij verwaardigt hen niet met enig antwoord. Hij geeft hun blijk op blijk van Zijn toorn en verachting. Ja Hij lacht dan zelfs in hun verderf, en spot wanneer hun vrees komt. Spreuk. 1:26. Ach! Hoe dodelijk ongelukkig is dan de staat van zo'n snood verlaten volk; waar de Heere van geweken is? Al hun heerlijkheid wijkt dan ook weg, en schande en verachting wordt over hen uitgestort; zodat het op die dag ook moet zeggen, hebben mij deze kwaden niet getroffen, omdat mijn God in het midden van mij niet is? Deut. 31:17. Voorzeker ja: daarom overkomt nu al dat kwaad hen, omdat God hen verlaten heeft.
- (7) Eindelijk, de Heere vervolgt ze dan zo lang in Zijn toorn, totdat Hij ze ten laatste geheel uitroeit en verderft van Zijn aangezicht. Tijdelijk geeft Hij ze dan over, in de hand van hun vijanden; die hun land innemen, hun steden verdelgen en verwoesten, hen naakt uitschudden en beroven, en ze in gevangenis en slavernij

wegvoeren. Gelijk de Heere zo bedreigt, "en Ik zal het overblijfsel Mijns erfdeels verlaten, en zal ze in de hand hunner vijanden geven; en zij zullen tot een roof en plundering worden al hun vijanden", 2 Kon. 21:14. En eeuwig verderft God de geveinsden en goddelozen dan ook, hen uitroeiende door de dood, en ze uitwerpende in het eeuwige helse vuur; waar hun worm niet en sterft, en zij de toorn van de almachtige God eindeloos moeten ondervinden. En dan mag het van zo'n rampzalig volk in volle nadruk heten, "men noemt ze een verworpen zilver, want de Heere heeft ze verworpen", Jer. 6:30. Ziet mijn Vrienden! Dit is een korte aanwijzing van wat God dan doet, als Hij een zondig volk verlaat. Hetzij dan, dat Hij zoiets doet voor een tijd; of wel voor altoos. Nu, dat allerverschrikkelijkste oordeel van verlaten voor een geruime tijd, haat de Heere over het snode onbekeerlijke Joodse volk ook zo vast besloten te brengen; en beval daarom de profeet, dat aan hen te verkondigen, enz.

En opdat zij weten mochten, dat het wel gewis zo geschieden zou, moest Jeremia hen dit als Gods last, bekend maken; en het hun aankondigen in des Heeren Naam, en op Zijn geducht bevel zeggende, "wat last? Dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de Heere", alsof hij zeide: O, gij zondig en hardnekkig volk, hoewel u naar Mij niet wilt horen, maar Mijn Goddelijke prediking geheel verwerpt; zo moet ik u nochtans deze last des Heeren verkondigen, dat Hij ulieden verlaten zal. Dit zal u gewis zo overkomen; ofschoon u het geenszins geloven kunt. Want de Heere, de almachtige God van de waarheid, spreekt het Zelf, door mijn mond. Daarom zal het ook zeker geschieden. Dit is doch altijd, geliefden! het voorrecht van Gods boden en gezanten, die Zijn Woord aan de wereld verkondigen.

- (1) Dat hun prediking waarachtig en Goddelijk is.
- (2) Dat zij daarvan in hun eigen gemoed ook ten volle verzekerd zijn.
- (3) Dat zij daarom ook vrijmoedig en onbevreesd Gods Woord durven spreken, als die weten, dat de Heere een gewisse Waarborg voor Zijn Eigen Woord zal zijn, om het te bevestigen en te maken dat zij geen leugen-predikers zullen bevonden worden, gelijk dan ook Jeremia geen leugenprofeet geweest is. Want God heeft deze zijn treurige profetie wel ras over het goddeloze Joodse volk vervuld, in die verschrikkelijke oordelen, die Hij door de Koning van Babel over hen heeft uitgevoerd; en waarvan bij andere gelegenheden, omstandiger door ons gehandeld is.

Toepassing.

Hier hebben wij nu dan een klare en levendige afbeelding van het schrikkelijk wraakoordeel van de Heere over een goddeloos en onbekeerlijk volk, hoe Hij dat eindelijk gaat verlaten, en aan het verderf overgeven. Dit moet altijd vroeger of later het einde van de zonde wezen, indien er geen oprechte bekering tussenbeide komt. Helaas, waren wij nu niet genoodzaakt, dit treurige woord van onze tekst zo geheel over te nemen, en het op de beklaglijke staat van ons land en volk ook toe te passen! U bent allen heden op deze *bededag* hier bijeen vergaderd, om van ons, Gods onwaardige en ellendige dienstknecht, nu ook te horen, wat des Heeren last is? Uw samenkomst hier, voor ons aangezicht, in zo'n aantal; en uw neerzitten en staan om onze prediking aan te horen, in stille uiterlijke eerbied, is ook gelijk als een vragen aan

ons, wat is des Heeren last? Wij begeren van u, als een gezant van de hoge God, nu ook Zijn Woord over ons en ons land te mogen weten; en dat u ons daarvan, ambtshalve, uit uw licht en gemoed, enige kennis van zult geven.

Ach! mijn vrienden! Hier moeten wij nu al aanstonds onze mond voor ulieden openen, in een zeer nare en droevige klacht, dat wij geen andere last van de Heere aan ulieden te verkondigen hebben, dan dit bittere woord van onze tekst, hoe de Heere ons ook geboden heeft, om u allen in Zijn Naam aan te zeggen en te verkondigen, dat Hij Nederlands volk en staat zal verlaten, en dat Hij ons binnenkort ook een scheidbrief zal geven. Wij hebben helaas, een bijzondere bepaling bij dit verhandelde Woord van onze tekst gekregen, als wij ernstig uitziende stonden met ons gemoed, om te mogen weten wat voor boodschap van de Heere wij ulieden op deze dag moesten brengen: en wat wij in Zijn heilige Naam, voor uw oren zouden spreken. *O, toen werd alles voor ons als gesloten, en dit Woord kwam ons, met licht en kracht voor; en werd op ons hart gelegd, en daarop gehouden: "zo zult gij tot hen zeggen, wat last? dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de Heere"*. Doch wij hebben behalve het werk van ons gemoed nog twee grote en klare bewijzen, om u allen te bevestigen dat dit waarlijk zo Gods geduchte last en bevel aan ons is, om ulieden, die hier vergaderd bent, ja om geheel Nederland, dit verschrikkelijk oordeel van Gods droevige verlating, die nu aanstaande is, aan te kondigen, te weten: (1) De zonden van het land, die tot dit droevige en verdervende oordeels van de Heere nu reeds hebben beginnen rijp te worden. (2) En de aanvankelijke uitvoering van de Heere van dit zware en verschrikkelijke wraakoordeel over ons. Ach! of de ontfermende God wilde geven, dat de waarheid van deze twee droevige bewijzen, op deze dag, door ons nog eens recht bekend kon worden. Wij willen hiertoe met de genadige bijstand van de Heere, nog enige ernstige pogingen bij ulieden trachten te doen, in de hoop dat die aan sommigen nog mochten gezegd worden.

Helaas, als wij de diep vervallen en verdorven staat van al het volk van het land, met licht van de Geest, eens recht mochten inzien; en wij werden hier in al de kamers van Ezechiël ook ingeleid, dat ons de Geest het alles duidelijk aanwees; gewis, dan zouden wij wel ras van die droevige waarheid moeten overreed worden, hoe alles zich daarheen schikt met grote voortgangen, om ons waardig en rijp te maken, voor het verschrikkelijk oordeel van de Goddelijke verlating. Wat wij hier van hebben aangewezen in onze verhandeling; o, dat alles, al die negen droevige zaken, worden er nu ook reeds zo bij ons gevonden! Mochten wij er heden door Gods genade, nog eens recht bij stil staan!

- (1) Hoe zijn de zonden en ongerechtigheden van ons en van het gehele land nu niet tot een verbazende hoogte opgeklommen; zodat wij ook reden hebben, om daarvan, met Ezra uit te roepen. "Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd, tot boven ons hoofd, enz. Hoofdstuk 9:4. Dit is door ons, in plechtige gelegenheden als deze, omstandiger voorgesteld, en het is en blijft ook het beklaglijke onderwerp van onze gedurige prediking. Doch nu zullen wij ons daar niet bijzonder over uitlaten; maar slechts alleen zeggen, dat Nederlands goddeloosheid en geveinsdheid, van jaar tot jaar, nog gedurig aanwast en toeneemt; dat het land, tot overlopen toe met alle gruwelen van de ongerechtigheid nu vervuld is. O, Gods allerheiligste geboden worden allerwege door een ieder geheel schrikkelijk overtreden; daar is bijkans geen ware vrees Gods meer in het midden van ons;

maar de weelde, hoogmoed, atheïsterij, onreinigheid, sleurgodsdienst en alle zonden zonder onderscheid, hebben nu geheel de overhand genomen, enz.

- (2) Daar is nu ook een algemeenheid van zonden, alle orden en staten van mensen zijn daar diep ingewikkeld, ouden en jongen, rijken en armen, grote en kleinen, overheden en onderdanen, leraren en ledematen, O, alles wat er is, alle vlees heeft nu zijn weg schrikkelijk tegen de Heere bedorven, "daar is niemand, die goed doet, daar is ook niet tot één toe", Rom. 3 12. Wij zijn alle samen een volk geworden van zware ongerechtigheid; wij hebben geheel de Heere onze God verlaten, en hebben Zijn wet en vrees uit onze harten geworpen. De goedertierene is vergaan uit het land: en daar is niemand oprecht onder de mensen Micha 7:2. Het ligt alles als verstijft op de droesem van zijn ongerechtigheid, en een ieder wandelt zijn dregoden achterna, met de diepste onbeschaamdheid en zorgeloosheid, zoals wij nimmer een tijd gezien of beleefd hebben.
- (3) Daar wordt ook bij de hoofden en voorgangers in de burgerstaat en in de kerk niets meer met ernst gedaan, of in het werk gesteld, tot de reformatie of bekering van het land. Men laat alles vervallen en verzinken, in de dodelijke verdorvenheid, men laat het gaan zoals het gaat; wat sterft, dat sterve! Zach. 11:9. O, daar is nooit minder gedaan, voor de eer en dienst van God, dan er nu tegenwoordig geschiedt. Land en kerk gaan te gronde. Daar is niemand die zich recht bekommert, om nog een hand uit te steken, tot behoudenis ervan.
- (4) Ook leven de weinig ware vromen en Godzaligen, die nog in het midden van ons zijn overgebleven, als een hutje in de komkommerhof, enz., thans al mee met al de rest, in een dodelijk verval, zorgeloosheid, geesteloosheid en onbeschrijfelijke lauwheid. Men ontmoet nu genoegzaam nergens meer enig teer en levendig en waakzaam christen, die zich nabij de Heere houdt. Maar ons christendom is thans helaas, geworden als een akelige valleetje van doodsbeenderen. Daar is geheel van het droevig verval van het volk van God, en van hun allernaarste geesteloosheid, blindheid, aardsgezindheid, onbekeerlijkheid, enz. geenszins een rechte beschrijving te maken, al zouden wij er ook deze gehele dag met tranen over prediken. O, die kostelijke kinderen van Sion, voorheen tegen fijn goud geschat, hoe jammerlijk zijn zij nu de aarden flessen gelijk geworden, enz., Klaagl. 4:2.
- (5) En waar toch is er nu, in het midden van ons, meer enig wijs, vroom en recht ijverig dienaar van God, die voor de gerechtigheid roept, die voor de waarheid in het gericht zich begeeft, die de bazuinen aan de mond steekt, om voor God en godsdienst te waken, gelijk onze oude leraars plegen te doen? En indien er ook zo iemand elders mocht gevonden worden, wie zou er toch naar hem horen willen, of recht acht op zijn Goddelijke prediking willen geven?
- (6) Wat is des Heeren waarachtig Woord nu ook bij ons niet in een algemene versmading en verachting gekomen? Wat is het bij alle man niet reeds een zware last geworden? Wie vreest of beeft er nu meer voor, wie zoekt er toch zijn leven en wandel meer naar aan te stellen? Het is als een dode letter nu geworden, daar men nog zo wat aan knabbelt, zonder dat het enige vrucht meer doet, of kracht op de harten heeft. Het is, als een smakeloos zout bij ons, dat nergens mee gezouten kan worden.

- (7) Ook zijn al Gods zware straffen en oordelen, waarmee Hij ons zonder ophouden steeds blijft bezoeken, geheel tevergeefs en vruchteloos: niemand heeft er rechte vrees voor, of is er waarlijk verlegen of bekommerd over. Wij raken er aan gewend, en worden er van dag tot dag verstokter, ongevoeliger en zorgelozer onder. Hoe meer God ons slaat, hoe meer wij tegen Hem overtreden, en de afval maar des te meerder maken.
- (8) En deze snode weerspanningheid van ons tegen de Heere, is ook reeds een diep ingeworteld en verouderd kwaad, bijkans zo oud als onze staat zelf is. O, hoe hebben onze vrome leraars daar over honderd en meer jaren niet al tegen uitgeroepen. Wat is dan de schuld van ons land niet machtig veel en groot.
- (9) En eindelijk Nederlands zonden en tot de hemel klimmende ongerechtigheid, is ook een geheel ongeneeslijk kwaad, al Gods arbeid en verdraagzaamheid heeft ons in het minste niet kunnen bekeren. Het is tevergeefs dat de Heere ons tot hiertoe nog gespaard heeft; en op onze bekering is blijven wachten, want wij verachten maar de rijkdom van Zijn barmhartigheid: enz.; en wij worden er snoder en te gruwelijker onder; wij hebben al onze aangezichten harder gemaakt als een steenrots, wij hebben geweigerd ons te bekeren, Jer. 5:1.

Ach, mijn vrienden! Is dit alles dan geen klaar bewijs, om ons te overreden dat Nederlands geval en onze droeviger staat, waarlijk reeds waardig en rijp geworden is voor het schrikkelijk oordeel van Gods verlating?

Maar niet minder klaar is ook het ander bewijs, dat de Heere niet slechts reeds begonnen, maar ook aanmerkelijke voortgangen gemaakt heeft, in dit alledroevigste oordeel van de verlating over ons en ons land ten uitvoer te brengen.

- (1) Ach! Hoe ver is Hij tegenwoordig met Zijn dierbare genade en gunst niet al van ons geweken; en hoe is Zijn grimmige haat en toorn tegen Nederland niet reeds ontstoken? De heiligheid van de Heeren heeft nu reeds een walging van ons gekregen om de gruwelijke tergingen, waarmee wij Hem getergd hebben. Hij roept ook van ons uit: "Zou Mijn ziel Zich niet wreken, aan zo'n volk, als dit is?" Jer. 5:9.
- (2) Wat kunnen wij toch een klaarder en droeviger bewijs hebben, van dat de Heere ons en ons land waarlijk verlaat, dan dat Hij Zijn Geest nu uit het midden van ons wegneemt? O, hoe ver is Gods Geest met Zijn hemelse gaven en werkingen nu niet geweken uit de harten van al het volk! En wat een geest des diepen slaaps is er nu niet over ons uitgestort, Jesaja 29. De blinden zelfs moeten het zien en bekennen dat er een grondeloos gebrek van Gods Geest onder ons is, dat van jaar tot jaar zeer zichtbaar toeneemt, waardoor al onze gemeenten dode gemeenten zijn geworden; en alle levende kracht en beweging van de Geest uit de harten geweken is. Hoe mag men nu ook niet wenende uitroepen: "Maar nu, waar is Hij, Die Zijn Geest in het midden van hen stelde?" Jesaja 63:11. O, Hij is met Zijn Geest reeds ver van ons geweken; en een geest van de satan, van de wereld, en van de verleiding heeft het land vervuld.
- (3) De Heere verlaat ons, en wijkt ook, met Zijn Woord van ons, en met de zuivere instellingen van het evangelie! O, hoe zichtbaar is dit niet? Het licht van de

waarheid gaat nu bij ons onder, en de Pelagiaanse en Enthusiastische dwalingen nemen met grote kracht, de overhand. Onze Kerk is vol twist, scheuring en beroerte, de gehele godsdienst is omgekeerd en veranderd in een geesteloze en dode sleurdienst. Het is maar een gedaante en een geraamte van godsdienst, dat er over gebleven is. Maar de heiligheid, de ziel en het leven van de godsdienst zijn helaas, van ons geweken. Alles vloeit over van snode bijgelovigheid, dode ceremonie, walgelijke geveinsdheid; ja, van gruwelijke atheïsterij, profaniteit, en bespottung van de religie, en van al wat Goddelijk en heilig is. Ach! wij missen de Schechinah, de Goddelijke tegenwoordigheid, en inwoning onder ons; en wij liggen reeds diep onder dat verschrikkelijke oordeel van de Heere, dat Hij bedreigt, Jer. 10; 7: "Ik heb Mijn huis verlaten. Ik heb Mijn erfenis laten varen". De heerlijkheid des Heeren is al ver getreden over de dorpel van het huis van onze kerk.

- (4) Als God een volk verlaat, dan geeft Hij het aan de zonden over. Maar o, hoe heeft God Nederland nu niet aan de zonden overgegeven en heeft Zijn heilige vrees van de inwoners genomen. Daardoor is al het volk nu van God afgeweken, en heeft zijn wegen schrikkelijk bedorven, het wandelt nu geheel naar het goeddunken van zijn hart, in de snoodste weelde, hovaardij en ijdelheid; in onkunde, zorgeloosheid en ongodsdienstigheid, enz. De openbare zonden van liegen, van vloeken en zweren, en valse eden, van Sabbathschenden, van hoererij, overspel, vuil gewin, dronkenschap, trouweloosheid, onrechtvaardigheid, en duizenden andere boosheden en ongerechtigheden, zijn nu de algemene zonden van het volk geworden, die schaamteloos en ongestraft, het gehele land door, gieriglijk bedreven worden, alsof er noch God noch duivel of hel, noch dood noch eeuwigheid, in het minst te vrezen waren. O, tot wat een verbazende hoogte is Nederlands, en van ons aller ongerechtigheid nu niet opgeklommen, sedert de Heere ons heeft gaan verlaten, en Zijn genade, Zijn geest, Zijn Woord en heilige dienst van ons weggenomen heeft; nu is het met ons land, gelijk er staat, Ezech. 9:9, "De ongerechtigheid van het huis van Israël en van Juda is gans zeer groot, en het land is met bloed vervuld, en de stad is vol van afwijking; want zij zeggen: De HEERE heeft het land verlaten, en de HEERE ziet niet."
- (5) God heeft ons ook reeds in grote mate verlaten, met zijn hulp en zegen, Hij heeft Zijn grimmige oordelen en bezoeken menigvuldig over ons uitgestort, op andere tijden is dit breder van ons voorgesteld, wat een ontzaglijk gewicht van toorn en oordelen Gods er nu op ons land rust, en hoe dat van jaar tot jaar al meer toeneemt. Het is niet maar die aanhoudende gesel van de pestilentie of sterfte onder het rundvee, en het droevig verval van onze koopmanschap, en tijdelijke welvaart; van welke twee zichtbare oordelen van God onze overheden in de uitschrijving van de biddag gewag maken; maar daar ligt een verschrikkelijke menigte van Gods straffen en oordelen, geestelijke en lichamelijke op ons land, die niet eens gemeld worden, omdat ze niet door ons gezien en gevoeld worden. Maar o geliefden! Ons gehele land vergaat en verzinkt te gronde; de mot van Gods vloek en toorn verslindt en verteert alles. In de vrede zelfs komt de verwoester ons over, daar gaat geen jaar voorbij, dat de Heere ons niet met Zijn droevige oordelen slaat en bezoekt, maar wij merken het niet op, en nemen het niet ter harte, enz. Wij verharden onze nek onder Gods slaande hand, met dit atheïstische woord, dat het onze tijd nog wel uit zal duren, en dat die na ons komen zullen, voor zichzelf

zorgen mogen.

O, hoe klaar blijkt het dan nu immers niet, dat de Heere God ons reeds in grote mate heeft verlaten? Omdat Hij omwille van onze zonden en onbekeerlijkheid Zijn gunst en genade, Zijn Geest, Zijn Woord en instellingen, Zijn zegen en hulp, en Zijn inwoning onder ons, zo ver reeds van ons heeft weggenomen, en ons aan de droevigste zorgeloosheid en geesteloosheid heeft overgegeven. Waar door wij dan nu dagelijks ook al hoe langer hoe meer van Hem afwijken, en Zijn vrees uit onze harten uitwerpen, om de dronkene te doen tot de dorstige, en de mate van onze gruwelijke ongerechtigheid vol te zondigen.

Ach, wat staat er op die voet dan nu toch anders voor ons te wachten, dan dat de Heere, nu eerlang geheel en al van ons zal wijken, en ons ten enenmale een scheidbrief zal geven? Immers,

- (1) Hij heeft ons dit schrikkelijk oordeel al zo lang gedreigd.
- (2) Maar wij hebben er in het minste niet voor gevreesd.
- (3) Wij doen niets, om de toorn van de Heere te verzoenen, en om Hem bij ons te houden, en Hem tot ons te doen terug keren.
- (4) Integendeel, wij vermenigvuldigen onze zonden alle dagen, en roepen uit met onze gehele praktijk, "wijkt van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust".
- (5) En de Heere zal immers Zijn heiligheid door ons zo altoos niet laten bespotten? Hij zal onze snode onbekeerlijkheid niet altoos verdragen.
- (6) Hij is geen man, dat Hij liegen zou, en Die Zijn dreigementen niet waar zou maken.
- (7) Of zijn wij ook beter dan zo vele andere volkeren en gemeenten welke de Heere, om hun goddeloosheid eindelijk geheel verlaten heeft? enz.

O, mijn vrienden! Hetzij dat Gods Woord geloofd of niet geloofd mocht worden, wij moeten u heden, met Jeremia, ook deze droevige last verkondigen, dat de Heere het volk van Nederland gewis verlaten zal, en dat Hij Zijn genade, Geest, Woord, zegen, hulp en bescherming, van hen geheel zal wegnemen; en de allerverschrikkelijkste vloeken, oordelen en verwoestingen over hun uitstorten, welke Hij aan zondige landen en volkeren bedreigd heeft. God zal nu van jaar tot jaar Zijn slaande hand hoger en hoger over ons opheffen. Hij zal Nederland bezoeken, met zwaard, met hongersnood, met pestilentie, met verdervende watervloeden, en met allerlei andere zware plagen en oordelen. Hij zal het land bij lichte dag verduisteren, en zijn inwoners met tuimelwijn van Zijn toorn overvloedig drenken. De Heere zal het overal vol maken van beroering en benauwdheid; Hij zal al het volk doen weten, wat het te zeggen is dat Hij hen verlaten heeft en uit het midden van hen geweken is.

Wat zal het dan toch zijn, o, mijn toehoorders als de Heere onze God van ons vertrokken zal zijn, en niet meer onder ons wonen zal? Als wij zijn licht, liefde, genade, Geest en zegen en bijstand, en alles nu geheel zullen missen; wanneer Zijn

toorn over ons zal branden als een vuur dat niet zal kunnen uitgeblust worden; dan wanneer wij zullen heten, "zij zijn een verworpen zilver; want de HEERE heeft ze verworpen", Jer. 6:30. O, wiens hart moet niet van schrik en droefheid, als was versmelten, die er maar enig geestelijk en gelovig inzicht in mocht hebben?

- (1) Dan zal er niemand meer bekeerd kunnen worden; want de Geest van de bekering zal dan van ons geweken, en de deur van de genade zal dan vast gesloten zijn.
- (2) De Godzaligen zullen dan kwijnen, als tering zieke mensen, aan een dodelijk verval; zij zullen als ballingen van de Heere omzwerven, en verteerd worden, in nare duisternis en geesteloosheid, zonder hoop van herstel.
- (3) De bekommerden en overtuigden zullen van angst en moedeloosheid vergaan, en daar zal geen redden voor hen wezen; totdat zij eindelijk in nare wanhoop zullen verstikken; gelijk als de kinderen in de geboorte, als er geen kracht is om te baren.
- (4) De zonden zullen dan met geweld aanwassen en doorbreken; en het gehele land zal vervuld worden met een verwoestende huichelarij en goddeloosheid.
- (5) God zal Zijn toorn dan ook van de hemel over ons en ons land doen roken, Hij zal oordeel op oordeel over ons uitstorten, totdat wij van angst en ellende zullen verteerd worden.
- (6) Hij zal machtige en wrede vijanden zenden in ons land; deze zullen wij dan tot een roof en plundering zijn. Zij zullen onze dorpen en steden met vuur verbranden, en verwoesten.
- (7) God zal dan de kandelaar van het Evangelie uit het midden van ons wegnemen; en onze kerken zullen dan in puinhopen gelegd, of met de gruwelijke afgoderij van de antichrist ontheilgd worden.
- (8) Wij zullen dan een verlaten en verwoest volk zijn, waar de Heere niet meer naar zal omzien. Hij zal ons dan niet meer helpen of beschermen, niet meer redden of verlossen; en Zich over ons niet meer, als voorheen ontfermen.
- (9) Wij zullen dan tevergeefs naar raad en hulp bij mensen uitzien, enz.
- (10) En God zal ook naar onze gebeden niet horen. Hij zal dan met Zijn verschrikkelijke toorn roken tegen ons gebed, enz. En Hij zal niet rusten, voor Hij Zich geheel aan ons gewroken zal hebben, en Hij dit gehele volk verdelgd en uitgeroeid zal hebben, dat Hem zo lang gesmaad en getergd heeft.

Ziet dit is het te zeggen, wanneer het schrikkelijke oordeel van Gods verlaten over een volk gekomen zal zijn. Elk nu ernstig te vermanen om

- (1) daar toch voor te vrezen.
- (2) Nog heden tot ware boetvaardigheid te komen, door de schrik des Heeren.
- (3) Bijzonder de vromen op te wekken en te vermanen. Het overige in de namiddag, enz.

Gepredikt te Kralingen de 19e maart, 1755

8. Biddagpredikatie uit Haggai 1:9

Gij ziet om naar veel, maar ziet, gij bekommt weinig; en als gij het in huis gebracht hebt, zo blaas Ik daarin. Waarom dat? spreekt de HEERE der heirscharen; om Mijns huizes wil, hetwelk woest is, en dat gij loopt elk voor zijn eigen huis.

Inleiding.

De blinde heidenen hebben lang tevergeefs onderzocht naar het hoogste goed en geluk van de mensen, zonder dat ooit recht te kunnen vinden. De reden daarvan is, omdat God ze liet wandelen in hun wegen, Hand. 14:16; zonder het geestelijke licht van Zijn Goddelijke openbaring. In dat licht alleen wordt ons ontdekt en klaar aangewezen, dat de Heere God, in Christus, door de heilige Geest alleen het hoogste goed van de mens is. Die Hem bezit, die bezit alles, en mag met David zeggen, Psalm 23:1, "*De Heere is mijn Herder*", enz., en met Asaf, Psalm 73:23, "Wien heb ik [nevens U] in de hemel", enz. Doch die Hem mist, die mist ook alles, wat hij schoon anders ook mag hebben, hetzij van deugden, hetzij van schepselen. Ons aller vader Adam genoot en begeerde in zijn oorspronkelijke rechte staat, God de Heere alleen, en al de zienlijke dingen van het lichaam waren hem maar als een toeval, waar hij minst naar omzag. Doch toen de eerste zaden van de zonden, door de listige verleiding van de satan en die van de vrouw, in zijn, ziel geplant waren, en een schielijke wasdom kregen, veranderde zijn staat en natuur in grote mate. Want toen week hij met zijn hart van God de Heere, Zijn heilige en algenoegzame Schepper af, en trad in de liefde en begeerte van de zienlijke schepselen. Hij zag met zijn vrouw de boom aan, die God hem verboden had; en kreeg een sterke lust en begeerte tot de vrucht daarvan; en die begeerte baarde straks de zonde, Gen. 3. Hier viel Adam, en verloor de zuivere liefde voor zijn God, en God Zelf, en werd een slaaf van de duivel, van de zonde, en van de zienlijke dingen van het aardse leven. O, onzalige en deerniswaardige val, die aanstonds een zondvloed van alle droevige en eeuwige ellenden en van Gods toorn over het gehele mensdom met zich gesleept heeft! Want nu doen helaas, alle mensen uit hun natuurlijke verdorvenheid, wat hun vader in het paradijs gedaan heeft.

- (1) Zij verlaten God, met Zijn dienst en zalige gemeenschap.
- (2) Zij jagen alleen de vergankelijke en zienlijke dingen van dit leven na, alsof die hun hoogste goed en geluk konden uitmaken.
- (3) En zij dompelen zich hierdoor in een afgrond van de schrikkelijkste ellenden, en van de toorn Gods, tijdelijk en eeuwig.

Deze hoogste dwaasheid en wanschikkelijkheid van de mensen heeft nu in alle tijden en eeuwen, de wereld jammerlijk beheerst en bedorven. Om nu niet te melden van de blinde heidenen, die niet anders konden doen, dan de aarde te zoeken boven de hemel; men heeft zelfs Gods volk altijd mee zien treden en wandelen in die dodelijke zondenweg, waar enkel vernieling en verderf op te vinden was. Was dit niet altoos Gods grote klacht over het Joodse volk, dat zij Hem en Zijn heilige dienst verlaten hebben, en dat zij de ijdelheden van de volken hebben nagewandeld, zich verslavende aan de wereldse begeerlijkheden en aan de valse godsdiensten, twee snode ondeugden, die men zelden of nooit vaneen gescheiden vindt? Heeft God Zijn volk, om deze gruwelen, en om hun hardnekkige aankleving daaraan niet uit Zijn land geworpen, en

ze 70 jaren lang in ballingschap te Babel doen leven, met een schrikkelijke verwoesting en omkering van hun land, staat en godsdienst? Maar hoe ging het met hen, toen de Heere hun weer uit die ellendige en droevige gevangenis in hun land terug bracht en herstelde? Helaas, Zij waren in de grond van hun harten door Gods strenge bezoeken geheel weinig gebeterd. De ijdele dingen van de wereld gingen hun nog veel meer ter harte, dan de dingen van God en van de hemel. En dit veroorzaakte, dat de Allerhoogste, om de versmading van Zijn heilige dienst en genade, alweer aanstonds een nieuwe twist met hen moest aanvagen, en nieuwe bezoeken over hen brengen, gelijk bij de opening van de tekst nader zal blijken.

Verklaring.

Wanneer de Heere door Zijn grote goedertierenheid en getrouwheid, dit zondige volk, na zo'n scherpe en langdurige tuchtiging, eindelijk weer uit hun ellendige gevangenis verlost, en in hun land hersteld had, gebod Hij hun Jeruzalem en de tempel zonder verzuim te herbouwen, en niet alleen de politiek of burgerlijke staat, maar ook de verwoeste godsdienst met al hun macht te herstellen en op te richten, teneinde Hij in het midden van hen als vanouds weer wonen mocht, en men Hem als een heilig volk ook weer mochten vrezen en dienen, naar Zijn ingestelde wetten en ordinanties. En voorwaar er was immers niets billijker, zowel uit aanmerking van Gods hoogheid en heiligheid, als van hun plicht en verbintenis, gelijk ook van 's Heeren strenge oordelen om hun vorige zonden, en van Zijn grote goedertierenheid nu opnieuw aan hen bewezen. Allemaal zeer krachtige beweegredenen, om hen toch voortaan zeer nauw en vast aan de Heere en Zijn heilige dienst te verbinden. Uit zodanige gronden vingen zij dit grote werk dan in 't eerst ook zeer ijverig aan.

Doch het duurde niet lang, of zij ontdekten wel ras, dat hun harten nog niet volkomen tot God en Zijn dienst geneigd waren, maar dat zij nog zeer vleselijk en aardsgesind waren gebleven. Want om de tegenstand, die hen hier van buiten van hun vijanden ontmoette, en ook om hun zwakheid van binnen, lieten zij ras de handen slap hangen en verzuimden ijverig met de opbouw van Gods huis, en met de herstelling van de godsdienst voort te gaan. Op het laatst zagen zij van dit heilige werk als ondoenlijk af, en keerden zich alleen om met ijver te arbeiden aan de herstelling en opbouw van hun wereldlijke staat, even alsof die genoeg bestaan kon en voorspoedig zijn, zonder de Heere, en ware godsdienst. Daar bleek dan nu weer hun vleselijkheid, en hoe afkerig zij nog van God, en hoe vast verkleefd zij aan de aarde waren. Op die manier moest alles noodzakelijk weer ras in 't vorig verderf lopen. Doch om zo iets te voorkomen, zond de Heere nu de profeet Haggai tot dit volk, en liet ze door deze Zijn knecht zeer ernstig bestraffen; en tot het opbouwen van de tempel, en 't herstellen van de gehele godsdienst naar de wet van Mozes, vermanen, met voorstelling van zeer dierbare en troostelijke beloften, indien zij hierin gewillig en gehoorzaam zouden zijn. Gelijk de Heere de profeet Zacharia ook tot ditzelfde doeleinde aan hen zond; en naderhand, toen de tempel reeds herbouwd was ook nog de profeet Maleachie, om weg te nemen en te verbeteren de zondige misbruiken, die weer al ten eerste bij het Joodse volk in zwang gingen, en die uit enkele versmading van de Heere, kleinachting en verzuim van Zijn heilige dienst waren gesproten. Ziet wat een moeite de allerhoogste God hier al wilde doen, om dit vleselijk gezinde volk Godzalig en geestelijk te maken

Wat nu onze profeet Haggai betreft, uit hetgeen wij van de gelegenheid, en het

oogmerk van zijn profetie reeds gezegd hebben, kunnen wij het voorgaande nu gemakkelijk genoeg verstaan, als wij het slechts aandachtig nalezen. Na het opschrift, vs. 1, bestraft hij aanstonds het ellendige Joodse volk over het verzuim van de tempelbouw, vs. 2; die zij nog niet tijdig oordeelden te kunnen verrichten en voleinden. Ondertussen verzuimden zij niet, vs. 3, 4, hun eigen huizen met alle macht en pracht op te bouwen. Hierover bleef er dan ook een heilig oordeel van God op het gehele volk en op hun land liggen, vs. 5, 6, uit aanmerking waarvan zij nu ernstig tot hun plicht en tot bekering vermaand worden, vs. 7, 8; waarna de Heere voortgaat in onze tekst, om ze het snode verruim, waaraan zij schuldig stonden omtrent Zijn heilige dienst, en Zijn aanhoudende bezoeking daarover, nog nader bij herhaling aldus voor ogen te stellen, "gij ziet om naar vele", enz. Wij hebben hier drie zaken wat nader te overwegen:

(1) Gods bezoeking over het Joodse volk.

(2) Een onderzoek naar de reden daarvan.

(3) En de reden zelf.

A. In de Goddelijke bezoeking komen ook drie onderscheiden zaken voor.

(1) De begeerte van het volk naar een overvloed van tijdelijke zegeningen.

(2) Gods schaarse bedeling, die daarop volgde.

(3) En nog bovendien Zijn vloek over 't geen zij verkregen.

Hun begeerte naar overvloed stelt de Heere aldus voor: "*gij ziet om naar veel*". Het woord *omzien* wil hier zoveel te kennen geven als een driftig verlangen, en een bezorgd zoeken, en arbeidzaam haken of begeren van dingen, die men wenst te verkrijgen. Zo wordt het gebruikt. Jesaja 13, 14, "een ieder zal naar zijn volk omzien, en een ieder zal naar zijn land vluchten." En Hos. 3:1, "gelijk de HEERE de kinderen Israëls bemint, maar zij zien om naar andere goden." Zo zagen de Joden nu ook om naar veel. Te weten naar een rijke oogst, en naar vele aardse inkomsten, tot opvolging van hun vleselijk gemak, wellust, pracht en hovaardij.

(1) Zij waren door de langdurige gevangenis, en de verwoesting van hun land zeer verarmd geworden, en hadden al hun have en bezitting verloren. God had ze om hun zonden nu zeer vernederd

(2) Dus was hun voornaamste begeerte en poging, zo ras zij weer in hun land gekomen waren, om hun vervallen wereldse staat en voorspoed weer op de beste wijze zoveel doenlijk te herstellen.

(3) Tot dat einde verzuimden zij niets om hun landen en akkers weer te bouwen, en daar jaarlijks grote inkomsten van te trekken, en hun vermogen als vanouds te vermenigvuldigen. Dit was dan nu hun grote hoofdwerk, met verzuim van het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, Matth. 6; de mindere dingen van de wereld maar alleen te zoeken, het mocht zich met de dienst van God dan schikken, zoals het beste kon.

O, schrikkelijke dwaasheid en vleselijk gezindheid! Hiermee betoonden zij immers

- (1) hoe weinig zij door die strenge oordelen van God waren verbeterd geworden.
- (2) Hoe zij weer aanstonds traden in de oude verdorven weg van hun vaders, met meer voor het lichaam dan voor de ziel te zorgen; en zich alleen te bekommeren over de nietige dingen van de wereld, met versmading van God en Zijn zalige gemeenschap.
- (3) Zij zagen om naar veel, terwijl zij toch maar weinig nodig hadden. De natuur van de mens is immers met weinig tevreden. Zijn behoefte is hier ras voldaan, als hij met ernst naar God en de hemel wil zoeken, en met nodig voedsel en deksel vergenoegd wil zijn, gelijk de apostel vermaant, 1 Tim. 6:8. Hier geldt ook dat woord van de profeet Jer. 45:5, "zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoekt ze niet."
- (4) Doch dit is de aard en praktijk van zondige wereldlingen, naar veel om te zien en ziel en lichaam als te verteren in de ijdele zorgen van de wereld. Zij zijn arm en ellendig, indien zij geen overvloed hebben. En toch wegen zij maar hun geld uit, voor 't geen dat geen brood is, enz., Jesaja 55:2. Tot zo'n hoogte van verderf is de menselijke natuur nu vervallen, dat men om een handvol stof alles zal doen, en niets voor God en de hemel.
- (5) Het kan ook zijn, en het schijnt hier ook te kennen gegeven te worden, dat de Heere in die tijd het volk telkens met grote verwachtingen voedde; en dat hun landen en akkers in 't begin veel beloofden, en zij dan omzagen naar veel, en een rijke oogst en overvloed hoopten in te zamelen. Gelijk dit nog zo Gods weg is, om Zijn bezoeken, in het anders te doen uitvallen, daarna de zondaren des te smartelijker te maken.

Want zo ging het hier, zij zagen dus om naar veel: maar ziet, zegt de Heere, u verkrijgt weinig. Dit zal dan

- (1) in 't bijzonder zien op de oogst, en
- (2) in 't gemeen op al het andere, waar zij naar omzagen.

Omtrent de oogst weten wij, dat dit dikwijls zo gaat, dat die veel belooft, maar weinig geeft. En dat komt dan toe door de bezoekende hand van de Heere, Die de vruchten des aardrijks eerst goed en voorspoedig doet wassen, zodat er naar veel wordt omgezien, en een rijke oogst verwacht wordt: maar die, of door grote invallende droogten, of zware aanhoudende plasregens, stormwinden of vijandelijke berovingen, enz., die hoop en verwachting van de mensen dan op het laatst tot hun grote smart, of geheel, of anders voor het grootste deel, zodanig verijdelt en teleurstelt, dat zij, die naar veel hadden omgezien, toch maar weinig van hun grote verwachting verkrijgen. En nauwelijks zo veel, als tot hun levensonderhoud nodig is: waardoor dan somtijds groot gebrek, schaarsheid van alles, dure tijd, en armoede onder de mensen veroorzaakt worden. Gelijk de Heilige Schrift vol is van Gods bedreigingen en oordelen hierin, tot straf van de zondaren. En wij kunnen niet twijfelen, of de Heere had nu het Joodse volk ook een geruime tijd aaneen met zodanige oordelen bezocht, zoals in de wet van Mozes aan hen bedreigd was, op hun zonden. Want dit geeft het vorige 6^e vers duidelijk zo te kennen; "*gij zaait veel*", dat is gedurig en aanhoudend van jaar tot jaar, "*en gij brengt weinig in*", enz. De Heere had telkens hun arbeid door Zijn toorn verijdeld, en hun aardrijk onvruchtbaar gemaakt, dat het zijn gewas niet kon

geven. Ziet dit omstandig aangewezen in 't volgende 10^e en 11^e vers. Zij hadden met een vertoornde God te doen, Wiens dienst en heiligdom zij zo snood bleven verzuimen en verachten. En daar kwam het vandaan, dat Hij ook Zijn beloften nu aan hen niet wilde vervullen, om ze te zegenen in allen werken van hun hand, Deut. 14:29, maar dat Hij in twist en tegenheid met hen wandelde, enz.

En voorts zag dit, "*gij bekommt weinig*", ook zonder onderscheid op alles waar zij dus ijverig om arbeidden, naar zochten, en naar omzagen. Gelijk dat uit het vorig 6^e vers al verder blijkt: "*gij eet, maar niet tot verzadiging*", enz. O, geliefden! De lichamelijke zegen van een volk hangt alleen aan de machtige en goedertieren voorzienigheid van de Heere. Hij geeft ons het leven, en de adem, en alle dingen, Hand. 17. Hij doet Zijn hand open, en verzadigt al wat daar leeft naar Zijn welbehagen, Psalm 145:16. Doch als God Zijn milde hand wil toesluiten, en met ons omwille van onze zonden in tegenheid wandelen, dan geldt dat woord van de Psalmist, Psalm 127:2, "het is tevergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet het brood der smarten", enz. Nu, dit ondervond het Joodse volk, sedert hun wederkering in hun land. Hoe zij ook mochten zorgen, woelen en arbeiden om hun wereldse staat en voorspoed allengs te herstellen, en naar veel om te zien, het wilde hen niet volgen. Zij verkregen maar weinig. Zij waren en bleven arm en nooddruftig, met al hun arbeid. enz. Zij wilden de zaken van de Heere niet zoeken, en daarom wilde de Heere hun tijdelijke zaken, die zij zochten, ook niet zegenen; maar Hij brak gedurig weer af met Zijn oordelen, wat zij opbouwden; en stelde zo van jaar tot jaar al hun verwachtingen tot hun grote smart teleur. En waarlijk, wie moet niet bekennen, dat de Allerhoogste hierin geheel recht en heilig handelde?

En om hen Zijn bezoekende hand nog meer te doen gevoelen, voegde de Heere ook een vloek bij Zijn schaarse bedeling, welke hier dus voorgesteld wordt: "en als gij het in huis gebracht heb, zo blaas Ik daarin". Waarin wij mogen zien,

- (1) aan de ene kant een blijk van Gods goedheid;
- (2) aan de andere kant een blijk van Zijn toorn.

Van Zijn goedheid, daarin, dat zij nog wat weinigs in huis brachten. De Heere had dit volk om hun diepe verdorvenheid en onboetvaardigheid, billijk allen tijdelijke zegen kunnen weigeren, en ze van gebrek en allerlei ellende geheel doen vergaan. Maar gelijk Hij nog altijd in de toorn des ontfermens gedenkt, Hab. 3:2, zo liet Hij ze van hun arbeid dan ook nog iets in huis brengen, doch veel te weinig voor hun grote begeerten en verwachtingen. En dit deed Hij, opdat hun het noodzakelijke levensonderhoud niet mocht ontbreken. De Heere zocht ze wel te verbeteren, maar hij wilde ze, terstond na hun herstelling, niet geheel verderven en uitroeien.

Doch aan de andere kant deed hij de Joden ook een bijzondere blijk gevoelen van Zijn toorn, daarin, dat Hij op de schaarse bedeling, welke Hij hun gaf, ook nog Zijn vloek neerlegde door daarin te blazen. Dit had weer zijn opzicht, of

- (1) in het bijzonder tot de oogst,
- (2) of in 't algemeen tot alles wat zij verkregen en in huis brachten.

a. Tot de oogst. En dan wil het zeggen, dat het maar slecht en dun gewassen graan

was, dat zij nog van 't veld in schuren brachten, met veel onkruid vermengd, zodat, als het vervolgens in de wind gewand en gezuiverd werd, dan nog grotendeels werd weggeblazen, waarom er maar weinig en gering graan om te gebruiken overig bleef. En op gelijke wijze ging het ook met al de andere veldgewassen en boomvruchten. Daar lag een vloek van God op alles, waardoor zij dan wel aten, maar niet tot verzadiging, enz., vs. 6. De Heere droeg wel zorg, dat zij, gelijk zij maar verlangden, in geen weelde, wellust, en overdaad konden leven, en geen grote have en bezittingen vergaderen, maar hij hield ze zeer sober en schaars, gelijk een wijs vader zijn zoon doet, die een verderver en een doorbrenger is.

b. En zo handelde Hij hier in 't algemeen omtrent alles. Hun inkomen was gering, en dat gering gedijde ook niet. Anders kan de Heere op het geringste inkomen nog wel een bijzondere zegen leggen voor de mensen, een verborgen zegen, die men niet kan naspeuren, waardoor het weinige, dat de rechtvaardige heeft, beter is, als de overvloed van vele goddelozen, Psalm 37:16; en men met een kleintje verder komt, dan andere met hun groot goed. Doch dit wilde de Heere aan dit vleesgezind volk niet doen. Maar integendeel zond Hij een verborgen oordeel in al hun inkomsten, zodat, die loon ontving, die ontving in een doorboorde buidel, vs. 6. De inkomst was ras verteerd; zij leden veel schade en ongeluk; kortom, God blies er in met tegenspoed op tegenspoed. Hij brak hun de staf des broods, gelijk hij hen bedreigd had, Lev. 26:26. En dus bleven zij steeds onder al hun woelen en arbeiden een arm en ellendig volk, die dagelijks in vele bekommelingen moesten leven.

En gelijk dit nu een klaar bewijs van Gods toorn was, daarom wil de Heere, dat zij dit met alle ernst zullen opmerken, en het op hun harten zullen leggen. Hiertoe stelt Hij er

- (1) niet alleen een *ziet!* voor aan; zeggende: "*maar ziet! gij bekommt weinig*". Dat is, O, staat er toch recht bij stil, en neemt het ter harte, gij blind en zorgeloos volk", enz. Maar
- (2) Hij houdt het hun nogmaals voor, en dus bij herhaling, zo kort opeen, hebbende hun de zaak in vs. 6 reeds omstandig voor ogen gebracht. En nu nog weer andermaal, opdat zij toch wel zouden begrijpen en geloven, dat Gods toorn de enige besturende en werkende oorzaak van deze hun aanhoudende tegenspoed. De vleesgezinde mensen letten helaas, zeer weinig op Gods hoge hand en voorzienigheid, in hun tegenspoeden, zij zijn hier doorgaans zo dom en onachtzaam, als het redeloze vee, als een botte duif zonder hart, Hos. 7:11. En nochtans zal er immers geen kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet doet, Amos 3:6. Het verdriet komt zeker niet uit het stof voort, maar het wast uit de zonden van de mensen, en het wordt bestierd door Gods hoge en heilige hand. Doch omdat de aardsgezinde mensen dit niet gemakkelijk kunnen leren, daarom moet er zoveel ernst en moeite van de Heere aangewend worden, om het hun met een *ziet!* en met herhaling, als in te stampen. Dit zij dan genoeg van Gods bezoekend oordeel.

B. Nu volgt hier een onderzoek naar de reden daarvan, waarin ons twee dingen voorkomen.

- (1) De hoge Persoon, Die het onderzoek doet. En dan
- (2) het onderzoek zelf.

Die dit onderzoek doet, is de Heere Zelf, Die hier voorkomt met Zijn geduchte Naam van Heere der heirscharen, om Zijn hoge macht en heerlijkheid, en albestierende voorzienigheid, de Joden voor ogen te stellen. Want dit was hun groot gebrek, dat zij God, in deze Zijn hoogheid niet recht kenden, en ook aan die kennis geen lust hadden. En daaruit sproot hun verachting van Hem, en dat snood veronachtzamen van Zijn heilige dienst. Doch de Heere wilde het hun nochtans doen weten, dat Zijn Naam was Heere der heirscharen, en Hij wilde het hun met levendige blijken van Zijn toorn ook smartelijk doen gevoelen, totdat zij Hem eindelijk daarvoor leerden erkennen. En meer zullen wij hier nu niet van zeggen om de korthed van de tijd, en omdat wij daarvan meermalen gesproken hebben.

Die hoge God, en Heere der heirscharen, doet hier nu onderzoek naar de reden van Zijn bezoekende toorn over de Joden, vragende; "*waarom dat?*" Dat is, waarom is het, dat u zo weinig verkrijgt en in huis brengt? En waarom blaas Ik daar dan nog in, dat het ulieden niet kan gedijen?

- (1) Zo'n onderzoek doet de Heere hier niet voor Zichzelf, Die de heilige en alwetende God is; maar
- (2) omwille van de Joden, welke Hij hierdoor tot een zo'n ernstig onderzoek wil leiden en bewegen; en om ze dan de ware reden van zijn toorn en ongenoegen ook duidelijk voor ogen te stellen. Waaruit wij dan mogen zien, hoe billijk en rechtvaardig de Heere God in al Zijn wegen en oordelen is; en hoe Hij niemand wil kastijden en straffen zonder oorzaken; al is het schoon, dat die oorzaken niet zo terstond bij de mensen te vinden zijn, maar eerst een ernstig onderzoek, en een Goddelijke aanwijzing nodig hebben.

Leer.

O, of wij hieruit leerden, in plaats van over onze tegenspoeden in de wereld zoveel te klagen, en er zo over tegen de Heere en tegen anderen te twisten, liever altijd eerst een ernstig en ootmoedig onderzoek te doen naar de oorzaken van Gods bezoekende hand! Wanneer wij gewoonlijk wel ras bevinden zouden, dat het onze zonden waren, onze vleesgezindheid, onboetvaardigheid, het overtreden van Zijn geboden, het nalaten van onze plicht, het verzuimen en versmaden van Zijn heilige dienst, enz. Gelijk dit hier met het Joodse volk ook zo gelegen was. Want aanstonds laat God op dit onderzoek volgen:

C. De waarachtige reden en oorzaak van Zijn bezoekende hand, zeggende, *dat het was omwille van Zijn huis, dat woest was; en dat zij liepen elk voor zijn eigen huis.*

Eerst spreekt de Heere van Zijn huis, en klaagt dat dit woest was; dat tweezins te verstaan is.

- (1) van de tempel zelf,
- (2) van wat daar aan hing, en aanhorig was.

Belangende de tempel, die wordt hier Gods huis geheten, gelijk doorgaans in de Heilige Schrift, omdat de Heere daarin woonde op een schaduwachtige wijze, en daar met Zijn volk verkeerde, in 't midden van hen tegenwoordig was, als een Vader bij

Zijn kinderen en huisgenoten; en hier van hen geëerd en gediend werd enz. Doch dit huis des Heeren was nu woest, want

- (1) omwille van de zonden en goddeloosheden van het volk had de Heere dat geheel laten verwoesten door de Chaldeeën, die dat kostelijke huis, door Salomo gebouwd, van alle zijn heerlijkheid beroofd, en tot de grond toe verdorven, en met vuur verbrand hadden.
- (2) Wanneer de Joden nu in hun land waren wedergekeerd, en op Gods bevel, door vergunning van de koningen van de Perzen, dit huis weer hadden beginnen te herbouwen; zo waren de fundamenten daarvan maar alleen gelegd, toen zij dit werk straks lieten steken,
 - (a) deels door zwakheid en moedeloosheid, omdat de kosten daarvan hun te hoog liepen, en ze het nog niet tijdig oordeelden, vs. 2, maar eerst meerder inkomsten en vermogen dachten te vergaderen in het land, waarna zij dan Gods huis verder dachten op te bouwen.
 - (b) Deels om de beletselen en veranderingen van hun vijanden, waardoor zij voorts geheel van de tempelbouw hadden afgezien, naar gelegener tijden wachtende. En dus was des Heeren huis dan nu tegenwoordig nog woest, liggende de blote fundamenten ervan slechts in de grond te bederven, terwijl het woeste onkruid daar over wies.
 - (c) En hier zagen zij in hun zorgeloosheid en vleesgezindheid nu verder niet naar om, maar lieten Gods huis daar zo wild en woest liggen, ofschoon zij allang tijd en gelegenheid, en middelen genoeg hadden kunnen vinden om dat te volbouwen, indien zij anders maar ernstig genoeg op de dienst van God waren gezet geweest, en hen die zo aan 't hart gelegen had, als wel de opbouw van hun eigen huizen, waaromtrent zij niets verzuimd hadden.

Hierdoor bleef dan nu *de gehele godsdienst* onder hen ook als woest liggen. Want zonder de tempel konden de priesters de Heere naar de wet niet offeren noch dienen. Alles bleef hier dan nu zo steken, en het volk leefde alleszins in zorgeloosheid, en vervreemde hoe langer hoe meer van de Heere hun God, verachtende Zijn heilige Woord, verzuimende Zijn ingestelde dienst, overtredende Zijn wetten, en werden zo weer diep verdorven, enz.

Tot een klaar bewijs van deze hun verdorvenheid, strekt het verwijt dat de Heere hen hier doet, dat zij liepen elk voor zijn eigen huis. Zo harteloos en verzuimende zij waren omtrent Gods huis, zo ijverig en naarstig werkten zij voor hun eigen huizen.

- (1) Niet alleen om die op te bouwen en zo heerlijk en prachtig, zo hecht en sterk te maken, als zij immers konden: want zij woonden in gewelfde huizen, vs. 4. Maar ook
- (2) om die met rijkdom en overvloed te vervullen, en zo weer machtig en groot in de wereld te worden.
- (3) En hiertoe werkten zij allen samen: elk liep voor zijn eigen huis. De groten en aanzienlijken gingen voor, de minderen volgden hen na, de priesters en

geestelijken deden ook als al de rest. Een ieder arbeidde maar en bekommerde zich om een goede staat, en eer en macht, in de wereld te verkrijgen.

- (4) En hierom liepen zij; dat is, zij spanden daartoe alleen al hun zorgen en krachten in, en haastten zich, als degene die lopen, zij spaarden geen ijver noch naarstigheid in het behartigen van de dingen van deze wereld, even alsof daarin de ware gelukzaligheid alleen gelegen was.
- (5) Ook had de liefde tot de naaste zeer weinig plaats onder hen, want elk liep en zorgde hier maar voor zijn eigen huis, het mocht dan met anderen gaan zo het wilde.
- (6) Ja denkkelijk zullen zij zich hier niet ontzien hebben allerhande middelen, en ook die van onrechtvaardigheid en onderdrukking van anderen in 't werk te stellen, om hun wereldse inzichten te beter en te spoediger te bereiken. Want als de mensen zo sterk en driftig lopen elk voor zijn eigen huis, dan vallen of struikelen zij ook gemakkelijk in het kwade; en kunnen zeer bezwaarlijk in 't enge spoor van de gerechtigheid blijven. Zulk lopen gaat doorgaans zeer driftig en onbesuisd toe, en gelijk er de apostel van spreekt, 1 Tim. 6:9, "die rijk willen worden, vallen in verzoeking", enz. O, nare staat, als een volk zo geheel aards- en wereldsgezind is, en als de liefde tot de ijdelheid zo bij hen de overhand genomen heeft!

Nu ziet, dit was dan de reden en de bijzondere oorzaak van de toorn Gods, en van Zijn aanhoudende strenge bezoeken over hen; die dan immers ook ten hoogste billijk en rechtvaardig waren. Omwille van Mijn huis, zegt de Heere, dat woest is, enz. Als wilde hij tot hen zeggen: "waarom zou Ik uw huizen zegenen, daar u Mijn huis woest laat liggen? Waarom zou het ulieden in de wereld welgaan, daar het uw schuld en verzuim is, dat het mijn heilige dienst zo kwalijk gaat?" O, wat kon er doch snoder en schandelijker zijn voor een volk Gods, dat pas van onder zo'n zware tuchtiging gekomen en dat weer in hun land en vrijheid hersteld was geworden.

Leer.

Voorzeker mijn vrienden! daar het aldus toegaat onder de belijders van de zuivere godsdienst, als het hier ging onder het Joodse volk, daar moet noodzakelijk Gods heilige toorn en ongenoegen tegen hen ontstoken worden en de Heere moet ze daar ook de gevoeligste blijken van geven, in Zijn strenge bezoeking tot hen te zenden, zoals hier ook geschiedde. Nooit ging het een volk Gods voorspoedig, dat zich door de zorg voor hun eigen dingen alzo liet innemen, dat zij van de zaken en van het werk Gods geheel werden afgetrokken. De Heere pleegt de zodanigen vroeg of laat met Zijn toorn wel genoeg te beduiden, dat die met de slechtste dingen opgenomen zijn, en de beste dingen verzuimen, op het laatste meer verlies dan winst gedaan hebben. Want in één woord, het is in alle tijden zo bevonden, dat de ijver voor God en Zijn dienst de kortste weg is, om voorspoedig te zijn in onze bijzondere zaken, en zo wij dan al geen overvloed hebben in de wereld, dat wij er nochtans best aan toe zijn; nadien de Godzaligheid een groot gewin is met vergenoeging, 1 Tim. 6:6; en dat die tot alle dingen nut is, hebbende de belofte des tegenwoordigen, en des toekomstigen levens, 1 Tim. 4:8. En hiermede achten wij deze tekst dan nu genoeg verhandeld te zijn.

Toepassing.

O, of de Heere ons allen nu ogen gaf om te kunnen zien wat een toepasselijke invloed de verhandelde zaken nu ook in 't bijzonder op ons hebben, en in 't algemeen op al het volk van het lands, ja op de gehele christenheid in de wereld! Wij liggen immers met de Joden thans ook

- (1) onder dezelfde Goddelijke oordelen en bezoeking.
 - (2) En wij staan met hen ook in dezelfde schuld; ofschoon er ook al veel onderscheid mag zijn in de wijze en omstandigheden.
- A. Wat Gods oordelen belangt, die zijn van lange tijd zeer zichtbaar en menigvuldig onder ons geweest; maar nu in deze laatste tijden zijn die van jaar tot jaar zodanig aangewassen en toegenomen, dat het wel een atheïstische blindheid en allerdiepste zorgeloosheid moet zijn, indien wij die niet gewaar zijn geworden met een zeer smartelijk gevoel en bekommernis. O, wie ziet en betreurt niet, dat de Heere van de hemel met ons, en met het protestantse volk twist, door een menigte van oordelen, waar wij en de christenheid thans onder zuchten? Laat ons

- (1) het oog eens op onszelf slaan; en dan
- (2) op Gods volk, in andere landen, die in geloof en belijdenis één met ons zijn.

Belangende onszelf, en al het volk van dit land. O, wat heeft de allerhoogste God gedurende de laatste jaren niet al menigvuldige blijken van Zijn toorn ons doen ondervinden, met te blazen in onze tijdelijke voorspoed?

- (1) Hoe heeft hij ons niet bezocht met zeer schadelijke oorlogen, die in grote mate hebben toegebracht tot verderf van ons land, en van duizenden van ingezetenen? Wij geheugen immers nog, hoe naar en hoog bekommerlijk het er voor weinige jaren met ons uitzag toen wij zo lange tijd wekelijkse bidstonden hielden?
- (2) Hoe zwaar en dikwerf heeft de Heere ons land ook niet bezocht met verderfelijke watersnoden, die onnoemelijke schaden en ellenden hebben veroorzaakt?
- (3) Hoe lang en hoe schrikkelijk heeft de sterfte van 't rundvee nu onder ons gewoed, welke plaag nog geenszins ophoudt?
- (4) Hoe heeft de Heere onze zee- en koophandel ook niet bezocht, eerst door de Algierse oorlog, en nu door die gruwzame Engelse roverijen, waardoor de negotie zulke geweldige schaden heeft geleden, en nog lijdt, en zo de Heere daar niet genadig in voorziet, reeds als op de oever van haar ondergang schijnt gekomen te zijn? En dat alles boven het algemene verval van onze koophandel, die van jaar tot jaar afneemt en te gronde gaat.
- (5) Hier komt bij het groot verval van onze neringen en hanteringen binnen 's lands, daar geen herstel meer aan schijnt te wezen.
- (6) De schaarse veldgewassen, die wij telkens gehad hebben.
- (7) De hand over hand toenemende armoede onder het volk, die zo groot nu geworden is, dat onze straten en woningen worden afgelopen van bedelaars, en men van alle kanten wordt aangezocht om hulp en onderstand aan allerlei nooddriftigen.

- (8) Alsmede de aanhoudende duurte van alle levensmiddelen, waar de gewone man over blijft klagen en zuchten.
- (9) De diep vervallen staat van 's lands financiën, en de schaarse inkomsten, die het land kan geven, omdat het tot zinken toe met schulden overladen is.
- (10) De zware imposten en schattingen, die mettertijd eerder staan te vermeerderen dan te verminderen. Ziet, al die dingen zijn klare blijken van de Goddelijke toorn, die tegen ons billijk ontstoken blijft, en dat de Heere met ons blijft twisten, om ons de staf van het brood allengs te breken, en ons ongevoelig te gronde te doen gaan.

Indien wij ook onze ogen slaan op particuliere personen en huisgezinnen, O, hoe velen worden er onder ons niet gevonden, daar de Heere ook tegen spreekt in Zijn toorn, "gok ziet om naar veel, meer gij verkrijgt weinig", enz.? Wat zijn er niet al velen die wurmen en werken tegen de dood aan? Daar ligt een vloek van God op alles wat zij aanvatten en ter hand nemen. De Heere blaast er in,

- (1) of zij bederven het zelf, of anderen bederven ze. Zij lijden schade en tegenspoed aan alle kanten.
- (2) Zij zinken in schulden, en weten niet hoe zich ooit te redden.
- (3) Hun beroep en nering verloopt, en zij worden ongevoelig arm, en als het jaar om is, dan komen zij doorgaans te kort, en weten niet hoe zij het hoofd boven zullen houden.
- (4) Velen komen zeer kommerlijk aan de kost, steken in duizend zorgen, en vergaan dagelijks van hartzeer en verdriet, en verkrijgen pas een stuk brood om van te leven.
- (5) Op het laatst worden zij er amechtig en moedeloos onder, en ziende, dat er geen uitkomst aan hun ellende te hopen is, verkiezen zij soms de verwurging voor het leven.
- (6) Dan gaan zij ook wel nacht en dag aan 't praktiseren, en aan 't uitdenken van middelen van bestaan, en worden mager van al het chagrijn en verdriet, dat zij in de wereld hebben.
- (7) Daar zijn er die dan wel de handen aan zichzelf slaan, menende daardoor hun droevige ellenden te ontkomen, wanneer zij er zichzelf eerst recht en voor eeuwig in dompelen.
- (8) Of zij worden een ieder, die zij maar enigszins bereiken kunnen, tot een gedurige overlast.
- (9) Of zij slaan kwade wegen in van bedrog en onrecht, waardoor zij eindelijk tot schande en verderf geraken. God weet, hoeveel duizenden van zulke mensen, en van zulke huisgezinnen er op deze tijd in ons land gevonden worden. Dit komt alles van de bezoekende hand van de Heere over ons, die wij billijk moeten vrezen, dat nog al hoger opgeheven zal worden, en dat de zaken hierna nog erger onder ons zullen lopen.

En wat belangt onze geloofsgenoten in andere landen, het gaat met dezen op vele plaatsen in de wereld niet beter, maar nog veel erger en rampspoediger. Indien wij onze ogen maar eens naar het ongelukkige Duitsland wenden, en naar de protestantse volken en landen daar, die nu reeds in het derde jaar het toneel van zo'n schrikkelijke en verwoestende oorlog zijn. O, wie kan hun dodelijke ellenden en rampspoeden overwegen, anders dan met een diepe verbreking van het hart? Die arme mensen worden daar van jaar tot jaar, zodanig verwoest, uitgemergeld, en in de grond geruïneerd en bedorven, dat er in een lange reeks van jaren geen herstel aan schijnt te zijn. O, hoe blaast de Heere daar niet Zijn geweldige toorn in de have en bezitting van een ieder! Hoeveel duizend welgestelde lieden vervallen daar nu tot de naaste armoede, kommer, ellende, en gebrek van alles. In één woord, want die ellenden van onze broederen zijn op geen één dag te noemen, het gaat hen nu helaas, als God Zijn volk bedreigd heeft, Deut. 28:47, 48, "omdat gij den HEERE, uw God, niet gediend zult hebben met vrolijkheid en goedheid des harten, vanwege de veelheid van alles; zo zult gij uw vijanden, die de HEERE onder u zenden zal, dienen, in honger en in dorst, en in naaktheid, en in gebrek van alles; en Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, totdat Hij u verdelge." O, naar en schrikkelijk oordeel van God, waarvoor wij onwaardig land en volk tot hiertoe nog bewaard zijn!

B. Maar omtrent dit alles moet hier nu ook een *ernstig onderzoek* geschieden. Daar moet ook van gevraagd worden, waarom dat? Wat is doch de waarachtige reden van zo'n grimmige toorn, en van die zware straffen en oordelen van de Heere der heirscharen? Och! stonden wij hier eens recht bij stil! Dat een ieder eens een ernstig belang mocht nemen, om dat te onderzoeken! Het is voorzeker dezelfde oorzaak, die hier in de tekst gemeld wordt, omwille van het huis des Heeren, hetwelk verwoest is: en dat zij lopen, elk voor zijn eigen huis. Deze is de snode en verderfelijke zonde, die sedert lange tijd onder het zogenaamde christenvolk heerst, en waar niemand bijkans vrij van is.

Gods huis is verwoest, dat zozeer van geen uiterlijk kerkgebouw of tempel, of godsdienstplaats, moet verstaan worden, als wel van Gods geestelijke tempel en kerk, en Zijn heilige dienst, Woord, wetten en ordinantiën, enz. O, over dat alles is tegenwoordig en sedert lang een allerdroevigste verwoesting, verval, en verderf gekomen, welke haast van niemand recht gezien, betreurd, of ter harte genomen worden.

Belangende Gods kerk of heilige tempel zelf, die is nu onder ons, en overal in de christenheid zeer jammerlijk verdorven en als verwoest, door een algemene geesteloosheid, die als een verdervende zondvloed de christengemeenten overstroomd heeft. Wat is doch de ziel en het leven van de kerk, en van iedere bijzondere gelovige? Is het niet Gods Geest, met Zijn zaligmakende genaden, gaven, en werkingen? Wanneer nu die Geest uit de kerk en uit de harten geweken is, dan moet alles sterven en geheel verdorven en verwoest worden. En ook dit is nu het droevig lot van Gods kerk, hier bij ons, en in alle landen. Die maar enigszins ogen heeft om te kunnen zien, moet er van overtuigd wezen en het smartelijk betreuren.

a. Het is de rechtvaardige klacht van de Heere over alle gemeenten in de christenheid, gelijk over die van Sardis, Openb.:3:1, "Ik weet uw werken, dat gij de naam hebt, dat gij leeft, en gij zijt dood". In plaats van Gods Geest is er nu een geest des diepen slaaps, en van dodelijke blindheid, lauwheid, zorgeloosheid, verstoktheid, en

onbekeerlijkheid, over het christendom allerwege uitgegoten, Jesaja 20. De dood heerst nu over de christen-kerk; als een rechtvaardige bezoldiging van de zonde. O, nare dood, waardoor alles wat Goddelijk, geestelijk, en heilig is, als gestorven en verwoest is! Hetgeen in het begin van de aarde gezegd werd, dat mag nu ook naar waarheid van de christenkerk in 't algemeen gezegd worden, dat die woest en leeg is, en dat duisternis is op de afgrond, Gen.1:2. Dit nu alles in de bijzonderheden voor te stellen en aan te wijzen, zou geenszins het werk zijn van één dag. De Heere heeft Zijn volk nu ook reeds tijd genoeg gegeven om van dit alles een droevige kennis en ondervinding te verkrijgen.

b. Deze nare woestheid, en geesteloosheid rust zonder onderscheid op alle staten, en orden van mensen, die Gods huis in de wereld uitmaken, en daartoe behoren. Hetzij men ziet

(1) op de hoofden en regenten, in de burgerstaat,

(2) of op de opzieners en bestuurders van de kerk,

(3) hetzij op de particuliere belijders, van allerlei soort, ouden en jongen, armen en rijken, vrijen en dienstbaren, enz. O, wij kunnen niet uitdrukken of enigszins recht begrijpen, onder wat een oordeel van geesteloosheid die allen samen Liggen, en hoe hun harten en wegen, ambten en bedrijven, enz., nu deerlijk verwoest en bedorven zijn, terwijl alle zonden en ongerechtigheden machtig zeer alom de overhand genomen hebben. Waarom men, waar men ook mocht komen, nu dit klaaglied wel mag opheffen, wij zijn in woeste plaatsen gelijk de doden, Jesaja 59:10. Helaas, De gehele kerk schijnt nu veranderd te zijn, in een Ezechiëls vallei, waar van staat hoofdstuk 37:1, 2, "dezelve nu was vol beenderen, en ziet, zij waren zeer dor; daar was geen Geest in hen". Dit is in 't kort al wat er van gezegd kan worden. En nu wat is een kerk zonder de Geest, anders dan een huis Gods, dat woest is?

En vandaar is nu ook gesproten een alledroevigste woestheid, verval, en verderf, over de gehele dienst van God, die aan Zijn huis verbonden is. Alles ligt hier evenzeer ontsteld, en door wanorde en geesteloosheid op het diepst verwoest en verdorven.

A. Gods heilig Woord en waarheid struikelen overal op de straten, en liggen daar verworpen en veracht, terwijl een geest van duisternis, van dwaling, en van verleiding nu de kerk regeert, en zich overal verspreidt.

b. Gods allerheiligste wetten en ordinanties worden jammerlijk nu verbroken en met voeten getreden, en die er nog eerbied voor willen hebben, zijn in een algemene haat en bespottig bij de wereld, en bij de hypocrieten.

c. De sterren in de rechterhand van de Heere Jezus zijn als uitgedoofde fakkels geworden, die geen zuiver licht van Goddelijke eer, noch glans van heiligheid meer van zich geven.

d. De prediking van 't heilige Evangelie is door de geesteloosheid en door menselijke wijsheid nu als een smakeloos zout geworden, de Geest, het licht, de kracht, de ijver en al het Goddelijke is er uitgeweken. Zij is als een bot zwaard, dat niet meer kwetsen of snijden kan.

e. De kerkelijke discipline wordt niet meer naar behoren onderhouden en geoefend. Men laat aan de ondeugden en de zonden alom als een vrije teugel.

f. Kortom de gehele godsdienst is meest in loutere geveinsdheid en harteloze sleur en formulier dienst veranderd. De religie is nu als een dood geraamte, zonder Geest.

g. Men hoort bijkans niets meer van krachtadig werk van God, in het bekeren van zondaren; maar het is alsof alles nu in een diepe doodslaap gevallen lag.

h. En de weinige ware vroomheid en Godzaligheid, die er nog in de kerk is overgebleven, wordt in alle plaatsen vijandig tegengegaan, gehaat en bespot.

i. Onder de oprechten zelf heerst overal de droevigste lauwheid, zorgeloosheid, aardsgezindheid en menigvuldige zonden en ergernissen.

Ziet, zo is Gods huis nu jammerlijk woest, en verval't nog meer van dag tot dag, enz.

En helaas, Wie bekommert er zich recht over? Waar hoort men dat er iets met ernst gedaan wordt tot herstel of opbouwning of tot reformatie? Wat doen hier de overheden: wat de kerkelijke opzieners, wat de particulieren, om het bedorvene weer op te richten, of de heilige dingen van des Heeren huis voor een verder verval te bewaren? O, droevige tijden van geesteloosheid, die wij thans beleven! Wat zal, wat moet toch eens het einde daar van zijn?

Boven dit alles is nu ook waarachtig, hetgeen de Heere verder klaagt in onze tekst, dat zij lopen elk voor zijn eigen huis.

O, zo gaat het alom in de christenheid, evenals het ging bij de Joden.

(1) Men trekt zijn hart af van God en godsdienst, en laat dat alles drijven en varen, enz.

(2) En men is geheel verslaafd en overgegeven aan de nietige en ijdele dingen van dit leven, enz. O, wat een aardsgezindheid heerst er nu! De gewichtige belangen van de hemel, en van de eeuwige zaligheid worden bij de mensen nu zodanig verwaarloosd, en die van de wereld worden zo driftig nagelopen en ter harte genomen, alsof het christendom geheel verloren, en het heidendom nu weer ingevoerd was.

(3) Alles loopt en draait om de tijdelijke dingen, die nodig zijn, als hing daaraan alles, en als was er anders niets nodig, dan maar te werken om de spijs die vergaat, Joh. 6.

(4) De grote menigte werkt en loopt daarbij om overvloed te verkrijgen, om rijk te worden in de wereld, om eer en aanzien te verkrijgen, om tot ambten en staten op te klimmen, en over anderen heerschappij te voeren; even alsof het hoogste en eeuwige goed daar in gelegen was.

(5) O, wat doen de genaamde christenen niet al om weelde en wellust; om pracht en hovaardij, in huizen en klederen, en in alles? Wat al torenbouwers van ijdelheid, enz.

(6) Hierin leven de mensen, hierin verteren zij zich evenals de inwoners van de eerste wereld, die door de zondvloed vergaan zijn. Op het einde storten zij als de beesten in 't graf, en varen met hopen naar de hel.

(7) En in het zoeken en driftig nalopen van deze nietige dingen plegen zij dikwijls allerlei onrecht, bedrog, onderdrukking, wreedheid en onbarmhartigheid enz. Zij ontzien niet alle dagen in de zonden te leven, God en Zijn geboden te verachten, ziel en zaligheid te verwaarlozen, geheel lauw en zorgeloos in de godsdienst te zijn; en in één woord zich zo aan te stellen, als waren zij loutere atheïsten en gezworen vijanden van God, van Zijn wet en heilig evangelie. Ziet, zo is het nu overal in de wereld gesteld met het gewaande christen volk. Zo leeft nu een ieder naar het goeddunken van zijn boze hart, enz.

(8) En och! of ook de kinderen Gods alom niet diep in dit verderf waren ingewikkeld, en meer liefde voor de wereld betoonden dan voor Christus.

O, nare tijden van uiterst verval en geesteloosheid! Zou de Heere hierover nu geen bezoeking doen, en zou Zijn toorn niet door de gehele wereld als een vuur roken en branden? O, vandaar komen die verwoestende oorlogen en al die deerniswaardige ellenden in Duitsland; vandaar komen al die straffen en plagen over ons land, en over een ieder van ons, enz. Wie moet de Heere niet rechtvaardigen? Wie moet niet verstomd staan en uitroepen, het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn, enz.

Voor het laatst een ieder ernstig te vermanen.

1. Van dit alles toch een rechte kennis te zoeken; zijn ogen te openen, om Gods Geest en genade te smeken.
2. Zijn hart en wegen voor God nauw te doorzoeken, Zef. 2:1.
3. Te arbeiden bij de Heere, om de genade van een waarachtige boetvaardigheid.
4. Zich op deze dag in belijdenis van zonden diep voor Hem te vernederen.
5. Hem vurig te smeken om verzoening, om genade tot een oprechte bekering, enz.
6. Alsmede om Zijn genade en Geest voor land en kerk, en voor de gehele christenheid. Daartoe nader te handelen in de namiddag. Amen.

Gepredikt te Kralingen in de voormiddag op de 7^e maart 1759.

9. Biddagpredikatie uit Lukas 12:35-37

Laat uw lendenen omgord zijn, en de kaarsen brandende. En zijt gij den mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de bruiloft, opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen. Zalig zijn die dienstknechten, welke de heer, als hij komt, zal wakende vinden. Voorwaar, Ik zeg u, dat hij zich zal omgorden, en zal hen doen aanzitten, en bijkomende, zal hij hen dienen.

In de voorgelezen tekst stelt de Zaligmaker ons, met een zeer gepaste gelijkenis, het heilig gedrag en de plicht voor ogen van Zijn gelovig volk en dienaren, in een nacht van geestelijke duisternis, wanneer de gehele wereld in de diepste onwetendheid, goddeloosheid, aardsgezindheid en zorgeloosheid gedompeld ligt, door een rechtvaardig oordeel van God, gelijk wij voor de middag gezien hebben. Hoe zij dan moeten zorg dragen, om ijverig en waakzaam in Zijn dienst te zijn, en op de komst van hun Heere vlijtig te wachten, enz. Teneinde zij hierdoor de belofte van de zalige heerlijkheid mogen verkrijgen, waarvan Hij ze alhier verzekert.

Samenhang.

Deze gewichtige en heilzame vermaning van de zaligmaker vloeit voort uit de voorgaande leer, welke hij aan de schare en aan zijn discipelen had voorgesteld, beginnende met het 13^e vers, waarin hij hun bij gelegenheid van zeker voorval, zeer ernstig en krachtig vermaand had tegen dat grote kwaad van de aards- en wereldsgezindheid, dat het christendom zo uitnemend schadelijk en hinderlijk is; zij zouden zich toch door genade, op alle mogelijke wijze wachten voor de geldgierigheid, en om aardse goederen en schatten te vergaderen, of zich met de ijdele zorgen van dit leven te bezwaren; gelijk een ieder die heilzame leer thuis kan nalezen. O, de Heere wil, dat al Zijn dienaren en gelovigen de wereld met al hun ijdele schijngoed geheel zullen verachten, en dat zij de hemel hier alleen zullen zoeken, en dat de drie-enige God maar alleen hun Deel en Schat zal wezen, enz. Waartoe dan de vermaning van onze tekst, tot ijver en waakzaamheid in Zijn heilige dienst, op die voorgaande leer zeer gepast volgt, omdat zonder dat het aardse niet verzaakt, en het hemelse niet ernstig gezocht kan worden.

Zodat deze tekst ons dan de rechte weg en het enige middel voorhoudt, om genadig bevrijd te worden van dat droevige oordeel van de Heere, van die dodelijke geest des diepen slaaps, en die schrikkelijke blindheid, waar de gehele wereld helaas, en ons gehele land en volk nu zo jammerlijk onder gebonden en besloten ligt, en waarop niet anders dan een haastig algemeen verderf van alles, in Gods tijd, kan volgen.

Och! dat de ontfermende God hier nu onder ons tegenwoordig was, en ons met het zalig en dierbaar licht van Zijn Geest in deze heilzame vermaning inleidde, en die op onze harten zo wilde drukken en verzegelen, dat ons gehele leven voortaan een enkele geestelijke betrachting mocht zijn van deze heilige lessen van onze Zaligmaker, Amen!

Verklaring.

Wij kunnen de gehele les bekwaam in vier hoofddelen afscheiden, op een ieder van welke wij zeer ernstig acht te geven hebben.

- (1) Op de personen, die in de gelijkenis voorkomen, zijnde een heer met zijn dienstknechten en huisgenoten.
- (2) Op beider gelegenheid en omstandigheid. De heer was op een bruiloft, en vertoefde daar, doch stond wel haast terug te komen; en de dienstknechten waren in het huis van de heer achtergelaten, en hadden daar hun werk en bezigheid, terwijl het middernacht was, en alles in de diepe slaap en duisternis gerust neerlag.
- (3) Op de plicht van de dienstknechten, om, gedurende het afzijn van hun heer, ijverig werkende en wakende te zijn, en de wederkomst van de heer naarstig te verwachten.
- (4) Op de heerlijke beloning en vergelding, die daar op eens zeker aan de getrouwe dienstknechten zou geschieden, als hun heer van de bruiloft in de nacht thuis zou komen.

A. De personen dan zijn hier in de gelijkenis *een heer, met zijn dienstknechten en huisgenoten*.

Door de heer moeten wij hier geen andere, dan onze Zaligmaker Zelf verstaan, Die

- (1) de grote Heere is van hemel en aarde, en van alle schepselen, door Wie de Vader alles geschapen heeft, en ook alles onderhoudt en regeert. "Gij heet Mij Meester en Heere", sprak Hij tot Zijn discipelen, Joh. 13:13, "en gij zegt wel; want Ik ben het". Hij heeft op Zijn kleeft, en op Zijn dij deze Naam geschreven: Koning der koningen, en Heere der heren, Openb. 19:15. Maar
- (2) in het bijzonder is hij de Heere van Zijn huis en kerk, Die Zijn gemeente door Zijn bloed verkregen heeft, Hand. 20:28. En Die dit Zijn huis Zelf gebouwd heeft, Hebr. 3:3. Hij is ook de Heere van al Zijn ware gelovigen, die Hem daarvoor in de geest houden en erkennen. Want niemand kan zeggen, Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest, 1 Kor. 12:3. En deze is onze algemene christelijke belijdenis, die alle natiën en tongen doen, die zalig zullen worden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders, Filip. 2:11. Die dat nu oprecht en in geest en waarheid alzo mag doen, die zal zich voor deze grote Heere neerbuigen, Psalm 45, en bij Hem zijn gehele zaligheid en al zijn heil en troost, leven en vrede, licht en sterkte, bescherming en verlossing, enz., alleen zoeken, en in een onverderfelijk geloof op Hem vertrouwen. Welgelukzalig is dan het volk, wiens God de Heere is, enz. Psalm 33. Die kennen en beminnen, en dienen en vrezen Hem, en zeggen gedurig tot Hem met Thomas, mijn Heere en mijn God, Joh. 20:28. Gelukkige zielen, welke de Heilige Geest die grote verborgenheid geleerd heeft!

Deze alleen zalige Heere komt hier nu in de gelijkenis voor, *als hebbende Zijn dienstknechten en huisgenoten*, gelijk aan een Heere eigen is. Door dezen moeten wij hier verstaan:

In 't algemeen, alle ware en oprechte christengelovigen, die door de Heere Jezus uit de wereld geroepen en uitverkoren, en tot Zijn zalige gemeenschap gebracht zijn. Deze allen zijn Gods huisgenoten, Ef. 2 19, en behoren tot het geestelijke huisgezin van deze grote Heere, en zijn allen zonder onderscheid zijn dienstknechten of

dienstmaagden geworden, door een gewillige en gehele overgave van het geloof van zichzelf en al het hunne aan Hem en Zijn zalige dienst. Gelijk de apostel ons leert, 1 Kor. 7:22, die vrij zijnde geroepen is, die is een dienstknecht van Christus. Daar is doch geen ware vrijheid, voordat men een gelovig dienstknecht van Christus geworden is, en door de genade van de krachtadige hemelse roeping en wedergeboorte de rampzalige dienst van de wereld, van de satan, en van de zonde met zijn hart geheel verzaakt, en zich aan Christus' zalig juk en heerschappij geheel onderworpen heeft. Deze allen zijn de dienstknechten van onze God, die aan hun voorhoofden verzegeld zijn, met het zegel van de Heilige Geest, Openb. 7:3. Want tot hen behoort die genadige belofte van het Nieuwe Testament, "en ook op Mijn dienstknechten, en op Mijn dienstmaagden zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten", Hand. 2:18. O, gelukkig volk, die hun enigste lust en zielsvermaak vindt in de heilige dienst van de grote Heere Jezus! Die Hem allen samen dienen met een eenparige schouder, Zef. 3:9, en met de apostel ook mogen zeggen, het leven is mij Christus, enz., Filip. 1:21. Van hen zegt de Geest, "maar zij zullen dienen de Heere hun God, en hun Koning David, die Ik hen verwekken zal", Jer. 30:9.

Doch in 't bijzonder moeten wij door de *dienstknechten van deze Heere* hier ook verstaan al degenen, die van de Heere Christus op een wettig wijze tot Zijn evangeliedienst, en tot enig ambt in Zijn huis of kerk verkoren en geroepen zijn, en daarin van de gewone gelovigen zijn afgezonderd, om het opzicht daarover te hebben, en alle zaken van Zijn huis en dienst hier op aarde door hen te verzorgen, en in goede orde te besturen en te regeren. Want Hij heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars; tot de volmaking van de heiligen, tot het werk van de bediening, tot opbouwning des lichaams van Christus, Ef. 4:11, 12. En zo zijn deze dienstknechten dan zonder onderscheid allen voorganger en ambtenaren in Christus' kerk, die van Hem geroepen worden tot de prediking, tot het opzicht van de kerk, tot de bediening van de heilige sacramenten, tot de bezorging van de zwakken en behoeftigen, tot onderwijzing van de jeugd, en tot de waarneming van alle verdere christelijke instellingen en ordinanties; ja ook om het overheidsambt over de kerk en de burgerstaat te bekleden, en om de rechtszaken waar te nemen. Het zijn allen op een bijzondere wijze Christus' dienstknechten. zij dienen allen deze grote Heere, ieder in zijn Goddelijk ambt en beroeping, en zoeken het nut en welzijn van Zijn huis op alle wijze te bevorderen. En o, wat is dat niet een grote eer en geluk, zulke dienstknechten van God de Allerhoogste te zijn, Hand. 16:17. De koning David zelf stelde daarin al zijn heerlijkheid, en riep uit: "och Heere, zekerlijk ik ben Uw knecht", enz. Psalm 116:16.

B. Nu volgt, *dat wij de bijzondere gelegenheid en omstandigheid omtrent deze Heere en Zijn dienstknechten ook overwegen.*

Belangende de Heere, Die komt ons in de gelijkenis voor, als zijnde

- (1) uit Zijn huis gegaan naar een bruiloft;
- (2) waar Hij vertoefde, totdat het middernacht werd, gelijk dat zo op een bruiloft gaat;
- (3) doch waarvan Hij eens weer thuis zou komen, en dat zelfs onvoorziens en onzeker wanneer, zodat Hij door de Zijnen op ieder uur en ogenblik verwacht moest

worden. Deze dingen zijn eigenlijk uit de menselijke gewoonten gauw begrepen. Onder zo'n gelijkenis worden ons hier nu deze dierbare Goddelijke Evangelie waarheden van onze Heere Jezus Christus voorgesteld:

Hoe hij het grote werk van onze verlossing hier op de aarde verricht hebbende, uit Zijn huis en kerk gegaan is naar de hemel, en daar zijn lichamelijke tegenwoordigheid heeft overgebracht, zijnde daar de zalige bruiloft van de eeuwige vreugde en heerlijkheid, die hier op aarde, in het koninkrijk van de genade, voor alle ware gelovigen, die met de Heere Jezus Christus gemeenschap hebben, wel aanvankelijk wordt begonnen, gelijk hij ons dat Zelf leert, Matth. 22 en elders; maar die in de hemel, in het koninkrijk van de heerlijkheid, volmaakt gehouden en genoten wordt. Want het is gewoon in de Heilige Schrift, dat ons de zaligheid van de hemel als een grote en luisterrijke maaltijd, en ook als een bruiloft, voorgesteld wordt. Zo wordt gezegd van de wijze maagden, Matth. 25:10; dat, als de bruidegom kwam, zij gereed waren, en met hem ingingen tot de bruiloft, wanneer de deur werd gesloten. Dit is de bruiloft des Lams, en het avondmaal van de bruiloft des Lams, in volkomenheid waarvan geprofeteerd wordt, Openb. 19:7, 9. En o, wie zal van deze zalige bruiloft van de eeuwige hemelse heerlijkheid enige beschrijving kunnen geven? Want geen oog heeft die gezien, enz. 1 Kor. 2:9.

- (1) Onze grote Heere en zaligmaker is daar Zelf de Bruidegom, Die veel schoner is dan de mensen kinderen, Psalm 45:3, en al de uitverkoren verheerlijkte gelovigen zijn daar Zijn bruid, en vrouw die voor haar man versierd is, Openb. 21:2.
- (2) Daar is de volmaakte geestelijke omhelzing en genieting van deze Goddelijke Bruidegom en bruid.
- (3) Daar is de onbegrijpelijke statie en heerlijkheid van de drie-enige God, en van alle hemelingen.
- (4) Daar is de volle overvloed en algenoegzaamheid van alle hemelse goederen en gelukzaligheden.
- (5) Daar is de verzadiging van vreugde bij Gods aangezicht, enz. Psalm 16:11.
- (6) Daar is het volmaakte gezang, gejuich en de eeuwigdurende Gods genieting en Gods verheerlijking. En wat zal ik ellendige daar nu meer van zeggen?

B. Op die volzalige hemelbruiloft, is nu onze grote Heere en Zaligmaker. Daar is hij naar Zijn hoge goedheid op een bijzondere wijze, gelijk een koning in Zijn paleis; want de hemel is Zijn troon, enz., Jesaja 66:1. Daar is Hij naar Zijn mensheid, die daar volkomen verheerlijkt is, en met welke Hij hier op aarde nu niet meer tegenwoordig is. Daar vertoeft en blijft hij nu, alzo, gelijk de Schrift ons leert, Hand. 3:21, Welke de hemel moet ontvangen, tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen, terwijl hij toch ook naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest hier bij ons, in Zijn huis en kerk, altijd tegenwoordig is, en nimmermeer van ons wijkt; alles van boven uit de hemel gedurig aanschouwende, bezorgende, bewarende en beschermende, bestierende en regerende, enz. Gelijk hij ons daarvan voor Zijn heengaan verzekerd heeft. Matth. 28:20, "Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld."

En dit niet alleen, maar de tekst onderwijst ons ook duidelijk van *Zijn wederkomst* tot ons, en vermaant al Zijn dienstknechten en gelovigen daarop gedurig vlijtig te wachten. Op vierderlei wijze, moeten wij die komst van Christus uit de hemel, en van de bruiloft tot ons hier beneden in Zijn huis verstaan.

- (1) Van een *genadige bezoeking* van Zijn volk en kerk, en van Zijn bijzondere gelovigen, met Zijn geestelijke tegenwoordigheid in het midden van hen, welke zeer verscheiden en niet dezelfde is op alle tijden; hierom was het, dat de bruid zo ijverig smeekte, Hoogl. 4:16, "O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate Zijn edele vruchten!" En dat de Zaligmaker ons Zelf beloofd heeft, Joh. 14:23, "zo iemand mij lief heeft, die zal Mijn Woord bewaren; en Mijn Vader zal Hem liefhebben, en Wij zullen tot hem komen, en woning bij hem maken."
- (2) Van een *rechterlijke komst* uit de hemel hier beneden in de wereld, en in Zijn huis en kerk, met Zijn heilige oordelen en kastijdingen over de zonden, lauwheid, geesteloosheid en geveinsdheid van de christenbelijders, enz. Waar beiden de Heilige Schrift en de droevige ondervinding van alle tijden, ons zulke ontzaglijke en menigvuldige lessen van gegeven hebben. Zo'n droevige komst in Zijn toorn bedreigde de Heere Jezus aan die van Efeze, Openb. 2:5, gedenkt dan van waar gij uitgevallen zijt, en bekeert u, enz. en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen", enz. En op zo' komst ten oordeel tegen Jeruzalem en het Joodse volk, wordt hier in de tekst, en elders, mee bijzonder gezien, dat een zeer vreselijke komst van de Heere geweest is.
- (3) Van Zijn zalige en *geduchte komst* tot een ieder van Zijn dienstknechten en gelovigen in het uur van de dood, wanneer Hij ze bij Zich in de hemel thuis haalt, enz. en welke komst van de Heere al mede ligt ingesloten in dat algemene slotwoord van de Bijbel, Openb. 22:20, "Die deze dingen getuigt, zegt: ja, Ik kom haastelijk Amen. Ja kom, Heere Jezus."
- (4) En eindelijk moet het verstaan worden van de *laatste komst* van de Heere ten oordeel, dat een voornaam artikel is van ons Christengeloof waar het gehele Evangeliewoord, van voren en van achteren mee vervuld is; en waar Hij ons de allerduidelijkste belofte en verzekering van gegeven heeft, Joh. 14:2, 3. Ziet, dit was de gelegenheid van de grote Heere. Zo is Hij gegaan naar en op de bruiloft, zo bleef en vertoeft Hij daar, en zo zal Hij van daar op een onvoorzien uur eens weer komen tot de Zijnen, in Zijn huis.

Wat nu de gelegenheid aangaat van Zijn gelovige dienstknechten en huisgenoten, die moet van ons hiermee kort overwogen worden.

- (1) Terwijl hun Heere nu hierboven in de hemel op de bruiloft is, zo zijn deze allen hier beneden op de aarde in Zijn huis of kerk achtergelaten.
- (2) Zij wonen en zijn nu hier allen gezamenlijk in dat huis van de Heere Jezus als medeburgers van de heilige en huisgenoten Gods, Ef. 2:19, en van hen wordt gezegd, Psalm 84:5, welgelukzalig zijn ze, die in Uw huis wonen, zij prijzen U gestadiglijk. Sela!
- (3) Zij hebben hier in dat heilige huis, en binnen zijn omtrek of muren een ieder zijn bijzondere post, werk en ambt, waarin de Heere hen allen gesteld en toe geroepen

heeft; en dat in de hoogste orde, geschiktheid, die nergens in de wereld buiten dit Goddelijke huis also bevonden wordt. En de Heere Zelf is geestelijk in het midden van hen, ofschoon Hij nu lichamelijk in de hemel is, als wij gezien hebben.

- (4) Ja terwijl de grote Heere Jezus op de hemelse bruiloft is, en vertoeft te komen, zo is het al reeds middernacht geworden; waarin de gehele wereld en zelfs ook de genaamde christenwereld vervuld en bedekt is met een diepe en akelige duisternis van onwetendheid, bijgeloof, afgoderij, vleselijkheid en goddeloosheid, enz. Alleen binnen in Jezus huis, schijnt het ware geestelijke licht van kennis van heiligheid, van vrede en zaligheid.
- (5) Ja in deze duistere nacht ligt ook al het volk van de wereld in een diepe slaap van de uiterste gerustheid en zorgeloosheid, aards- en wereldsgezindheid, enz. Gelijk zij waren in de dagen voor de zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, enz., en bekenden 't niet, tot dat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam, Matth. 24:38, 39. En och of in deze nare nacht ook niet de wijze en dwaze maagden samen gerust neerlagen, om te slapen, Matth. 25! Ziet, dat is er van de Heere en Zijn dienstknechten, en van hun wederzijdse gelegenheden.

C. En zo gaan wij nu tot ons derde hoofdstuk over, *namelijk tot de plichten, die de grote Heere hier aan Zijn dienstknechten voorschrijft, gedurende Zijn afwezen van hen; hoe zij zich allen gezamenlijk in Zijn huis onderwijl te gedragen hadden.* Deze gewichtige plichten zijn in vier hoofdzaken begrepen.

- (1) Dat hun lendenen moesten omgord zijn.
- (2) Dat zij de kaarsen moesten brandende houden.
- (3) Dat zij op hun Heere zorgvuldig moesten wachten, om op Zijn wederkomst van de bruiloft, en op Zijn kloppen, Hem terstond open te doen.
- (4) En dat zij, teneinde dit alles naar behoren te verrichten, vlijtig moesten waken, en zich hoeden voor de slaap en voor de sluimering.

Hun lendenen moesten omgord zijn. Want zo wordt de vermaning van de Heere aangevangen, *"laat uw lendenen"*, enz. Hierin ligt een zinspeling op de gewoonte van de Joden en van de oosterse volken. Bij welken ook zelfs de dienstknechten lange rokken of klederen plegen te dragen, die met een gordel om de lendenen werden vastgemaakt. Wanneer dezen nu hun werk binnenshuis zouden verrichten, of elders heen gezonden werden, om met haast te reizen, dan plegen zij hun klederen hoog op te schorten om hun lendenen, en die zo te omgorden, of met de gordel vast te maken, dat die hun niet verhinderen of in de weg waren, maar dat zij gereed en bekwaam waren tot hun werk of tot de reis. Op welke gewoonte dat bevel van de Heere zag aan de profeet Jeremia, hoofdstuk 1:17, "Gij dan gordt uw lendenen, en maakt u op, en spreekt tot hen alles wat Ik u gebieden zal." De Heere wilde, dat de profeet Hem als een getrouwe knecht zou dienen bij het Joodse volk. En zo wordt ook aangetekend van de Zaligmaker, Joh. 13:4, 5, toen hij zijn apostelen in de gestalte van een dienstknecht de voeten zou wassen, dat Hij Zijn klederen aflegde, en nemende een linnen doek, Zichzelf omgordde. Welke opschorting en omgording van de klederen om de lendenen, dan twee dingen wil te kennen geven, namelijk bereidheid tot de dienst, en onverhinderdheid. Waarom de Heere Jezus hier dan die beide zaken aan al Zijn

dienstknechten ook beveelt en vermaant:

Een gedurige gereedheid of bereidheid tot Zijn dienst, in alles zonder onderscheid, overeenkomstig ieders staat, ambt en verplichting; zelfs tot de zwaarste en moeilijkste posten, waarin de Heere hen doch alleszins beloofd heeft te helpen en te ondersteunen. Tot welke bereidheid behoren:

- (1) Een hartelijke liefde voor de Heere Jezus en Zijn dienst.
- (2) Een ernstige gezetheid van 't gemoed, en van al de krachten en vermogens van de ziel op de heilige en zalige dienst.
- (3) Een innerlijke lust, vermaak en vergenoegen daarin.
- (4) Een vurige begeerte en verlangen daarnaar.
- (5) Een gedurig wachten op de bevelen van de Heere, om die te ontvangen en te doen met een volvaardig gemoed.
- (6) En een verloochening van alle eigen zin, wil, lust, enz., en van alle andere dingen en belangen, die met de dienst van de Heere strijdig zijn. David drukt die bereidheid aldus uit, Psalm 123:2, dat, gelijk de ogen van de dienstknechten zijn op de hand hunner heren, enz., also onze ogen op de Heere onze God zijn. Zodanige volvaardigheid en bereidheid van het gemoed moet allengs door genade, en door veel strijd en oefening verkregen worden, en nog gedurig toenemen. En de dienstknechten, die daarmee begaafd zijn, die zijn aangenaam boven alle anderen in de ogen van hun heren. Waarom de apostel die bereidheid van het Evangelie des vredes ook stelt onder de geestelijke wapenrusting van de christenen, Ef. 6:15.

Ten andere wil de zaligmaker met deze omgording van de lendenen hier ook aanwijzen en te kennen geven, de alleszinse bekwaamheid en onverhinderdheid tot Zijn dienst; welke van ons niet anders verkregen kan worden, dan door een oprechte en gewillige aflegging en verzaking van alle veranderingen van de wereld en van het vlees, die met de klederpracht en ijdelheid plegen vergezeld te gaan, en daarvoor bekwaam verbeeld worden; als daar zijn alle aardsgezindheid, hovaardij, wellust, gemak, eer, rijkdommen. In één woord, alles wat maar enigszins tot bezorging van het vlees, en tot voeding en koestering van de wereldse begeerlijkheden zou strekken. O, al dit vleselijke moet hier geheel uit de weg geruimd worden, door de hemelse genade van de Heere Jezus. Die tot Zijn dienst bekwaam zullen zijn, die moeten hun harten daar in den Geest hoe langer hoe meer van ontdoen en reinigen, en dagelijks sterven aan al het aardse en vleselijke, en in hemelsgezindheid toenemen; naar luid van de vermaning van de apostel, Tit. 2:11 enz. "Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen. En onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig, en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld; verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den groten God en onzen Zaligmaker Jezus Christus". Ziet, dit is het in 't kort te zeggen, laat uw lendenen omgord zijn.

Hierop volgt nu het tweede gedeelte van de grote plicht: *en de kaarsen brandende*. Daar zijn voor Jezus' dienstknechten en ware gelovigen drie kaarsen, die zij altijd brandende moeten houden, en bezorgen, dat die nooit uitgaan of verdonkerd worden,

gelijk de Zaligmaker hier dan ook niet van een kaars, maar van kaarsen in het meervoud spreekt.

De eerste is de kaars van Zijn Goddelijk Woord, die altijd helder in Zijn huis moet schijnen en branden, op de kandelaar. Hiervan zegt de Psalmist, Psalm 119:105, "Uw Woord is een lamp voor mijn voet, en een licht voor mijn pad". Deze kaars is, als het ware tweeledig. Het ene lemmet is de wet, ons aanwijzende onze plicht, en de regel voor ons gehele leven. Want het gebod is een lamp, en de wet is een licht, Spr. 6:23. Het ander lemmet is het evangelie, ons aanwijzende de genade tot onze plicht, die ons daar in duizend beloften gedurig beloofd wordt. Hierop wordt gezinspeeld, Openb. 22:5, "en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben." Dat is te zeggen, dat er in de hemel geen uiterlijke bediening van het Woords of van het Evangelie meer nodig zal zijn. En uit dat inzicht worden de apostelen en leraars, die het Evangelie overal in de wereld prediken, bij een kaars vergeleken, die men zet op een kandelaar, en zij schijn allen, die in het huis zijn, Matth. 5:15. En Paulus gewaagt van de verlichting van het Evangelie van de heerlijkheid van Christus, die de ongelovigen niet bestraalt, door de verblinding van de satan, 2 Kor. 4:4. Nu, die kaars van het Goddelijk Woord, en van de zuivere hemelse waarheid, moeten Jezus' dienstknechten binnen in Zijn huis altijd lichtende en brandende houden; door een vlijtig gebruik en onderzoeking, en door een geestelijke en vruchtbare verachting; zodat Christus' Woord rijkelijk in hen wone in alle wijsheid, en zij elkaar daaruit gedurig leren en vermanen. Kol. 3:16.

De tweede kaars, die altijd binnenshuis moet brandende gehouden worden, is Christus Zelf, met Zijn krachtadig hemels licht, genade en Geest in de zielen. Zo wordt er van Hem gezegd, "en het Lam is hun kaars", Openb. 21:23. En hij leert het ons Zelf, Joh. 8:12, "Ik ben het licht der wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben." Die Goddelijke kaars nu wordt brandende gehouden als de geestelijke kennis van de Heere Jezus inwendig de harten van de gelovigen gedurig bestraalt, en zij in die zalige kennis dagelijks opwassen en toenemen, en in een gelovige gebruikmaking van Hem en van Zijn hemelse genade dagelijks leven. Als Hij zo al hun licht en leven wordt, en die belofte aan hen meer en meer vervuld wordt, Christus zal over u lichten, Ef. 5:14.

De derde kaars is de getrouwe en ijverige belijdenis, en het heilig voorbeeldig leven van de ware christengelovigen, waarmee de een de andere, en zij allen onderling elkaar gedurig moeten stichten, opwekken en verlichten, gelijk de zaligmaker ons leert, Matth. 5:16, "laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Deze zijn de lampen, die de wijze maagden bereiden, en waarmee zij de bruidegom tegemoet gingen, Matth. 25:1. Hiertoe moet een ieder gelovige zich door de genade alleszins bevljtigen, om zo een brandende en lichtende kaars voor anderen te zijn in Jezus' huis, Joh. 5:35, en om als een kind van het lichts te wandelen, Ef. 5:8. En de dienstknechten van het huis moeten hier zelfs de voornaamste en helderste lichten zijn; want van hen heeft de Heere Jezus gezegd, dat zij het licht van de wereld zijn, en dat dit licht, deze kaars, niet onder een korenmaat, maar op de kandelaar gezet moet worden, opdat het schijnt enz. Matth. 5:14, 15. Ook moeten dezen op dat helderschijnend licht van een vrome, en Godzalige en voorbeeldige wandel, bij al de andere huisgenoten van Jezus' huis, zonderling arbeiden, met gedurige ijverige opwekkingen, vermaningen,

bestraffingen, enz. Met een nauw opzicht en wachthouding, en met een getrouwe oefening en waarneming van de kerkentucht, volgens het ernstige voorschrift van de apostel, Hand. 20:28, "zo hebt dan acht op uzelf, en op de gehele kudde", enz.

Ziet daar, deze *drie kaarsen* moeten in het huis van de Heere altijd brandende zijn. Als duisternis de gehele wereld vervult, zo zal dan nochtans het ware hemelse licht van Christus schijnen en de uitverkorenen en gelovigen zullen in dat licht van de Heere wandelen, Jesaja 2:5, evenals toen er een dikke duisternis was in het gehele Egypteland; maar bij al de kinderen Israëls het licht was in hun woningen, Exod. 10:22, 23.

Nu volgt het derde gedeelte van de plicht, daarin bestaande dat Jezus' dienstknechten en gelovigen op hun Heere moeten wachten, wanneer Hij wederkomen zal van de bruiloft, opdat als Hij komt en klopt, zij Hem terstond mogen opendoen. Hoe dit natuurlijk toegaat onder de mensen, in de dagelijkse gewoonten, is een bekende zaak. Wanneer een heer 's nachts van huis op een maaltijd of bruiloft is, dan weten wij, dat zijn dienaars en huisgenoten met verlangen op zijn wederkomst wachten; en als hij nu komt en klopt aan de deur, ze dan terstond gereed zijn om hem open te doen en in te laten. Dit moet nu alweer geestelijk van ons opgenomen, en op de Heere Jezus toegepast worden, Wiens wederkomst van de hemelse bruiloft op verscheidene wijze wij tevoren reeds gezien hebben. Hier moeten wij dan nu maar acht geven op de plicht van Zijn dienstknechten, omtrent deze Zijn wederkomst, welke tweeledig is, bestaande

- (1) in het verwachten,
- (2) in het terstond opendoen van hun Heere.

In het verwachten van Hem. Zij moeten op hun Heere, en op Zijn wederkomst wachten. Hiertoe vermaant de Heilige Geest Gods volk gedurig in het Woord. Wacht op de Heere, zegt de psalmist, Psalm 27:14, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken; ja, wacht op de Heere. En Psalm 140:5, Ik verwachtte de Heere, mijn ziel verwacht, en ik hoop op Zijn Woord. En Micha 7:7, Ik zal uitzien naar de Heere, ik zal wachten op de God mijn heils; mijn God zal mij horen. Onze wandel, zegt de apostel, Filip. 3:20, is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus. Wat zou er van deze grote en heilige plicht van het christendom niet al veel te zeggen zijn? Doch wij kunnen er nu slechts een korte beschrijving van geven, en maar als met de vinger aanwijzen wat er toe behoort.

- (1) Wordt er toe vereist, de kennis en het geloof van deze Goddelijke komst van Christus, op al die voorgestelde manieren gedurig in zijn hart levendig te houden, en dat door middel van Zijn Woord en beloften, op alle wijzen te versterken; gelijk de apostel vermaant, Jak. 5:8, versterkt uw harten, want de toekomst des Heeren genaakt.
- (2) Het zalige en het geduchte van die komst veel te overwegen, en steeds levendig op zijn hart te houden, teneinde zich daarmee gedurig te vertroosten, en daar ook ootmoedig voor te vrezen.
- (3) Het onverwachte van des Heeren komst ook gedurig voor zijn, en brandende gehouden worden, terwijl het middernacht is, en de ogen te houden, en op zijn gemoed te leggen, teneinde men Hem dagelijks, en als van uur tot uur, verwacht,

wetende hoe Hij gezegd heeft, dat hij haastelijk zal komen, Openb. 3:11, en gelijk een dief in de nacht, 1 Thess. 5:2, en in welke ure men het niet meent, vs. 40 van ons teksthofdstuk.

- (4) Die komst en verschijning van de Heere lief te hebben, 2 Tim. 4:8.
- (5) Die hartelijk te begeren, en met uitgestrekte zielsverlangens dagelijks tegemoet te zien, verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods, 2 Petrus 3:12.
- (6) De Heere om Zijn komst steeds ijverig te bidden. De Geest en de bruid zeggen, kom: en die het hoort zegge, kom, ja kom, Heere Jezus! Openb. 22:17, 20; en zo al zijn heil en gelukzaligheid in die komst te stellen.
- (7) En toch ook met een stil geduld en lijdzaamheid die komst te verwachten, gelijk de landman de vrucht en wasdom van 't gezaaide, Jak. 5:7, zonder de grote Heere daar omtrent paal of perk te willen stellen.
- (8) Zich maar in geloof en door de Heilige Geest dagelijks voor de komst van de Heere te bereiden, gelijk een bruid zich bereid voor de komst van haar bruidegom, Openb. 19:7, en gelijk de Heere hier in vs. 40 Zijn dienstknechten ook vermaant, "gij dan, zijt ook bereid.
- (9) In één woord, in het geloof van die zalige komst van de Heere Jezus zo te leven en te sterven, met vader Jacobs. Gen. 42:18, "op Uw zaligheid wacht ik, Heere". Ziet, zo zullen de dienstknechten op hun Heere wachten, wanneer Hij op de ene of andere wijze terugkomen zal van de bruiloft. En hierdoor zullen ze dan ook reeds in hoop zalig zijn, gelijk er van getuigd wordt, Jesaja 30:18, "welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten.

Waarop dan nu ook het tweede deel van de plicht zich vanzelf aan ons ontdekt: opdat als Hij komt, en klopt, zij Hem terstond mogen open doen.

A. Van de Heere worden hier twee dingen gesteld: Zijn komst, en Zijn kloppen.

- (1) Hij komt, òf in genade, òf in gericht, òf in de dood, òf in Zijn doorluchtige komst op de jongste dag als wij gehoord, hebben.
- (2) en komende is Hij gewoon te kloppen, en Zijn dienstknechten daarvan blijkbare en gewisse tekenen te geven dat Hij gekomen is, en reeds aan de deur staat. Ziet, zegt de Heere Zelf, Openb. 3:21, Ik sta aan de deur, en Ik klop, enz. Hij klopt, wanneer Hij van de bruiloft komt, in de middernacht, aan de deur van Zijn huis, in 't algemeen; of aan de deur van de harten en gewetens van Zijn gelovigen in 't bijzonder. Hij klopt, door Zijn Woord, door Zijn Geest, en door de werking van Zijn voorzienigheid, aan Zijn dienstknechten en gelovigen op de een of andere wijze, daarvan krachtadige en genoegzame verzekering gevend, daar zij Zijn kloppen en stem horen, en weten, dat hun Heere daar nu gekomen is gelijk de bruid dat kloppen van haar Liefste aan haar deur aanstonds hoorde, en gewaar werd, Hoogl. 5:2.

B. Waarop de dienstknechten, die op de zalige komst van de Heere reeds zo lang reikhalzend gewacht hebben, Hem dan nu op Zijn kloppen, ook terstond zullen

opendoen; door

- (1) de deur van hun harten, zo wijd zij enigszins kunnen, voor Hem te openen; en
- (2) alle verhinderingen en beletsels, die er nog mochten zijn, door Zijn krachtdadige genade, geredelijk uit de weg te ruimen, dat Hij nu een vrije ingang tot hen verkrijgt;
- (3) en door Hem met innigste liefde en blijdschap, en met heilige ootmoed en vrees nu zo in 't gemoed te ontvangen, te omhelzen, en zich geheel aan Hem over te geven, en aan Zijn voeten neer te werpen, als zijn arme volk en dienaren. Gelijk ons dit zo geleerd wordt in de gelijkenis van de wijze maagden, Matth. 25. Och dat ons de Heilige Geest dit alles nader mocht leren! Want ons ontbreken tijd en krachten, om het zelf behoorlijk voor te stellen, en met onderscheiding uit te breiden, zoals toch anders zulke grote zaken wel vereisten, waar de ziel en het leven van het christendom geheel aanhangt.

4. Daar blijft nu het vierde of laatste gedeelte van de plicht nog over, welk als de grond en de volmaking van al het andere van ons gehouden moet worden, bestaande in de waakzaamheid van Jezus' dienstknechten en gelovigen: die daarom als het voornaamste van de grote christenplicht ook laatst genoemd, en achteraan gesteld wordt. *"Zalig zijn de dienstknechten, welke de Heere, als Hij komt, zal wakende vinden!"* Zonder te waken zou van al het andere niets kunnen geschieden. De Zaligmaker trekt Zijn gehele vermaning daarom ook samen in dat ene woord, Mark. 13 37, "en hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen, waakt." En Luk. 21:36, "waakt dan te aller tijd", enz. En hoe dikwijls wordt ons die grote plicht niet in de Heilige Schrift vermaand en aanbevolen? Wij zullen er nu de voornamen inhoud maar eens kort van trachten aan te wijzen. Dit waken staat tegenover alle vleselijke gerustheid en zorgeloosheid, die onder het zinnebeeld van slapen doorgaans wordt voorgesteld; en bestaat in die levendigheid, wakkerheid, werkzaamheid, en geestelijke opgewektheid van de ware christen gelovigen, die zij allermeeest van de Heilige Geest verkrijgen, door middel van een gelovig en teer nabij leven met de Heere Jezus, en door zich met zorgvuldigheid voor alle vleselijkheid te wachten. Doch laat ons eens zien, waartegen de christen en waarvoor zij steeds moeten waken, enz. En door welke middelen die waakzaamheid bevorderd wordt.

Waartegen

- (1) Zij moeten gedurig waken tegen de satan, en tegen zijn geweld en verzoeking. Zo vermaant de heilige Petrus, 5:8, zijt nuchteren en waakt, want uw tegenpartij de duivel gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden.
- (2) Zij moeten waken tegen de wereld, met al haar verleidingen en begeerlijkheden, dat die geheel verworpen en gesloten wordt buiten het huis van de Heere, en buiten de zielen van de gelovigen.
- (3) Zij moeten waken, een ieder tegen zijn eigen hart. Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens, Spr. 4:24.
- (4) Tegen de inwonende verdorvenheid, de vleselijke begeerlijkheden, en vooral tegen de voornaamste verdorvenheid, en boezemzonde, waar een ieder arm

christengelovige gedurig meest voor open ligt, en allermeeft mee te worstelen en te strijden heeft. Kunnen wij door ogenblikkelijke genade, slechts onze hoofd- en boezemzonde bedwingen en onderdrukken, en een ergerend rechteroog uitgraven, enz., dan zal al het andere welgaan, en zonder dat zal niets voorspoedig zijn.

- (5) Zij moeten waken tegen ongeloof en twijfelmoedigheid, tegen onwetendheid en duisterheid, tegen dodigheid en geesteloosheid, tegen hoogmoed en zelfzoeking, tegen toegeven en lossigheid in bekende zonden en in 't verzuim van de geordineerde plichten: tegen ongeduldigheid en onwilligheid onder kruis en lijden. Tegen eigen zin, gemak, eer, belang, enz. In één woord, zij moeten onophoudelijk zorgvuldig waken en strijden tegen alles, wat aan hun genade en geestelijke leven enigszins schadelijk is.

Hier benevens moeten zij ook gedurig waakzaam zijn voor en over alles, wat hun van de Heere aanbevolen en toevertrouwd is.

- (1) Voor Zijn gehele dienst, zoals Hij hun voor Zijn heengaan de regel daarvan voorgeschreven heeft.
- (2) Voor Zijn eer en gezag, dat die geen nadeel lijdt.
- (3) Voor Zijn interest en belang, en de welstand en opbouw van Zijn huis.
- (4) Voor Zijn Woord, waarheid en ordinaanties.
- (5) Voor alles, wat dient tot bevordering van hun eigen heil, en de zaligheid van anderen; dat in en omtrent dit alles niets verwaarloosd, of verzuimd, of verachtend wordt. Kortom, Jezus dienstknechten en gelovigen moeten hier zijn, als de dieren bij de profeet Ezechiël, hoofdstuk 1:18, die vol ogen waren! Zij moeten gedurig als met duizend ogen toezien op duizend dingen, belangende Zijn dienst, en hun eigen en elkaars zaligheid.

Tot verkrijging en tot onderhouding en bevordering van zodanige geestelijke waakzaamheid dienen voornamelijk deze middelen, en hun gedurige vlijtige waarneming.

- (1) Het gewennen aan de Heere, en ernstige betrachtning, om altijd met een voornemen van het hart bij Hem te blijven, Job 22:21. Hand. 11:23.
- (2) De oefening van de soberheid en matigheid in alle dingen, en ook in hetgeen geoorloofd is, opdat zij steeds nuchteren zijn en wakende, 1 Thess. 5:6, en nergens door bezwaard, of van de Heere afgetrokken, of aan enige lust verslaafd worden.
- (3) De onderlinge gemeenschap en verkering van de heiligen; en het nauw toezien en acht geven op elkaar, om zo de slaap te verdrijven.
- (4) Het ontzag en de vrees voor de hoogheid en alwetendheid van de Heere, altijd levendig op zijn hart te dragen; want door de vreze des Heeren wijkt men af van het kwade, Spr. 16:6, en het hoeden van zich zelf voor alle zorgeloosheid.
- (5) Een gedurige gelovige gebruikmaking van het bloed van Christus, tegen alle

geesteloosheid en slaperigheid, die Gods arme volk steeds bijligt.

- (6) De menigvuldige ernstige overdenking van zijn sterfdag, en van de grote dag van het oordeel; gelijk de heilige apostel zo vermaant, 1 Petrus 4:7, "*het einde van alle dingen is nabij. Zijt dan nuchteren en waakt in het gebed*".
- (7) Een dagelijkse beproeving, en nauwe doorzoeking van zichzelf, en van het hart en de wandel, omtrent al de delen en bijzonderheden van de plicht; en nauwe achtgeving op het getuigenis van het geweten voor God.
- (8) Jaloers te zijn en in gedurige bekommering te leven over zijn eigen zwakheid en over de arglistigheid van zijn hart, om daar doch niet op te vertrouwen of aan toe te geven.
- (9) Een innige haat en afkeer tegen alle zonde, en een teerheid van het gemoed, om de schuld, en Gods ongenoegen daarom, niet te kunnen dragen, gelijk de bruid, Hoogl. 5:2, dat nog enigszins zo behield, toen zij beleed van zichzelf, ik sliep, maar mijn hart waakte.
- (10) Altijd overvloedig zijn in het werk des Heeren, 1 Kor. 15:58, ieder op zijn eigen post, en in zijn rang, standplaats en beroeping. Want door werkzaamheid en beweging moet men trachten de slaap uit de ogen te houden.
- (11) En als daar dan verder ook al die andere dingen van de drie eerst verhandelde plichten bijkomen.
- (12) En de Heere Zelf ook door een gedurig kruis en verdrukking in het vlees de Zijnen wakende wil houden, dat zij niet in slaap kunnen vallen; zo als het ging met Asaf, Psalm 77:5, "Gij hield mijn ogen wakende". Ziet, dan zijn hier twaalf van de heilzaamste hulpmiddelen voor het volk en de dienaren van de Heere, om een geestelijke waakzaamheid te verkrijgen, te onderhouden en te bevorderen.

En zo hebben wij hier dan nu de vierledige grote christenplicht, die de Zaligmaker ons hier voorschrijft; en welke Hij hier nu aandringt, en een ieder van Zijn gelovigen vast op het hart zoekt te binden.

D. Met deze allerdierbaarste en heerlijkste belofte; "*zalig zijn de dienstknechten, enz. Voorwaar ik zeg u, dat hij zich zal omgorden, en zal ze doen aanzitten, en bijkomende zal hij hen dienen*". O, de Heere heeft immers nooit gezegd tot het zaad van Jakob, zoekt Mij tevergeefs, Jesaja 45:19. Nee, Hij is een getrouw Beloner dergenen, die Hem zoeken, Hebr. 11:6. Dit zullen alle gelovige dienstknechten van de Heere Jezus daarna eens zeker ondervinden, zo ras Hij thuis zal komen van de bruiloft, en Hij ze dan zo wakende zal vinden, als wij gezien hebben:

Hij spreekt hen allen zalig. "Zalig zijn die dienstknechten." Dat is, zij zijn nu al aanvankelijk en in hoop zalig; want de volzalige drie-enige God, is hun God, en zij Zijn volk. Maar zij zullen namaals volkomen zalig zijn, ten allerhoogste zalig, eeuwig eindeloos zalig, allen samen zalig, niet anders dan zalig, enz.

De getrouwe Zaligmaker bevestigt het hier, en breidt het nader uit.

Hij bevestigt het met Zijn gewone verzekering, "voorwaar Ik zeg u". O, dat *voorwaar*

van Gods getrouw getuigen, en van de eeuwige waarheid zelf, maakt de zaak wel duizendmaal vaster en zekerder, dan de gehele wereld is. Christus verbindt er hier Zijn waarheid en trouwe voor, om alle twijfeling geheel uit aller harten weg te nemen, en ze volkomen op Zijn genade te doen hopen.

Ja Hij breidt de zaak ook nader uit, en wijst ons aan, waarin die grote zaligheid bestaan zal, zinspelende op hetgeen onder de mensen soms kan voorvallen, wanneer een vermogend, bescheiden, vriendelijk en goeddadig heer, vindende zijn dienstknechten zo bijzonder getrouw en vlijtig voor Zijn dienst, ze dan beleefd handelt; met zich aan zijn tafel doet aanzitten, en hen onthaalt op een kostelijke maaltijd, waaraan zij met grote blijdschap verzadigd worden; terwijl de heer zijn vermaak vindt, en zijn vergenoegen neemt in hen zelf te dienen, en hun getrouwe dienst overvloedig te belonen. Dus verzekert ons de Heere Jezus hier, dat Hij met Zijn getrouwe dienstknechten, op Zijn wederkomst, ook eveneens zal handelen:

A. Dat hij hen ook zal doen aanzitten, te weten

- (1) hier op aarde reeds aan de tafel, in de maaltijd van Zijn algenoegzame genade, waarvan ook gezegd moet worden, zalig is hij die brood eet in het koninkrijk Gods. Luk. 14:15, en Psalm 65:5. Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest, en doet naderen dat hij wone in Uw voorhoven. Wij zullen verzadigd worden met het goed van Uw huis, enz. Hier is de gehele bijbel vol van.
- (2) En dat hij ze eens namaals zal doen aanzitten aan de tafel en maaltijd van Zijn eeuwigdurende volzalige heerlijkheid; waar zij dan allen gezamenlijk zullen aanzitten met Abraham, enz. Matth. 8:11, ja met hun Heere de drie-enige God Zelf, Wie zij daar eeuwig volmaakt zullen genieten, en met Zijn beeld verzadigd worden. Psalm 17:5. O, wat zal dit toch te zeggen wezen? Welk oog heeft dit gezien, enz.? 1 Kor. 2:9. Dit moet ik dan nu voor de hemel zelf overlaten.

b. En ziet, dit niet alleen, maar de getrouwe Zaligmaker belooft hier Zijn dienstknechten ook, dat Hij Zich zal omgorden, en bijkomende hen zal dienen. Waarmee Hij ons deze grote zaak wil leren, en gelovig doen verstaan, dat de gehele zaligheid, van al Zijn getrouwe dienaren en gelovigen geheel alleen zal rusten, en door hen tijdelijk en eeuwig genoten worden, op de grond van Zijn heilige en onveranderlijke middelaarsbediening bij de Vader; waartoe Hij de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, Filip. 2:1, en hier op aarde voor ons gekomen is, niet om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor allen, Matth. 20:28; gelijk Hij Zijn discipelen die grote zalige verborgenheid wilde te verstaan geven, toen Hij Zich met een linnen doek omgordde, en hen allen de voeten wies. Joh. 13:4, 5. Zo zal Hij, Die de Heere van alles is, Zijn arme getrouwe volk en gelovigen dan dienen met alles te doen, wat tot hun eeuwige zaligheid vereist wordt. Hij zal ze dienen met Zijn bloed en dood, met Zijn gehoorzaamheid en leer, met Zijn eeuwigdurende voorbeding en voorspraak, met Zijn Heilige Geest, ja met Zijn gehele Goddelijke heerlijkheid en algenoegzaamheid; het zal alles voor hen zijn om ze te dienen en ze volkomen en eeuwig gelukkig te maken.

Korte toepassing.

Ziet daar, mijn vrienden! Dit dierbare woord van onze Heiland geheel verhandeld,

zoveel de tijd ons heeft toegelaten. Hiermede hebben wij de last en commissie van de Heere, voor deze dag nu aan u allen mogen voordragen; beiden Zijn heilig en droevig oordeel van een geest des diepen slaaps, en van dodelijke blindheid, welke Hij in Zijn rechtvaardige toorn, over Nederlands volk en kerk heeft uitgegoten, waarvan in 't morgenuur is gesproken. En Zijn heilzame raad en vermaning aan Zijn gelovig volk en dienaren, om in zo'n droevige tijd en nare en akelige nacht toch zorgvuldig steeds te waken, en op de geduchte komst van hun Heere te wachten; waar hij zo'n grote vergelding van loon op heeft vastgemaakt en verzegeld, voor de getrouwen in het land, dat die eens bij Hem zullen zitten, en deelgenoten zullen zijn van Zijn zalige heerlijkheid. Och mijn vrienden! Mogen wij, en allen die des Heeren zijn, nu genade van Hem ontvangen, om dagelijks veel te lezen en te studeren in deze twee grote boeken! Laat ons de Heere toch veel en zonder ophouden bidden, dat hij ons Zijn geducht en heilig oordeel toch recht wil leren kennen en aanbidden; en dat Hij ons van onze grote plicht ook steeds wil onderwijzen, en ons die vlijtig en gelovig leren betrachten.

- (1) O, laat ons toch niet slapen, gelijk de anderen, maar laat ons waken en nuchteren zijn, 1 Thess. 5:6. O, dat de Geest, de Geest des Heeren, Heeren, ons steeds opwekt, en onze oogleden opent, en ons wakende houdt En dat wij de vaten van onze zielen van die olie rijpelijk voorzien mogen, en onze lampen brandende houden!
- (2) O, dat wij ons van de slapende wereld en van de slapende mensen ver mogen afzonderen, en ons zorgvuldig hoeden en wachten voor alle besmetting van het vlees en van de geest, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods, 2 Kor. 7:1.
- (3) Laat ons voortaan niet anders zoeken, dan alleen de zalige gemeenschap van onze grote Heere en Koning Jezus, Wiens volk en dienstknechten wij zijn. O, of wij dagelijks gelovig met Hem wandelden en verkeerden, in Zijn huis en heiligdom! En ook steeds Asaf na mochten zeggen, "ik zal dan gedurig bij U zijn", enz. Psalm 73:23. (4) Och of onze wandel in de hemelen mocht zijn, waaruit wij onze grote God en Zaligmaker gedurig mogen verwachten, Filip. 3:20.

Hoog! Omhoog! Mijn ziel naar boven!

Hier beneden is het niet.

't Rechte leven, lieven, loven,

is maar daar men Jezus ziet, enz.

Wij zijn hier maar vreemdelingen: alles, alles moet ons dan ook vreemd zijn, wat onze ogen zien, onze oren horen, wat wij ruiken, voelen, smaken. Laat ons de toekomstige stad zoeken, de stad die fundamenten heeft. O, volk van God, o, verlost van de Heere Jezus, ontwaakt, wordt wakker; richt uw zielen op uit het stof: wordt vervuld met de liefde van de Heere Jezus!

- (5) weest geduldig en lijdzaam onder al uw kruis. Wacht, wacht dagelijks lankmoedig op de toekomst van de Heere. Indien Hij vertoeft zo verbeidt Hem, want Hij zal zeker komen, en niet achterblijven. Wentelt al uw bekommernis op Hem, want hij zorgt voor u, en hij zal het zeker voor u voleinden. Hoopt volkomen op Zijn genade, u zult op

Zijn tijd zalig ondervinden, dat hij een getrouwe Heere en Zaligmaker voor Zijn volk is. Indien u Hem wilt dienen en aanhangen, Hij zal u niet begeven, Hij zal u niet verlaten. Israël hope op de Heere, want bij de Heere is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing, Hij zal Israël verlossen van al Zijn ongerechtigheden, Psalm 130:7, 8.

Nu zal ik de last en vermaning van de Heere besluiten met de boodschap die Hij door de profeet Jeremia aan Baruch liet doen, hoofdstuk 45. O, dat die door Zijn Geest op de harten van al Gods volk diep en vast verzegeld mocht worden. *"Het woord, dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, den zoon van Nerija, als hij die woorden uit den mond van Jeremia in een boek schreef, in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende: Alzo zegt de HEERE, de God Israëls, van u, o Baruch! Gij zegt: Wee nu mij, want de HEERE heeft droefenis tot mijn smart gedaan; ik ben moede van mijn zuchten, en vind geen rust! Zo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs dit ganse land. En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet; want zie, Ik breng een kwaad over alle vlees, spreekt de HEERE; maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, in alle plaatsen, waar gij zult henentrekken."*

"O Herder Israëls! neem ter ore, Die Jozef als schapen leiddet; Die tussen de cherubim zit, verschijn blinkende." Psalm 80:1. Die al deze dingen getuigt, die wij ulieden heden verkondigd hebben, zegt, Openb. 22:20, 21, ja Ik kom haastelijk. Amen. Ja kom Heere Jezus. De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen! Amen.

Gepredikt te Kralingen in de namiddag op de 18^e februari 1767.

10. Biddagpredikatie uit Amos 8:1,2

1 De Heere HEERE deed mij aldus zien; en ziet, een korf met zomervruchten.

2 En Hij zeide: Wat ziet gij, Amos? En ik zeide: Een korf met zomervruchten. Toen zeide de HEERE tot mij: Het einde is gekomen over Mijn volk Israel; Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan.

Van de profeet Amos, en de gelegenheid van zijn zending en profetie, zie mijn 1^e predikatie over Amos 4 vs. 12.

Van de zakelijke inhoud van zijn profetie, ziet **Mr. George Hutcheson** over *De 12 kleine profeten*, 1^e deel pag. 367.

Van Amos' dapperheid, onbevreesdheid en zonderlinge getrouwheid voor God en Zijn dienst, waarin hij tot een doorluchtig voorbeeld voor anderen dient, levert dus de samenhang met het vorige 7^e hoofdstuk een zeer klaar bewijs op, want daar wordt ons een omstandig verhaal gedaan, van de vervolging van Amasia, de priester te Bethel, tegen hem. Hoe hij hem bij de koning Jerobeam als een beroerder van het volk aanklaagde, en hem alle lagen legde, en zocht af te schikken om niet meer in het land Israëls te profeteren, maar zich van daar weg te pakken naar het land van Juda, en zich daar op te houden.

Doch Amos, door Gods Geest versterkt, verdedigde niet alleen bij deze valse priester de autoriteit van zijn Goddelijke zending en profetie, en bedreigde hem de schrikkelijkste oordelen die over hem en zijn huis komen zouden; maar hij ging ook onbeschroomd voort met het aannaderende verderf en verwoesting van Israëls staat en koninkrijk, welke hij in zijn vorige profetie, hoofdstuk 7, onder donkere zinnebeeldige uitdrukkingen reeds als zeker had aangekondigd, nu door een ander zinnebeeld of gelijkenis nog duidelijker en omstandiger te voorzeggen, en aan al het volk groot en klein openlijk te verkondigen, en hun de Goddelijkheid en zekerheid van deze bedreiging in onze tekst, aldus voor ogen te stellen: de Heere HEERE deed mij aldus zien, enz.

Verdeling. Waarin ons dan twee voornamen hoofdzaken ontmoeten:

- (1) de voorstelling of aanwijzing van het zinnebeeld,
- (2) en dan Gods duidelijke en droevige verklaring ervan.

A. In de voorstelling vinden wij vier verscheidene zaken:

- (1) de Goddelijkheid van dit zinnebeeldig gezicht: "*de Heere HEERE deed mij aldus zien*".
- (2) Het gezicht zelf: "*En ziet een korf met zomervruchten*".
- (3) Het onderzoek van de Heere daaromtrent bij de profeet: "*en Hij zeide: wat ziet gij, Amos?*"

(4) Het antwoord van de profeet aan de Heere: *"en ik zeide, een korf met zomervruchten."*

De profeet laat dan de Goddelijkheid van dit gezicht voorafgaan, en verzekerde het volk Israëls daarvan, dat het geen uitvinding was van zijn vernuft of bedenking, maar dat het een waarachtig Goddelijk en heilig gezicht was, dat de Heere HEERE hem had doen voorkomen; zoals doorgaans aan de profeten geschiedde, hetzij dan wakende of slapende, om ze de hemelse verborgenheden van Gods raad bekend te maken, en ze met de openbaring daarvan aan het volk te belasten, en van ze uit te zenden. Gelijk God dit oudtijds zo aan de Israëlieten beloofd had, dat hij Zijn raad en wil aldus aan hen bekend zou maken. Num. 12 vs. 6, "en Hij zeide. Hoort nu Mijn woorden; zo daar een profeet onder u is, Ik de Heere zal door een gezicht Mij aan hem bekend maken, door een droom zal Ik met hem spreken", en Hos. 12:11, "en Ik zal spreken tot de profeten; en Ik zal het gezicht vermenigvuldigen; en door de dienst van de profeten zal Ik gelijkenissen voorstellen." En die manier van Goddelijke openbaring was onder het Oude Testament zo algemeen, dat de meeste profeten zulke gezichten van God ontvangen, en die getrouw aan het volk voorgesteld hebben; zodat zelfs de buitengewone profetie hier vandaan gewoonlijk een gezicht pleegt genaamd te worden; gelijk Ezechiël 13 vs. 23, "de dagen zijn nabij gekomen, en het woord van ieder gezicht"; dat is, van iedere profetie of voorzegging. En toen de Heere met Zijn Geest van Zijn volk geweken was, was dit hun bittere klacht, Klaagl. 2 v. 9, "hun profeten vinden ook geen gezicht van de Heere". Nu zo'n heilig profetisch gezicht ontving Amos hier nu weer van de Heere, dienende om het zekere verderf en de aanstaande gewisse ondergang en verwoesting van Israëls staat aan te duiden. Twee zodanige gezichten, doch van een andere hoedanigheid, had de profeet reeds tevoren hieromtrent ontvangen, die in zijn voorgaande profetie, hoofdstuk 7:4, 8, door hem zijn voorgesteld.

En nu laat de Heere hiertoe nog een derde en nader gezicht aan de profeet volgen, vermenigvuldigende alzo het gezicht, tot de bevestiging en aanduiding van de zekerheid en onveranderlijkheid van deze droevige zaak; en dat die vast in Zijn raad besloten was; en hierom openbaart de profeet het dan ook alzo, met een verdubbeling of herhaling van Gods heilige Naam, als van de Heere HEERE aan hem geopenbaard en vertoond zijnde; teneinde, om indien mogelijk de Goddelijkheid, waarheid en zekerheid van dit gezicht, de Israëlieten op het hart te drukken, en ze te tonen dat zij hier met geen mens of valse profeet, maar met de hoge God, de Heere HEERE, de almachtige en getrouwe Waarmaker van Zijn Woord en bedreiging zelf te doen hadden, zij mochten het dan aannemen of verwerpen, dat het hun de uitkomst op zijn tijd wel genoeg zou bevestigen.

En hierop laat hij dan nu dat Goddelijk gezicht zelf volgen. *"En ziet een korf met zomervruchten"*. Hier komen twee zaken voor:

(1) De opwekking van de profeet.

(2) De zaak van het gezicht.

De opwekking geschiedt met het gewone woord *ziet!* Waarmee de profeet hier zoveel wil zeggen, als, o, Israël tot wie de Heere mij gezonden heeft, met Zijn waarachtig Woord en bedreiging! En merkt toch op, en overweegt ernstig, onder hoedanig een

zonderling gezicht of zinnebeeldige gelijkenis Hij mij het aannaderend verderf en schrikkelijke ondergang van uw staat weer voor ogen stelde; geeft er toch allen samen, grote en kleinen, behoorlijk acht op, en neemt het toch wel ter harte, opdat u er door geroerd en bewogen mocht worden, en de Heere uw God nog intijds te voet mocht vallen, met ware ootmoed en verslagenheid over uw snode hemeltergende zonden, of hij Zijn grimmige toorn misschien nog van u af mocht wenden, en uw vrede nog verlengen. Ziet! Het gezicht, dat hij Mij deed zien, was een korf met zomervruchten.

Ofschoon sommigen het grondwoord willen nemen in de betekenis van een vogelkooi, of van een strik of net om de vogelen mee te vangen, gelijk de onzen het ook zo door een kooi vertalen, Jer. 5 vs. 27; en hoewel het door Hiëronymus, en de gewone Latijnse overzetting, wordt genomen voor een haak, waarmee men de hogere takken van de boom tot zich neerhaalt, om er de vruchten van te plukken; zo hebben onze vertalers het toch hier best en voegzaamst door een korf overgezet, welke men gebruikt om er de rijpe zomervruchten in te verzamelen, en die daarmede weg te dragen, tot gebruik. Het andere woord betekent eigenlijk zomervruchten, die nu in de zomer groot en rijp geworden zijn, en dus bekwaam om afgeplukt en gegeten te worden, en die ook gemakkelijk rotten en verderven, zoals wij dat woord vinden, Micha hoofdstuk 7 vs. 1: "Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld", en op meer andere plaatsen. En zo'n zinnebeeld wilde de Goddelijke Wijsheid hier nu gebruiken, om haar grimmige toorn en verschrikkelijk wraakoordeel over Israëel, in de aanstaande gehele verderving en verwoesting van hun staat, daarbij zeer duidelijk en levendig af te beelden; gelijk wij dit straks nader zien zullen in de opening en verklaring, welke de Heere God Zelf van dit zinnebeeldig gezicht doen zal.

Waarom Hij het dan nu de profeet ook duidelijk voor ogen stelde, en hem daarop nadrukkelijk en ernstig afvroeg, als Hij tot hem zeide: "*wat ziet gij, Amos?*" Even als de Heere ook deed aan de profeet Jeremia, in een dergelijk geval, van het gezicht van een amandelroede; hem ook vragende, hoofdstuk 1 vs. 11, wat ziet gij, Jeremia? Waarop deze antwoordde, ik zie een amandelroede; welk gezicht God hem toen ook verklaarde, als een beduiding van Zijn haastig aankomend verdervend wraakoordeel over Juda; zo ging het ook hier toe; de Heere wilde, dat Amos dit zinnebeeldige van een korf met zomervruchten goed zou zien en opmerken, en aandachtig overleggen, teneinde het naast Gods eigen verklaring, de Israëlieten daarna getrouw te verkondigen. Hierom vroeg Hij hem dit zo ernstig af, enz.

Waarom de profeet dan ook de Heere aanstonds antwoordde, en zeide, een korf met zomervruchten, om te kennen te geven, dat hij dit gezicht, dat hem hier vertoond werd, zeer klaar en duidelijk zag; en dat hij daaromtrent nu niet anders nodig haat, dan alleen de Goddelijke uitlegging en verklaring, waarbij hij dat gezicht ook mocht verstaan, en wat de Heere daarbij wilde bekend maken; waarop de profeet dan nu voorts ootmoedig in de geest bleef wachten.

B. Gelijk dan die Goddelijke verklaring toen ook aanstonds volgde, en door de profeet zo wordt voorgesteld: "toen zeide de Heere tot mij", hem de verborgenheid van dit heilig gezicht aldus verklarende: "*het einde is gekomen*", enz. De Heere stelde die droevige zaak

(1) duidelijk voor, met deze woorden: het einde is gekomen over Mijn volk Israëel; en

(2) bevestigde en breidde de zaak dan zo nader uit, "*Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan.*"

In de voorstelling ontmoeten ons weer twee zaken ter overweging:

- (1) de voorwerpen van Gods schrikkelijke straf en oordeel, zijnde Zijn volk Israël; en dan
- (2) de straf zelf, daarin bestaande, dat het einde over hen nu was gekomen.

De voorwerpen van Gods oordeel worden ons hier tweezins benoemd, en beschreven, in 't algemeen, en nader in 't bijzonder.

A. In 't algemeen onder de benaming van Israël, ziet de verklaring hiervan in mijn 1^e predikatie over Amos 4:12.

B. In 't bijzonder noemt æ de Heere ook "*Zijn volk*", om de navolgende redenen:

- (1) Omdat Hij Zijn verbond met hen gemaakt had, onder het voorbijgaan van alle andere volken, en dit van oude tijden af, gelijk bekend is en wij ditmaal niet nader zullen openleggen.
- (2) Om Zijn getrouwheid en onveranderlijkheid ook aan te wijzen in het bestendig houden van dit Zijn verbond met hen.
- (3) En om Zijn eed aan hun vaders, Abraham enz. daarom oudtijds gedaan, hierdoor nu ook te bevestigen.
- (4) En om hen dus ook hun heiligen plicht, en de schandelijke en snode verlating ervan voor ogen te stellen.
- (5) Alsmede om de weinige ware vromen en Godzaligen, die nog onder hen waren, enz.
- (6) En eindelijk om hun vals en vleselijk vertrouwen hierdoor ook tegen te gaan en af te breken, dat zij stelden op hun uiterlijk aandeel aan God en Zijn verbond. (Ziet dit bij **Hutcheson**, pag. 512 in de 5^e lering.)

De voorwerpen zo beschouwd hebbende, zo laat ons de schrikkelijke straf en oordeel van de Heere over hen wegens hun uiterste goddeloosheid en onbekeerlijkheid nu ook overwegen, hierin bestaande, dat God Zelf verklaart dat het einde over hen gekomen was. Wij zullen deze droevige bedreiging

- (1) woordelijk verklaren, en ze dan
 - (2) zakelijk uitbreiden, en uit het zinnebeeldig gezicht, dat daartoe voorafgegaan is, nader ophelderen.
- A. De woorden van Gods oordeel zijn duidelijk en klaar, en hebben letterlijk geen brede of uitvoerige uitlegging nodig.
- (1) *Het einde* betekent hier Israëls gehele ondergang en de zekere aanstaande verderving en verwoesting van hun staat en koninkrijk door de vijandelijke

Assyriërs, welke de Heere als de geweldige uitvoerders van dit Zijn wraakoordeel, over Zijn volk Israël zou gebruiken. O, droevig schrikkelijk einde! Dit een woord is als een verzameling van de alldroevigste straffen en onheilen, en van de schrikkelijkste verdervingen en verwoestingen, die over een goddeloos volk, tot hun gehele ondergang en uitroeiing, door Gods almachtige toorn gebracht worden. Zo gebruikte de Heere het naderhand ook omtrent Juda, bij de profeet Ezech. hoofdstuk 7:2-4, "*voorwaar gij mensen kind, zegt de Heere HEERE van 't land Israëls: het einde is er, het einde is gekomen. - Nu is 't einde over u; want Ik zal Mijn toorn tegen u zenden*", enz.

- (2) En dit schrikkelijk einde verklaart God hier nu Zelf, dat over Zijn volk Israël gekomen was, niet, dat het al reeds zo dadelijk, als Amos deze profetie ontving, of die aan het volk Israël op Gods bevel bekend maakte, al over hen gekomen was, want dat is eerst omtrent een grote halve eeuw daarna gebeurd, omdat Amos zo lange tijd vooraf geleefd en geprofeteerd heeft voor de verwoesting van Israël door de Assyriërs, maar het wordt hier van God aldus in de verleden, of tegenwoordige tijd voorgedragen, naar de gewone stijl van de profeten, om aan te duiden
- (1) de gewisse zekerheid van dit zware oordeel, dat het also onfeilbaar over hun zou komen, als was het daar nu reeds tegenwoordig.
- (2) En ook de nabijheid ervan, en hoe het hun na nog een weinig tijd, dan haastig en geweldig van de hand van de Heere zou toegezonden worden.
- B. En ziet hoe gepast de Heere dit schrikkelijk oordeel van het verderfs aan de profeet, en aan het Israëlitische volk, door zo'n zinnebeeldig gezicht van een korf met zomervruchten heeft willen openbaren; gelijk er dan hier in de Hebreeuwse grondtekst een zeer aardige en zonderlinge trek van welsprekendheid en spraakkunst gevonden wordt, die in geen andere taal zo kan overgebracht of aangewezen worden; hierin bestaande dat beide de woorden van *zomervruchten* en van *einde*, hier van een bijkans gelijkkluidende klank of uitspraak zijn, en slechts maar door een enige letter van de andere verschillen, zodat het woord *zomervruchten* het woord *einde*, als zonder enige nadere verklaring, terstond van zelfs aanwees, en de Israëlieten als in de oren deed klinken. Doch wat nu het zinnebeeld, of de gelijkenis zelf betreft; de grond daarvan is, dat de Israëlieten hier als bomen worden aangemerkt, van de Heere geplant in het land Kanaän, als in een heerlijke lusthof, waar zij met allerlei geestelijke en lichamelijke zegeningen zeer overvloedig waren bevochtigd en bewaterd geworden, teneinde zij goede vruchten zouden voortbrengen van oprechte heiligheid en geloof, tot verheerlijking van de Heere hun God, en zij dus aan deze hun goede vruchten, als Zijn ware volk in de wereld gekend en geroemd mochten worden. Gelijk Gods Geest zodanige gelijkenis van de bomen, en hun vruchten; doorgaans gebruikt om de staat en werken van de mens daar af te beelden. Zoals ook de Zaligmaker ons leert, Matth. 7:17-19; waar Hij de Joden vergelijkt bij goede en kwade bomen, en hun wegen en werken bij goede en kwade vruchten. En als zulke kwade bomen worden hier, in dit zinnebeeld, de Israëlieten nu ook aangemerkt, die allengs geheel dodelijk verdorven waren. En nu ook enkel kwade en stinkende vruchten van snode afgoderij en van allerlei gruwelijke goddeloosheid en ongerechtigheid hadden voortgebracht; en welken nu eindelijk, evenals de zomervruchten. waren rijp

geworden voor het verderf en het schrikkelijk wraakoordeel van God. Dit zal nader blijken, als wij letten op de overeenkomsten tussen de gelijkenis, en hetgeen er door wordt afgebeeld.

- (1) Gelijk de zomervruchten uit geringe beginselen allengs wassen, en groter en groter worden, zo waren de zonden en goddeloosheden van Israël van kleine beginselen ook mettertijd aangewassen en hand over hand toegenomen, tot die grote en volle wasdom die zij eindelijk verkregen hadden, en dat tegen al de arbeid van de Heere tot hun bekering zo lange tijd tevergeefs aangewend.
- (2) Gelijk de zomervruchten in een vruchtbaar seizoen zeer menigvuldig en in overvloed wassen, zo waren Israëls zonden en goddeloosheden ook zeer en bovenmate menigvuldig, omdat er geen gruwelen of ongerechtigheden bekend waren, waar zij niet aan schuldig stonden, en die onder hen niet geweldig de overhand genomen hadden, als uit de bestraffingen van de profeten overvloedig kan blijken.
- (3) Gelijk de zomervruchten ook in een gure tijd van regen, wind en koude, voortgaan te wassen, zo waren ook Israëls zonden steeds toegenomen, zelfs onder al Gods zware oordelen en bezoeken. Zij hadden zich daardoor geenszins laten tuchtigen, maar hoe meer de Heere hun geslagen had, hoe meer zij de afval ook gemeekt hadden, Jesaja 1:5.
- (4) Doch gelijk de zomervruchten het best en voorspoedigst wassen in de zomer, en dan haast tot rijpheid komen; zo waren Israëls zonden ook allermeeft aangewassen, en hadden geweldig de overhand genomen in de aangename zomer van voorspoed; dan ging het met hen als de profeet klaagt, Jesaja 26:10, "wordt de goddeloze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid". En,
- (5) gelijk de zomervruchten dus eindelijk hun wasdom verkrijgen, en geheel tot rijpheid komen, zo kwamen de zonden en goddeloosheid de van de Israëlieten ten laatste mede tot hun volkomen rijpheid; zodanig als het in de profetie van Joël uitgedrukt wordt, hoofdstuk 3:13, "slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden; komt aan, daalt henen af; want de pers is vol, en de perskuipen lopen over; want hunlieder boosheid is groot.
- (6) En gelijk de zomervruchten, wanneer zij zo rijp geworden zijn, dan noodzakelijk moeten afgeplukt en afgesneden, en in korven bijeen gelegd en verzamelt worden, en dan ook moeten gegeten worden, wijl zij anders gauw bederven, eveneens moesten Israëls zonden en goddeloosheden, toen zij nu zo rijp geworden waren, van de Heere hun God, de Rechter van de gehele aarde, ook gezocht, en in de korf van Zijn schrikkelijke toorn en wraak als verzameld worden, en zo moest alles dan nu eindigen in hun gehele ondergang en verderf. Ziet hoe goed gepast dit zinnebeeldig gezicht van een korf met zomervruchten hier dan door de Heere gebruikt, en ook duidelijk geopend en verklaard werd, als betekende, dat het einde nu gekomen was over Zijn volk Israël.

Welke verklaring Hij dan wijders ook bevestigt, en nader uitbreidt, met er bij te voegen, *"Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan"*. Hetzelfde had God tevoren ook bedreigd, hoofdstuk 7:8, bij het gezicht van het paslood; en dat hier nu weer doende

met de eigen nadrukkelijke woorden, zo moest dit de Israëlieten strekken tot volkomen overreding van de zekerheid en onherroepelijkheid van dit hun aanstaande verderf. Wat de woorden zelf belangt, die hebben uit het reeds verhandelde nu geen brede verklaring nodig; het zinnebeeld zelf wijst ons de rechten zin ervan ten eerste aan. Want als de. hovenier naar de zomervruchten komt vernemen, en merkt dat die hun volle wasdom en rijpheid nog niet hebben, dan laat hij ze nog hangen, en gaat ze voorbij, en wacht nog enige tijd om ze te plukken. Doch zo gauw hij ze volwassen en rijp genoeg vindt, dan gaat hij ze niet meer voorbij, maar plukt ze nu af, en verzamelt ze in zijn mand of korf. Nu evenzo zou de Heere God omtrent Zijn volk Israël ook doen; zo gauw Hij hun zonden en goddeloosheden volrijp zou vinden voor Zijn streng en schrikkelijk wraakoordeel, dan zou hij dat ook zonder vertoeven over hen uitvoeren, en dit zijn snode en onbekeerlijk volk, gelijk hij voorheen gedaan had, nu niet langer meer voorbijgaan. Dat is:

- (1) Hij zou dan met hen niet langer twisten, door Zijn aanhoudende bestraffingen en mindere oordelen.
- (2) Noch hen verschonen en sparen in Zijn onbegrijpelijke verdraagzaamheid en lankmoedigheid.
- (3) Noch op hun bekering langer blijven wachten en hun uitstel op uitstel verlenen, zoals tot hiertoe gebeurd was. Neen, maar Hij zou ze in Zijn rechtvaardige en grimmige toorn nu eindelijk geheel verderven, enz. dat ze geen volk meer zijn zouden, noch immermeer weer hersteld worden. En ziet, dat zou dan in grote mate toedoen tot de zwaarheid en bitterheid van hun verderf, dat de Heere voorheen geheel anders met hen pleegde te handelen, toen Hij in Zijn grondeloze verdraagzaamheid, ze voor en na gedurig nog verschoonde, en ze voorbij ging, en zeer genadig met hun handelde, enz.
- (4) Hoe bitter zou dit hun nu opbreken! Want nu zou er volstrekt geen langer uitstel van Gods toorn, of verdraagzaamheid, of voorbij gaan van Hem voor hen meer wezen. Gelijk de Heere deze Zijn bedreiging op Zijn tijd, toen Hij Israëls goddeloosheid en onbekeerlijkheid volkomen rijp vond, evenals een korf met zomervruchten, ook gewis en zonder enige verschoning aan hen metterdaad heeft uitgevoerd; en toen over hun dat vreselijk verderf gebracht heeft dat ons zo omstandig en weemoedig beschreven wordt, 2 Kon. 17, hun staat en koninkrijk geheel en onherstelbaar uitroeide en verwoestende door Salmaneser, de koning van Assyrië die de hoofdstad Samaria, na een driejarige zware belegering, eindelijk innam, en het gehele land overweldigde, voerende Israël gevangen naar Assyrië, waar zij toen verdreven en verstrooid zijn onder de heidenen, in alle landen, zonder ooit tot op deze dag weer als een volk verzameld te zijn, ofschoon er sedert hun verderf nu omtrent 2500 jaren reeds zijn verlopen; nadat God dit afgodische volk een tijd van 258 jaren, te rekenen van Salomo's dood af, toen zij een afzonderlijk koninkrijk werden, in Zijn lankmoedigheid gedragen had! Waar wij toch voor onszelf geen rekening op te maken hebben, dat God ons ook zo'n lange tijd zal willen dragen, aangezien de zonden onder het Evangelie veel zwaarder en schrikkelijker bij Hem wegen dan die van Israël of Juda tevoren onder de wet. En zo mogen wij hier uit dan nu vernemen, hoe waarachtig Gods bedreigingen zijn aan een zondig volk, en hoe gewis en hoe vreselijk hij dit eindelijk uitvoert, na een onbegrijpelijk lang geduld en verdraagzaamheid vooraf

met hen, doch zonder vrucht, geoefend te hebben.

En hier uit mogen wij nu tot waarschuwing en noodzakelijk gebruik voor onszelf, deze voorname en geduchte lessen leren, (och gaf de Heere ons er nu nog Zijn Geest en genade toe!) dat het einde, en gehele verwoesting en verderf van een volk dan zeker nu daar gekomen zijn: en Gods verdraagzaamheid en voorbijgaan, of verschonen van hen, nu volstrekt ophoudt, en in zeer grimmiger toorn veranderd wordt; dan wanneer hun zonden en goddeloosheid, en hun onbekeerlijkheid daar onder, tot een volkomen grootheid en rijpheid nu zijn opgewassen, evenals een korf met zomervruchten, die noodzakelijk moeten afgeplukt worden, en aan de boom of in de grond niet langer meer blijven kunnen.

En dit leidt ons nu tot een zeer ernstig onderzoek, wanneer of waarbij het zeker gemerkt of geweten kan worden dat de goddeloosheid en onbekeerlijkheid van Gods volk tot volle rijpheid nu gekomen is; en dat hun verwoesting en het verderf van hun staat nu niet lang zal uitgesteld worden; maar het einde nu daar is, waarin God hun niet meer zal sparen of voorbijgaan? Zeker weet Hij, de Heere dit het beste, als de alleen wijze God. Nochtans heeft Hij ons hiervan ook gewisse en klare kenmerken in zijn woord gegeven, die, als wij ze maar goed waarnemen, ons in deze gewichtige zaak dan geenszins bedriegen zullen. (Ziet hier dan 9 bijzondere kenmerken aangewezen in mijn biddagspredikatie over Jer. 23:33) bijzonder is het dat laatste of 9^e kenmerk van het dodelijk misbruik van Gods verdraagzaamheid, dat de zaak hier eindelijk ten enenmale moet beslissen, voor de waarachtige en volkomen rijpheid van de goddeloosheid van een volk. O, indien die Goddelijke lankmoedigheid en verdraagzaamheid over een volk van de Heere, aldus veromstandigd, en het er aldus mee gelegen is, dat er deze vier allerdroevigste hoedanigheden nu ook volstrekt bijkomen; dan kan er niet een enige reden meer overig zijn, die ons zou mogen verhinderen, als zeker te besluiten en vast te stellen, dat die rijpheid van het verderf daar nu waarlijk gekomen is.

- (1) Als die Goddelijke verdraagzaamheid een grote en lange tijd geduurd heeft.
- (2) Als die met gedurige bezoeken, en met duizend mindere en strengere oordelen van de almachtige God is vergezeld geweest; die van de staat van een volk, als een vloek en als een mot, allengs jammerlijk verdorven en verteerd, en voor een haastig onverwacht verderf nu volkomen bereid hebben;
- (3) Als de verdorvenheid van het volk, en afval van God daar onder zo geweldig met de tijd is toegenomen, dat er nu geen stuiten of helpen meer aan is; evenals de kanker in het lichaam van de mens, die onder alle aangewende zachte en harde hulpmiddelen, zich zo wijd en diep heeft uitgebreid, dat die eindelijk aan het hart zelf gekomen, nu volstrekt dodelijk en ongeneeslijk is.
- (4) En als de Heere God, met Zijn Geest en genade, van zo'n volk nu ook reeds zo ver geweken is, en zodanige geest van diepe slaap over hen heeft uitgestort, dat het op de oever van zijn verderf nu gerust blijft liggen in een algemene verstoktheid en zorgeloosheid, en geheel onbekeerlijk in de zonden blijft leven en voortgaan. O, als allen deze droevige zaken nu tegelijk samen zo bijeen komen bij enig volk van God in de wereld, vroeg of laat, dan is zeker ook de tijd geboren, dat het gezicht van een korf met zomervruchten nu over hen moet verschijnen; en dat hun verderf

en ondergang zeer nabij aanstaande is, al stonden dan ook een Mozes, een Samuel, en een Daniël voor Gods aangezicht. Wij zouden de bijbel, dat allerwaarachtigste Goddelijke Woord, geheel moeten aan de kant leggen; en onze ogen moedwillig moeten sluiten voor alle rede en Goddelijk licht; en tevens op alle de heilige gerichten en handelingen van de Heere met zondige landen en volken in de wereld, voor en na, in 't geheel geen acht moeten geven, maar hier als waarachtige atheïsten moeten te werk gaan; indien wij nu nog een andere leer of regel zouden willen invoeren, dan die wij uw aandacht in deze onze verhandeling omstandig geopend en voorgesteld hebben.

Toepassing.

En nu wordt het tijd, daarmee nader en bepaald te komen tot onszelf, en tot de droeviger en wanhopige staat van ons land en volk. Och mijn vrienden! Hier moet ik nu ook in het begin al aanstonds geheel weemoedig uitroepen met de profeet Jeremia, hoofdstuk 4:19: O, mijn ingewand, mijn ingewand, enz. Want gij, mijn ziel, hebt ook het gezicht gezien van een korf met zomervruchten; en gij hebt het geluid van de bazuinen gehoord, dat de Heere Zelf uitriep, het einde is gekomen over Mijn volk. Nederlands Israëel, ik zal het voortaan niet meer voorbij gaan. Ik ellendig, onwaardig man, ben wel geen profeet, als Amos was; nochtans wil de Heere, wiens gewone gezant en dienaar ik voor ulieden mag zijn, mij niet geheel verachten en buiten Zijn raad sluiten; noch toelaten, dat ik ulieden een vals gezicht zou profeteren, en roepen van vrede en behoudenis, daar er nog vrede noch behoudenis voor ons is. Neen! Het gebeurde al tijdig in het laatst van het verleden droevige jaar, dat God het Woord van mijn verhandelde tekst, in de weg van Zijn aanbiddelijke voorzienigheid, met een hard aandoenend licht, tot mijn ziel bracht, om het op de eerstkomende biddag voor uw oren te verhandelen, en om het luide uit te roepen van deze predikstoel; en Hij heeft het ook al die tussentijd, tot heden toe, aan mijn gemoed gebonden gehouden, dat waarheen ik anders ook al mijn oog wendde, nochtans de gehele bijbel voor mij als een verzegeld boek gesloten bleef, uitgenomen alleen dit droevige woord van Amos, en dan ook nog het troostelijk ondersteunende woord, dat ik, met de hulp des Heeren, in de namiddaguur zal verhandelen.

Op andere plechtige gelegenheden als deze, hebben wij gewoonlijk op Gods bevel met ulieden gehandeld over de hand over hand toenemende aanwas en grootwording van onze zomervruchten, af algemene zonden en goddeloosheden; en van de zware straffen en oordelen van de Heere, die daarom zeer menigvuldig en aanhoudende, van tijd tot tijd, over ons gekomen zijn. Doch nu schijnt Gods licht in mijn gemoed daar zo heen, dat ik tegenwoordig die dingen voor bekende en afgehandelde zaken zal houden, die duizend malen reeds tevergeefs zijn voorgesteld, ja met tranen uitgeroepen, voor een volk, van welke de oren geheel onbesneden zijn, dat zij niet kunnen toeluisteren, Jeremia 6:10. Mijn geduchte last en commissie laat nu meest alleen over de rijpheid van onze zomervruchten, en over het schrikkelijk einde en verderf, dat nu aanstaande, van de Heere vast over ons, en onze staat, en kerk en land besloten is; en dat bij de voortgang van onze zonden en onbekeerlijkheid, die geheel te duchten is, zo onmogelijk zal kunnen voorgekomen en onafgewend worden, dan of men een haastig verderf zou willen afwenden van de nu rijp geworden zomervruchten. Och mijn vrienden! Hierover zal ik ulieden met bittere droefheid van mijn ziel, nu verder maar alleen moeten onderhouden. Wanneer de Heere HEERE mij, arme dienaar, nu mee

eens in het bijzonder wilde afvragen: "wat ziet gij, Mijn onwaardige knecht?" Zo zou ik Hem ook geen ander antwoord kunnen of mogen geven, ofschoon ik lag op mijn sterfbed, als: "Heere, ik zie een korf met zomervruchten". En ik weet, dat Zijn geducht Goddelijk woord dan ook tot mij zou zijn, (wie hij tot een wachter op Sions muren gesteld heeft, om al het volk getrouw te waarschuwen,) het einde, het einde is gekomen over mijn volk, Nederlands Israël. Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan. Niet dat God aan mij de nette tijd of uur geopenbaard heeft, waarin dat droevige en harde woord werkelijk, in Zijn grimmiger toorn, en door Zijn almachtige hand over ons vervuld en uitgevoerd zal worden; want zoiets komt ons niet toe te weten. Maar dit moet ik allen, in de Naam des Heere, Die eeuwig leeft, om Zijn Eigen Woord waarachtig te maken, daarvan profeteren en bekend maken, niet alleen dat Hij, de Heere, wakker zal zijn over Zijn Woord om dat te doen, zoals hij dat aan Jeremia vertoonde met het gezicht van de amandelroede, hoofdstuk 1:11, 12; maar ook gelijk Zefanja bedreigde, hoofdstuk 1:18, dat Hij een voleinding zal maken, gewis een haastige, met al de inwoners van het land.

Och mijn toehoorders! Indien wij alleen niet waren als een botte duif zonder hart; en zo ver van de Heere onze God, achter de afgoden van de ijdelheid helaas, niet waren afgeweken; wij zouden dan van dat geduchte gezicht van een korf met zomervruchten, voor ons en ons land, van nader bij, of van verder af, wel iets klaar voor onze ogen zien. En wij zouden de Heere, als een God van het gericht, dan nu binnenkort, gelijk een dief in van de nacht, hier bij ons verwachten, en wij zouden dan steeds in een heilige beving zoeken te leven voor Zijn geduchte toekomst, die zijn zal als het vuur van een goudsmid, en als de zeep van de voller, en wij zouden dan ook uitroepen en elkaar toeroepen: "och wie zal de dag van Zijn toekomst verdragen; wie zal bestaan, als hij verschijnt?" Mal. 3:2. O, konden wij onze blinde ogen heden nog openen, wij zouden dan wel ras gewaar worden, dat alles bij ons nu haast en naar het einde gaat; dat het verderf dicht aan onze deur ligt, en dat de Heere ons nu niet langer zal voorbijgaan. O, land, land, land, hoort nog eens des Heeren woord, eer de verwoestende vleugel over u zal uitgebreid worden, en de Almachtige u zal aanspreken in Zijn grimmige toorn, die u als een droge stoppel zal verteren.

(1) Al die schrikkelijke tekenen en bewijzen van de rijpheid van de zonde en verderf van een volk, die wij straks gehoord hebben, zijn tot één toe, nu reeds bij ons vervuld; en de maat van Nederlands ongerechtigheid is reeds vol, ja overlopende.

(2) De Heere heeft ons reeds langer dan anderhalve eeuw, te rekenen van de jaar 1600 af, het verderf en de verwoesting, die Hij bij de voortgang van onze onbekeerlijkheid zeker over ons brengen zouden, zonder ophouden ernstig laten bedreigen. O, hoe veel duizend leraars en getrouwe gezanten heeft Hij in die lange tijd niet al tot ons gezonden, met de krachtigste bestraffingen, waarschuwingen en dreigementen van toorn? En hoeveel onder deze hebben er niet gestaan in het licht van de Heere, en zijn op heen gegaan en gestorven, dat de Allerhoogste hun bedreigingen over het onbekeerlijk volk van Nederland eens zeker waarachtig maken. En zou al die getuigen, met zakken bekleed, dan nu eindelijk valse getuigen, en bedriegers en leugenaars bevonden worden? Wie zou voor zodanige atheïsterij niet schrikken en beven?

(3) Waartoe zou de heilige God dan nu nog langer met ons verderf wachten, en ons nog verder voorbij gaan? Zou Hij dat enkel doen om Zich nog al meer van Nederlands Israël te laten onteren en bespotten: en hen dus zelf tijd en gelegenheid geven, om nog

al gruwelijker tegen Hem te zondigen; en Zijn rechtvaardige toorn, die reeds brandt als een verterend vuur, nog al zwaarder te ontsteken?

(4) Is ook niet helaas, de Heere met Zijn Geest en krachtdadige genade reeds zeer ver van ons geweken, en heerst er niet de uiterste geesteloosheid nu over al het volk, de weinige vromen zelf uitgezonderd? En is er, in de rampzalige omstandigheden van zo'n dodelijke en verouderde algemene verdorvenheid, wel de allerminste grond, om op de terugkeer van de Heere met Zijn Geest bij ons te mogen hopen?

(5) Heeft ook Gods almachtige en rechtvaardige toorn over ons niet al reeds, sedert een reeks van jaren, onophoudelijk gearbeid, om alle voorbereidselen te maken, tot ons volkomen verderf? O, hoe verteert Gods vloek nu het land! Hoe stort de Heere de fiolen van Zijn grimmige gramschap nu dagelijks over ons uit: terwijl het niemand recht ter harte neemt, maar de weelde en overdaad, en een geest van ijdelheid, van ongodsdienstigheid en van atheïsterij, gelijk onze overheden klagen in hun biddagsbrief, onder allerlei soort van mensen geweldig de overhand nemen, en nergens door gestuit of in toom kunnen gehouden worden.

Hoe heeft de Heere God, sedert de laatste biddag, niet aangehouden ons en ons land zwaar te straffen en te bezoeken met vele nieuwe oordelen, en droevige blijken van Zijn geduchte toorn

- (a) met verderfelijke watervloeden en overstromingen, die een onbeschrijfelijke ellende veroorzaakt hebben, onder vele van de ingezetenen van het land,
- (b) met de droevige aanhoudende sterfte onder 't rundvee,
- (c) met ons de staf des broods te breken, door zo'n algemene duurte van alle levensmiddelen;
- (d) met een jammerlijk verval van onze koopmanschappen, nering, en hantering;
- (e) met een hand over hand toenemende armoede en ellende in het land,
- (f) met onnoemelijke schade ter zee, door de dagelijkse aanhoudende stormen en onweren van deze winter en 't verleden najaar, de gehele wereld door, dat schrikkelijk geweest is,
- (g) en met allerlei andere oordelen en bezoeken, zowel gewone als bijzondere, die onmogelijk te noemen zijn. O, zou zo'n onbekeerlijk volk, onder zulke aanhoudende verterende oordelen van de Heere van jaar tot jaar, dan niet eindelijk geheel bezwijken, en in zijn grondeloos verderf storten?

(5) Behalve dit alles zullen wij ulieden ook dit nog zeggen

- (a) dat de Heere onze God het aanstaande verderf van ons zondige land en kerk, aan sommigen van Zijn vrome kinderen, die verwaardigd werden gemeenzaam met Hem om te gaan, zo levendig en klaar door Zijn Geest op verscheiden tijden heeft gelieven te openbaren, alsof zij het voor hun ogen reeds zagen: en dat niet slechts in het algemeen; maar
- (b) dat Hij ze ook de bijzondere wijze zelfs wel heeft willen bekend maken, hoe Hij

dat doen zou. Te weten, dat hij het gehele land eens zal overgeven, en brengen *onder de macht en slavernij van een antichristelijke overheid*, als wanneer hij Zijn kandelaar van hier zal wegnemen, onze gemeenten zal uitroeien, en de belijders van de waarheid onder hete en scherpe vervolgingen zal brengen, en dat het bloed van sommigen hier dan vergoten zal worden, en vele anderen het land uitgedreven zullen worden, die dan als ballingen beroofd van alles, in vreemde landen zullen omzwerven, enz.

- (c) Ja, dat dit schrikkelijk wraakoordeel, bij de aanhouding van de gruwelijke atheïsterij en onbekeerlijkheid van het volk, in Gods raad onherroepelijk en onveranderlijk vast bepaald is: zodat hij de Heere generlei voorbidding daartegen heeft willen toestaan of aannemen, enz.
- (d) En eindelijk heeft Hij aan sommigen van Zijn arme kinderen ook nog iets van de tijd van dit Zijn oordeel aangewezen, wanneer het haastig komen zou. Dan namelijk, als er nu weinige of geen uitverkorenen meer in het land gevonden zouden worden, en er geen krachtadig werk van Zijn Geest meer zijn zou, om zondaars waarachtig te bekeren: dat men aan dit droevig teken zal kunnen weten, wanneer hij zo bij ons tot het gericht zal verschijnen. En op deze heilige openbaring zijn enige van die Godzaligen direct gestorven, en tot God gegaan, nadat zij hun getuigenis hadden afgelegd. En och mijn vrienden! hoewel er tegenwoordig nog al onder ons gesproken en geroepen wordt van bekeringen van mensen hier en daar in de gemeenten, welke staat is er toch op te maken, nu allerwegen in onze gereformeerde kerk de bevindelijke en geestelijke leer van de rechtvaardigheid van God, en van de waarachtige onmacht en verdoemelijkheid van de mens, nevens die van het oprecht gelovig vertrouwen op Christus en de genade alleen, als waren het zielverderfelijke en God ontierende dwalingen, zo verworpen en bitterlijk belasterd en bestreden worden? O, de Heere weet best, wat er van al die hedendaagse bekering, onder dat geesteloze lichte en losse evangelie, zonder de wet, dat er nu verkondigd wordt, in waarheid is.

Och vrienden! want het wordt tijd voor ons om af te breken; hoe zeer gelukkig en gezegend zullen die arme en ellendige kinderen van God zijn!

- (1) Die nu dagelijks met een heilige bevinding en ootmoed de Heere tot het gericht zullen verwachten.
- (2) Die bitterlijk zullen mogen zuchten, en onophoudelijk kermen en treuren over hun eigen schuld, en over die van het gehele land; en over de ontstoken schrikkelijke toorn van de Heere, en het verderf, dat over ons komen zal.
- (3) Die volkomen met de Heere en Zijn gerechtigheid zullen verenigd worden, en daar niet langer tegen bidden zullen; maar die zichzelf, en land, en kerk, en volk, met alles wat er in is, duizendmaal voor God verbeurd en verloren zullen achten. En die door Zijn almachtige genade daar met hun gemoed zo staan zullen, en gehouden zullen worden.
- (4) Die het alles dan ook zo, op genade en ongenade, in Gods hand volkomen zullen mogen overgeven, en er Hem mee zullen willen laten doen, naar Zijn heilig welgevalen, zonder daar iets in te zeggen te willen hebben.

- (5) O, hoe zalig en gelukkig zullen die arme zielen zijn, die de Heere nu maar meer en meer zal willen los houden, en die vurig naar de hemel zullen verlangen.
- (6) Die ook dagelijks voor het droevige kruis en de zware verdrukkingen en vervolgingen, die ons aanstaande zijn, van Gods Geest bereid zullen worden.
- (7) Die recht wakende zullen bevonden worden, opdat hun die dag niet onvoorziens overkomt.
- (8) En eindelijk, die in deze boze tijd nog ijverig en getrouw voor God en Zijn zaak zullen mogen staan en arbeiden, en die zelfs ook hun leven voor Christus niet dierbaar zullen achten. O, hoe het dan ook gaan mocht, die arme vrome en oprechte Godzaligen zullen door de verlossing van hun getrouwe Zaligmaker hun eeuwige en kostelijke zielen dan evenwel voorzeker als een buit eens uitdragen; en alles, alles zal hun ten goede medewerken. En mogelijk zullen ze nevens de rustende heiligen, al reeds voor eeuwig bij Christus in de heerlijkheid zijn, eer het uiterste verderf zal komen.

*O, driemaal zalig Heer,
 wanneer, wanneer, wanneer,
 genieten wij dit leven?
 Och dat die dag eens kwam,
 die ons eens derwaarts nam,
 om U die lof te geven! Amen.*

Gepredikt te Kralingen in de voormiddag op de 6^e februari 1771.

11. Biddagpredikatie uit Jeremia 45:2-4

2 Alzo zegt de HEERE, de God Israëls, van u, o Baruch!

3 Gij zegt: Wee nu mij, want de HEERE heeft droefenis tot mijn smart gedaan; ik ben moede van mijn zuchten, en vind geen rust!

4 Zo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs dit ganse land.

Inleiding.

Op plechtige boet- en bededagen moeten de leraars op een meer bijzondere wijze als Gods mond zijn tot het volk. Door hen spreekt de Heere, en maakt Zijn verborgen raad, gedachten en wegen openlijk bekend. Daarom behoren zij dan ook hun last, en het woord, dat zij in Gods Naam verkondigen zullen, van Hem zelf eerst te ontvangen, en hiertoe Zijn aangezicht vurig vooraf te zoeken, opdat hun prediking en dienst waarlijk Goddelijk mogen zijn, en niet uit hun eigen hart. Want God heeft Zijn vloek over zulke predikers bedreigd, die uit hun eigen hart zouden profeteren, en dan nochtans zeggen, dat het Zijn Woord is, en dat Hij het hun geopenbaard heeft. O, dat ons de Heere voor zo'n misdaad bewaart, en dat wij u op deze dag niet anders mogen verkondigen, dan de waarachtige woorden van de Heere!

Voor twee jaren zond Hij ons tot ulieden met die droevige en rechtvaardige bedreiging uit Hos. 5:15, "Ik zal henen gaan, en keren weder tot Mijn plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken. Als hun bang zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken." En een jaar daarna, op de laatste biddag, moesten wij u die treurige en scherpe boodschap van God brengen uit dat gezicht van Amos 8:1,2; van die korf met rijpe zomervruchten, verbeeldende de rijpwording van Nederlands algemene zonde en goddeloosheid; en hoe de Heere nu haast het einde over land en kerk zou brengen, en ons dan voortaan niet meer voorbijgaan zou, of meer verschonen, enz.

En nu op deze dag zendt de Allerhoogste ons tot u, met geen minder benauwde en droevige boodschap van Zijn heilige weg en toorn, die sinds de vorige biddag nog al zwaarder ontstoken is, wegens de algemene aanhoudende en nog toenemende onbekeerlijkheid van Nederlands volk.

- (1) Strekkende deze boodschap van de Heere niet alleen tot bevestiging van die twee voorgaande zware bedreigingen.
- (2) Maar ook tot verkondiging en bekendmaking van de wijze, hoe hij nu werkelijk bezig is, met die uit te voeren, en de weg tot een geheel verderf en ondergang beiden van ons land en kerk dagelijks te bereiden: brekende af met Zijn almachtige hand, rukkende uit in Zijn grimmiger toorn, wat Hij gebouwd en wat hij geplant heeft; en tevens al Zijn ellendig volk ernstig waarschuwend en vermanend, om toch bijtijds hun harten van alles los te maken, en geen grote dingen hier nu meer te zoeken, maar enkel op het tijdelijk en eeuwig behoud van hun zielen bedacht te zijn gelijk de opening van de tekst ons dit alles nader zal aanwijzen.

Och of de Heere tot de getrouwe verkondiging van deze zware boodschap, en tot de gelovige en ootmoedige ontvanging ervan, ons onwaardige Zijn ontfermende genade

nu nog verleende!

Verklaring. Belangende deze korte profetie aan Baruch, die wordt hier in de juiste tijds volgorde wel niet geplaatst: maar volgt, als zijnde gericht aan een bijzonder persoon, daarom billijk achter al de algemene profetieën aan het gehele Joodse volk: evenals de zendbrieven van Paulus aan bijzondere personen ook volgen achter al de gewone zendbrieven aan gehele gemeenten of kerken. Zij bestaat in twee delen:

- (1) het opschrift, en
- (2) de inhoud van de profetie.

Het opschrift of de titel van de profetie, wordt zeer nauwkeurig voorgesteld: vers 1, waarin gemeld worden

- (1) de profeet; het woord, dat de profeet Jeremia gesproken heeft.
- (2) De persoon, aan wie dit Woord van de Heere bijzonder gericht wordt; tot Baruch, de zoon van Nerija.
- (3) De gelegenheid waarbij deze profetie aan Baruch geschiedt is; als hij die woorden uit de mond van Jeremia in een boek schreef. En
- (4) de tijd, wanneer dat voorviel; in de vierde jaar van Jojakim de zoon van Josia, de koning van Juda. Dat dus volkomen overeenstemt met het verhaal, dat wij van deze zaak vinden, Jer. 36:1-4.

Wat nu de inhoud van de profetie aangaat, daarin wordt

- (1) vers 2, de Goddelijkheid ervan voorgesteld: en
 - (2) dan volgt de inhoud zelf in de drie overige verzen.
- A. De Goddelijkheid van dit profetische woord wordt zo uitgedrukt en vooraan gesteld: alzo zegt de HEERE, de God Israëls, van u, o, Baruch. Hier komen voor
- (1) de Persoon, Die spreekt, en
 - (2) de persoon, die aangesproken wordt.

Die hier spreekt wordt

- (1) genoemd de Heere: de Jehovah, de allerhoogste, eeuwiglevende, almachtige, en waarachtige God, de Heere van de hemel en van de aarde; Wiens woord altijd met een heilige beving, en met een hartelijk geloof door de mensen moet ontvangen worden.
- (2) En hij wordt nader beschreven als de God Israëls; Die met Israël of het Joodse volk in een onveranderlijk verbond stond, hoe snood en trouweloos zij Hem nu ook verlaten hadden; en die dus ook de Verbondsgod was van Baruch, in 't bijzonder, als die tot Israël behoorde, en ook een lid was van dat volk van God.

Hierbij wordt nu ook uitdrukkelijk de persoon genoemd, aan wie dit Woord des

Heeren gericht was; also zegt de Heere, enz. van u, o, Baruch. Merkt hier drie dingen aan:

- (1) wie deze persoon was:
- (2) hoe de Heere in 't bijzonder tot hem spreekt:
- (3) en met wat een ernst en beweging Hij dat doet.

De persoon was Baruch geheten, de zoon van Nerija, vers 1, van wie wij niets bijzonders weten, buiten wat in Jeremia's profetie en verhaal van Hem wordt aangetekend: als dat hij

- (1) een oprecht vroom en Godzalig man was, die zeer voor God en voor Zijn eer en dienst ijverde: waarom hij dan ook in grote haat bij de goddeloze Joden was, die hem aanzagen en hielden, als die de profeet Jeremia nog meer tegen hen ophitste, om zo scherp tegen hen te profeteren, gelijk hij deed; en om hun in de hand van de Chaldeeën over te geven, Jer. 43:3.
- (2) dat hij Jeremia's schrijver en dienaar was, om hem in alles behulpzaam te zijn, één zaak met hem te hebben, en overal met de profeet te zijn, en zeer gemeenzaam met hem om te gaan, enz.
- (3) dat hij op grond daarvan dan ook zijn deel gehad heeft in al de droevige tegenspoeden, vervolgingen en gevaren, die de profeet, in de dienst van de Heere, heeft moeten ondergaan; zijnde nevens hem na de gehele verwoesting van land, stad en tempel, ook weggevoerd in Egypte, waar zij beiden grote ellende hebben moeten uitstaan.
- (4) Eindelijk weten wij ook van hem uit de omstandigheden van deze profetie, zoals uit zijn opening nader zal blijken, dat hij al mede een arme en ellendige man is geweest, die een zwak en zondig vlees heeft omgedragen; en zowel als andere heiligen, zijn droevige verzoeken en gebreken en zwakheden gehad heeft van onlijdzaamheid onder het zware en gedurige kruis, van kwelling en murmuring tegen de Heere, en van onverloochendheid aan zichzelf, en de wereld, enz. Dit is in 't bijzonder alles wat wij van hem weten.

Aan deze Godzalige man bewijst de Heere, als aan Zijn getrouwe dienaar, in deze bedorven en droevige tijd, nu die bijzondere liefde en eer, dat hij hem een bijzondere profetie of woord toezendt door Jeremia; teneinde om hem te onderwijzen van Zijn heilige wegen en geduchte oordelen over het onbekeerlijke Joodse volk; en hem des aangaande ernstig van zijn plicht te vermanen; en tevens ook te versterken, te bemoedigen en te vertroosten, in al zijn tegenspoed. Zo'n bijzondere profetie van de Heere aan Baruch was dan waarlijk iets groots en ongewoons, waardoor hij in alle tijden en eeuwen zeer beroemd, en zijn gedachtenis in de kerk van God tot aan het einde van de wereld is bewaard geworden.

En ziet, met wat een nadruk de Heere, de God Israëls, hem hier in 't hoofd van de profetie aanspreekt: het is, *"o, Baruch, zo zegt de Heere van u"*; om aan te duiden

- (1) de ernst en aandoening waarmee God van die grote zaken van Zijn oordeel tot hem

spreekt. Die heilige Majesteit is er Zelf als bewogen en beroerd onder: en dus moest dit droevige woord dan ook een diepe indruk maken op Baruchs gemoed.

- (2) De bijzondere liefde en teerhartigheid van de Heere voor deze Zijn dienaar; als wilde Hij zeggen: *o, Baruch, Mijn geliefde en getrouwe knecht, ontvang dit woord als uit Mijn mond, met een ootmoedig geloof: en bewaar dat toch, en doe er uw voordeel mee. Ik de Heere, Israëls God, zeg dit Zelf van u, en maak u Mijn verborgen wegen daarbij bekend, vermaan u, en doe u deze troostelijke belofte van Mijn toegenegen hulp en bewaring, die altijd en in alle plaatsen over u gaan zal. Maak daar vaste staat op, en vertrouw en onderwerp u maar geheel in stilheid aan Mij, enz.*

O, wat moet dit Goddelijk woord Baruchs zwakke en ellendige ziel in grote mate ondersteund hebben! Dit is dan de Goddelijke aanspraak aan Baruch.

B. Nu volgt de inhoud van de profetie zelf: waarin ons twee voorname zaken of delen ontmoeten:

- (1) Baruchs droevige en mismoedige klacht.
 (2) Het antwoord van de Heere daarop.

Hierin moeten wij acht geven,

- (1) op de openbaarheid van Baruchs klacht.
 (2) Op de klacht zelf.

Het eerste wordt voorgesteld met, "*gij zegt*", om te kennen te geven, dat hij niet maar slechts bij zichzelf in zijn hart zo \ae i en klaagde: maar dat hij het ook openlijk zeide en sprak. En wel waarschijnlijk aan of voor de profeet Jeremia, als hij die droevige profetische rol uit zijn mond moest opschrijven: bij welke gelegenheid hem, uit onlijdzaamheid en overmaat van droefheid, zo'n bittere klacht meer dan eens zal zijn uitgebroken en mogelijk zal dit ook zijn gewoonlijke treurklacht geweest zijn, die hij dikwijls voortbracht uit die benauwdheid van zijn gemoed, zonder het te kunnen verbergen of inhouden: gelijk toch een benauwd en treurig hart zeer graag zijn beklag aan anderen wil doen.

Wat zijn klacht zelf betreft die ving hij aan met een droevig misbaar en geweent, roepende wee nu mij! om zijn hoogste ongeluk en ellende uit te drukken, en zijn mistroostigheid en bezwijking daaronder. Evenals de profeet, Jer. 15:10, "wee mij, mijn moeder, dat gij mij gebaard hebt", enz. En Jesaja 6:5, wee mij, want ik verga; en in zodanig misbaar maakte hij gewag

- (1) van zijn gewone smart;
 (2) van de vermeerdering en vergroting ervan door nieuwe droefenis van de hand van de Heere;
 (3) en van het jammerlijk gevolg van beiden, dat hij moe werd van zuchten, enz.
 a. Wij kunnen, uit de samenlopende omstandigheden gemakkelijk genoeg, van de

smarten van de man oordelen, waarin hij op die tijd gewoonlijk als gedompeld lag. Het ontstond

- (1) uit zijn eigen verdorvenheid, of zondige vlees, dat hij overal met zich omdroeg, en hem duizend droefenissen veroorzaakte. Gelijk wij weten, dat dit de Godzaligen eigen is, en waarover zo vele jammerklachten van hen in de Heilige Schrift voorkomen. O, de inwonende zonde alleen, met zijn droevige gevolgen, is een gehele wereld van smart en droefenis voor Gods volk: en doet hen allen ook met de apostel uitroepen, Rom. 7:24, "*ik ellendig mens*", enz.
- (2) Verder ontstond Baruchs smart ook uit de algemene en dodelijke verdorvenheid en goddeloosheid van het Joodse volk op deze tijd, waar geen beschrijving van te maken was. De vrome en ijverige koning Josia was nu ongelukkig weggenomen, en zijn goddeloze zoon Jojakim regeerde nu. Deze wierp al het werk van de reformatie van zijn vader weer geheel omver, en het gehele volk volgde hem hierin na. Want zij hadden zich slechts geveinsd aan Josia onderworpen: en daarom keerden zij gezamenlijk nu weer doldriftig naar hun vorige goddeloosheid, die slechts voor een tijd opgehouden en gestuit, doch niet uit hun harten uitgeroeid was geworden. O, daar waren geen zonden noch gruwelen, die in 't kort niet weer geweldig de overhand kregen, en gelijk als een algemene zondvloed land en volk, kerk- en burgerstaat gelijkzaam overstroomden. Wat was dit niet een onuitsprekelijke kwelling en droefenis voor de heilige Baruch, en hoe droop zijn ziel daar niet dagelijks onder weg van treurigheid! Temeer, omdat er bijkans geen ware vrome of oprechte Godzaligen meer te vinden waren; althans niet, die daar openlijk voor uitkwamen.
- (3) Hierbij kwamen ook al die schrikkelijke oordelen en bezoeken van de Heere, die doorgaans met de zonden vergezeld gaan, en die de Joodse staat tegenwoordig in een dodelijk verval en verderf brachten; van welke wij straks nader zullen spreken.
- (4) Voeg hier eindelijk bij al die droevige vervolgingen en wederwaardigheden, die Baruch, nevens de profeet Jeremia, van de goddeloze Joden, geestelijken, en wereldlijken, groten en kleinen, dagelijks moest ondergaan, om de dienst en de zaak van de Heere. Want zij waren de twee gesprenelde vogels, daar al de haat en laster, en mishandeling op aanviel: omdat zij voor de Heere, en tegen de weg van de algemene goddeloosheid en heilloze leugenleer zo getrouw en vroom ijverden, enz. Ziet dit alles was Baruchs gewone en dagelijkse smart.

b. Doch daar was het nu niet bij gebleven: maar zijn jammerklacht ging bijzonder daarover, *dat de Heere nu nog droefenis tot zijn smart gedaan had*. Hij wilde zeggen, dat hij aan zijn gewone smart en ellende genoeg had gehad, ja meer zelfs als hij dragen kon. Doch dat God hem nochtans in 't minst niet had verschoond. Nee, maar dat Hij zijn benauwde smart en tegenspoed nu nog in grote mate had vermeerderd, en er zelfs nog nieuwe benauwdheid en droefenis had toegevoegd, en dus zijn last als geheel ondraaglijk gemaakt had. Voorbijgaande de beuzelachtige Joodse uitleggingen, en de verkeerde verklaringen van anderen, zo zullen wij enkel zeggen, dat de rechte zin van deze klacht van Baruch, omtrent de verzwaring van zijn smart, niet duister is af te nemen uit de gelegenheid waarbij deze Goddelijke profetie aan hem geschiedde; te weten, als hij die woorden uit de mond van Jeremia in een boek schreef, vers 1. Dat

hier dus nauwkeurig voor ons aangetekend wordt, om onze aandacht daarheen te leiden, en ons te doen opmerken, dat deze nieuwe droefenis van Baruch, bij zijn gewone smart, enkel en bijzonder ontstaan is uit dat moeilijk werk van 't schrijven van al die woorden, en droevige profetieën, waarmee hij een geruime tijd moest bezig zijn, en waaronder zijn geest in grote mate gedrukt en vermoeid werd, door het vernemen van al die schrikkelijke wraak-oordelen van de Heeren, en nabij zijnde gehele verwoesting van de Joodse stad en tempel, en de gevangenis van het volk door de Chaldeeën; en het verderf, dat het zwaard, de honger en de pestilentie zou aanrichten, tot uitroeiing van dat goddeloze onbekeerlijke volk, enz. Met al dat nare, en vreselijke werk van Gods toorn en grimmige wraak zo lang voor ogen te hebben, en dat dag op dag uit de mond van de profeet zo te moeten beschrijven in een boek, werd Baruchs geest geheel van droefenis, en van angst en benauwdheid als verslagen en terneer geworpen, schrikkende zeer voor al die dodelijke ellenden, en ook voor zijn eigen verderf en ongeluk, zodat hem dit dan die nare klacht meer dan eens deed uitboezemen: "wee mij, want de Heere", enz.

c. Voegende daar als een gevolg, bij: *ik ben moe van mijn zuchten en vind geen rust*. Het leven van oprechte, en tere Godzaligen in een diep verdorven tijd bestaat meest geheel in een gedurig droevig treuren en zuchten, waarom zij ook geheten worden, "lieden die zuchten", Ezech. 9. En als dit zuchten dan langdurig en zwaar is, en door dekkende benauwdheden en tegenspoed nog gedurig in grote mate verzwaaard wordt, enz., dan ontstaat daaruit gemakkelijk een droevige krenking of moedeloosheid in de geest, bijzonder als de Heere Zijn ondersteunende hand en genade dan ook een weinig inhoudt, waardoor het ellendig zwakke volk dan eindelijk moe van zuchten wordt, en die zware arbeid niet meer kan uitstaan; gelijk die zo was met David, Psalm 7:7, ik ben moede van mijn zuchten. En dit was nu ook Baruch's treurig geval. O, wil hij zeggen, ik kan niet meer, ik ben afgemat en moe van zuchten; want de Heere schijnt mij niet te willen verschonen, maar drukt mij zonder ophouden, met smart op smart, en droefenis op droefenis, zodat ik er onder bezwijken moet. En, doet hij er bij, ik vind geen rust; alsof hij had willen zeggen met Job, hoofdstuk 9:18, Hij laat mij niet toe, mijn adem te verhalen; maar Hij verzadigt mij met bitterheden. Waar ik mij wend of keer, bij nacht of bij dag, ik vind nergens voor mijn benauwde ziel enige verkwikking of rust. Ziet, aan zulke droevige vlagen van zwakheden, moedeloosheid en bezwijking zijn ook de heiligste mannen, en de oprechtste kinderen van God soms onderhevig, gelijk wij dat aan getekend vinden van Mozes, van Elia, en ook van de profeet Jeremia, hoofdstuk 20:9, en mede van David, Asaf, en anderen. En die droevige verzoeken van onlijdzaamheid en moedeloosheid komen doorgaans voort uit onverloochendheid aan zichzelf en aan alle aardse dingen, en uit zwakgelovigheid en gebrek van aanleving aan de Heere, om Hem alleen maar te genieten, en in alle tegenspoeden met Hem nauw verenigd te zijn.

O, als de arme Baruch slecht met God alleen tevreden was geweest, en los aan al het zienlijke; en als hij zich maar geheel gelovig aan Hem, zijn almachtige en getrouwe Verbondsgod had mogen overgeven en toebetrouwen, hoe het dan met hem en met land en kerk, en met alles in 't toekomstige ook mocht gaan; en als hij de Heere maar heilig en soeverein over alles mocht hebben laten regeren, dan zou hij door genade deze droevige verzoeking niet onderhevig zijn geweest, of hij zou die anders mannelijk hebben tegengestaan en overwonnen, en stil gelovig in de Heere zijn God berust hebben. Doch God laat zulke zwakheden in Zijn dienaren en kinderen veeltijds

toe, opdat hij Zijn vertroostende en ondersteunende genade daaronder dan aan hen bewijzen, en hen Zelf daaruit verlossen zou. Gelijk Hij hier nu ook zo handelde met Baruch, komende hem met Zijn Goddelijk woord en openbaring door de profeet Jeremia tijdig onderwijzen, vermanen en vertroosten, latende hem, op zijn moedeloze en bittere klacht dit versterkend antwoord geven; zo zult gij tot hem zeggen, enz. De Heere beveelt aan Jeremia, in Zijn Naam, drie dingen tot Baruch te zeggen: waarvan het eerste

- (1) behelst een onderrichting of bekendmaking van Zijn werkelijk en onherroepelijk oordeel over het goddeloze Jodendom, vs. 4.
- (2) Het tweede een zeer ernstige vermaning aan Baruch, om van alle tijdelijke voorspoed en rust geheel af te zien, en zich geheel aan God te onderwerpen met verzaking van alles, vs. 5, het eerste deel.
- (3) Het derde een dierbare belofte van Gods getrouwe zorgdraging voor zijn leven en zaligheid, en dus voor zijn behoudenis, alle tijd en overal, vs. 5. 2^e deel.

Eerst laat de Heere Baruch onderrichten van Zijn werkelijk en vastbesloten wraakoordeel over het Joodse volk, tot hun gehele verderf en ondergang, door de Chaldeeën. *Ziet!*, liet Hij hem aanzeggen door de profeet, *dat Ik gebouwd heb, breek Ik af*, enz. Waarin aangewezen wordt

- (3) het schrikkelijk oordeel zelf, en dan
- (4) de algemeenheid van het oordeel.

Vooraf gaat bij de voorstelling van deze droevige zaak,

- (1) niet slechts een nadrukkelijke herhaling van de Goddelijkheid van deze profetie: zo zegt de Heere, teneinde Baruch daarvan doch wel verzekerd mocht zijn, en een diepe indruk op zijn hart mocht verkrijgen, dat de Heere, Israëls God, hier Zelf tot hem sprak van de hemel door de profeet Jeremia, en hem dit liet boodschappen, als waaraan alle kracht en vrucht van dit geduchte woord zou hangen op Baruchs gemoed, enz.
- (2) Maar ook gaat hier het gewone opwekkend woordje *ziet* vooraf, om Baruch te vermanen tot rechte aandacht, goed verstand en ernstige betrachtning van die Goddelijke dingen, die de Heere hem hier laat voorhouden, enz.

En daarop volgt dan Gods geducht en gestreng wraakoordeel zelf: *"dat Ik gebouwd heb, breek Ik af; en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit"*. O, droevige en schrikkelijke zaak! Rampzalige en verderfelijke vrucht van de onverbeterlijke goddeloosheid en weerspanning van het volk tegen de Heere! Wij moeten hier

- (1) acht geven op het voorwerp van Gods toorn, en dan
 - (2) op het uitwerksel daarvan.
- (a) Het voorwerp van Gods grimmige toorn wordt bij gelijkenis aldus door Hem genoemd en voorgesteld; "dat Ik gebouwd heb, en dat Ik geplant heb". Hier gebruikt de Heere tweeërlei gelijkenis, van bouwing en van planting. Het ene ziet op huizen,

gebouwen en vaste werken, die met vele moeite en kosten gebouwd en opgericht worden. Het andere ziet op allerhande geboomte, hoven, wijngaarden enz., die met veel arbeid door mensenhanden geplant worden. Meermalen komt die tweeledige gelijkenis van bouwen en planten zo voor in Jeremia's profetie; als hoofdstuk 24: 6, waar de Heere deze belofte doet aangaande de herstelling van de Joden in hun land, na de zeventigjarige gevangenis; "en Ik zal ze bouwen en niet afbreken; en zal ze planten, en niet uitrukken". En hoofdstuk 31:28, "alzo zal Ik over hen waken, om te bouwen en te planten spreekt de Heere". En op meer andere plaatsen. Als wij hier nu de zin van de Geest nauwkeurig willen naspeuren, dan moeten wij deze tweevoudige gelijkenis ook openen en verstaan van een tweevoudig onderwerp; doch dat een nauwe noodzakelijke betrekking onderling op elkaar had. Het ene deel van de gelijkenis, ontleend van de bouwkunde, ziet dan bepaald op het land en koninkrijk van de Joden, of de inrichting en vaststelling van hun kerk en burgerstaat, met al wat daartoe behoorde en betrekkelijk was. En het andere deel, van de hovenierkunde ontleend, ziet op de natie en inwoners, of het Joodse volk zelf.

- (1) Van het land, de kerk en burgerstaat van de Joden wordt hier dan gesproken als van een gebouw, dat de Heere, Israëls God Zelf gebouwd had. "Dat Ik gebouwd heb", zegt hij. Dit zullen wij niet breedvoerig nu verhandelen; want wie, die maar enige kennis en ervarenheid in Gods Woord heeft, weet dit grote en wonderlijke werk van de Heere niet, hoe Hij de staat en godsdienst van de Joden, Jeruzalem en de tempel, en in één woord hun gehele koninkrijk, in het land Kanaän gebouwd en opgericht en vastgesteld heeft:
 - (a) Uit welke lage en gering beginselen 't opgetrokken is.
 - (b) Wat een aanhoudende arbeid en moeite, zo lange tijd aaneen, de Heere daaraan besteed heeft.
 - (c) Hoe menigvuldige en grote wonderen Hij daartoe gedaan, en wat een almacht Hij daarin gebruikt heeft.
 - (d) En met wat een wonderbare wijsheid, Hij dit grote en schone werk heeft ingericht, uitgevoerd en vastgesteld, volgens het beschreven plan van de zedelijke, burgerlijke en ceremoniële wetten van Mozes, die Hij hem op de berg geopenbaard heeft. En
 - (e) tot wat een ongewone luister en heerlijkheid, macht en voorspoed, gelukzaligheid en grootheid, de Heere God, dit wonderbare werk verheven heeft; zodat er op de gehele aardbodem niets dergelijks te zien was. O, de Heere mocht dan hier met recht dit getuigenis geven, en ook hemel en aarde hiertoe tot getuigen roepen, Jesaja 1:2, "Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd", enz. Zo had God dan dit werk Zelf gebouwd. Hij was er de aanbiddelijke Kunstenaar en Bouwmeester van, en niemand anders.
- (2) Daarbij had Hij nu ook Zelf het Joodse volk daarin geplant, gelijk een hovenier het geboomte plant, in hoven en lusthoven, en die sierlijk en vruchtbaar maakt. Dikwerf wordt in het profetische woord van die plantingen van het Joodse volk, in zo'n heerlijke staat en godsdienst, in het land Kanaän gewag gemaakt; bijzonder vindt men dit in Jesaja 5:1, enz., en Psalm 80:9, 10, "Gij hebt een wijnstok uit

Egypte overgebracht, hebt de heidenen verdreven, en hebt dezelve geplant, Gij hebt zijn wortelen doen inwortelen, zodat hij 't land vervuld heeft", enz. En op meer andere plaatsen. O, wat is dit niet een groot en wonderlijk werk van de Heere geweest!

- (a) Het eerste plantje, dat Hij daartoe geplant heeft, en doen uitspruiten, was Abraham, die God riep uit Ur der Chaldeeën, en bracht hem in 't land Kanaän, en richtte een eeuwig verbond met hem op.
- (b) Daaruit sproten Izaäk en Jakob met zijn twaalf zonen, uit welke dat grote en heerlijke volk van Israël gekomen is, dat de Heere eerst in Egypte heeft doen wassen, als een doornbos, midden in de vlammen van het vuur, zonder verteerd te worden, Exod. 3.
- (c) Vanwaar Hij ze met een almachtige hand en met zo grote wonderen, uitvoerde, en plantte ze de tijd van veertig jaren in de woestijn.
- (d) Totdat Hij ze vandaar overvoerde, en bracht en plantte in Kanaän, waar hij ze vast deed wortelen, en tot een machtig koninkrijk, en heerlijk en gelukkig volk deed opwassen, ver boven alle andere volkeren van de aardbodem. Want zij waren alleen dat volk van Gods verbond, het sieraad van de wereld, en het oog van de Heere was nacht en dag over hen ter hulp en bescherming tegen al hun vijanden, en om ze in grote mate te zegenen met alle geestelijke en aardse zegeningen, zo lang zij bleven wandelen in Zijn wegen en instellingen, en Hem getrouw dienen, enz. Ziet daar 't geen dat de Heere gebouwd had, en dat Hij geplant had: doch dat nu helaas, geworden was het voorwerp van Zijn grimmige toorn!
- (c) Doch gelijk er een tijd is om te planten, en een tijd, om het geplante weer uit te roeien, Pred. 3:2, zo laat ons nu verder ook het droevige uitwerksel van Gods toorn over dit hoog verheven en gelukkige volk, en hun burger- en kerkstaat overwegen, zoals dat, omwille van hun boosheden tot hun gehele ondergang en verderf over hen gekomen is. Ziet, zegt de Heere, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, enz. O droevig oordeel! Wij hebben niet nodig, ons met zijn woordelijke uitlegging zeer lang op te houden; omdat toch een kort waarachtig voorstel van de geschiedenis van deze tijd uit de boeken van de Koningen en Kronieken, en de profetieën van Jeremia. Ezechiël en Daniël, onder elkaar vergeleken, ons daar zakelijk verklaring genoeg van zal geven.
- (1) Reeds onder de langdurige regering van de snode koning Manasse, en de tweejarige regering van zijn goddelozen koning Amon, werd het Joodse volk, door afgoderij en alle gruwelijke zonden: alsmede door Gods zware oordelen, zodanig in de grond bedorven, dat het als op de oever van zijn verderf gekomen was.
- (2) Doch ziet, de Heere ontfermde Zich nog eindelijk over hen, en gaf hun de ijverige en Godzalige koning Josia, onder wiens eenendertigjarige regering een grote en heerlijke reformatie in 't gehele land geschiedde, de afgoderij uitwendig geheel werd uitgeroeid, de ware godsdienst weer hersteld, en al dat zo droevig vervallen was, in kerk- en burgerstaat, weer allengs werd opgericht.
- (3) Dan helaas, Na Josia's ongelukkige dood ging alles aanstonds weer geheel ten gronde, en liep erger dan voorheen, en ging te post naar zijn verderf. Het volk

maakte Joahas koning, één van Josia's zonen, doch die aan zijn vrome vader zeer ongelijk was, waarom hij ook slechts drie maanden regeerde; want God zond Faraó Necho, de koning van Egypte, met een machtig heirleger, in 't Joodse land, weer hij alles afliep, Jeruzalem zelfs innam, en Joahas afzette, en gevangen naar Egypte zond, waar hij gestorven is. In wiens plaats hij Jojakim ten koning aanstelde, een andere en oudere zoon van Josia; en het Joodse volk en land, een jaarlijkse schatting oplegde van honderd talenten zilver, en een talent goud, 1 Kon. 23:31, enz., en 2 Kron. 36:3, 4.

- (4) Deze Jojakim was een bij uitstek goddeloos en atheïstisch vorst, die omtrent elf jaren geregeerd, en kerk- en burgerstaat schrikkelijk verdorven heeft. In welke tijd de profeet Jeremia en Baruch de droevigste ellenden geleden hebben. Want in het vierde jaar van Jojakims regering, even om dezelfde tijd van deze profetie aan Baruch, zond God Nebucadnezar, de koning van Babel, met een geweldig krijgslager in het Joodse land, die Jeruzalem innam, en Jojakim gevangen kreeg, en geketend naar Babel dacht te voeren; maar hem op zijn vernedering, weer in zijn rijk herstelde; en hem een zware jaarlijkse schatting oplegde, makende zo het Joodse land onderworpen en cijnsbaar aan het rijk van Babel; voerende ook een groot getal Joden daarheen gevankelijk heen, nevens enige uitgezochte kinderen van het koninklijk geslacht, en van de adel van het land, om ze in Zijn paleis te doen dienen voor kamerlingen en hovelingen; gelijk de Heere de Joden, al 100 jaren tevoren haat laten bedreigen door de profeet Jesaja, hoofdstuk 39:7. Ook beroofde hij toen de tempel van een groot deel heilige vaten van goud en zilver, enz., die hij met zich naar Babel voerde, en in 't huis van zijn afgod liet plaatsen. En hier vandaan, van dit droevig vierde jaar van Jojakims regering, moet de zeventig jarige gevangenis te Babel begonnen worden, gerekend te worden. Ziet hoe God nu bezig was af te breken, dat Hij gebouwd had, enz.
- (5) Doch hier bleef het niet bij: Jojakim werd door deze zware kastijdingen van God niet beter, maar veeleer erger en bozer, en ging voort in alle wegen van goddeloosheid, waarin Jeruzalem en al het volk hem navolgde. Kort hierna, in het vijfde jaar van zijn regering vernielde hij de rol die Baruch uit Jeremia's mond geschreven, en in de tempel voor al het volk gelezen had, en wierp Gods Woord op het vuur, en verbrandde het. Hij doodde de profeet Uria, en zocht ook Jeremia en Baruch te doden: doch die zich verborgen hadden. Daarna, in 't zevende jaar van zijn regering wies hem de moed zo hoog, dat hij zich van 't Chaldeeuwse juk zocht vrij te maken. Hiertoe viel hij af van de koning van Babel, onder wie hij nu drie jaren gestaan had, en weigerde hem de beloofde schatting te betalen, en vernieuwde zijn verbond met Necho, de koning van Egypte, om hem in deze roekeloze onderneming te helpen. En dit gaf aan de Heere gelegenheid, om al verder af te breken, dat Hij gebouwd had, enz. Want Nebucadnezar deze afval verstaande, gaf terstond bevel aan zijn stadhouders en landvoogden, in de naastgelegene gewesten, om hun heirmachten te verzamelen, en Jojakim te beoorlogden. Hierop vielen toen, van alle kanten de Moabieten, ammonieten, Syriërs, Arabieren, en andere vijandelijke volkeren, in 't Joodse land, dit, overal waar zij kwamen, deerlijk plunderende en verwoestende. Dit duurde zo drie jaren lang, tot onbeschrijfelijke schade en verderf van 't Joodse volk. Waarna al deze vijanden met samen verenigde krachten, in 't elfde jaar van Jojakims regering, voor Jeruzalem kwamen, en dat belegerden; wanneer deze goddeloze vorst, in de

uitval, door hen gevangen genomen en gedood, en zijn dood lichaam op het veld weggeworpen werd, waar het onbegraven is blijven verrotten, tot vervulling van 't geen Jeremia over hem geprofeteerd haat, hoofdstuk 22:18, 19, dat hij met een ezels begrafenis zou begraven worden; dat men hem zou slepen en daar heen werpen, ver weg van de poorten van Jeruzalem.

- (6) Toen maakte het volk zijn zoon Jechonia, of bij verkorting, Chonia, koning in zijns vaders plaats, die hem in goddeloosheid nawandelde, doch maar drie maanden regeerde; want Nebucadnezar kwam, na Jojakims dood, nu zelfs voor Jeruzalem, met een machtig leger, dat nauw insluitende. Waarop Jechonia, ziende dat hij hem niet kon weerstaan, met zijn moeder, zijn krijgsoversten en gehele hofstaat de stad uittrok, en zich wierp in de handen van Nebucadnezar; die hem, met al de zijnen, gevangen zond naar Babel, waar hij 37 jaren in de gevangenis opgesloten bleef, en daarna in Babel gestorven is. Voorts nam Nebucadnezar de stad Jeruzalem voor de tweede maal in, en beroofde de tempel en het huis van de koning, van de kostelijkste schatten, en van de gouden vaten van de koning Salomo, die daar tot nog toe in gebleven waren, en voerde dat alles met zich naar Babel; nevens vele duizenden Joden, van de voornaamste en aanzienlijkste van het volk, en alle kloeke mannen, smeden, timmerlieden, enz. In één woord, de kracht en de bloem van het volk, die nu gezamenlijk in de droevigste slavernij kwamen; terwijl hij alleen het geringste soort van het volk te Jeruzalem en in het land liet overblijven; waarover hij toen Mattanja, (wiens naam hij veranderde in Zedekia), een andere zoon van de vrome Josia, tot koning aanstelde, en hem met een plechtige eed verbond, bij de Heere zijn God, dat hij hem getrouw en onderdanig zijn zou, en zijn rijk als cijnbaar aan 't rijk van Babel zou houden.
- (7) Deze Zedekia is de laatste koning geweest, en heeft elf jaren geregeerd, en wandelde al mede in de boze wegen van zijn broeder Jojakim, niettegenstaande al de schrikkelijke oordelen van God, gelijk ook het gehele volk verhard bleef in hun gruwelijke goddeloosheid, en niemand zich tot de Heere bekeerde; want Hij was nu ook ver met Zijn Geest van hen geweken, en zij lagen nu onder dat wee, dat Hij hun lang tevoren haat laten bedreigen, zowel als aan het volk Israël, Hos. 9:12, "want ook wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn!" En gelijk God hun ongehoorzame vaders in de woestijn reeds door Mozes had laten aanzeggen, Num. 14:34, dat zij Zijn afbreking gewaar zouden worden; zo moesten zij nu ook de afbreking van de Heere volkomen gewaar worden. De koning Zedekia, en al het volk, gingen dan nu zeven jaren lang zo voort in alle wegen van zorgeloosheid en goddeloosheid, niettegenstaande al Gods scherpe dreigementen van hun aannaderende gehele verwoesting en verderf, door de profeet Jeremia. Totdat Zedekia eindelijk in 't zevende jaar van zijn regering de eed aan de Chaldeeën zo plechtig gedaan, heilloos verbrak; en evenals tevoren zijn broeder Jojakim, een verbond maakte met de koning van Egypte, zendende zijn gezanten derwaarts heen, en vertrouwend op die ijdel rietstaf van Egypte, tegen al de waarschuwingen van de Heere door Jeremia, afviel van de koning van Babel. En ziet, hieruit ontstond die grote toorn van God, over de koning en al het volk, om hen samen nu eindelijk geheel te verderven.
- (8) Want Nebucadnezar deze trouweloze afval vernomen hebbende, maakte zich gereed, zo gauw hij maar de handen vrij had, om die scherp te straffen. Daarop

viel hij met een machtig heir in 't negende jaar van Zedekia's regering, in 't Joodse land, en richtte daar schrikkelijke verwoestingen aan, en kwam eindelijk voor de derde maal voor de stad Jeruzalem, die belegerende, en enige tijd nauw insluitende van alle kanten. Doch verwittigt van de optocht des Egyptische koning Faraos Bosra, met een groot leger, om de Joden bij te staan, en Jeruzalem te ontzetten, zo brak Nebucadnezar de belegering op, en trok van Jeruzalem weer af, de Egyptenaars tegemoet, om met hen te strijden. Toen dachten de Joden, dat zij geheel verlost waren, en bedreven grote blijdschap, en vervoerd door hun valse profeten, hielden zij Jeremia voor een leugenprofeet, en staken de spot met hem, en wierpen hem andermaal in de gevangenis. Maar zij werden wel gauw op een droevige wijze anders geleerd. De koning van Egypte durfde de aantrekkende macht van de Chaldeeën niet afwachten, maar trok met zijn leger weer te rug naar Egypte, om zijn eigen land te beschermen. Waarop Nebucadnezar, de Egyptenaars voor een tijd daar latende, toen in het tiende jaar Zedekia's regering, met zijn gehele macht weer voor Jeruzalem kwam, en het een geheel jaar lang zeer streng belegerde. Toen leden de Joden alom in 't land, doch bijzonder in de belegerde stad, de onuitsprekelijkste ellenden; en werden bij duizenden gedood en uitgerekt, door het zwaard, de honger, en de pestilentie: tot de Chaldeeën eindelijk in het elfde en laatste jaar van Zedekia's regering de stad stormenderhand inkregen en overweldigden, en alles wat hun in 't eerst voorkwam door het zwaard ombrachten. Zedekia zelf, menende hun wrede handen te ontvluchten, werd door de Chaldeeën nagejaagd, in de velden van Jericho gegrepen, en naar Ribla tot de koning van Babel gebracht; die eerst al zijn zonen en vorsten en hovelingen voor zijn ogen wreed deed slachten en daarna hem zelf de ogen uitsteken, en zo blind, aan koperen ketenen gebonden, met zo vele anderen Joden, welke men het leven spaarde, gevangen naar Babel voeren, waar die goddeloze vorst in grote ellende in de gevangenis gestorven is. Waarna de Chaldeeën de stad Jeruzalem, de tempel, het koninklijke hof, en al de huizen en paleizen van de groten eerst geheel uitplunderden, en de roof naar Babel voerden, en toen alles met vuur verbrandden en geheel verwoestten; latende enige van de armsten en geringsten van het volk in het land overblijven, in de grootste jammer en ellende, onder welke ook Jeremia en Baruch waren; die bij dat goddeloze onboetvaardige overblijfsel van het volk niets dan kwellingen en vervolgingen hadden uit te staan; en door hen, tegen Gods uitdrukkelijk bevel, mee naar Egypte gesleept werden; waar de grimmiger toorn van de Heere dat rampzalige overblijfsel ook op de hielen volgde, tot ze allen gezamenlijk, op enige weinigen na, door het zwaard van Nebucadnezar, 't geen zij hadden gezocht te ontvlieden, en door de honger, de pestilentie, en duizend schrikkelijke ellenden, geheel verdelgd en uitgeroeid werden, enz. Ziet daar hebben wij nu de zakelijke verklaring van dat vreselijk wraakoordeel van de Heere: dat Ik gebouwd heb, enz.

En wat belangt de algemeenheid van dit oordeel: "*zelfs dit gehele land*"; dit is hier nu zakelijk wel genoeg mee verhandeld en verklaard. Waarom wij het hier dan bij laten zullen tot in het namiddaguur, om het volgende 5^e vers van deze profetie, met Gods hulp, dan ook te overwegen.

Toepassing.

Och, mijn vrienden! Dit schrikkelijke voorbeeld heeft de Heere ons bevolen u op deze

dag zo voor ogen te stellen. Ik arm man, die met Baruch mee wel zeggen mag, ik ben moe van mijn zuchten, en vind geen rust. En met Jeremia: "och of mijn hoofd water ware", enz., moet u alles de droeviger last van de Heere over geheel Nederland, nu verder ook nog voordragen, zoals ik die van Hem heb mogen ontvangen, in benauwdheid van mijn ziel, en met droefenis tot mijn gewone en dagelijkse smart. O, land! land! land! Hoort des Heeren Woord. Zo zegt de Heere, ook van u o, Nederland, ziet, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs dit ganse land. O, dit is nu het grote werk van de Heere over ons, dat Hij in Zijn heilige toorn, en met Zijn almachtige hand, onvermoeid en aanhoudend uitvoert, van jaar tot jaar, en van dag tot dag, terwijl het volk daar zo vast gebonden ligt onder een geest des diepen slaaps, verzonken in schrikkelijke weelde en goddeloosheid. En in een dodelijk atheïstisch wezen, ten enenmale verstokt, en onherstelbaar boos en onbekeerlijk van hart: en terwijl de geduchte en rechtvaardige God aller ogen nu mede heeft toegesloten, en de profeten en onze hoofden en zieners verblind heeft, Jesaja 29:10. O, mijn ingewand! mijn ingewand! Ik heb barenswee, enz. Want gij mijn ziel, hoort de Heere van de ganse aarde nu niet anders spreken, dan dit nare en schrikkelijke woord: ziet, dat Ik gebouwd heb, enz. Het is enkel dan dit allerheiligste en ontzaglijke oordeel, dat de Allerhoogste ons gebiedt nu tegenwoordig tot u te spreken. Hoe Hij ons voorheen alhier in dit schone land gebouwd en geplant heeft; en hoe wonderbaarlijk Hij onze kerk- en burgerstaat hier opgericht en bevestigd heeft; en hoe Hij ons allengs heeft verhoogd, en doen bloeien, als het gelukkigste en gezegendste volk van de aardbodem, enz. Daarvan hebben wij op andere tijden meermalen tot ulieden gesproken. Gelijk ook van de schrikkelijke zondeschuld en verdorvenheid van al het volk van het lands, en tot wat een onbeschrijfelijke hoogte en algemeenheid die allengs is opgeklommen, zodat de Heere daarom nu ver van ons geweken is, en meer en meer van ons wijkt, verlatende dit land met zijn gruwelijke en goddeloze inwoners, enz.

Hierover hebben wij tevoren ook vele droevige predikatiën gedaan, bijzonder op zulke dagen, als deze. Dan helaas, allemaal met weinige of geen vrucht, omdat het volk geen ogen meer heeft om te zien, noch oren, om te horen. Daarom kan of mag ik mij over deze dingen nu niet breder uitlaten: maar moet er slechts dit alleen nu maar van zeggen, in een bittere klacht van mijn ziel; die sedert de laatste bededag Nederlands boze ongerechtigheid en algemene verdorvenheid geenszins afgenomen, maar veeleer nog merkkelijk aangewassen en toegenomen is; en dat men nauwelijks, in deze tijd, iets anders meer ziet of hoort, dan de dodelijkste zorgeloosheid; verstoktheid, onbekeerlijkheid, huichelarij, en een vervloekt atheïstisch wereldswezen, waar ieder in leeft, tot uiterste terging en versmading van de hoge God, verlating van Zijn verbond, verachting van Zijn Heilig Woord en wet, bespottig van Zijn vreselijke oordelen en bezoeken, die Hij dagelijks over ons brengt, en waardoor wij ongevoelig nu te gronde gaan. Och mijn vrienden! Hier was wel een geheel groot boek van vol te schrijven, indien de Heere ons nu ook wilde stellen in het werk en de post van Baruch; en een man als Jeremia onder ons wilde verwekken. Doch wie van het volk van de Heere is van deze dingen onkundig? Wie is er toch zo diep geesteloos, en zo ver van God geweken, dat hij er niet onophoudelijk dagelijks onder treurt en weent, en mede moet klagen en kermen, "ik ben moe van mijn zuchten", enz. O, dit zou immers een droevig en jammerlijk teken zijn van onze uiterste ellende en verderf. Want het enigste, dat ons van het goddeloze en huichelachtige volk van het land nog zou onderscheiden, en ons de heerlijke naam van het volk van God zou doen dragen, zou

hierin gelegen zijn: de Heere heeft immers beloofd, dat Hij altijd nog een arm en ellendig volk onder ons zal doen overblijven, die in een boze tijd, droevig treuren en zuchten, en op Zijn Naam alleen vertrouwen zullen. En toch zal de schaamte onze aangezichten hier nu ook moeten bedekken over onze ongevoeligheid en droevige gelijkvormigheid aan de blinde en dode wereld, die geheel van God vervreemd is

O, mijn vrienden! Ik ellendig onwaardig man ben van de Heere hier gesteld als een wachter over dit Zijn huis, om al het volk te waarschuwen, en luid te blazen met de bazuin, als ik het zwaard van de Goddelijke toorn zie aankomen. En wee mij! Indien ik onder de wachters van het volk zou behoren, van welke de profeet deze droevige beschrijving geeft, Jesaja 56:10, "hun wachters zijn allen blind, zij weten niet; zij zijn slaperig, zij liggen neder, zij hebben het sluimeren lief." Zij weten niet, maar zijn blind

- (1) in de grote zondenschuld van het volk;
- (2) in de schrikkelijke toorn van God, die als een gloed ontstoken is, en geweldig brandt;
- (3) in de heilige wegen en handelingen van de Heere, en in de verdervende wraakoordelen die Hij reeds uitvoert, en nog gereed maakt. O, dodelijke blindheid! O, ongelukkig volk, dat zo ongewaarschuwd naar zijn tijdelijk en eeuwig verderf gaat! Indien u mij ook wilt vragen, gelijk er staat in Jesaja 21:11, "wachter wat is er van de nacht?" enz. O, dan moet ik u allen deze droevige tijding brengen, vanwege de Heere, dit is er van de nacht, van de droevige duisternis, waar wij nu in leven, en waarin al het volk van het land zeer gerust ligt te slapen: de almachtige vertoornde God is nu helaas, werkelijk bezig met af te breken, dat Hij gebouwd had, enz. Ja zelfs dit gehele land. O droevig en schrikkelijk oordeel! O, onuitsprekelijke ellende! Dit schone land, onze heerlijke kerk- en burgerstaat, waar de Heere wel een eeuw lang zo krachtig en wonderlijk aan gearbeid heeft, om die op te bouwen, gaat Hij nu alles allemaal tot de grond toe afbreken, om de hemelergende boosheid en onbekeerlijkheid van geheel Nederland, en om de dodelijke lauwheid en geesteloosheid van Zijn Eigen volk, dat naar Zijn Naam genoemd is.

- (1) Hij is met die droevige afbreking reeds lang bezig geweest, in de vorige tijd; en is daar van jaar tot jaar mee voortgegaan. Doch bijzonder heeft Hij daar sterk aan gearbeid, sedert korte jaren; gelijk wij telkens op de boet- en bededagen ulieden een ordentelijk register van de zware bezoeken en rechtvaardige oordelen van de Heere hebben opgelezen: dan waar helaas, nog niemand van onze voor schijnt gevreesd te hebben.
- (2) En nu moeten wij u allen, in grote benauwdheid van onze ziel, ook weer in een register ordentelijk voorhouden, hoe God in Zijn grimmige toorn, in het voorgaande jaar, en sedert de laatste biddag, aan dit werk van de afbreking aanhoudend heeft gearbeid, beide in onze burger- en kerkstaat.

In de burgerstaat heeft Hij ons met zware oordelen bezocht, en ons zware slagen toegebracht, opdat wij Zijn afbrekingen zouden gewaar worden.

- (1) Hij heeft ons al verder droevig bezocht en afgebroken, met de aanhoudende sterfte van het rundvee, zowel hier als in vele andere plaatsen van ons land.

- (2) Hij heeft ons de staf des broods gebroken, en ons zwaar bezocht met een dagelijks toenemende schaarsheid, en duurte van alle nodige levensmiddelen, waardoor, bijzonder de gewone man, in grote mate gedrukt en benauwd wordt; en zij hun brood met kommer moeten eten, terwijl nochtans de weelde en overdaad van de anderen in 't minst daardoor niet is tegengehouden of gestuit geworden.
- (3) De Heere heeft onze welvaart en middelen van bestaan afgebroken, en allerwege de droevigste ellenden en armoede in het land gezonden. Duizenden van geringe lieden lijden er gebrek, en zijn zodanig uitgeput en verarmd, dat zij niet meer weten, hoe aan nodig levensonderhoud te geraken. Met menigte komen zij tot de publieke armen en diaconieën, waardoor die, op vele plaatsen, in de grond bedorven worden, en men met de bezorging van de ellendigen en gebrek lijdende geen raad meer weet.
- (4) Hij heeft vele bijzondere huisgezinnen afgebroken, die het niet meer gaande konden houden, maar genoodzaakt waren of schandelijk te bankroeteren, of met hun schuldeisers te accorderen. Wie heeft ooit van zo vele ontredderde boedels gelezen of gehoord, alom door het land, als tegenwoordig?
- (5) Hij breekt het publiek krediet en vertrouwen af, zodat de ingezetenen met elkaar niet meer gerust kunnen handelen.
- (6) Hij breekt meest al onze neringen en handteringen, manufacturen en rederijen af, en doet die of stil staan, of allengs vervallen en uitteren, tot onbeschrijfelijke schade voor het land en volk.
- (7) Hij breekt ook onze buitenlandse koophandel af, latende die zeer droevig verlopen naar Ostende en andere plaatsen, en verzwakt zo de voorname zenuwen van onze staat.
- (8) Hij breekt onze navigatie of zeevaart af. Wat zijn er niet in 't verleden najaar, en in deze winter, een grote en verbazende menigte van rijkgeladen koopvaardij-schepen allerwegen, en in alle oorden, op zee gebleven, of zwaar door de stormwinden beschadigd, en in hun reis verhinderd geworden, tot onnoemelijke schade van 's lands kooplieden en handelaars?
- (9) De Heere breekt ook onze Oost-Indische Compagnie af, met een geweldige hand, die zo'n voorname tak en middel is van ons bestaan. Wat een zware schaden heeft die in 't voorgaande jaar niet geleden door 't verlies van die kostelijke Bengaalse schepen, die met man en muis op zee vergaan zijn; en door zo vele andere ongelukken en onheilen?
- (10) Ook rust Gods afbreking op onze walvisvangst, waar zo velen duizend ingezetenen ook hun bestaan van hebben. Wat is die in 't voorgaande jaar allerdroevigst slecht uitgevallen, tot verlies van vele honderden tonnen goud voor de reders en scheepslieden?
- (11) De Heere breekt onze zee- en rivierdijken, de muren van 's lands bescherming, die met onbeschrijfelijke kosten, in 't verleden jaar, hebben moeten hersteld en onderhouden worden; terwijl het zeer te duchten staat, dat door het toenemend verloop en verderf van de stranden en rivieren meest het gehele land eindelijk eens

in een waterpoel zal veranderen, en met de zee gelijk worden.

- (12) En eindelijk heeft dit oordeel van de afbreking zelfs ook onze tuinen, en hoven, en velden, en landen getroffen. Wie heeft treuriger seizoen beleefd, dan in de vorige zomer, waarin nauwelijks een zomerse dag geweest is, en grote schaarsheid van alle boom- en aardvruchten en gewassen van het veld. Het is alsof de Heere God, in Zijn grimmiger toorn, nu sedert enige jaren, de seizoenen zelfs omgekeerd en veranderd heeft. Och mijn vrienden! Dit alles wat wij u daar voorgesteld en opgenoemd hebben, is toch anders niet, dan slechts een kort gebrekkig register van Gods afbrekend oordeel over ons. Hij heeft daar niet eens het uitgetogen oorlogszwaard, en de inval van verwoestende vijanden toe nodig, als bij de Joden eertijds. Het is nu vooreerst genoeg dat de vloek ons en het land verteert; en dat zelfs in de vrede de verwoester ons overkomt.

En wat onze kerkstaat belangt, wie kan uitdrukken of voorstellen, wat een afbreuk de Heere daar almede aan gedaan heeft, in 't verleden jaar?

- (1) Hij is nu al weer veel verder met Zijn Geest en genade van ons geweken; waardoor alles nog al dieper is gezonken in huichelarij, goddeloosheid en lauwe geesteloosheid.
- (2) De Heere breekt alle werk van krachtadige en waarachtige bekering onder 't volk af.
- (3) Hij breekt Zijn kandelaar af, latende de gemeenten meest overal tot dode geraamten vervallen.
- (4) Hij breekt Zijn heilige waarheid af, die van dag tot dag ter neer valt, en struikelt op de straten, terwijl de dwalingen de overhand nemen.
- (5) Hij breekt de discipline af, die onbeschrijfelijk nu vervallen is, en òf in 't geheel niet meer, òf zeer slap geoefend wordt.
- (6) Hij breekt het Goddelijk gezag van de leraars af, die nu zonder vrucht arbeiden, algemeen veracht worden, en ook zelf diep bedorven zijn.
- (7) In één woord, de Heere breekt het in de kerk alles af, zonder onderscheid. Hij laat een geheel heilloos werelds en atheïstisch wezen onze hervormde kerk nu als overstromen. De vijanden van onze belijdenis verheffen zich tegen ons veel meer dan ooit tevoren, en lasteren en mishandelen en bespotten onze heilige godsdienst, zonder dat er iets van hogerhand met nadruk tegen gedaan wordt. Het vloeit bij ons nu over van de gruwelijkste libertijnse en atheïstische boeken en schriften, die alle gronden van waarheid en godsdienst schrikkelijk ondermijnen en aantasten, om al het volk nog veel snoder en bozer te maken, dan zij reeds zijn. Och, wiens ziel moet hier niet smelten en wegdruijen van bittere rouw en droefheid?

En ziet, nevens dit afbreken van 't gebouwde, is de hoge God nu ook werkzaam bezig, met uit te rukken hetgeen Hij geplant heeft. Hij ruikt onder ons uit

- (1) de ware vromen en Godzaligen, de steunsels en voorbidders van land, het heilige zaad.

- (2) De oude eerlijke Hollanders, om plaats te maken voor het wilde schuim van een verbasterde natie.
- (3) De oprechte liefhebbers van het vaderland en van Zion. Ai, hoe dun zijn die nu geworden!
- (4) De wijze lieden en raadgevers, die tot behoud van de staat en godsdienst zo nodig zijn. De mannen van grote naam en achting, zoals voortijds onder ons pleegde gevonden te worden, die de luister en sieraad van 't land waren.
- (5) De zieners in Israël, die ons tot ogen konden zijn.
- (6) de getrouwe en ijverige leraars, de Boanergessen en de Barnabassen.
- (7) Ja, God rukt ook ongevoelig, en van tijd tot tijd, de gereformeerde belijders uit, die minder in getal worden; terwijl het afgodisch volk geweldig in ons land de overhand neemt.

Ja, de Heere breekt nu alles af, en rukt alles uit, wat Hij gebouwd en geplant heeft, zelfs dit ganse land. Daar is genoegzaam niets, dat genoemd kan worden in 't ganse land waar Zijn afbrekende, en uitrukkende, en slaande hand nu niet op ligt.

En o, wat is dit alles niet een nare voorbode van nog veel zwaarder afbreking en uitrukking, en van schrikkelijker straffen en oordelen, die voor de deur staan? Als God ook eindelijk onder ons zal zenden Zijn boze gerichten, het zwaard, de honger, en de pestilentie, om ons geheel uit te roeien en te verderven, dat wij geen volk meer zijn zullen. O, de Heere zal Zijn twist niet eindigen, voordat Hij Zich volkomen zal gewroken hebben aan zulk een volk, als dit is.

- (1) Hij zal Zijn ontferming en verschoningen, die wij nu nog mogen genieten, dan allen gelijk van ons wegnemen, en ons niet meer voorbijgaan.
- (2) Zijn toorn zal dan, als een alles verslindend en onuitblusselijk vuur, over ons en het gehele land schrikkelijk branden.
- (3) Geen gebeden of voorbiddingen zullen dan bij de Heere meer aangezien of aangenomen worden, enz.
- (4) Hij zal dan in zijn heet brandende toorn volkomen afbreken, dat hij gebouwd had enz., en werpen onze vrijheid, burgerstaat, en godsdienst, en alles geheel terneer, zonder die ooit weer op te richten.
- (5) En Hij zal daartoe dan ook wel een andere Nebucadnezar; en machtige vijandelijke volkeren, indien nodig, weten te roepen en te gebruiken; die Nederland dan ook zullen verderven en verwoesten, en in de wrede handen van welken Hij ons dan ook zal overgeven, om Zijn wraak over ons uit te voeren.
- (6) O, wij moeten maar gedenken aan die vijandelijke inval van de Fransen, in dat droevige jaar van 1676, nu een eeuw of honderd jaren geleden, enz. (7) Hij, de Heere weet, hoe kort onze vrede en Zijn verdraagzaamheid over ons nog zullen duren. Jeremia's profetie aan Baruch geschiedde maar 18 jaren vóór de gehele ondergang van de Joodse staat. Och, dat deze droevige profetie, die ik ellendig

man heden zo moet voortbrengen over geheel Nederland niet nog haastiger vervulling mocht verkrijgen! En dat het ook ons oordeel niet mocht zijn, hetgeen beschreven wordt 1 Thess. 5:3, wanneer zij zullen zeggen, het is vrede, en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hun overkomen, gelijk de barensood van een bevruchte vrouw, en zij zullen 't geenszins ontvlieden. Och dat wij wijs waren! Wij zouden die vernemen, wij zouden op ons einde merken. *De Heere drukke het op van onze aller harten; en doe ons verder in het namiddaguur, Zijn Goddelijke vermaning en raad, nevens Zijn dierbare belofte en vertroosting voor Zijn arm ellendig volk, ook met gelovige aandacht, en met vrucht horen! Amen.*

Gepredikt te Kralingen in de voormiddag op de 12^e februari 1772

12. Biddagpredikatie uit Jeremia 45:5

En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet; want zie, Ik breng een kwaad over alle vlees, spreekt de HEERE; maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, in alle plaatsen, waar gij zult henentrekken.

Inleiding.

"Kinderkens, zegt de apostel, bewaart uzelf van de afgoden", 1 Joh. 5:21. Wij moeten het al voor afgoden achten en rekenen wat de arme mensen zoeken en aanhangen, tot hun troost en hulp, buiten de Heere. Asaf was op enige tijd droevig in de afgoden verward, toen hij met zijn hart zoveel ophad met de ijdele voorspoed van de goddelozen. Doch daarna, toen hij in Gods heiligdom was ingegaan, verliet hij al die af- en drekgoden, en bewaarde zich zelf daarvoor, en hield en omhelsde de Heere alleen voor zijn God zeggende: "wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op van de aarde", Psalm 73:25. Bijzonder zijn in een diep verdorven tijd, als God voorneemt een land of volk te verderven, de wereldse afgoden ten hoogste schadelijk voor Zijn volk, de oprechte Godzaligen. Want

- (1) zij trekken hen van de Heere af.
- (2) Zij maken hen geheel onbekwaam voor het droevige kruis en de tegenspoeden, die aanstaande zijn.
- (3) Zij bene men hun alle Goddelijke troost en ondersteuning in het lijden.
- (4) En zij brengen hun arme ellendige zielen in grote droefenis, en in veel twist en murmuring tegen de Heere, enz. En dit was het droevige geval van Baruch: gelijk in 't morgenuur getoond is. Doch ziet nu Gods heilige weg met de ellendige Baruch! Hij zoekt hem, door Zijn genade, van al de wereldse afgoden en ijdelheden af te brengen, enz. Tot dat einde geeft Hij hem
 - (1) kennis van Zijn onveranderlijk besluit en raad, om het Joodse land en volk vanwege hun boosheid, in 't kort geheel te verderven. "Ziet, dat Ik gebouwd heb", enz. Gelijk wij in de voormiddag gezien hebben.
 - (2) Daarop laat Hij hier in de tekst nu eerst volgen een ernstige vermaning tot oprechte verloochening van zichzelf, en van alles buiten Hem alleen: "zoudt gij u grote dingen zoeken", enz.
 - (3) En om Baruchs zwakheid, ellende hier nu tegemoet te komen, en zijn smart te verzachten, geeft Hij hem deze versterkende troostelijke belofte, "maar Ik zal u uw ziel", enz.

Verklaring. Zodat onze tekst dan nu twee hoofdzaken behelst:

- (1) Gods vermaning aan Baruch en
 - (2) Zijn belofte aan hem.
- A. In de vermaning komt ons voor

- (1) de zaak, waarvan de Heere hem vermaant.
- (2) De aandrang van de vermaning, zijnde een herhaling van het voorgestelde heilige wraakoordeel, enz.

De Goddelijke vermaning gaat, om Baruch de weg geheel af te snijden, tot het zoeken van eigen vleselijke weg, of van grote dingen buiten de Heere: waartoe de zaak aan Baruch wordt voorgedragen, 1^e bij manier van berisping; en dan 2^e bij wijze van aanmaning.

De berisping luidt vraagsgewijs: zoudt gij u, zegt de Heere tot hem, grote dingen zoeken? Waarmee Hij vooronderstelt, dat Baruch dat deed, en dat dit zijn droevige zwakheid was, waarvan Hij hem wil afmanen. Wij moeten hier dan overwegen,

- (1) wat die grote dingen waren?
- (2) Hoe Baruch die zocht?
- (3) Hoe God hem daarom berispt?
 - a. Wij moeten door die grote dingen niet verstaan met enige Joodse uitleggers, van de gave de profetie; alsof Baruch die zo sterk van de Heere gebeden en gezocht haat, enz. Want dit heeft geen grond in het Woord. Maar die grote dingen waren, als men uit al de omstandigheden kan oordelen, 1^e deels wereldlijke en 2^e deels geestelijke.
 - (aa) De wereldse liepen uit
 - (1) op aardse voorspoed, eer en achting onder de mensen, genoegzame middelen van bestaan, veiligheid voor alle gevaren, vervolgingen, mishandelingen, enz., en alle mogelijke vrijheid van zwaar kruis en verdrukking, enz.
 - (2) Op aardse rust, stilheid, verkwikking, gemak, enz. Alle dingen, die voor het vlees zeer beminlijk en begeerlijk zijn, en voor de verzoeking en verlokking waarvan de heiligen zeer bloot liggen, als zij niet gedurig op hun hoede zijn. En die hun tot de dienst van God, en voor de vrede van hun gemoed ten hoogste schadelijk zijn. Waartegen daarom de apostel zo ernstig vermaant, 1 Joh. 2:15, "kinderkens, hebt de wereld niet lief", enz. Och! hoe droevig leiden die dingen van God af, en wat brengen ze al nare geesteloosheid, verdorvenheid, en ongesteldheid op de zielen? Hier kan nooit genoeg tegen geschreid, gebeden en gewaakt worden, enz. De Heere noemt ze grote dingen, niet in Zijn, maar in onze achting. Het zijn in zichzelf
 - (1) maar lage ijdelheden, vergankelijke en nietige schaduwen.
 - (2) Enkel schadelijkheden, vol van verleiding en verderf.
 - (3) Ja droevige onreinigheden, die het gemoed zeer besmetten, en diep zondig en vleselijk maken, enz. Het zijn
 - (4) de grote hinderpalen voor alle plichten van ware heiligheid, en om nabij God te leven, en om het lam te volgen, enz. En toch houdt de blinde en genadeloze wereld

die voor grote dingen.

- (1) daar zij hun harten vast op zetten.
 - (2) die zij, als hun deel, voornamelijk of alleen zoeken, met verzaking van God.
 - (3) En waar zij onvermoeid met al hun kracht toe trachten en arbeiden, om ze te verkrijgen; betonende hiermee, dat zij de lieden van de wereld zijn, enz. Psalm 17:14. En dit komt omdat zij de Goddelijke, geestelijke en hemelse dingen nooit recht gekend, gezocht of genoten hebben. Daarom zijn die kleine, ijdele en lage dingen voor hen grote dingen. En in die zin noemt God ze hier dan ook zo. En dat wel tot Baruchs berisping en beschaming, dat
 - (1) hij hier in de blinde en goddeloze wereld volgde;
 - (2) en op die ijdelheden ook zo sterk zag en staroogde als op grote dingen; en
 - (3) zozeer aangedaan, droevig en mismoedig was, over het gemis ervan.
 - (4) Daar hij oneindig groter, zaliger en heerlijker dingen door genade kon genieten bij de Heere zijn God, als hij die ijdele wereldse dingen maar geheel wilde afstaan en verlaten, om Hem te genieten en aan te kleven, als zijn enig goed en deel. O, Hij was voor Baruch de algenoegzame. Met en bij Hem zou hem niets ontbreken, Psalm 23. Met recht doet de Heere hem dan deze berisping, "zoudt gij u grote dingen zoeken?" En wil hem daarmee onder het oog brengen,
 - (1) dat dit immers een grote slechtigheid en dwaasheid zou wezen, enz.
 - (2) Ook geheel onbetamelijk en zondig voor een heilige dienaar van God, enz. En
 - (3) mede niet minder onvoegzaam en ongerijmd, in zo'n droeviger tijd als deze, waarin het algemene verderf van alles nu voor de deur stond. Zodat de Heere hier als wilde zeggen: "zoudt u, o Baruch! nu grote dingen zoeken? Ik ben nu werkelijk bezig af te breken, dat Ik, enz., en om alles binnenkort te verderven, enz. En zoudt u, ellendig man, voor u nu grote kastelen in de lucht gaan bouwen, en zoeken uw voorspoed, en gemak en rust in een land, en onder een volk, die beiden welhaast in Mijn grimmige en rechtvaardige toorn omgekeerd en geheel verwoest zullen worden?" Oordeel over de zaak recht en bedaard, wil de Heere zeggen: en sta van uw vleselijke zin en verkeerdheid af, enz.
- (bb) Doch die grote dingen, die Baruch wilde zoeken, waren zeker niet allemaal ijdele wereldse; maar daar zullen ook tevens geestelijke onder, en mee vermengd geweest zijn. Te weten,
- (1) de behoudenis van land en kerk en volk enz.
 - (2) Een genadige uitstorting van Gods Geest.
 - (3) Vrucht en zegen over Gods Woord en dienst.
 - (4) Bekering en reformatie van het volk.
 - (5) Ophouding en wegneming, of vermindering van de drukkende straffen en

oordelen.

(6) Ten minsten uitstel, en verlenging van vrede, enz. Ziet, de genade in Baruch zocht deze grote dingen, en zijn vlees begeerde ook die andere grote dingen; en zo liep dit ellendig werk op de beide raderen van geestelijk-vleselijk, of vleselijk-geestelijk; dat al een wonderlijk werk en beweging kon maken bij de arme heiligen, en grote verwarring en onzuiverheid in hun gemoederen en in al hun plichten en verrichtingen kan veroorzaken. Want in de grond is het waarlijk anders niet, dan een droevig hinken op twee gedachten: een zoeken van Gods, en van hun eigen zaak tevens; of Gods zaak te richten, en te buigen naar hun eigen zin en onverloochendheid. En als dit hun niet wil gelukken, maar als de Heere Zijn heilige zaak wil uitvoeren tegen hun begeerte, dan liggen zij open voor droevige twist, onlijdzaamheid, en menigvuldige verkeerdheden, enz. En nochtans is er niets, daar Gods volk

(1) blinder in staat, als zij in die jammerlijke ongestalte zijn: en daar zij bezwaarlijker vanaf te brengen en te genezen zijn.

(2) O, wat kost het niet al een moeite, strijd en droefenis, om hiervan enigszins recht verlost en gezuiverd te worden, en de Heere maar alleen te volgen, en al het eigen te verzaken? Dit zal dan nu genoeg zijn, tot verklaring van die grote dingen.

b. En hieromtrent vraagt God aan Baruch, of hij die nu, in deze tijd, zou zoeken? Zoudt gij u grote dingen zoeken? Daarmee te kennen gevend

(1) dat hij die waarlijk zocht en najaagde; en

(2) dat met sterke drift en begeerte; en

(3) met rusteloze bekommernis:

(4) met onlijdzaamheid;

(5) en met een aanhoudend zuchten en klagen over de hardigheid van Gods weg, waaraan hij zich niet kon onderwerpen. Dit alles wist de Heere, Die al de harten en nieren doorgrondt, enz.

c. Waarom Hij, met dit vraagsgewijze voorstel, Baruch daar dan impliciet ook ernstig over berispt, en hier op zijn gemoed brengt: *zoudt gij u, dat is, voor u, grote dingen zoeken? Zoudt u hier nu uzelf slechts in 't oog hebben, en maar op uw aardse gemak en voorspoed zien? O, Mijn knecht! Beziet toch het onbetamelijke van zo'n gedrag, vernedert u daar over, en schaamt u over zo'n onverloochendheid*, enz. Maar het is een zachte en genadige berisping; omdat de Heere wist, dat het Baruchs zwakheid was, en niet zijn boosheid. Hij behandelt hem hier met veel medelijden en ontferming, zoals Hij Zijn arme volk, en Zijn ellendige dienaren gewoonlijk doet, zoekende het beste voor hen, enz.

En hiertoe laat Hij op deze berisping nu ook een ernstige afmaning volgen, daarbij voegende: *"zoekt ze niet"*, als wilde de Heere zeggen:

(1) "O Baruch! Zoek toch tegenwoordig die wereldse dingen niet, die u in een andere tijd als deze wel zoudt hebben mogen genieten, als Ik het dienstig voor u mocht

geoordeeld hebben: maar nu liggen Mijn heilige weg en raad geheel anders: Mijn raad zal bestaan enz. Jesaja 46. En daarom, zie nu alleen uit naar Mijn hulp en genade, opdat u geheel mag afzien, en uw hart losgemaakt krijgen van alle wereldse eer en achting, voorspoed en bezitting, gemak en rust, enz. Want u kunt die dingen, die u zo groot en begeerlijk voorkomen, tegenwoordig niet bezitten, nu Ik bezig ben en vast besloten heb alles uit te breken, uit te rukken, en te verderven, ja zelfs dit gehele land. En dat om hun boosheden en tergingen, waarmee zij Mij zo lang getergd en moe gemaakt hebben.

- (2) En ook wil de Heere hiermee Baruch afmanen van die geestelijke dingen, de behoudenis van land en kerk, enz. Omdat hij die toch niet zuiver omwille van die zelf, en om Zijn Goddelijke eer kon zoeken; maar meest om zijn eigen belang, en om van de droevige ellenden en tegenspoeden, voor zijn eigen persoon bevrijd en verschoond te worden, enz. En ook omdat het met Gods geduchte hoogheid, heiligheid en rechtvaardigheid, en met Zijn vast besluit niet overeenkwam dat boze atheïstische en onbekeerlijke Joodse volk langer te dragen; en Zich en Zijn Woord en dienst nog langer zo gruwelijk door hen te laten bespotten, enz. Hij was immers de Rechter van de gehele aarde; en zou Hij dan geen recht doen? Zou hij dit om Baruchs voorspoed en gemak in de wereld nalaten? Wat een ongerijmdheid zou dat zijn?

Neen. De Heere dringt veeleer Zijn vermaning aan, met een krachtige herhaling van Zijn vastbesloten schrikkelijk wraakoordeel over het Joodse volk. "Want zie, Ik breng een kwaad over alle vlees, spreekt de Heere". Merkt hier aan

- (1) het oordeel zelf, en
 (2) de Goddelijkheid van 't oordeel.

Vooraf gaat nogmaals het opwekkend woordje ziet! Evenals in de eerste voorstelling, vers 4,

- (1) om het groot gewicht en aangelegenheid van de zaak.
 (2) Om het Baruch temeer op zijn hart te brengen, en hem er alleszins bij te bepalen, en rijk te doen opmerken. Waarop het schrikkelijke en verdervende oordeel dan nu aldus van de Heere Zelf andermaal voorgesteld wordt, tot meerder aandrang van de vermaning, en met andere woorden: "Ik breng een kwaad over alle vlees." Merkt hier

- (1) op Gods geduchte oordeel zelf:
 (2) op de wijd uitgestrektheid en algemeenheid ervan.

a. Het oordeel zelf wordt

- (1) een kwaad genoemd, gelijk gewoonlijk gebruikelijk is in Gods Woord. Ziet Amos 3:6, "zal er een kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet doet?" En Deut. 31:17, "hebben mij deze kwaden of oordelen, niet getroffen, omdat mijn God in 't midden van mij niet is?" Want wat zijn de verdervende straffen en oordelen van de Heere, die altijd op de zonde volgen, toch anders, dan een droevig kwaad voor de

zondaars, die daardoor verdorven en uitgeroeid worden? Het kwaad van de zonde gaat vooraf, en dan komt het kwaad van de straf achteraan. O, droevige kwaden, die hier op de wereld zulke schrikkelijke ellenden en verwoestingen, en hierna de eeuwige helse verdoemenis voor de zondaar aanbrengen!

(2) Dit gedreigde kwaad, of oordeel is door ons in de voormiddag, omstandig opengelegd, en in de vervulling aangewezen; waarom wij er nu niet verder van zullen spreken. (3) En dat zegt de Heere hier nu, dat Hij zou brengen over het boze en onbekeerlijke Jodendom: "ziet, Ik breng een kwaad", om te kennen te geven

(a) dat Hij daar nu al werkelijk mee bezig was.

(b) dat Hij er mee zou voortgaan: en

(c) dat Hij het ook gewis zou voleindigen.

(d) Ja dat Hij het ook haastig over hen zou doen komen:

(e) en zeer geweldig, zodat het nergens door zou kunnen verhinderd of afgewend worden.

(f) En dat Hij, de Heere, de almachtige God, dit Zelf deed, en verder zou doen; schoon hij er de Egyptenaars eerst, en de Chaldeeën 't laatst toe wilde gebruiken, als roeden in Zijn hand.

b. En dit grote kwaad zou algemeen zijn, en zich zeer wijd uitstrekken over alle vlees. Dat is

(1) over het gehele Joodse volk, zonder onderscheid van groten of kleinen, jongen of ouden, geestelijken of wereldlijken, enz. Omdat zij allen samen zeer snood gezondigd hadden, zo zouden zij dan ook samen, zonder enige verschoning zo schrikkelijk gestraft worden.

(2) Ook over de weinigen Godzaligen, die er nog in 't land waren, en die zich in de boze tijd zo schuil en verborgen gehouden hadden, zonder, uit mensenvrees en uit eigenliefde, voor God en Zijn zaak uit te komen. Die zouden daarom uitwendig al mede drinken uit deze bittere drinkbeker, zonder verschoond te worden.

(3) Ja dit grote kwaad zou al mede gaan over de andere volkeren van de wereld buiten het Jodendom: en bijzonder over de Egyptenaars, die zich tegen Gods besluit, om de Joden te straffen en te tuchtigen door de Chaldeeën, hadden willen aankanten: en die hun tot een bedrieglijke en gebroken rietstaf geweest waren. Kortom, de oordelen van de Heere zouden, in die tijd van de ondergang van de Joden, dan ook rusten op de gehele wereld, op alle volkeren en naties. Het zou overal vol beroerte en benauwdheid zijn van oorlogen, verwoestingen en omkeringen van landen en volken, enz.

En aan de vervulling van dit algemeen oordeel, en kwaad was in 't minst geen twijfel, omdat het uit de mond van de Heere kwam, gelijk er zo wordt bijgevoegd, "spreekt de Heere": opdat

(1) Baruch van de Goddelijkheid van dit Woord volkomen mocht verzekerd zijn, en

daar vast op mocht aangaan; en zich met een ootmoedig geduld, en stille onderwerping ook alleszins naar zou schikken, en geheel afzien van grote dingen elders op de aarde meer te zoeken, enz.

- (2) Om welke reden de Heere het oordeel, na de eerste voorstelling, vers 4, hier dan ook zo nadrukkelijk en ernstig nog weer verhaald, om de vaste zekerheid daarvan aan te wijzen, voor Baruch, en voor alle anderen die het horen of lezen zouden.

Hier mee is Gods vermaning aan Baruch, met de aandrang ervan dan nu, zo wij achten, genoegzaam voorgesteld. Doch, opdat zo'n scherp en droevig woord de bedrukte Baruch in zijn grote zwakheid en bittere smart nu niet geheel mocht neerslaan, maar om dat voor hem, zoveel mogelijk, te verzachten en draaglijk te maken, zo voegt er de Heere op het einde van alles nu nog deze ondersteunende en troostelijke

B. Belofte bij: *"maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, in alle plaatsen, daar gij zult heen trekken."* Waarin wij moeten acht geven

(1) op de belofte zelf:

(2) op zijn uitgestrektheid.

De belofte gaat

(1) over Baruchs tijdelijk leven: en

(2) over zijn eeuwige zaligheid:

(3) en hoe de Heere voor beide genadig zou zorgen, door die hem als een buit te geven.

De Heere stelt hem hier dan eerst gerust, omtrent zijn tijdelijk leven; want daar is niets algemener in de Heilige Schrift, dan dat de ziel wordt genomen voor het leven van de mens, omdat in de vereniging van de ziel met het lichaam, het leven bestaat, en het leven aanstonds ophoudt en eindigt, als de ziel van het lichaam gescheiden wordt. Dus belooft God hier dan aan Baruch, wat hem schoon ook in deze droeviger tijd van zijn verdervende oordelen voor tegenspoed en gevaar mocht overkomen, dat Hij voor zijn ziel of leven altijd en overal zou zorg dragen, zodat hij daaraan geen schade zou lijden, maar steeds onder Zijn almachtige bescherm-vleugelen zou bedekt en verborgen zijn, enz. En dit was waarlijk wat groots voor Baruch, in deze zijn zwakheid, waarin hij voor zijn leven en staat zo bevreesd was. Nu kon hij veilig en gerust voor zijn leven zijn, als hij maar altijd stil gelovig op de Heere zijn God mocht vertrouwen.

Maar nadien de Heere zo getrouw wilde waken en zorgen voor Baruchs ziel, in zijn aardse en tijdelijke leven, zo ligt daar tevens ingewikkeld in opgesloten, dat Hij ook niets minder wilde doen voor het behoud van zijn ziel in 't toekomstige eeuwige leven. Zodat Hij hiermee Baruch dan gelijk ook verzekerd van zijn eeuwige zaligheid, en de behoudenis van zijn ziel, als hij Zijn raad zou uitgediend hebben, en dan in vrede zou ontslapen. O, dierbare belofte van de Heere! Nu mocht Baruch gerust zijn, en door genade steeds op zijn God vertrouwen, en zich in de schuilplaats van de allerhoogste geheel begeven, en houden goede moed, war er dan ook mocht gebeuren.

Want de wijze, waarop de Heere deze grote belofte hier aan hem deed, kon hem daarbij ook genoeg onderrichten van zijn toekomstige tegenspoeden, ellenden en gevaren, onder de uitvoering van die gedreigde vreselijke oordelen en verwoestingen van de Joodse staat, enz. "Ik zal u, zegt God tot hem, uw ziel tot een buit geven". Evenals zodanige belofte daarna ook geschiedde aan het Joodse volk, in de laatste belegering van Jeruzalem door de Chaldeeën, Jer. 21:9, dat al degenen, die uit de belegerde stad zouden trekken, en vallen in de hand van de vijanden, zouden leven, en dat een ieders ziel hem tot een buit zou zijn. Zodat de Heere hiermee dan vier dingen onder Baruchs oog, en op zijn hart wil brengen.

- (1) Dat hij zijn ziel van nu af als voor verloren moest rekenen, gelijk een buit geroofd en verkregen wordt uit de verloren haven en bezitting van anderen, die van de vijanden overwonnen zijn. Doch dat God die voor hem zou bewaren, en ze hem uit genade zou laten behouden.
- (2) Dat hij zijn ziel zo zou behouden, midden in grote strijd, en onder menigvuldige levensgevaren en tegenspoeden, die hem zouden overkomen; gelijk een buit zo in de strijd, en met groot gevaar verkrijgen wordt.
- (3) Dat hij niet alleen een droevige en zware strijd zou moeten strijden; neen, maar in de kracht van de Heere zich daarin lijdzaam en dapper zou moeten gedragen, en als een held in 't slijk van de straten treden: en alle gevaren en zwarigheden, zichzelf, de zonde, de wereld, de satan en alle vijanden zou moeten overwinnen en ten onder brengen; gelijk een buit niet als door de overwinning verkrijgen wordt. Die overwint, zegt de Heere, zal alles beërven, Openb. 21:7.
- (4) Dat Baruch over deze Goddelijke bewaring en schenking van zijn ziel zich dan ook in grote mate verheugen moest, in al zijn droefenis; en zich hierna over die zonderlinge liefde en genade van God ook zeer verblijden zou; evenals een geroofde buit met blijdschap verkregen wordt, en men verheugd is, wanneer men de buit uitdeelt, Jesaja 9:2.

En dat temeer nog, als men acht geeft op de uitgestrektheid van deze genadige belofte: de Heere zou hem zijn ziel alzo tot een buit geven, in alle plaatsen, daar hij zou heen trekken. Dat is, alom en overal, waar hij in de wereld zijn of komen zou, en de voorzienigheid hem zou leiden. God zou overal met hem zijn, en hem bijzonder beschermen en bewaren. Waarmee dan wel duidelijk aan Baruch vooraf kennis gegeven wordt, dat hij geen geruste inwoning in 't Joodse land moest verwachten; neen, maar dat hij als een balling of vreemdeling naar andere landen heen gevoerd, en nergens een vast verblijf in de wereld dan zou hebben. Gelijk dit door de droevige uitkomst zo ook bewaarheid is geworden. Want uit het apocriefe boek van Baruch, hoofdstuk 1:1- 4 blijkt, dat hij dit boek in Babel heeft geschreven; en aan de gevangen koning Jechonia, en voor de oren van het gehele volk daar heeft voorgelezen, na de inneming en verbranding van Jeruzalem door de Chaldeeën: welke waarschijnlijk de tweede inneming en verderving van die stad door Nebucadnezar zal geweest zijn, na de dood van Jojakim, toen hij zijn zoon Jechonia afzette, en gevangen voerde naar Babel. Want na de derde en laatste inneming, en gehele verwoesting van Jeruzalem, en land en staat, bleef Baruch met Jeremia, en 't weinige slechte volk in 't verwoeste Joodse land over, in vele ellende en droefenis; en werden beiden door hen, tegen Gods uitdrukkelijk bevel, mede met geweld weggevoerd naar Egypte, waar de een en ander

waarschijnlijk toen gebleven zullen zijn; en Baruch een natuurlijke dood gestorven zal zijn, na eerst de schrikkelijke oordelen van God, tot de gehele verdelging en uitroeiing van dat weerspannige en boze overblijfsel van het Joodse volk, in Egypte, door de hand van de koning van Babel, met zijn ogen aanschouwd te hebben.

O, hoe moest dit alles ons dan nu leren:

- (1) aan de ene kant, Gods schrikkelijk toorn, en verwoestende wraak-oordelen over de zondaars en goddelozen.
- (2) Aan de anderen kant, Zijn getrouwe en onveranderlijke liefde en genade over Zijn vrome dienaren en kinderen, hoe hij ze midden in de hoogste ellenden en tegenspoeden weet te bewaren en te verlossen, opdat zij met de wereld niet zouden veroordeeld worden, 1 Kor. 2 32.

Toepassing.

Ziet daar, mijn vrienden, hier hebben wij nu deze heilige vermaning, en deze dierbare beloften van de Heere voor onze ogen, als een voorbeeld, waar wij, door zijn genade, nu ook ons gebruik van hebben te maken, in onze droevige en bekommerlijke staat, die wij in de voormiddag gehoord hebben; en wij, door onze snode zonden, helaas, met het gehele land en volk nu ook in gekomen zijn. Indien wij aandachtig met onze harten op alles acht gegeven hebben, dan zal er thans geen brede omstandige toepassing voor ons nodig zijn. O, als wij slechts genade in de ogen van de Heere hadden mogen vinden, dat wij Zijn heilig en rechtvaardig oordeel over ons land, dat Hij ons op deze dag zo ernstig heeft laten bedreigen; en waarmee hij reeds zo ver gevorderd is in de uitvoering, en zeker ook tot het einde toe zal voortgaan; met ootmoedige vrees en beving van onze harten hadden mogen waarlijk geloven, en Zijn Geest ons daar ook zelfs van overreed had; dan zouden wij alleen arbeiden, om toch een oprecht gelovig gebruik voor onszelf te mogen maken, beide van die heilzamer raad en vermaning, en van die dierbare troostelijke en ondersteunende belofte, die Hij ons in de persoon en in 't geval van Baruch nu heeft laten voorhouden.

Hiertoe willen wij ulieden, en onszelf, dan nu eerst enige algemene regels en besturingen aan de hand geven.

- (1) Wij moesten ons gemoed door de Goddelijke genade, vast zoeken in te drukken, dat de Heere onze God, de Jehovah, de Heere is, in Zijn wezen en deugden, en in Zijn besluiten en handelingen, eeuwig onveranderlijk en Dezelfde. En dat het Zijn heiligheid en eer is, dat, gelijk Hij zondige landen en volken, zowel die in als buiten Zijn verbond waren, tevoren en ten allen tijde gestraft en geoordeeld heeft, Hij diezelfde nog tegenwoordig zal straffen en oordelen; en dat een ieder daar vaste staat op kan maken, dat de Heere geen man is, dat Hij liegen zou, enz. En aan de andere kant, dat, gelijk God in vorige tijden Zijn oprechte dienaren en vrome kinderen altijd heilzaam heeft vermaand, ontfermend behandeld, getrouw beschermd en bewaard, en zalig verlost; Hij dat nu nog eveneens zo wil doen, indien zij zich maar geheel aan Hem overgeven, en ootmoedig onderwerpen willen. O, het Goddelijk en vast geloof van deze grote eeuwige waarheid, hoe het dan uitwendig met ons en met ons zondige land ook gaan mocht, zou altijd en in alle noden en wederwaardigheden, een onbeweeglijke grond en steunsel zijn voor

onze arme weg; totdat wij door de genade van het eeuwige zout-verbond, uit al ons aardse kruis en lijden eeuwig zalig verlost werden.

- (2) Wij moesten altijd zeer ernstig en ootmoedig het aangezicht van de Heere proberen te zoeken, dat hij ons, Zijn arme kinderen, toch met licht in Zijn hoogheid en heiligheid wilde inleiden, en in de zware zondenschuld van ons, en van 't gehele land, en van het schrikkelijke oordeel van het verderf, dat Hij ons zo lang heeft laten bedreigen; en ook in Zijn geduchte rechtvaardigheid nu vast besloten heeft over ons te brengen, etc. De onkunde hiervan, en de ongegronde inbeelding en verwachting, dat het onze tijd nog wel zal uitduren, etc., is ons ten uiterste nadelig, en alleen bekwaam om een droevige blindheid en zorgeloosheid over onze zielen te brengen, en ons alle heilige plichten slap te doen behandelen, en met onze harten te blijven steken in de ijdelheden van de wereld; waardoor die vreselijke dag van de Heere, die komen zal als een brandend vuur, ons dan onvoorziens soms zou overvallen, en als droge stoppelen schielijk verteren.
- (3) Wij moeten ook dag en nacht God vuriglijk bidden en smeken voor onszelf, en voor elkaar, dat Hij door Zijn almachtige genade, onze ellendige geesteloze en aardsegezinde harten met de heilige weg van Zijn gerichten en strenge oordelen, die over ons land en over ons nu binnenkort staan te komen, zo wilde verenigen, dat wij ons geheel en zonder murmuring daaraan ootmoedig en geduldig mochten onderwerpen, en dat wij een welgevallen mochten hebben aan de straf van onze ongerechtigheid; en meer mochten staan op Gods eer, als op onze tijdelijke voorspoed. O, ik beken, mijn vrienden, dat dit een hoge en grote zaak is, etc. Maar wij moesten hierin meer zien op de almacht en genade van de Heere, dan op onze diepe zwakheid en ellende. Zonder zodanige vereniging zouden wij anders in een gedurige twist met God staan, onze troost en vrede geheel verhinderen, en Hem tot scherpe bezoeken over ons noodzaken, etc.
- (4) Wij moesten ook genade zoeken, om de heilige komst van de Heere, om Nederland te richten naar Zijn Woord, met een gelovige kinderlijke vrees dagelijks te verwachten; en om die met een ootmoedige beving altijd op onze harten te dragen, en ons in al ons doen naar proberen te reguleren. O, wij moesten, met de zondaars en de zorgeloze wereldlingen, die boze dag niet ver van ons stellen; maar die steeds voor ogen houden, daar veel aan gedenken, en gedurig van spreken, en ons alleszins tegen die geduchte toekomst van de Heere zoeken te bereiden, etc.
- (5) En indien het ons gegeven en vergunt mocht worden, om de verlenging van onze vrede, en om genadig uitstel van het gedreigde verderf nog vuriglijk te bidden, dan moesten wij dit niet anders zoeken te doen, dan met verloochening van onszelf, en met volkomen onderwerping onder de hoge God. Och wij moesten eenmaal recht, door het krachtdadig licht van de Heilige Geest zoeken overtuigd te worden, dat wij maar doemwaardig stof en as voor Hem zijn; en dat wij land en staat, vrijheid en godsdienst, en alles wat wij nu nog zijn, en mogen genieten onder Zijn verdraagzaamheid, door onze zonden geheel verbeurd hebben; en ook de zwaarste straffen en oordelen, ja ook de eeuwige verdoemenis, duizend malen verdiend hebben. Wij moesten ons, door Zijn genade, gewennen, onze mond alleen in het stof te steken, en te zeggen: misschien is er verwachting.
- (6) Wij moesten het geheel daarop toelagen, om in deze donkere en droevige dagen,

een stil gelovig nabij leven met God te zoeken; en daartoe de Heere Jezus, als onze Borg en Middelaar bij de vader dagelijks aan te hangen, en in geloof te gebruiken. O, konden wij slechts dit ene verkrijgen, (gelijk het zeker te verkrijgen is, als de zaligmakende genade ons slechts leerde, om het rusteloos aanhoudend bij de Heere Zelf te zoeken) wij zouden dan ook met de apostel kunnen zeggen, "ik vermag alle dingen", van lijden, doen, verloochenen, enz., "door Christus, Die mij kracht geeft. O, als wij in deze geesteloze dagen, maar met God mochten leven en wandelen, en met Lots vrouw niet omzien naar de wereld; wij zouden dan met Hem alleen vergenoegd en tevreden zijn. Wij zouden dan ook gedurig de kracht vernieuwen, en opvaren met vleugelen als de arenden, enz. Wij zouden onze wandel dan in de hemel houden, en laten de Heere dan maar alleen de aarde richten en regeren, naar Zijn raad en heilig welgevallen, ja, ons zou dan niets ontbreken; en ofschoon onze vijgenboom dan al niet mocht bloeien, en er geen vrucht mocht zijn aan de wijnstok, en de velden geen spijze voortbrengen, enz., wij zouden ons dan in de Heere verblijden, en in Hem opspringen van vreugde; al gingen dan ook schoon land en kerk verloren, ja al ging de gehele wereld te gronde.

- (7) Wij zouden dan alleen meer ons gebruik zoeken te maken, beiden van vermaning, en van de belofte, die wij de Heere hebben horen doen aan Baruch.

Belangende de vermaning, om hier geen grote dingen te zoeken; och mocht hetgeen wij daar nu in de verhandeling van verstaan hebben, door de Heere diep gedrukt en vast gebonden worden op onze harten! Want hier ligt de bron van al onze verdorvenheid en zielsellenden, van de vergankelijke nietigheden van deze wereld grote dingen te maken, en daar dan met onze harten vast aan te kleven. O, dit maakt ons geheel onbekwaam voor de heilige en zalige gemeenschap met God, in Christus. Want de aardsgezindheid is

- (1) een knagende melaatsheid, die al de krachten van 't geestelijke leven zal verteren, en alles verderven, en onrein en onzuiver maken.
- (2) Zij is als de kanker van de ziel, al het gezonde vlees ook aanstekende: en dodelijk, als ze niet met vele smarten en wonden kan gesneden en uitgerooid worden, tot de wortel toe.
- (3) Zij is die droevige tering-ziekte, waar de kinderen van God veeltijds helaas, jammerlijk aan gaan kwijnen, en dood zwak en mager worden.
- (4) Zij is een vergadering en samenvloed van alle verdorvenheden, die in ons zijn, die allen hier door leven, en krachtig werken en uitbreken; zodat er ten laatste aan ons niets geheels meer zijn zal, maar wonden, striemen, en etterbuilen, enz.
- (5) Zij is het dodelijk vergif van de duivel, waar hij ons eerst mee besmet heeft in het paradijs, en ons de volzalige God en Zijn beeld jammerlijk heeft doen verliezen, en voor ons het ellendigste en ongelukkigste schepsel van de hoererij, die ons door ons gehele leven van God doet afzwerven, en ons tot alle heilige plichten en bewegingen geheel onbekwaam maakt.
- (6) Zij is de waarachtige oorzaak van al onze ellenden en droefenissen, en die ons alle Goddelijke troost beneemt. Hier vandaan al dat droevig zuchten, kermen en

klagen, enz. tot onze dood toe. Hier vandaan al die kwelling en onrust, waardoor wij als verteerd worden. Ja hier vandaan al die droevige kastijdingen en tuchtigingen van de Heere, en dat wij door Hem met bitterheden steeds verzadigd worden, etc.

Och mijn vrienden! Zoudt gij u dan nu nog langer die grote dingen zoeken? Zoekt ze niet. Want ziet de Heere brengt nu een kwaad over alle vlees. Zijn geduchte oordelen en strenge bezoeken rusten nu niet alleen op ons land, maar op de gehele wereld. Wij hebben nooit ongelukkiger of droeviger tijden beleefd. En daar staan nog zwaarder oordelen, ja het gehele verderf en de voleindiging van alles voor de deur. Wat kan er dan toch dwazer en dodelijker nu bedacht worden dan slaven van de ijdelheid te blijven, en grote dingen buiten God te willen zoeken?

Doch u zult mogelijk zeggen, arme christenen, die van dit stuk al zoveel hebt horen spreken: het is alles wel zoo; maar wij liggen in dit verderf, het zit ons tot in 't merg van ons gebeente, en het is het element, waar ons zondige vlees in leeft; wij kunnen onze adem niet halen, zonder hier grote dingen te zoeken, en de lucht van de ijdelheid in te ademen. Wat raad hier toch voor ons? Ik weet het, lieve vrienden, ik weet het, dat het zo met ulieden is. En zonder Mij kunt gij niets doen, zegt uw ontfermende Zaligmaker. Och of wij samen daar, op deze dag, maar eens recht over vernederd en verootmoedigd mochten worden, en dat Hij er ons Zijn Geest en almachtige genade toe verleende! Wij moeten voorzeker met deze onze droevige ellende en verdorvenheid oprecht gelovig tot Hem komen. Hij is Israëls Heelmeester; en Hij is geopenbaard, om die werken van de duivel in ons te verbreken. In Mij, zegt Hij tot al Zijn arme ellendige volk, is uw hulp. Och konden wij dit Zijn Goddelijk woord geloven! Zijn genade, en Zijn bloed en Geest zijn de grote dingen, die wij moeten zoeken. Konden wij dit ene maar leren! Geloofst alleenlijk, en doet anders niet: dit is de grote zaak. Al het andere kan ons niet helpen, en is ons zoeken niet waardig. Wij moeten daar maar eens gebracht worden, dat wij al die grote dingen van de wereld, en van de eigengerechtigheid, geheel schade en drek rekenen, om in Christus gevonden te worden. Hier moeten wij dagelijks om wenen en om vasten, om strijden en om lijden; en laten al de drekgoden dan maar varen. Jezus Christus, de Gekruisigde, moest alleen ons leven zijn, en het sterven ons gewin. O, wij moesten na deze dag niet anders begeren of zoeken, dan God alleen. Ik zal uitzien naar de Heere, enz. Dit, dit moest nu voortaan ons enige werk zijn en wij moesten ze alle nu ook uitsluiten uit onze geestelijke gemeenschap, die wij bevinden, dat nog onverzettelijk willen blijven huichelen, en nog grote dingen zoeken en najagen,

Voor het laatst

- (1) wij moesten al onze arme zaken in de wereld maar geheel in de handen van God geven.
- (2) Wij moesten aan Christus onze zielen, en leven en zaligheid, en al onze ongeneeslijke ellenden en verdorvenheden, geheel overgeven en toebetrouwen.
- (3) Wij moesten nu maar door de Geest leven en wandelen, als vreemdelingen op van de aarde; en onophoudelijk gelovig in Zijn kracht de werken van het vlees doden, en ook ons ergerend rechteroog uitsteken, om liever half blind of geheel blind naar de hemel te gaan; dan geheel ziende, en alles beogende en gewinnende, in 't helse

vuur geworpen te worden.

- (4) Wij moesten de allerhoogste drie-enige God nu maar soeverein hemel en aarde laten regeren; land en kerk en volk en alles laten verderven en verwoesten, als Hij het zal goedvinden. Wij moesten Hem daar niet in tegenstaan. En wie ons hierin niet wil volgen en wil helpen, die moeten wij dan maar laten gaan.
- (5) Wij moesten tevreden zijn, dat onze getrouwe en onveranderlijke verbonds-God ons beloofd heeft, dat Hij onze zielen zal opsluiten, en zal inbinden in het bundeltje van de levenden; en dat Hij ons die mee tot een buit zal geven.

En nu wil ik, arm zuchtend man, het alles op de Heere wentelen, en met vader Jakob zeggen, op Uw zaligheid wacht ik, O, Heere, en het is genoeg, mijn Heere Jezus Christus, Die dood geweest is, leeft nog, en leeft in alle eeuwigheid. Amen, ja amen.

Gepredikt te Kralingen in de namiddag op de 12^e februari 1772.

13. Biddagpredikatie uit Jesaja 24:5,6a

5 Want het land is bevreemd vanwege zijn inwoners; want zij overtreden de wetten, zij veranderen de inzettingen, zij vernietigen het eeuwig verbond.

6 Daarom verteert de vloek het land, en die daarin wonen, zullen verwoest worden.

Inleiding.

"Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn"? Vraagt de apostel, Rom. 3:31. Die God voor zich heeft met Zijn macht en genade, die heeft nergens voor te vrezen. Zo'n mens of volk is in tijd en eeuwigheid welgelukzalig. Doch keert de vraag nu eens om: *zo God tegen ons is, wie zal dan voor ons zijn?* Als wij door onze langdurige goddeloosheid en onbekeerlijkheid de hoge God zo getergd en vertoornt hebben, dat Hij ons in een Vijand verandert is, wat hebben wij, en 't gehele land dan nu anders te wachten, dan alle kwaden en ellenden, en eindelijk een tijdelijk en eeuwig verderf? Dan neemt God Zijn goedertierenheid en zegen van ons weg, en zendt Zijn grimmige toorn en vloek in de plaats; waardoor alles dan van langzamerhand eerst verteert, en eindelijk schielijk verwoest en onherstelbaar verdorven wordt.

Dit was helaas, 't droevig geval van 't Joodse en Israëlitische volk, dat in onze tekst wordt uitgedrukt, en dat wij eerst met de Goddelijke bijstand nader moeten inzien en overwegen, en dan verder op onszelf en onze beklaglijke staat geheel toepassen.

O, mijn vrienden! Met dit droevige woord van de profeet heeft de Heere ons op deze dag weer tot ulieden gezonden, om u daar op levendig voor ogen te stellen de schrikkelijke goddeloosheid en ongerechtigheid van Nederlands volk; de vloek, die ons daarom nu verteert, en de dodelijke verwoesting, die daar op nu gauw zal volgen; al stonden ook Mozes en Samuel met hun vurige smekingen en gebeden voor Gods aangezicht. Want gelijk Zijn Naam Jehovah is, de Heere, de wezenlijke en onveranderlijke God, zo verandert ook Zijn woord niet. Zijn dienstknechten moeten al dezelfde treurige en benauwde gezichten van Zijn grimmige toorn zien over ons zondige land.

Vóór vier jaren moesten wij ulieden bedreigen uit Openb. 2:5, dat de Heere ons haastelijk zou bijkomen en Zijn kandelaar van zijn plaats weren, enz. Het jaar daaraan moesten wij u die zware last verkondigen uit Hos. 5:15, dat God geheel van ons wijken zou, en heengaan en terugkeren tot Zijn plaats, en wat een zondvloed van kwaden en ellenden die droevige verlating dan over ons brengen zou. Het volgende jaar moesten wij uit Amos hoofdstuk 8:1, 2, voor u profeteren van dat gezicht van een korf met zomervruchten om de rijpwording van Nederlands zonden te betekenen, en hoe 't einde van Gods lankmoedigheid en verdraagzaamheid nu was begonnen te komen. En Hij ons voortaan niet meer zou verschonen of voorbijgaan. En in 't verleden jaar deed de Heere ons dat geduchte woord horen uit de profetie van Baruch, Jer. 45, hoe Hij nu bezig was met alles af te breken en uit te rukken, wat Hij gebouwd en geplant had, en binnenkort een kwaad zou brengen over alle vlees, waaruit de ware Godzaligen nochtans hun zielen alleen tot een buit verkrijgen zouden, en daarom nu geen grote dingen in de wereld moesten zoeken. En ziet, nu op deze dag moeten wij een jammerlijk klaaglied over onszelf en geheel Nederlands volk opheffen, wegens de Goddelijke vloek, die om de algemene toenemende zonde en goddeloosheid ons land

zodanig verteert, dat alles met kracht bereid wordt voor een haastige en schrikkelijke verwoesting van alle inwoners van het land.

Helaas, Wij behoeven ons nu minder te bekommeren, of wij ook geloof bij onze toehoorders zullen vinden; nadien de Heere, de almachtige God Zelf als een werkzame Getuige aan de hand is, om Zijn Woord welhaast zeer geducht te bevestigen. Och of wij dan heden nog ogen ontvingen om te zien, en oren om te horen!

Verklaring. Van de profeet Jesaja zullen wij thans enkel zeggen, dat hij, volgens hoofdstuk 1:1, een lange tijd geprofeteerd heeft, onder de koningen Uzzia, Jotham, Achaz en Hiskia; dat hij de verwoesting van 't Israëlitische koninkrijk en de gevankelijke wegvoering van de tien stammen door Salmanesar, de koning van Assyrië, in 't 7^e jaar van Hiskia's regering beleefd heeft, en dat een grote 100 jaren daarna ook de verwoesting van Jeruzalem, en de wegvoering van 't Joodse volk naar Babel door Nebucadnezar gevolgd is.

Wat nu zijn profetie betreft, is dit ons tekst hoofdstuk. Wij vonden onder de uitleggers zoveel verschil omtrent het eigenlijk onderwerp ervan, en de rechte tijd, waarop men ze thuis moet brengen, dat wij hun uitleggingen meest allen aan de kant moesten leggen. Die droevige verdeeldheid van gevoelens ontstaat al meest daar uit, omdat de wijze en geleerde lieden, indien men ze waarlijk zo mag heten, doorgaans meer hun eigen vernuft volgen, dan wel de eenvoudige leiding van Gods Geest, en omdat een ieder arbeidt om wat nieuws voort te brengen en daarin zijn eigen lof en schranderheid te zoeken. Wij nemen, met onze Nederlandse overzetters, deze profetie in 't algemeen op, als ziende meest en voornamelijk op 't Joodse volk, zowel in als na de tijd van de profeet. Van 't 13^e hoofdstuk af tot hiertoe, heeft hij geprofeteerd van de schuld- en goddeloosheid, zowel van verscheidene landen en volkeren, op welke Israël en Juda een bijzondere betrekking hadden; en met welke zij gemeenschap onderhielden. Als van 't Joodse Israëlitische volk en land zelf; en van de schrikkelijke wraakoordelen van God, die eens over hen allen in de tijd komen zouden. Het laatst heeft hij geprofeteerd van 't volk van Tyrus. Daarop volgt nu ons teksthofdstuk, waarin Jesaja in de profetie vs. 23, ook bijzonder van de berg Sion en van Jeruzalem spreekt; en tot tweemaal van de stad vs. 10 en 12, bedoelende de stad Jeruzalem; en van de priesters, vs. 2, van de oudsten vs. 23, 't geen alles bijzonder op 't Joodse land en volk ziet. Evenwel niet geheel met uitsluiting van 't Israëlitische volk, en van de andere volkeren van de wereld en hun landen, die op 't einde van de profetie mede benoemd en bedreigd worden, zowel als 't Joodse volk. In 't eerste gedeelte van de profetie, vervat in de 12 eerste verzen, verkondigt de profeet beiden de hooggaande zonden en goddeloosheden van de Joden, en de schrikkelijke wraakoordelen van God, die daarom over hen komen zouden.

- (1) Hij vangt in de vier eerste verzen van zijn profetie aan, met de droevige oordelen Gods, die reeds op het land van de Joden lagen, en verder over hen komen zouden. Ziet, zegt hij, de Heere maakt het land leeg, enz.
- (2) Daarop laat hij dan de algemene ongerechtigheid en steeds toenemende goddeloosheid van de Joden in onze tekst volgen, vs. 5.
- (3) En herhaalt Gods geduchte oordelen en bezoeken over hen, vs. 5 enz.

Belangende de inhoud van onze tekst, daarin komen ons twee droevige zaken voor ter overweging.

- (1) De schuld van de Joden voor de Heere.
 - (2) Zijn rechtvaardig oordeel wegens dat over hen.
1. Hun schuld, die was uitnemend groot, en bestond niet minder dan in een gehele verlating en afval van God. Die wordt ons door de profeet
 - (1) in 't algemeen aangewezen en dan
 - (2) nader in bijzonderheden uitgedrukt en voorgesteld.
 - A. Zij wordt in 't algemeen aangewezen, met deze oneigenlijke manier van spreken, dat 't land bevlekt was vanwege zijn inwoners. En dit wordt aan 't voorgaande vast gemaakt, door 't redengevend woordje *want*. De grote en algemene ellende van 't land en volk was eerst aangewezen, en nu wijst de profeet daar de ware reden en oorzaak van aan; omdat 't land bevlekt was, enz.
 - (1) Men kan 't ook vertalen *van onder zijn inwoners*, die 't land betreden, en aan welke 't land onderworpen is, om hen, met al hun boosheden en ongerechtigheden te moeten torsen en dragen enz. Doch de zin komt al op één uit.
 - (2) Eigenlijk is 't land in zichzelf rein en goed, bijzonder 't land Kanaän, dat een van de schoonste en gezegendste landen van de wereld was, vloeiende van melk en honing enz. Het was 't heilige land van het verbond, heilig te bewonen, en Hem daar in te dienen, en dat te bezitten als een gezegend onderpand van de hemel.
 - (3) Doch een land wordt bevlekt en onrein vanwege of onder zijn inwoners, als die daarin alle snode gruwelen, zonden en goddeloosheden plegen. Want gelijk zodanige goddeloze inwoners zelf geheel onrein zijn, walgelijk en snood, zo verontreinigen zij dan ook alles, wat zij behandelen en gebruiken, en verderven alles, evenals een vuil en morsig mens ook alles besmet, wat hij aanraakt. Het is hier als de apostel zegt, Tit. 1:15, "den bevlekten en ongelovigen is geen ding rein."
 - (4) Zo hadden de heidense volkeren, die tevoren 't land Kanaän bewoond hadden, dat land door hun boze gruwelen zodanig bevlekt en verontreinigd, dat 't zijn inwoners had uitgespogen, en ervan als gewalgd had, Lev. 18:24, 25.
 - (5) Maar niet minder en zelfs veel erger had het Joodse volk dit heilige land bevlekt met hun schrikkelijke afgoderijen, bloedschulden, schandelijkheden, huichelarijen en godtergende boosheden; en met zijn algemeenheid, aanhoudendheid en onverbeterlijkheid, tegen alle licht en genade, en tegen alle zegeningen en oordelen van God; zodat hun gruwelijke goddeloosheid, die van de heidenen zelfs ver te boven ging. Hierdoor hadden zij 't heilige land Kanaän zodanig bevlekt en walgelijk verontreinigd, hatelijk en stinkende voor God gemaakt, dat al 't water van de wettische reiniging en al 't offerbloed die besmetting geenszins kon afwissen. Gelijk de Heere bij de profeten onder de bevlektheid en onreinigheid van het land dan ook dikwijls klagend en bestraffend voorkomt: "zeg tot hen", staat er,

Ezech. 22:24, "gij zijt een land dat niet gereinigd is; dat zijn plasregen niet gehad heeft ten dag der gramschap". En Micha 2:10, maakt u dan op, en gaat heen; want dit land zal de rust niet zien, omdat 't verontreinigd is, zal 't u verderven, en dat een geweldige verderving. Ja Jeruzalem zelfs, de hoofdstad van 't land, en de zetel van de godsdienst, wordt ons daarom voorgesteld als een onreine en bevleete bloedstad, die drekgoden tegen zichzelf maakt, om zich te verontreinigen, Ezech. 22:4. Ziet dus, roept de profeet dan nu terecht uit, van het land van de Joden: *Het land is bevlekt vanwege zijn inwoners.*

B. Doch hij laat 't bij die algemene beschuldiging niet; maar hij wijst de schuld en uiterste goddeloosheid van de Joden nog nader aan in drie bijzonderheden.

(1) *In de algemene schending en overtreding van de wetten, die de Heere hun gegeven had.*

(2) *In de verandering van Zijn inzettingen, die dienden tot de grond en regel van hun godsdienst en staatsbestuur.* En

(3) *in de gehele omkering en vernietiging van 't eeuwige verbond, dat God met hen gemaakt had, en waaruit hun tijdelijk en eeuwig behoud alleen moest voortkomen.* Helaas, Dit was hun schrikkelijke zondenschuld. En och of 't nu niet eveneens de onze, en die van 't gehele land was!

Het eerste gedeelte van die schuld wordt voorgesteld, als die bestond in een hooggaande algemene overtreding van Gods wetten, waarin wij hebben acht te geven

(1) op de wetten zelf

(2) en dan op de overtreding ervan.

Tot een grond en regel van de verklaring moeten wij vooraf aanmerken, dat Jesaja geprobeerd heeft, onder de zestienjarige regering van de koning Achaz, die een vorst was, zo overgegeven snood en goddeloos, dat hij in die korte tijd 't Joodse volk en land schrikkelijk verdorven, en tot een gehele verlating van God en Zijn heilige dienst gebracht heeft, gelijk men dat aangetekend vindt, 2 kon. 16, en 2 Kron. 28. Op welke droevige tijd de profeet hier dan bijzonder ziet, echter ook met insluiting van de volgende tijd, en op de voortgang van de goddeloosheid van de Joden en 't verderf van hun land, staat en godsdienst onder Manasse en hun andere goddeloze koningen, zoals Jesaja dit alles in de geest voorzien heeft. Om nu van 't volk van Israël en hun hoogste verdorvenheid en afgoderij niet te spreken, die hier mee liggen ingesloten; op die voet en grond kan de verdere verklaring van de tekst nu uit de heilige geschiedenis gemakkelijk geschieden in het licht van de Heere.

De profeet spreekt hier dan van de wetten: te weten, de Goddelijke wetten, die de Heere door de dienst van Mozes aan dit volk op de berg Sinai had gegeven, en over welke Hij Zijn verbond met hen had opgericht; waardoor wij dan voornamelijk de zedelijke wetten, of de wet van de 10 geboden moeten verstaan, als de grondslag van al Gods andere wetten en instellingen, rakende de godsdienst en 't staatsbestuur onder 't Oude Testament. Deze waren

(1) heilige wetten, vloeiende uit Gods wezenlijke en onveranderlijke heiligheid, en

behelzende de natuurlijke verplichting van alle mensen jegens God en hun naasten.

- (2) Daarom waren 't in de grond eeuwigdurende wetten, van welken de onderhouding nooit mocht ophouden.
- (3) Die daarom ook in de harten van de mensen en ook van de heidenen van nature wel vast zijn ingeschreven, Rom. 2:14, 15.
- (4) En op de onderhouding waarvan God het leven beloofd had, Lev. 18:5. En daartegen ook de vloek bedreigd had op de overtreding daarvan, Deut. 27:26. Waarom zij ook *de wetten* geheten worden, als bij uitnemendheid, evenals ook Gods Woord bij uitnemendheid *het Woord* genoemd wordt.

Doch het Joodse volk (tot welke wij ons in de verdere uitlegging, omwille van de korthed, meest en bijzonder zullen bepalen) wordt hier nu beschuldigd van een geheel snode en gruwelijke overtreding van de geduchte Goddelijke wetten. Zij overtreden de wetten, zegt de profeet. Dat dan

- (1) geenszins ziet op een overtreding uit zwakheid, zo als ook bij de heiligsten plaats heeft; want wie kan zeggen, ik heb mijn hart gezuiverd? enz. Spr. 20:9;
- (2) maar op een boze, moedwillige, en gruwelijke overtreding, die in niets minder bestond, dan in een gehele verlating en afval van God en Zijn heilige Wet, zoals dit de uiterste boosheid en goddeloosheid van de Joden was onder Achaz, in de tijd van onze profeet, en ook aanhoudend en voortgaand onder Manasse en hun andere goddeloze koningen, totdat eindelijk de verwoesting wegens dat over hen kwam. Zij overtraden de Goddelijke wetten:
 - (a) door die geheel te verwerpen en zo 't juk van Gods gehoorzaamheid als af te schudden en Zijn touwen en banden te verscheuren. Maar zij hadden samen 't juk gebroken en de banden verscheurd, Jer. 5:5.
 - (b) Door de Heere hun God, die hun hoge Stichter, Wetgever en Koning was, volgens Jesaja 33:22, niet meer te kennen of te erkennen; maar van Hem af te wijken, en Hem op een atheïstische wijze alle dienst en gehoorzaamheid geheel op te zeggen, stout uitroepende met hun gehele praktijk, wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen, Jer. 2:31.
 - (c) Door nu voortaan alleen te leven en te wandelen naar hun eigen goeddunken, en naar God en Zijn heilige Wetten niet meer te vragen of om te zien, zeggende, wij zullen naar onze gedachten wandelen, en wij zullen doen een ieder naar het goeddunken van zijn boze hart, Jer. 18:12.
 - (d) En mitsdien door geheel onbesuisd en losbandig uit te breken in alle schrikkelijke goddeloosheden, en 't erger zelfs te maken dan de heidenen, die de Heere voor hun aangezicht uit de bezitting verdreven had, veranderende Gods rechten in goddeloosheid, meer dan de heidenen, en Zijn inzettingen en wetten meer dan de landen, die rondom hen waren; en hebbende Zijn rechten verworpen, enz. Ezech. 5:6.

Ziet, zo hadden deze kinderen, welke de Heere groot gemaakt en verhoogd had, tegen

Hem overtreden en gerebelleerd, gelijk de profeet terstond aanvangt met de klacht van God, hoofdstuk 1:2. Dit wil 't eigenlijk zeggen: zij overtreden de wetten. En die boosheid en dodelijke verdorvenheid van het Joodse volk was,

- (1) algemeen, onder allerlei staten en orden van mensen. Gelijk Daniël beleed, hoofdstuk 9:11, "maar geheel Israël heeft Uw wet overtreden, met af te wijken, dat zij Uw stem niet gehoorzaamden".
- (2) En daarbij ook onverbeterlijk: 't was een ongeneeslijk kwaad, dat nergens door te bedwingen was, en nergens naar luisterde. Zij vroegen niet naar al Gods geduchte bestraffingen en oordelen. Ja, ofschoon de vloek 't land verteerde, en alles hoe langer hoe meer te gronde ging, zo waren zij nochtans van hun goddeloosheid niet af te brengen Heere, riep daarom de profeet, hoofdstuk 26:11, is Uw hand verhoogt, zij zien 't niet.
- (3) Integendeel zij gingen onbeschaamd en hardnekkig voort in hun boze goddeloosheid, en verachting van Gods wetten, en maakten 't zelfs hoe langer hoe erger, gelijk de Heere hun dit verweet, Jesaja 1:5, 6, "waartoe zoudt gij meer geslagen worden, gij zoudt des afvals des temeer maken", enz. Zo droevig en wanhopig stond 't in Achaz' tijd, en vervolgens, met 't Joodse volk.

Hierop volgt 't tweede gedeelte van de schuld van de Joden, of hun atheïstische verlaten van God en Zijn dienst, bestaande *in de verandering van de inzettingen*, waarin wij weer acht moeten geven

- (1) op de inzettingen;
- (2) hoe zij die veranderden.

Door de inzettingen moeten wij hier in 't bijzonder verstaan de gehele ceremoniële en burgerlijke wet van God. In onderscheiding van de zedelijke wetten, die onveranderlijk en eeuwigdurend waren. Doch de inzetting was maar voor een zekere bepaalde tijd, en zo lang het Oude Testament moest duren, teneinde om beide de formele godsdienst en de burgerstaat van de Joden daar onder te bepalen en in te richten. Het woord *inzetting* komt hier voor in 't enkelvoud, verzamelenderwijze, om al de ceremoniële en burgerlijke wetten, die God hun door Mozes op de berg Sinaï gegeven had, als een tijdelijke en wonderlijk samengestelde en aaneenhangende inzetting, gezamenlijk te bevatten en te betekenen; en die door hen, naast de zedelijke wetten van God, zorgvuldig moesten onderhouden worden. Hiervan riep Mozes uit, voor de oren van 't gehele Israël, in de woestijn: "en wat groot volk is er, dat zo rechtvaardige inzettingen en rechten heeft, als deze ganse wet is, die ik heden voor uw aangezicht geef?" Deut. 4:8. Dan helaas, Dit boze Joodse volk sloeg hun onheilige hand al mede aan deze ark des Heeren.

"En veranderde de inzetting". Dat is, keerde die om, en verzette en veranderde ze, zonder enige vrees of ontzag voor de hoge God. O, wat een gruwel! Dit deden zij

- (1) door 't einde van die inzetting te veranderen, en
- (2) door ook 't formele of uitdrukkelijke voorschrift daarvan te veranderen.

Zij veranderden het einde van de Goddelijke inzetting door 't vernietigen van 't eeuwige verbond der genade, in Christus, als wij terstond zullen horen. Want Christus en Zijn koninkrijk onder 't Evangelie waren 't gehele en enige einde van al de schaduwen en inzettingen van de ceremoniële en burgerlijke wet van het Oude Testament, om 't Joodse volk daar gelovig toe op te leiden, en hen hun zaligheid in die beloofde Christus en Zijn toekomende zoenofferande, alleen te doen zoeken. Doch hier weken zij nu vanaf, met de vernietiging van dat eeuwige zoutverbond, en hielden die inzettingen slechts voor dode en geesteloze ceremoniën, door de sleurachtige en geveinsde onderhouding waarvan zij enkel een eigen gerechtigheid voor God zochten, en daar dan hun enig vertrouwen op stelden, enz. Zoals de Joden ook deden, in de tijd van onze Zaligmaker en Zijn apostelen, onder 't evangelie. Ziet Matth. 5:20 en Rom. 10:2-4.

Behalve dit, \varnothing veranderden zij ook 't uitdrukkelijke en formele voorschrift van die inzetting zelf, beiden door af te doen, en bij te doen.

- (1) Door af te doen: dat is, door veel van die Goddelijke inzettingen geheel na te laten en te verwerpen; zowel om de moeilijkheid van hun onderhouding, als uit liefde voor de snode afgodische dienst, waar zij geheel aan overgegeven waren, en die met die heilige inzettingen niet samen bestaan kon. Zo'n snode gruwel hadden zij zelfs al vroeg in de woestijn begaan, waar zij de rechten van de Heere niet gedaan hadden, maar Zijn inzettingen verworpen en Zijn sabbatten ontheiligd hadden; en hun ogen achter de drekgoden van hun vaderen waren, Ezech. 20:24. Zodat dit al een verouderde goddeloosheid was.
- (2) Door bij te doen; te weten, door een willekeurige invoering van allerlei menselijke geboden en inzettingen, gelijk de Heere hen wegens dat bestraft, Jesaja 29:13, dat hun vrees, waarmee zij Hem vreesden, mensengeboden zijn, die hen geleerd zijn. Een misdaad die hen vroeg en laat altoos aankleefde, zelfs ook in de tijd van de Zaligmaker, Die de schriftgeleerden en Farizeeën verweet, dat zij Gods geboden krachteloos gemaakt hadden door hun inzettingen, Matth. 15:6, en zij God tevergeefs eerden, lerende leringen die geboden van mensen zijn, vs. 9.

En bijzonder maakten zich 't Joodse volk aan deze goddeloosheid schuldig onder de koning Achaz, die de gehele ceremoniële wet en godsdienst genoegzaam afschafte, en een heidens altaar en godsdienst van Damaskus invoerde en die in de tempel te Jeruzalem stelde, rokende en offerende daarop de goden van de Syriërs, en nemende het altaar van de Heere van daar weg, Verbiedende daarop meer te offeren; gelijk wij dit omstandig aangetekend vinden, 2 Kon. 16. Ziet, zo veranderden zij de inzetting.

En helaas, Hier bleef het nog niet bij. Maar de profeet laat nog volgen het 3^e en zwaarste gedeelte van hun schuld, *bestaande in een gehele omkering of vernietiging van 't eeuwige verbond*. Waar wij weer moeten acht geven

- (1) op 't eeuwige verbond zelf en dan
- (2) op de gruwelijke misdaad, die daaromtrent gepleegd werd, van zijn gehele vernietiging.

Door 't eeuwige verbond moeten wij verstaan 't zuivere genadeverbond, dat God na 't verbroken werkverbond

- (1) allereerst met Adam en Eva gemaakt heeft in 't paradijs, Gen. 3, schenkende hen de belofte van de Messias, 't Zaad van de vrouw, Die de slang de kop zou vermorzelen, en deze Hem de verzenen vermorzelen; gelijk in de kruisdood van onze Heere Jezus Christus metterdaad geschied is, en daardoor de zalige verlossing van de uitverkoren en gelovige wereld verworven is.
- (2) Dit genadeverbond heeft God na de zondvloed weer plechtig vernieuwd met Noach, Gen. 9.
- (3) En vervolgens met Abraham en zijn zaad, tot wie Hij zeide, Gen. 17:7, "Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u, in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u". Gevend hem 't teken van de besnijdenis tot een zegel van de rechtvaardigheid van het geloof, Rom. 3.
- (4) Daarna heeft God dit dierbare genadeverbond nogmaals, op de plechtige wijze, vernieuwd en opgericht met geheel Israël, in de woestijn, op de berg Sinaï door de dienst van Mozes. Toen Hij hun niet slechts de zedelijke, maar ook de ceremoniële wet gaf, om hen de gehele uitvoering van dat verbond door de beloofden Messias, onder 't evangelie, levendig af te beelden en te verzegelen; hun gehele godsdienst daartoe inrichtende met een aanbiddelijke wijsheid. De Heere verbond Zich toen van Zijn zijde aan 't volk Israël, Exod. 19:5, 6, "Nu dan, indien gij naarstiglijk Mijner stem zult gehoorzamen, en Mijn verbond houden, zo zult gij Mijn eigendom zijn uit alle volken, want de ganse aarde is Mijn. En gij zult Mij een priesterlijk koninkrijk, en een heilig volk zijn." En 't gehele volk Israëls nam dit heilige verbond toen ook aan, en gaf zich plechtig in dat verbond aan God over, zeggende, vs. 8, "al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen". En daarna hebben zij hun plechtige verbintenis aan God, om dit verbond en de wet daarbij gegeven, heilig te houden, meermalen vernieuwd en zich beiden aan de zegen en aan de vloek van dat verbond geheel onderworpen. Ziet Deut. 29 enz. En zij lieten zich daartoe van Mozes met 't bloed des verbonds ook plechtig besprengen. Exod. 24:8, "toen nam Mozes dat bloed en spregde het op 't volk, en hij zeide, ziet, dit is het bloed des verbonds, dat de Heere met ulieden gemaakt heeft over al die woorden."

En dit verbond noemt de profeet: *Het eeuwig verbond*.

- (1) Niet uit hoofde van de uiterlijke omstandigheden en ingestelde wijze van bediening, enz., die tijdelijk en veranderlijk waren, naar de verscheidene huishoudingen van God in Zijn kerk, onder de zuivere belofte, onder 't Oude Testament en onder 't Nieuwe Testament of evangelie. Ofschoon ook anders 't wettische verbond van Sinaï ook wel een eeuwig inzetting en een eeuwig zoutverbond geheten wordt, Num. 18:19, om zijn onveranderlijkheid en bestendige onderhouding van geslacht tot geslacht, gedurende al de tijd van het Nieuwe Testament te kennen te geven.
- (2) Doch in volle kracht en nadruk wordt dit Goddelijk verbond 't eeuwig verbond genoemd, uit hoofde van zijn grond en eigenlijke wezen, zoals dat een zuiver genadeverbond was, geheel en alleen steunende op de Borg Christus, en bevestigd in de eeuwig en algenoegzame zoen-offerande van Zijn dood; belovende de

genade, de gerechtigheid, en 't eeuwige leven alleen aan ware gelovigen, met uitsluiting van alle menselijk werk en verdiensten van eigen gerechtigheid; zowel over de wet als onder 't evangelie. Want 't werkverbond verbroken zijnde, en de gehele wereld nu verdoemelijk voor God geworden zijnde, Rom. 3:19; zo heeft de Heere in plaats daarvan met 't gevallen en verloren mensdom, een eeuwig genadeverbond door Christus, de Middelaar, weer opgericht, waarin Hij al de ware uitverkorenen en gelovigen, uit loutere genade alleen, wil rechtvaardigen en heiligen, en om niet behouden en zaligen, in tijd en eeuwigheid. En zo is dit Goddelijk verbond dan nu, in de grond en wezen, volstrekt eeuwig en onveranderlijk, van Adam af tot aan 't einde van de wereld; ja, tot in de volzalige eeuwigheid der eeuwigheden. O, die eeuwige waarheid van de apostel, Hand. 4:12, zal nimmer eindigen of ophouden. En de zaligheid is in geen andere; want daar is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welke wij moeten zalig worden. Dit is dan hier 't eeuwig verbond.

Dan dit verbond had 't Joodse volk niet slechts geschonden en overtreden, maar zelfs, zoveel in hen was, geheel vernietigd. Zij vernietigen, roept de profeet uit, 't eeuwige verbond. Schrikkelijker boosheid en gruwel kon hij hun niet ten laste leggen. Om dit maar kort te openen: driezins of liever langs drie bijzondere trappen wordt dit eeuwig verbond van God, door een zondig volk, dat dit verbond eerst plechtig heeft aangenomen, weer vernietigd.

- (1) Door openlijke invoering van de eigen gerechtigheid van de mens in de godsdienst, of door de verandering van 't genadeverbond in een werkverbond.
- (2) Door invoering van de heidense afgoderij, in plaats van de ware godsdienst door God Zelf ingesteld.
- (3) Door volstreekte atheïsterij of een gehele godverzaking, zijnde een openbare of heimelijke bespottung van de ware en valse godsdienst beide; en dus een leven zonder enige godsdienst, of een zuivere atheïsterij, en langs al deze drie trappen had het snode Joodse volk 't eeuwige verbond geheel vernietigd.
 - (a) Zij hadden dat vernietigd door openlijke invoering van de eigen gerechtigheid van de mens in de godsdienst; met alle Gods heilige wetten en inzetten te nemen en te houden in de hoedanigheid en vorm van een werkverband, en met hun heil en zaligheid zo geheel te zoeken in de uiterlijke en geveinsde onderhouding van de letter van de wet, gemengd en bedorven met vele menselijke inzetten. Zoals dit vroeg en laat de gewone zonde van de Joden was, waarop duizend scherpe bestraffingen werden gelegd door de profeten, de Zaligmaker, en Zijn apostelen; waarvan wij nu geen bredere opening zullen geven.
 - (b) Hiermee de vernietiging van 't eeuwig verbond eerst begonnen zijnde, zo geraakten daardoor wel ras alle genade, Geest en leven uit de harten en uit de godsdienst; en alles veranderde in sleur en geveinsdheid, die dit rampzalige volk allengs vervoerde en verleide, om 't eeuwig verbond in een nog veel hoger trap te vernietigen, door de openlijke invoering van de heidense afgoderij, teneinde om één en dezelfde godsdienst te hebben met de andere volkeren ter wereld, die buiten Gods verbond leefden. Uit deze grond zijn de Joden zo dikwerf voor en na tot de afgoderij vervallen, onder hun Goddelijke vorsten, en wel bijzonder onder de regering van de koning Achaz, die de

ware God geheel verliet en Jeruzalem en geheel Juda met heidense altaren en afgoden vervulde, sluitende eindelijk de tempel toe, en de ingestelde dienst in 't land geheel afschaffende: gelijk te lezen is, 2 Kon. 16 en 2 Kron. 28.

(c) Totdat ten laatste door Gods aanhoudende straffen en oordelen de Joden ook geen heil of hulp bij de afgoderij vindende, 't grootste deel van hen verviel tot een volstreekte atheïsterij, of gehele godverzaking, dienende noch God, noch de afgoden meer, maar levende nu geheel zonder enige godsdienst en spottende openlijk of heimelijk met alles. Wanneer zij dan als geheel verzonken in de afgrond van alle gruwelijke goddeloosheden, schandelijkheden en recht duivelse boosheden, veel erger dan de heidenen zelf; gelijk wij dit alles met zeer vele droevige getuigenissen en voorbeelden uit de historische en profetische Schriften van het Oude Testament aan uw aandacht overvloediger zouden nader kunnen bevestigen, indien zoiets nodig was. Zo zien wij dan hoe dit volk 't eeuwig verbond vernietigde, en zo hebben wij dan nu in die drie verhandelde stukken of delen, hun gehele zondenschuld duidelijk aangewezen.

Maar is de Heere God de Almachtige, nu ook een oneindig, heilig en rechtvaardig God, hoe kon Hij dan nu ook anders dan zo'n onrein en bevuurd land, en zo'n boos en gruwelijk volk met de strengste straffen en oordelen, van tijd tot tijd bezoeken en ten laatste geheel verwoesten, verderven en uitroeien?

II. En zo komen wij dan nu tot het schrikkelijk oordeel van de hoge en almachtige God Zelf, bestaande in

(1) *de voorgaande vloek,*

(2) *en in de volgende verwoesting van alles.*

A. De Heere, de Rechter van de gehele aarde, strafte dit boze en gruwelijke volk dan

(1) met Zijn vloek, welke hij ze vooraf toezond van de hemel.

(2) En die deze verschrikkelijke uitwerking had, dat hij hun land verteerde.

De vloek van de hoge almachtige God is 't grootste en verderfelijste van alle kwaden, die in de wereld zijn, en de grondeloze fontein en bronader van alle straffen en ellenden die over de zondaars gebracht worden in de tijd en eeuwigheid. Niemand is machtig om er een rechte beschrijving van te kunnen geven. Men kan er in 't algemeen van zeggen, dat de vloek dat rechterlijk en gestreng oordeel van God is, waardoor Hij de zondaars en goddelozen

(1) alle genade en zegen, en alle goed geheel ontzegt en hen daarvan berooft: en daarentegen

(2) alle straffen en oordelen, en alle kwaden en ellenden van ziel en lichaam, in tijd en eeuwigheid over hen

(a) zeker wil brengen;

(b) die hun aanzegt en aankondigt;

(c) hen rechterlijk daartoe verwijst en veroordeelt;

(d) en die ook dadelijk over hen brengt en uitvoert tot hun gehele ondergang en verderf.

Ziet, dit is eigenlijk de vloek van God, die altijd vergezeld gaat met Zijn grimmiger toorn, waardoor God voor de zondaars als een verterend vuur is, enz. Jesaja 33:14, en met Zijn haat en vijandschap, gelijk er staat, Jesaja 63:10, "daarom is Hij hun in een Vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden". En Klaagl. 2:5, "de Heere is geworden als een Vijand, Hij heeft Israël verslonden." O, wat zijn deze drie verschrikkelijke dingen, de vloek, toorn en haat of vijandschap van de almachtige eeuwiglevende God, als die zich toerusten en eindelijk geweldig losbreken tegen een onverbeterlijk goddeloos volk! En die vloek had de Heere nu bedreigd aan de moedwillige schenders en overtreders van Zijn heilige wetten, zeggende Deut. 27: "Vervloekt zij, die de woorden van deze wet niet zal bevestigen", enz. En tegen degenen, die Zijn inzettingen zouden verachten en weigeren die te doen, vinden wij een schrikkelijke lijst van vloeken bedreigd, Deut. 28:15 enz. Ja, bij 't verbond zelfs, dat God met 't volk Israël in de woestijn over die wetten en inzettingen oprichtte, stelde Hij uitdrukkelijk ook de vloek indien zij dat verbond niet onderhielden. Want, zo sprak Mozes toen tot geheel Israël, Deut. 29:12, dat zij daar nu allen bijeen waren, om over te gaan in 't verbond van de Heere hun God, en in Zijn vloek, 't geen hij terstond vs. 14 bij herhaling, hun nogmaals uitdrukkelijk voorhield, zeggende in des Heeren Naam, "en niet met ulieden alleen maak ik dit verbond, en deze vloek": om hen te verbinden één van beide te verkiezen, voor nu en voor altoos: of 't verbond te houden, of de vloek te ondergaan tot hun tijdelijk en eeuwig verderf. Men kan de schrikkelijke vloeken en oordelen, die God bedreigd heeft op de vernietiging van Zijn verbond, ook lezen, Lev. 26 en op andere plaatsen.

Doch helaas, Nu op deze tijd had dit boze volk door hun gehele afval van God, en de verlaten van Zijn verbond die schrikkelijke vloek over zich gehaald en over hun land, staat, en godsdienst en alles, gelijk de profeet dit aanwijst; zeggende, daarom verteert de vloek het land. Elders wordt gezegd, Jer. 23:10, dat het land treurt wegens de vloek. Doch hier wordt het nog krachtiger uitgedrukt, dat de vloek 't land verteerde. en in Zach. 5:4 lezen wij van de vloek die 't huis van de dief en van de valse zweerders met zijn houten en zijn stenen zou verteren. Zijnde de gelijkenis ontleent van een geweldig vuur, dat niet te blussen is, en dat alles rondom verteert en vernielt, gelijk er dan onmiddellijk op volgt: "daarom zullen de inwoners des lands verbrand worden". Het wil, om kort te gaan, niet anders te kennen geven, dan dat Gods schrikkelijke vloek en toorn 't goddeloze Joodse volk en hun land en staat en godsdienst, nu alleszins tot de grond toe verdoerde en verteerde. Dat God zware straffen en verderfelijke oordelen zonder ophouden over hen bracht, en alle voorspoed en zegeningen van hen weg nam. Dat Zijn vloek nu op alles rustte, en dat alles geheel naar het verderf ging. Want de Heere was hun Vijand, en was hun in alles tegen.

Om de waarheid hiervan recht te weten, hebben wij maar de droevige beschrijving van de beklaglijke staat van het Joodse land en volk te lezen onder Achaz, 2 Kron. 28, en hoe nabij toen alles aan zijn gehele verderf en ondergang gekomen was, en Juda toen van alle kanten door de inval van machtige vijanden deerlijk geslagen, gevankelijk uit hun land gevoerd, en geplunderd en beroofd werd, zodat er geen verlossing of herstel meer aan scheen te zijn. En voorts, zover de profetie ook ziet op de volgende tijd, en bijzonder onder de langdurige regering van Manasse, dat monster van goddeloosheid,

en onder hun laatste koning, hebben wij maar met aandacht, de heilige geschiedenissen van dit volk. In de boeken van de Koningen en Kronieken, en in de profetische Schriften te lezen. Dan zullen wij genoeg overtuigd worden, hoe de Goddelijke vloek hun land van tijd tot tijd verteerd heeft. Tot dat eindelijk ook 't andere deel van Gods gedreigde oordeel in de tekst, over hen vervuld werd: namelijk:

B. *"En die daarin wonen, zullen verwoest worden"*. Op de verterende vloek zou eindelijk het gehele verderf verwoesting van de Joden volgen; wanneer de Heere dit boze volk eindelijk geheel zou uitroeien door 't zwaard, de honger en de pestilentie, en andere wraak-oordelen enz., hun staat en godsdienst tot de grond toe zou afbreken: en het rampzalige overblijfsel gevankelijk weg zou voeren naar Babel, en hen in allen winden zou verstrooien. Dan zou die grote dag des Heeren over hen komen, die hun bedreigd was door de profeet Zefanja, hoofdstuk 50:14 enz, die een dag van verbolgenheid zou zijn, een dag van benauwdheid en van angst, een dag van woestheid en verwoesting. Dan zou dat oordeel vs. 18, naar de letter, door Gods almachtige hand aan dit verbondschendend gruwelijk volk volkomen vervuld worden, noch hun zilver noch hun goud zal ze niet kunnen redden ten dage van de verbolgenheid des Heeren, maar door 't vuur van Zijn ijver zal dit gehele land verteerd worden: want Hij zal een voleinding maken, gewis een haastige, met al de inwoners van het land. Gelijk wij de uitvoering van dit schrikkelijke wraakoordeel van God, in 't verleden jaar op de biddag uit de profetie van Jeremia aan Baruch aan uw aandacht breder en omstandiger hebben voorgedragen. En hier mee achten wij nu onze tekst, bijzonder betrekkelijk op Juda, geopend te hebben: ofschoon anders de schuld en straf van 't volk Israëls of de afgescheidene tien afgodische stammen, daar almede ligt ingesloten; doch die wij ditmaal liever hebben laten rusten.

Toepassing.

Ziet daar mijn vrienden! Dit is 't droevige voorbeeld, dat de Heere ons op deze dag heeft willen laten voor ogen stellen, dit is de spiegel voor ons en voor geheel Nederland. Om er ons eigen gelaat en gedaante, en de dodelijke bedorven staat van ons land en kerk levendig in te beschouwen. Indien 't anders helaas, nu ook niet moest heten: maar nu is 't verborgen voor uw ogen, Luk. 19:42. Ach, of wij met 't Joodse volk nu ook reeds niet lagen onder dat heilig oordeel van God, Jesaja 29:10, want de Heere heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps, en Hij heeft uw ogen toegesloten, de profeten en uw hoofden en de ziens heeft Hij verblind. O, Nederlands volk, of de ontfermende God u en ons die hier zijn op deze dag nog eens ogen gaf om een gezicht te ontvangen.

- (1) van onze uiterste en gruwelijke zondeschuld;
- (2) van de vloek die ons land verteert en
- (3) van de gehele verwoesting en uitroeiing die nabij voor de deur staat, en die komen zal over alle inwoners van dit land, geen uitgezonderd! O, mochten ook mijn ogen door de Heilige Geest geopend worden, opdat ik de verdere last van de Heere, met tranen en geweent, ulieden mocht voordragen!

A. Wat belangt onze zondenschuld: welke tong is machtig om die uit te spreken; welke hand en pen om ze te beschrijven? Hoe is ons land nu ook bevestigd vanwege zijn

inwoners; wat ligt er niet een verbazende schuld en onreinigheid op van de vaders, hun vaders en van hun kinderen? Een geheel gruwelijke onreinheid, die nooit is afgewassen; maar tot op deze dag zo geweldig is toegenomen, dat al 't water van de zee en al de geveinsde sleurgodsdienst van 't volk, die niet in 't minste zou kunnen reinigen of wegnemen. O, wie 't gehele land nu eens zou doorwandelen, die zou 't immers, van stad tot stad, en van plaats tot plaats, even stinkende en walgelijk en gruwelijk voor de heilige God vinden, en zich ten uiterste moeten verbazen en verwonderen dat Zijn onmetelijke lankmoedigheid het tot hier toe nog gedragen heeft.

Wat worden Gods allerheiligste wetten van al 't volk van het lands niet overtreden?

- (1) Hoe worden zij thans openlijk verworpen en versmaad. O, hoe liggen de beide tafelen van Gods wet nu niet verbroken, in alle straten, wijken en wegen!
- (2) Wat een algemene onkunde van God heerst er niet onder ons? Hoe wandelt al het volk van Nederland nu ook niet het goeddunken van hun harten, met verlaten van de hoge God en zijn wettige heerschappij?
- (3) Wat een zondvloed van allerhande gruwelijke goddeloosheid, ongerechtigheid en losbandigheid overstroomd het gehele land, enz. Wie zou 't register van de heersende zonden van het land kunnen oplezen, nu de schuld is groot geworden tot aan de hemel? Ezra 9

Met de algemene snode overtredingen van de wetten bedrijft geheel Nederland ook deze boosheid, dat zij de inzettingen veranderen.

- (a) De burgerlijke inzettingen van God, waarin onze vaders plegen te wandelen, en door de onderhouding waarvan het land gezegend en groot gemaakt werd -. Gelijk daar zijn de heilige inzettingen
 - (1) omtrent de klederdracht,
 - (2) de nederigheid,
 - (3) de spaarzaamheid en matigheid,
 - (4) de goede orde in de huishouding,
 - (5) de naarstigheit,
 - (6) de oprechtheid en eerlijkheit in handel en wandel,
 - (7) de ordentelijke en christelijke opvoeding van de kinderen,
 - (8) de goede regering en tuchthouding van de dienstboden,
 - (9) en in het algemeen alle goede zeden en gewoonten en burgerlijke eerbaarheid en betamelijkheit. O, hoe zijn al die inzettingen nu bij ons omgekeerd en veranderd in de schrikkelijke weelde en ijdelheit, de goddelooste pracht en uitheemse kleding, en de vervloekte hovaardij in de snoodste geldverkwisting en ongeregeldeheit, enz. O, wat een wildheit, losbandigheid en onuitsprekelijke verdorvenheit heersen er nu alom in 't land? Zodat de Heere nu ook van ons moet uitroepen, Jer 2:21, "Ik had u toch gepland, een edelen wijnstok, een geheel

getrouw zaad; hoe zijt gij Mij dan veranderd in verbasterde ranken van een vreemden wijnstok?" Als de voorvaders nu hun hoofden eens uit de graven konden opheffen, zij zouden 't tegenwoordig geslacht niet meer houden voor hun echte kinderen, maar voor een bastaard zaad en voor een uitheemse heidense natie, aangezien

- (b) toch niet slechts de burgerlijke, maar ook de godsdienstige inzettingen worden nu veranderd, en omgekeerd door 't godverlatend volk.
- (1) Wat een veranderingen maken zij nu niet in de ingestelde formulieren van de leer en van de godsdienst, zowel door valse uitlegging en verkering in een geheel andere zin, om de dwaling heimelijk in te voeren en te beschermen; als in die alle gezamenlijk te veranderen, in een geesteloze sleurgodsdienst, en verdoemelijke formalisterij, waardoor de gereformeerde gemeenten zelf nu helaas, veranderd zijn in de allernaaste valleien van doodsbeenderen.
- (2) Zelfs de allerheiligste inzettingen van de sabbath, die als de middellijke en vormelijke gronden van de ware godsdienst zijn; hoe hebben ze die niet al voor lang veranderd door menselijke keuren en ordinanties, waarbij aan de snoodste en heillooste sabbathschennis, door 't gehele land, gelegenheid en vrijheid gelaten wordt, zo gauw maar de openbare godsdienst in de kerken geëindigd is?
- (3) En gaf de Heere, dat die tegenwoordig ondernomen verandering van ons oude gezegend kerkelijk gezangboek geen voet en aanleiding mocht geven tot een verdere verandering van onze goede beproefde liturgische en symbolische vaststellingen van leer en kerkdienst, in de toekomstige tijd! Want de menigte jeukt en verlangt toch nu maar naar nieuwigheid en verandering.

Maar ach, of wij 't hierbij laten konden, en niet genoodzaakt waren om met een luid en bitter geklag, ook over Nederlands volk uit te roepen, hoe schrikkelijk zij thans 't eeuwige verbond vernietigen! Of wij dit met een vloed van tranen konden uitdrukken, en voor de hoge God wegens dat in stof en as konden neervallen!

- (1) Algemeen wordt het eeuwige verbond der genade, in onze Heere Jezus Christus, nu vernietigd door een trouweloze, meer openlijke of bedekte invoering van dodelijke ziel- en godsdienst verdervend pelagianisme; waardoor men wel met schone woorden nog spreekt van de genade van 't geloof, van Christus' dood en verdiensten, enz., maar toch in de grond alles thuis brengt tot een menselijk werk van eigengerechtigheid: waartoe men de ware en wezenlijke nature van het geloof nu listig omkeert en verandert in een daad van de mens: dit is een dodelijke misvatting, waarmee de gezonde leer van het Evangelie en van 't verbond van de zaligheid in onze kerk vastgesteld, ineens geheel vernietigd en bedorven wordt.
- (2) Ook vernietigd men 't eeuwige verbond, door de grove pelagiaanse praktijk, waarin 't zogenaamde gereformeerde volk tegenwoordig alom leeft; belijdende wel de zuivere geloofsgenade, maar rustende toch geheel op de gebroken rietstaven van een burgerlijk eerlijke wandel, en van een dode geesteloze sleurgodsdienst; zonder van de ware boete voor God en de ongeveinsde geloofsbekering iets in waarheid te weten.
- (3) Zij vernietigen 't eeuwige verbond door allerhande valse religiën of godsdiensten,

die in 't land worden toegelaten, en die nu met zoveel hoogmoed en losbandigheid zich verheffen, tot lastering, versmading en bespottung van onze allerheiligste hervormde leer, die met zoveel goed en bloed verkregen is.

- (4) Zij vernietigen nog verder 't eeuwig verbond, door de snoodste en openlijkste afgoderij te plegen met de wereld, en de wereldse ijdelheden. O, het verbondbrekend volk van Nederland heeft Jehovah, de ware God, geheel verlaten, en kent, noch dient, noch eert nu geen andere god meer, als de wereld en de geschapen dingen. Helaas, Wie zag ooit zo'n gruwelijk en algemeen heersend wereldwezen en heidense ijdelheid in 't land, als tegenwoordig?
- (5) En nog staat de vloed van de algemene goddeloosheid van Nederland hier niet stil, maar is helaas, tot een aller uiterste hoogte nu gerezen; want zij vernietigen nu zelfs 't eeuwige verbond, door de heillooste atheïsterij en godverzaking, die dreigt 't land haast geheel te zullen overstroomen. O, de Heere weet wat een menigte er nu in 't land gevonden wordt van atheïsten, naturalisten, libertijnen en indifferentisten, die met alle religie en godsdiensten, niet slechts heimelijk, maar zelfs in 't openbaar, met mond en pen de spot steken. Gelijk dan onze overheden in de biddagsbrief ook klagen dat zij (van de vermenigvuldigde zonden en overtredingen van de inwoners van heet land sprekende) vooral met een smartelijke aandoening zien de smaadheden, die de heilzame leer van 't heilige Evangelie dagelijks moet lijden, door de openbare aanval van sommigen en koele onverschilligheid van anderen, daar 't toch een gruwel is die in een christelijk land niet behoorde gedragen te worden; omdat dit boze volk niet anders zoekt dan alle godsdienst uit de harten van de mensen uit te roeien, 't eeuwig verbond van God te vernietigen, en 't heidendom of de zuivere atheïsterij onder ons in te voeren.

O, land, land, land, dat zo Gods wetten overtreedt, de inzettingen veranderd, en 't eeuwig verbond vernietigt! Wij zijn in al deze dingen veel schuldiger voor de Heere, dan 't Joodse volk oudtijds, als die zo schrikkelijk zondigen onder 't heldere licht, en de genade van het Evangelie en van het eeuwig verbond van de Geest. Daar de Joden slechts gezondigd hebben onder 't oude verbond van de belofte en van de wet; o, hoe veel groter is dan nu de schuld van de christenen, boven die van de Joden?

- B. En zou de heilige God, de almachtige Heere en Rechter van de gehele aarde, met Wie wij mede verbonden zijn, onder zegen en vloek, onder leven en dood, dan nu over die dingen ook geen bezoeking doen, of zou Zijn ziel Zich niet wreken aan zo'n volk als dit is? Jer. 5:9. Zou die geduchte vreselijke Majesteit de meerdere goddeloosheid van ons land nu ook minder bezoeken, dan die van 't Joodse volk? Och, laten wij zulke atheïstische gedachten toch niet voeden; maar laten wij onze ogen openen om te zien, *hoe Zijn vloek nu ook 't land verteert*. Alles, alles wat er is, kerk en burgerstaat, 't gehele land en volk liggen nu al gelijkelijk onder de verterende vloek van God, en dat niet slechts in deze tijd; maar al sedert een reeks van jaren. Wij hebben dit op de laatst voorgaande biddag onze toehoorders omstandiger voorgehouden, toen wij de Heere der heirscharen luide van de hemel over Nederland hoorden uitroepen uit de profetie aan Baruch: *"ziet, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik gepland heb, ruk Ik uit: zelfs dit ganse land."* En opdat dit alles zo terstond niet in de vergetelheid zou begraven worden, is die predikatie daarom reeds in veler handen. En nu dunkt mij, dat ik Jehovah God tegenwoordig luid over ons uit de hemel hoor roepen, en Zijn stem verheffen uit

Psalm 109:17, "omdat zij de vloek hebben lief gehad, dat die hun overkome; en zij geen lust gehad hebben tot de zegen, zo zij die verre van hen". De wraak en de vloek van 't geschonden en vernietigde eeuwige verbond rusten nu helaas, op ons, en verteren als een onuitblusselijk vuur al 't lichamenlijk en geestelijk welvaren van ons land, zonder dat er bijkans iemand is, die 't opmerkt, of 't ter harte neemt. De profeet Zacharia, hoofdstuk 5:3, zag de vliegende rol van de vloek, die uitgaan zou over 't gehele land; doch Nederlands blinde, harteloze volk, ziet of gevoelt Gods verterende vloek niet, en wordt er in 't minst niet over bewogen; meer gaat in zijn gruwelijke goddeloosheid voort, en keert zich om in zijn loop, gelijk een onbesuisd paard in de strijd, Jer. 8:6. Dit is 't droevigste en dodelijkste uitwerksel van Gods verterende vloek, als hij een volk 't verstand beneemt, dat zij gerust op hun bed liggen te slapen of opspringen van vreugde, terwijl de vloek 't land verteert. Wij zullen ons nu zozeer in geen bijzonderheden uitlaten, omdat er toch aan 't gehele land, van de voetzool af tot het hoofd toe niets geheels meer is, maar wonden, striemen en etterbuilen, enz. Jesaja 1. Echter kunnen wij niet nalaten enige weinige dingen te melden.

- (1) De vloek gaat voort onze commercie of koophandel, waar 't welvaren en bestaan van het land van komen moet, geheel jammerlijk te verteren, hebbende de almachtige God daar nog onlangs zulke slagen en bezoeken opgebracht, dat er geheel Europa van beroerd is, en er geen oprichten of herstellen aan schijnt te zijn, liggende al 't krediet nu genoegzaam als terneer geslagen. In 't bijzonder ligt Gods verterende vloek ook op onze graanhandel, een aanzienlijke tak van onze commercie, die door de beroerten en omkeringen in Polen, gevaar loopt van een slag te krijgen, die het gevoelig zou kunnen treffen, gelijk onze overheden daarvan ook uitdrukkelijk gewagen.
- (2) De vloek verteert onze scheepvaart of navigatie ook zo geweldig, over winter en zomer, dat er, in meest alle landen van de wereld, de droevigste bewijzen van zijn, in een ontelbare menigte van beschadigde of verongelukte schepen, met hun kostelijke ladingen.
- (3) De vloek verteert ook onze buitenlandse koloniën. De schrikkelijke verwoestingen van ons eiland St. Eustatius, door een hemels onweer; de muiterij er negers in Suriname, en andere onheilen, in andere landen, zijn er de droevige aanwijzingen van.
- (4) De vloek verteert aanhoudend en toenemend onze Oost-Indische compagnie, en 't schijnt zelfs alsof Gods vloek nu rustte op ieder rijk geladen schip, dat er uitgaat of thuis komt; en zijn slaande engel 't zeevarend volk op die schepen overal achtervolgde, met 't uitgetogen zwaard van de dood, en van dodelijke krankheden, en alsof de wateren en de winden alom met geweld tegen hen streden.
- (5) De vloek verteert nog dagelijks onze runderbeesten,
- (6) onze binnenlandse neringen en handwerken, die dodelijk nu vervallen. Op alles zonder onderscheid, rust nu de vloek van God.
- (7) Zo vele huisgezinnen, die of reeds in de grond bedorven zijn, 't als wanhopig hebben opgegeven; of die nog steeds droevig verteerd worden en allengs te niet

lopen.

- (8) Zelfs op de vruchtbomen, die in 't verleden jaar weinig of niets gedragen hebben. Ach mijn vrienden, ik zou er als onder bezwijken, indien ik mij zou inlaten om nog al verder de zichtbare uitwerksels van Gods verterende vloek over ons op te halen. Hier vandaan ontstaat
- (9) al die drukkende en steeds toenemende armoede in 't land en
- (10) die aanhoudende schaarsheid en duurte van alle levensmiddelen;
- (11) gelijk ook al die dodelijke ziekten en krankheden, waarmee Gods hand ons in 't voorgaande jaar bezocht heeft; zodat er genoegzaam alom in 't land veel meer mensen gestorven dan geboren zijn.
- (12) Ja, hieruit komen zoveel duizenden van bijzondere personele straffen en oordelen, als God over de inwoners van het land gebracht heeft, en dagelijks brengt.

C. Dan helaas, Dit alles zijn nog maar toe- en voorbereidsels voor 't schrikkelijk verwoestende oordeel van God, dat voor onze deur ligt, en ook wel haast over ons allen komen zal, indien wij zo onbekeerlijk blijven; wanneer 't met ons zal heten, gelijk er in de tekst staat: *"en die daarin wonen, zullen verwoest worden"*. Och mijn vrienden! U allen, die mij hier hoort spreken, wat wil 't voor ons zijn, als Gods verterende vloek eens in een haastige en geweldige verwoesting, al uitbreken over ons, en al de goddeloze inwoners van het land? O, laat ons deze boze dag toch zo ver niet stellen van ons, en ons niet langer weiden zonder vrees. Want ziet, als zij zullen zeggen, 't is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hun overkomen, enz. 1 Thess. 5. Laat ons toch acht geven op de getrouwe waarschuwing van de hoge machten van ons land, die ons vermanen en onderrichten in de biddagsbrief, met deze alleropmerkelijkste woorden: de gesteldheid van deze staat, en onze gelegenheid, zijn zodanig, dat geen merkelijke verandering in Europa bijna kan voorvallen, of het heeft, meer dan in één opzicht, invloed op onze republiek. Indien onze tegenwoordige gesteldheid en gelegenheid nu zodanig zijn, wat moeten wij dan immers niet beven voor de beroerten, en grote krijgstoerusting in Europa, waar wij nu gedurig van horen en lezen, uit vrees, dat God haast een geweldig en algemeen oorlogsvuur zou kunnen ontsteken? En hoe ras zou dan de Heere Zijn verwoestende vleugel niet over ons kunnen uitbreiden, en beroven ons van onze dierbare vrijheid en godsdienst, en van al onze aardse genietingen en bezittingen, en brengen ook dat schrikkelijk wraakoordeel over ons, dat Hij over de Joden en hun land en staat gebracht heeft, vs. 1. Ziet, de Heere maakt 't land leeg, en Hij maakt 't woest, en Hij keert deszelfs gestaltenis om, en Hij verstroot zijn inwoners. O, God weet hoe ras dit verderf ons zal overkomen en alles hier te gronde gaan. De komst van de Heere zal zijn als een dief in de nacht, op welk uur wij 't niet zullen verwachten. Van de verwoesting van de Joden dreigde God, Jesaja 29:5, het zal in een ogenblik haastelijk geschieden. En zo hebben zij 't ook ondervonden, ziet Jer. 4:20. Onze verwoesting is zeker en nabij, maar de bepaalde tijd is bij de heilige Israëls verborgen. Och, dat ik arm ellendig man de waarheid van deze bedreiging niet nog zelf mocht beleven! Maar dat de Heere mij, en ook anderen van Zijn ellendige knechten en kinderen, nog eerst mocht willen thuis halen, dat wij ook met vrede in onze graven mochten verzameld worden, en onze ogen

niet mochten zien, al dat kwaad, dat de Heere onze God, over deze plaats en over hun inwoners brengen zal, 2 Kron. 34:28.

Ik moet nu eindigen en afbreken met de tekst van verleden rustdag; en mocht ik 't ook kunnen doen, onder een vloed van bittere tranen! *O, Nederland, Nederland. Och, of gij bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient! Maar nu is 't verborgen voor uw ogen*, Luk. 19:42.

Gepredikt te Kralingen, de 17^e februari 1773.

14. Biddagpredikatie uit 2 Koningen 22:19,20

19 Omdat uw hart week geworden is, en gij u voor het aangezicht des HEEREN vernederd hebt, als gij hoordet, wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en derzelver inwoners, dat zij tot een verwoesting en vloek zullen worden, en dat gij uw klederen gescheurd en voor Mijn aangezicht geweend hebt; zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE.

20 Daarom zie, Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal.

De inhoud van onze tekst betreft de Godzalige koning Josia, die van zijn vroege jeugd af, de Heere vreesde, en bij uitnemendheid voor Zijn heilige dienst ijverde: stellende zijn enigste belang en bezigheid in de wederoprichting van de vervallen staat en religie van de Joden. Hiertoe verwekte de Heere deze vrome en wijze vorst, om nog een laatste en uiterste poging te doen tot de behoudenis van de Joden; hoewel door hun onverbetterlijke goddeloosheid en onbekeerlijkheid het toch alles tevergeefs geweest is; nochtans heeft God zo met dit boze volk willen handelen, op grond van Zijn verbond en van Zijn grondeloze barmhartigheid, opdat Hij onschuldig bleef aan hun verderf, en aan de gestrengte wraak die Hij ten laatste over hen zou brengen.

Josia was maar acht jaren oud, toen hij zijn goddeloze vader Amon, (die slechts 2 jaren geregeerd heeft, en om zijn ondeugden door zijn eigen huisgenoten omgebracht werd) en zijn grootvader Manasse in de regering opvolgde, die een monster van goddeloosheid en boosheid geweest is, hoewel hij in zijn uiterste ellende zich, voor God verootmoedigde. Onder zijn lange regering van 55 jaren werden de staat en godsdienst van de Joden bijna geheel verdorven en verwoest; en ofschoon hij in de laatste tijd van zijn regering nog enige pogingen aanwendde om het dodelijk vervallene weer te herstellen, zo heeft hij daartoe in de grond weinig kunnen uitrichten. Behalve dat zijn snode zoon Amon, na zijn dood, ook alles wederom omverwierp; en het volk diep verdorven, en van God en Zijn heilige dienst ten enenmale afkering en vervreemd bleef.

Tot een allerkrachtigst bewijs hiervan strekte het droevig geval van het verlies van het Goddelijke wetboek in deze tijd, waaruit men gemakkelijk kan oordelen tot wat een bedorven staat de Joodse kerk geraakt was, want ofschoon de vrome vorst Hiskia, de vader van Manasse, voor de bewaring en onderhouding van het wetboek en van de overige Heilige Schrift zeer zorgvuldig was geweest, en met voorbedachte rade schrijvers had aangesteld, om daar vele afschriften van te maken, en die onder 't volk te verspreiden, als men kan opmaken, uit Spr. 25:1, zo zijn echter daar na, onder de goddeloze regeringen van Manasse en Amon, en door de afval van het volk van de Heere, al die Heilige Schriften zodanig vernield en verwaarloosd geworden, dat er tot in het 18^e jaar van Josia's regering, geen enig afschrift, immers niet volkomen, van het Goddelijke wetboek elders meer openlijk te vinden was. Maar toen geschiedde het, gelijk in het vorige van 't teksthoofdstuk omstandig verhaald wordt, dat, bij gelegenheid van de verbetering van de tempel, die de koning Josia geboden had, 't originele wetboek van Mozes door de priester Hilkia in een van de vertrekken van de tempel weer gevonden werd. Dit was een zeer genadige voorzienigheid van God. De schrijver Safan bracht dit heilige Boek terstond tot de koning. Josia liet zich door hem

een gedeelte daaruit voorlezen; en hoe grote aandoening dit Goddelijk Woord op zijn Godzalig gemoed had, zullen wij in de tekst zelf vernemen. Hierop zond hij, in zijn hoogste droefheid en verslagenheid, de priester Hiskia, met enige heren van zijn hof tot de profetes Hulda, om door haar mond de Heere raad te vragen, en Zijn heilig aangezicht ootmoedig te zoeken. Die dan ook door middel van deze vrouw de vrome koning Zijn Goddelijk antwoord liet geven, en aan hem tweeërlei boodschap toezond; de ene voor Juda en Jeruzalem, of al het volk in het algemeen; en de andere voor hem in 't bijzonder. (1) Die voor 't volk in 't algemeen, was zeer ontzaglijk en verschrikkelijk en hield in, een verzekerde aankondiging van het aanstaande verderf en ondergang van Jeruzalem en van het gehele land en volk, door Gods onuitsprekelijke toorn, vs. 16, 17, zo zegt de Heere, enz. (2) Doch die aan de koning Josia behelsde een zeer genadige en dierbare belofte van God, dat hij van dat algemene verderf en schrikkelijke wraak-oordeel voor zijn persoon zeker zou bevrijd, en alvorens door een zalige dood in vrede zou weggenomen worden, en van al die droevige ellende niets zou ondervinden.

En die zalige en genadige boodschap van de Heere zouden wij, met Zijn Goddelijke bijstand, nu wat nader overwegen en uw aandacht open te leggen. Waaruit wij dan een gereede aanleiding zullen verkrijgen tot voordraging van de gewichtige last en commissie van de hoge God, aan onze gehele land in 't algemeen, en aan ulieden in het bijzonder op deze dag. *Och, dat Zijn Geest mij onwaardige, daartoe nu genadig mocht ondersteunen, en het Woord aan uw ziel, en waar het verder mocht worden, ook nog mocht zegenen! Amen!*

In de verhandeling zullen wij deze orde volgen, dat wij (1) de Goddelijkheid van de boodschap, en dan (2) de boodschap zelf zullen overwegen.

A. De gehele kracht en nuttigheid van deze genadige boodschap aan de vrome koning Josia, hing enkel aan de Goddelijkheid ervan, en dat die van de Heere Zelf aan hem geschiedde, door middel van de profetes Hulda, gelijk zij, naar de wijze van de profeten, dat dan ook uitdrukkelijk vermeldt, aan 't hoofd van de boodschap belastende aan de koning te zeggen, vers. 18, "zo zegt de Heere, de God Israëls". En nogmaals in de boodschap zelf, vers 19, aan 't einde, "spreekt de Heere". Het was dan geen menselijk, maar een zuiver Goddelijk woord, dat de Heere de profetes ingaf, door de bijzondere verlichting en bewerkingen van Zijn Heilige Geest; zoals al de Schrift van God is ingegeven, 2 Tim. 3:16, en de heilige mensen Gods van de heilige geest gedreven zijnde, ze gesproken hebben, 2 Petrus 1:21. Dit woord was een bijzondere boodschap, of genadige belofte aan de koning Josia, van:

- (1) de Heere; van Jehovah, de allerhoogste, almachtige, eeuwiglevende, waarachtige en onveranderlijke God, Die niet liegen of bedriegen kon, Num. 23:19, Wiens Woord vaster en bestendiger is dan hemel en aarde zelf, die vergaan zullen. Daarom kon Josia daar ook vast op aangaan en volkomen op vertrouwen.
- (2) Ja, het was ook het woord van de God Israëls, dat is, van Israëls genadige en heilige verbonds God, Die dit Zijn verbond met hen gemaakt had, op zegen en vloek. De zegen belovende aan Die Zijn verbond onderhielden, en de vloek bedreigende aan die het goddeloos overtraden. En zo wilde het de Heere nu ook uitvoeren en dadelijk bevestigen. Aan het goddeloze Joodse volk liet hij, als Israëls God, de verwoesting en de vloek bedreigen, die ook zeker beiden over hen komen

zouden. Doch aan de vrome koning Josia liet hij als de Heere, en als de God Israëls Zijn bijzondere genade, goedertierenheid en zegen beloven; omdat hij, die het hoofd van het volk was, het verbond van de Heere getrouw onderhield, en daar niet van afweek; maar aan de Heere zijn God geloofde, Hem vreesde, en voor Zijn Woord en wet, en voor Zijn geduchte toorn en oordelen beefde, met zijn gehele hart. Ziet, zo kent de Heere de weg van de rechtvaardigen, meer de weg van de goddelozen zal vergaan, Psalm 1:6. Zo blijkt dan nu de Goddelijkheid van deze boodschap, en hoe Josia die gerust mocht aannemen en geloven, als geschiedende aan hem van de Heere, de God Israëls. En dat hij aan de waarheid en vervulling ervan geenszins moest twijfelen. Hij moest deze genadige en dierbare belofte van de Heere nu (1) altijd in zijn hart bewaren; (2) en die tot zijn troost en ondersteuning steeds gebruiken in al zijn ellenden en droefenissen; (3) en zich door die laten gedurig opwekken en bewegen, om de Heere zijn God te vaster aan te kleven en te ijveriger en getrouwer in alles te dienen. Want tot zo'n doeleinde en heilig gebruik heeft God hem deze belofte ook bijzonder gegeven. En buiten twijfel heeft Hij hem, en de Goddelijkheid daar van, door Zijn Heilige Geest, op Josia's hart ook wel vastgedrukt en verzegeld; gelijk de Heere zo gewoon is te doen aan Zijn waarde knechten en kinderen, als Hij ze met bijzondere of personele beloften van Zijn genade en goedertierenheid, wil ontmoeten, vertroosten en versterken.

B. En zo gaan wij nu tot deze dierbare en heilige belofte zelf over. Waarin ons twee bijzondere zaken ontmoeten. (1) Van de aanleidende grond voor deze genadige belofte van God, (2) en dan de belofte zelf.

De aanleidende grond of het beweegmiddel bij God voor deze belofte, was Josia's uitmuntende vroomheid en Godzaligheid, welke hij getoond had in zijn diepe vrees, ootmoed en vernedering voor de Heere, toen hij Zijn geducht Woord, en strenge gedreigde wraak-oordelen, uit het heilig wetboek had horen oplezen. Want alzo sprak God, en zeide door de profetes: *"omdat uw hart week geworden is, en u"*, enz. Op twee dingen moeten wij hier acht geven, (1) wat Josia gehoord had, en (2) hoe hij het gehoord had.

Wat had hij gehoord? Dit was het schrikkelijk wraak oordeel, dat de Heere in Zijn heilige wet had uitgesproken tegen een goddeloos verbond-brekend volk; zoals het Joodse volk tegenwoordig was en reeds lang tevoren geweest was onder Manasse en Amon. "Als gij hoorde", zo wordt het in de tekst uitgedrukt, "wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en derzelver inwoners, dat ze tot een verwoesting en vloek zullen worden". Hier worden gemeld (1) de onderwerpen van Gods strenge oordeel; (2) het oordeel zelf; (3) Wie het gesproken en bedreigd had; (4) en wie het gehoord had.

(a) De onderwerpen van Gods oordeel worden ons hier aangewezen, onder de benaming van *"deze plaats en derzelver inwoners"*.

(1) Door deze plaats wordt hier de stad Jeruzalem verstaan; die bijzonder genoemd wordt, omdat ze de hoofdplaats van het gehele land, en de zetel van de staat en godsdienst van de Joden was. Hier waren de tempel, het koninklijke paleis, en al de aanzienlijke gebouwen en gerechtshoven. Hier hield God Zijn inwoning en verblijf onder Zijn volk, die daar dagelijks, en bijzonder, drie maal in 't jaar, op de hoge feesten, voor Zijn aangezicht moesten verschijnen, met hun gaven en

offeranden, enz. En hier geschiedde ook deze Goddelijke profetie, op deze tijd. Daar zat de koning Josia op de troon, daar woonde de profetes Hulda, en daar was het heilige wetboek weer gevonden.

(2) Hierbij worden nu verder ook genoemd zijn inwoners, om te betekenen niet slechts bepaald de eigenlijke inwoners van Jeruzalem, maar ook in 't algemeen het gehele Joodse volk, die een nauwe betrekking op Jeruzalem, als het middelpunt van hun algemene politie en godsdienst hadden, dat zij daar als het volk, en de gezamenlijke inwoners van gehouden en gerekend werden. Waar de apostel op zinspeelt, Gal. 4:26, maar Jeruzalem dat boven is 't welk is onzer aller moeder.

(b) Over dit Joodse volk en hun stad Jeruzalem had de Heere nu dit schrikkelijk oordeel gedreigd, vanwege hun hooggaande en algemene goddeloosheid; dat ze tot een verwoesting en vloek zullen worden. dat is te zeggen, dat hij ze allen gezamenlijk nevens hun stad en tempel, politie en godsdienst enz. in Zijn onuitblusselijke toorn, eindelijk geheel zou uitroeien, verderven en verwoesten; en al die vloeken over hen zou brengen, die hij in Zijn heilige wet, over of tegen hen had uitgesproken, zodat zij een verwoesting en vloek zelf zouden zijn. In het vorige 16^e en 17^e vers is dit verschrikkelijk wraakoordeel van God omstandiger beschreven; en wij weten, hoe de Heere het ook zo door de Chaldeeën, kort hier na, werkelijk heeft uitgevoerd; gelijk wij dat bij andere gelegenheden hebben opengelegd.

(c) En dit verwoestend wraakoordeel is het Joodse volk geenszins onverwacht overgekomen; maar de Heere had het reeds eeuwenlang tevoren, op de onverbeterlijke voortgang van hun goddeloosheid, aan hen gedreigd, en tegen hen gesproken. *"Wat Ik gesproken heb, zegt Hij, tegen deze plaats"*, enz. Te weten, in het heilige wetboek dat nu weer gevonden was. De Joodse meesters wijzen ons hier naar Deut. 28, houdende het daarvoor, door een overlevering, dat dit het Goddelijk woord was, dat Josia uit het wetboek heeft horen lezen, door Safan de schrijver. Ofschoon de Heere ook in andere plaatsen van de wet dit verwoestend oordeel heeft bedreigd; en met vele bijzondere aanwijzingen van Zijn vloek tegen hen gesproken heeft; zij hadden hier dan met de hoge, almachtige en waarachtige God te doen, voor Wiens geducht Woord zij hadden moeten beven, opdat zij niet op die weg vergingen, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden, Psalm 2:12. Dan helaas, dit boze volk had al die Goddelijke bedreigingen, tot hier toe in de wind geslapen, en er in 't minst niet voor gevreesd. Zij hadden hun zondenschuld tot de hemel toe groot gemaakt; en de Heere hun God en Zijn heilige dienst geheel verlaten, en andere goden nagewandeld. En dit hebben zij uitgehouden, tot het einde toe; wanneer zij dan ook tot een verwoesting en vloek geworden zijn.

(d) En ziet, die schrikkelijke bedreiging van God had de koning Josia nu gehoord. Als gij hoorde, zegt de Heere, wat Ik gesproken heb, enz. De schrijver Safan had hem die uitdrukkelijk uit het wetboek voorgelezen; en hij had alles ordentelijk, en met een diepe aandacht gehoord, en van woord tot woord zeer snel verstaan. Voorheen had de vrome vorst daar niets van geweten, omdat het heilige wetboek verloren was geweest, en hij dat nooit gelezen had; immers dit gedeelte niet, waarin al die zware vloeken en oordelen van God over Jeruzalem en het volk geschreven stonden en gedreigd waren. En zo zien wij dan, wat het was dat Josia uit het voorgelezen wetboek gehoord had.

En nu moeten wij verder vernemen, hoe hij dit gehoord had. Dit wordt in de profetie

omstandig genoemd en aangehaald, teneinde dat zijn ware vroomheid, en oprechte Godzaligheid te luisterrijker in het licht gesteld, en geroemd en geprezen werden, als de aanleidende grond en beweegmiddel voor de Heere, om hem zo genadig te behandelen, en van het gehele volk persoonlijk uit te zonderen, als die van dit strenge wraak-oordeel, en van die algemene verwoesting en vloek gelukkig bevrijd zou worden. Daar geschiedt hier dan een nadrukkelijke beschrijving van Josia's oprechte boetvaardigheid en diepe verslagenheid voor de hoge God, op het horen van Zijn vreselijke oordelen, die in de wet bedreigd waren tegen Jeruzalem en het goddeloze Joodse volk.

Tweeërlei tekenen of bewijzen van die boetvaardigheid worden ons hier voorgesteld: inwendige namelijk, en uitwendige.

(a) De inwendige, als de voornaamste, worden eerst genoemd, en bestonden daar in:

(1) Dat zijn hart week geworden was, welke weekheid van het hart twee dingen te kennen geeft. (1) Zijn geloof aan het geduchte Woord van God, dat hij gehoord had. Want het ongelooft verhardt het hart, en laat het geheel ongevoelig blijven, beiden omtrent Gods beloften en bedreigingen, en alles wat van Hem geopenbaard wordt. Gelijk de Zaligmaker de discipelen verweet hun ongelovigheid en de hardigheid van het hart, Mark. 16:14. De Heere schonk aan Josia 't geloof, en drukte hem, door de werking van Zijn Heilige Geest, Zijn Goddelijk Woord en gedreigde straffen en oordelen op zijn hart; niet anders dan alsof hij die uit Gods Eigen mond zo hoorde. (2) Het geeft ook te kennen de diepe aandoening en beweging, welke dit droevige Woord van God op zijn hart gemaakt had. Hij was er geheel door beroerd, verschrikt en verslagen geworden, zodat hij ook met Job kon zeggen: hoofdstuk 23:16: "God heeft mijn hart week gemaakt, en de Almachtige heeft mij beroerd." Het andere volk bleef er ongelovig en ongevoelig onder; maar Josia's Godzalig hart was er week onder geworden, en bevende voor dit Goddelijk Woord.

(2) Het andere teken van zijn inwendige boetvaardigheid was, dat hij zich voor het aangezicht van de Heere vernederd had door (1) voor de hoge God op zijn aangezicht te vallen in het stof. (2) Door zijn eigen zonden, en de gruwelijke schuld en goddeloosheid van het gehele volk en hun vaders, met diepe schaamte en oprecht berouw voor Hem te belijden. (3) Door Gods ontstoken grimmige toorn en gedreigde wraakoordelen te billijken en te rechtvaardigen; en zichzelf en geheel Juda daaraan schuldig te kennen. (4) Door stom en verslagen voor God neer te liggen, en niets tot zijn eigen verschoning en die van het volk bij Hem in te brengen. (5) En toch ootmoedig zijn oog te slaan op Gods grondeloze genade, en barmhartigheid in de beloofde Middelaar en Borg van 't verbond. Ziet, in deze en dergelijke ootmoedige werkzaamheden bestond zijn vernedering voor het aangezicht van de Heere; gelijk wij dit alles nader met de getuigenissen van de ware boetvaardigheid en vernedering voor God, uit de Heilige Schrift zouden kunnen bevestigen. O, gelukkige vorst, aan wie zulke genade van de Heere geschonken werd!

(b) En deze zijn inwendige zielsverslagenheid en boetvaardigheid had hij nu verder ook betoond met uitwendige tekenen van berouw en vernedering. Waarvan dan hier ook twee uitdrukkelijk aangehaald worden:

(1) Dat hij zijn klederen gescheurd had, gelijk in tijden van berouw, en hoge angst en

benauwdheid bij de Joden een gewoonte was, en wij dikwerf in de Heilige Schrift lezen. Zo iets had de vrome Josia ook gedaan, zo terstond als hij de woorden van het wetboek hoorde, vers 11. Waarmee hij dan (1) zijn uiterste aandoening en ontsteltenis over de woorden van God te kennen gaf, en dat het daaronder eveneens met hem ging als met David, Psalm 119 vs. 120, "het haar mijns vleses is te berge gerezen van verschrikking voor U; en ik heb gevreesd voor Uw oordelen". (2) En verder wilde hij hiermee ook betonen zijn diepe ootmoed, en verslagenheid voor de Heere, dat hij alle sieraad, en aards gemak, wellust, hovaardij, enz. voor Hem aflegde. Exod. 33:5, en al zijn koninklijke heerlijkheid en luister voor Hem in het stof wierp, als eertijds de koning van Ninevé, die, in een dergelijke gelegenheid, zijn heerlijk overkleed van zich deed, en zich bedekte met een zak, en neerzat in de as, Jona 3:6, erkennende daarmee de hoogste schuldigheid en strafwaardigheid voor God van hem en zijn volk. En dat zij door hun goddeloosheid alles verbeurd hadden, en enkel door genade nog konden behouden worden.

(2) Het andere uitwendige teken van Josia's berouw en vernedering was, dat hij voor het aangezicht van de Heere geweend had, stortende bij het scheuren van zijn klederen tevens een vloed van bittere tranen, tot een bewijs van zijn hoogste droefheid en innige zielsbenauwdheid, (1) wegens dat zij allen zo gruwelijk, en zo langdurig en onberouwelijk tegen de Heere hun God gezondigd hadden; en (2) Hem zo zwaar en schrikkelijk vertoornd hadden; (3) en alles nu in zo'n dodelijk verderf en verwoesting geraakt was. (4) En als God geen wonderen van genade wilde doen, om hen te verlossen, binnenkort land en volk, staat en godsdienst, en alles door Zijn vloek vernield en verdelgd zouden worden. O, hier weende Josia nu bitterlijk over, dat wel anders de mannen niet eigen is. Doch zijn hart was er ten enenmale onder benauwd, verbroken en verslagen. Wij zullen, zo God wil, in de namiddag gelegenheid hebben om van zulk wenen, in 't geval van de koning David, nader te handelen.

Wij zien hier dan Josia's oprechte Godzaligheid, en zijn in- en uitwendige boetvaardigheid voor de Heere, toen Hij Zijn vreselijke bestraffingen en dreigementen uit het heilige wetboek hoorde. Dit nu kon de hoge God niet anders dan zeer aangenaam en welbehaaglijk zijn, als zijnde Zijn Eigen genadewerk in het hart van die vrome vorst. Immers volgens Psalm 51:19 zijn de offeranden Gods een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zal Hij niet verachten. Hierom wilde Hij wegens dat aan Josia nu ook een uitmuntend bewijs geven van Zijn zonderlinge liefde en genade voor hem, door hem uit te zonderen van al het andere volk; en hem door de profetes, deze allerdierbaarste belofte te laten doen, die ook zeker vervuld zou worden, en niet zou feilen. *"Zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de Heere. Daarom ziet, Ik zal u verzamelen"*, enz.

Waarin ons voorkomen: (1) een algemeen voorstel van de genadige beloften van de Heere, (2) en dan zijn nadere uitbreiding.

Het algemene voorstel wordt kostelijk daarin begrepen en uitgedrukt dat de Heere hem wegens zijn oprechte vroomheid en Godzaligheid, ook verhoord had. Waarmee dan wordt aangewezen:

(1) dat Josia in zijn vernedering en boetvaardigheid, ook vurig tot God gebeden en Hem gesmeekt had om Zijn grondeloze genade en barmhartigheid. Hij wilde Zich toch over hem, en over het goddeloze volk, en over land en kerk ontfermen, en er

Zijn heilige toorn en vloek niet gelijk over uitstorten, en geen haastige voleinding maken. Maar Hij wilde hen nog genadig blijven verschonen, en nog uitstel verlenen, en hun vrede verlengen.

- (2) En verder wordt te kennen gegeven, hoe de Heere dit ootmoedige gebed van de vrome vorst nu ook genadig verhoord had. Want Hij is een God van oneindige goedertierenheid, Die altijd in de toorn gedenkt des ontfermens. Hab. 3:2. Hij roept zelfs uit in Jesaja 66:2, "maar op deze zal Ik zien, op de arme, en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft." O, hoe droevig en dodelijk het er dan schoon met een goddeloos land en volk ook al mocht uitzien, indien er slechts een enige oprecht verootmoedigde ziel in gevonden wordt, de Heere zal dan nog altijd van deze smeking genadig verhoren, en die arme ziel verschonen, op de een of andere wijze; al zou hij ze dan nog tijdig wegnemen en thuis halen, eer de verwoesting en het verderf zullen aankomen, als een wervelwind; gelijk wij daarvan een heerlijk en troostelijk voorbeeld vinden in onze vrome koning, aan wie Hij deze dierbare belofte nu liet doen: "*Daarom ziet, Ik zal u verzamelen tot uw vaders*", etc.

Wij moeten acht geven (1) op de samenbinding, (2) op de opwekking, (3) op de inhoud van de belofte.

(a) De samenbinding van het voorgaande en volgende, geschied door het redengevend woord *daarom*; en wijst zo aan dat Josia's oprechte Godzaligheid en diepe vernedering voor de Heere de grond en oorzaak waren van deze genadige verschoning. Daarom zal God dit in 't bijzonder aan hem doen, omdat hij zich in 't bijzonder voor Hem verootmoedigd, Zijn heilige Naam zo gevreesd, en Hem die eer gegeven had. Ja, omdat Hij als het hoofd, zijn volk daarin getrouw was voorgegaan: en hen allen met zijn Godzalig voorbeeld, ook tot de vrees van God had zoeken op te wekken. Daarom wilde de Heere nu ook aan hem vertonen dat Zijn Woord, 1 Sam. 2:30, waarachtig was: "die Mij eren, zal Ik eren". En dat hij tot het zaad van Jakob niet gezegd heeft, zoek Mij tevergeefs, Jesaja 45:12. O, neen, maar dat Hij altijd een Beloner is van degenen die Hem zoeken, Hebr. 11:6. Hierin opent zich de volle Goddelijke troostfontein in alle eeuwen van de wereld, voor alle oprechte God zoekende zielen, die in een boze tijd leven, als land en kerk verloren gaan. Dit zal daarom altijd, het ga dan zo het mocht, in Gods mond en hart waarachtig blijven, als een verzegelde belofte in het heilige middelaarsbloed, ook voor het armste en ellendigste wormpje, dat er ooit in het stof zal kruipen voor de troon der genade. Die zal altijd uit deze fontein van Gods eeuwige goedertierenheid, nog een volle beker van troost voor zich mogen scheppen, in 't midden van alle gevaren en noden, en duisternissen en tegenspoeden die er ooit zijn of komen mochten, en daar ook zeker door verlost en behouden worden, als alles zal te gronde gaan. Want in de Heere HEERE is en blijft een eeuwige rotssteen, Jesaja 26:4. En was dit zo niet, dan was het alles voor het arme volk van God tijdelijk en eeuwig verloren. O, laat ons dit samenvoegend woordje *daarom* toch nooit vergeten!

(b) Hierop volgt nu Gods opwekking door het gebruikelijk woordje, *ziet!* Daarom ziet! zegt de Heere. De vrome Josia moest deze dierbare Goddelijk belofte niet maar zo slechts ontvangen; maar hij moest die ontvangen met een *ziet!* Dat is (1) met alle opwekking van zijn hart. (2) Met een zuiver geestelijk licht en verstand. (3) Met de innigste aandacht en beweging. (4) Met een vast onwankelbaar geloof. (5) Met de

diepste hoogachting, erkentenis en wegsmelting voor de Heere zijn God. En (6) met de zorgvuldigste betrachtting en bewaring, in zijn ziel, om daaruit gedurig al zijn troost en ondersteuning te scheppen, en alle opwekking en besturing tot zijn plicht en ijver voor de Heere, en tot onderhoud en versterking van zijn geestelijk leven. Tot dit alles diende hier dat woordje *ziet!*

(c) En daarop volgt nu de Goddelijke belofte zelf; inhoudende twee zaken. (1) Josia's vreedzame dood en begrafenis. (2) Zijn bevrijding van Gods verwoestend en verdervend wraakoordeel over Juda en Jeruzalem, dat eerlang stond te komen.

(1.) God belooft hier aan hem beide een geruste dood en begrafenis, zegende: *"Ik zal u verzamelen met uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden."*

Wat betreft zijn dood. Die drukt de Heere hier uit met de gewone spreekwijze, dat Hij hem zou verzamelen tot zijn vaderen. Willende zeggen dat Hij hem op Zijn tijd, als hij hier Zijn raad zou uitgediend hebben, dan zou doen sterven, en hem de weg doen gaan van alle vlees. Dan zou God hem ook, als Job het uitdrukt, hoofdstuk 30:23, tot de dood brengen, en tot het huis van de samenkomst aller levenden. Hij zou hem dan verzamelen tot zijn vaderen, beiden de goede en de kwade, die voor hem gestorven, en nu reeds in de dood en de eeuwigheid waren. Doch hier komt de wijze van de dood van de vrome vorst bijzonder in aanmerking, dat hij zo volgens Gods genadige belofte, blijkens de verdere uitdrukking, met vrede zou sterven en in zijn graf en tot zijn vaderen of volkeren, gelijk het anders ook geheten wordt, verzameld zou worden. Waardoor wij dan:

- (1) niet slechts de geestelijke vrede en verzoening met God en Christus, moeten verstaan; die zalige en eeuwige vrede waarin alle oprechte Godzaligen zonder onderscheid leven en sterven. Gelijk de psalmist zegt, Psalm 37:37, "let op de vrome, en ziet naar de oprechte; want het einde van die man zal vrede zal zijn"; en Jesaja 57:2, "hij zal ingaan in de vrede: zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk, die in zijn oprechtheid gewandeld heeft; en meer andere plaatsen. Maar
- (2) wij moeten 't hier bijzonder in de zin van de Geest, van een aardse en tijdelijke vrede verstaan, waarin de vrome Josia zou sterven, zonder iets te zien van de gedreigde verwoesting van het Joodse volk, als aanstonds volgt, in 't tweede lid van de belofte. Waartegen geenszins strijd dat hij in de oorlog, en in de slag met Farao Necho, de koning van Egypte, gebleven is, waarin hij door de schutters dodelijk gewond werd met een pijl, en zo gestorven is, 2 kon. 23:29, 30, en 2 Kron. 3:20, 25. Hebbende Josia zich niet los en onbedachtzaam in de strijd of oorlog ingewikkeld, als sommigen menen; maar zijnde, als een bondgenoot van de koning van Babel, (aan wie het Joodse rijk sedert de verlossing van Manasse uit Babel, en zijn herstelling reeds enigszins onderworpen, en als cijnsbaar geworden was), daartoe gehouden en verplicht geweest, om de grenzen van 't Babylonische rijk aan de zijde van de Eufraat, tegen de Egyptische macht te moeten beschermen. Zodat hij dan nu genoodzaakt was, zich met alle macht tegen de optocht van de Egyptische koning, en zijn passage langs of door de uiterste grenzen van 't Joodse land, om de Babyloniërs te beoorloggen, te moeten aankanten. Hoewel God hem in die onderneming geen voorspoed heeft gelieven te geven, maar hem daarin heeft doen sneuvelen. Echter is het zeker dat hij, in opzicht van 't gedreigde wraakoordeel, van de verwoesting van het Joodse volk,

waar hier eigenlijk op gezien wordt, met vrede gestorven is. Want die oorlog met de koning van Egypte, waarin hij gebleven is, heeft geen nadelig gevolg gehad tot verwoesting of verderf van het Joodse volks; maar hield aanstonds op, omdat de Egyptische koning het op de Joden niet gemunt had. Josia liet zijn rijk en volk in vrede achter. Dat eerst enige tijd daarna, door de Babyloniërs is verdorven en verwoest geworden. En dodelijk gewond zijnde, werd hij van zijn knechten, uit de strijd weggevoerd, en naar Jeruzalem gebracht, alwaar hij toen niet alleen in vrede Godzalig gestorven is, neen, maar, volgens Gods belofte, ook met vrede in zijn graf verzameld is geworden. Hij werd te Jeruzalem met grote pracht en luister begraven, in de koninklijke begraafplaats, of in de graven van zijn vaderen 2 Kron. 35:24. En het Joodse volk bedreef over hem een zo grote rouw, als over geen van zijn voorzaten immer geschied was. Want zij wisten, wat een wijze en vrome vorst zij aan hem verloren en wat een droevig nadeel het rijk en godsdienst daar door zouden lijden. Jeremia maakte over hem een klaaglied; desgelijks alle zangers en zangeressen spraken in hun klaagliederen van Josia, tot op deze dag; want zij gaven ze tot een inzetting in Israël, vs. 25. Hierop volgt nu het andere lid van de Goddelijke belofte, inhoudende.

(2.) Josia's bevrijding van de gedreigde verwoesting van Juda en Jeruzalem; vervat in de woorden, *"en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal"*. Dit heeft nu geen brede uitleg nodig, maar verklaart zich vanzelf. Want stervende werd de ziel van de vrome vorst van God in heerlijkheid opgenomen; en zijn vlees rust in het graf, verwachtende de zalige opstanding. Nu was hij boven het bereik van alle aardse tegenspoeden, en wereldse ellenden en droefenissen. Hij was nu in de hemel, en genoot daar de volle verzadiging van de vreugde, die daar is voor Gods aangezicht, Psalm 19:11. Geheel vrij en eeuwig verlost, met al de zalige hemelingen, van alle bekommelingen van deze wereld. Want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet, en bemoeien zich met de aardse zaken niet meer. Jesaja 63:16. O, ziet, zo weet de Heere de Godzaligen uit de verzoeking te verlossen, 2 Petrus 2:9, gelijk gebleken is in Noach, in Lot, Job, David, Jeremia, Baruch, in Josia, en in duizend anderen. Hetzij dat Hij ze tijdig thuis haalt en wegraapt voor het kwaad, Jesaja 57:1. Hetzij Hij ze op andere wijzen verlost. En zo heeft de getrouwe God Zijn belofte aan die Godzaligen vorst dan ook gehouden, en naar de letter vervuld.

O, wat is het een groot geluk en zegen voor een zondig volk en land, vrome en wijze overheden te mogen hebben. Want om Josia's uitmuntende Godzaligheid en vurige smekingen tot de Heere, werd de Joodse staat en volk, en godsdienst, gedurende zijn overige leven en regering, omtrent dertien jaren lang, genadig voor 't verderf bewaard; want in 't 18^e jaar van zijn regering ontving hij deze belofte; en in 't 31^e jaar van zijn regering is hij gestorven: en tot zijn dood toe genoot het Joodse volk grote voorspoed van de Heere. Doch, zo gauw hij overleden was, liep het alles, in de politiek en in de godsdienst onder zijn goddeloze zonen, die hem opvolgden, te post naar het verderf, tot dat eindelijk, omtrent 22 jaar naar Josia's dood, onder zijn zoon Zedekia, Jeruzalem en Juda door de Babyloniërs geheel zijn verwoest geworden. Gelijk wij dit alles voor twee jaren op de biddag, bij de verhandeling van de profetie aan Baruch, in een historisch verhaal, uw aandacht, omstandig hebben voorgehouden. Laat ons nu tot meerdere opheldering en bevestiging onze verklaring van deze tekst besluiten, met u voor te lezen hetgeen de Heilige Geest heeft aangetekend tot Josia's lof, en van Gods geduchte en heilige weg, na zijn dood, over Jeruzalem en het Joodse volk, 2 Kon.

23:25-27: "en voor hem was geen koning zijns gelijk", enz., enz.

Toepassing.

Wie mijn vrienden! die dit alles aandachtig gehoord heeft, zou nu durven zeggen, dat de oprechte Godzaligheid, in een boze tijd, en onder een goddeloos volk, als land en kerk te gronde gaan, geheel zonder vrucht en beloning is? Heeft niet de Heere God, om de ene Josia het Joodse volk nog zo lang verschoond en gespaard, en ze zo aanmerkelijk met voorspoed gezegend, daar Hij anders Zijn schrikkelijke toorn al eerder over hen zou uitgevoerd hebben? En heeft de vrome Josia ook niet de zonderlingste en allergenadigste beloning, voor zijn eigen persoon, wegens zijn ijverige en standvastige Godzaligheid, die nergens door kon verhinderd worden, van God ontvangen? Ofschoon onze verhandelde tekst geheel vol van de dierbaarste leringen is, zo zullen wij ons nu slechts bij deze enige ophouden, die zeker de voornaamste van allen is, om die te leggen tot een grond van onze toepassing. Namelijk, dat wij hier hebben een levendig schilderij voor ogen, om de droevige gelegenheid van ons land en volk, en staat en godsdienst, aan ons te vertonen. Alles is zo op ons Nederland toepasselijk. Alleen helaas, ontbreekt ons nu het werkelijk voorbeeld van zo'n Godzalige vorst, of van enige ander aanzienlijke of kerkelijke voorganger, om zo voor het land te strijden, en te bidden, en te helpen reformeren, als oudtijds de koning Josia voor 't Joodse volk gedaan heeft. O Nederland! dat thans, omwille van uw goddeloosheid, niet ver meer van uw verderf en ondergang is. Al zulke zonderlinge zegen, en grote genade, mag u in deze bekommerlijke tijd, waar het alles te gronde gaat, van God nu niet genieten. Er mogen, in het verborgen, nog enige weinige arme Godzalige voorbidders voor u zijn, (*zoals mijn zalige zuster, die hier ook met vrede gestorven, en in haar graf verzameld is, er zonderling één was, in haar droevig leven.*) Doch in 't openbaar denk ik niet dat er tegenwoordig een enige gevonden zal worden, die met Josia voor de behoudenis van het land en van de kerk zijn klederen zal scheuren, en luidt bitter zal wenen. O nee! God heeft Zijn beste huisraad nu al weggevoerd, en de teerste en ijverigste Godzaligen al in heerlijkheid bij Zich opgenomen. Zij zullen de ondergang van land en kerk nu niet zien of beleven. Zij rusten nu stil op hun slaapsteden, en zijn ingegaan in de eeuwige vrede, en bekommeren zich niet meer over onze zonden en oordelen, en met ons aannaderend verderf. O, gaat nu vrij om door de wijken van Nederlands Jeruzalem, en ziet nu toe, en verneemt, en zoekt op haar straten, of gij iemand vindt, of er één is die recht doet, die waarheid zoekt, Jer. 5:1, die voor ons in de bres opklimt, wiens hart als dat van Josia week geworden is, en die zich voor Gods aangezicht nu vernedert, en nacht en dag tranen en gebeden voor hem uitstort, om onze verschoning en behoudenis. Helaas, Wij kunnen niet geloven, dat er elders onder ons een zodanige ijverige en vrijmoedige Godzalige, hetzij man of vrouw, openlijk meer gevonden zou worden.

Nochtans blijven de vleugelen van Gods oneindige barmhartigheid en lankmoedigheid tot hiertoe over ons uitgebreid, en wij hebben onder de schaduw daarvan nu weer een jaar lang mogen neerzitten. De Heere onze God heeft, niettegenstaande onze goddeloosheid en onbekeerlijkheid, de hittigheid van Zijn toorn, echter ook dit jaar weer tot onze vrede toegedaan. Het zijn enkel Zijn goedertierenheden, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben, Klaagl. 3:22. Hadden wij hier een gezicht van, dan zouden wij wegsmelten, en in stof en as voor de Heere neerzinken. Wij zouden als misdadigers, die met ons gehele land ter dood veroordeeld

zijn, de zonderlinge genade ootmoedig erkennen, dat Hij ons tot op deze dag zo ontfermend gedragen, en Zijn verwoestende vleugel nog niet over ons uitgestrekt heeft. Voorzeker, zo niet de Heere der heirscharen ons nog een weinig overblijfsel had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn, wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden, Jesaja 1:9. O mijn ziel! Buig u toch nu neder, en geef eer de Heere, eer dat Hij het duister maakt, Jer. 13:16. Wil Hem toch loven te aller tijd, en laat Zijn lof gedurig in uw mond zijn, Psalm 34:2.

Ach mijn vrienden! Nu moet ik arm onwaardig man voor u allen de last van de Heere openen; en nog bittere dingen, over ons land en kerk, voor uw oren profeteren. Mocht Zijn genadige Goddelijke hulp mij daartoe nu ook ondersteunen! Ik moet hier nog van gewichtige en droevige zaken tot u spreken; en, was het mogelijk, mijn zwakke stem luid verheffen, tot geheel Nederland, dat toch Gods Woord niet meer kan horen. Ik moet spreken

- (1) van onze zonden,
- (2) van Gods straffen en oordelen.
- (3) van het verderf dat over ons hoofd hangt. En
- (4) van de vermaning van de Heere aan ons allen, doch in 't bijzonder aan de Godzaligen, die hier en elders nog in het land zijn.

A. *Van onze zonden.* O, wat een droevige boodschap moet ik u daarvan brengen! De Heere heeft uit de hemel neder gezien op de mensenkinderen, op Nederlands gehele volk en inwoners; om te zien, of iemand verstandig ware, die God zocht sedert de laatste biddag! Maar helaas, zij zijn allen afgeweken, en nog verder en verder afgeweken. Tezamen zijn zij stinkende geworden; daar is niemand die goed doet, ook niet één, Psalm 14:2, 3. Het heilig wetboek is hier bij ons nog niet verloren, gelijk bij het Joodse volk; wij zijn integendeel met gedrukte afschriften daarvan als overladen. Maar het volk van het land heeft dat Goddelijk boek nu weggeworpen, en van de hand gelegd, om enkel nu te leven naar het goeddunken van hun boze harten. O, Daar is nu bijkans geen ware vrees Gods in het land meer overgebleven: (1) De grote menigte leeft nu als een blind onwetend gruwelijk heidens volk, verlatende ook de Heere, en rokende andere goden, om Hem tot toorn te verwekken; met al het werk hunner handen, vs. 17 van ons teksthofdstuk. (2) En de overigen leven als huichelaars, en zijn tevreden met een dode geesteloze sleur-godsdienst. Zij kennen de Heere niet, maar wandelen, als een botte duif zonder hart, Hos. 7:14. Och dat ik in de woestijn een herberg des wandelaars had! Zo zon ik mijn volk verlaten, en van hen trekken. Want zij zijn allen overspelers, een trouweloze hoop, Jer. 9:2, (3) Het ellendige overblijfsel van de weinige Godzaligen, die er nog gevonden worden, gaat nu kwijnend daarheen, als aan een dodelijke teringziekte, en heeft geen gedaante of heerlijkheid meer van een heilig volk van God, maar zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen van Christus is, Filip. 2:21. O, de Heere is ver van hen geweken, om hun lauwheid, trouweloosheid, en hun ondankbaarheid. En daarom leven en wandelen zij nu, helaas, als zonder God en Christus in de wereld; en weten niet meer, wat het is, met de drie-enige God gemeenschap te hebben. Wat zal ik arme! hier meer zeggen van hetgeen, dat met geen woorden te zeggen of uit te drukken is! Och dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een springader van tranen! Dan wilde ik met de koning Josia nacht en dag ook

bitterlijk wenen; en ook mijn klederen scheuren, over de hand over hand aanwassende en toenemende ongerechtigheid van ons en van het gehele volk, en de zware zondesschuld, en over de hardigheid van onze harten; en dat God van ons niet meer gekend wordt. Want ook zelfs de profeten en onze hoofden, en de zieners heeft Hij nu verblind, Jesaja 29:10. Daarom wordt alles nu ook op zijn beloop gelaten, zonder enig ernstig middel van de reformatie of bekering van het land meer in 't werk te stellen. God wilde het Joodse volk, hoe onwaardig ook, nog enige tijd sparen en verschonen. Daarom verwekte Hij hun voor het laatst nog die vrome vorst Josia. En wat heeft die niet, zo lang als hij regeerde, getrouw en ijverig, en onvermoeid gearbeid, om alles wat in de staat en in de kerk zo dodelijk vervallen was, weer met de Goddelijke hulp en zegen op te richten, en het volk tot de kennis, en dienst, en ware vrees van God weer terug te brengen. Leest maar slechts wat daarvan aangetekend staat 2 Kron. 34:29—33. Dan helaas, bij ons zien wij niets dergelijks, maar alles blijft daar liggen in de rampzaligste verdorvenheid, die van jaar tot jaar schrikkelijker toeneemt, tot een zo verbazende hoogte, als het nu is op deze dag!

B. En zou de heilige en almachtige God, de Heere der heirscharen, daarover dan ook geen bezoeken doen? Zou het dit goddeloze land dan ook kunnen welgaan? Gewis de Goddelijke vloek blijft het land verteren, om de boosheid en snode huichelarij van al zijn inwoners. God gaat voort om verder alles af te breken, wat Hij gebouwd, en uit te rukken, wat Hij geplant heeft. Och, tot wie zal ik spreken, dat hij 't horen zou!

(a) De Heere is sedert de laatste biddag, op een zichtbare wijze nog al verder van ons geweken. Mijn duistere ogen hebben Hem met een gedurige droefheid, waar ik dagelijks als in leef, het land en deze plaats zien verlaten. Ik heb Zijn dierbare tegenwoordigheid onder ons overal gemist, en heb nergens enig werk of beweging van God kunnen zien onder de mensen. Ook heb ik niet een enige Godzalige in al die tijd ontmoet, die enig gezicht van God genoten zou hebben. Ik heb de dood zien klimmen in onze vensters, de weinige levendige indrukken van de Heilige Geest zien sterven en ophouden in de harten van sommigen; de half rijpe druiven aan de wijnstok zien verrotten, de bloesems verdorren, en bladeren zien afvallen. En ik heb al het volk nog dieper zien neerzinken in de geestelijke doodsslaap. O Heere, Gij weet het hoe mijn ziel daaronder getreurd heeft: en hoe ik al die tijd alleen gezeten heb, als een eenzame mus op het dak, Psalm 102:8; en hoe ik al het volk zonder U heb zien leven, en zonder U heb zien sterven. O Nederland, God wijkt dagelijks van u, en u ziet het niet. En dit mijn vrienden! Ja dit, is de rampzalige bronader van al onze dodelijke ellenden! Want met Gods vertrek wijkt ook al Zijn genade en zegen van ons, en alles zinkt weg in een grondeloos verderf.

(b) Och wat heeft de Heere in Zijn grimmige toorn die brandt gelijk een vuur, sedert de vorige biddag, niet al verder een menigte van zware straffen en land verwoestende plagen en oordelen over ons gebracht? Mocht ik ze u met een week hart, en met een bitter gewezen van mijn ziel kunnen voorhouden:

(1) Gods slaande hand is gebleven op ons rundvee. Volgens de gedrukte lijsten, zo ver ik die gezien heb, zullen er in dit een jaar, in 't zuiderkwartier van Holland alleen, wel dertig duizend beesten nu weer gestorven zijn, en nog wandelt die dodelijke vee pestilentie niet slechts het gehele land door; maar schijnt zelfs nu weer als met een nieuwe ontsteking hier, en in vele plaatsen, jammerlijk te woeden. O, volk van Nederland! Ziet u dan dit schrikkelijker oordeel van God niet? En weet u niet dat in

minder dan vijf jaren, in Holland alleen, over de derde half honderd duizend runderbeesten gestorven, en door de pestilentie verteerd zijn. Wat moet er dan niet al een kostelijk vee, gedurende die weinige jaren, gestorven zijn, in de zes andere provinciën, en in de generaliteits-landen? Wat een gewichtige schade voor het land, en voor de ingezetenen!

(2) Hierbij heeft de Heere ook nu onder ons gezonden het oordeel van de veldmuizen, waardoor aan de landen, en 't gewas van het veld, zoveel hinder en nadeel is geschied. Dit is ook dat boos gedierte, dat van Hem, als een vloek, op de zonde bedreigd is.

(3) Hoe bezoekt God nu ook de zeedijken van Den Helder, die voormuur om ons land te dekken? Het is schrikkelijk om te lezen met wat een arbeid en zware kosten die gehouden moeten worden, en hoe ras de nieuw gemaakte werken, door winden en stormen, weer geruïneerd worden: en op sommige plaatsen tot zeventig, tachtig, ja zelfs over de honderd voeten diepte, in de zee gesleept en verzwolgen worden; en men nauwelijks raad weet hoe het land daar te houden. Om nu niet te spreken van onze andere zeedijken, van 't verloop van de duinen en stranden, van *de West-Kapelse dijk in Zeeland*, de dijken in Goeree, en elders allerwegen.

(4) En wat zal ik zeggen van het aanhoudend droevig verloop en bederf van onze binnenlandse rivieren? Bijzonder de Rijn, en de Lek en van de hooggaande land onkosten, die daar gedurig aan besteed moeten worden? Wie, die er slechts enige kennis van heeft, moet niet beven en schrikken, als hij voor zeker hoort en leest, dat gedurende de tijd van omtrent twintig jaren, meer of minder, de grond of het bed van de rivier de Lek, door de dagelijkse stilstand van eb en vloed, en het zinken van de slikken, op sommige plaatsen tot drie en vier voeten verhoogd is; waartegen geen dijken of enige menselijke hulp bestand zullen zijn, maar het gehele land het grootste gevaar loopt, om eens schielijk in een waterpoel veranderd te worden vrienden! Ziet u deze dingen niet, en vreest u er niet voor?

(5) Hoe dodelijk ziet het er tegenwoordig uit met onze koophandel, en hoe vervalt die ziel van de welvaart van het land nog dagelijks op een jammerlijke wijze! Kundige lieden willen mij verzekeren, dat, in Amsterdam en elders, pas een derde deel van de negotie, die er gevoerd wordt, een vaste en reële, of wezenlijke negotie zou zijn. En dat dit weinige, op de tegenwoordige voet, nog in groot gevaar zou zijn om van jaar tot jaar, naar andere landen te verlopen.

(6) Hoe jammerlijk rust de vloek van God ook niet op alle andere takken van Nederlands bestaan en welvaart? Onze neringen en hanteringen, de binnenlandse fabrieken, rederijen en kostwinningen, zinken van dag tot dag al meer en meer te gronde.

(7) Het algemene krediet onder het volk raakt weg, en de armoede, het verval, en de berooidheid onder de ingezetenen nemen hand over hand toe, en de duurte en schaarsheid van vele dingen blijft nog aanhouden,

(8) De financiën en inkomsten van ons land worden nu ook zwaar door de Heere bezocht. En ofschoon wij tegenwoordig slechts de gewone lasten dragen, zo schieten er in dit jaar vele tonnen goud te kort aan de nodige uitgaven tot behoud van het land; die niet als door nieuwe geld opnemingen, of oplegging van nieuwe lasten op het volk,

zullen kunnen gevonden worden.

(9) Hoe droevig liggen nu ook onze land- en zeemachten vervallen. Zodat wij onze achting bij de andere natiën van Europa, als in de vorige dagen, niet meer weten op te houden, en zelfs onze koophandel en zeevaart, tegen onvoorziens opkomende ramspoedige toevallen, niet spoedig of krachtdadig zouden kunnen beschermen. Waarom onze staat nu reeds ook werkelijk bezig is, met de gedane voorstellen te overwegen, om enige duizenden militie aan te werven, en vierentwintig schepen van oorlog opnieuw aan te bouwen. Dan helaas, ...

(10) Och hoe blijft het verdervend oordeel van de Heere ook allerdroevigst rusten op onze Oost-Indische compagnie! Wat lijdt die bittere slagen door 't verlies van kostbare schepen en volk; door 't verval en verspreiding van de negotie; door inwendig toenemend verderf in haar eigen boezem; en door alle andere wegen van Gods rechtvaardige kastijding. En ziet, wat zal er van die grote compagnie worden, die zo'n voornaam steunsel van ons land is, als de Heere de toeleg van andere natiën op haar beste specerijhandel, eens wil doen gelukken? Met aandoening van mijn gemoed heb ik de pogingen van de Franse kolonisten daarom, in die uitgekomen *Vermaarde reizen* van d'Ulloa en anderen gelezen.

(11) En wat zal ik nu nog verder zeggen van onze andere kolonies en in Afrika, en de West-Indië, en elders. En ook van onze scheepvaart of navigatie, waar Gods hand ook weer zulke slagen op gelegd heeft, en dagelijks op brengt, dat het waarlijk te verwonderen is, hoe het alles nog zo gaande kan blijven?

(12) En wat zal ik eindelijk zeggen van duizenden gewone of bijzondere mindere bezoeken van de Heere, in alle oorden en plaatsen van ons land? Van allerwege ontmoeten ons niet dan bittere noden en klachten over de slechte tijd, en het verval in alles: over schaden en bankroeten: over allerhande droevig huiskruis, en menigvuldige tegenspoeden enz. Doch van ware vernedering en verootmoediging, onder Gods slaande hand, hoor of lees, of verneem ik genoegzaam niets ter wereld.

C. O, mijn vrienden! Hoe zou zo'n rampzalig zondig land, als het onze, dat door de hoge almachtige God zo onophoudelijk zwaar gekastijd, en daaronder hoe langer hoe goddelozer en ongevoeliger wordt, toch lang kunnen blijven bestaan? Of zo waarachtig als de Heere leeft, ik moet u allen aanzeggen en verkondigen, dat wij met ons land bij aanhouding en toeneming van onze schrikkelijke onbekeerlijkheid, nu haastelijk en onverwacht geheel en onherstelbaar zullen te gronde gaan! De Heilige Israëls zal niet eerder ophouden noch rusten, voordat Hij ons, gelijk voorheen andere zondige volken en natiën, van Zijn aangezicht zal weggeworpen, en ten ondergebracht hebben.

Hij heeft mij onwaardige nu ook gezonden, met deze harde en strenge boodschap over het gehele land en volk, en over deze plaats, dat ze gezamenlijk tot een verwoesting en vloek zullen worden. En dat de Heere het zondige Nederland niet lang meer zal verschonen. Maar dat Zijn grimmigheid tegen dit land en zijn onbekeerlijke inwoners ook aangestoken, en niet uitgeblust zal worden, vers 17. Dan zullen al die kwaden en vloeken over ons komen, die in 't heilige wetboek, Deut. 28, Lev. 26 en overal bedreigd zijn. O, land, land, land, dan zult u weten, dat God de Heere is! Dan zal uw godsdienst, vrijheid en alles onder gaan. Dan zult u de beker van Gods grimmige toorn

drinken, die diep en wijd is. Het zal een beker van verwoesting en van eenzaamheid zijn, gelijk die van uw zuster Samaria, en van Juda en Jeruzalem. U zult hem drinken en uitzuigen, tot dronken worden toe; en zijn scherven zult gij verbrijzelen, Ezech. 23:33 enz. Die grote dag des Heeren is nabij, hij is nabij, en zeer haastende, Zef. 1:11. Ons verderf ligt aan onze deur nu gereed. Het droevige gezicht van Amos, hoofdstuk 8:1,2 van die korf met zomervruchten, die rijp waren, om geplukt te worden; (dat wij, voor drie jaren op de biddag hier geopend hebben) toen wij de Heere hoorden uitroepen over ons zondig land: "het einde is gekomen over Mijn volk Israël. Ik zal het voortaan niet meer voorbij gaan." O, dat zal voor ons geen ijdel gezicht zijn. Neen, geen ijdel gezicht zal er meer wezen. Het woord, dat Ik zal spreken, zal gedaan worden. De tijd zal niet meer uitgesteld worden: want in uw dagen, o weerspanning huis! zal Ik een woord spreken, en het doen, spreekt de Heere Heere, Ezech. 12:24, 25.

Och mijn vrienden! Alle Goddelijke blijken en tekenen, van de schielijk en gewis aannaderende ondergang van een goddeloos onbekeerlijk volk, zijn nu reeds bij ons verschenen; en niet dan een dodelijke blindheid, op de heldere middag, kan ons beletten, die te zien, en er voor te beven. Want toch

- (1) heeft God ons zondig land en volk, niet langer dan een gehele eeuw, van toen wij in die ramspoedige Franse oorlog, anno 1672, op de oever van ons verderf waren, genadig verschoond en gedragen?
- (2) Heeft Hij ons, in al die tijd, niet duizend en duizend maal, uit Zijn heilig wetboek en Goddelijk Woord, door Zijn getrouwe boden en gezanten, van jaar tot jaar, onze aannaderende ondergang en verwoesting laten bedreigen? En zou Hij dan ook een man zijn, dat Hij liegen zou; Hij, Die de eeuwiglevende God der waarheid is?
- (3) Heeft Hij ons ook niet, om onze aanhoudende onbekeerlijkheid en steeds toenemende goddeloosheid met allerhande plagen en oordelen onophoudelijk gestraft?
- (4) Ja, heeft Zijn geduchte vloek en toorn ons en ons land nu niet al reeds zodanig verteerd, en alleszins in de grond bedorven, dat er geen helen of herstel meer aan schijnt te zijn?
- (5) Is dan nu niet alles, aan de zijde van God, tot onze dodelijke ondergang alreeds bereid? En kan de Heere der heirscharen dan nu niet haastelijk tot ons komen, door een onverwachte ramspoedige oorlog, of alles vernielende en overstromende watervloed, en door andere geweldige wegen en middelen van het verderf; en met ons, en met onze godsdienst, vrijheid, en met alles een gehele voleinding maken?
- (6) Was dat ook Gods gewone weg en wijze niet, met andere onbekeerlijke landen en volken, die Hij verwoest en uitgeroeid heeft? Ging het ook zo niet toe, met de verwoesting en het verderf van het Joodse volk, toen zij zo'n jammerlijk geschrei ophieven: het ganse land is verstoord, haastelijk zijn mijn tenten verstoord. Mijn gordijnen in en ogenblik? Jer. 4:20.
- (7) En is er bij ons ook niet de uiterste reden van vrees, om zo'n haastige verstoring en verwoesting van de brandende toorn van God te verwachten? O, ziet het volk van Nederland nu maar eens aan, en onderzoekt uzelf nu ook nauw. Is de

ongerechtigheid van het land ooit tot zo'n verbazende hoogte gestegen? Is de vervloekte atheïsterij, en indisserentisterij, ooit ooit zo algemeen in het land geweest? Werd er met God en godsdienst ooit zo gruwelijk gespot? Zag men ooit tevoren bij ons zo'n schrikkelijke weelde en hovaardij? En zo'n wanhopige ongebondenheid en bedorvenheid? Was er ooit zo'n dodelijke geesteloosheid en geveinsdheid in de kerk? En was de Heere met Zijn Geest en met Zijn hemels licht en genade, wel ooit zo ver van ons geweken? En was het volk van Nederland wel ooit als zo'n zilverschuim uit de oven van Gods toorn voortgekomen, gelijk het tegenwoordig is? En zouden wij de dag van het verderf dan nu nog langer ver van ons stellen; en zoal niet door woorden, echter door onze zondige en zorgeloze praktijk, met al de geduchte Goddelijke dreigementen, bestraffingen en waarschuwingen, de spot blijven steken? Eveneens, als de goddeloze Joden, die omtrent een jaar voor hun ondergang en verwoesting, nog met het Goddelijke Woord, en met de profeet Jeremia de spot staken, en hem in de gevangenis wierpen. Jer. 28.

D. Och mijn waarde vrienden! Laat dan nu voorts spotten, die spotten wil; en laat zorgeloos blijven wie zorgeloos blijft. Maar ik ellendig oud eenzaam man, wens, door de grondeloze genade en ontferming van de Heere nevens het arme hoopje van de Godzaligen, dat nog met mij is overgebleven, mij bij de koning Josia te voegen.

O, ik wens met hem, (1) Gods gedreigde wraak-oordeel uit het wetboek waarachtig te geloven, en het vastgebonden op mijn hart te dragen. (2) ik wens dat God mijn ellendig hart ook veel week wil maken. (3) Ik wens mij voor het aangezicht van de Heere ook diep te vernederen, en mij in het stof voor Hem te verbergen. (4) Ik wens dat ik ook mijn klederen mocht scheuren, enz. (5) Ik wens dat ik, tot mijn dood toe, ook bitterlijk mocht wenen; en nergens, buiten de Heere, meer enige lust of vertroosting in mocht vinden; maar dat mijn verkwikking alleen mocht zijn in droefenis, Jer. 8:18. (6) Ik wens, in mijn geringe standplaats, en in mijn onwaardigheid, getrouw voor God, en voor Zijn zaak te ijveren tot het einde toe; en Zijn heilige wet en waarheid, die nu op de straten struikelen, te helpen voorstaan. (7) Ik wens dagelijks de Heere te verwachten; mij van de wereld verder af te zonderen; alleen voor God te leven; en mijn Heere Jezus Christus, Wiens eigendom ik voor eeuwig wil zijn, standvastig aan te kleven, en vrijmoedig te belijden. (8) En ook een arm onwaardig voorbidder te zijn voor de behoudenis van het lands en van de kerk; en met de lieden, die zuchten, samen te zuchten. (9) En dan wil ik vast hopen, als ik dan genade in de ogen van de Heere zal mogen vinden, dat Hij mij onwaardige, Zijn heilige raad hier uitgediend hebbende, ook zal verzamelen tot mijn vaderen, en dat ik met vrede in mijn graf verzameld zal worden, hier voor deze predikstoel, bij mijn zalige zuster en moeder; en dat mijn ogen al het kwaad dan ook niet zullen zien, dat de Heere zal brengen over deze plaats, en over geheel Nederland.

Dat geve de Heere zo aan mij en ook aan allen, van welken de namen zijn in 't boek des levens! Amen, ja amen.

Gepredikt te Kralingen, voormiddag de 16^e februari 1774.

15. Biddagpredikatie uit Amos 8:9-12

9 En het zal te dien dage geschieden, spreekt de Heere HEERE, dat Ik de zon op den middag zal doen ondergaan, en het land bij lichten dage verduisteren.

10 En Ik zal uw feesten in rouw, en al uw liederen in weklage veranderen, en op alle lenden een zak, en op alle hoofd kaalheid brengen; en Ik zal het land stellen in rouw, als er is over een enigen zoon, en deszelfs einde als een bitteren dag.

11 Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere HEERE, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des HEEREN.

12 En zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het woord des HEEREN te zoeken, maar zullen het niet vinden.

De afgelezen tekstwoorden behelzen een droevige aankondiging van het eindelijk schrikkelijk wraakoordeel van God over het Israëlitische volk, of het koninkrijk van de tien stammen van Israël, vanwege hun gruwelijke zonden en onbekeerlijkheid; en van Gods verlaten en hun allerhoogste ellende, in dat oordeel, dat de Heere door middel van de Assyriërs over hen zou uitvoeren. Dit heeft Hij hun door onze profeet zo laten verkondigen en bedreigen, in de dagen van Uzzia, koning van Juda, en van Jerobeam, zoon van Joas, koning van Israël, onder de regering van wie Amos geprofeteerd heeft, hoofdstuk 1:1, omtrent een halve eeuw, of een grote vijftig jaren, eer het dadelijk vervuld werd. Het volk Israël had sedert haar afscheiding van Juda, na Salomo's dood, bestendig de ware godsdienst verlaten, en slechts enige dode geesteloze gebruiken daarvan onderhouden. Maar voor het overige onverzettelijk altijd gewandeld in vuile beeldendienst, gruwelijke afgoderijen, en in de schrikkelijkste ijdelheden en goddeloosheden. En dat niettegenstaande al de zware straffen en oordelen van de Heere, en ofschoon Hij ook aanhoudend Zijn profeten en zieners tot hen gezonden had, om ze tot bekering te bewerken; doch alles tevergeefs; omdat zij nergens naar wilden horen. En in die schrikkelijke: verharding en onbekeerlijkheid zijn zij zo gebleven tot het einde toe. Gelijk alles duidelijk en omstandig, als de oorzaak van hun geheel verderf en ondergang, door Gods Geest is aangetekend, 2 Kon. 17.

Nadat zij onze profeet uit hun land verdreven en verboden hadden daar het Woord van de Heere meer te profeteren, hoofdstuk 7, zo werd hij daardoor evenwel niet afgeschrikt: maar door de Heilige Geest krachtig gedreven om hun nakend verderf en ondergang door een nieuw gezicht, van een korf met zomervruchten, vs. 1, 2, onherroepelijk aan te kondigen en te bedreigen. En dat omstandig uit te breiden in de alledroevigste bijzonderheden, waar dat schrikkelijk oordeel van het verderf mee vergezeld zou gaan; en met duidelijke aanwijzing van de oorzaken ervan, zijnde hun gruwelijke zonden en goddeloosheden van haat en walging van de godsdienst, en van allerhande bedrog en valsheid en geweld en onderdrukking in hun burgerlijke handelingen, vers 4-6, waarmee zij voortgingen Gods grimmige toorn en oordeel

onverzoenlijk tegen zich en hun land en staat te ontsteken, vs. 7 en 8. Waarop dan, in onze tekst, de verdere uitbreiding en de schrikkelijke afkondiging en bedreiging van dat alles verdervend wraakoordeel van God, in nog nadere bijzonderheden en allersmartelijkste omstandigheden volgt. Zoals dat alles in de tijd zeker zou gebeuren, en dadelijk uitgevoerd worden door de hand van de vertoornde almachtige God, hoezeer zij Hem en Zijn Woord nu ook mochten verachten.

Wij kunnen deze brede tekst niet goed woordelijk uitgebreid verklaren, zoals anders onze gewoonte is: maar zullen die alleen zakelijk nu in zoverre verhandelen en ophelderen, als genoeg kan zijn tot een goed verstand van alles, wat ons hier wordt voorgedragen; en om er dan een getrouw en ernstig gebruik voor onszelf van te maken, tot uitvoering van de zware en droevige last, waarmee de Heere ons ook heden tot u allen gezonden heeft, om te profeteren van het aannaderend en vastbesloten allerschrikkelijkst wraakoordeel van de hoge God, over ons en over onze staat, en kerk, en geheel Nederland, indien wij al verder voortgaan in onze boze en goddeloze wegen.

Och, mocht de Heere mij, ellendige en onwaardige, hiertoe nu ook gelijk Hij voortijds deed aan Zijn getrouwe profeten en gezanten, van onder eeuwige armen ondersteunen! En mocht Hij heden uw dode harten eens krachtig aanroeren en opwekken, uw blinde ogen en dove oren openen, en nog een genadige zegen van Zijn Geest op Zijn Woord leggen! Amen!

Twee voorname hoofdzaken ontmoeten ons hier in deze droevige profetie. (1) Het verwoestend oordeel van de Heere over Israël, vers 9, 10. (2) Zijn gehele verlating van hen, in dat oordeel, vers 11, 12. Zwaarder ellende en verderf kunnen een zondig volk niet opgelegd worden

A. Het oordeel zelf wordt hier voorgesteld in vier bijzonderheden. (1) In de gewisse zekerheid ervan. (2) Zijn onverwachtheid, (3) algemeenheid (4) en grootheid, allen gelijk dienende, tot verzwaring van dit Goddelijk oordeel.

De zekerheid wordt aangewezen door de woorden, "spreekt de Heere, HEERE". Dat dan te kennen geeft,

- (1) dat het geen menselijke, maar een Goddelijke bedreiging was, en dat de profeet met die droevige last of bedreiging van God Zelf tot Israël gezonden werd. Gelijk de profeten ook doorgaans gewoon zijn bij hun profetieën wel uitdrukkelijk te melden, dat het niet hun eigen verzonnen, maar het waarachtige Woord van de Heere God is, en dat Hij dat Zelf door hen spreekt.
- (2) Geeft het te kennen de onfeilbare waarheid en zekerheid van het gedreigde oordeel. Een menselijk woord kan gemakkelijk feilen, en in de uitkomst onwaar bevonden worden. Maar een Goddelijk woord, dat de Heere spreekt, is zo zeker en volkomen, en onveranderlijk waarachtig, als God Zelf is. Die geen man is dat Hij liegen zou, enz., Num. 23:19.
- (3) En de herhaling of verdubbeling van Gods Naam, *Heere HEERE*, wijst ons beide de zekerheid en de zwaarheid en vreselijkheid van het gedreigde oordeel te meer aan. Omdat de eeuwigelevende, almachtige, onveranderlijke en allerhoogste God en Heere dat bedreigde, en ook zou uitvoeren. O, die ontzaglijke majesteit en

hoogheid van Jehovah God werd door Israël, gelijk doorgaans van alle zondige volken, niet gekend, en daarom hebben zij Hem en Zijn toorn ook niet gevreesd, tot dat de droevige ondervinding hen te laat, helaas, leerde, hoe vreselijk het is, te vallen in de handen van de levende God, Hebr. 10:31. O, de zondaars en geveinsden mogen met de gewisse gedreigde oordelen, in hun voorspoed ook de spot steken. Maar zij zullen gauw genoeg weten, tot hun tijdelijk en eeuwig verderf, dat zij met de almachtige, waarachtige en eeuwig levende God, de Heere HEERE te doen hebben.

Hierop volgt de onverwachtheid van dit schrikkelijk oordeel. Het zal op die dag geschieden, spreekt de Heere HEERE, dat Ik de zon op de middag zal doen ondergaan, en het land bij lichte dag verduisteren.

- (1) Hoe dit in het natuurlijke geschiedt, weten wij, als de zon op of tegen de middag helder schijnt, en dan schielijk eclipseert en grotendeels verduisterd wordt, alsof het in de avondstond was. Of als er in de zomer, op de heldere middag, een zwaar onweer opkomt, en schielijk en geweldig uitbreekt, wanneer de zon en lucht met dikke donkere wolken geheel bedekt worden, en er een akelige duisternis komt, bij lichte dag.
- (2) Van die gelijkenis bedient de Heere Zich nu (zoals meermalen gebeurt in het profetisch Woord, ziet Joël 2:31. Jer. 15:9, en andere plaatsen), om de Israëlieten de onverwachte en geweldige ondergang van hun staat en koninkrijk te bedreigen; dat, als de zon van hun uitwendige voorspoed en blijdschap nog heerlijk en glansrijk zou schijnen op de middag, en zij geen kwaad noch duisternis vreesden; Hij, de Heere. dan schielijk zou opstaan, met een schrikkelijk onweer van Zijn toorn, en brengen over hen en over 't gehele land, de droevigste duisternissen van allerlei onheilen en ellenden, die hand over hand zouden toenemen, en door geen menselijke macht of raad zouden kunnen afgewend worden, totdat hij ze geheel zou ten onder gebracht, en van Zijn aangezicht zou verworpen hebben. Dan zou er die schrikkelijke dag des Heeren zijn, die duisternis zou wezen, en geen licht, dat is, een volkomen duisternis, hoofdstuk 5:18. Dit is de rechte en zakelijke zin van deze woorden. (3) Maar nu komt het nog op *de juiste en dadelijke vervulling van deze Goddelijke bedreiging aan*; en hoe de Heere die zo naar de letter, en naar de eigenlijke aard van de gelijkenis, werkelijk aan Israël heeft uitgevoerd.

Wij hebben onder al de uitleggers, die wij ingezien hebben, niet één aangetroffen, die daar een behoorlijk onderzoek op gedaan, of zich mee opgehouden heeft. En toch hangt hier immers bijzonder de bevestiging aan, en de blijkbare waarheid, voor ieders gemoed, van dit Goddelijk woord van de bedreiging.

Om welke te vinden, wij dan de geschiedenissen van het Israëlitische volk, zoveel daarvan in de Heilige Schrift is aangetekend, aandachtig moeten naspeuren. Als wanneer wij duidelijk de letterlijke vervulling van dit gedreigde oordeel zullen voor ogen zien. De Heere God heeft het Zelf niet schielijk uitgevoerd, in één dag. Maar Hij heeft daar langzaam in gehandeld, evenals de zon op de middag door een eclips of onweder, niet schielijk in een enkel ogenblik, maar langzamerhand en bij toeneming al meer en meer verduistert, totdat de duisternis op haar hoogst is.

Niettegenstaande Gods zware oordelen van tijd tot tijd over Israël; en dat zij

meermalen als op de oever van hun verderf gebracht werden. Zo heeft Hij ze doch gedurig weer gered en geholpen, en met grote lankmoedigheid gedragen en staande gehouden, tot op het einde van de regering van Pekah, de zoon van Remalia, omtrent twintig jaren voor hun ondergang en gehele wegvoering. Toen geschiedde het, in het tweede jaar van de regering van Achaz, die goddeloze koning van Juda, dat Pekah, gesterkt door het bondgenootschap en de macht van Rezin, de koning van Syrië, met een groot heirleger in Juda viel, Achaz met zijn leger geheel versloeg en honderd en twintig duizend mannen van Juda doodde, op één dag, omdat ze de Heere, hunner vaderen God, verlaten hadden; kerende met een zeer grote roof en plundering, en met twee maal honderd duizend gevangenen van hun broederen, zo zegepralende terug naar Samaria, gelijk ons dit omstandig beschreven wordt, 2 Kron. 28:6, enz. Hieruit is nu gemakkelijk af te nemen hoezeer de zon van Israëls heerlijkheid en voorspoed toen nog helder en glansrijk op de middag, scheen; en hoe weinig gedachte dit volk toen maakte van hun aanstaande verderf en ondergang, die zo nabij voor de deur stonden. Maar ziet, hoe almachtig en waarachtig de Heere is in 't vervullen van Zijn Woord en geduchte bedreiging. Toen, als de zon van Israëls voorspoed zo luisterrijk, en op haar hoogst scheen, deed hij die heerlijke zon, zeer onverwachts, op de middag ondergaan, en verduisterde Israëls land, bij lichte dag. Want aanstonds in 't volgende jaar, na die grote overwinning van Pekah, zijnde het derde van Achaz, kwam Tiglath-Pilezer, de koning van Assyrië, Achaz' bondgenoot, en veroverde het gehele koninkrijk van Syrië, nam Damascus in, voerde het volk gevankelijk weg naar Kir, en doodde Rezin, hun koning. Ziet 2 Kon. 16:9. Daarop viel hij, nog in dat zelfde jaar, Pekah, de koning van Israël, op het lijf, en verwoeste al het land aan de overzijde van de Jordaan, en voerde de Rubenieten, Gadieten, en de halve stam van Manasse, gevankelijk weg naar Assyrië, 1 Kron. 5:26. Ook nam hij geheel Galilea in en veroverde nog vele andere plaatsen, 2 Kon. 15:29. Zodat Pekah, die het jaar tevoren zo'n machtige overwinnaar geweest was, nu in een zeer ellendige staat vervallen, en van het grootste gedeelte van zijn volk en koninkrijk beroofd was, en de geweldige Assyriër zo na op de hals had gekregen. Hierdoor geraakte hij in zodanige haat en verachting hij zijn volk, dat kort daar aan, in 't vierde jaar van Achaz' regering, zulke beroerten en scheuringen, in Israël ontstonden, dat Hosea, de zoon Ela, een verbintenis tegen hem maakte, en hem sloeg en doodde, 2 Kon. 15:30. Ziet, wat een onverwachte en geweldige omkering van de Heere Heere, in de korte tijd van slechts twee jaren!

Doch hier is het geenszins bij gebleven. Na de dood van Pekah zijn er negen jaren verlopen, in welke er geen koning over Israël geregeerd heeft. Hoe het in die tussentijd met hun diep vervallen en bedorven zaken gegaan is, daarvan kunnen wij bij gebrek van aantekening niets weten. Maar daarna is Hosea koning geworden, de laatste van allen, in het twaalfde jaar van Achaz, 2 Kon. 17:1. Deze heeft negen jaren over Israël geregeerd, tot het einde van dat koninkrijk toe. En gedurende zijn regering heeft God, de almachtige Waarmaker en Bevestiger van Zijn Woord, de zon van Israëls voorspoed, en staat en koninkrijk allengs geheel doen ondergaan, en het land ten enenmale verduisterd, en onherstelbaar verdorven en verwoest. In het tweede jaar van Hosea's regering, zijnde het veertiende van Achaz, stierf Tiglath-Pilezer, de koning van Assyrië; en Salmanezer, zijn zoon, volgde hem op. Deze viel terstond met een machtig leger, in 't land van de Israëlieten; nam Samaria, de hoofdstad, in, en onderwierp zich het overige van dat koninkrijk; en Hosea werd zijn knecht, dat hij hem een geschenk gaf. Dat is, hij werd zijn onderhorige leenman, die hem een jaarlijkse schatting moest opbrengen, 2 Kon. 17:3.

Ziet, hoe de zon van Israëls heerlijkheid nu reeds tot aan de kimmen onderging, en hoe God het land verduisterde! Doch kort daar aan, na een jaar twee à drie, ging die zon geheel onder, en kwam de duistere nacht van hun gehele verderf en ondergang. Want Hosea, willende zich en zijn volk, van het Assyrische jok met geweld verlossen, maakte daartoe een verbintenis met So, de koning van Egypte, en weigerde toen de Assyriërs langer de jaarlijkse schatting te betalen. Waarop Salmanezar voor de tweede maal met een machtig leger in het Israëlitische land viel, en Hosea drie jaren lang in Samaria belegerde; waarna hij die hoofdstad overweldigde, Hosea gevangen nam, en gedurende zijn leven in gevangenis hield: veroverde toen het gehele Israëlitische rijk, en voerende Israël weg naar Assyrië, en in de steden van de Meden, enz., zonder dat zij ooit weer in hun land hersteld zijn. En zo eindigde toen het koninkrijk van Israël: gelijk wij dit alles kunnen lezen, 2 Kon. 17.

Het voorstel van deze droevige geschiedenis is de beste en zekerste uitlegging van dit gedreigde wraakoordeel van de Heere Heere; en zullen de verdere omstandigheden ervan zich daaruit nu kort en gemakkelijk laten verklaren, zonder ons daar breedvoerig mee op te houden.

Het derde stuk, dat wij hier te overwegen hebben, is *de algemeenheid van het oordeel*, aangewezen door de omschrijving van alle lendenen en alle hoofd, waarop de Heere een zak en kaalheid zou opbrengen; en van het land in 't algemeen, dat Hij in rouw zou stellen, enz.

Geheel Israël had (1) tegen God gezondigd; (2) Zijn Woord verworpen; (3) de valse godsdienst aangekleefd; (4) hun weg schrikkelijk verdorven; (5) en waren zij allen, groot en klein, oud en jong, enz. daar tot het einde toe onverbeterlijk in gebleven, de hoogheid van de Heere niet erkennende, maar als atheïsten levende, en met Gods bedreigingen en profeten de spot stekende, enz. Hun algemeen karakter of geaardheid drukt onze profeet uit, hfdst. 5:10: "zij haten in de poorten dengenen, die bestraft", enz. En vs. 13, "daarom zal de verstandige op die tijd zwijgen, want het zal een boze tijd zijn". Zo was het, en zo bleef het, tot het einde toe in Israël: en daarom was het nu ook billijk en rechtvaardig bij de Heere, de hoge Rechter van hemel en aarde, dat, omdat zij algemeen gezondigd hadden, zij ook algemeen, met een schrikkelijk verderf, gestraft werden.

Gelijk, om de grootheid en vreselijkheid van dat oordeel van het verderf aan te duiden, hier dan ook vele droevige bijzonderheden opgenoemd worden, die alle evenzeer in staat zijn, om de zwaarheid van hun aanstaande ellenden en bange benauwdheden uit te drukken.

(1) Eerst bedreigt de Heere hun valse sleurgodsdienst en snode weelde te zullen straffen. Daarin, dat Hij hun feesten in rouw zou veranderen: dat is, beide hun afgodische godsdienst feesten, die zij jaarlijks onderhielden ter ere van hun gouden kalveren, die zij te Dan en te Bethel opgericht hadden, om de godheid te verbeelden. En hun ijdele wereldse feesten op de verjaardagen van hun vorsten en groten, als anderszins. Op welke feesten zij dan de uiterste vreugde en ijdelheid bedreven; gelijk het, helaas, nu ook onder ons nog zo gaat. Maar ziet, de Heere zou eens komen in Zijn schrikkelijke toorn om al die vrolijke feesten, in enkele rouw en hoogste ellende en droefheid te veranderen, en dan Zijn bedreiging, hfdst. 5:21, "Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken",

werkelijk aan hen uitvoeren.

- (2) Verder zou Hij bezoeking doen over hun liederen, die Hij dan in weeklacht zou veranderen. Hierdoor worden weer beide hun godsdienstige en wereldse liederen verstaan, en al hun vrolijke gezangen, met al de omslag van 't muziek, met stemmen en allerlei kunstige instrumenten, waarbij de grote en voornaamsten inzonderheid zich plegen vrolijk te maken, wanneer zij de wijn uit schalen dronken: maar zich niet bekommerden over de verbrekingsen van Jozef, hfdst. 6:6. O, Gods ziel had een walging aan al dat ijdel gezang en muziek, in hun bedorven godsdienst en snode weelde, die wel scherp bestraffende, en hun toeroepende, hfdst. 5:23, doet het getier van uw liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luiten spel niet horen. Ja, ze bedreigende, in 't vorige derde vers, dat ook de gezangen van de tempel (te weten van hun afgodische tempel te Bethel) op die dag zouden huilen. Doch zij vraagden er geenszins naar, maar gingen ongestoord met die ijdelheid voort, en namen er nog steeds in toe. Totdat de Heere eindelijk toetrad, om op eenmaal gelijk al hun liederen in weeklacht te veranderen; en ze gezamenlijk in een zee van hoogste droefheid en ellende te dompelen.
- (3) Ook bedreigt God hier hun schrikkelijke pracht en hovaardij in kleding, als anders; hun verkondigende, dat Hij op alle lendenen een zak, en op elk hoofd kaalheid zou opbrengen. Het is uit Gods Woord overvloedig bekend hoe de Joden in tijden van grote ellenden en tegenspoeden alle sierend van klederen plegen af te leggen, zich met zakken te bekleden, hun hoofdhaar af te scheren, zich kaal te maken, en as op hun hoofden te strooien, enz., zonder dat wij dit met bijzondere getuigenissen behoeven aan te wijzen. Hierop wordt nu gezinspeeld in deze bedreiging. De Heere Heere had gezworen bij Zichzelf! Ik heb een gruwel van Jacobs hovaardij, en Ik haat zijn paleizen: daarom zal Ik de stad, met haar volheid overleveren: dat is, met al die rijkdom, kostelijkheid, grootsheid, klederpracht, en weelde en ijdelheid, hfdst. 6:8, en in plaats van al die wereldse afgoden, waarmee dit volk zo schrikkelijk en langdurig gezondigd had, zou de Heere dan een zak opbrengen op allen lendenen, enz. Wij vinden een dergelijk verwoestend oordeel gedreigd over de hovaardij en klederpracht van Juda, die Israël hierin navolgde, Jesaja 3:16-24.
- (4) En, om het alles in 't kort te zeggen, God bedreigt hun hier, dat Hij het land in rouw zou stellen, als er is over een enige zoon; dat is in de hoogste droefheid en ellende, gelijk ons zo'n gelijkenis in de heilige Schrift, Zach. 12:10, en elders meer voorkomt, en die zaak genoeg bekend is. Ja, zijn einde als een bittere dag, die recht bitter zou zijn, en alle bitterheid en rampzalig verderf en verwoesting gelijk in zich zou besluiten. Nu wilden zij er niets van geloven, en er zich in het minst niet over bekommeren: maar als die dag zou gekomen zijn, van die gestrenge driejarige belegering en inneming van Samaria, de koninklijke hoofdstad, door de Assyriër, dan, dan zouden zij ondervinden, dat het kwaad en bitter is de Heere hun God verlaten te hebben, Jer. 2:19. En zo zien wij hier dan nu de zekerheid en onverwachtheid, algemeenheid, en grootheid van het oordeel, dat God aan dit zondige en onbekeerlijke volk van Israël bedreigt, en ook alles zo in de tijd aan hen heeft uitgevoerd.

B. Dan helaas, Het droevigste en schrikkelijkste van alles laat de Heere hier nu nog volgen, zijnde Zijn verlaten van dit volk, in het verderf dat Hij over hen zou brengen,

waarmee Hij hun de maat van Zijn onverzoenlijke toorn en gramschap dan geheel vol zou meten. Die droevige verlating wordt hier al weer oneigenlijk en figuurlijk voorgesteld, onder de gelijkenis van een versmachtende honger en dorst naar het Woord van de Heere, dat zij dan nergens zouden vinden, vers 11, 12.

Och, mochten wij dit allerhoogste oordeel van God met een heilige beving, bij het licht van de Geest, nu nog wat nader inzien! Want, ik arm man, ben heden hier gezonden, om datzelfde oordeel ook over geheel Nederland te verkondigen, bij de voortgang van de algemene goddeloosheid en huichelarij. En de Heere God der heirscharen staat gereed om het haastig uit te voeren. *O, of het eens diep mocht zinken in ons aller harten!*

De uitleggers, die ons zijn voorgekomen, verklaren wel de woorden van dit oordeel van de verlating, in het algemeen, doch hebben al weer geen recht onderzoek gedaan, om ons aan te wijzen, wanneer, of waar, of hoe, de Heere dit oordeel aan Israël werkelijk heeft uitgevoerd. Dat toch een zaak is van de hoogste aangelegenheid, tot de openbaring en bevestiging van de waarheid van deze profetie, gelijk mede om de rechte zin van de woorden zelf daaruit grondig en nauwkeurig in 't licht te stellen.

Als wij letten op de spreekwijzen of uitdrukkingen van het twaalfde vers, die letterlijk zien op, en ontleend zijn van de gelegenheid van het land Kanaän, waar de Israëlieten in woonden; dan schijnt het, alsof de Heere zo'n oordeel van de verlating aan hen had uitgevoerd, in hun eigen land, en voor hun gehele verderf en gevankelijke wegvoering. Doch wij zullen van het tegendeel overtuigd worden, zo gauw wij deze twee zaken goed in aanmerking nemen:

- (1) Dat deze bedreiging van Gods gehele verlating hier in orde gesteld wordt, achter het voorgaand oordeel van hun verderf, en van het einde van hun land en koninkrijk; als een bittere dag, waarom de Heere het ook met een nieuwe reden en inleiding, als een volgend oordeel, op het voorgaande, zo aanvangt; "ziet, de dagen komen, spreekt de Heere Heere", enz. Op die orde moeten wij dan goed acht geven.
- (2) Verder valt hier aan te merken, dat wij in de heilige geschiedenissen van Israël zo'n oordeel van Gods gehele verlating van dit volk, voor hun wegvoering naar Assyrië, en de uitroeiing van hun staat en koninkrijk, niet zullen vinden; maar veeleer het tegendeel. Nergens lezen wij, dat de Israëlieten, toen zij nog in hun land woonden, zo naar het Woord des Heeren gehongerd en gedorst, en zo erom gearbeid en gezworven hebben, zonder dat elders te hebben kunnen vinden, en dat de Heere hun dit als Zijn rechtvaardig oordeel zou opgelegd hebben. Integendeel
 - (a) wordt tot verzwareing van hun schuld ingebracht, 2 Kon. 17:13, enz., hoe de Heere hun zonder ophouden door de dienst van alle profeten, alle zieners, tot bekering had laten roepen en vermanen: en hun overvloedig genoeg voorzien had van Zijn Woord en wet en getuigenissen, welke Hij hun door de hand van Zijn knechten, de profeten, gezonden had. Maar, dat zij niet hadden willen horen, maar hun nekken verhard hadden, gelijk hun vaders, en Zijn inzettingen en zijn verbond verworpen hadden, enz. Waardoor zij hun gehele verderf en ondergang dan ook veroorzaakt, en de Heere daar als toe genoodzaakt hadden.

- (b) Hierbij is het zeker, dat Gods waarachtige Woord en dienst nog in Juda gevonden werden; en dat Israël die beiden daar gewoon ook nog had kunnen vinden, indien zij die ernstig begeerd en gezocht hadden. Ja zelfs in hun eigen land hadden zij afschriften kunnen verkrijgen van Gods Woord en wet en dat altijd, indien zij er met ernst op hadden toegelegd.
- (c) En om hier ten volle van overtuigd te zijn, hebben wij slechts acht te geven op de gebeurtenis van Hiskia, 2 Kron. 30. Die ijverige Godzalige vorst, willende in het tweede jaar van zijn regering volgens de Goddelijke wet het paasfeest op een plechtige wijze te Jeruzalem houden, zond daartoe zeer beweeglijk vermaningsbrieven met boden of lopers af, ook door het land van Efraïm en Manasse, van stad tot stad, tot Zebulon toe, om het volk van Israël tot die godsdienst te nodigen. Maar ziet, zij belachten en bespotten die boden; hoe wel er echter nog sommigen van Aser, en Manasse, en van Zebulon zich verootmoedigden, en tot Jeruzalem kwamen, vers 10 en 11. Dit geschiedde, op het einde van Israëls koninkrijk, maar twee jaren, voor dat Salmanezar Samaria belegerde, toen zij des Heeren Woord en dienst nog zo schandelijk verwierpen. En vijf jaren daarna werden zij gevankelijk weggevoerd naar Assyrië. En daar in het land van hun droevige gevangenis heeft God dit schrikkelijk oordeel, van een gehele en eindelijke verlating, toen aan hen uitgevoerd, ofschoon dat oordeel, hier vers 12, ook beschreven wordt met woorden en spreekwijzen, die van het land Kanaän ontleend zijn.

En zo is de weg hier nu gebaad tot een korte en gemakkelijke uitlegging van deze treurige bedreiging; dat (1) wordt voorgesteld, vers 11, en dan (2) in zijn zwaarheid nader uitgebreid, vers 12.

Ziet, de dagen komen; te weten, na hun wegvoering naar Assyrië, en uitwerping uit hun land; spreekt de Heere, Heere om de gewisse zekerheid van dit droevige oordeel ook weer aan te duiden; dat Ik een honger in het land zal zenden, waar zij dan, als ballingen, zullen heen gedreven zijn, in de hoogste ellende en verdrukking. Niet een honger naar brood, noch dorst naar water; hoewel God hen met zo'n lichamelijk oordeel ook wel meermalen zwaar bezocht haat (zie hfdst. 4:6) en daarna in die driejarige belegering van Samaria: en ook in 't land van hun gevangenis. Doch dit waren slechts geringe bezoeken, hoe zwaar en smartelijk ook anders, in vergelijking met het oordeel dat hun hier bedreigd wordt, van een honger en dorst; om te horen de woorden van de Heere. Waar wij dan twee zaken in hebben aan te merken: (1) de grond of aanleiding tot dit oordeel.

(2) Het oordeel zelf.

De *grond of reden* voor 't oordeel hadden de Israëlieten zelf gelegd door hun langdurige versmading en verachting van het Woord van de Heere, toen het hun werd aangeboden, en God Zijn profeten daarmee vroeg en laat tot hen zond; om hun snode beeldendienst, afgoderij, verdorvenheid, en goddeloosheid te bestraffen; hun Zijn rechtvaardige oordelen te bedreigen, en ze tot boete en bekering te vermanen. Doch zij hadden zich vijandelijk en hardnekkig daar altijd tegen gekant; dat Goddelijk Woord gehaat, en er een gruwel van gehad, hoofdstuk 5:10, de profeten van de Heere smadelijk gehandeld; Amos uit hun land gedreven, dat hij daar niet mocht profeteren, hfdst. 7. Zij hadden niet willen horen, maar hun nek verhard, en Gods Woord en

inzettingen en Zijn verbond geheel verworpen, en al Zijn geboden verlaten; 3 kon. 17:14, enz. Zij hadden met de Heere hun God, en met Zijn Woord, profeten en dienst, in 't geheel niets willen te doen hebben, enz. En hiermee hadden zij nu de grond gelegd voor dit *schrikkelijk oordeel* van een volstreckte beroving van Gods Woord, dat allerrechtvaardigst was.

En dat ons hier nu, onder de gelijkenis van de lichamelijke honger en dorst wordt voorgesteld. De honger, als ook de dorst bestaat eigenlijk in begeerte en gebrek; welke bij gedurigheid aanhoudende, dan eindelijk dodelijk zijn. En zo wordt, met zo'n gelijkenis hier dan te kennen gegeven:

- (1) dat de Israëlieten uit hun land verdreven, onder de heidenen verstrooid, en in de hoogste ellenden gedompeld, dan de woorden van de Heere tot hun troost en verlichting, en om enige hoop van verlossing te mogen verkrijgen, wel in grote mate zouden begeren, en verlangen om die nu te mogen hebben, door de dienst van enige ziener tof profeet, of ander Goddelijk middel.
- (2) Maar dat hun zo'n genade dan niet zou gebeuren: dat God ze volstrekt en voor altijd, gedurende Zijn rechtvaardige toorn over hen, van Zijn Woord en dienst en profeten zou laten beroofd en verstoken blijven, in 't hoogste gebrek.
- (3) Waaronder zij dan eindelijk zouden verteerd worden, en droevig versmachten en vergaan, als ballingen over de gehele aardbodem verdreven worden, en in hun zonden rampzalig zouden sterven, en voor eeuwig omkomen. O, ontzaglijk en vreselijk wraakoordeel van de Heere Heere!

Dat ons hier in zijn uitnemende zwaarheid nu nog nader voorgehouden en uitgebreid wordt, door aanwijzing van hun angstige maar vergeefse pogingen, om het Woord van de Heeren nog elders te mogen vinden.

Hun angstige pogingen worden hier zo voorgesteld: *"en zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten: zij zullen omlopen om het Woord des Heeren te zoeken"*. Evenals het zo gaat in een algemene hongersnood, of grote droogte en gebrek van water, wanneer het ellendige versmachtende volk allerwege in alle plaatsen zwerft en omloopt om spijze en drank te zoeken, en daartoe niets onbeproefd laat. Waarin de weelderige en wellustige lieden van deze wereld, die in hun voorspoed Gods edele schepselen meest misbruikt, en Zijn zegeningen meest ondankbaar veracht en versmaad hebben, dan ook doorgaans meest verdrietig, onlijdzaam en wanhopende zijn. Zo zou het hier omtrent Gods Woord ook gaan. Geheel Israël zou dan zwerven en omlopen om dat overal te zoeken: niet uit overtuiging van hun schuld en bitter gevoel van hun zonden, en, uit een ootmoedige begeerte naar Gods genade en verzoening, maar alleen uit het gevoel van hun straffen en ellenden, om er uit verlost te worden; en om hiertoe door middel van enig geopenbaard woord van God, nog enige troost of hulp te verkrijgen. Maar diegenen inzonderheid, die, toen zij voorspoedig waren, dat Goddelijk woord meest veracht, als atheïsten gewandeld, de profeten bespot, en zich tegen de Heere trots hadden aangekant, en in de uiterste weelde en hoogmoed geleefd hadden; deze zouden nu in hun ballingschap, en onder hun ondraaglijke ellenden en verdrukkingen, ook het meest ongeduldig zijn en twisten, en klagen, en murmureren, ja allerwege zwerven en omlopen, om Gods Woord te zoeken, of enige profeet die hen kon troosten of enig licht of ondersteuning geven, in hun uiterste angst en

benauwdheid, waarin zij nu gebonden zaten. Zij zouden dan tot alle middelen, zelfs tot de wanhopigste hun toevlucht nemen; evenals de koning Saul, die tevoren in zijn voorspoed het woord van de Heere, door Samuël, snood veracht en trots verworpen had. Daarna, in zijn uiterste ellende en benauwdheid, dat allerwege tevergeefs zocht, omdat God hem niet antwoordde, noch door dromen, noch door de Urim, noch door de profeten. Zodat hij eindelijk het Woord van God bij de duivel ging zoeken, en zwierf, en omliep tot de toveres te Endor, 1 Sam. 28. O, onuitsprekelijke en schrikkelijke ellende als de Heere in Zijn onverzoenlijke toorn en gramschap, de zondaars, die Zijn Woord zo snood verworpen en veracht hebben, nu ook geheel verlaat, dat Woord volstrekt en voor altoos van hen wegneemt, Zijn aangezicht eeuwig voor hen verbergt, en, ze in hun hoogste ellenden ganselijk laat omkomen en vergaan!

Gelijk dit ook zo Israëls dodelijk lot zou zijn. Want hoezeer zij ook zouden zwerven en omlopen om het Woord des Heeren te zoeken, het zou alles vruchteloos en tevergeefs zijn. Gods bedreiging aan hen ligt hier volstrekt: "*maar zij zullen het niet vinden*". O dit haalt de knoop van hun onuitsprekelijke ellenden en aller uiterste rampzaligheid geheel toe. De Heere Heere zou hen dan geheel verlaten, en het deksel van blindheid, ongeloof en verstoktheid zo vast op de harten van dit verlaten volk leggen, dat zij, welke moeite of pogingen zij ook mochten aanwenden, Hem of Zijn Woord nergens in de wereld meer zouden vinden, maar allen gezamenlijk, tijdelijk en eeuwig, zouden verloren gaan. Helaas, de allerdroevigste vervulling zal ons de waarheid van dit gedreigde zware oordeel van God over Israël wel genoeg verklaren en bevestigen. Want hoewel er sedert hun verderf en gevankelijke wegvoering naar Assyrië, reeds meer dan tweeduizend jaren verlopen zijn, waarin zij als ballingen de gehele wereld hebben doorgezworven, en in alle landen hebben omgelopen, zo hebben zij de Heere hun God en Zijn Woord en dienst nog niet terug gevonden. Maar zij zwerven, daar toe ook op deze huidige dag nog in de gehele wereld om, onder alle volken en natiën, zonder God, zonder Messias, of ware godsdienst, in de hoogste smart, duisternis en ellende. En de Heere weet, hoe lang dit schrikkelijk oordeel over dit rampzalige volk, nog zal duren, eer zij eens weer zullen aangenomen worden.

En hiermee achten wij deze droevige tekst, behelzende beide Gods verdervend en verlatend oordeel over Israël, nu genoeg geopend te hebben.

Uit een grote menigte van *zeer gewichtige leringen*, die uit het verhandelde konden afgeleid worden, zullen wij u, tot een grond van onze toepassing, slechts deze ene voornaamste lering voorstellen. Dat namelijk, de langdurige en hardnekkige verachting, versmading, en verwerping van Gods heilig Woord en dienst, ook zelfs onder alle mindere bezoeken en oordelen, en zegeningen en goedertierenheden, de zwaarste schuld en zonde van een volk is; waar de grimmige toorn van de Heere onverzoenlijk door ontstoken wordt, tot een gehele verderving, uitroeiing, en verlating van al zo'n volk. Want, met Gods Woord en ingestelde heiligen dienst te verwerpen, schudden de zondaars Zijn juk dan geheel van hun schouders af; vernietigen het verbond, waarin zij met God staan; breken in openlijke ongehoorzaamheid en rebellie uit tegen de Almachtige, en begeren nu als atheïsten of godverzakkers alleen te wandelen naar hun eigen goeddunken, Deut. 29:19. Hoezeer zij dit hun boos gedrag ook mogen bewimpelen met allerlei huichelarijen, en valse en dode godsdiensten, waar de Heere een gruwel aan heeft. En uit deze heilloze grond ontstaan dan verder alle andere zonden en goddeloosheden, waar zo'n volk in wandelt, en schrikkelijk in

verdorven wordt; tot het eindelijk tot die hoogte komt, dat de Goddelijke toorn als een geweldig onuitblusselijk vuur, volk en land, staat en godsdienst, en alles verslindt, en verteert, gelijk een droge stoppel. Helaas, Dit heeft Israël ondervonden, toen het te laat en er geen herstellen of helen meer aan was. Dit heeft Juda daarna ook ondervonden, voor de tijd van zeventig jaren. En dit ondervinden beiden die volken nu nog heden ten dage, op de rampzaligste wijze levende geheel zonder God, en Zijn Woord en dienst, en stervende in hun zonden, en eeuwig verloren gaande. Ja diezelfde heersende goddeloosheid van de verachting en verwerping van des Heeren Woord en heilige dienst is vroeg en laat ook de voornaamste reden en oorzaak geweest van het schrikkelijk verderf van zo vele andere volken en kerken, in het christendom, die onherstelbaar uitgeroeid en verdelgd zijn. En dit alles is zo geschied tot onze waarschuwing, op welke de einden van de eeuwen genomen zijn.

Toepassing.

Helaas, Op deze droevige grond, die nu vooraf gelegd is, moeten wij nu de last van de Heere verder aan ulieden openen, behelzende (1) de zware, onuitsprekelijke, en onverbeterlijke zondenschuld van ons en van het gehele land. (2) Gods vreselijke toorn en gramschap, tegen ons ontstoken, en waaronder wij allerdroevigst verteerd worden. (3) En eindelijk 't schrikkelijk wraakoordeel, van ons gehele verderf en verlaten, van de hand van de almachtige God, dat nu aan onze deur ligt, op onze aanhoudende goddeloosheid en onbekeerlijkheid. Ach mocht de Heere zo'n diep ellendige en onwaardige hiertoe nu verder ondersteunen, van onder eeuwige armen, en Zijn waarachtig Goddelijk Woord, door Zijn Geest, aan onze zielen zegenen.

A. Wie zou machtig zijn, mijn toehoorders! om u de hooggaande zondenschuld van ons en van het land ordentelijk voor ogen te stellen? Want zij reikt tot aan een hemel toe, en een groot geschreven boek zou die niet kunnen bevatten.

Ik zal (1) spreken van de voornaamste zonde, die de fontein en oorsprong van al ons verderf en goddeloosheid is. En dan van de schrikkelijke zonden-vloed, die daaruit voorkomt, en die ons gehele land, tot verzinken toe, nu overstroomt, zodat er geen houden of keren meer aan is.

Dat oudtijds de voornaamste zonde van de Israëlieten, en van vele andere volken geweest is, die met God in het verbond stonden, is nu ook de voornaamste zonde van het volk van Nederland. De verachting, namelijk van het heilig Woord van de Heere, en de verwerping van de zuivere evangelische geestelijke geloofsgodsdienst. Met die beide dierbare onwaardeerbare panden heeft God dit land begenadigd toen Hij ons eerst riep, en wonderlijk uitvoerde uit 't antichristisch pausdom, waar de leer en godsdienst zo geheel bedorven waren, als die heden nog zijn. Maar al vroeg hebben onze vaders die grote genade van de Heere veracht, en hebben begonnen van de zuivere leer van Zijn Woord, en van Zijn heilige dienst ondankbaar af te wijken tot de vuile vervloekte pelagianerij en de ijdele wereldwijsheid. Hieruit zijn ontstaan, die geweldige beroerten en onreinigheden in de oude tijd, met de remonstranten en hun aanhang, waardoor onze gereformeerde kerk en leer toen nabij haar ondergang waren gekomen. Doch de grondeloze macht en genade van de Heeren heeft ons toen wonderlijk geholpen en gered, ons van de remonstranten en pelagiaansgezinden afgescheiden: en heeft de evangelische leer en godsdienst onder ons onwrikbaar vastgesteld, in de Dordtse nationale synode. O, gelukkig, gelukkig waren wij geweest,

indien wij ons door de Goddelijke genade onveranderlijk aan die vaststellingen hadden gehouden; en ons gewacht hadden, voor die twee gruwelijke satanslisten, de pelagianerij en de wereldwijsheid. Dan helaas, al gauw na onze gezegende vaststelling, hebben wij al weer begonnen daar allengs meer openlijk of bedekt vanaf te wijken, en de zuivere leer van het Woord van de Heeren, en Zijn geestelijke dienst trouweloos te verlaten. Waartoe ik mij beroep op de droevige klachten van onze oude Godzalige leraars, in hun nagelaten schriften, die nu meest bij ons achter de bank geworpen liggen, en bijzonder op die twee grote lichten van onze gereformeerde kerk, Willem Teellinck en J. van Lodensteyn; de ene in zijn *Noodwendig Vertoog van de bedroefden staat van Gods volk*, en de andere in zijn *Beschouwing van Zion*; twee staande getuigen, met zakken, bekleed, die reeds voor honderd jaren hebben geprofeteerd van onze snode afwijking en verlating van Gods Woord en heilige dienst, die onder ons zo plechtig zijn aangenomen en vastgesteld. Maar, O, het is daar geenszins bij gebleven. Van tijd tot tijd zijn wij, niettegenstaande al Gods zware straffen en oordelen, en Zijn aanhoudende arbeid en pogingen tot onze bekering, niet slechts in onze begonnen afwijking hardnekkig gebleven; maar wij zijn daarin al verder en verder voortgegaan, en zijn in onze versmading en verwerping van Zijn evangelisch Woord en heilige dienst zodanig toegenomen, dat het in deze onze tijd nu gekomen is tot een verbazende hoogte, waarin wij zelfs de blote letter van Gods Woord en onze formulieren, en de uiterlijke dode ceremonie van onze heilige godsdienst niet meer getrouw bewaren. O, dit is nu Nederlands grote en voorname hoofdzonde, dat het bijkans algemeen Gods Woord en dienst heeft verworpen, en zich van de Heere Heere, Wiens verbondsvolk wij zijn, en van Zijn Heilige Geest, Die al 't goede in ons moet werken, moedwillig heeft gescheiden en losgemaakt, om geheel te leven en te wandelen, naar 't eigen goeddunken.

Eerst (1) moet ik u voorhouden, met diep hartenleed, hoe wij *Gods Woord* verworpen hebben, en dan (2) hoe wij *Zijn heilige dienst* verworpen hebben. Want die twee zijn aan elkaar vast, en 't ene kan zonder 't ander niet bestaan.

1. Wij hebben Gods Woord verworpen, door 't volgen van de heilloze en pelagiaanse geest, en de natuurlijke geest van de bedorven rede of wereldwijsheid. Die beide helse geesten van de satan beheersen de harten en zinnen van de mensen van nature, en staan in een volstrekte en onverzoenlijke vijandschap met de Geest en 't Woord van God.
2. Door ons over te geven, te verbinden, en te verslaven aan de pelagiaanse geest, en door ons daarvan niet tot God te hebben willen laten bekeren, hebben wij een walging gekregen van de zuivere geloofs- en genadeleer van Christus, en Zijn zalig Evangelie Wij hebben, vlak voor de ark van het verbond de Filistijnse Dagon opgericht van het doen en het werk van de mens, en eigengerechtigheid, om hem daarmee de Goddelijke genade, in Christus, als te doen voorkomen, en hem daar geschikt voor te willen maken. Dit spinnenweb wordt grof gesponnen, in de roomse, fijner in de remonstrantse, doch zeer fijn in onze gereformeerde kerk. Daar spint en weeft men 't alles listig, met zuivere evangelische termen, gezonde woorden en waarheden, en met een gedaante van geestelijke kennis en Godzaligheid, zodat dit fijne spinrag niet gezien kan worden dan door ogen die God geopend heeft, en die het met bittere tranen kunnen bewenen.
3. Bij deze pelagiaanse geest voegt zich dan, als de natuurlijke grond, oorsprong en

baarmoeder ervan, de *bedorven wereldwijsheid*, of 't vleselijk vernuft, waarmee de geestelijke verborgenheden van de evangelische leer van Christus dan allemaal aards en vleselijk bevat en begrepen, en op de leest van de bedorven menselijke rede geschoeid en behandeld worden, en al de evangelische geloofswaarheden bij ons rondgedraaid worden en omlopen op 't spil van de menselijke of natuurlijke redeneerkunde, zijnde dat bedenken van het vlees, dat vijandschap tegen God is, Rom. 9.: 7, en waardoor de natuurlijke mens niet begrijpt de dingen, die des Geestes Gods zijn, enz., 2 Kor. 2:14. O, dodelijke redeneerkunde van het blind en onwedergeboren hart van de mens! Van u heeft de Heilige Geest gezegd: heeft God de wijsheid dezer wereld niet dwaas gemaakt? Want nademaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft 't God behaagd door de dwaasheid van de prediking zalig te maken, die geloven, 1 Kor. 1:20, 21. En Hij heeft 't dwaze van de wereld daarom nu uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou, vers 27. En heeft [waar Hij eeuwig voor gedankt moet zijn] de zaligmakende genade van Zijn Evangelie voor de wijzen en verstandigen verborgen, en heeft dezelve de kinderkens, de dwazen en eenvoudigen, de armen en de blinden, geopenbaard. Dit is Gods welbehagen geweest, Matth. 11:25, 26. O, mijn vrienden! De natuurlijke wijsheid en de verdoemelijke eigengerechtigheid van de mens, die daaruit spruit, zijn de twee dodelijke vijanden van de evangelische genadeleer van onze Heere Jezus Christus, Die ons voor en na onderwijst, dat de mens geheel blind en dwaas moet worden, indien hij wijs zal worden, en dat hij met al zijn werk en beste deugden eerst onder de vloek van de wet moet komen, eer hij onder de genade van Christus kan komen. Ja, dat hij door de krachtige werking en overtuiging van de Heilige Geest eerst als een verdoemelijk zondaar voor God moet sterven, eer hij met Christus tot de zaligheid kan opgewekt en levend gemaakt worden. Ziet dit is 't waarachtige Woord van God en 't eeuwig Evangelie van Zijn genade in Christus Jezus. En dat hebben wij nu helaas, versmaad en verworpen door de natuurlijke wijsheid, en door de eigengerechtigheid. Waarom nu ook van ons gezegd moet worden: "ziet, zij hebben des HEEREN woord verworpen: wat wijsheid, ja, wat Godzaligheid, zouden zij dan hebben?" Jer. 8. Voorwaar anders niet dan onbezonnen dwaasheid en vervloekte schijnheiligheid.

(2) En met Gods Woord hebben wij door een noodwendig gevolg nu ook *Zijn Heilige dienst* verworpen. Die dienst is enkel geestelijk, en moeten wij daar toe, door de Heilige Geest, in Christus wedergeboren en gedurig krachtadig verlicht, geleid en geregeerd worden; om met God, als onze verzoende Vader, door Christus in boetvaardige en gelovige gemeenschap te leven; in oprechtheid voor Zijn aangezicht te wandelen; al Zijn geboden te onderhouden; de wereld te verzaken, onszelf geheel te verloochenen, ons vlees te doden en te kruisigen, en de Heere onze God, en Zijn eeuwige waarheid, in Jezus getrouw aan te hangen, en Hem ijverig en standvastig te dienen naar Zijn ingestelde ordinantie, enz., en met een gehele verwerping en verzaking van alle menselijke vonden en leringen en instellingen, die daartegen strijden. Dit is de ware evangelische en heilige dienst van God, waardoor de mensen alleen kunnen zalig worden. En die hebben wij nu helaas, op de allersnoodste wijze, nevens Gods Woord, waar die ware godsdienst op gebouwd is, geheel versmaad en verworpen; en daar gaan en leven wij nu zo in voort, naar eigen goeddunken. En ziet, dit is nu de grote schuld en de voorname hoofdzonde van 't volk van Nederland, waar alle staten en orden van mensen diep, ja diep zijn ingewikkeld.

En hieruit ontstaat en komt nu die schrikkelijke en onuitsprekelijke zonden-vloed, die ons gehele land en volk, wijd en zijd, als overstromd, en waar geen stuiten of keren nu meer aan is. O, dit alles komt daaruit, *dat wij 't waarachtige Woord, en de heilige dienst van God verworpen hebben.*

1. Hier vandaan die dodelijke blindheid en onwetendheid van ons gereformeerde volk, van groten en kleinen, van geestelijken en wereldlijken. En dat men wel tevreden is met een dode, geesteloze en onheilige woord- en letterkennis, waarmee men in de zonde blijft leven.
2. Hier vandaan al die vleselijke wanbegrippen, dwalingen en valse leringen, aangaande de boete en overtuiging van zonden; de leer van de wet, de beloften van het evangelie; de aard en 't wezen van het geloof; en omtrent de rechtvaardigmaking, en wedergeboorte, de heiligmaking, 't gebed, 't bevindelijk werk van de Geest, en alle andere zaken van de heilige leer; nevens zo vele verdraaide en valse uitleggingen van de Heilige Schrift, van onze catechismus, en de andere formulieren van de leer.
3. Hier vandaan zoveel twisten en verdeeldheden, scheuringen en partijschappen in onze kerk. Ook thans over een verderfelijke pelagiaanse orde des heils, tot verwoesting van onze gereformeerde leer.
4. Hier vandaan die algemene afkeer en walging van 't oude, en die schurftige jeukerigheid naar allerhande nieuwigheden.
5. Hiervan al die haat en lastering van, en tegen de weinige getrouwe voorstanders van onze heilige waarheid.
6. Van hier die gruwelijke en geweldig doorbrekende atheïsterij, naturalisme, indifferentisme, en de openlijke bespottung van onze heilige religie; met al die vervloekte pogingen, om 't heidendom nu weer onder ons in te voeren.
7. Vanhier die algemene lauwheid, dodigheid en geveinsdheid van de gereformeerde belijders, die God maar eren met de lippen, maar hun harten ver van Hem doen.
8. Vanhier al die gepleisterde bekeringen; dat nabij-christendom, waarin men God en de wereld beide wil dienen; en al dat gepraat van de Goddelijke dingen, zonder hart, zonder licht, en zonder Geest.
9. Ja hier vandaan al die profaniteit en gruwelijke ongerechtigheden en goddeloosheden, en schaamteloze verachting van Gods allerheiligste geboden, waar 't gereformeerde volk nu in leeft, en 't land onder verzinkt. Want van degenen, die buiten ons zijn, zal ik nu niet spreken.
10. Hier vandaan die uiterste heidense weelde, pracht, hovaardij, vreemde kleding, en onbeschrijfelijke ijdelheid; ongeregeldheid en goed, en geldverkwisting, waar alles nu onherstelbaar door ten gronde gaat.
11. Nevens duizenderlei snode oneerlijkheden, bedriegerijen, kwade praktijken en onrechtvaardigheden, om zich staande te houden.
12. En in één woord, vanhier 't dodelijk verval en verderf van land en kerk, en van al

onze zaken. O, dat komt en ontstaat alles, omdat wij Gods Woord en heilige dienst verlaten en verworpen hebben.

B. Nu is de Heere daarom ook van ons geweken, en Zijn toorn is tegen ons ontstoken, en brandt als een verterend vuur om ons allengs te verderven en ten onder te brengen. Hadden wij slechts ogen om het te kunnen zien! Wij hebben u op de boet- en verbodsdagen voorheen telkens Gods zware straffen en oordelen voorgehouden, die op ons en 't gehele land, wegens de algemene goddeloosheid en onbekeerlijkheid, zo jammerlijk gebracht, en van de hemel uitgestort worden. Hoe de Heere God der heirscharen nu alle toebereidselen maakt, om ons geheel uit te roeien, en van voor Zijn aangezicht te verdolgen, en ons geheel een scheidbrief te geven. Hoe Hij alles onder ons nu afbreekt, wat Hij gebouwd, en uitrekt, wat hij geplant had, en hoe Zijn vloek nu 't land verteert, en alles doet ten gronde gaan. Even op dezelfde voet, als Hij eertijds ook met de Israëlieten had gehandeld, van welken de snode afwijkingen Hij van tijd tot tijd ook met zware oordelen strafte, zonder dat zij 't ter harte namen, of zich van hun goddeloosheden wilden bekeeren. Wij hebben slechts 't vorige vierde hoofdstuk van onze profeet te lezen, om dit duidelijk en omstandig voor onze ogen te zien, indien wij nog iets zien konden. En op die voet is God gewoonlijk altijd gewoon met zondige landen en volken te handelen, eer Hij ze geheel te verderve brengt. Hij verbreekt ze eerst door aanhoudende scherpe straffen en oordelen over haar onboetvaardigheid enz., eer Hij ze geheel verwerpt en ten onder brengt.

En zo blijft de Heilige Israëls nu ook aanhouden, met tegen Nederlands goddeloos en onbekeerlijk volk te twisten, en ons met Zijn menigvuldige oordelen, hoe langer hoe zwaarder, te straffen. Och of wij eens ogen verkregen, om 't te kunnen zien en bitterlijk te bewenen, dat wij de Goddelijke toorn zo tegen ons ontsteken hebben! Hoe heeft de Heere, sedert de vorige biddag, ons nog wel met grote lankmoedigheid gedragen en weer een jaar lang verschoond? Maar hoe blijft Zijn slaande hand nog over ons opgeheven, en Zijn rechtvaardige toorn op ons rusten?

1. De droevigste pestilentie blijft nog woeden over ons rundvee, dat bij duizenden allerwegen wegsterft. En wie weet het einde?
2. Onze koophandel en alle neringen, fabrieken, handwerken en kostwinnings vervallen, verlopen, en zinken dagelijks meer ten gronde, zonder enige blijkbare hoop van herstel, hoezeer dat ook bij rekesten aan de staat, en op andere wijze wel ijverig gezocht wordt.
3. Onze financiën, land- en zeemacht, en al de steunsels en vastigheden van onze staat blijven nog jammerlijk kwijnen, en vervallen hoe langer hoe meer, als kan blijken uit de gedurige klachten van onze provinciën, ter generaliteit, dat zij bezwaarlijk raad meer weten om de noodzakelijke lasten, ieder in de zijne, te vinden en op te brengen.
4. De armoede, verval, en ellenden onder de ingezetenen nemen dagelijks toe, zowel door de geweldige weelde en verkwisting, als door de slaande hand van God, en de menigvuldige verliezen en schaden, binnen en buiten 's lands.
5. Hoe heeft de Heere in 't verleden najaar en gedurende deze winter de scheepvaart bezocht met aanhoudende stormwinden, in alle oorden van Europa; en met zo vele

droevige schade en verlies van schepen, volk, en kostbare ladingen, waarvan wij de gedurige lijsten en bekendmakingen, niet dan met smart en ontroering, hebben kunnen lezen?

6. En hoewel de Heere totnogtoe geen reinheid der tanden onder ons gezonden heeft als onder Israël, blijft er nochtans bij ons een algemene duurte en schaarsheid van vele levensbehoefden. Hoe droevig stond 't in het vorige jaar met 't veldgewas en met de oogst- en boomvruchten? Alles droeg immers het merkteken van Gods ontstoken toorn tegen ons. En die maar opmerkten konden het bijkans dagelijks zien in 't ongunstig en nadelig weer en 't seizoen van de hemel, waar alles onder zuchtte en kwijnde.
7. Om nu niet te spreken van de blijvende en toenemende zware oordelen van God over onze zee- en rivierdijken, en de drukkende onkosten vanwege dat voor 't land.
8. En ook niet van 't gedurig toenemend verval en verderf van onze Oost- en West Indische compagnie, onze Surinaamse kolonie en fondsen; en van onze andere bezittingen buiten 's lands.
9. En om ook niet te spreken van de oorlog met de keizer van Marokko, die 't land en negotie in zo'n onrust gebracht, en reeds zulke zware kosten veroorzaakt heeft. Om, zeggen wij, van dit alles niet verder te spreken, zo moeten wij
10. met bange benauwdheid van onze ziel, nu dit een nog maar uitdrukken, dat Gods rechtvaardige toorn en slaande hand, nu zonder onderscheid op alles rusten; dat onze welvaart van dag tot dag vermindert en afneemt. Dat het er met onze staat, in alle opzichten nu zeer donker en bekommerlijk uitziet: dat er duistere wolken en benauwdheden en ellenden over ons hoofd hangen; en 't geen het zwaarst van alles weegt, dat de Heere nu van ons geweken is; en hoe langer hoe verder wijkt; en Zijn Geest en genade, zegen en hulp van ons wegneemt, en Zijn oren sluit voor al onze gebeden. En dat er toch niemand meer onder ons schijnt te zijn, die 't opmerkt of ter harte neemt. Want ook over het ware volk van de Heere, dat als een kleine kudde nog is overgelaten, schijnt nu een geest des diepen slaaps te heersen, en ogen om niet te zien, oren om niet te horen, tot op deze huidige dag.

C. Helaas, mijn vrienden, nu blijft 't laatste en bitterste gedeelte van onze Goddelijke last en commissie nog over: om ulieden en 't gehele land in de Naam van de Heere Heere, als zijn vast en onveranderlijk besluit, heden op deze dag, met tranen al weer, (en mogelijk mocht 't in ons opzicht nu wel voor 't laatste zijn,) aan te zeggen en bekend te maken: dat, indien wij voor Zijn heilige en geduchte majesteit niet spoedig op onze aangezichten vallen en 't stof van Zijn voeten lekken; maar in onze zonden en zorgeloosheid willen voortgaan, en Zijn Woord en heilige dienst al verder zo versmaden en verwerpen, Hij, de Heere, met Nederlands onbekeerlijk volk dan gewis eveneens zal handelen, als Hij tevoren met Israël gehandeld heeft. Dan heb ik die hoge last uit de hemel om onze verhandelde tekst genoegzaam zo woordelijk en geheel op Nederlands nabijkomende verderf en ondergang, met kracht en waarheid toe te passen. O, dan moet ik u allen, als een arme dienaar en gezant van de hoge almachtige God, nu verzekeren dat de Heere, de Rechter van de gehele aarde, reeds op de weg getreden is, ja zelfs als voor onze deur staat, om beide die schrikkelijke oordelen en dubbele wraak van de tekst ook te brengen over ons en ons land; Zijn verdervend oordeel en Zijn

verlatend oordeel.

De Heere zal dan Zijn verdervend oordeel, even zo zeker geheel onverwacht, algemeen en ten hoogste zwaar en vreselijk, als Hij dat over Israël gebracht heeft, ook over ons brengen, zonder enige uitzondering of verschoning.

(1) Dan zal op die dag ook geschieden, spreekt de Heere Heere, dat Hij onze zon van voorspoed, van blijdschap en van heerlijkheid, op de middag zal doen ondergaan, en dat Hij Nederland bij lichte dag zei verduisteren. O, als wij dan een schrikkelijk wraak oordeel van de hand van de Heere in 't minst niet zullen verwachten, maar als 't met onze zaken uiterlijk nog goed zal staan, naar onze mening; en wij de kwade dag ver van ons zullen stellen, en vrolijk zullen zingen en kwinkeleren, en zeggen 't is vrede, en zonder gevaar; dan zal dit haastig verderf ons overkomen, gelijk de barensnood een bevruchte vrouw, en wij zullen het geenszins ontvlieden, 1 Thess. 5:3. Dan zal de Heere in Zijn grimmige toorn, of een verdervende watervloed over ons zenden, of een machtige vijand als aan Israël, een Tiglath-Pilezer of Salmanezar, of een Nebucadnezer; of een samenvloed van alle schrikkelijke straffen en plagen en oordelen ondereen; waardoor ons in de vrede zelf de verwoester dan zal overkomen, Job 15 21. O, die dag, die dag des Heeren, zal dan ook duisternis zijn, donkerheid en geen licht, Amos 5 20.

(2). Dan zal de Heere onze feesten, de geestelijke en ijdele wereldse samen, ook in rouw, en al onze liederen, beide die van het heiligdom en van onze ballen en concerten, komedies en opera's in weklacht veranderen. Mijn vrienden, daar is nu een stilzwijgen in de hemel, omtrent van een half uur, Openb. 8:1. En daarom wil ik arm en ellendig man nu over *onze oude of nieuwe psalmen* met niemand enig verschil voeren. Dit ene moet ik ulieden maar zeggen: dat de Heere onze God het psalmboek van Datheen, dat wij nu afgeschapt hebben, de eer heeft aangedaan, dat Hij in 't bloed van de martelaren rood geverfd en in de vlammen van 't heetste vuur beproefd heeft: en 't daarom nog weer de eer zal aandoen dat Hij 't in de aankomende grote en vreselijke dag van zijn wraak over Nederland niet in weklacht zal veranderen, omdat 't dan bij de gezangen van de tempel, die op die dag zullen huilen, vs. 3, niet meer zal behoren. Neen, dat droevig lot zal dan gaan over onze nieuwe gezangen en liederen, die van beschaafder taal, en van sierlijker en hoogdravender berijming zijn: en die nu in Gods heilige tempel gezongen worden.

(3) O, droevig, droevig oordeel! indien wij ons niet bekeren (en wie kan zoiets hopen?) over die gruwelijke weelde, en verfoeilijke hovaardij en klederpracht, die nu over ons heersen, zal de Heere Heere dan op alle lendenen een zak, en op alle hoofden kaalheid opbrengen. O, dat zal dan een ander gelaat, en een ander gewaad zijn!

(4) Ja de Heere zal dan in Zijn grimmige toorn en in 't vuur van Zijn ijver een gehele omkering en voleinding met ons maken. Hij zal dan ons land in rouw stellen, als er is over een enige zoon, en zijn einde als een bitteren dag. Die recht bitter zal zijn voor 't volk, dat zolang in een heidense weelde en ijdelheid, zonder God geleefd, of in huichelarij gewandeld heeft.

Dan helaas, Of 't hierbij nu nog alleen mocht blijven! Maar de last van de Heere is, dat ik 't andere gedeelte van de tekst ook op 't zondig Nederland moet toepassen. Omdat dat rampzalig volk dan tevoren niet zal hebben gerust, voordat 't de maat van zijn

goddeloosheid en onbekeerlijkheid had vol gezondigd en Gods ware Woord en dienst geheel had verworpen; zo zal de heilige Israëls, de Heere God der heirscharen dan ook niet rusten, voordat hij de beker van Zijn grimmiger toorn dit volk, met een overlopende maat, zal hebben vol geschonken. Hij zal dan ook dat schrikkelijk onuitsprekelijk oordeel van de verlaten over hen brengen; en wel over hen allen samen, zonder enig onderscheid.

- (1) Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere Heere, (niet zij zullen komen, maar zij komen reeds, en zijn reeds op weg en dicht bij ons genaderd) dat Ik een honger in 't land zal zenden (hetzij in ons eigen land, als wij daar dan nog in gelaten zullen worden, 't zij in een vreemd land, waar de toorn van God ons als ballingen dan heen gedreven zal hebben) niet een honger naar brood, noch dorst naar water (die de zondaars dan echter ook genoeg zal drukken en verteren) maar om te horen de woorden des Heeren, die nu algemeen veracht, versmaad, en bespot en verworpen worden.
- (2) O, mijn ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee. *O, wanden mijn harten! Mijn hart maakt getier in mij: ik kan niet zwijgen.* Dan zullen Nederlands rampzalige inwoners ook zwerven van zee tot zee, en van 't noorden tot 't oosten. Zij zullen dan omlopen om 't Woord des Heeren te zoeken, maar zullen 't niet vinden. Dan als dit boze volk, dat naar de stem van de Heere niet heeft willen horen; maar de afgoden vermenigvuldigd heeft in hun land, nu midden in de zee van Gods grondeloze toorn, en in de diepe afgrond van allen jammer en ellende gezonken en gedompeld zal liggen. O, dan zal de almachtige God in zijn verderf lachen. Dan zal hij ze een scheidbrief geven en geheel van hen wijken. Dan zal hij Zijn Woord en Geest, Zijn dienst en profeten, Zijn kandelaar en heiligdom, Zijn zegen en genade, en alles wat troostelijk en wat zalig is, voor eeuwig onherstelbaar van hen wegnemen. Dan zal de Heere Zich over het volk van Nederland niet meer ontfermen. Dan zal Hij ze voor Zijn volk niet meer erkennen, maar van hen zeggen: het zijn Mijn kinderen niet, het is een overspelig geslacht; men noemt ze een verworpen zilver, want de Heere heeft ze verworpen, Hij heeft ze verworpen met een mannelijke wegwerping, omdat zij Hem verworpen hebben. Dan zullen zij de Heere en Zijn Woord overal zoeken, maar zij zullen die beiden dan nergens vinden, maar zullen in hun hoogste tegenspoeden en ellenden dan eeuwig hulpeloos omkomen en versmachten. O, dit zal de heilige wraak zijn, welke de Heere dan zal nemen en uitvoeren over zo'n langdurige verwerping van Zijn Woord en dienst.

Nederland, Nederland, O, land, land, land, hoort nog heden, op deze uw dag, des Heeren Woord. En verhardt toch uw harten niet, opdat u niet mag komen in deze eeuwige allerhoogste ellenden, van de onuitblusselijke toorn van God. Want ziet, ik neem heden de hemel en de aarde, ja God Zelf, tegen ulieden tot getuigen; en roep met mijn bezwijkende stem en krachten, nu tot een besluit nog luid uit voor de dove oren en harten van u allen: *deze woorden zijn getrouw en waarachtig: en de Heere, de God van de heilige profeten, heeft Zijn engel gezonden om Zijn dienstknechten te tonen 't geen haast moet geschieden. En ziet, Ik kom haastelijk, en Mijn loon is met Mij, om een ieder te vergelden gelijk zijn werk zal zijn,* Openb. 22:6 en 12.

Op deze droevige last zal de ontfermende Heere, zoals Ik mag hopen, in 't overschot van deze dag ons hier nog een Heilzaam woord van vermaning, besturing, van versterking en vertroosting laten volgen. *Och dat Zijn Geest 't aan onze harten mocht zegenen! Amen!*

Gepredikt te Kralingen, de 1^e maart 1775.

16. Biddagpredikatie uit Jesaja 6:8-11

8 Daarna hoorde ik de stem des Heeren, dewelke zeide: Wien zal Ik zenden, en wie zal voor Ons henengaan? Toen zeide ik: Zie, hier ben ik, zend mij henen.

9 Toen zeide Hij: Ga henen, en zeg tot dit volk: Horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet.

10 Maak het hart dezès volks vet, en maak hun oren zwaar, en sluit hun ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere, en Hij het geneze.

11 Toen zeide ik: Hoe lang, Heere? En Hij zeide: Totdat de steden verwoest worden, zodat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mens zij, en dat het land met verwoesting verstrooid worde.

Tot een grondslag tot de opening en verhandeling van deze droevige profetie, en van al het Goddelijke Woord, dat ik ellendig man, in de Naam van de Heeren op deze dag zal moeten prediken; moet ons de allereerste belofte van 't genadeverbond dienen, Gen. 3:15. Waarin ons een tweëerlei zaad of volk in de wereld, geopenbaard wordt. Het zaad van de vrouw en het zaad van de slang. Zijnde Christus, met Zijn volk, en de satan, met zijn volk. Welke twee hoofden en volken in een eeuwigdurende vijandschap zouden staan. En als twee koninkrijken, een Goddelijk en een duivels, onverzoonlijk tegen elkaar zouden strijden, totdat Christus met Zijn volk de volkomen overwinning eindelijk zal verkrijgen over de satan, en zijn volk.

In de geestelijke kennis van deze grote en onnaspeurlijke verborgenheid is al de hemelse en zaligmakende wijsheid gelegen, die God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft. Die eerste hoofd- en grondbelofte in het paradijs, bevat de gehele inhoud van de Heilige Schrift; en is een sleutel om alle geopenbaarde Goddelijke waarheid bij het licht van de Heilige Geest te openen.

Het gehele mensdom op de wereld is en blijft dan vast en onveranderlijk in twee delen gescheiden, in Gods volk en in het volk van de duivel. En daar is geen mens ooit in de wereld, of kan er zijn, die niet noodwendig tot een van beide die volken of rijken behoort. Ze moeten allen of God, of de duivel dienen en eigen zijn; en of tegen God, of tegen de duivel, onverzettelijk strijd voeren. Die hier in de grond en 't wezen van de zaak een middenweg zou zoeken, die zou dan tevergeefs moeten arbeiden, om Gods vaste, eeuwigdurende en allerheiligste ordinantie in de regering van de wereld geheel te vernietigen en omver te werpen. Maar de Heere, de almachtige God, de Schepper en Onderhouder van de hemel en aarde, zal eeuwig regeren en al Zijn welbehagen doen.

Verder is 't zeker, dat alle maatschappijen, volken en koninkrijken van de wereld hun grondslag en bestaan hebben in een verbond tussen de vorst en het volk. Zo heeft God ook Zijn verbond opgericht met Zijn volk, dat dan ook Zijn verbondsvolk is, door de Middelaar Christus, naar de heilige wegen en rechten en inzettingen, welke Hij hen geopenbaard en voorgeschreven heeft. En zo staat ook 't volk van de duivel met hem in een nauw en vast natuurlijk verbond van duisternis, goddeloosheid en afgoderij. Gods volk dient dan de Heere hun God in de weg van Zijn verbond en inzettingen, en het volk van de duivel dient de satan en de afgoden.

Nu heeft God, van de aanvang van de wereld en van het paradijs af, Zijn verbonds-volk gehad, waardoor Hij aangehangen en gediend werd; gelijk ook de satan zijn volk gehad heeft. God nam en verkoos Zijn volk, en onderhield het, uit Seth, Adams zoon. En de satan ontving zijn volk, uit Kaïn, en uit het verdere nageslacht van Adam. Doch het volk van de satan was aanstonds en altijd daarna, veel groter en machtiger in de wereld, dan Gods volk. Onder een hoge en soevereine Gods-regering is en blijft de satan altijd Gods onverzoenlijke vijand, die nooit heeft opgehouden of zal ophouden Gods koninkrijk te bestrijden; en al zijn macht van duisternis en goddeloosheid daartoe aan te leggen, om de harten van de mensen te verleiden en te beheersen, en ze van God en Zijn verbond af te trekken, tot zijn helse afgodendienst. Hierdoor is 't geschied, in de tijd van de zondvloed, dat het heilige vrouwenzaad, Gods verbonds-volk, enkel bestond in die weinige zielen van Noachs huisgezin, die in de ark behouden bleven. En daarna, in de tijd van Abraham, dat Gods volk geheel in de afgoderij van de satan verzonken lag, en zij de Heere en Zijn verbond geheel verlaten hadden.

Maar toen heeft de Almachtige een groot werk gedaan tot verstoring en bedwang van het koninkrijk van de satan, en om Zijn Goddelijk koninkrijk, in de wereld, te bevestigen. Hij riep en trok Abraham uit de afgoderij van de satan, en richtte Zijn verbond met hem en zijn zaad op, tot een onveranderlijk eeuwig zout-verbond; hem de Messias, uit zijn zaad, belovende: nevens de erfenis van 't land Kanaän, en de verzoening en zegening van de gehele wereld, en van alle geslachten en volken van de aardbodems, in zijn Zaad, de Messias. Van toen af werd Abraham met zijn gehele zaad, of nakomelingschap, Gods verbonds volk; en ontvingen het teken van de besnijdenis in hun vlees, om hen van alle andere volken en natiën van de wereld te onderscheiden, welke God in de macht van de satan, en in zijn afgodische dienst, en helse duisternis en goddeloosheid gebonden liet blijven. Zo was en bleef het mensdom in de wereld nu weer verdeeld in twee volken, in een volk van God, en in een volk van de satan: of in Joden en heidenen, onder welke benamingen zij naderhand bekend werden. Bij Gods volk was de ware godsdienst, hun door God Zelf geopenbaard, en van tijd tot tijd al verder voorgeschreven. En bij het volk van de satan was de afgodendienst, die hun door de satan werd geleerd en voorgeschreven. Ziet, door die twee godsdiensten, de ware en valse, waren die twee volken nu wijd vaneen gescheiden. God had Zijn volk, en de satan had ook zijn volk. Dan, de satan was hiermede niet tevreden. Die boze onverzoenlijke vijand heeft het onverzettelijk daarop verder toegelegd, om Gods verbond en koninkrijk te verstoren, en 't volk van de Heere te verleiden, en van de ware godsdienst tot zijn afgoderij te trekken. Daar is hij, onder een hoge Gods regering, nooit mee opgehouden; en daar zal hij ook niet mee ophouden, tot het einde van zijn regering in de wereld toe. En ziet, hier vandaan is dat onuitsprekelijk verderf van Israël, of het Joodse volk, Abrahams nakomelingschap, het volk van God, in alle tijden en eeuwen van de wereld, tot op deze huidige dag, oorspronkelijk uit ontstaan en voortgekomen: waar wij nu ons oog maar op te vestigen hebben, om de ware grond en gelegenheid te ontdekken van deze droevige profetie van onze tekst.

Indien wij de heilige geschiedenissen van dit volk aandachtig nagaan, dan zullen wij bevinden, dat zij, alleen de weinige oprechte Godzaligen uitgezonderd, nooit getrouwd met God in Zijn verbond gebleven zijn; maar met hun harten altijd hielden en neigden naar de dienst van de satan: en bij iedere gelegenheid, of meer openlijk of bedekt, tot

de vuile afgoderij vervielen, en God en Zijn heilige dienst verlieten, en schrikkelijk tegen Hem zondigden, wandelende in de weg van de heidenen. Al terstond, na hun wonderbare verlossing uit Egypte, hebben zij in de woestijn niet opgehouden met hun gedurige ongehoorzaamheid en twisting tegen de Heere, en met hun openlijke afgoderij van 't gouden kalf, Hem uitermate te vertoornen, en Hem zonder ophouden tot de strengste gerichten en straoefeningen te noodzaken, zodat God hen eindelijk ook verworpen, en in het merendeel van hen geen welgevallen gehad heeft; waarom zij door Hem in de woestijn zijn terneer geslagen, 1 Kor. 10:5. Van die snode afgoderij en ongehoorzaamheid tegen God in de woestijn gewaagt ook de heilige Stefanus, Hand. 7:41~43. En diezelfde heilloze weg hielden zij ook in 't land Kanaän. Terstond na de dood van Jozua, en van de oudsten, die Gods werk aan Israël wisten Joz. 24:31, verlieten zij de Heere en Zijn heilige dienst, en begaven zich tot de dienst van de afgoden, en tot alle heidense gruwelen en goddeloosheid. Wanneer God hen wegens dat dan zwaar strafte, en in de hoogste ellenden bracht, dan riepen zij in hun nood om Zijn hulp en verlossing; en keerden uiterlijk tot Zijn dienst terug, en verlieten de afgoderij. Doch nauwelijks waren zij geholpen, of dit boze volk ging al weer de oude gang, en verlieten de Heere, en dienden de afgoden. En dit heeft zo geduurd, al de tijd van de richteren. Hoort wat God daarvan eindelijk tot Samuël zeide, 2 Sam. 8:7, 8, zij hebben u niet verworpen, maar zij hebben Mij verworpen dat Ik geen koning over hen zal zijn; naar al de werken die zij gedaan hebben, van die dag af, dat Ik ze uit Egypte geleid heb, tot op deze dag toe: en hebben Mij verlaten, en andere goden gediend; alzo doen zij u ook. Daarna hielden zij al diezelfde goddelozen koers onder hun koningen. Wie kan zonder ontroering, de schrikkelijke ongeregeldheid en afgoderij van dit volk lezen, in 't laatst van Salomo's regering, en onder zijn zoon Rehabeam? Om van 't volk Israël nu niet bijzonder te spreken, die van het begin tot het einde toe de Heere en Zijn heilige dienst verlaten, en de satan met zijn afgodische beeldendienst onverzettelijk aangekleefd en gediend hebben. Totdat God hun staat geheel verdelgde en ze wegzond in de Assyrische gevangenis, en verstrooide onder de heidenen.

Maar Juda, of 't Joodse volk belangende, dat bleef in de grond altijd een zeer bedorven volk, afkerig van de Heere en Zijn dienst, en met het hart genegen tot de dienst van de afgoden, welken zij dan meerder, dan minder openlijk dienden. En dit sproot uit die aanhoudende verleiding en macht van de satan over dit volk. Waarom God de Heere eindelijk een walging van dit boze volk kreeg; en ze in Zijn grimmige toorn onder de vloek bracht, en gebonden legde aan de schrikkelijkste verblindings- en verharding, die op hen vast verzegeld zou blijven tot de laatste dagen en eeuwen van deze wereld; en slechts een klein gedeelte van hen, als een gering overblijfsel, naar de verkiezing van Zijn genade, in elke toekomstige tijd hier van uitzonderde, omdat Hij altijd nog een oprecht arm en ellendig verbonds-volk, en een heilig zaad, onder hen behield. En ziet, dit is nu hier de droevige stof, of inhoud van het geducht profetisch woord van onze tekst, tot de verhandeling waarvan wij nu moeten overgaan. Och of wij onwaardigen, er ook ingeleid mochten worden, bij 't helder licht van de Geest van de Heere! In de voorgaande predikatiën of redevoeringen, van het begin van dit profetische boek, heeft Gods Geest door de profeet Jesaja, de schrikkelijke boosheid en verdorvenheid van het Joodse volk omstandig laten voorstellen; hoe beestachtig onkundig zij waren; en hoe snood zij God en Zijn heilige dienst verlaten hadden, en in alle heidense gruwelen en goddeloosheden, gelijk die van Sodom, daar nu zo heen leefden, en door al Gods zware straffen en oordelen niet hadden kunnen getuchtigd worden; maar er geheel verhard en onbekeerlijk onder bleven, ja de afval van God zelfs te meerder maakten.

En ziet, daar op volgt nu deze schrikkelijke profetie van de vloek van de Heere over dit boze volk; hoe Hij ze nu aan de dodelijkste verblinding en verharding van het hart geheel overgaf, waarin de satan ze vast besloten zou houden met zijn helse banden en ketenen van de duisternis, tot de laatste tijd van de wereld toe. En wat een dodelijk verderf en verwoesting zij hierdoor over hun land en staat, over ziel en lichaam, en over alles, zonder onderscheid zouden veroorzaken; en zichzelf het ongelukkigste en rampzaligste volk van de aardbodem zouden maken, die door Gods verschrikkelijke vloek tijdelijk en eeuwig zouden verteerd, en als ballingen in de gehele wereld zouden verstrooid worden. Gelijk die vloek en toorn van de Heeren tot op de huidige dag nog onbeweeglijk vast op het Joodse volk, Abrahams vleselijk zaad en nakomelingen, blijft rusten, en niet eerder van hen zal afgewend worden, dan met hun algemene bekering, in 't laatste van de dagen als de volheid van de heidenen eerst zal ingegaan zijn; en geheel Israël dan ook zal zalig worden. Want God heeft ze nu allen onder de ongehoorzaamheid besloten, van de tijd van deze geduchte profetie af, opdat hij ze, in 't einde van de wereld, weer allen zou barmhartig zijn; gelijk ons die verborgenheid geopenbaard wordt. Rom. 11:25, 26 en 32.

Na zo vooraf de grond gelegd, en de weg gebaad te hebben tot een klare opening van deze Goddelijke profetie, achten wij het nodig, teneinde wij dit met rechte aandacht, door Gods genade, mochten overwegen; en die overweging een behoorlijk gewicht op onze harten mocht hebben; dat wij hier nog een zaak tevoren in 't licht stellen. De Heilige Geest heeft ons die geopenbaard door de apostel, Rom. 11:12-22. *Ach of de Heere ons daar Zijn genadig en heilig licht in gaf!* Omdat daar al de vrucht en zegen van Zijn Goddelijk Woord voor ons op deze dag, van af zal hangen.

De apostel, sprekende daar van de verwerping van de Joden om hun ongehoorzaamheid, vermaant en waarschuwt hier nu op de ernstigste wijze de heidenen, (die in hun plaats, naast 't uitverkoren overblijfsel uit de Joden, samen tot Gods verbondsvolk waren aangenomen en tot één volk van God verenigd) dat zij zich door genade zorgvuldig zouden hoeden en wachten voor diezelfde ongehoorzaamheid van de Joden, opdat ook diezelfde vloek en toorn van God over hen niet mochten komen, en zij ook niet met dat schrikkelijke oordeel van verblinding en verharding door Hem geslagen werden. Een oordeel dat hen zelfs nog eerder en gereeder zou treffen als het de Joden getroffen had: nadien deze de natuurlijke takken waren van de goede olijfboom van Gods verbond; en zij heidenen slechts wilde takken waren, afgehouden uit de wilde olijfboom, en in plaats van de Joden ingeënt. Hoort, hoe ernstig de apostel dit aanvoert: *"gij zult dan zeggen"*, schrijft hij aan de heidenen, *"de takken zijn afgehouden"*, enz. De gehele zaak komt hier op uit. De heidenen, zoals wij van nature zijn, met al de inwoners van dit land, zijn door de dood van Christus, en door de krachtige uitstorting van Zijn Geest, en door middel van de evangelieprediking, in de gehele wereld, in plaats van de verworpen Joden met een formele verbondmaking nu 't volk van God geworden; en zijn alle hun geestelijke zegeningen, en zalige verbonds-goederen, ingegaan, om die door geloof en gehoorzaamheid hier in genade, en namaals in eeuwige heerlijkheid te bezitten. Mits onder die heilige voorwaarde, dat zo wij ook, als de Joden, ontrouw aan de Heere onze God worden, Hem en Zijn heilige dienst verlaten, en in de ongehoorzaamheid en goddeloosheid van de Joden zouden wandelen, en ons daartoe door de satan laten verleiden; wij dan ook, door een rechtvaardig oordeel van God, in hun verwerping en verderf, en in de vloek van hun verblinding en verharding, zeker zullen ingaan. En helaas, of ik met de

droevige aankondiging hiervan, door de Heere, nu niet ook tot deze vergadering, ja tot geheel Nederland, gezonden was

Maar nu wordt het tijd, het schrikkelijk oordeel van de hoge God zelf nader te openen, waar wij de weg zo omstandig toe gebaad hebben. Doch wij zullen ons met een korte zakelijke uitlegging daarvan moeten tevreden houden, omdat tot een nauwkeurige woordelijke verhandeling thans geen gelegenheid is.

De Heere openbaart Zijn geducht rechtvaardig oordeel aan de profeet, en legt hem de zware last van de verkondiging en uitvoering ervan aan het volk op, door middel van een Goddelijk gezicht, dat zeer gelijk was aan het gezicht van de profeet Micha, omtrent de koning Achab, 1 Kon. 22. Jesaja ontving dit gezicht in 't zelfde jaar, als de koning Uzzia stierf. Toen zag hij de Heere zittende, enz. enz. vs. 1, en boven Hem de Serafim, enz., vers 2 en hoorde hun heilig geroep, tot Gods verheerlijking, vers 3, en wat een beweging dit geroep maakte, enz., vers 4. Dit ontzaglijke gezicht van Gods heerlijkheid bracht de profeet, vanwege de zonden schuld van hem en van het volk tot de diepste vrees en verslagenheid, en deed hem uitroepen, "wee mij want ik verga", onz. vers. 5. Doch terstond stortte de Heere Zijn genade geheel overvloedig en troostelijk over de profeet uit, en bevestigde hem daardoor opnieuw in zijn profetisch ambt; en maakte hem op een zonderlinge wijze daartoe ook bekwaam: gelijk hij dat omstandig verhaald, vers 6, 7. Dit alles geschiedde dus in een Goddelijk gezicht, zoals de Heere omtrent de profeten gewoon was, om hen tot Zijn heilige dienst, en tot de openbaring van Zijn wil en verborgenheden in staat te stellen. Hierop volgt nu in onze tekst het rechtvaardig en droevig oordeel van God over het boze Joodse volk, en over alle andere snode verachters en verlaters van Zijn dienst, en verbrekers van Zijn verbond, daar ook geheel onbekeerlijk, nevens de Joden, in zouden volharderen.

En worden ons drie hoog gewichtige zaken daarin voorgesteld.

1. De zending van de profeet door de Heere.
2. De geduchte last, waarmee hij gezonden wordt.
3. En het droevig uiteinde of gevolg van de last.

A. In de zending van de profeet ontmoeten ons wederom drie zaken.

(1) De aanleiding daar toe. (1) De gewilligheid van de profeet. (3) En Gods bevel.

De aanleiding ontving de profeet van God Zelf in het gezicht. Want, zegt hij: daarna hoorde ik de stem des Heeren, Die zeide: "wien zal Ik zenden? En wie zal ons heen gaan?" Als wilde de Heere zeggen: Ik, de ene en drie-enige God, heb een profeet of dienaar nodig, om die te zenden tot de uitvoering van een zware en geduchte last! aan het boze volk, dat Mij en Mijn heilig verbond nu zo lang verworpen en veracht heeft. Wie zal nu de man zijn die Ik die last zal opdragen en hem daarmee heenzenden? Wie zal daar toe voor ons heengaan, en daartoe gewillig en bekwaam zijn? Die wijze van voorstel aan de profeet gebruikte de Heere zo om de wijsheid en voorzichtige beradenheid, en tevens ook de zekerheid en vastigheid van deze Zijn raadslag, gelijk onder de mensen zo gebruikelijk is, daarmede aan te wijzen.

Hierop gaf de profeet zijn gewilligheid aan de Heere aanstonds te kennen, om die last

volvaardig en getrouw voor Hem te verrichten, antwoordende en zeggende: (gelijk de heilige mannen Gods dienaars, in zulke gelegenheden, gewoonlijk deden) ziet, hier ben ik, zend mij heen. Want de profeet, hebbende zo grote genade van verzoening en van heiliging, bevestiging en bekwaammaking, in zijn ambt van de Heere ontvangen, brandde als het ware geheel van liefde, ijver, blijdschap, en volvaardige lust en begeerte tot Gods heilige dienst. Waarop hem de Heere die zware last toen ook aanstonds oplegde, vers 9. *Toe zeide Hij*, zegt de profeet, gaat heen, als Mijn dienaar en gezant, die ik hiertoe uitzend; *en zegt tot dit volk* - God verwaardigde ze niet, om ze hier *Zijn* volk te noemen; maar *dit* volk, als uit versmading, en in grimmige toorn - zeg tot dit volk, dat zich altijd en eeuwen achtereen zo geheel boos vijandig en ongehoorzaam tegen Mij gedragen, en Mij getergd, veracht en versmaad heeft; en door al Mijn weldaden en goedertierenheden en menigvuldige verdraagzaamheden, in 't minste niet heeft vermurwd, noch, door al Mijn gestrenge straffen en oordelen, tot geen waar berouw of inkeer ooit heeft kunnen gebracht worden. Maar altijd onverzettelijk tegen Mij is blijven zondigen en rebelleren: zegt nu openlijk, onbeschroomd, en in Mijn geduchte Naam, tot dit volk.

B. En hierop volgt nu de zware last van de Heere aan de profeet zelf, behelzende het schrikkelijke oordeel van de verblindings en verharding, dat Hij van nu af aan op dit boze rampzalige volk zou leggen, en dat Hij zo vele eeuwen lang vast op hen zou verzegele; en waartoe hij Jesaja's dienst in 't bijzonder wilde gebruiken. Zegt tot dit volk: horende hoort, maar verstaat niet, enz., vers 9, 10. In deze droevige last stelt de Heere de profeet twee dingen voor; (1) *wat hij tot dit volk zeggen moest*, vers 9. (2) en *wat hij aan hen doen moest*, vers 10.

De profeet moest tot hen zeggen, en openlijk aan hun bekend maken, en in de Naam van de Heere, en op Zijn bevel aan hun profeten: horende hoort, maar, enz. Dat hoofdzakelijk drie dingen insluit, of te kennen geeft.

Dat God dit volk Zijn Woord, en wet, en waarheid, uitwendig nog wel zou laten behouden, en hun Zijn profeten schenken, en alle middelen van de zaligheid, om hen tot Zijn heilige dienst te leiden: dat het hun in de gewone weg daaraan niet zou ontbreken, gelijk het de heidenen daar aan ontbrak, welke God in hun wegen liet wandelen.

Dat dit volk van Gods Woord en wet, en van de middelen van de zaligheid, gewoon en uitwendig ook veel gebruik zou maken.

(1) Dat zij *horende zouden horen*; dat is, dat zij Gods Woord gedurig en overvloedig zouden horen, dat het hun menigvuldig zou gepredikt worden; en dat de uitwendige dienst van God zo nog onder hen zou blijven; ja zelfs, op sommige tijden, tegelijk met de afgodendienst. In 't kort, dat het met hen gewoon zo zou gaan, als de Heere het de profeet Ezechiël openbaarde, hfdst. 32: 31, 32, zij komen tot u, gelijk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezicht, als Mijn volk, en horen uw woorden, maar zij doen ze niet. Zij hoorden Gods Woord, en zelfs met uitwendige aandacht, begeerte, aandoening, goedkeuring, enz. Want zij maakten liefkozingen met hun mond, zich geveinsd bij de profeet als een volk van God aanstellende. Terwijl toch hun hart hun gierigheid nawandelde. Ziet, dit wil dat *horende hoort* te kennen geven.

- (2) Maar dit was het nog alleen niet. De profeet moest hun ook zeggen, *en ziende ziet*. Om aan te wijzen, dat bij dit boze volk, gewoonlijk in allen tijden, ook nog vele gewone kennis en letterlijke wetenschap, en studie en naarstigheid, om die te verkrijgen, met de uitwendige middelen, daartoe dienende, zouden gevonden worden. Dat dan weer een aanzien zou hebben, als waren ze, als een volk des Heeren, verstandig en wijs, en goed onderwezen in Zijn wetten en waarheid, enz. Waarvoor zij zich dan ook zouden uitgeven, en zich daarop beroemen en verheffen, zeggende: wij zijn wijs, en de wet des Heeren is bij ons, Jer. 8:8. O, Dodelijke waanwijsheid, ziet, dat wil dat *ziende ziet*, hier eigenlijk zeggen.
- (3) Maar welke is de derde zaak die de Heere hier de profeet gebood aan dit volk te zeggen: en hun in Zijn Naam te profeteren? Dit was de vloek van God, die hij op al hun horen en op al hun zien in Zijn grimmige toorn hier nu bracht, en vele eeuwen door onbeweeglijk vast verzegelde. Die schrikkelijke vloek bestond hierin, dat zij horende zouden horen, maar niet verstaan, en ziende zien, maar niet merken. Dat is, met één woord te zeggen, dat God de Almachtige hen nu, als een heilig en rechtvaardig Rechter, vanwege hun boosheid en onbekeerlijkheid zou slaan met het oordeel van blindheid en verharding; zodat, hoeveel gebruik zij schoon van Zijn Woord en wet ook al zouden maken; en welke gewone kennis zij daarvan ook verkrijgen mochten, zij er het ware geestelijk zaligmakende verstand toch nooit van verkrijgen zouden: en dat zij nimmer, met heilige aandoening en beweging van het hart, op de Goddelijke waarheid en verborgenheid van 't woord opmerkende zouden zijn, of daar recht acht op geven, en gebonden bij stil staan, tot hun bekering en zaligheid. Zij zouden wel horen en zien: doch niet verstaan en merken; dat is, niet waarachtig geloven, en zich tot God bekeren, gelijk het de heilige Johannes ook dus verklaart, hfdst. 12:39, enz., van de Joden in die tijd: daarom konden zij niet geloven, dewijl Jesaja wederom heeft: Hij heeft hun ogen verblind, en hun hart verhard; opdat zij met de ogen niet zien, en met 't hart niet en verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze. Want de vloek van God rust op hen, en er lag een zwaar deksel van blindheid en verharding op hun harten. Ziet, dit was de droevige last van de Heeren, welke de profeet hun moest zeggen, en over hen profeteren.

Dan helaas, Het moest hier bij geen bloot zeggen en woordelijk profeteren blijven, maar de profeet moest tevens, als een geducht heilig middel in Gods hand, die schrikkelijke vloek ook dadelijk over hen brengen, en die werkelijk vast op hun aller harten verzegelen. Want hiertoe dient nu het andere gedeelte van Gods last aan hem, vers 10, dat in een werkelijke uitvoering bestaat, "maak het hart van het volk vet", enz. Hier moeten wij op drie dingen acht geven: (1) op de vloek zelf, waarin die gelegen is? (2) Op het droevig einde van de vloek. (3) Op de Goddelijke werking ervan, die hier oneigenlijk aan de profeet geboden wordt.

De vloek zelf zou bestaan in een dodelijke verdorvenheid van hart, oren en ogen, om die gezamenlijk voor een zaligmakende bekering tot God, en voor alle behoudenis en zielsgenezing, volstrekt en eindeloos onbekwaam te maken.

a. Belangende het hart: *maakt, zegt de Heere, het hart van dit volk, van dit boze volk, vet*; alsof Hij wilde zeggen: gelijk een dik vlezig, of met vet aangewassen hart traag en onbekwaam is tot de natuurlijke beweging en werking, in het lichaam van de mens; maak ook zo 't hart of de geest of ziel van dit volk vet, en geheel onbekwaam tot alle

goede werking en geestelijke beweging. Maak het vet, (1) door onreine wellust, en allerlei vleselijke begeerlijkheid, (2) door gierigheid, ijdelheid, en geweldige aardsgezindheid. (3) en door hoogmoed, opgeblazenheid, vuile eerzoeeking en waan van eigengerechtigheid. O, dodelijke verdorvenheden! die het hart van de mens vet maken voor het eeuwig verderf. Want toen Jeschurun zo vet, en dik, ja met vet overdekt geworden was, sloeg hij achteruit, en liet God varen, Die hem gemaakt had, en versmaadde de Rotssteen zijns heils, Deut. 32:15.

b. Voorts gebiedt God de profeet: *"en maak hun oren zwaar"*. Als de oren van het lichaam zwaar zijn door inwendige verstopping of door uitwendige bewinding, enz., dan zij ze doof en onbekwaam tot het gehoor. Maak, wil de Heere zeggen, zo ook geestelijk de oren van het hart van dit volk zwaar: (1) door een diepe bezetting en verstopping van allerlei vleselijke vooroordelen; (2) door innige afkerigheid van God, en vijandschap tegen Zijn Woord en heilige dienst. (3) en door middel van alle satans verleidingen, en overheersend geweld. Waar deze drie schadelijke dingen de overhand hebben, daar moet het dan heten, gelijk Paulus deze profetie aanhaalt, en op de ongehoorzame Joden toepast, Hand. 28:37, het hart van dit volk is dik geworden, en met de oren hebben zij zwaarlijk gehoord.

B. *En sluit*, gebiedt de Heere *eindelijk, hun ogen*. Met gesloten ogen kan de mens niet zien, maar is dan geheel blind. Zo moest nu de profeet ook de ogen van dit volk inwendig sluiten (1) door een zwaar deksel van geestelijke blindheid en verstandeloosheid; (2) door waanwijsheid en ijdele verbeelding en gedaante van kennis, (3) en door een kracht van dwaling, en van leugen en wanbegrippen. O, als God maar eenmaal in Zijn toorn die vloek over de zielen van de mensen brengt, dan sluiten zij zelf hun ogen vast toe voor alle Goddelijk en geestelijk licht van de waarheid; en hebben de duisternis dan liever dan 't licht, omdat hun werken boos zijn, Joh. 3:16.

Hier hebben wij nu dat schrikkelijk oordeel van de vloek van God. O, wie moet er niet mede van uitroepen met de apostel. Hebr. 10:31, vreselijk is 't te vallen in de handen van de levende God!

Want hoort nu hier ook het dodelijk einde van die Goddelijke vloek, zoals de Heere dat de profeet nu verder duidelijk aanwijst, zeggende, *dat de uitvoering van dit schrikkelijk oordeel van Zijn grimmige toorns eindelijk hiertoe dienen moest*.

A. *"Opdat dit boze en goddeloze volk niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta."* Wat zij anders van Gods Woord, en licht en waarheid, enz. uitwendig ook al genieten mochten, en welk gebruik zij er ook schoon van maken mochten: zij moesten 't echter nooit zien, noch horen noch verstaan; maar er zich met onverzettelijke boosheid, altijd vijandig tegen aankanten, tot hun tijdelijk en eeuwig verderf.

B. Gelijk de Heere er dat nu ook bijvoegt, zeggende: *"en zich bekeren, en Hij het geneze."* De Heere besluit dit volk hier nu geheel (1) onder het oordeel van de verblinding en verharding, en van volstreckte onbekeerlijkheid; ja van een onmogelijkheid om door enigerlei kracht of middelen, vernieuwd te kunnen worden tot bekering; gelijk wij dit aangetekend vinden van degenen, die zich schuldig gemaakt hebben aan de onvergeeflijke zonde tegen de Heilige Geest, Hebr. 6:4—6. (2)

En mitsdien besluit God hen hier ook onder het oordeel van een volstrekte ongeneeslijkheid. Op een ware bekering tot God volgt altijd de zalige genezing en verlossing van de arme zondaren, van al hun dodelijke zonde-ellenden, en rampzalige krankheden, waar wij zoveel in de Heilige Schrift van lezen. Doch waar geen oprechte Goddelijke bekering is, of nimmer door Gods Geest gewerkt wordt, daar moeten de zondaars dan nimmer genezen of behouden worden, maar rampzalig in hun zonden sterven, en tijdelijk en eeuwig verloren gaan. En dit zou nu ook alzo het vreselijk einde zijn van Gods vloek over dit boze volk.

Doch hoe zou die vloek werkelijk op dit rampzalige volk gebracht, en vast gebonden en verzegeld worden? De Heere belast dit hier wel aan Jesaja, dat die het zou doen, gelijk wij gehoord hebben, maar dit moeten wij oneigenlijk, en bij manier van spreken, zo verstaan, van het werk en dienst van de profeet, welke God tot dadelijke uitvoering van dit gestreng vloek-oordeel zou gebruiken. Evenals Hij de profeet Jeremia, hfdst. 1:10 stelde over de volken, en over de koninkrijken, om uit te rukken en af te breken, en te verderven en te verstoren, en om te bouwen en te planten. Doch dat de almachtige God alles Zelf zo zou verrichten en uitvoeren door middel van Jeremia's getrouwe dienst en prediking. En zo moet het hier ook verstaan worden in onze tekst. Aan het middel zelf wordt toegeschreven, dat de Werkmeester daardoor Zelf verricht; gelijk dat veel gebruikelijk is.

Doch hoe zou dan de almachtige God in Zijn grimmige toorn dit schrikkelijk wraak- en vloek-oordeel, over dit volk werkelijk brengen en uitvoeren, en vast op hen verzegelen, gedurende zo vele eeuwen? O, hier was, tot uitlegging, zeer veel van te zeggen. Dan om de reeds ver verlopen tijd, zullen wij nu maar hoofdzakelijk voorstellen, dat de Heere God dat vreselijk almachtig werk zou verrichten door drie bijzondere wegen van Zijn ontzaglijke mogendheid.

1. Door wegneming en onthouding van Zijn Heilige Geest van dit volk.
2. Door ze te zenden de geest van de satan, en hen daar geheel aan over te geven, gelijk wij dit aangetekend vinden van Saul, 1 Sam. 16:14: "en de Geest des Heeren week van Saul, en de boze geest van de Heere verschrikte hem".
3. En door ze daarbij Zijn Woord en de middelen van de zaligheid, enkel tot hun verderf, dan ook nog te laten behouden O, mijn vrienden! Meer of anders heeft de hoge God, de Heilige Israëls hier niet te doen om het schrikkelijk oordeel van de verblinding en verharding over een zondig volk, of over enige zondaar in 't bijzonder, te brengen, en vast te verzegelen, dan slechts die drie droevige dingen. Hij heeft Zijn Geest maar voor altijd van hen weg te nemen en hen aan de satan over te geven, en ze dan met Zijn Heilig Woord en alle genademiddelen slechts te laten begaan naar hun eigen goeddunken. Zo zullen zij dan zichzelf in alles rampzalig verderven, en zich tegen God en Zijn wegen hoe langer hoe meer verharden; En hun boosheid en geveinsdheid eindelijk tot een geweldige hoogte brengen. Zich naar hun hardigheid, en hun onbekeerlijk hart nu alleen toorn vergaderende als een schat, enz. Rom. 2:5.

En hiermee achten wij het tweede deed van onze tekst, behelzende Gods geduchte last aan de profeet, zakelijk genoeg geopend en verhandeld te hebben. En gaan nu,

C. Tot het droevig uiteinde of gevolg van de last over. De profeet had die zo gauw niet gehoord uit Gods Eigen mond, in 't ontzaglijk gezicht, of hij werd heilig weemoedig en diep ontroerd en verslagen over 't schrikkelijk oordeel, dat door zijn dienst over het goddeloos volk zou komen. Daarom vroeg hij wegens dat ootmoedig aan de Heere, en zeide: *hoe lang Heere?* Dat is: O, Heere! hoe lang zal dit vreselijk oordeel en deze vloek van U over dit volk duren? Hoe wijd, hoe ver zal dit Uw toornig en rechtvaardig oordeel zich toch wel uitstrekken? En wat zal daar toch het eindelijk en rampzalig gevolg van zijn?

En omdat het nodig was tot verdere opening van de last van de Heere aan de profeet, dat hij hiervan ook enige kennis moest hebben, om van dit alldroevigst uiteinde met volle verzekerdheid en gezag van God, ook te kunnen profeteren, zo wilde de Heere dat voor hem dan ook niet verbergen. Maar gaf hem op zijn ootmoedige vraag dan ook terstond het onderrichtend antwoord: *"totdat de steden verwoest worden, en zo geheel verwoest, dat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mens zij: en dat het land met verwoesting verstoord worde."*

Alle evengelijk spreekwijzen die klaar en duidelijk zijn om de gehele verwoesting van het land te betekenen door de geweldige macht van uitheemse vijanden, die God hiertoe gebruiken zou. En dus de gehele uitroeiing en ondergang van de staat en godsdienst van de Joden, en hun verstrooiing over de gehele aardbodem, als rampzalige ballingen, gelijk dat in vers 12 ook duidelijk wordt aangewezen. Doch van welke droevige verwoesting van het Joodse volk wij niet nader zullen handelen, omdat dit in vorige gelegenheden, gelijk deze, omstandig genoeg door ons geschied is; en de verlopen tijd ons dat nu niet toelaat.

Alleen moeten wij hier, tot meerder klaarheid en bevestiging van deze verhandelde droevige profetie nog enige zaken kort aanmerken.

1. Moeten wij hier leren en acht geven, hoe op 't zware oordeel van God, van de verblinding en verharding van een goddeloos en onbekeerlijk volk, eindelijk ook gewis het oordeel van de verwoesting vroeg of laat volgt. Dit is de vaste orde van de Heere de almachtige God, de Rechter van de ganse aarde, dat het oordeel van de verharding altijd de weg moet banen tot het oordeel van de verwoesting; zowel voor zondige volken en natiën, als voor bijzondere zondaren. Het is hier als Salomo zegt, Spr. 18:4, "die zijn hart verhardt, zal in 't kwaad vallen". En gelijk Job vraagt, hfdst. 9:4, "Hij is wijs van harte, en sterk van kracht; wie heeft zich tegen Hem verhard, en vrede gehad?" Hierom worden wij tegen die schrikkelijke verharding, die altijd met blindheid gepaard gaat, ernstig gewaarschuwd. Psalm 95:7, 8, "heden zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet." Alsof de ontfermende God het op ons aller hart legde!

2. De enige moedgeving en vertroosting van de Heere, in deze droevige profetie die wij verhandeld hebben, vinden wij in 't einde of besluit, vers 13, waar Hij belooft, dat er midden in dit schrikkelijk oordeel van de verblinding, verharding en verwoesting, altijd een uitverkoren heilig zaad zal overblijven, tot een steunsel van Zijn eeuwig zout-verbond. O, was dit zo niet, dan was alles geheel verloren. Doch nu zal de Heere Zijn genadige belofte onveranderlijk onderhouden, welke Hij aan Zijn kerk gedaan heeft, Zef. 3:12, "maar Ik zal in 't midden van u doen overblijven een arm en ellendig volk", enz. Die dierbare belofte van God zal nooit feilen, gelijk dan onder 't Joodse volk ook nog een overblijfsel werd overgelaten, naar de verkiezing der genade, Rom.

11:5. En die enkele Joden, die nu en dan nog waarlijk geroepen, en tot Christus bekeerd worden, die zijn ook nog dat gezegende overblijfsel en dat heilige zaad, tot steunsel van Gods verbond met dit Zijn oude volk, Abrahams vleselijk nageslacht. O, onuitsprekelijke getrouwheid van Jehovah God! Als Hij de eik en haageik, vers 13, van Zijn volk en verbond al geheel terneer houwt in Zijn rechtvaardige toorn, dan behoudt Hij in Zijn grondeloze eeuwigdurende ontferming, nog de stam en de wortel in de grond. Waar dan gedurig weer nieuwe loten en takjes als uit voortspruiten, die het beloofde heilige zaad blijven, tot steunsel van Zijn verbond. En op die wijze gaat de Goddelijke verharding van het meeste deel van het volk, waarmee de Heere Zijn verbond gemaakt heeft, dan altijd samen gepaard met de Goddelijke ontferming over een gering overblijfsel. Teneinde Zijn eeuwige waarheid te bevestigen. Rom. 9:18, "zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, die Hij wil." Rom. 11:7, "de uitverkorenen hebben 't verkregen, en de anderen zijn verhard geworden." Dit is Gods onveranderlijke raad en inzet, welke Hij nog zo onderhoudt, ook in de christenkerk; en tot het einde van de wereld toe altijd onderhouden zal. En hieruit mogen wij weten, wij arme gelovigen, dat wij met een almachtige en onveranderlijke verbonds-God te doen hebben, Die gisteren en heden dezelfde is, en in der eeuwigheid, Hebr. 13:8. O, Goddelijke vertroosting en aanbiddeijk steunsel van ons zwak bezwijkend geloof.

3. Ook moeten wij dit nog aanmerken, dat, hoewel die zware last van de Heere, van de verblinding en verharding van het Joodse volk, hier zo eerst en bijzonder aan de profeet Jesaja wordt opgedragen, en ook door hem is uitgevoerd; wij daarom geenszins moeten menen, alsof die last de andere profeten die op hem gevolgd zijn, niet heeft aangegaan. Och neen! Want die allen, zonder onderscheid, hebben met hun dienst, even als Jesaja, beiden tot uitvoering en bevestiging van dit schrikkelijk oordeel van God over 't Joodse volk, alleszins mee moeten arbeiden. En daarna ook de Zaligmaker Zelf, toen Hij in de wereld gekomen was; nevens Zijn apostelen, en al de heilige dienaars van het evangelie. Hun aller gewone last en dienst heeft enkel moeten strekken tot deze twee grote einden van Gods verbond:

1. om de opgelegde rampzalige verblinding en verharding op de zielen van het verworpen volk te bevestigen, en onbeweeglijk vast te verzegelen, tot hun aller tijdelijk en eeuwig verderf, zoals Jesaja dat eerst op Gods bevel had aangevangen.
2. En om het uitverkoren heilige zaad, het steunsel van Gods verbond, in de wereld te behouden, te zaligen, op te bouwen, te vertroosten, te versterken, enz. Zodat zij allen gezamenlijk, met de apostel, 2 Kor. 2:16, die heilige raad van God dan zo hebben moeten diene n, dat zij dezen wel een reuk des doods ter dood, maar genen een reuk des levens ten leven hebben moeten zijn. En dit is en blijft nu ook nog onveranderlijk het werk en de last van al de gewone gezanten en predikers van het heilige evangelie, tot het einde van de wereld toe. Zo onbeweeglijk vast ligt de zaak van Gods verbond!

4. En wat nu eindelijk ook nog belangt de formele en werkelijke vervulling van de droevige profetie, die wij verhandeld hebben. Wat was daar niet menigvuldig uit de gewijde en ongewijde geschiedenissen van te zeggen; beiden van 't oordeel van de verharding en van de verwoesting? Doch omdat dit op plechtige gelegenheden, voorheen meermalen omstandig door ons geschied is, daarom zullen wij daar nu maar

kort toe zeggen, (a) dat het profetisch woord geheel vervuld is van dat droevig oordeel van de verblinding en verharding van de Joden. (b) Dat ook de Evangeliën, en de Handelingen en Zedebriefven van de apostelen daarvan vervuld zijn. Bijzonder, dat de droevige vervulling van Jesaja's profetie ons woordelijk of zakelijk beschreven is, Matth. 13. Joh. 12. Hand. 28, en elders. (c) Dat dit oordeel van de verblinding en verharding van het Joodse volk tot een hoge top geklommen is, wanneer zij de Zaligmaker verworpen en gekruist, Zijn Geest bespot, en de dienst van de apostelen met de uiterste boosheid en vijandschap tegengestaan hebben. (d) En dat dit schrikkelijk oordeel gehele zeventien eeuwen lang onbeweeglijk vast op de harten van dit boze volk gebonden en verzegeld blijft: en wij hier ook met de profeet Jesaja wel ootmoedig mogen zeggen: hoe lang, Heere. En (e) wat het oordeel van de verwoesting belangt, O, wie weet niet, hoe dit allerschrikkelijkst over dit rampzalige verblinde en verharde volk gekomen is. Eerst in de Assyrische gevangenis over Israël; daarna in de Babylonische gevangenis over Juda: en eindelijk in de gehele uitroeiing van hun staat en de gehele verwoesting van hun land door de Romeinen? En meer zullen wij daarvan nu niet zeggen.

Toepassing.

Wij zullen nu tot de droevige toe-eigening van al het verhandelde op onszelf eindelijk overgaan. Al gauw na de vorige biddag bracht de Heere deze geduchte profetie van Jesaja, mij onwaardige op het hart, en heeft die daar al de tijd ook gebonden op gehouden. Wat heb ik er ook sedert enige weken gedurig een droevig inzien in mogen hebben. En dat alles toepasselijk helaas, op Nederlands ongelukkige kerk en volk, en op mijn eigen gemeente in 't bijzonder. En ziet, nu heeft de Heere, langs zodanige weg van onderwijs, mij ook gelieven te gebieden en in staat te stellen, niet alleen om dat ontzaglijke woord heden voor ulieden zo te prediken; maar ook om het tot u te brengen als Zijn bijzondere last voor geheel Nederland en voor allen, die mij nu horen.

O, mijn vrienden! Hoe zal ik ellendige man die zware last van de Heeren der heirscharen hier nu toch bekwaam uitvoeren? Want als ik er, bij Gods heilig licht, met de profeet Jesaja, nu ook iets van zien mocht, dan zou ik in zijn navolging met bezwijking van mijn hart hier ook moeten uitroepen: wee mij, want ik verga, enz. En met de profeet Jeremia: ach dat mijn hoofd water ware! enz. O, mijn vrienden! Laat ik heden mijn benauwde ziels-klachten voor de Heere en voor u allen nu toch uitstorten. En laat mij toe in eenvoudigheid van mijn hart vrijmoedig te spreken, als een arm oud dienaar van Christus, opdat ik enige lucht krijg. Want ik kan, of mag, of moet niet anders, dan tot mijn dood toe bitterlijk treuren en wenen omdat ik het nog heb moeten beleven, dat mijn ogen de heilige vloek van God hebben zien liggen vast verzegeld op het boze volk, en op de bedorven en diep geesteloze kerk van Nederland, precies dezelfde vloek van verblinding en verharding als op het Joodse volk gelegd is. Helaas, om ulieden en het gehele land, dit schrikkelijk wraak- en vloek-oordeel van de almachtige vertoornde God bekend te maken, en op de hoofden van al de kinderen der ongehoorzaamheid neer te leggen, en zeer vast te binden en te verzegelen; heeft de Heere der heirscharen, de Heilige Israëls, mij als een gewoon dienaar van Zijn Woord en evangelie, nu ook tot ulieden gezonden; en heeft mij ook geboden: roep, roep uit de keel en houd niet in, verhef uw stem als een bazuin, enz. Jesaja 58:1. En verberg geen van Mijn geduchte woorden voor dit boze volk, dat ogen heeft, doch niet ziet, en oren, maar niet hoort. Zegt tot dit volk dat Mijn toorn nu over hen ontsteken is als een vuur

dat zal branden, totdat Ik ze allen geheel verteerd, en van voor Mijn aangezicht ver wegge worpen zal hebben.

Helaas, Ik zwak bedroefd ellendig man moet nu met ulieden spreken over vijf dingen, die wel een eeuwigheid van spreken en van uitroepen nodig hadden, tot het gehele land. (1) Wat de Heere aan ons gedaan heeft. (2) Wat wij aan Hem gedaan hebben. (3) Wat een schrikkelijke vloek tot vergelding van onze boosheid, Hij nu ook over ons gebracht, en onbeweeglijk vast op al het zondige volk gebonden en verzegeld heeft. (4) Wat een dodelijk, verderfelijk uiteinde die vloek ook over ons, en over land en kerk, zal hebben. (5) Wie degenen zijn onder ons, welke de Heere van die schrikkelijke vloek nog genadig heeft verschoond en uitgesloten: en die Hij wil blijven houden voor het heilige zaad van Zijn verbond. Ach macht ik deze vijf zaken nu nog met licht en kracht van de Heilige Geest kort en zakelijk aan u, in des Heeren Naam kunnen voordragen; en daarin getrouw voor God en Zijn heilige dienst, bevonden worden.

A. Hoort dan nu eerst wat God aan ons gedaan heeft, en laten wij u dat ordentelijk voorstellen.

1. Hij heeft ons, in de plaats van de verworpen Joden, daar wij allen heidenen zijn van nature, tot Zijn heilig verbondsvolk op en aangenomen; en heeft dit Zijn zalig verbond plechtig met ons en onze vaders opgericht, en menigmaal vernieuwd en bevestigd.
2. Hij heeft ons zo genadig en wonderbaar met Zijn sterke hand getrokken uit de antichristische duisternis; en heeft ons geschonken het zuivere licht van Zijn Goddelijk Woord, en de kandelaar van het heilig Evangelie ook tot ons overgebracht, richtende onder ons Zijn heiligdom op, en wonende ook Zelf in 't midden van ons, enz.
3. Hij heeft ons hier in dit schone land, geplant, als in een ander Kanaän. Daarin heeft Hij ons, als Zijn kinderen, ook groot gemaakt en verhoogd. Jesaja 1:2, nadat Hij de disselbomen van ons juk verbroken, en ons uit de Spaanse tirannie en slavernij zo wonderlijk verlost, en tot een vrij volk gemaakt heeft. Hij heeft ons in dit land en in die vrije staat ook uitermate zeer gezegend, met goederen en rijkdommen, eer en aanzien, macht en hoogheid, en de zegeningen van oosten en westen, en uit alle delen van de wereld, tot ons doen toevloeien, zodat wij het gelukkigste en beroemdste volk van de aardbodem zijn geworden.
4. Hij heeft ons in dit land en in onze vrijen staat nu reeds zo lang bevestigd; en ons zo genadig staande gehouden en beschermd tegen machtige vijanden, volken en koninkrijken, die dikwerf onze ondergang en verderf gezocht hebben.
5. Ja als wij meermalen op de oever van ons verderf gekomen waren, wegens onze zware zondenschuld, zo heeft Hij ons gedurig uit onze noden, en uit de hoogste ellenden en gevaren, met Zijn almachtige arm, geholpen en gered, dat wij niet ten onder gebracht werden.
6. Ook heeft Hij niet opgehouden ons vroeg en laat Zijn heilige gezanten en dienaars te zenden, die getrouw ons, al die tijd, onderwezen en geleerd, vermaand en bestraft, bedreigd en gewaarschuwd en aan onze bekering en zaligheid, en aan de

nodige reformatie van ons land en kerk gearbeid hebben, zonder af te laten of te zwijgen, al de dag en al de nacht.

7. Menigmaal heeft Zijn Goddelijke hand ons land ook zwaar bezocht, geslagen en gekastijd. O, wat al een droevige oordelen heeft Hij van tijd tot tijd tot ons gezonden, om ons te tuchtigen en tot inkeer en verbetering te brengen, opdat Hij ons nog mocht kunnen behouden.
8. Wie kan Zijn lankmoedig geduld en verdraagzaamheid ook uitspreken, waarmee Hij ons zo lang verschoond en gespaard heeft, zonder nog een voleindiging met ons te maken? Want het zijn immers ook de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden over ons nog geen einde hebben Klaagl. 3:22.
9. Ja ofschoon Zijn rechtvaardige toorn en vloek wegens onze steeds toenemende goddeloosheid en onbekeerlijkheid ons en ons land nu reeds zo lang als verteerd hebben; zo heeft Hij, de Heere, toch evenwel niet opgehouden ons met duizend duizend zegeningen en onnoemlijke weldaden, daaronder, zo genadig te begunstigen, en staande te houden; tot op deze huidige dag. Ziet, mijn vrienden! Dit is een kort voorstel van 't geen God aan ons gedaan heeft, en nog aan ons doet.

B. Doch laten wij, nu hier nevens, mee eens horen, wat wij aan God gedaan hebben; en hoe wij ons jegens Hem gedragen hebben.

1. Toen wij nog een gering en slecht eenvoudige volk waren, van weinig aanzien of vermogen; en wij door alle kwaden en tegenspoeden omringd, als in een zee van jammer, vervolging en verdrukking en ellende gezonken lagen; toen dienden en zochten wij de Heere, en beminden Zijn heilige wet en waarheid, daarvoor in grote mate ijverende, en alle kruis en lijden gewillig voor verdragende. Ja wij rustten niet, voordat het Woord en kandelaar van de Heere tot ons waren gekomen, en bij ons waren vastgesteld; en de duisternissen en dwalingen van het pausdom, en van pelagianerij uit ons land en kerk, door Gods wonderlijke genade en hulp, waren verdreven.
2. Maar, helaas, Zo gauw als wij gered en groot en machtig geworden waren, door de zegen en goedertierenheid van de Heere, hebben wij aanstonds aangevangen van Hem af te wijken, en tegen Hem te zondigen. En zijn geheel trots en hoogmoedig geworden, vergetende onze geringheid en nietigheid, en de hoogste ellende en verdrukking, waar de Heere ons uit verlost had.
3. Al ras hebben wij onze eerste liefde voor God en Zijn waarheid aangevangen te verlaten, Zijn verbond te versmaden, en onze harten te neigen tot de vuile afgodendienst van de wereld. O, hier ligt de grondslag van onze eerste snode afwijking van de Heere, dat wij met Demas, de tegenwoordige wereld hebben lief gekregen, 2 Tim. 4:10; en onze harten hebben geneigd tot de vuile afgoden van de ijdelheid. Toen keerden wij ons tot de weg van de heidenen, lieten God varen, en begaven ons onder de macht van de satan; en begonnen de waarheid te veranderen, in de leugen, en het schepsel te eren en te dienen boven de Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid, Rom. 1:25.
4. Van toen af heeft de Heere ook begonnen met ons te twisten, door Zijn Geest, door

Zijn dienaars en gezanten, en door Zijn scherpe bestraffingen en oordelen, enz. Doch dit hebben wij al veracht, en hebben ons niet willen laten tuchtigen door de hand van de Heere; maar hebben ons daar tegen aangekant en schrikkelijk verhard. Ja, hoe meer wij van God geslagen werden, hoeveel te meerder wij de afval van hem gemaakt hebben, Jesaja 1.

5. In die dodelijke twist met de hoge en heilige God hebben wij zo langer dan een gehele eeuw onverzettelijk en onbekeerlijk aangehouden, en hebben onze heidense weg niet alleen vast gehouden; Maar zijn daarin zo diep en zo ver op voortgegaan door de overheersende macht van de satan, dat wij voortaan maar gezocht en gearbeid hebben om ons van God en Zijn verbond geheel los te maken, en nu enkel maar te leven en te wandelen naar ons eigen goeddunken, Deut. 29:19; met onze gehele goddeloze praktijk en gedachten, zeggende: daar is geen God, Psalm 14:1.
6. En toen wij onze schrikkelijke boosheid en vervloekte schuld, tot zo'n hoogte gebracht hebben, hebben wij al Gods touwen en banden verbroken, Zijn juk van onze halzen afgeworpen, Zijn heilige leer en waarheid veracht en met voeten getreden, en ons daar tegen gekant, en hebben een walging aan het hemels manna gekregen; en ons diep met de satan ingewikkeld en verbonden om anders niet dan zijn helse leugens en dwalingen te geloven, en die weer in te roepen.
7. O, toen hebben wij ook de Geest van God versmaad en verworpen; Zijn licht en bestraffing niet meer willen horen, en Zijn zalige leiding en kracht niet meer willen volgen. Wij hebben die Geest van ons verdreven, bedroefd en uitgeblust. O, schrikkelijke boosheid! Wij hebben onze woningen genomen in 't midden van bedrog, en van de snoodste geveinsdheid en huichelarij; waar ooit enig volk in de wereld zich aan schuldig gemaakt heeft.
8. Totdat eindelijk een gehele zondvloed van de schrikkelijkste heidense goddeloosheid, profaniteit en verdorvenheid, land en kerk nu ten enenmale als bedekt en overstroomt heeft, en 't alles bijeen in een groot boek niet zou kunnen beschreven worden.

C. En ach! nu is het verbond tussen God en Nederland verbroken. Hij is verdrietig, ja, geheel verbitterd en grimmig vertoornd geworden over ons. En onze ziel heeft nu ook een walg aan Hem. En nu roept de Heere door Zijn Woord en Geest, en door Zijn vloek en voorzienigheid, ook alle dagen luid van de hemel over ons, en over geheel Nederland uit: wat sterft, dat sterve; en wat afgesneden is, dat zij afgesneden, Zach. 11:8.

En nu moet ik onwaardig ellendig man eindelijk, in de Naam van de Heere der heerscharen, evenals de profeet Jesaja, mijn droeviger last en commissie over u allen, die hier tegenwoordig bent, en die hier niet tegenwoordig zijn, openen. En ik moet u het schrikkelijk vloekvonniss van de hoge almachtige God aanzeggen en bekend maken. Dat Hij reeds voor jaar en dag op Nederlands staat en kerk en volk gelegd en vast verzegeld heeft. Datzelfde heilige verdervende vloek-vonniss, dat Hij tevoren op het ongehoorzame Joodse volk gelegd heeft en dat nu nog heden op hen rust, en dat wij u geopend en verklaard hebben. O, datzelfde vloek-vonniss heeft de Heere, de Rechter van de gehele aarde, over het boze volk van Nederland nu ook openlijk uitgesproken, in Zijn heet grimmige toorn, die tot verderven toe zou branden, en niet zal uitgeblust

worden. Het is het rechterlijk Goddelijk oordeel van dodelijke satans blindheid en verharding dat God nu op ons land en kerk gelegd, en waartoe Hij al het goddeloos en huichelachtig volk nu verwezen heeft, zonder aanzien van staat, of sekte, of ouderdom.

O, ik moet nu ook heen gaan, als de gezant en dienaar van de Heere; en moet nu ook tot dit volk zeggen: horende hoort, maar verstaat niet; en ziende ziet, maar merkt niet. En helaas, Het moet hier ook bij geen bloot zeggen blijven, of bij een woordelijk profeteren, in de Naam van de Heere. Maar ik moet het schrikkelijk onuitsprekelijk oordeel, dat alle andere straffen en verdervende oordelen insluit, in de kracht van de hoge almachtige God, ook werkelijk en onlosmakelijk vast maken op Nederlands boze volk. Ik moet het hart van dit volk nu ook vet maken, en hun ogen sluiten; opdat het, van voorheen, en van deze dag af aan, met zijn ogen niet meer zie, met zijn oren niet hore, noch met zijn hart van God en Zijn eeuwige waarheid, iets meer gelove of versta. Ik moet dit boze ondankbare goddeloze en huichelachtige volk, dat de Heere zijn God zo verlaten en vertoornd heeft, elke weg van ware oprechte bekering en genezing, behoudenis en zaligheid, nu voor eeuwig geheel afsnijden, en hun alle hoop daarvan benemen; men noemt hen een verworpen zilver; want de Heere heeft ze verworpen, Jer. 6:30. O, dit heilig oordeel van God, dat ik daar nu in Zijn Naam over ons land en kerk heb uitgesproken, en werkelijk op die beiden vast gemaakt, is zo onmetelijk groot en zwaar, dat ik van al de mindere oordelen die de Heere sedert de laatste biddag zo veel en zo ontzaglijk over ons gebracht heeft, nu niet zal spreken. O Nederland! O, rampzalig rebellerend volk! Deze dag is voor u de dag van Gods toorn en vloek, en de dag van de wraak van 't heilig, en geschonden en verlaten verbond! Dit zal land en kerk gewaar worden!

D. Want nu zal ook het oordeel van de verwoesting over u volgen, helaas, helaas, Als mijn benauwde bezwijkende ziel nu ook weer moedig en ootmoedig met de profeet wil vragen: hoe lang, Heere? Hoe lang? Ziet, dan antwoord mij de Heere ook uit Zijn heiligden: totdat de steden verwoest worden, zodat er geen inwoner zij; en de huizen, dat er geen mens zij, en dat het land met verwoesting verstoord worde

O volk van Nederland! Schikt u, dan nu ook, om uw God te ontmoeten, Amos 4:12. En drijft de spot niet langer, opdat uw banden niet vaster gemaakt worden. Want ik heb van de Heere der heirscharen gehoord een verdelging; ja een die vast besloten is over het gehele land, Jesaja 28:22.

1. Nu is de Heere met Zijn Geest van ons geweken; en is 't land uitgegaan.
2. Nu is er een boze geest van de satan van de Heere uitgezonden, om over het atheïstische volk te heersen.
3. Nu zullen zij bijbel en godsdienst nog een korte tijd behouden, om er hun tijdelijk en eeuwig verderf door te bezwaren en te verhaasten.
4. Nu zullen de onbegenadigde leraars druk voort prediken, zonder God te kennen, en zal er nu een vloek liggen in al de middelen van de genade, dat zij geen vrucht meer zullen doen en geen zegen meer zullen hebben.
5. Nu zal die vloek ons land en kerk geheel vernielen en verteren, en alles doen te gronde gaan.

6. En eindelijk zal dan ook God, de Almachtige komen, de Rechter van de gehele aarde, met een schielijke onverwachte watervloed en stormwind, waar Zijn geduchte waarschuwingen nu al van zijn voorafgegaan. Of met een vreselijke en geweldige heermacht om het land met verwoesting geheel te verstoren en er Zijn gehele toorn en grimmigheid over uit te storten, en niemand van de zondaren te verschonen. O, die dag komt, die verwoestende dag nadert, en haast zich, brandende als een oven. Dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, of wie huichelarij bedrijft, een stoppel zijn, en die toekomstige dag zal ze in vlam zetten, of in de vloed indompelen, zegt de Heere der heirscharen, Die hun noch wortel noch tak laten zal, Mal. 4:2.

E. En nu blijft er van mijn zware Goddelijke last nog maar een enkel woord van genade en van vertroosting, ditmaal over. Doch omdat de Heere er maar kort van spreekt, zo moet ik er nu maar met één woord van spreken.

Hij de Heere, (Jehovah is Zijn Naam, eeuwig onveranderlijk dezelfde) zal midden in de uitvoering van Zijn schrikkelijke toorn over Nederland, tot het laatste einde toe, altijd nog ook een heilig zaad erin behouden, tot steunsel van Zijn verbond, en dat om de eed die Hij aan onze vaders, Abraham, Izak en Jakob, gedaan heeft. Die eed zal Hij niet verbreken, en dat heilig zaad zal Hij niet verbreken. Dat zijn ze alle hier in Nederland, die ten leven zijn aangeschreven. Hetzij ze reeds geroepen zijn, of nog door de Heere geroepen zullen worden. O, volk van God! O, heilig zaad van Zijn verbond! Geloof, geloof toch nu des Heeren Woord! Van u is het dat nu ook geprofeteerd moet worden, Jesaja 1:9: zo niet de Heere der de heirscharen ons nog een weinig overblijfsel gelaten had, als Sodom zouden wij geworden zijn, enz. U bent dat weinig overblijfsel, o, arme ellendige gelovigen van Nederland! En u uitverkorene zielen, welke de Heere hier in 't land nu nog mocht hebben. Om uwentwil worden de dagen van Gods lankmoedigheid verlengd. U bent het heilig zaad, het steunsel van Zijn verbond met Nederland. Die heerlijke naam en eretitel moet u altijd leren en vermanen, hoedanigen u behoorde te zijn, in heilige wandel en Godzaligheid; en hoe u nu voor de Heere in 't stof op uw aangezichten moet liggen, zeggende: misschien is er verwachting. Doch van uw verlossing en heilige plicht, hopen wij, met Gods hulp en bijstand, in de namiddag, nader te spreken en te handelen.

Nu heb ik ellendig man het voorname gedeelte van mijn hoge Goddelijke last aan ulieden, en aan 't gehele land mogen uitvoeren, en het ter bewaring, tot de tijd van het einde, ook alles in geschrift zo mogen terneer stellen. Zo mag ik dan ook verwaardigd worden, met Jesaja, en met al de heilige dienaren de Heeren, na mijn heengaan ook nog te spreken. Amen het zij alzo!

Mijn God zal Zijn Eigen woord nu ook zegenen en bevestigen. Gij, Heere, Heere, hebt het gesproken en zult het doen. Amen.

Gepredikt te Kralingen, de 19^e februari 1777.